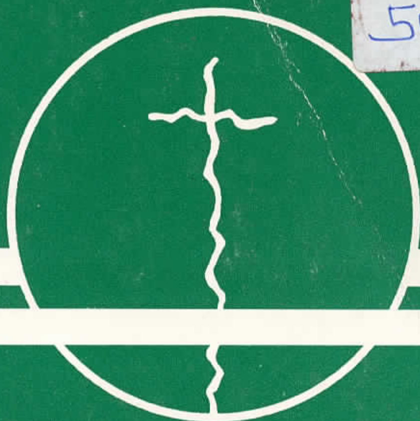

Sv. Augustin
GOVORI - 2

SVETI AUGUSTIN

G O V O R I - II.

Biblioteka "SLUŽBE BOŽJE"
Knjiga 32

Urednik: Marko Babić, ofm
Naslovnu stranicu izradio:
Ante Branko Periša, ofm

Sv. Augustin

GOVORI - 2

EVANĐELJE PO MATEJU

Preveo, napisao uvod i bilješke
MARIJAN MANDAC

SLUŽBA BOŽJA
Makarska
1993.

Naslov izvornika:

S. AUGUSTINUS HIPPONENSIS EPISCOPUS,
Sermones, PL, 38, 332-581.

Izdavač: "Služba Božja", Franjevačka visoka bogoslovija Makarska
Odgovara: Marko Babić, 58300 Makarska
Tisak: "Slavko" - Zadar
Naklada: 1000 primjeraka

PREDGOVOR

"...neću da se odreknem sna svoje mladosti
ni pod tim jarmom
koga se valjda nikada riješiti neću".

A. Šenoa

Lako je pokazati i dokazati da Augustinova uloga u Crkvi vremenom niti opada niti blijedi. Tko u ruke uzme bilo koji dokument zadnjega općeg sabora od prve mu iz raznih bilježaka postaje jasno da su saborski Oci obilno crpli iz Augustinovih vrela. Skoro su sva Augustinova djela poslužila kao neposredno uporište za razne saborske misli i tvrdnje. Sve to bjelodano svjedoči da Crkva i u naše vrijeme cijeni i poštuje Augustinov bogoslovni nauk.

Časoslov pak pokazuje da je Augustin također koristan kada se moli. Brojna su njegova štiva časoslovska molitva i razmišljanje. Čak se koji put kao uvodni zaziv i pred psalmima nađe ova ili ona Augustivona izreka. Sve je to svakome poznato. Tek dodajem da je prema Augustinu isti stav u Crkvi od njegove smrti pa kroz sva ostala stoljeća. Već su rani rimski prvosvećenici veoma pohvalno govorili o Augustinu. Da ne opteretim ovu pristupnu stranicu, ne navodim imena ni izvore niti ikakve nadnevke. Nadam se da će blagonakloni čitatelj jednom i na riječ povjerovati.

Tek što je Augustin preminuo, papa je u Rimu tvrdio da Augustinov "život" i njegove "zasluge" ostaju "u svetoj uspomeni". Augustin je uvijek bio u "zajedništvu" s Rimskom crkvom. Nikada nikakva ni najmanja "sumnja" nije ni "okrznula" Augustinov duh. Augustinovo je "znanje" bilo "ogromno". O tome se čuva "sjećanje". Svi Augustinu koga se trajno ubraja "među učitelje" posvuda iskazuju "veliku čast". Na svakome ga mjestu okružuje "ljubav" i "pohvala". Ako o nečemu govore "mnogi Oci", ipak se "pred ostalima" valja obazreti na Augustina. Augustin je "svjetlo" i sjajni "učitelj". Augustinov "nauk slijedi i čuva" kršćanska zajednica u Rimu.

Tako su u davnini govorili prvi rimski ljudi. Već i to opravdava ovaj najnoviji rad na Augustinovim spisima.

Ovdje drage volje spominjem prof. fra Marka Babića. On je došao na pomisao da se proslijedi radom na Augustinovim govorima. Smatrao je da bi bilo nadasve pohvalno kada bi se objelodanila sva Augustinova govornička i propovjednička ostavština. Prijedlog se i meni dopao. Stoga sam se prihvatio ovoga posla. Predmjevam da ću se i unaprijed istim baviti. Ali Augustin nam je namro toliko govorničkih sastavaka da njihovo cjelovito obrađivanje jamačno prerašćuje trud jednoga poslenika. Učinit će se što se bude moglo. Za već objavljeno neka je čast i slava dobrome Bogu.

Zagreb, 23. prosinca, 1990.

M. Mandac

U V O D

Prvo poglavlje

STVARANJE

Stari zavjet

Današnja starozavjetna Biblija i time Objava u cjelini počinje govorom o stvaranju svega što postoji. Tako biblijski čitatelj smjesta uočava kolikoga je značenja za vjeru Božji stvaralački čin. Čak bi se moglo pomisliti da su drevni Židovi stvaranje unijeli u prvi članak vlastitoga vjerovanja te da je ono osnovno polazište njihova teološkog razmišljanja i učenja. U zbilji nije bilo tako. Židovi su naknadno i s dosta poteškoća uvrstili u svoja temeljna osvjedočenja vjeru u Božje stvaralačko djelo. Židove u prvome redu zanimaše spasonosna povijest i krupni događaji njihove prošlosti. Držali su da su povijesna zbivanja njihova naroda nosioci i pokretači spasenja. Zato su spasenje redovito omeđivali i sužavali na svoj narod. Jasno je da u tome poimanju spasenja stvaranje kao takvo ne zauzima presudnu ulogu. Stvaranje spasenje predviđa za sve. To je razlogom što su poglaviti židovski mislioci razmjerno kasno stali motriti stvaranje i njegovo spasenjsko značenje.

Prije odlaska u Babilonsko sužanjstvo u Starome se zavjetu nailazi, ali rijetko, na govor o stvaranju svijeta i o Bogu kao Stvoritelju. Noviji tekstovi o tome zbore obilno i temeljito. U tome prednjači najvažnije biblijsko mjesto o stvaranju. Nalazi se u Post 1, 1-2,4.

Sadašnji raspored sveukupnoga biblijskog štiva neposredno stavlja pred oči izreku o Bogu koji "u početku stvori nebo i zemlju" (Post 1,1). Učenjaci nisu žalili truda da razjasne smisao izvorne riječi prevedene sa "stvori". U Bibliji "stvoriti" uvijek izražava isključivi Božji čin. Osim Boga nitko ne "stvara". To djelovanje Bog nikome ne ustupa. U njemu čovjek ne može imati udjela. Gdje je stvaranje tu je Bog. Ništa se ne da usporediti s Bogom koji "stvara" iskonska bića. Odabrana riječ ističe da je Bog "stvorio" nezavisno o ikakvome drugom uzroku ili služeći se nekom nazočnom stvari. Isto tako "stvoriti" iz Post 1,1 čitaču dovodi u svijest da je Bog stvarao bez napora i teškoća. Stvaranje za nj bijaše užitak, lakoća i radost. Bog stvara nezavisno i slobodno. U tome nema ni pomagača ni protivnika. Tumači vele da se sve to krije u iznimno bogatom izričaju kojom počinje Biblija.

Nije rijetkost susresti autore koji misle da se već u početnome "stvori" nalazi nauk o stvaranju iz ničega. Ipak je red priznati da to nije neposredna ni svjesna nakana izražena u Post 1,1. Biblija u Starome zavjetu po sebi nema ništa protiv "stvaranja iz ničega". Time se odlično izražava biblijska misao da Bog kod stvaranja nije ovisan o ikakvim prethodnim uvjetima. Kod stvaranja na Boga nije nitko utjecao. Stvoritelj je svemoćan, slobodan i nezavisan u svome stvaralačkom činu. Ipak valja čekati 2 Mak 7,28 da se po prvi put jasno i nedvojbeno naiđe na tvrdnju kako je Bog "sve načinio od ničega".

U Post 1,1-2,4 čitamo glasovitu obilježbu starozavjetnoga opisa stvaranja. Tu pisac rado ističe da je Bog sve sazdao po svojoj riječi. To je nekako znamen opisa i izvještaja. Sigurno je izvjestitelj namjerice naglašavao da je Bog stvarao posredstvom svoje riječi. Zacijelo je time htio kazati da je Stvoritelj osoba kada ima svoju djelatnu riječ. Stvarajući po riječi Bog se ukazuje transcendentnim i suverenim. Razlikuje se od stvorenja. Stvorenje ne izvire iz njega. Stvoritelj nije pomiješan sa stvorenim. Ipak ostaje vezan uz stvorenje. Stvorenje je trajno otvoreno za Stvoritelja. Riječ je spojnica između Stvoritelja i njegova djela. Nema jaza između Stvoritelja i stvorenoga. Veže ih Stvoriteljeva stvaralačka riječ.[1]

Novi zavjet

Ovdje ukratko spominjemo da je Novi zavjet preuzeo i u svoje tkivo utkao starozavjetni nauk o stvaranju. U tome pogledu zaista počiva na Starome zavjetu. Isto se može kazati i o tvrdnji da je Bog stvorio "iz ničega". Cijeli se Novi zavjet nalazi na toj crti razmišljanja. Izričaju "stvaranje iz ničega" najbliže su tvrdnje iz Rim 4,17 i Heb 11,3. Unatoč tome, ne bi se moglo kazati da su novozavjetni navjesnici svjesno obradili nauk o "stvaranju iz ničega" kako bi ga kao vlastiti i osebujni nazor suprotstavili drugim onodobnim načinima razmišljanja o postanku svijeta. Svijet po Novome zavjetu počinje stvaranjem. To uključuje da prije njega nije postojalo nikakvo drugo stvoreno počelo kojim bi Stvoritelj posegnuo da sazda svemir. Želi se reći da je Bog načinio svijet iz ništavila. On je "što nije" dozvao da "bude" (Rim 4,17). U svakome slučaju Bog je za Novi zavjet u odnosu na svijet istinski iskon i izvor.[2]

1. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création*, 14-19; A. VACANT, *Création*, 1104-1105; W. FÖRSTER, *Ktízô*, 1011; H. PINARD, *Création*, 2042-2052; G. MAY, *Schöpfung*, VII.

Aristid

Aristid, kršćanski filozof i vjerski branitelj iz Atene, negdje oko g. 140. kao jedan od prvih apologeta brani vrijednosti mlade kršćanske zajednice. Kršćane određuje kao ljude koji vjeruju da je Bog "stvoritelj i začetnik svega".[3] Kršćani se tom vjerom odvajaju i luče od svojih poganskih suvremenika. Ta je vjera kršćanska svojina i obilježje.

Aristid je dublje razmišljao i o samome činu božanskoga stvaranja. Zamijetio je da sva počela radi nutarnje raspadljivosti iščezavaju i nestaju. To ga je prisililo zaključiti kako nikakva tvar ne može biti vječna i bez početka. Uz to u Aristidovu djelu postoji mjesto gdje se izrijekom kaže[4] da je "pravi Bog" svojom vlastitom "zapoviješću" i sama "počela" svih zbilja "sazdao iz ništavila". Tako gotovo u potpunome obliku imamo izraženu klasičnu tvrdnju o *creatio ex nihilo*. Pravo govoreći, ta nas potpuna jasnoća misli i izričaja ponešto čudi kod toga ranog pisca. Čak je ne možemo ni prihvatiti bez ostatka i primisli. Bojimo se kasnijih i naknadnih uljepšavanja mjesta. Znamo da je Aristidov spis izvorno izgubljen. U drevnome sirijskom prijevodu Aristidov govor o stvaranju iz ničega nije skroz očit i bistar. Unatoč tome oklijevanju nismo iz ovoga pregleda htjeli posve šutke prijeći preko Aristidove časne uspomene.[5]

Justin

Slavni mučenik, filozof i apologet Justin nije izgrađeno i dotjerano razmišljao o stvaranju. U tome pogledu u njega ne nalazimo nikakav zaokruženiji sustav. Čini se da Justina nije neposrednije zanimalo kako je svijet počeo postojati. Ipak je Justin nekako i ne htijući u svojim spisima ostavio misli vezanih uz tajnu stvaranja. Po Justinu, djelo je stvaranja čin Boga

2. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création*, 30-45; G. MAY, *Schöpfung*, VII, 26-27; W. FÖRSTER, *Ktízô*, 1028; H. PINARD, *Création*, 2054-2057;
3. Apol 15,3; M. J. ROUET, *Enchiridion*, 46-47.
4. Apol 4,1; M. J. ROUET, *Enchiridion*, 46.
5. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création*, 64.65.70; B. ALTANER - A. STUIBER, *Patrologie*, 64; G. MAY, *Schöpfung*, 120.122; J.N.D. KELLY, *Early*, 84; H. PINARD, *Création*, 2059.

Oca. To se posebice odnosi na činjenicu da je Otac zasnovao, naumio i utvrdio nacrt stvaranja. Justin rado i redovito Oca naziva "Stvoriteljem". Taj mu je naziv za prvu trojstvenu Osobu naročito prirastao srcu. Stoga se često čita u Justinovim djelima. Justin jednako Očevu božansku osobu naziva "Ocem svega" ili "Roditeljem sve zbilje".

Justin drugoj trojstveneoj Osobi pripisuje izvedbu stvaranja svijeta kao i njegovo uređenje odnosno njegovo trajno ravnanje. Po Justinovu sudu božanska Riječ prije stvaranja vječno boravi u Očevoj misli. Radi stvaranja Otac izgovara svoju Riječ koja se kao Sin rađa. Tako Justin dolazi do zaključka da je svemirsko stvaranje neposredno djelo izgovorene Očeve Riječi.

Justin je u nekoliko navrata tvrdio da je Bog po Riječi svijet stvorio iz "bezoblične tvari". Vjerojatno je tako shvatio Post 1,2. Istraživači su različito vrednovali Justinov govor o nastanku svijeta iz "bezoblične tvari". Neki su držali da Justin zastupa mišljenje kako je "tvar bez oblika" vječna zbilja i da je Bogu poslužila pri stvaranju svijeta. Teško je povjerovati u točnost toga tumačenja. Vjerojatnijim se čini da je Justin zapravo učio da je Bog najprije stvorio "bezobličnu tvar" i potom iz nje oblikovao, rasporedio i uredio ovaj skladni i lijepi svijet.

Radi maloga broja mjesta gdje Justin govori o "tvari bez oblika" nije moguće do kraja razjasniti njegovo pravo stajalište. Općenito uzevši, Justin se malo zanimao za "bezobličnu tvar". To čudi jer se u ono doba među filozofima i religioznim misliocima često raspravljalo o postanku i naravi "tvari". Kozmološko pitanje Justina, očito, nije naročito privlačilo.[6]

Teofil Antiohijski

U teologiji stvaranja zasebno mjesto pripada Teofilu Antiohijskome. Teofil je svoje misli o stvaranju crpao iz prve starozavjetne knjige. Posebice je razmišljao nad njezinom stranicom posvećenoj opisu iskonskoga stvaranja. Teofila su na taj posao navele posebne okolnosti. On se suočio sa stajalištima gdje se u filozofiji i religioznim sustavima učilo da je svijet vječan ili je barem vječna tvar iz koje je nastao svemir. Teofil u svome apologetskom spisu poimence spominje "Platona i njegove sljedbenike". Veli da ti

6. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création*, 65-66-70; H. PINARD, *Création*, 2060; J.N.D. KELLY, *Early*, 84-85; G. BARDY, *Justin*, 2257-2258; G. MAY, *Schöpfung*, 121-139; E. KÖNIG, *Augustinus*, 110; L.W. BARNARD, *Justin*, 111-113; E.R. GOODENOUGH, *Justin*, 206-211.

ljudi priznaju "nestvorenoga Boga" te ga nazivlju "ocem" odnosno "začetnikom svemira". Teofil drži da Platon sa svojom školom u tome nije dosljedan jer uz "nestvorenoga Boga" pretpostavlja "tvar" koja kao ni Bog nema "početka".

Teofil svojom željenom jasnoćom uči da je Bog "stvoritelj" i "utemeljitelj". Bog se mora takvim nazivati jer je "sve sazdao i stvorio". Prije Božjega stvaralačkog čina "nije bilo ničega". Teofil niječe svaku iskonsku i vječnu tvar kao osnovu Božjega stvaranja. U tome je posve načisto. Tu nimalo ne oklijeva. Izrijekom i bez krzmanja uči da je Bog sve sazdao "iz ničega". Prije stvaranja osim Boga ne postoji ništa. Sve je praznina.

Teofil drži da je stvaranje iz ništavila obilježba koja je značajna za Boga. To je svojstvo i vlastitost Božja. Misao o stvaranju iz ničega Teofil često ponavlja. Izriče je jasno. Gotovo je pod njegovim perom izričaj "stvaranja iz ničega" već dobro ustaljeni oblik koji svatko bez tumačenja mora razumjeti i prihvatiti. Božje se stvaralačko djelo sastoji u tome što je Bog "sve u opstanak doveo" polazeći od "ništavila".

Ipak prije stvaranja Teofil u Bogu nazire Trojstvo. Teofil je vjerojatno prvi bogoslov koji je upotrijebio tajanstvenu riječ "Trojstvo" i primijenio na Božje nedokučivo otajstvo. U svezu sa stvorenjem Teofil je posebice doveo božansku Riječ. Pravo govoreći, Bog je svoju Riječ koju uvijek i oduvijek ima u sebi kazao neposredno prije stvaranja i radi stvaranja. Bogu je Riječ od "pomoći" kada stvara. Riječ "sudjeluje" pri stvaranju. Bog je "po Riječi sve stvorio". Riječ je izvoditelj Božjih "djela". Upravo kada je Bog "htio stvoriti" bića koja je "odlučio stvoriti", rodio je Riječ koju je "imao unutar u vlastitome krilu". Iz navedenoga nije teško vidjeti da se Teofil u određivanju uloge Riječi u stvaranju prvenstveno oslanja na Post 1,1-2,4 i na početak Ivanova evanđelja.[7]

Tacijan

Tacijan se kao malo tko među teolozima svoga naraštaja zaustavio na pitanju podrijetla tvari. Imao je jasne i postojane odgovore na to pitanje.

7. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création*, 66-67; B. ALTANAR - A. STUIBER, *Patrologie*, 77; J.N.D. KELLY, *Early*, 85.99; H. PINARD, *Création*, 2059; G. BARDY, *Théophile*, 533; G. MAY, *Schöpfung*, 159-167; E. KÖNIG, *Augustinus*, 111; J. SENDER - G. BARDY, *Théophile*, 38.61.79.

Tvrdio je da "tvar" nije bez "početka". Oznaku "bez početka" posjeduje jedino Bog. Po Tacijanu, tvar je u cjelini "uistinu stvorena". To se odnosi na svaku tvar bez razlike. Tacijan čak utanačuje da je tvar stvorio opći "stvoritelj svemira". On je "jedini" Tvorac tvari i "nitko drugi". Budući da je tvar stvorenje, ne može imati istu "moć" kao Bog.

Inače i Tacijan u stvaranju pripisuje zasebno značenje riječi. Veli da Riječ izlazi iz Očeve volje s nakanom da se stvori svijet. Riječ služi Ocu pri stvaranju i ravnanju svijetom.[8]

Augustin

Slobodno se smije kazati da i u teologiji stvaranja Augustin zauzima iznimno mjesto. On je bio sjajno upućen u sveukupnu teologiju stvaranja nazočnu u Crkvi. Na tome je području dobro poznavao svoje zapadne i istočne predšasnike. Njihove je sudove i misli prigrlio, o njima razmišljao, razlučivao ih i odlično ugrađivao u vlastiti nazor. Tako je sastavio osobno tumačenje koje se odlikuje dubinom, jasnoćom i ljepotom. O stvaranju je razmišljao često, dugo i s duhovnim zanosom. Augustinove su misli i s toga područja uvelike utjecale na budućnost. Cjeloviti prikazi teologije stvaranja nikada ne izostavljaju Augustina. Posebice su se srednjovjekovni bogoslovi zanimali za Augustinov nauk o stvaranju. Ali ni danas Augustinova riječ o stvaralačkom Božjem djelu nije izgubila na značenju.[9]

Prisjetimo se da su gnostici općenito pa i kršćanski gnostici odavna pred teološku svijest veoma oštro stavili pitanje stvaranja svijeta. Za gnostike svijet predstavlja pravu poteškoću i zagonetku. Doživljavali su ga pove neprijateljski. U svijetu su zamjećivali mnoge nedostatke. Gnostici su uvijek držali da se tvarni i tjelesni svijet u svojoj biti protivi Božjoj duhovnosti i uzvišenosti. Stoga je razumljivo što su se sa zebnjom pitali zašto je uopće nastao svijet koji okružuje čovjeka. Gnostičke su misli o mrskome svijetu bile jako raširene. Znale su se kradom ušuljati i u priprostije kršćanske svijesti.[10]

8. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création*, 67; J.N.D. KELLY, *Early*, 85.98-99; H. PINARD, *Création*, 2061; G. BARDY, *Tatien*, 63; G. MAY, *Schöpfung*, 151-159; M. ELZE, *Tatien*, 71-72.80-84.
9. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création*, 104; G. GLOEGE, *Schöpfung*, 1480; W. KERN, *Auslegung*, 483.
10. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création*, 74.104.

Maniheizam je neposredno ponukao Augustina razmišljati o stvaranju. Znamo da su manihejci tvrdili da postoji zlo počelo koje stoji na vrelu tvari. Radi toga je tvar u sebi nešto prezrivo, opako i tamno. Štoviše, dok je Augustin bio i sam manihejac mislio je da je i Bog o kome govore kršćani stanovito tjelesno biće.[11] Svijet bi bio samo dio velikoga božanskog tvarnog tijela.

Augustinu nije promaklo ni to da je veliki Aristotel u cjelini prigrlio mišljenje da je ovaj svemir[12] u sebi vječna zbilja. Ipak je Platonova duhovna obitelj[13] s razgranatim naukom o svijetu posebice silila Augustina da pobija platonizam u svim njegovim oblicima i uspostavi kršćansko učenje o svijetu i njegovu postanku. Teze su platonističkih stajališta poznate. Uostalom, i sam ih Augustin češće iznosi izravno ili zaobilazno.

Platonosti su učili da svijet u biti uvijek postoji. Nije nastao kao posljedica stvaranja u vremenu. Svijet nije plod odluke ni slobodne volje. Nužan je kao i božanstvo. Svijet izlazi iz Logosa. Nekako je odlijev Logosove biti. Čak se može kazati da se svijet rađa od Logosa. Platonizam dosljedno prethodnome zastupa panteizam.

Nema sumnje da je Augustin kada razglaba pitanja vezana uz stvaranje doživio pravi misaoni razvoj. Ta pitanja spominje već u svojim mladenačkim djelima. Već se tada pita da li je svijet vječan ili je stvoren. U pretpostavci da je stvoren smjesta se nameće pitanje koji je razlog da je svijet nastao i koja mu je svrha. Augustin u mlađim godinama skromno priznaje da razumski ne zna odgovoriti na ta pitanja. Čak ga je strah da ni kasnije kada mu se uveća znanje neće u potpunosti znati odgovor na postavljena pitanja.

Augustin zarana stvaranje svijeta uvršatava u svoju molitvu. To pokazuje da već tada kao vjernik prihvaća da je Bog stvorio svijet. Tek se on muči da u to pronikne svojom pameću i da umnoj zamisli nađe pogodan izraz. Augustin redovito slijedi taj put. Vjerom prihvaća da razumom shvati. Inače se mnogo trudi i radostan je ako vjeru može obrazložiti i razjasniti.[14]

Posebna je značajka Augustinova izlaganja o stvaranju u tome što se često vraća misli da je stvaranje djelo i čin božanskoga Trojstva. Svako je

11. Usp. S. GILSON, *Augustine*, 332.
12. Usp. E. KÖNIG, *Augustinus*, 109.
13. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustin*, 2329; H. PINARD, *Création*, 2073; G. MAY, *Schöpfung*, 40.
14. Usp. E. KÖNIG, *Augustinus*, 108.

nastalo djelo u čitavome opsegu svoga bitka proizašlo iz trojstvenoga stvaralačkog zahvata. Cijelo je Trojstvo nerazlučeno kao jedan djelatnik nazočno kod stvaranja. To je središnja Augustinova teološka misao. Smjesta joj se vidi dubina i ljepota. Čak se može reći da je Augustinov govor stoga istinit što stvaranje tumači trojstvenim djelovanjem. Budući da je svako stvorenje djelo božanske Trojice, na svakome je trojstveno jedinstvo ostavilo svoj trag. Posvuda je na stvorenje utisnulo svoj trojstveni i jedinstveni pečat. Svijet je množina i jedinstvo.

Augustin je rado isticao da je ovaj "jedini svijet načinjen od Oca po Sinu u Duhu Svetome".[15] To pokazuje da se trudio u jedinstvenome trojstvenome činu kojim nastaje "jedan svijet" spoznati posebnu ulogu Oca, Sina i Duha Svetoga. Pri tome je osobno posebice naglašavao značenje Riječi smatrajući kako je izvorna Očeva uloga dosta jasno nazočna u kršćanskoj svijesti.

Augustin razgovijetno govori da je Riječ nekako neposredno stvorenje dovela u opstanak. Otac je sve stvorio po Sinu. Augustin tvrdnju time obrazlaže što uči da je Riječ vječni nositelj misli i uzroka po kojima je Otac stvorio bića. Zato sve živi u Riječi. Vječna Očeva zamisao pohranjena u Riječi kod stvaranja dobiva u stvorenjima vidljivi oblik. Uz to Augustin smatra da svijet odrazuje Riječ kao što i stvorenje u Riječi ima svoj vječni uzorak.

U Augustinovu se rječniku susreće neobičan naziv za božansku Riječ. Augustin kaže da je Riječ "umjetnost". On tako obilježuje Riječ jer ona sa svom vještinom i skladom uređuje stvoreni svijet. U svemu vlada mjera i ravnoteža jer potječe iz božanske umjetničke Riječi.

Bog Otac stvorenje je sazdao "u Duhu Svetome". Po Augustinu, Duh je u Bogu ljubav i dobrota. Zato je stvorenje dar Očeve osobne dobrote i ljubavi. To je Duh Sveti. Otuda dobrota i savršenost u stvorenome.[16] Ovaj svijet izražava do krajnjih mogućnosti nakanu svoga Stvoritelja. Znamen je Božje slave koliko je Bog to predvidio i odredio. Unatoč tome, posve je bjelodano da je Bog mogao, da je htio, stvoriti još savršeniji svemir. Pri ruci je imao svoju slobodu i svemogućnost.[17]

15. Jo, 20,5,9; PL, 35,1561.
16. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustine*, 2329; L. SCHEFFCZYK, *Création*, 106-107; M. COMEAU, *Augustin*, 294-298; W. KERN, *Auslegung*, 483.494.477.
17. Usp. J.M. COLLERAN, *Augustine*, 213 bilj. 96.

Augustin drži da Bog nije ničim izvanjskim naveden ili prisiljen stvoriti svijet. Svemir je plod Božje slobodne volje. Bog je pri stvaranju posve slobodan. Svijet je djelo jedino Božje odluke.[18] Augustin isto želi kazati bilježeći da je stvorenje i stvaranje čista "milost". Nitko nikada nije ničim zaslužio da se stvaranje dogodi. Svijet dolazi iz "nezaslužene Božje dobrote".[19]

Već smo rekli da je Augustin odbio učenje po kojemu je uz Boga i stvorenje vječno. Augustin čak smatra da se nikako ne može misaono dovesti u sklad i izmiriti ikakva mogućnost stvaranja od vječnosti. Tko vjeruje da je Bog vječno stvarao, griješi. Mogućnost vječnoga stvaranja protivi se razumu i kršćanskoj vjeri.

Augustin se ozbiljno trudio dokazati da je stvaranje vremensko. Stvorenje je nužno vezano uz vrijeme. I samo je vrijeme stvorenje. Stoga ni ono nije vječno. Vremena nema prije stvaranja. Ono počinje sa stvaranjem jer vrijeme uvjetuje gibanje i promjena. Augustin strogo odvaja Stvoriteljevu vječnost i vremensko obilježje stvorenoga svijeta. Vrijeme je uvjet za stvaranje, ali je i samo uvjetovano stvaranjem. Njime počinje.

Augustin izrijekom kaže da je "daleko od svake sumnje" kako "svijet nije stvoren u vremenu". To, potvrdno izraženo, znači da je svijet sazdan zajedno "s vremenom".[20] Valja uočiti da se Augustin tu ne poigrava prijedlozima "u" i "sa". On misli da se stvaranje ne zbiva "u vremenu". Želi kazati da vrijeme nije postojalo dok je nastajao svijet. Stvaranje se ne zbiva i ne uvrštava "u vrijeme" koje već postoji. Naprotiv, stvaranje nastaje "s vremenom" i vrijeme sa stvaranjem. Vrijeme počinje početkom stvaranja. Augustin zna da Biblija počinje tvrdnjom da je Bog stvorio "u početku" (Post 1,1). On izričaj shvaća dvostruko. Pretpostavlja da se može misliti kako naznaka "u početku" izražava "početak" vremena i svijeta. Kod toga polazi od latinskoga prijevoda koji glasi: "In principio creavit Deus..." Augustinu riječ *principium* u Post 1,1 znači "uzrok" i "temelj". Prema tome, Augustin smatra da je Bog sve stvorio "u uzroku". Taj je "uzrok" sama Božja Riječ. Ona je "temelj" stvorenoga. Očito je da Augustin prijedlog *in* iz Post 1,1 shvaća uzročno. Stoga za nj Post 1,1 izriče tvrdnju da Otac stvara "po" Riječi. Otac posredstvom svoje vlastite Riječi stvara svijet i s njime vrijeme koje je jedno od stvorenja.

18. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustine*, 2329; L. SCHEFFCZYK, *Création*, 107; W. KERN, *Auslegung*, 483.494.519; J.H. TAYLOR, *Augustine*, 250 bilj. 32.
19. Ep 177,7; PL, 33, 767-768.
20. Civ 11,6; PL, 41,322.

Drugdje Augustin bilježi da "ne dvoji" kako "uopće ništa" što se broji u "stvaranje" nije "sa Stvoriteljem suvječno".[21] To je činjenica. Čak je nužda da tako bude. Zato ne može biti vječnost. Augustin kaže da je vrijeme podložno "promjeni". Tu je razlog što ni ono kao ni ostalo stvorenje "ne može biti suvječno s nepromjenjivom vječnošću".[22]

Polazeći od istaknutih tvrdnja, Augustin je nužno morao naići na ozbiljnu poteškoću. Sam Bogu pripisuje kao nutarnju i bitnu oznaku nepromjenjivost i vječnost. Stvorenje i stvaranje veže uz vrijeme. Vidi se da je nejasno kako nepromjenjivi Bog može djelovati u vremenu. Javlja se pitanje da li time nastaje promjena u Bogu što je pristupio djelu stvaranja.

Tu je Augustin odgovorio svojom glasovitom zamišlju o božanskim idejama. U svojim djelima nazivao ih je dosta složeno i različito. Ovo su poglavitiji nazivi: ideje, uzroci, razlozi, vječni razlozi, višnji uzroci, božanski i nepromjenjivi razlozi, itd. Navedena pregršt naziva već po sebi pokazuje kako je Augustinu bilo teško izraziti svoju misao koja u biti nije nesaglediva ni zamršena. I tu Augustin polazi od druge trojstvene Osobe koju s Pismom naziva Riječju i Mudrošću. Kod toga uči da su u Mudrosti ili Riječi od sve vječnosti nazočne ideje i uzroci svega što Bog stvara. Svijet je sa svojim bićima vremenito ostvarenje vječnih "uzroka", "razloga" i "ideja" nastanjenih u Mudrosti. Stoga u Bogu stvaranja nema promjene. Stvaranje je vremensko ostvarenje onoga što je u Bogu vječno, trajno i nepomjenjivo.[23]

Augustin je u stvorenim bićima vidio razliku i stanovitu stupnjevitost. Raspon je među bićima dug i razlika velika. Sve je među stvorenjima omeđeno stupnjevitom podijeljenošću između Boga koji je punoća bitka i ništavila koje je posvemašnja praznina. Svako stvoreno biće ima dijela na božanskome bitku i ništavilu. Savršenost se mjeri po blizini prema Bogu i po udaljenosti od ništavila. Augustin smatra da sve što postoji stoga postoji jer Bog "jest". Božjim darom stvorenje umiče ništavilu. Augustin stvorenje naziva zbiljom koja je od "ništa" postala "nešto". Isto tako smatra da je

21. Civ 12,16; PL, 41,365.
22. Civ 12,2; PL, 41,364.
23. Usp. Ch. BOYER, *Théorie,* 802; E. PORTALIÉ, *Augustine,* 2329-2330; L. SCHEFFCZYK, *Création,* 105-106; W. KERN, *Auslegung,* 519.522.524; G. GLOEGE, *Schöpfung,* 1480; J. TIXERONT, *Histoire,* 369; A. SCHINDLER, *Augustin,* 670; E. FASCHER, *Anfang,* 21; S. GILSON, *Augustin,* 334-335; A.A. MOON, *De natura,* 121 bilj. 12; 159 bilj.3; J.H. TAYLOR, *Augustine,* 252 bilj.67; 249 bilj. 10; 233 bilj. 10; 232 bilj. 7.

stvorenje u sebi "ono što nije". Stvaranjem postaje stanoviti "jest". Na taj način svako stvorenje ima istovremeno dijela na božanskome "jest" i na ništavnome "nije". To je ništavilo iz kojega stvaranjem potječe svaki stvor.[24]

Augustin je pred sobom u kršćanskoj filozofiji i teologiji zatekao nauk o stvaranju iz ničega. Prigrlio ga je, uporno branio i svestrano dokazivao. Prenio ga je i na svoje nasljednike. Otada je to učenje sastavni i neotuđivi dio kršćanske vjerske i misaone baštine. Ipak je Augustin nauk o stvaranju iz ništavila u ranijim svojim spisima stavljao na sami rub i okrajak. Kasnije to postaje ustaljeni dio njegovoga širokog nazora na zbilju.

Po Augustinu, Bog se kod stvaranja ne služi ničim. To znači da neposredno bićima poklanja sadržaj i bitak. Tako Stvoritelj očituje svoju svemoć i slobodu. Uz to nauk o stvaranju iz ništavila pokazuje Božju jedincatost. Jedino Bog može na taj način djelovati.

Samo on stvara. Stvaranje iz ništavila razjašnjuje i stvorenje. Ukazuje na njegov sjaj i bijedu. Svako stvorenje dolazi iz ništavila. To mu je izvorna postojbina. Svaki stvor po sebi i u sebi uvijek ostaje ništavilo. To se vidi iz njegove raspadljivosti, rastavljivosti i uništivosti. Svako stvorenje nutarnjom silom teži uništenju. U stvorenom biću caruje nebitak i praznina. Bog je bitak. On stvaranjem ništavilu daje bitak i tako nastaje stvoreno biće. Stoga je stvorenje otvoreno i žudi za nestvorenim bitkom. U tome smislu stvorenje je spoj izvornoga ništavila i bitka darovana stvaranjem. Augustin je otprilike u tome značenju shvatio filozofsko-teološki izričaj "stvaranje iz ništavila".[25]

Augustin je smiono pitao zašto je Bog stvorio ovaj naš svijet. Kod toga je bio svjestan da pitanje može zvučiti neumjesno jer nitko nema prava Bogu stavljati pitanja. Bog je svijet stvorio jer je tako htio. Božja je volja razlog što postoji stvorenje. Ipak je Augustin pitao zašto je Bog htio da svemir postoji. Pri tome polazi od činjenice da svijet nije Bogu potrebit. Bog svijetom ne biva bogatiji. Na Boga nije ništa moglo utjecati da stvori svijet. Stvorio ga je iz čiste ljubavi. Svemir je plod Božje dobrote i milosti. Bog je dobar. Stoga je htio da postoji dobri svijet koji će pokazivati njego-

24. Usp. L. SCHEFFCZYK, *Création,* 106; A.A. MOON, *De natura,* 121 bilj. 12;
25. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustine,* 2329; W. KERN, *Auslegung,* 512; E. KÖNIG, *Denken,* 107-115; G. MAY, *Schöpfung,* VIII; S. GILSON, *Augustine,* 332-333; A.A. MOON, *De natura,* 116-119; J.H. TAYLOR, *Augustine,* 224 bilj. 7

vu dobrotu i imati dijela na njegovoj dobroti. Dobro nije dopustilo da dobra ostanu u ništavilu. Dobro se od sebe širi i dragovoljno daje. Tako je dobri Bog stvorio dobri svijet kao objavu svoje dobrote. Zato postoje stvorena bića.[26]

Po Augustinovu shvaćanju, stvaranje je učinak jednoga jedinoga Božjeg stvaralačkog čina. Stvaranje se zbilo umah, u tili čas, u hipu, odjednom. Sve je sazdano istovremeno. Augustin izrijekom odbija neko novo, ponovljeno i drugo stvaranje. Kaže da je Bog "otpočinuo od svojih djela nakon onoga stvaranja". Poslije toga počinka "više ništa ne stvara".[27]

Božji stvaralački čin je jedan i nedjeljiv. Obuhvaća "nebo i zemlju" (Post 1,1). Augustin smatra da se "nebo" iz Post 1,1 odnosi na duhovna bića koja su istodobno sazdana. Stvorena "zemlja" iz istoga biblijskog mjesta obuhvaća bezobličnu tvar i vidljivi neživi svijet. Dok su mnogi Augustinovi suvremenici poimali da je Bog u istodobnome stvaranju sazdao uz napomenuto i sve vrste živih bića, Augustin je ovdje drukčije progovorio i tumačio. Tvrdio je da je Bog kod stvaranja u nastali svijet utisnuo uzroke ili razložna sjemenja iz kojih će se stoljećima pojavljivati raznolike vrste sa svojim jedinkama.[28]

Po Augustinovu poimanju stvaranja najprije se u vidljivome svijetu "pojavljuje maglovita zbilja".[29] To je iskonska tvar, tkivo i pređa svekolikoga osjetilnog svijeta. Augustin katkada bilježi da je tu riječ o "tvari" koja nema "oblik" i koju je Bog stvorio "od nikakve zbilje" što obitavaše "pokraj ništavila". Od te je tvari Gospodin "načinio svijet".[30] Ali je jasno da ni iskonsko počelo nije bilo bez ikakva oblika. Inače ne bi ni postojalo. Stoga Augustin dodaje da stvorena tvar "svome obliku prethodi" jedino "začetnošću", a ne "vremenom".[31]

Već smo istaknuli da je za Augustinovo shvaćanje Božji čin stvaranja samo jedan. Sve je u istome činu stvoreno. I to Augustin uči otvoreno i neposredno. Kaže da je Bog "od početka stvorio sve zbilje". Ali to ne znači da

26. Usp. S. GILSON, *Augustine*, 333-334; W. KERN, *Auslegung*, 494; A. SCHINDLER, *Augustin*, 669-670; J. TIXERONT, *Histoire*, 369;
27. *Gen lit* 5,10; PL, 34,325
28. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustine*, 2349-2350; A. SCHINDLER, *Augustine*, 670; J. TIXERONT, *Histoire*, 368; Ch. BOYER, *Théorie*, 798-799; S. GILSON, *Augustine*, 345-346; A.A. MOON, *De natura*, 157 bilj. 1; J.H. TAYLOR, *Augustine*, 261 bilj.8.
29. *Gen lit* 1,27; PL,34,256.
30. PL, 32,829.
31. *Gen lit* 5,16; PL, 34,326.

su "od početka" u svijetu nazočni svi razredi bića koji su oduvijek prisutni po idejama u Riječi i stvoreni božanskim "neka bude". Augustin drži da se zato što je "u početku zemlja bila pusta" najveći dio bića još nije mogao "razviti i pojaviti". Da se to dogodi, moraju se obistiniti "prikladne okolnosti". Ali stvaralački je čin već u svijet stavio "sjemenje" koje će se kada nastanu povoljne prilike "razviti" i tako će se u svijetu "pojaviti"[32] sve vrste bića koja je Bog zajednički stvorio kada je jednim zahvatom i umah stvorio "nebo i zemlju" (Post 1,1). Tu je pred nama glasovita Augustinova pretpostavka o svijetu koji nastaje dok traje vrijeme. Potrebita je čitava svjetska povijest da se u njoj ostvari što je Bog "u početku" (Post 1,1,) odjednom sazdao.[33]

Sažeto govoreći dalo bi se cjelokupno Augustinovo poimanje stvaranja i stvorenja svesti na nekoliko točaka ili stupnjeva.[34] Tu su najprije vječne ideje, zamisli ili uzorci svih bića. To je oduvijek i nepromjenljivo u božanskoj Mudrosti ili vječnoj Riječi. Potom dolazi stvaralački čin kojim počinje vrijeme. Tada je, doduše, sve stvoreno što kao stvorenje ima ikada živjeti u svemiru. Ali to je različito stvoreno. Dok su neka bića stvorena u konačnome obliku već kod stvaranja, druga su sazdana kao mogućnost koja će postati zbilja kada se u tu svrhu obistine nužni preduvjeti.

Augustin je različitim riječima[35] izražavao svoju spomenutu misao i različito govorio o tim bićima koja su već u činu stvaranja nastala, ali će u punini živjeti kad im to omoguće nužne buduće okolnosti. Pod Augustinovim se perom pojavljuju ovakvi izrazi: causales rationes, quasi semina futurorum, rationes primordiales, primordia causarum, rationes seminales, quasi rationes seminales, rationes. Izrazi su gotovo neprevedivi. Naročito bi mogli zavesti u bludnju izričaji "semina futurorum" i "rationes seminales". Netko bi mogao pomisliti da je Stvoritelj poput sijača u iskonsku tvar zasijao "sjemenje" svega što je "buduće". To je shvaćanje samo onda točno ako se riječ "sjeme" uzme u smislu mogućnosti, uvjeta, uzroka, razloga ili snage položene u svijet da bude zametna klica svih budućih bića.

Dugo se među Augustinovim tumačima raspravljalo da li je već on zastupao ili barem naslutio buduću evolucionističku teoriju. Jedni su mislili

32 *Trin*, 3,9,16; PL,42,878.
33. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustine*, 2350-2354; L. SCHEFFCZYK, *Création*, 105;
34. Usp. J.H. TAYLOR, *Augustine*, 246 bilj. 36; 262 bilj.18.
35. Usp. J.H. TAYLOR, *Augustine*, 252 bilj.67.

da je Augustin bio svjesni i odlučni zastupnik i možda utemeljitelj nauka o biološkoj transformaciji i evoluciji. Drugi su to posve jasno odbijali i otklanjali. Već ta razlika među istraživaocima pokazuje da nije lako shvatiti Augustinovu misao. Zacijelo Augustin koji je svojom teorijom stekao poseban ugled u suvremenoj znanosti nije bio strogi evolucionist jer nije ni pomišljao na prijelaze između vrsta. Ipak je u tome smislu evolucionist što je tražio razvoj prilika i uvjeta u svijetu da se konačno mogu pojaviti bića koja je Bog stvaranjem kao sjemenje i klice stavio u svijet. Augustin se u tu svrhu služio izrazima: seminaliter, potentialiter, causaliter i invisibiliter. To znači: sjemenski, kao mogućnost, uzročno i nevidljivo.

Sam je Augustin zabilježio da je stvoreni svijet od početka "bremenit uzrocima". Bog je u svijet stavio sjeme za sve što će kasnije nastati. Sve je buduće po tom sjemenju od samoga iskona razlučeno i razdvojeno već nazočno. Anorgansko se osposobilo da snagom sjemenja rađa poput organskoga. Tako će se tijekom vremena pojavljivati organizmi. Jasno je da ta sjemenja u iskonskome stvorenju zamjećujemo jedino razumom i razmišljanjem, a ne sitnozorom. U tvar prvoga stvaranja Bog je uvrstio sjeme koje će jednom biti uzrokom da postane zbiljom cijeli obujam trojstvenoga stvaralačkog djela. Povijest je svijeta ostvarenje Stovriteljeva stvaralačkoga zahvata.[36]

36. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustine*, 2350-2354; L. SCHEFFCZYK, *Création*, 105 bilj.2; W. KERN, *Auslegung*, 539; H. KÖNIG, *Denken*, 14-15; B. ALTANER - A. STUIBER, *Patrologie*, 438; S. GILSON, *Augustine*, 350-355; J.H. TAYLOR, *Augustine*, 255 bilj. 12; 260 bilj. 78; 264 bilj. 37; 264 bilj. 37; 267 bilj. 62; Ch. BOYER, *Théorie*, 795-818; A. SCHINDLER, *Augustine*, 670-671.

Drugo poglavlje

ISTOČNI GRIJEH

Učitelj

Augustina crkvena predaja i bogoslovlje mnogostruko časte časnim i uzviševim učiteljskim nazivom. Nema sumnje da je Augustin zavrijedio sve svoje doktorske naslove. Za njih se dugo i mukotrpno trudio. Opravdao ih je svojim dubokim i opsežnim radovima. Ipak nam se čini da je Augustin u prvome redu i na prvome mjestu nadasve zavrijedio da se zove učiteljem ili doktorom iskonskoga grijeha.[1]

Usprkos rečenome smjesta moramo kazati da ni vjera ni teologija iskonskoga grijeha nipošto ne počinju s Augustinom. Uostalom, to otvoreno priznaje i sam Augustin. Veli da nije "izmislio istočni grijeh". To "katolička vjera vjeruje od starine".[2] Istina je da nema ničega "tajanstvenijeg" od shvaćanja iskonskoga pada, ali je isto tako neprijeporno da od toga otajstva nije ništa "propovijedanju poznatije".[3]

Mjesto u predaji

Augustin je sam imao priliku naznačiti od koga je sve učio istražujući istočni grijeh. Julijan Eklana predbacio mu je da u toj točki ne uči što su prethodno učili crkveni učitelji. Julijan je kod toga posebice spočitnuo Augustinu da ne pozna istočnu otačku predaju koja se odnosi na praroditeljski prijestup.

Augustin je Julijanu uzvratio[4] pisanim radovima i pokazao da je veoma dobro upućen u predački nauk o iskonskome grijehu i da je ranija Crkva zaista vjerovala kako je iskonski pad prava i neotklonjiva zbilja. Evo imena na koja se pozivaše Augustin: Ciprijan, Hilarije, Ambrozije, Abroziastar, Irenej, Reticije, Olimpije, Jeronim, Grgur Nazianski, Bazilije Veliki, Grgur iz Nise i Ivan Zlatousti. Taj popis[5] bjelodano pokazuje da je Augustin po-

1. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 371; J. RIVIÈRE, *Enchiridion*, 341-345.
2. *Nupt*, 2,12,25; PL, 44, 450-451.
3. *Mor*, 1,20,40; PL 32,1328.
4. *Jul*, 1,6; PL, 44, 644-660.
5. Usp. J. TIXERONT, *Histoire*, 469-470; A. TRAPÈ, *Agostino*, 411-412; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204; J.N.D. KELLY, *Early*, 363; A. GAUDEL, *Péché*, 390.

segnuo za velikim ljudima, iz raznih vjerskih središta i različitih stoljeća. Uistinu je s ponosom mogao reći pelagijevcu Julijanu da se "odasvuda može uvjeriti" u opstojnost istočnoga grijeha. Ta su "svjedočanstva takvih svetaca jasnija od svjetla".[6]

Vidimo, dakle, da Augustin nije začetnik nauka o istočnome grijehu u Crkvi. Ipak je o tome grijehu malo tko od njegovih prethodnika onako duboko i svestrano razmišljao kao on. Razlozi su za to razumljivi.[7] Augustina su već njegova maniheistička razmišljanja navela na pitanje o začetku zla u čovjeku i svijetu. I njegova grešna mladost silila ga je zaviriti u bezdan ljudske krhkosti i lomnosti. Kako je Augustin nadasve ljubio istinu, sve je upotrijebio da do ljudske mogućnosti razjasni i rastumači otajstvo čovječje zloće i grešnosti.

Zatečeni nauk o istočnome grijehu Augustin je vjerno prihvatio, proučio i dobrim dijelom produbio. Kada su pelagijevci odbili vjeru u istočni grijeh, Augustin je u svome pokoljenju najviše i najupornije branio taj dio kršćanskoga poklada. U to je unio čitava sebe. Nauk je o iskonskome padu motrio sa svih strana i obilno proniknuo. Na nj je udario vlastiti pečat. Stvorio je čitav sustav u kome se trudio obraditi sva pitanja vezana uz taj grijeh i dati im jasne i valjane odgovore. I time je Augustin uvelike obogatio teologiju. Duga će stoljeća živjeti od njegovih izlaganja istočnoga grijeha. Za njima će posezati u oblikovanju, tumačenju i opravdanju neistražive tajne praroditeljskog prekršaja.[8]

Unatoč istaknutome nimalo nam ne pada na pamet tvrditi da je Crkva službeno prihvatila sav Augustinov nauk o iskonskome grijehu. Na raznim saborima Crkva se pozivala na Augustina. Uvrstila ga je i u svoje službeno bogoslužno izražavanje. Ipak nije sve bez razlike potvrdila što je Augustin kazao i napisao dok je razmatrao o istočnome grijehu.[9]

Rekosmo da se Augustinu predbacilo kako je tobože mijenjao svoj sud u pogledu istočnoga grijeha. Učinio je to Julijan iz Eklane oko g. 426. Augustin je primjedbu odbio dokazom. Rekao je da je "od početka svoga obraćenja" kao i "uvijek" ono "držao" što o iskonskome padu i sada "drži".

6. *Jul*, 1,7,30; PL, 44,661.
7. Usp. J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209.
8. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustin*, 2394-2395; A. GAUDEL, *Péché*, 371,382; J.N.D. KELLY, *Early*, 361; J. RIVIÈRE, *Enchiridion*, 341; A. TRAPÈ, *Agostino*, 411-412; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204.
9. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 401-402.

Kao dokaz za to "postoje knjige". Napisao ih je dok je još bio "svjetovnjak na samome početku svoga obraćenja". Priznaje da "tada" još nije bio kao "kasnije" upućen "u Sveta pisma". Usprkos tomu, o istočnome grijehu nije tada ništa drugo "mislio" nego što "cijela Crkva od davnine uči i naučava".[10]

Augustinova je prosudba iskrena i točna. To pokazuju njegova djela napisana do 412. kada je izbio spor oko istočnoga grijeha. Ipak ni Augustin nije zanijekao da je u nauku o istočnome grijehu sazrijevao. Sam priznaje da na početku nije bio "učen s obzirom na Sveto pismo". Sigurno tada nije poznavao ni otačku misao. Sve je to istražio poslije obraćenja. To mu je jamačno omogućilo produbiti, proniknuti i bolje oblikovati nauk koji je kod obraćenja zatekao u "cijeloj Crkvi". Iako Augustin nije mijenjao vjeru i osnovne uvide, bjelodano je sazrijevao i rastao u spoznaji što se odnosi na tajnu praroditeljskoga prijestupa.[11]

Par spisa

Po sebi nije teško pogoditi na koje se odlomke Julijan pozivao uvjeravajući Augustina u njegovo navodno mijenjanje stajališta. Isto tako s lakoćom pogađamo koje "knjige" Augustin ističe kao neoboriv dokaz protiv Julijana. To je u prvome redu spis *De moribus Ecclesiae*. Sastavljen je g.388. Već je tu Augustin napisao da "svi umiremo u Adamu".[12] U istome je djelu govorio o "davnome grijehu" koji je "poznat" i "tajanstven".[13] Općenito govoreći, Augustin u *De moribus* razlaže kako je sadašnje čovjekovo stanje kazna. Posljedica je Adamova prijestupa koji je imao zlokobne posljedice za čitavi ljudski rod. Sve je to obavijeno otajstvom i tajnom.[14]

Iz istoga vremena potječe Augustinovo djelo *De genesi contra manichaeos*. U njemu se Augustin obazire[15] na praroditeljski prekršaj kao na čin slobodne volje koju je obuzeo bijes oholosti i taštine. Praroditelj se htio na silu domoći jednakosti s Bogom. Stoga je prekršio lako održivu zapovijed. Adam je prijestupom izgubio što je posjedovao, a nije postignuo za čim je

10. *Jul*, 6,12,39; PL,44,843.
11. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 372.378.380-381; J. TIXERONT, *Histoire*, 466-467; A. AUGUSTINUS, *Schriften*, I,25-26; L. SCHEFFCZYK, *Urstand*, 199-203.
12. *Mor*, 1,19,35; PL,32,1326.
13. *Mor*, 1,22,40; PL, 32,1328.
14. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 373; J. RIVIÈRE, *Enchiridion*, 341-345; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209.

žudio. Na istome mjestu Augustin naročito ističe teške posljedice iskonskoga grijeha za ljudsko tijelo. Počevši s Adamovim grijehom, tijelo muči bolest i patnja. Podvrgnuto je mučnome i napornome radu. Bog je gole zaogrnuo tunikama. Augustin tunike shvaća slikovito. One su znak duboke preobrazbe koja se s padom zbila u ljudskome tijelu. Tijelo je tada postalo smrtnim.[16]

Ovdje je također nužno spomenuti *De libero arbitrio*. Tu je knjigu Augustin dugo sastavljao. Radom je počeo g. 388. u Rimu. Djelo je dogotovio u Hiponu g. 395. O istočnome je grijehu u *De libero arbitrio* progovorio prije svega razumskim razmišljanjem i na temelju života koji ljudi redovito provode. Čak treba reći da se u *De libero arbitrio* nalazi dobar dio konačnoga Augustinova suda o istočnome grijehu. Ali tu isto tako čitamo i ono što će se navoditi kao hipoteza, domišljanje i čista mogućnost. Svakako Augustin već sada uči da se "rađamo smrtni, neznalice i podložni tijelu". Razlog je tome "kazna" izrečena "osuđenome"[17] praroditelju. Mi smo "grešno potomstvo prvoga čovjeka". Stoga nas "đavao za se svojata najpravijim pravom". To se odnosi na "sve" Adamovo potomstvo. Svi su ljudi okovani "zakonima smrti".[18]

Po Augustinu, "bijaše pravedno da naši pali praroditelji prenesu svojim potomcima ljudsku narav u stanju na koje su je oni sveli". Također je "dolikovalo" da ono što je kod praroditelja "bilo zaslužena kazna" kod djece postane sastavnica "naravi".[19] I druge će se pojedinosti iz *De libero arbitrio* skladno ugraditi[20] u cjeloviti Augustinov nauk o istočnome grijehu.

Augustin je g. 397. sastavio *De diversis quaestionibus* i *Ad Simplicianum*. To su kratki spisi, ali su puni nauka o istočnome grijehu. Čak se smije kazati[21] da je Augustin u tim djelima kratko sažeo i obrazložio sav svoj nauk o istočnome grijehu. Značajka je toga učenja strogost i pesimizam. U spomenutim spisima Augustin je palo čovječanstvo nazvao *massa damnata*. Rječnici bilježe da *massa* znači "tijesto" ili "gomila".

15. *Gen man*, 2,15,22; PL,34,207-208.
16. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 373.
17. *Lib*, 3,19,54; PL,32,1297.
18. *Lib*, 3,10,31, PL,32,1286.
19. *Lib*, 3,20,55; PL,32,1297.
20. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 373-378; J.N.D. KELLY, *Early*, 365-366; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209.
21. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 378; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209.

Čovječanstvo je "gomila" koju Augustin zbog praljudskoga pada naziva "osuđenom". Augustin se često[22] služio riječju *massa* da obilježi ljudski rod nakon iskonskoga grijeha. Uz "gomila"dodavao je riječi: "osuđena", "blato", "grijeh", "grijesi", "opačina", "srdžba", "smrt", "osuda", "uvreda", "iskvarena", "osudiva". Takva je gomila Adamovo potomstvo. Hrpa je svakojakih zala i opačina.

Ponavljamo da je Augustin već u navedenim knjigama tako beznadno i crno obilježio pali ljudski rod. Jednom veli: "Otkada je u raju naša narav sagriješila (...) svi smo postali jedna gomila blata, a to je gomila grijeha."[23] Drugi put piše: "Svi su ljudi (...) jedna određena gomila grijeha. Duguje kaznu božanskoj i višnjoj pravednosti".[24] Nakon prvoga pada svi su ljudi oblikovali "tijesto zaraženo grijehom". Stoga su svi "osuđeni na smrt". Bog je stvorio jedino "što je bilo dobro".[25]

Dokazi za opstojnost

Augustin je opstojnost istočnoga grijeha raznoliko dokazivao. Već smo naznačili da se u tu svrhu u datome trenutku i posebnim okolnostima pozivao na otačku predaju. Dokazivao je pelagijevcima da su Oci u Crkvi od iskona poznavali otajstvo praroditeljskoga pada i njegov sudbonosni utjecaj na cijeli ljudski rod bez iznimke. Tako je vjerojatno prvi otačkim dokazom ukrijepio crkveno učenje o iskonskome prijestupu.

Kod utvrđivanja opstojnosti istočnoga grijeha Augustin se obilato pozivao na crkveno bogoslužje. Valjda je i sam smatrao da je "molitveni zakon" istodobno "vjerski zakon". Što se moli i vjeruje se. Molitva je vjera na djelu. U tu je svrhu Augustin svratio pozornost na krštavanje djece. Djeca su se rano u Crkvi počela krštavati. Već se u trećem stoljeću ističe da krštenje djece potječe od apostolskih vremena.

Spor je oko dječjega krštavanja nastao u Kartagi. Zapodjeli su ga pelagijevci niječući da se djeca krste zbog oproštenja grijeha. I pelagijevci su krštavali djecu, ali ne zato da im se oproste grijesi. Po pelagijevcima, djeca

22. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustin*, 2397; J.N.D. KELLY, *Early*, 363; A. GAUDEL, *Péché*, 378-379.382.
23. *Div quaest*, 83,3; PL, 40,71.
24. *Ad Simplicianum*, 1,2,16; PL,40,121.
25. *Ad Simplicianum*, 1,1,11; PL,40,107.

nemaju nikakav grijeh. Osobno nisu sagriješila, a istočni grijeh ne postoji. Ipak treba djecu krstiti da postignu punu sreću i slavu u drugome svijetu.

Augustin se slaže s pelagijevcima da djecu valja krstiti, ali u prvome redu i u temelju zato što se i na djeci nalazi istočni grijeh. Djeca se samo zato krste da im se otpusti praroditeljski grijeh. Tako se u Crkvi oduvijek shvaćalo krštenje djece. Po Augustinu, najočitiji i neoborivi dokaz za vjeru u otajstvo istočnoga grijeha upravo jest krštavanje djece. Samo krštenje kao i drugi obredi što prate krst djeteta jedino se mogu razumjeti uz pretpostavku istočnoga grijeha i kod netom rođenoga djeteta.[26]

Sam Augustin postavlja pitanje: "Što je, dakle, u djeci što ih zadržava u đavlovoj vlasti dok se otuda ne izbave otajstvom Kristova krštenja?" On odgovara da to ne može biti ništa drugo "ako ne grijeh". Ali "djeca nisu u svome životu načinila nikakav vlastiti grijeh". Djeca su "zarobljenici pod đavolom vlasti" radi istočnoga grijeha. To ostaju sve dok se "otuda ne otkupe preporodom kupelji i Kristovom krvlju". Tada djeca prelaze u "kraljevstvo svoga Otkupitelja".[27]

Augustin je također pomoću ljudskog života pokazivao da mora postojati istočni grijeh. Držao je da se drukčije ne mogu rastumačiti svi nedostaci koji u tjelosnome i duhovnome životu prate život svih ljudi. Tu su najrazličitije bolesti, muke i patnje što jednako pogađaju dušu i tijelo. Ali se Augustin i ovdje naročito sjetio djece koja trpe isključivo radi tuđih grijeha. Sama su nevina. Patnje su djeteta posljedica roditeljskoga i praroditeljskoga otpada od Boga. Grijeh je jedini odgovor na opću neizbježnu ljudsku bijedu.[28]

Augustin se, čuli smo, tužio da neposredno nakon svoga obraćenja još nije poznavao Sveto pismo. Ali je taj nedostatak obilato ispravio tijekom kasnijega života. I za Pismom je posegnuo utemeljujući istočni grijeh. Osim prvih poglavlja iz *Postanka* Augustin je redovito uzimao u pretres[29] ova biblijska mjesta: Ps 50,7; Job 14,4; Ef 2,3; Rim 5,12-20; Iv 3,5 i 1 Kor 15,22.

26. Usp. A. AUGUSTINUS, *Schriften*, I, 586-587; J. TIXERONT, *Histoire*, 470; P.F. BEATRICE, *Tradux*, 105-119; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209; A. TRAPÈ, *Agostino*, 411-412; L. SCHEFFCZYK, *Urstand*, 213; A. GAUDEL, *Péché*, 390; J.N.D. KELLY, *Early*, 363.
27. *Nupt*, 1,20,22; PL,44,427.
28. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 390-392; J.N.D. KELLY, *Early*, 364; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209; J. TIXERONT, *Histoire*, 470-471.
29. Usp. P.F. BEATRICE, *Tradux*, 123-141; J. TIXERONT, *Histoire*, 467; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209.

Nema sumnje da je Augustin u svoju teologiju iskonskoga pada iz Ef 2,3 lako mogao ugraditi slijedeće izričaje: "požude tijela", "djeca gnjeva", "po naravi" i "nekoć". Svi su ljudi radi istočnoga grijeha prije krštenja "po naravi" podanici tjelesnih pohota i zato pred Bogom "djeca gnjeva". To je svaki čovjek bio "nekoć". Od navedenih je spona oslobođen krsnim otajstvom.

Jasno je zašto se Augustin pozivao i na 1 Kor 15,22. Tu je Pavao izrijekom rekao da "u Adamu svi umiru". Smjesta se vidi da je ta misao bliska izreci u Rim 5,12. Stoga se neminovno morala naći i pod Augustinovim perom. Augustin je navodio i znamenitu riječ iz Ps 50,7 gdje piše da se čovjek rađa "grešan". Njegova ga je majka "začela u grijehu". U svezi sa Ps 50,7 Augustin pita: "Što znači kada David o sebi kaže da je začet u opačini "? To, veli, jedino znači da se "opakost vuče od Adama".[30] Već je, dakle, Augustin uočio da Davidova riječ u Ps 50,7 nije osobni prigovor vlastitoj majci ili određenoj ženi već naznaka općega ljudskog zakona. Svatko se začinje u grijehu i zato se rađa grešan. Sami je ljudski početni iskon nečistoća i grijeh. Već je tu čovjek ranjen i odbačen. Čovjekom od začetka vlada grešna moć.

Augustin je u nauk o iskonskome grijehu također ugradio Iv 3,5. Učinio je to zato što se u Ivanovu tekstu govori o nužnosti preporođenja kako bi se postignulo nebesko kraljevstvo. Čovjeka pak "od spasenja i vječnoga života može udaljiti samo grijeh". Upravo krsno preporođenje "otklanja grešnu nečistoću" od koje "nitko nije čist".[31] Tako se čovjeku otvaraju vrata nebeskoga kraljevstva. Krsno je preporođenje nužno radi grešnoga rođenja. To vrijedi za svakoga čovjeka pa i najmanje dijete.[32]

Augustin se u svojim razmišljanjima češće pozivao i na Job 14,4. I tim je mjestom drage volje utvrđivao praroditeljski prijestup. Istočni je grijeh razlog što Job kaže da "ni jednodnevno dijete nije čisto od grijeha". Job nije mislio da je sitno dijete grešno što bi "počinilo" grijeh. Ono je grešno jer je grijeh na se "navuklo".[33] Gotovo je nepotrebno dodati da je Augustin Jobovo mjesto navodio u drevnome latinskom prijevodu. Tu primjedbu iznosimo jer se zna da Job 14,4 dosta različito glasi u hebrejskome, grčkome i latinskome izdanju. Te različitosti imaju veze s učenjem o iskonskome gri-

30. *Ps* 50,10; PL,36,591. Usp. P.F. BEATRICE, *Tradux*, 126.
31. *Pec* 1,20,26; PL,44,123.
32. Usp. A. GAUDEL, *Péché*, 389-390.
33. *Serm*, 170,2; PL,38,928.

jehu. Ali ovdje nije mjesto da se o tome potanje raspravlja. To smo samo usput spomenuli.[34]

U raspravi da li iskonski grijeh postoji, ipak je najodlučniju i najpresudniju ulogu odigrala Pavlova izreka u Rim 5,12. Na to su se mjesto pozivali pelagijevci da zanijeću otajstvo i Augustin da ga konačno utemelji i ukrijepi.[35] To je razlog da su svi temeljito obrađivali Rim 5,12. Pelagijevci su se kod napada na iskonski grijeh posebice pozivali na onaj dio Pavlova retka gdje, po njima, Apostol tvrdi da je smrt stoga prešla na sve ljude "jer su svi sagriješili". Prema tome, uzrok je smrti to "što su svi sagriješili". Upravo radi toga i isključivo zbog toga "jer" ljudi osobno griješe, oni umiru. Dakako, to - uče pelagijevci - nema nužne uzročne sveze s Adamom. U tome smislu nema ni istočnoga grijeha.

Augustin je odlučno i uvrijeđeno odbacio pelagijevsko tumačenje Pavlova mjesta. Nazvao ga je "novim, krnjim i pogrešnim".[36] Augustin je u svojim izlaganjima slijedio latinski prijevod gdje piše "u kome svi sagriješiše". Polazeći od takvoga čitanja, pitao se na koga se u Rim 5,12 odnosi ključni izričaj "u kome". Pomišljao je da se može odnositi na "smrt", "grijeh" ili "čovjeka" koji je Adam. Augustin je nakon stanovitoga oklijevanja konačno zaključio da se "u kome" ipak odnosi na Adama. Prema tome, "svi su ljudi sagriješili u Adamu". Tako je "po jednome čovjeku" koji je Adam u svijet ušao "grijeh" i s njime "smrt". I to je gotovo cjeloviti nauk o istočnome grijehu.

Augustin kaže da je "nužno shvatiti" kako su "u onome prvome čovjeku svi ljudi sagriješili". Upravo zato "jer su u njemu bili svi kada je sagriješio, otuda se rođenjem izvlači grijeh".[37] Augustin činjenicu što su svi ljudi sagriješili u Adamu zasniva na "porijeklu sjemena". Iz Adamova će sjemena "svi nastati". Radi toga su sjemenskoga "izvora svi bili u jednome". Upravo su "ti svi" koji će jednom doći "bili onaj jedini" iako ih "u samima sebi još uopće nije bilo". Tako je "sjemenski začetak"[38] svih ljudi razlogom da su svi ljudi već bili u Adamu i "u njemu svi sagriješili" (Rim 5,12).

34. Usp. P.F. BEATRICE, *Tradux,* 124-125.
35. Usp. M. MANDAC, *Poučavanje,* 90-91; P.F. BEATRICE, *Tradux,* 129-141; J. TIXERONT, *Histoire,* 467-468; P. SCHOONENBERG, *Mensch,* 910.911; A. AUGUSTINUS, *Schriften,* 575-576; A. GAUDEL, *Péché,* 388-389.
36. *Jul* 6,24,75; PL,44,868.
37. *Pet* 4,4,7; PL,44,614.
38. *Jul imp* 4,104; PL,45,1400.

Valja dodati da se Augustin u svojim dokazivanjima također pozivao na cijeli ulomak u Rim 5,12-21 gdje Apostol utvrđuje Kristovu i Adamovu ulogu u povijesti spasenja. Zna se da je Pavao u Rim 5,12-21 krenuo od Kristova značenja za čitavi ljudski rod. Tvrdio je da se bez Krista ne može nitko opravdati ni spasiti. Da bi osvijetlio svoju tvrdnju, Pavao se pozvao na kobnu Adamovu ulogu u čovječanstvu. Općenito zlo koje dolazi od Adama za svekoliku ljudsku obitelj dokida Krist. Adamovo se zlo proteže na svakoga čovjeka. Zato je svakome čovjeku nužna Kristova milost.

Oznake grijeha

Augustin je praroditeljski grijeh smatrao pravim grijehom. Isticao je da je Adam "voljom sagriješio".[39] Adam je "voljom izvršio prekoračenje Božje zapovijedi".[40] Prvi je grijeh u sebi bio oholost. Prvi čovjek nije htio Boga priznati posvemašnjim gospodarom već se kanio izjednačiti s Bogom i sam odrediti svrhu svoga života. Tako je Adam izgubio što je posjedovao, a nije postignuo za čim je žudio.[41]

Augustin je postojano učio da je cijeli ljudski rod imao udjela u praroditeljskome grijehu. U Adamu su svi ljudi "sagriješili" jer su sudjelovali u "njegovoj zloj volji". U trenutku kada Adam griješi "svi su bili" bez iznimke "taj jedan" Adam. Radi toga "svaki pojedinac na se navlači iskonski grijeh".[42] Ljudi su se nekako "zaogrnuli Adamom" i od "njega vuku krivicu grijeha".[43] Već su u Adamovoj "krivici uključeni" svi njegovi potomci. Zbog toga su "podložni kazni".[44]

Augustin vjeruje da su svi ljudi nazočni u Adamovoj volji kada prekoračuje Božji zakon. Svi potječu od Adamova sjemena. Ljudska je narav jedna. Ljudi su jedno. U Adamu su kao jedna nedjeljiva jedinka. Da Adam nije sagriješio, njegovi bi potomci od njega baštinili neporočnu i zdravu narav koju je i sam posjedovao prije pada. Ovako baštine Adamovu iskvarenu narav kao što će biti dionici obnovljene naravi u Kristu koji je konačni

39. *Jul* 6,27; PL,44,1552-1554.
40. *Retract* 1,15,2; PL, 32,608.
41. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustin,* 2396; A. GAUDEL, *Péché,* 392-394.401; J.N.D. KELLY, *Early,* 362; J. RIVIÈRE, *Enchiridion,* 341-345; J. BARBEL, *Enchiridion,* 204-209; P.F. BEATRICE, *Tradux,* 67.
42. *Nupt* 2,5,15; PL,44,444.
43. *Jul* 6,27; PL,44,1552-1554.
44. *Ratract* 1,15,2; PL,32,608.

Adam.[45] Svakako, zbog praroditeljskoga grijeha svi se ljudi rađaju grešnicima. Narav im je u korijenu iskvarena. Odvojeni su od božanske čistoće i milosti.

Kobne posljedice

Augustin je općenito tvrdio da se iskonskim grijehom iskvarila ljudska narav koju je Bog stvorio dobrom, zdravom i cjelovitom. Osim te široke tvrdnje katkada je pobliže određivao posljedice prvoga grijeha. Znao je isticati da je sam Adam svojim grijehom za se i za potomstvo izgubio iskonsku pravednost i čestitost kao i naročitu Božju pomoć i milosrđe. Da je zadržao iskonsku pravednost, čovjek ne bi ni sagriješio. Adam nije nutarnjom nuždom sagriješio. Imao je slobodnu volju i mogao je ne sagriješiti. Tu je mogućnost izgubio za se i za sve svoje potomke.[46]

Augustin je također učio da je ljudska smrt posljedica Adamova grijeha. Tim se naukom odupro pelagijevskim krugovima u Kartagi gdje je Celestije bez okolišanja govorio da je čovjek stvoren smrtnim te da bi ljudi umirali i da Adam nije prekoračio Božju zapovijed. Augustin je složenije i bogatije od pelagijevaca razmišljao o ljudskoj smrtnosti. I sam je smatrao da je u sebi jedino Bog besmrtan ukoliko je jednostavan, duhovan i neraspadljiv. Ali Bog je čovjeka stvorio takvim da je imao mogućnost da ne umre premda posjeduje složeno, prolazno i tvarno tijelo. Bez Adamova grijeha Bog bi čovjeka čuvao od raspadljivosti i bez posredstva smrti njegovo tijelo obdario sposobnošću da se preobrazi i mogne vječno živjeti. Da pak čovjek umre i da u tjeskobi i boli odlazi sa svijeta, posljedica je praroditeljskoga pada.[47]

Među neposredne posljedice Adamova grijeha Augustin ubraja i osnovno neznanje što prati ljudski život. Augustin drži da je čovječanstvo prepušteno samome sebi velika neznalica. Ne stječe bitno znanje koje se odnosi na pravi smisao i značenje ljudskoga života. Znanja o povijesnim i prirodnim zbivanjima Augustin nije stavljao u red sa spoznajom vezanom uz pitanja ljudske sudbine i čovjekova životnog puta.

45. Usp. P.F. BEATRICE, *Tradux*, 95-97; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209; J. RIVIÈRE, *Enchiridion*, 341-345; A. AUGUSTINUS, *Schriften*, 685.
46. Usp. E. KINDER, *Sünde*, 490; J. TIXERONT, *Histoire*, 472.
47. Usp. A. AUGUSTINUS, *Schriften*, 570; J. TIXERONT, *Histoire*, 472; A. GAUDEL, *Péché*, 401.

Razumnost je pomućena. Čovjek osjeća unutarnje borbe dok se napreže spoznati. Spoznaja se mučno začinje, teško rađa i najteže zaodijeva u oblik i riječi.[48]

Augustin je i ljudsku volju doveo u svezu s istočnim grijehom. Za razumijevanje njegove misli treba dobro uočiti razliku koju je sam Augustin ustanovio između "slobode" i "slobodnoga odlučivanja". Slobodno je odlučivanje mogućnost odabiranja između dobra i zla, a sloboda konkretno prihvaćanje dobra. Augustin veli da je slobodu za dobro čovjek posjedovao prije pada. S padom ju je izgubio. Potrebna je milost i Božja pomoć da čovjek iznova stekne slobodu kojom će činiti dobro. Padom čovjek nije izgubio moć odabiranja. Ali po sebi odabire zlo i grijeh. Slobodnim odabiranjem posiže za lošim. Za to je slobodan. Otuda čovjekova odgovornost. Ali čovjek ne upotrebljava slobodu da čini dobro. U svakome slučaju iskonski je grijeh jako oslabio ljudsku slobodnu volju kada treba činiti dobro. Počevši s padom, čovjek od sebe naginje zlu.[49]

U posljedice istočnoga grijeha Augustin kao nešto najbitnije broji pohotu ili požudu.[50] Malo je među kršćanskim piscima koji su tako dugo, ustaljeno i duboko razmišljali o požudi kao Augustin. Često se navraćao na taj predmet koji ga je posebice zanimao. Augustin je izobila i s raznih strana pisao o požudi. Svojim je govorom o pohoti uvelike utjecao na autore koji su poslije njega pisali o toj sastavnici ljudskoga bića.

Augustinovo razmišljanje o pohoti nije jednostavno. S dosta se muke razumije i razmjerno teško skladno iznosi. Augustina su i pelagijevski vođe prisilili da se uhvati u koštac s pitanjima što se odnose na pohotu. Pelagijevci su učili da je požuda u čovjeku neodređena zbilja. Svakako nije u svezi s nikakvim praroditeljskim grijehom. Požuda je samo pojedinačna zla navika. Tim su se tvrdnjama pelagijevci uistinu odcijepili od stoljetne predaje u

48. Usp. P.F. BEATRICE, *Tradux*, 69; A. GAUDEL, *Péché*, 398-399.401; J. TIXERONT, *Histoire*, 472; J.N.D. KELLY, *Early*, 364.
49. A. GAUDEL, *Péché*, 379-381.401; A. AUGUSTINUS, *Schriften*, III, 517; E. KINDER, *Sünde*, 490; P.F. BEATRICE, *Tradux*, 67; J. TIXERONT, *Histoire*, 478-480; A. AUGUSTINUS, *Schriften*, I, 618-620.
50. Usp. E. PORTALIÉ, *Augustin*, 2395; A. GAUDEL, *Péché*, 379.396-398.401; J.N.D. KELLY, *Early*, 364; A. AUGUSTINUS, *Schriften*, I, 574.578; A. AUGUSTINUS, *Schriften*, II, 30; P.F. BEATRICE,*Tradux*, 80-86.91-95; L. SCHEFFCZYK, *Urstand*, 213; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209; Ch. BAUMGARTNER, *Concupiscence*, 1357-1358; J. TIXERONT, *Histoire*, 472-474; J. RIVIÈRE, *Enchiridion*, 341-345; J. P. KENNY, *Concupiscence*, 124; P. SCHOONENBERG, *Mensch*, 912; P. WILPERT, *Begierde*, 70-71.76.

Crkvi koja je drukčije gledala na ljudsku pohotu. Po pelagijevcima, požuda je u čovjeku nevina i neporočna snaga.

Augustin pohotu poima široko. To je moć što čovjeka odvraća od duhovnoga i višega i gura prema nižemu, prolaznome i nesavršenome. Augustin kaže da je pohota svaki put na djelu kada se "tko odvraća od božanskoga i onoga što uistinu ostaje te se obraća onome što je promjenjivo i nesigurno".[51] Već se otuda može razabrati da je korijen i vrelo gibanja u pohoti ljudski duh. Taj duh ne žudi za nadzemaljskim i duhovnim već teži za zemaljskim. To unosi nesklad u ljudsko biće. Prekida se mir koji je vladao u netom stvorenome čovjeku između duha i pùti. Poremećaj je prouzročio iskonski pad. On se izražava kroz požudu.

Požuda se najsnažnije i najočitije pokazuje u putenoj pohoti. Stoga se često taj poriv naprosto poistovjećuje s požudom. Augustin je naglašavao neposlušnost tijela kao važnu sastavnicu požude. Držaše da je ona znamen prve ljudske pobune protiv Boga. Kao što se čovjek svojim duhom na samom vrutku svoje povijesti usprotivio Bogu, tako se ljudski duh u svakome čovjeku spori s tijelom. To je ta temeljna pohota.

Augustin je požudu smatrao "grijehom" i "kaznom za grijeh".[52] Također je o požudi govorio kao o "zlu grijeha u kojem se rađa svaki čovjek".[53] Augustin je htio kazati da je požuda u čovjeku plod i posljedica istočnoga grijeha, ali da je i sjeme iz kojega niče grijeh pojedinoga čovjeka. Koji put u tome sklopu isticaše da je požuda kći i majka grijeha. Rodila se iz grijeha i rađa svaki grijeh. Pohota je uvijek opaka iako nije uvijek zlo. Stoga se ne može kazati da je Augustin posve poistovjetio grijeh i požudu. Čak se ne smije tvrditi da je u požudi vidio bit iskonskoga grijeha.

Pohota je pravo zlo ljudske naravi. Augustin kaže da je požuda u čovjeku bolest i otvorena rana. Prava je prepreka pred dobrom. Ipak u srži ne iskvaruje ljudsko biće. Ljudi su svojom povezanošću s Adamom zaslužili požudu. U tome su smislu za nju krivi i odgovorni. Krsni čin s požude skida krivnju. Iz požude udaljuje otrov, ali ranu ne iscjeljuje. Pohota ostaje u čovjeku i poslije krštenja. Augustin izrijekom veli da se "u krštenju oprašta tjelesna pohota" kao što se dokida i njezin uzrok istočni grijeh. Ali to ne znači da požuda nakon krštenja više "ne postoji". Ona je i dalje u čovjeku,

51. *Lib* 1,34.
52. *Pec* 2,22,36; PL,44,173.
53. *Pec* 1,29,57; PL,44,142.

ali se "ne ubraja u grijeh".[54] Čovjek se cijeli život bori s pohotom. To je bitni sadržaj ćudorednoga naprezanja. Tu se stječe i gubi.

Recimo napokon da je Augustin istočni grijeh sudbinski vezao uz vječnu osudu. Radi istočnoga grijeha cijeli je ljudski rod u načelu osuđen na beskonačnu paklenu kaznu. Po Augustinu, to je stroga pravda. Dosta je samo iskonski grijeh da se nitko ne spasi. Od toga grijeha izbavlja jedino Božja milost i milosrđe.[55]

Prenošenje

Pelagijevci su nijekali da se Adamov grijeh u bilo kojem smislu prenosi na potomstvo. Adam je, po njima, samo loš primjer za svoju djecu koja ga u neposluhu oponašaju i nasljeduju. Augustina takvo razjašnjenje nije zadovoljilo. On je tvrdio da se Adamova grešnost prenosi na sve ljude. Svi se ljudi zbog Adamova prijestupa nalaze u stanju odbačenosti i osude. Augustin je sve poduzeo kako bi rastumačio načina koji se Adamova grešnost prenosi na ljudski rod. U tu je svrhu učio da se grešnost prenosi samim činom rađanja. Roditeljskim se djelom djeci namire grešno stanje. Grešno tijelo rađa grešnu pùt. To je naročito jasno za nekrštene roditelje.[56] Ali u tome pogledu ni kršteni nisu u boljem položaju. I u njima je kod začinjanja na djelu požuda. Augustin smatra da je požuda sredstvo i u neku ruku vod kojim, tako reći, protječe grešnost. Preko požude koja prati svaki roditeljski čin iskonski pad od praroditelja dopire do svakoga člana njegove obitelji. Tu je lanac neprekinut i neprekidljiv. Gdje je požuda bračnoga čina, tu je u redovitim okolnostima iskonski grijeh. Samo naročita milost izuzima od toga zakona. Požuda baca sjenu na roditeljski čin koji u sebi i po sebi ostaje dobar i svet. Udovi su rađanja na poseban način u službi požudne sile. Njima naročito snažno gospodari pohota. Toj se snazi nitko ne odupire.

Augustin je veoma rano stao učiti da je požuda neposredni prenositelj istočnoga grijeha. To je mišljenje tijekom svoga istraživanja sve dublje utemeljivao i obrazlagao. U grešnome pokretu volje vidio je najjednostavnije,

54. *Nupt* 1,25,28; PL,44,430.
55. Usp. J. TIXERONT, *Histoire*, 480; A. GAUDEL, *Péché*, 400.
56. Usp. J. TIXERONT, *Histoire*, 475; J. RIVIÈRE, *Enchiridion*, 373-375; J. BARBEL, *Enchiridion*, 204-209; A. AUGUSTINUS, *Schriften*, I, 573-574; A. AUGUSTINUS, *Schriften*, III, 435; E. PORTALIÉ, *Augustin*, 2396-2397; A. GAUDEL, *Péché*, 395-396.

ali i najrazložnije tumačenje za prenošenje istočnoga grijeha. To će mišljenje mnogi usvojiti poslije Augustina i pod njegovim utjecajem.[57]

Po Augustinu, požuda je "rana" koju je "đavao nanio ljudskome rodu". Ni krst je ne liječi. Radi toga "što god se po tome rodi počinje opstojati pod đavlom".[58] Jasno je da se po prirodnome zakonu "nitko ne rađa osim djelovanjem putene požude".[59] Ljudi rađaju "iz onoga što se tijesno pokreće u njihovim udovima". Stoga i pravedni djeci prenose "drevnost"[60] koja se nalazi u njima samima. Augustin kaže da je roditeljska putenost zbilja "iz koje se vuče istočni grijeh".[61]

Ipak Augustin nikako ne želi da se zbog njegova govora o tjelesnoj požudi u svezi s prenošenjem istočnoga grijeha podcijeni ili čak osudi bračni čin i općenito ženidba. Po njemu, ženidba je "dobro" koje zaslužuje da se "hvali". Razlog je tome taj što se "otuda rađaju djeca". Ali ženidbeni čin prati "zlo". To je "požuda". Nje se čovjek mora "sramiti". Radi požude moraju se "preporoditi koji se iz nje rađaju". Inače će biti "osuđeni". Augustin zaključuje da tu nije u pitanju "narav sjemena". Bog je "tvorac sjemena". Posrijedi je "mana". To je pohota, a upravo se "iz nje vuče istočni grijeh".[62]

Augustinu je bilo jasno da se svako ljudsko tijelo rađa s posljedicama istočnoga grijeha jer je sjemenski već bilo nazočno u Adamovu tijelu kao što po istome sjemenu potječe od Adamove puti. Ali je pravu poteškoću pružala duša. Duša je glavni kažnjenik istočnoga grijeha. Stoga se Augustin pitao kako se duša rađanjem onečišćuje. To ga je pitanje pratilo i mučilo čitavi život.[63]

Augustin se u svome razmišljanju osvrnuo na brojne pretpostavke o nastanku ljudske duše. Kušao ih je uskladiti sa svojim učenjem o iskonskome grijehu. Platonovu je misao o vječnosti duše odbacio. Augustin vjeruje da je duša za vječnost, ali nije oduvijek. I duša je stvorena. Augustin se pitao na koji način. Predvidio je i tu mogućnost da je Bog odjednom poput ostalih stvorenih duhova sazdao sve ljudske duše koje se potom tijekom vremena sjedinjuju s vlastitim tijelom. Unatoč tome, Augustin je radije razmatrao dvije druge hipoteze. One se nazivaju traducijanistička i kreacionistička.

57. Usp. J. TIXERONT, *Histoire,* 475; J. RIVIÈRE, *Enchiridion,* 373-375; J. BARBEL, *Enchiridion,* 204-209; P. SCHOONENBERG, *Mensch,* 912; P. WILPERT, *Begierde,* 76; L. SCHEFFCZYK, *Urstand,* 213; A. AUGUSTINUS, *Schriften,* I,574; A. AUGUSTINUS, *Schriften,* III,437.
58. *Nupt* 1,23,26; PL,44,928.
59. *Ep* 197,31; PL,33,844.
60. *Pec* 2,9,11; PL,44,158.
61. *Jul* 2,42; PL, 45,1160.
62. *Nupt* 2,21,36; PL,44,475.
63. Usp. J.N.D. KELLY, *Early,* 345-346; A. GAUDEL, *Péché,* 374-375.395-396; A MICHEL, *Traducianisme,* 1355.1352-1353; E. PORTALIÉ, *Augustin,* 2359-2361.2396-2397; J. RIVIÈRE, *Enchiridion,* 373-375; J. BARBEL, *Enchiridion,* 204-209; J. TIXERONT, *Histoire,* 477-478; A. AUGUSTINUS, *Schriften,* III, 484-485.

Traducijanizam je ovo: Bog bi neposredno stvorio jedino Adamovu dušu koja je sagriješila. Od te duše vuku korijen sve ostale duše. Kod toga Augustin odbija mišljenje da djetetova duša nastaje od roditeljskoga sjemena. On je za duhovni traducijanizam. Djetetova duša nastaje od roditeljske. To tumačenje o postanku duše lako tumači prijenos istočnoga grijeha. Sve su duše već nekako nazočne u praroditeljskoj duši. U njoj su i po njoj sagriješile iskonskim grijehom.

Augustin je bio sklon traducijanizmu. Jedino se u nj teže uklapa potpuna osobnost pojedinoga ljudskoga bića. Zato Augustin nije mogao bez primisli pristati uz to tumačenje. Kao teolog radije pristajaše uz kreacionističko mišljenje.

Po kreacionističkoj teoriji Bog stvara pojedinu ljudsku dušu u trenutku kada nastaje novi čovjek. Nedostatak je ovoga stava u tome što se teže dade uskladiti s naukom o istočnome grijehu. Na to je upozorio i sami Augustin. Nije mu bilo jasno kako duše mogu "griješiti u Adamu" ako se pođe od pretpostavke da su "stvorene u trenutku svoga ulaska u vlastito tijelo".[64]

Augustin se do kraja života kolebao između traducijanizma i kreacionizma. Sam priznaje da ni na kraju razmišljanja "ne zna" kako u zbilji stoji s "nastankom duše". Pitanje je da li duša potječe "od onoga jednoga" čovjeka koji je "prvi stvoren" ili "pojedinci nastaju jedni drugima posve jednako".[65] Augustin, drugim riječima, dvoji među dvjema spomenutim hipotezama.

64. *Ep* 166,10; PL,33,725.
65. *Retract* 1,1,3; PL,32,587.

Treće poglavlje

KRSNO OTAJSTVO

Povlašteno mjesto

Kako je to gotovo posvuda slučaj, Augustin je izniman i u krsnoj teologiji. Taj je dio njegove teologije nadasve bogat, raznolik i gledan s mnogih stajališta. U njemu ima na pretek podrobnosti i pojedinosti. Augustin koji put zalazi u sitnice. Čak se stječe dojam da je preobilje stanoviti razlog da se Augustinova teologija teže shvaća i još teže jasno sažima i tumači.

Augustin je u sporu s donatistima napisoa dva djela[1] u kojima je u naslov stavio riječ krst. Ali je o krsnome otajstvu zasebice također govorio u propovijedima što ih je držao katekumenima[2] i netom krštenima.[3] Međutim, Augustin je o krstu pisao diljem cijeloga svog plodnoga teološkog rada. Uza sve to, nije nigdje sustavno izložio svoje krsno poimanje.

Jasno je da se o krstu u Crkvi pisalo i prije Augustina. Augustin je sjajno bio upućen u otački krsni nauk. Neposredno je u tu svrhu čitao Ciprijana, Ambrozija, Optata, Origena, Grgura Nazianskog, Ireneja i Ivana Zlatoustog. Već nabrojena imena pokazuju da je Augustin o krstu učio od zapadnih i istočnih Otaca.

Zna se reći da je cjelokupna otačka krsna teologija dosegnula vrhunac i našla najzreliji plod u Augustinovim krsnim razmatranjima. Augustin je izvrsno poznavao i crkvene dokumente koji su se odnosili na krsnu tajnu. I njih je ugradio u svoje krsno učenje. Dodajmo da je Augustin prvi zaokruženo govorio o krstu. U tome prethodi srednjovjekovnoj sintezi koja će se dobrim dijelom osloniti na Augustinova krsna obrazlaganja.[4]

Smjesta ističemo da ne kanimo ovdje iznijeti cjeloviti Augustinov nauk o krstu. Većinom ćemo se truditi navesti čime je Augustin posebice obogatio krsno razmišljanje. I samoga su Augustina na dublje izučavanje

1. Riječ je o spisu *De baptismo contra donatistas*. Napisan je g. 400. Nalazi se u PL,43,107-244. Tu je također djelo *De unico baptismo contra Petulianum* (PL,43,594-614). Taj je spis nastao g.410.
2. *Serm* 56-59; 212-216; PL,38,377-402.1058-1082.
3. *Serm* 223-229,260.272; PL,38,1092-1103.1201-1202.1246-1248.
4. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 217-218; J. TIXERONT, *Histoire*, 407-408.396; A. HAMMAN, *Baptême*, 106; F.H. KETTLER, *Taufe*, 641-642.

krsta navele posebne povijesne okolnosti. Ovdje mislimo na donatističke tvrdnje i pelagijanizam. Donatisti su učili da valjanost krsta zavisi prije svega o krsnome službeniku. Po donatizmu, grešni službenik nevaljano krsti. Pelagijevci su posebice nijekali nužnost krsta za djecu jer su ona tobože bez ikakva grijeha. Kako smo o donatizmu i pelagijevstvu drugdje podrobnije pisali[5] ovdje se na ta krivovjerja ne osvrćemo opširnije. Samo dodajemo da je donatizam i pelagijevstvo usmjerilo Augustinovo krsno istraživanje i obrazlaganje.

Voda

Krštenje se obavlja vodom. Bez vode nema krsnoga čina. Augustin izrijekom veli da "više nema krsta ako se otkloni voda".[6] Ali nije slučajno što se u krštenju upotrebljava voda. To dobro pristaje otajstvu. Krštenju je smisao i značenje da očisti dušu od njezine nečistoće. Stoga zgodno zauzima mjesto u nacrtu spasenja. Po Augustinu, u svakome sakramentu postoji sličnost između upotrijebljene tvari i sakramentalnog učinka. To vrijedi i za krsnu vodu. Vodom se u krsnom zdencu pere tijelo. Ali to je pranje slika i uvjet dušina očišćenja. Stoga Augustin primjećuje da je "voda" kod krštenja "vidljiva". Ona "pere tijelo" i "naznačuje što se događa u duši".[7] Jasno je da voda što u krštenju teče tijelom naznačuje i ostavruje milosne učinke koji će obuhvatiti i tjelesni čovjekov dio. I tijelu je potrebito otkupljenje. Zato se krsna milost i plodnost proteže i na čovjekovo tjelesno ustrojstvo. I tijelo će postignuti preobraženje i slavu jer je po kršteniku potekla krsna voda.[8]

Riječ

Jasno je da se i Augustin pitao "otkuda" potječe "ta silna moć" koju posjeduje krsna "voda". Voda "dodiruje tijelo", ali "čisti srce". Augustinov je odgovor da je u "vodi" na djelu "riječ". Ali u riječ koja se "izgovara" treba "vjerovati". U krštenju je riječ prenosnica vjere. Augustin dodaje da se "očišćenje nipošto ne bi pridavalo počelu što teče i prolazi" ako ne bi bila

5. O donatizmu, usp. M. MANDAC, *Poučavanje*, 35-39. Pelagijevstvo smo obradili u *Rukoveti*, 85-103.
6. *Jo* 15,4; PL,35,1512.
7. PL,35,2026.
8. Usp. A. MICHEL, *Sacrements*, 520-521; B. NEUNHEUSER, *Baptême*, 118.

nazočna "riječ".[9] Kada bi netko od krsne vode udaljio "riječ", očito više ne bi bilo "krštenja".[10] U pretpostavci da se nad krsnom vodom ne kaže "riječ", voda ne bi bila drugo nego "voda". Ovako kada se "riječ pridoda počelu" vode, smjesta se "obistinjuje sakrament" krsta. Čak se mora kazati da je i samo krsno otajstvo u neku ruku "vidljiva riječ".[11]

Po Augustinu, "evanđeoske riječi posvećuju Kristovo krštenje".[12] Riječ je o krštenju koje je Krist ustanovio i kojim se krštavaju kršćani. Upravo se "krst" ne može na nikakav način "posvetiti bez evanđeoskih riječi".[13] Augustin navodi razlog zašto evanđeoske riječi posvećuju krštenje. To je stoga što je Bog "nazočan u svojim evanđeoskim riječima".[14] Nema sumnje da Augustin evanđeoskim riječima naziva riječi iz Mt 28,19. Matejevo mjesto služi kao krsna formula. Krst se "daje evanđeoskim riječima" iz Mt 28,19. Po njima krštenje postaje "samo u sebi sveto". Svojina je božanskoga Trojstva. Stoga mora "po sebi biti sveto".[15] Svaki put kada se krštenje obavlja po "evanđeoskim riječima" iz Mt 28,19 ono je "potpuno".[16] Svojim izrazima Augustin želi kazati da je krštenje u sebi sveti valjani čin. Za to jamči "riječ" koja se preuzima iz Mt 28,19 i izgovara nad počelom "vode". Tako se obavlja krsni sakrament koji je "potpun" i "svet". Ništa mu ne dostaje.

Smije se kazati da rečena riječ od vode čini krst. Riječ omogućuje krsnoj vodi da izvrši duhovno djelo. Kazane su riječi sredstvo kojim se u krštenju služi Bog. Zato imaju moć i snagu. U krsnim je riječima sažeta sva kršćanska vjera. Ona daje krstu vrijednost i smisao. Krštenje je ispovijed vjere u božansko trojstveno jedinstvo. Stoga je krsna riječ najosnovnija kršćanska riječ i zato se kazuje u temeljnome kršćanskom otajstvu.[17]

9. *Jo* 80,3; PL,35,1840.
10. *Jo* 15,4; PL,35,1512.
11. *Jo* 50,3; PL,35,1840.
12. *Ba* 3,10; PL,43,144.
13. *Ba* 6,25,47; PL,43,214.
14. *Ba* 6,25,47; PL,43,213-214.
15. *Ba* 4,12,18; PL,43,166.
16. *Ba* 3,15,20; PL,43,147.
17. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 222-238; A. MICHEL, *Sacrements*, 522-523; B. NEUNHEUSER, *Baptême*, 118; J.N.D. KELLY, *Early*, 425.

Krstitelj

Augustin je u doslovnome smislu shvatio primjedbu iz Iv 1,33 da Krist neposredno krštava. Spomenuto je evanđeosko mjesto rado i često navodio.[18] Vlast je krštavanja Krist "pridržao samome sebi". Nju nije "prenio na službenike". Ali se "udostojao krštavati po svojim slugama".[19] U tome smislu Augustin uporno ponavlja kako krsti ovaj ili onaj, ali u zbilji uvijek "krsti" sami Krist. Ime krstiteljevo može biti najrazličitije. Usprkos tome, svaki put Krist "krštava".[20]

Augustin kaže: "Izjavljujemo da Krist krštava". Ali kada to veli, ni on ne govori o "vidljivoj službi". Riječ je o "skrovitoj milosti" i "tajnoj moći u Duhu Svetome". Krist nije "prestao krštavati". On to "još uvijek čini". To, dakako, ne obavlja "službom tijela već nevidljivim djelom veličanstva". Premda Augustin tvrdi da Krist "krsti", time ne kaže da Krist "drži i u vodu uranja vjerničko tijelo". Zapravo želi kazati da Krist "nevidljivo čisti". On u krštenju "posvećuje". Službenici u krsnoj kupelji "djeluju tjelesno", a Krist "pere" i "čisti". Prema tome, krštenje je Božja svojina koju nitko ne smije sebi "prigrabiti".[21]

Iz rečenoga se vidi da je krsni službenik za sami krsni čin sporedan i usputna značenja. Nema bitna utjecaja na krsno otajstvo. Ljudi su samo izvoditelji krsnoga djela. Posuđuju ruke da se po njima obavi čin. Istinski je djelitelj sami Krist koji je krst ustanovio. Ljudi su samo posrednici. Krist je uvijek nazočan kada se obavlja njegovo krštenje.[22]

Jedincatost

Na temelju već iznesenoga Augustinu nije bilo teško dodati da postoji samo jedan jedini krst. To je krst koji potječe od Krista i kojim se krštavaju kršćani. Taj krst Augustin obično naziva "Kristovim krštenjem". Kroz povijest se u kršćanskoj zajednici mijenjaju i smjenjuju krsni službenici, ali

18. *Ep* 89,5; PL,33,311.
19. *Jo* 6,6; PL,35,1428.
20. *Jo* 6,7; PL,35,1428
21. *Pet* 3,49,59; PL,43,379.
22. Usp. A. HAMMAN, *Baptême*, 107; A. MICHEL, *Sacrements*, 524; J. TIXERONT, *Historie*, 403-406; L. VILLETTE, *Foi*, 225.240.

Kristov krst ostaje jedan te isti.[23] Sam Augustin rado ističe da je krst jedincat. Čak spominje "jedincatost krsta".[24]

Duh Sveti

Polazeći od Iv 1,33, Augustin naglašava da Krist po svojim vidljivim službenicima kao nevidljivi podjelitelj krsti u Duhu Svetome. Na taj način najuže veže krst i Duha Svetoga. I Duh je na djelu u krstu. Augustin to često spominje u svojim djelima. Tako veli da "voda izvana obistinjuje sakrament milosti". Voda se kod krštenja vidi. Ali u krsnoj vodi i po njoj Duh Sveti "unutra ostvaruje dobročinstvo milosti". Voda kao tvar ne može imati duhovni učinak. Iz vode ne može doći nikakva milost. Vrelo je milosti samo Duh koji se naziva Duhom milosti. Augustin naznačuje koje milosno "dobročinstvo" Duh Sveti "tvori" u krštenju. Duh u krsnome otajstvu "razrješuje sponu grijeha".[25] To je pradavni nauk o krsnome oproštenju svih grijeha i prijestupa. Augustin izrijekom dodaje da je oproštenje djelo Duha Svetoga koji je dat radi otpuštanja naših grijeha.

Augustin na jednome mjestu[26] bilježi da Kristovo krštenje nije "samo u vodi". Takvo je bilo "Ivanovo krštenje". Oznaka je Kristova krštenja da se događa "u Duhu Svetome". Zbog toga se u Kristovu krštenju "preporađa tko vjeruje u Krista". Kršteni se "preporađaju" od "Duha od koga se krist začeo".

Tu imamo veliku krsnu misao preporođenja. Krst je novoporod. Nužan je jer se svaki čovjek zbog iskonskoga grijeha rađa pod vlašću smrti i zato duhovno mrtav. Djelo ljudskoga duhovnog oživljavanja izvršuje u krstu Duh Sveti. To se djelo zasebice pripisuje Duhu Svetome jer je Duh životvorac. Jedino Duh oživljuje. Sve drugo ubija. Nužnost je roditi se iz Duha. Taj se novi porod kao obnova zbiva u kupelji preporađanja. Stoga Augustin nije mogao krštenje zamisliti bez Duha Svetoga.[27]

23. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 240-248; A. HAMMAN, *Baptême*, 107; J.N.D. KELLY, *Early*, 425.
24. *Jo* 6,6; PL,35,1428.
25. *Ep* 98,2; PL,33,360.
26. *Ench* 49; PL,40,255.
27. Usp. J. TIXERONT, *Histoire*, 406; A. MICHEL, *Sacrements*, 522; L. VILLETTE, *Foi*, 246.

Crkva

Augustin je krštenje doveo u najbližu svezu i s Crkvom.[28] Vjerovao je da Crkva nastavlja Kristovo djelo na zemlji. Krist po Crkvi spasava ljudski rod. Čini su Crkve istovjetni s Kristovim činima. Zato je Kristovo krštenje čin kojim Crkva krštava vjernike. Osim toga, krst je nužno vezan uz Crkvu jer samo Crkva posjeduje Duha Svetoga koji je njezina duša i život. Radi toga je Crkva posrednica ljudskoga spasenja. Njoj je Krist dao vlast krštavati snagom njegova Duha. Stoga krst pripada Crkvi. Njezina je svojina i isključivo vlasništvo. Crkva i krst ne dadu se rastaviti. Krsna svetost potječe i dolazi iz Crkve. Zapravo Crkva dijeli krštenje. Ona je svojom vjerom i svetošću uvijek prisutna kod svakoga krštenja. Bez nazočnosti Crkve nema ni valjana ni plodonosna krštenja.

Crkva je majka ljudskoga roda. Ona rađa u novoporodu gdje je na djelu Duh životvorac koji stvara konačni Božji narod. Otkupljeni su djeca Crkve. Augustin izričito kaže da "Crkva po krštenju sve rađa". Krštenje je kao "sjeme" koje dolazi od "muža" koga Crkva posjeduje. Tako Crkva rađa "od sebe".[29]

Augustin je zaključio da je krst isključivo posjed Crkve koju je Krist ustanovio. Po njegovu sudu, to je Katolička crkva. Čak kada se tko krsti izvan Katoličke crkve, krsti se krštenjem Kristove crkve. Augustin ima u prvome redu pred očima donatističke crkvene općine. Kada te zajednice krste, zapravo krštavaju krstom koji su ukrale od pravoga vlasnika. To je velika Crkva. Kada donatisti krste, kod njihova je krštenja nazočna Katolička crkva jer oni krste njezinim otajstvom.

Augustin se ni najmanje nije bojao priznati da se pravi krst podjeljuje i prima u krivovjernim i raskolničkim zajednicama njegova vremena.[30] Augustin zna da ljudi "izvan Crkve" obavljaju "isti krst" kao i katolici. Stoga se ne smije "smatrati" da nije riječ o "istome krštenju".[31] Prema tome, nije točno da se krst nalazi jedino u Crkvi. Krst posjeduju i donatisti. Ali isključivo opća Crkva posjeduje "spasonosni" krst. Takav se krst ne nalazi među donatistima. U donatističkoj zajednici nema životvornoga krsta. Milosni se krst može obaviti jedino "u Katoličkoj crkvi".[32]

28. Usp. A. MICHEL, *Sacrements*, 521-522; J. TIXERONT, *Histoire*, 404; L. VILLETTE, *Foi*, 222-252.
29. *Ba* 1,10,14; PL,43,117.
30. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 221.
31. *Cresc* 1,28,33; PL,43,463.
32. *Cresc* 1,29,34; PL,43,464.

Valjanost i učinkovitost

Poznato je da je Augustin nadasve razlučio valjanost i učinkovitost krštenja. Krst može biti valjan, a da istodobno nema krsnih duhovnih učinaka. Čak može biti i štetan. Augustin veli da je njegov preteča i učitelj sv. Ciprijan u tome i pogriješio što nije u krstu "razlikovao" valjanost od "učinka ili koristi".[33] Zato je Ciprijan u cjelini odbacio krst koji se obavi izvan Katoličke crkve. Augustin dobro utvrđuje da je "jedno" ako se nešto uopće "ne posjeduje", a "drugo" ako se ne posjeduje "s korišću".[34] Donatisti imaju krst, ali im nije od nikakve duhovne koristi. Svatko ima krst tko se bilo gdje krsti vodom uz propisanu riječ. Voda i naređena riječ tvore valjani krst. Ali svaki takav krst ne rađa duhovne plodove. Po Augustinu, krst donosi plod samo u Katoličkoj crkvi iako ga posjeduju i ostale kršćanske zajednice koje ne žive u katoličkom zajedništvu. Razlog je tome taj što se Duh Sveti kao vrhovni Kristov dar nalazi jedino u crkvenome jedinstvu. Duh je jedan i nedjeljiv. Stoga isključivo može biti gdje je jedinstvo. Augustin vjeruje da se to jedinstvo ostvaruje samo u Crkvi kojoj i sam pripada.

Augustinu je u krsnim prepirkama posebice bilo do toga da dobro učvrsti objektivnu vrijednost i opstojnost krsnoga otajstva.[35] Augustin je jasno učio da krst kao takav u svojoj objektivnosti ne ovisi o službeniku koji ga dijeli ni o čovjeku koji krst prima. Jedan i drugi mogu u svojoj duši biti bilo kakvi. Krst se uvijek valjano obavlja ako se obistine objektivni uvjeti za taj sakrament. To je voda i riječ. Na to ne utječe ni službenik ni primalac otajstva. Augustin kaže da nikakva zloća službenika ili primaoca nema nikakva utjecaja na "svetost krštenja".[36]

Od valjanosti krsta Augustin je oštro razlikovao krsnu djelotvornost. Svaki valjani krst nije po sebi djelatni i djelotvorni krst. Krst izvan crkvenoga zajedništva može biti valjan, ali nema duhovnih učinaka. Štoviše, ni krst crkvenoga zajedništva, iako je uvijek valjan, ne mora nužno biti učinkovit. Augustin veli da primalac krsta može pred krsne učinke staviti "prepreku".[37] On je vjerojatno prvi bogoslov koji je posegnuo za tim pojmom koji će srednjovjekovna teologija obilato iskoristiti. Krst djeluje ako

33. *Ba* 6,1,1; PL,43,197.
34. *Ba* 4,17,24; PL,43,170.
35. Usp. J. TIXERONT, *Histoire*, 401-404.
36. *Ba* 6,5,7; PL,43,200.
37. *Ep* 98,10; PL,33,364.

ne dođe na zapreku koja će kao bedem i prijevornica spriječiti njegove duhovne učinke.[38]

Vjera

Augustin je bio svjestan da krst ne ostvaruje svoje učinke nekako automatski i sam od sebe. Krst je sjeme. Mora pasti na plodno tlo. Milost ne dodiruje dušu bez njezina pristanka i sudjelovanja. Traže se naročiti uvjeti i raspoloženja u primaocu da se krst primi "korisno" i "plodno" te da se "spasonosno posjeduje". Tako se Augustin najčešće izražavao.

Prvi je uvjet za plodnost krsne milosti svakako vjera. Vjera je posrednica za krsne učinke. Bez nje krsna je milost besplodna. Ne može se provesti u djelo. Vjera je osnovno sredstvo i bitni uvjet za krsnu djelatnost. Gdje nema vjere, milost ne može preporoditi ni obnoviti. Milost po vjeri čisti dušu. Kolika je vjera u primaocu, onoliki su i krsni učinci. Milost je razmjerna s vjerom krštenika.[39]

Augustin veli jasno i odlučno da krst "ne koristi ako nedostaje vjera".[40] Tko krst prima bez vjere, "hini". Od onih pak koji se "pretvaraju" bježi Duh Sveti.[41] Očito je da se u tome slučaju ne može govoriti o nikakvim duhovnim učincima krsnoga čina. Gdje nije nazočan Duh Sveti, odsutna je svaka djelotvorna milost. Prema tome, u krstu "svatko prima po svojoj vjeri".[42] Milost se usklađuje i prilagođuje krštenikovoj vjeri.

Augustin drugdje bilježi[43] kako je "siguran" da u krstu "svaki čovjek" prima ako ima kakvu-takvu vjeru. Ali ljudi različito "primaju". Oni su kao i "posuda". U posudu se onoliko "puni" koliki tko "sud vjere donese na krsni zdenac".

Krst se samo "jednom prima". Svoje djelo ostvaruje "po vjeri".[44] To se odnosi na sve krsne učinke. Vjera je za njih sve nužni preduvjet. Time Augustin krst oslobađa svake magičnosti i nerazumnosti. Vjera prenosi mi-

38. Usp. J. TIXERONT, *Histoire*, 405; L. VILLETTE, *Foi*, 281; B. NEUNHEUSER, *Baptême*, 122.
39. L. VILLETTE, *Foi*, 280-288.
40. PL,34,736.
41. *Ba* 7,52,100; PL,43,241.
42. *Ba* 3,15,20; PL,43,148.
43. *Jo* 32,7; PL,35,1645.
44. *Serm* 106,1; PL,38,625.

lost. Stoga je krsni obred prožet vjerom i obrascima vjere. Kod krsnoga čina stalno se ponavlja vjera. Njom je prožet cijeli krsni tok.

Ljubav

Uz vjeru Augustin je neposredno kao uvjet za krsnu plodnost i djelotvornost dodao ljubav. Ljubav je u vjeri vrhovni zakon. Obuhvaća i odnosi se na Boga i čovjeka. Vjera je djelotvorna i životna po ljubavi. Bez ljubavi ni vjera nema smisla. Stoga Augustin od krštenika traži ljubav da krsna milost u njemu može obistiniti svoje djelo.[45]

Crkveno zajedništvo

Augustin za krsnu učinkovitost kao uvjet traži povezanost i sjedinjenje s Crkvom. Tko nije u Crkvi, krst za nj ne može donijeti plod. Čovjek izvan crkvenoga jedinstva i zajedništva odsječena je grana u kojoj ne struji život. Takav nema dijela na Duhu Svetome koji je samo u Crkvi. Stoga je i njegov krst mrtav. Iz njega ne teče milosni život.[46] Obratno vrijedi za onoga tko je "istinskom vjerom, nadom i ljubavlju uzgobljen u crkveno jedinstvo". Takav svojim krštenjem postiže izobilnu milost kojom se dobiva "oproštenje grijeha".[47]

Karakter

Augustin je u zapadnu teologiju unio pojam karakter. Od njegova se vremena stalo govoriti o krsnome i sakramentalnome karakteru. Augustin je u svome izražavanju vjerojatno pod utjecajem grčkih crkvenih pisaca.

Latinska riječ *character* potječe od grčke koja se pojavljuje s Eshilom. Imenica "karakter" izvedena je od srodnoga glagola. Korijenski označuje čovjeka koji nešto šilji, oštri ili urezuje.[48] Neposredno se tehničko značenje riječi karakter veže uz pisanje. Karakter je ono čime se slovo unosi u ka-

45. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 287; B. NEUNHEUSER, *Baptême*, 122-123.
46. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 285.
47. *Ba* 4,12,18; PL,43,166.
48. Usp. U. WILCKENS, *Kharakter*, 407; J. GESS, *Kharakter*, 120-121.

men, mjed ili drvo.[49] Od davnine je riječ karakter vezana uz novac koji se kuje. U novčarstvu karakter označuje kovanje novca, utiskivanje slike i znamenja u kovanicu kao i sami novac kao takav.[50] Uskoro riječ dobiva značenje pečata ili žiga što se stavlja na predmet, životinje i ljude. Na kraju karakter posve općenito znači znamen i znak. U prenesenome smislu ima bezbroj značenja.[51]

Pojam karakter nema istaknuto mjesto i naročitu vrijednost u Starome zavjetu. Hebrejski starozavjetni tekst katkada nekako posredno smjera na vjersku uporabu riječi karakter u smislu znaka. U grčkome Starome zavjetu čitamo riječ karakter, ali se ne bi smjelo kazati da joj se pripisuje iole važniji i temeljitiji smisao.[52]

U Novome zavjetu[53] nailazimo dosta često na riječ pečat. Ona ima vrijedno i važno značenje u novozavjetnome izražavanju vjerskih otajstava i zbilja. Neposredno pak riječ karakter u čitavome Novome zavjetu čitamo samo u Heb 1,3. Tu se kaže da je Sin "karakter" svoga Oca. Pisac vjerojatno želi reći da je Sin otisak Očev i zato s njime u potpunosti jednak. Jasno je da je Sin Očeva slika. On je također njegov znak. Ali Sin je u biti Očev "karakter". Na sebi nosi Očev "žig" i "pečat". Otac je sav otisnut u Sinu. Tako su Otac i Sin jedno. Sin je Očev potpuni odraz i stoga posve jedno te isto s Ocem. Red je dodati da je Heb 1,3 vjerojatno malo ili nimalo bilo razlogom što je Augustin riječ karakter stao rabiti u svojoj krsnoj teologiji.

Redovito Augustinovi poznavaoci drže da je Augustin prvi među latinskim i grčkim crkvenim piscima u krsnoj teologiji posegnuo za riječju karakter. Grčki su Oci obično upotrebljavali riječ pečat ili žig. Poneki patrolog čak smatra da ni u Augustina karakter nije strogo utvrđeni teološki pojam kako će to biti u kasnijoj krsnoj teologiji. Unatoč tome nitko ne može osporiti da je Augustin u krsnim izlaganjima prvi veliko značenje i nužnu ulogu pripisao karakteru.[54]

49. Usp. U. WILCKENS, *Kharakter*, 407; J. GESS, *Kharakter*, 120-121; *Thesaurus, character*, 992-994.
50. Usp. U. WILCKENS, *Kharakter*, 407; J. GESS, *Kharakter*, 120-121.
51. Usp. U. WILCKENS, *Kharakter*, 407; *Thesaurus*, 992-994; B. BAUER, *Wörterbuch*, 1732-1733; *Oxford*, 309; H.G. LIDDEL - R. SCOTT, *Lexicon*, 1977.
52. Usp. J. MULDERS, *Charakter*, 1020; J. GESS, *Kharakter*, 120-121.
53. Usp. C. SPICQ, *L' Épitre aux Hébreux*, Paris, 1953,8; J. MULDERS, *Charakter*, 1021.
54. Usp. J. YSEBAERT, *Greek*, 406.

Uloga je karaktera koji krst kao pečat utiskuje u krštenika mnogostruka i bogata. Po karakteru se vjernik učlanjuje u otajstveno Kristovo tijelo. Postaje njegov živi i punopravni ud. Otada kršteni živi od Krista i Crkve. Prožima ga Kristov Duh koji je životna snaga u Crkvi. Karakter omogućuje krsnu učinkovitost. Raspolaže da se primi milost. Krst je posredstvom karaktera živi i živodajni čin. Iz karaktera izvire krsno posvećenje. Po njemu kršteni stječe svetost da se nađe u crkvenoj zajednici svetih.

Krsni se karakter ne može izbrisati niti uništiti. Ostaje trajno u krštenome. Stoga se krst nikada ne ponavlja niti se dade ponoviti. Karakter je dobiven zauvijek. Zbilja je koja se nikada ne gubi. Ovaj karakter nije nikakva tvar. Karakter kao krsni pojam može označavati cijeli krsni čin. Ipak u Augustina češće označuje trojstvene riječi izrečene prilikom krštenja. One na kršteniku ostavljaju pečat. U nj udaraju vlastiti žig. Stoga Augustin trojstvenu formulu naziva karakterom. Po trojstvenim se riječima kršćanin obilježuje kao zasebno vjersko biće. Te mu riječi daju njegovu naročitost i iznimnost. Po njima se prepoznaje i razlikuje od svih drugih ljudi. Trojstvene riječi daju vjerniku njegovu zasebnu obilježbu i duhovni stil. Stoga Augustin govori o krsnome karakteru.[55]

Augustin je u skladu sa svojim vremenom krsni karakter tumačio usporedbom s poznatima i upotrebljavanim karakterima. Tako se pozvao na "zapovjednikov karakter".[56] Njime se na vidljivome i istaknutome tjelesnome dijelu obilježavao rimski vojnik. U biljegu su se redovito nalazila početna slova imena vojskovođe kojemu je pripadao dotični vojnik. Po svome karakteru vojnik se uvrštavao u određenu vojnu skupinu. Postao je njezin član. Karakter je vidljivo pokazivao kome vojnik pripada. Vojnički se znak smatrao časnim i svetim. Taj se znamen nije smio psovati, kuditi niti sramotiti. Nije se mogao ni uništiti. Bio je utisnut u živo tijelo. Vojni se bjegunac kažnjavao, ali mu se biljeg nije ponovno utiskivao. Sve je to Augustin prenio na krsni karakter kojim kršćanin postaje Kristov vojnik.

Augustin se pozivao i na žig kojim su se obilježivala stada. To je "gospodarev karakter". Njime se očito i vidljivo pokazivalo i naznačivalo kome pripada dotično živinče. Vlasništvo se utvrđivalo biljegom. Po njemu

55. Usp. L. VILLETTE, *Foi,* 241-242; R. SCHULTE, *Taufe,* 162; J. YSEBAERT, *Greek,* 406-408; W.G. RUSCH, *Baptism,* 157; B. NEUNHEUSER, *Baptême,* 119-121; A. HAMMAN, *Baptême,* 107; R. CRESPIN, *Ministère,* 267-268; J. TIXERONT, *Histoire,* 402; J. FINKENZELLER, *Lehre,* 46-52.

56. *Pet* 2,108,347; PL,43,346 i PL,43,692.

se utvrđivalo čija je zalutala, ukradena i pronađena stoka. Jasno je da se na takvu živinu nije ponovno udarao žig. Samo se vraćala u vlastito stado. Jednako je s kršćaninom koji po krsnome karakteru pripada Kristovu stadu. Svaki kršćanin snag ..ı krsta na sebi nosi pečat svoga nebeskog i božanskog Gospodara.

Augustin koji put posiže za usporedbom s kovanim novcem u koji se urezivao vladarev natpis i slika. Tu je riječ o kraljevskome ili vladarskom karakteru. I kršteni po krsnome karakteru u sebi nosi sliku svoga konačnog i vrhovnoga kralja koji je sami Isus Krist.

Možda se još može upozoriti na to da se u ono vrijeme obilježavalo i robove. Time se točno utanačilo kome rob kao isključivo vlasništvo pripada. Vjernik je krsnim karakterom posvemašnja Kristova svojina. Njemu pripada dušom i tijelom kao sluga i rob.

Želja za krstom

U svojim spisima Augustin donekle razmišlja o krštenju željom. Vrijedno je svratiti pozornost na to jer je pitanje krštenja željom predmet izučavanja u suvremenoj teologiji. Čak se može kazati da je to pitanje važno. Još uvijek mnogo ljudi živi izvan okvira i dosega vidljive Crkve i ne pozna Krista. Ipak ljudi žude za Bogom i ištu vjeru. I Bog želi ljudsko spasenje. Stoga se teolozi u tim okolnostima prisjećaju nauka o krstu željom. Započeo ga je među latinskim teolozima Ambrozije i nastavio Augustin.

Valja kazati da Augustin nije iscrpno govorio o krstu željom. Čak se taj pojam u njega više ne susreće kada je ušao u teološku raspru s pelagijevcima. Tada je bilježio da i dobar katekumen koji zaista posjeduje pravu krsnu želju može dospjeti u propast.

Inače je Augustin poznavao krst željom. Vjerojatno ga je izvodio iz ustaljenoga osvjedočenja da mučeništvo kao krst krvlju zamjenjuje i nadomješta krst vodom. U krstu željom milosno djeluje vjera i obraćenje srca.[57] Augustin izravno tvrdi da "trpljenje za Kristovo ime može nadomjestiti što nedostaje" ako se ne primi krst vodom. Ali tu se ne završava krsni nadom-

57. Usp. J. TIXERONT, *Histoire,* 410; B. NEUNHEUSER, *Baptême,* 123.126; A. HAMMAN, *Baptême,* 110; W.G. RUSCH, *Baptism,* 374-378.

jestak. Krst može zamijeniti "vjera i obraćenje srcem". Sve to vrijedi ako se radi "vremenskih nepogoda" nikako ne može obaviti slavlje "krsnoga otajstva".[58]

Dječje krštenje

Na kraju se ovoga kraćeg i svakako necjelovitog razglabanja o krstu u Augustinovim djelima s par naznaka osvrćemo na Augustinove sudove o krstu djece.[59] Još jednom ističemo da je krštenje djece iznimno stari crkveni običaj. U Augustinovo se doba kao i prethodno mislilo da krst djece potječe od samih apostola. Drevnost toga krsta nisu osporavali ni pelagijevci koji su mu nijekali već ustaljenu vrijednost i općenito prihvaćeni smisao.

Krst djece kratko i gotovo usput napominje Irenej. Tertulijan pozna običaj, ali mu se dijelom protivi. Ciprijan je već temeljitije govorio o krstu djece. Ipak je u rano doba najdublje i sa svih strana dječji krst obradio Augustin. Kušao je cjelovito progovoriti o razlozima i smislu toga krštenja. Pravo govoreći, u Crkvi se oduvijek općenito vjerovalo da je krst djeteta u sebi valjan čin. U to se nije sumnjalo. Samo se pitalo kako taj krst može imati duhovne učinke kada je dijete u sebi nesposobno za vjeru koja je nužan uvjet za krsnu plodnost. Djecu se krštavalo ustaljenim krsnim obredom s odreknućem đavlu, uz ispovijed vjere i priznavanje grijeha. Svi su ti čini nemogući za malo dijete. Stoga se nužno nametalo pitanje krsnih učinaka u djetetovoj duši.

Spominjemo da već Augustin svjedoči kako su u njegovo doba kumovi uz roditelje donosili dijete na krštenje. Zapravo redovito su sami roditelji nosili dijete, ali se uz njih navode i kumovi. Tako se vidi da je uloga kumova na početku vezana uz roditeljsku. Kasnije će se uloga zamijeniti i rastaviti.

Augustin se neposredno nakon obraćenja stao zanimati za krst djece. Bio je još obični vjernik kada je zabilježio da je "nadasve tajnovito pitanje" koliko je i "u kojoj mjeri" krsno otajstvo "korisno" maloj djeci. Augustin tada u najmanju ruku vjeruje da krsno "povećanje" ne može djetetu biti

58. *Ba* 4,22,29; PL,43,173.
59. Usp. L. VILLETTE, *Foi,* 300-324; L. VILLETTE, *Baptême,* 38-65; H.F. BERROUARD, *Similitudo,* 277-293; A. HAMMAN, *Baptême,* 109-110; F.J. THONNARD, *Juulien,* 698-795; A. AUGUSTINUS, *Schriften,* I, 593; B. NEUNHEUSER, *Baptême,* 124-126.

"beskorisno".[60] Razumljivo je što se Augustin još življe zanima za dječiji krst kada postaje svećenik. Sada već posjeduje prvi odgovor koji nekako suzdržljivo i sramežljivo iznosi na javu i predlaže. Sam Augustin primjećuje da se "ljudi često pitaju čime Kristovo krštenje može koristiti djeci". Pitanje je razumljivo. Trajno se kroz povijest ponavlja. Augustin pruža odgovor za koji drži da je "dosta pobožan" i "veoma prikladan". Krst djece koristi jer se djeca krštavaju u ozračju tražene vjere. Njihov im se nedostatak vjere ne "može uračunati". Može im koristiti "tuđa vjera". To je vjera onih koji dijete "donose"[61] na krštenje. Tako vjera roditelja i kumova zamjenjuje i zastupa djetetovu vjeru. Tu će misao Augustin zadržati i u kasnijim spisima koje piše kao znameniti biskup i bogoslov. Samo će je produbiti i popuniti.

Sporovi s donatizmom i pelagijevstvom navode Augustina da se izravno zanima za krst djece. Stoga o njemu naročito obilno piše u antidonatističkim i antipelagijevskim djelima. U njima i nadalje spominje vjeru roditelja i kumova. Samo sada ne ističe da ona učinkovito zamjenjuje vjeru djeteta što se krsti. Roditelji i kumovi sudjeluju kao oni koji dopunjuju svojim govorom i odgovorima krsni obred. Vjeru djeteta zamjenjuje neposredno milost i Božja svemogućnost. Bog djetetu pruža krsne učinke usprkos nedostatku njegovih osobnih raspoloženja. Tako uloga djetetovih zastupnika donekle gubi na značenju. Ipak se posve ne ispušta s vida.[62]

Za pitanje dječjega krsta najvažniji je Augustinov tekst njegovo 98. pismo.[63] Tu Augustin u cjelini, neposredno i na jednome mjestu raspravlja o krstu djece. Augustinovo je tumačenje opširno, duboko i široko. Augustin je osvjedočen da je pred pravom poteškoćom i neistraživim otajstvom kojem pristupa sa strahopočitanjem i oprezom.

Sada se Augustin poziva na tri razloga zbog kojih krst dijete čisti od istočnoga grijeha, učlanjuje ga u vjerničku zajednicu, opravdava i natapa milošću. Augustin ističe da dijete prima krst kao sakrament vjere. Sakrament je po sebi znak koji tvori što označuje. Stoga i krst kao sakrament vjere dijete sazdaje vjernikom. Po krstu kao sakramentalnome znaku vjere dijete postaje pravi vjernik i stoga se ubraja među vjernike. Prema tome, nema zapreke za krsne plodove u djetetu. Osim toga po roditeljima i kumov-

60. *Quant* 36,80; PL,32,1080.
61. *Lib* 3,23,67; PL,32,1304.
62. *Ba* 4,25,32; 4,24,31; PL,43,176.175.
63. *Ep* 98,1-10; PL,33,359-364.

ima koji su vjernici Crkva kao zajednica vjernika prinosi i prima dijete da se krsti. Svako je dijete zapravo dijete Crkve. Stoga je vjera Crkve zastupnica djetetove vjere. Vjera se Crkve prenosi na dijete. Augustin još dodaje da Duh Sveti preporađa dijete koje se krsti u Crkvi. Duh djeluje u djetetu jer ga Crkva krštava sakramentom vjere i zato djetetu ni osobno nije tuđa vjera kršćanske zajednice.

Augustin u svim svojim naknadnim razmišljanjima polazi od već istaknutih uporišta na kojima počiva djelotvornost krsta djece. On razloge katkada međusobno isprepliće. Različito ih vrednuje. Ipak se uvijek susreću isti čimbenici: vjera roditelja i kumova, vjera Crkve, djelovanje Duha Svetoga i snaga krsta koji kao otajstvo vjere dijete čini pravim vjernikom. Augustin izrijekom naznačuje da se djeca "broje u broj vjernika".[64]

Ipak se stječe dojam da je Augustin konačni razlog djelotvornosti krsta u djetetu nazreo u činjenici što krštenje svojom sakramentalnom snagom dijete rođeno u istočnome grijehu preobrazuje i preinačuje u vjernika. Augustin izravno tvrdi da "sakrament" posjeduje "stanovitu sličnost sa zbiljama kojih je sakrament". U suprotnome se uopće ne bi moglo govoriti o "sakramentu" kao znaku. Augustin dodaje da je "sakrament Kristova tijela" uistinu Kristovo tijelo. Isto vrijedi i za krst. Krst je "sakrament vjere". Zato je i sam vjera. I dijete preko posrednika kod krsta veli da vjeruje premda nema "osjećaj vjere". Ipak kaže da "ima vjeru zbog sakramenta vjere". Čak se "obraća Bogu" radi "sakramenta obraćenja". Na sakrament spada i "sami odgovor kod slavlja".[65] Augustin zaključuje: "Dijete već sakrament vjere čini vjernikom makar ono ne posjeduje vjeru koja se nalazi u vjerničkoj volji".[66]

64. *Ep* 217,16; PL,33,984.
65. *Ep* 98,9; PL,33,364.
66. *Ep* 98,10; PL,33,364.

Četvrto poglavlje

POTVRDA

Cijeli sklop

U sklopu prvih kršćanskih otajstava što se davahu vjernicima dva se mogu vezati uz čin koji se kasnije naziva sakramentom potvrde ili krizme. To je pokrsno pomazanje uljem koje dolazi neposredno nakon izlaska iz krsnoga zdenca i prije oblačenja u bijele haljine. Tu je također i polaganje ruke koje se obavlja pošto se kršteni zaodjenuo bijelom odjećom. I Augustin u svojim djelima govori o pomazanju i polaganju ruke.[1]

Augustin je u nekoliko navrata naznačio redoslijed kršćanskih začetnih čina. Jednom bilježi da se kršćanin u punini prima u zajednicu kada se obave "svi sakramenti". Po njemu, to se zbiva nakon što je vjernik "kršten, posvećen i pomazan" te se na nj "položila ruka".[2] Svi su ti obredi uvjet da se netko učlani kao vjernik s punim pravom u sveti Božji narod. Takvim se činima čovjek izdvaja od svjetovnoga i kao posvećen uključuje u vjerničku zajednicu svetih.

Polaganje ruke

Već u navedenome tekstu Augustin u popis "svetih sakramenata" unosi "polaganje ruke". Drugdje[3] to izrijekom veže uz Dj 8,15-17 i tako obredu pruža kao podlogu osnovno biblijsko uporište. Smjesta moramo dodati da je polaganje ruke što slijedi nakon pokrsnoga primanja bijele odjeće u Augustina točni i određeni izraz kojim se označuje sakrament potvrde. Taj je čin za kršćanina bitan, nužan i neizostavan. Razlikuje se od pokrsnoga pomazanja. Tako se Augustin koji često govori o potvrdnome polaganju ruke uključuje u opću crkvenu predaju gdje se polaganjem ruke obavlja sakrament krizme.

1. Usp. C. COUTURIER, *Sacramentum,* 185-186; J. COPPENS, *Imposition,* 297; J. AMOUGOU - ATANGANA, *Sakrament,* 205-207; S. REGLI, *Firmsakrament,* 309; G. BAREILLE, *Confirmation,* 1034.1039; A. HAMMAN, *Baptême,* 189; A. MICHEL, *Sacraments,* 521; M. COMEAU, *Augustin,* 342; B. NEUNHEUSER, 128-131; P. GALTIER, *Imposition,* 1348-1361; J. TIXERONT, *Histoire,* 410-411.
2. *Serm* 324; PL,38,1447.
3. *Trin* 15,46. Usp. J. TIXERONT, *Histoire,* 410-411.

Augustin redovito piše da se krštenima "polaže ruka" kako bi "primili Duha Svetoga". Drukčije se na sakramentalan način Duh ne dobiva. Augustin pri tome naglasuje da s Duhom Svetim po krizmi dolazi "nevidljivo i skrovito ulijevanje ljubavi". U vjerniku je to "božanska ljubav".[4]

Razmišljajući o potvrdnome Duhu, Augustin se katkad poziva na silazak Duha na novozavjetni duhovski događaj. Možda tom usporedbom želi reći da je potvrda duhovski blagdan za krizmanika i zajednicu u kojoj se obavlja potvrdna svečanost. Ali Augustin dobro zna da postoji razlika između prvih Duhova i potvrde. Duh je na novozavjetnu Pedesetnicu dat zato da bi članovi prve crkvene zajednice "govorili jezicima". Taj dar u načelu ne mogu "očekivati" oni na koje se "sada polaže ruka". Ali potvrdu i apostolsku Pedesetnicu veže činjenica što se u oba slučaja "prima Duh Sveti" koji je ovdje i ondje jedan te isti. Augustin pita kako krizmanik može "znati" da li je primio Duha Svetoga. U tu ga svrhu upućuje neka "istaži svoje srce". U njemu će zapaziti da li je u potvrdi primio dar Božjega Duha. To će mu reći ljubav koja je jedini duhovni plod sakramenta. Krizmanik je jamačno polaganjem ruke dobio Duha Svetoga "ako ljubi brata". Ta je ljubav najbolji i najvidljiviji dokaz i pokazatelj da "Duh Sveti ostaje"[5] u krizmanome.

Pretežiti dio patrologa smatra da je za Augustina pokrsno polaganje ruke naš današnji potvrdni sakrament. Ipak se u Augustina nalazi jedno dosta nejasno mjesto koje se odvaja i odudara od njegova uobičajena govora o polaganju ruke. Tu Augustin tvrdi da postoji istinska razlika između "polaganje ruke" i "krštenja". Sastoji se u tome što se "krštenje može ponoviti jer "polaganje ruke" nije ništa drugo nego "molitva nad čovjekom".[6]

Mjesto se najrazličitije tumačilo. Neki su se na nj pozivali kada su tvrdili da polaganje ruke za Augustina nije nikakav sakrament potvrde. To je tumačenje osamljeno. Čudno je i neprihvatljivo ako se smjesti u cjelinu Augustinovih djela i ondašnji redoviti način razmišljanja. Ali bi se moglo pomisliti da na navedenom mjestu Augustin uopće ne razmišlja o polaganju ruke poslije krštenja već o kojem drugom obredu jer se u ranijim stoljećima ruka polagala u različite svrhe i u mnogim prigodama. Tako su se primjerice krivovjernici i javni grešnici ponovno uvodili u zajednicu polaganjem ruke.

4. *Ba* 3,16,21; PL,43,149.
5. 1 *Jo* 6,10; PL,35,2025.
6. *Ba* 3,16,21; PL, 43,449.

Neki bi htjeli da Augustin sakrament potvrde ne vidi u polaganju ruke nego u pokrsnome pomazanju. Takvim utvrđivanjem odnosa između pokrsnoga pomazanja i polaganje ruke Augustin bi bio za svoje vrijeme prava iznimka u zapadnoj predaji. Stoga je vjerojatno najrazboritije kazati da je Augustin s cijelim kršćanstvom kome je pripadao polaganje ruke uzimao za sakramentalni znak podjeljivanja Duha Svetoga. Samo još nije dovoljno uočio da i potvrda daje vlastiti karakter te se ni ona radi toga ne može ponavljati.[7]

Ulje i pomazanje

Preostaje da se zaustavimo na pomazanju nakon krsnoga čina. Taj je obred drevan. Susreće se najkasnije u drugome stoljeću. Augustin mu je s cijelom predajom priznao najveću čast i u njemu vidio veliku i nezamjenjivu duhovnu korist.

Istraživači su se pitali da li je pomazanje sastavni dio sakramenta potvrde. Oni su podvojena mišljenja. U oba se tabora nalaze velika imena. Ipak suvremenija istraživanja naginju mišljenju da je pokrsno pomazanje uljem zaseban obredni čin. Radije se veže uz krštenje nego uz polaganje ruke.

Pokrsno pomazanje ima u kršćanskoj inicijaciji ogromno značenje i veliko dostojanstvo: njime krštenik postaje pomazanik i kršćanin. Stječe udio na Kristovu pomazanju kod utjelovljenja i poslije jordanskoga krštenja. Po tome pomazanju novokrštenik ulazi otajstveno u Kristovu svećeničku, kraljevsku i proročku čast i uzvišenost. To pomazanje neposredno sprema krštenikovu dušu na primanje višnjega Duha u polaganju ruke. U tu svrhu i u tome smislu postoji duboka veza između pomazanja i polaganja ruke. Pomazanje duhovno priprema polaganje ruke. Krštenik postaje pomazanikom da Duh može na nj sići i u njemu se nastaniti. Pokrsnim pomazanjem kršteni stupa u Kristovo mistično tijelo: postaje živi član crkvenoga jedinstva i zajednice.

Augustin se u jednome nagovoru[8] veoma svečano i uzvišeno te s puno ponosa i zanosa obraća novokrštenicima. Još im jednom dočarava prevaljeni duhovni put koji je bio dug i naporan. Nekoć su bili "katekumeni". Tada su morali "čekati". Nekada se čekalo godinama. Bijaše to vrijeme

7. Usp. B. NEUNHEUSER,*Baptême*, 131.
8. Usp. B. NEUNHEUSER, *Baptême*, 128-129.

"suše". Potom su malo prije vazmene noći "dali imena". Upisali su se u popis krštenika za dotičnu godinu. Tako su nastupili "postovi i egzorcizmi". Njima se katekumene "melje" da od zrnja postanu brašno. Potom dolazi "voda". Njome se u krštenju "polijeva "katekumensko brašno te postaje "jedinstveno tijesto". Da se pak tijesto "ispeče" i bude "Gospodnji kruh" koji će se žrtvovati i blagovati, potrebit je "oganj Duha Svetoga". On je nakon krštenja "sišao" na krštene. Sada sami sebe u euharistiji mogu prikazati Bogu. Nema sumnje da u navedenome slijedu izraz "žar Duha Svetoga" označuje pokrsno pomazanje.

Pošto se na krštene spusti "plamen Duha Svetoga", oni se "ispeku". Postaju "Gospodnji kruh".[9] Sada su spremni da se uključe u euharistijsko otajstvo kao vrhunac inicijacije. Silaskom Duha također postaju vreli i žarki za čitavi preostali život. Ta ih duhovna toplina goni na ljubav kojom plodno pokazuju da su pomazani užarenim Duhom.

Istu usporedbu čitamo u još jednome Augustinovu govoru.[10] Augustin opet kaže da je "post" i "istjerivanje đavla" kroz katekumenat bilo stanovito "ponižavanje" i "poniznost". Potom je uslijedilo "krštenje i voda". Vodom se u krstu katekumen polijeva i tako stječe "oblik kruha" jer je ranije bio u neku ruku napornim vježbama "samljeven". Ali krsna voda još ne može sama po sebi načiniti kruh. Kruha nema "bez vatre". Ta pak vatra "označuje pomazanje". Ono "ulje" kojim plamsa "naša vatra" u sebi je "otajstvo Duha Svetoga". I tu Augustin tumači pokrsno "ulje" i "pomazanje" kao naznaku za "plamen" koji krštenome u njegovu djelovanju daje Duh Sveti.

Augustin razgovijetno luči i pomno ističe razliku između "vidljivoga ulja" koje u sebi krije stanoviti "znak" i "nevidljivo ulje". Očito je da se vidljivo ulje odnosi na ono kojim se vjernik pomazuje "izvana" po tijelu. Ono je "znamen" nevidljivoga ulja i pomazanja koje se nalazi "unutra" i koje je "duhovno ulje". To ulje daje dar koji je oganj božanskoga Duha. Vanjsko ulje nema za vjernika smisla bez "nutarnjega duhovnog pomazanja".[11]

Augustin je jasan i jednostavan. Kod pokrsnoga pomazanja "sami je Duh Sveti pomazanje". Vanjski čin "vidljivoga pomazanja" vrši ulogu "znaka" za duhovno pomazanje. Taj "znak pomazanja" ima vlastitu "snagu". Ona je "nevidljiva". To je "nevidljivo pomazanje" sami Duh Sveti.[12]

9. *Serm* 229,1; PL,38,1103.
10. *Serm* 227; PL,38,1100.
11. *Ps* 44,19; PL, 36,505.
12. 1 *Jo* 3,5.12; PL,35,2002.2004.

Peto poglavlje

EUHARISTIJA

Primjedbe

Augustin je vrsno poznavao euharistijski nauk[1] teologa koji su mu prethodili na Istoku i Zapadu. U njegovu bi se euharsistijskome razmišljanju mogao otkriti najrazličitiji otački utjecaj. Augustin se nimalo nije brinuo da na tome području bude posebice samonikao. Zaista se smije kazati da su njegove euharistijske postavke ondašnje opće crkveno učenje. Ipak je Augustin primljeni nauk osobno proživio i produbio. Na nj je udario prepoznatljivi pečat i predao ga u baštinu idućim pokoljenjima.

Augustin nije napisao zasebno euharistijsko djelo. O euharistiji je ostavio kraće ili duže zabilježbe u mnogim svojim spisima. O njoj je posebice govorio kada je propovijedao novokrštenicima uvodeći ih nakon krštenja u euharistijsko otajstvo. Stoga su njegove propovijedi u krsnome tjednu naročito euharistijski obojene. Ali Augustin je raspravljao o euharistiji i onda kada je nailazio u svojim razmatranjima na biblijske euharistijske ulomke. Uz to valja zapaziti da je kod Augustina euharistijski govor pretežito vezan uz njegovo propovjedničko djelovanje. Jasno je da propovjednik nije uvijek posve pažljiv na skroz točan govor. Stoga ni Augustinova svaka izreka o euharistiji nije uvijek do kraja zrela, konačno domišljena i sa svom jasnoćom izražena. Nije svaki put ni sustavna, ali je najčešće veoma bogata i jako mnogostrana.[2]

Augustin nije ničim bio ponukan napisati zaseban spis o euharistiji. Njega su najčešće kriva učenja o vjeri silila pisati o dotičnoj vjerskoj istini. U Augustinovo doba nije bilo nikakva naročita spora oko euharistije. Kao protivnike Augustin jedino spominje neznatno i nakardno kafarnaitsko razmišljanje. Kafarnaiti su kao i Židovi iz Kafarnauma po kojima se i zovu

1. Uz niže navedenu literaturu ovdje smjesta ističemo da u ovome poglavlju mnogo dugujemo ovoj trojici autora koje kasnije ne spominjemo da ih stalno ne imenujemo. To su: E. PORTALIÈ, *Augustin*, 2418-2426; A. GAUDEL, *Sacrifice*, 969-976 i G. BAREILLÉ, *Eucharistie*, 1173-1179.
2. Usp. G. KRETSCHMAR, *Abendmahl*, 82-83; W. GESSEL, *Eucharistische*, 165-166; J. TIXERONT, *Histoire*, 411; J.N.D. KELLY, *Early*, 446; M. COMEAU, *Augustin*, 174.

materijalno i skoro materijalistički shvatili Kristov govor o blagovanju njegova tijela.[3] Kafarnaiti su euharistiju tumačili kao da se tu Gospodnje tijelo "rasjeca kao na lešu" te se "prodaje" kako se meso prodaje na "mesnoj tržnici".[4] Ali to je poimanje euharistije toliko grubo, prosto i prostačko da se na nj nije trebalo ozbiljnije obazirati kao ni na drevnu osvadu protiv kršćana da su zbog euharistijskoga blagovanja ljudožderi. Ipak je kafarnaitska zabluda Augustinu pružila odličnu prigodu da euharistiju najuže veže uz vjeru.[5]

U svezi s euharistijom Augustin spominje i donatizam koji je obrađivao u zasebnim djelima. Tu je euharistiju utoliko upleo[6] što je tvrdio kako euharistija među donatistima ne može biti plodna jer je donatistička zajednica prekinula crkveno zajedništvo i ljubav koja se traži da euharistija može duhovno djelovati. Unatoč svemu, nijedno krivovjerje nije Augustina navelo sustavno, cjelovito i na jednome mjestu prozboriti o euharistiji.

Poteškoće

Iznimne je teškoće razgovijetno i jasno iznijeti što je Augustin učio o euharistiji.[7] Tu poteškoću uvjetuju u samome Augustinu razni razlozi. Augustin još nije posjedovao ustaljeni rječnik kada je govorio i pisao o euharistiji. Stoga je i za nas danas veoma težak. Nije ni stalan ni ujednačen. Osim toga, Augustin govori služeći se brojnim slikama i usporedbama. Ali ni euharistija nije lagano otajstvo. Prava je tajna vjere. Umiče svakom pa i najprobranijem i najbrižljivijem govoru. Nijedan rječnik nije sposoban iskazati euharistijsko tajinstvo. Augustin je o euharistiji govorio katekumenima ili netom krštenima. To slušateljstvo još nije bilo spremno na posve određen način euharistijskog govora. Augustin se morao truditi da priprostim ljudima govori priprosto.

Također se može kazati da je stega tajne razlog što Augustinovo izražavanje o euharistiji nije uvijek providno i bistro. Još se u Augustinovo doba nije smjelo pred katekumenima posve otvoreno govoriti o euharistiji.

3. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 295; J.N.D. KELLY, *Early*, 449.
4. *Jo* 27,5; PL,35,1617-1618.
5. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 288-292.
6. Usp. L. VILLETTE, *Foi*, 292-299; J.N.D. KELLY, *Early*, 447.
7. Usp. J. TIXERONT, *Histoire*, 411-411; W. GESSEL, *Eucharistische*, 166; M. COMEAU, *Augustin*, 176-178.

Taj zakon Augustin često spominje. Euharistiju "poznaju vjernici". Njima je "poznato tijelo". Samo "vjernici znaju što mi pijemo". Isključivo "vjernici poznaju vjerničko otajstvo". Katekumeni o svemu tome ništa "ne znaju". Augustin kaže da razno ne spominje "zbog katekumena".

Ipak moramo dodati da se Augustin i kao spretan govornik služio stegovom tajnom. Njome je budio u katekumenu želju da pristupi euharistijskome otajstvu. Vjernicima je isti zapt dozivao u svijest koliko im je povjerenje i čast iskazala Crkva kada im je dopustila pristupiti euharistiji.

Zbiljska nazočnost

Već se dugo raspravlja da li je i u kojem smislu Augustin vjerovao u Kristovu zbiljsku euharistijsku nazočnost. Protestanti su redovito isticali da Augustin u euharistiji ne pretpostavlja zbiljsku već jedino simboličku Kristovu nazočnost. Po njima, Augustinu euharistija nije Kristovo tijelo i krv nego znak Kristova osobnoga ili mističnoga tijela. Katolički su istraživači pobijali protestantsko tumačenje. Oni vjeruju da je Augustin s cijelom Crkvom svoga razdoblja postojano vjerovao u Kristovu euharistijsku prisutnost. Jasno je da Augustin uz zbiljsku nazočnost euharistiji prizna duhovno, otajstveno i znakovito značenje. Augustin zapravo ne dijeli zbilju i znak. Znak vidi u zbilji, a zbilju u znaku. Rasprava oko Augustinova stajališta pred Kristovom nazo-čnošću pod prilikama kruha i vina nije završena. Vjerojatno će dugo trajati. Razlog je jednostavan. Augustinu se prilazi s različitih i vlastitih polazišta.[8]

Katkad se kuša naći razloge zašto Augustin tobože nedovoljno vodi računa o realnoj Gospodnjoj euharistijskoj nazočnosti. Tada se prstom upire na njegovu platonističku filozofsku usmjerenost i obojenost. Augustin bi kao i Platon više držao do nevidljivoga nego vidljivoga. Stoga bi u euharistiji ponešto zanemario vidljivu stranu. Čak se u ovaj sklop uvodi i Augustinova kristologija. Krist je, kaže se, Augustinu prije svega učitelj. Zato je i euharistija važnija po svome smislu i značenju nego po zbilji u sebi. Spominje se, nadalje, da Augustin u svojoj teologiji nije dovoljno uočio uzročnu sponu između znaka i milosti. Ipak se kao tumačenje poteškoće

8. Usp. H. GRASS, *Abendmahl*, 24-25; M. COMEAU, *Augustin*, 174; J. BETZ, *Euharistie als z. Mysterium*, 226; J. BETZ, *Euharistie*, 150; J. TIXERONT, *Histoire*, 412; J.N.D. KELLY, *Early*, 446.

koju iznosimo najopćenitije navodi nedostatna i omeđena Augustinova ekleziologija.

Učenjaci koji ističu Augustinovu euharistijsku manjkavost ne misle kazati da Augustin uopće nije vjerovao u Kristovu realnu euharistijsku nazočnost. Samo kušaju razjasniti zašto Augustin nije dovoljno naglašavao ni vrednovao tu prisutnost. Čak dodaju da je to oznaka mlađega Augustina. Augustin je kasnijega razdoblja kudikamo temeljitije uvidio otajstvo Gospodinove euharistijske prisutnosti.[9]

Augustin je bez dvojbe vjerovao u zbiljsku euharistijsku nazočnost. U tu se svrhu nije s nikim sporio niti je tko njemu u tome pogledu u ono vrijeme što predbacivao. To je ono doba opća vjera u Crkvi. Augustin ju je u punoj mjeri dijelio i prihvaćao. Osobno se nije potanje zanimao za način kako se obistinjuje euharistijska nazočnost. O tome nije ostavio nikakvo tumačenje. Inače je Augustin euharistijsku nazočnost držao čudesnom zbiljom.[10] Ona se, po Augustinu, ostvaruje zasebnom Gospodnjom riječju, djelovanjem Duha Svetoga i znakom svetoga križa.

Augustin jasno uči da snagom Božje riječi kruh na oltaru postaje Kristovom euharistijom. Veli da je "onaj kruh" što se donosi na žrtvenik kada se "posveti po Božjoj riječi" uistinu "Kristovo tijelo". Isto vrijedi i za "onaj kalež". Augustin pri tome primjećuje da je tu zapravo riječ o onome što "kalež sadrži". Kada se to "posveti Božjom riječi", onda "je Kristova krv".[11]

Augustin doslovce isto kaže i na jednome drugome mjestu. Služeći se govorničkim i propovjedničkim običajem neposrednoga slušateljeva oslovljavanja, najprije ističe da "Kristovo tijelo i krv biva" kada "pristupi riječ". Potom naglasuje i veli: "Ukloni riječ, kruh je i vino. Dodaj riječ i već je drugo. I to drugo, što je? Kristovo tijelo i Kristova krv. Otkloni, dakle, riječ, kruh je i vino. Dodaj riječ i bit će sakrament".[12] Prema tome, kada "pristupi riječ, taj kruh i to vino postaju tijelo i krv Riječi".[13]

Imajući isto pred očima, Augustin s istom nakanom spominje "otajstvenu molitvu". Ona "posvećuje plodove koje uzimamo iz zemlje".

9. J. BETZ, *Euharistie*, 153.
10. Usp. A. MICHEL, *Transsubstantiation*, 1398.
11. *Serm* 227; PL,38,1099.
12. *Serm* 229,3.
13. *Serm* 229,1.

Kada te posvećene plodove "valjano blagujemo", postižemo "duhovno spasenje" jer je to "sjećanje" na "Gospodnju muku za nas".[14]

Posljedica je riječi i otajstvene molitve nad kruhom i vinom njihovo posvećenje i blagoslov. Zato "naš kruh i kalež nisu bilo što". Po "određenome posvećenju" jedno i drugo "za nas postaje otajstveno".[15] Jasno je da Kristovo tijelo nije "svaki kruh već onaj koji prima blagoslov". Taj kruh "postaje Kristovo tijelo".[16]

U euharistijskoj pretvorbi Augustin, uz Božju riječ i otajstvenu molitvu kojom se posvećuje i blagosliva euharistija, nije zaboravio ni Duha Svetoga. To nije ni mogao jer u njegovu teološkome razmišljanju vrijedi pravilo da nema "nijednoga božanskoga ni pravoga posvećenja ako ne dolazi od Božjega Duha".[17] Stoga se ni "vidljiva zbilja" donesena "ljudskim rukama" ne posvećuje ako "nevidljivo ne stupi na djelo Božji Duh". Tako se "zbiva to veliko otajstvo".[18] Dodajmo da se, po Augustinu, euharistija "obredno obavlja" uporabom i primjenom "znaka" svetoga križa.[19]

Bilo bi nemoguće navesti sva mjesta gdje Augustin naprosto i jednostavno izjavljuje svoju vjeru u zbilju euharistijske nazočnosti. Usput spomenimo kako upozorava vjernike da sami sebe ne smatraju "jeftinima". Stvoritelj "svemira i njih samih" drži ih za "veoma skupe". Vidi se to otuda što "svaki dan" za njih "prolijeva najskupocjeniju krv svoga Jedinorođenca".[20]

Augustin se ne boji kazati da na Gospodnjemu stolu gledamo što se redovito motri na ljudskim stolovima. Vjernik zamjećuje "kruh i čašu". To mu pokazuju i naznačuju njegova "osjetila". Ali kod toga treba poučiti "vjeru" da je "kruh Kristovo tijelo i čaša Kristova krv".[21] Kada se pričešćujemo, "primamo" srcem i ustima koja moraju biti "vjerna" samoga Posrednika. On nam daje "jesti svoje tijelo i piti svoju krv".[22]

Augustin je toliko osvjedočen u euharistijsku nazočnost da traži božansko klanjanje Gospodnjemu tijelu koje vjernik "blaguje". U tome kon-

14. *Trin* 3,4,10; PL,42,873-874.
15. *Faust* 20,13; PL,42,379.
16. *Serm* 234,2; PL,38,1116.
17. *Serm* 28,13; PL,38,72.
18. *Trin* 3,4,10; PL,42,874.
19. *Jo* 118,5; PL,35,1950.
20. *Serm* 216,3; PL,38,1078.
21. *Serm* 272; PL,38,1246.
22. PL,42,658.

tekstu veli da je riječ o "tijelu" što ga je Isus "uzeo od Marijina tijela". Isus je "u tome tijelu" hodao ovim svijetom. To nam je tijelo "dao" da ga "za spasenje blagujemo". Augustin dodaje da Kristovo tijelo "nitko ne blaguje ako mu se nije prethodno poklonio".[23] Vjernik ne bi euharistiji iskazivao poklonstvo da Bog nije tu nazočan. Bez te bi nazočnosti poklon bio suvišan, isprazan i nedopustiv. Kada Augustin traži klanjanje euharistiji, očito je da vjeruje u euharistijsku Kristovu prisutnost. Kršćanin se klanja samo nazočnome Bogu.

Na ovome mjestu naznačujemo jednu neobičnu Augustinovu misao koja na svoj način tumači što je Augustin sudio o Kristovoj nazočnosti u euharistiji. Augustin ima pred očima Gospodnju riječ s posljednje večere: "Ovo je moje tijelo". Kod toga dodaje da se sami Krist "nosio u vlastitim rukama". Augustin želi kazati da je Krist, uzimajući u ruke kruh zadnje večere, zbog riječi pretvorbe sam "u svojim rukama nosio svoje tijelo".[24] Misao je doista neobična i rijetko se gdje čita. Ali zato jasno izražava vjeru u euharistijsku nazočnost.

Ovdje nije na odmet navesti pričešćivanje nedostojnih. Augustin ne niječe da nedostojni ne blaguju Gospodnje tijelo i da ne piju njegovu krv. Istina je suprotno. I takvi "blaguju" Kristovo "tijelo i piju krv".[25] Jasno je da u smislu 1 Kor 11,20 euharistiji pristupaju na svoju osudu. Ne primaju nikakvu milost. Svi koji "nedostojno blaguju" euharistiju, "jedu i piju sebi na osudu". Augustin pita da li zato "ne blaguju" ako "blaguju nedostojno". Očito je da i takvi blaguju. Stoga pristupaju "nedostojno" i euharistija im je "osuda".[26]

Upravo stoga što Augustin vjeruje u euharistijsku nazočnost upozorava vjernika na potrebnu čistoću. Vjernik je "već upućen kako pristupa, što blaguje i što pije". Ali to upozorenje Augustinu nije dovoljno. Kako bi vjernika potaknuo da se "uzdržava" od svega nedostojna, doziva mu u pamet kako znade "koga" u euharistiji "blaguje i koga pije".[27] Zaista se jedva dade očitije govoriti.

23. PL, 36,306.
24. PL, 36,306.
25. *Serm* 71,17; PL,38,453.
26. *Serm* 266; PL,38,1229.
27. *Serm* 9,14; PL,38,85.

Blagovanje

Augustin smatraše da se euharistija "nedostojno prima" ako je netko "primi u vrijeme kada mora vršiti pokoru". Riječ je o javnoj pokori koja je "isključivala" pričest jer su počinjeni "takvi grijesi" koji uzrokuju veliku "ranu" i "smrtnu bolest". U tome se slučaju uskraćuje euharistija. Euharistija se kao "lijek odlaže". U svemu tome ima glavnu riječ "biskupov autoritet". Biskup "udaljuje od oltara da se obavi pokora". On također grešnika "izmiruje" s Crkvom i dopušta mu da iznova "pristupi" euharistiji. Svakako tu je isključena samovolja. Nitko se u tim pitanjima ne smije vladati "kako mu je po ćudi".

U navedenom sklopu Augustin spominje da se u ono doba vodila rasprava kako često pristupati euharistiji ako se isključi "nedostojno" pristupanje. Augustin o tome navodi dva stajališta. Po jednome, "euharistiju ne treba primati svaki dan". Razlog je u tome što čovjek nije svaki dan "čist i uzdržljiv". Stoga treba izabrati "dane kada se živi čišće i uzdržljivije" pa tada "dostojnije pristupati tome velikome otajstvu". Po drugima, ako čovjeka od euharistije ne udaljuju grijesi zbog kojih se mora obaviti javna pokora, ne treba se "odvajati od dnevnoga lijeka Gospodnjega tijela".

Augustin drži da se tu treba upriličiti životu zajednice u kojoj netko živi. Kod toga je nužno sačuvati slobodu i širinu. Stoga Augustin želi da "svatko učini što po svojoj vjeri smatra da je pobožno". Nijedno spomenuto mišljenje "ne obeščašćuje Gospodnje tijelo i krv". Netko se radi poštovanja ne "usuđuje svaki dan uzimati" euharistiju. Drugi se opet "radi časti ne usuđuje nijedan dan mimoići" euharistiju. Svakako "to jelo ne dopušta prezir".[28]

Usput bilježimo da je pitanje učestalosti pristupa euharistiji bilo vremenski i pokrajinski raznoliko u drevnome kršćanstvu. Za treće stoljeće možemo kazati da se barem u egipatskim crkvama dnevno pričešćivalo. Bazilije Veliki u četvrtome vijeku preporučuje dnevno pristupanje stolu Gospodnjemu. Ivan Zlatousti izražava žaljenje što se mnogi vjernici u Carigradu pričešćuju samo jednom godišnje. Kasijan je u Egiptu susreo monahe koji su se također samo jedanput na godinu pričešćivali.[29]

28. *Ep* 54,3,4; PL,33,201-202. Usp. J.M.R. TILLARD, *Eucharistie*, 149-150.
29. Usp. J.J. JEPSON, *Augustine*, 200 bilj. 56.

Inače cijela je Crkva bila osvjedočena da je euharistija lijek protiv grijeha. To i Augustin uči. Vjernik se pričešćuje da se osnaži, ozdravi i oboruža protiv grijeha. Euharistija čisti dušu i tjera grijeh. Ona je hrana. Daje moć da se ne griješi. Jedino vjernik ne smije počiniti grijeh koji će ga odvojiti od pričesti.[30]

Augustin je svoje vjernike kao "braću" upozoravao da "nebeski kruh blaguju duhovno". To čine ako prilaze "oltaru" sa "svom nevinošću". Ako već imaju "svakodnevne grijehe" bez kojih nije nitko, ne smiju se nalaziti u "smrtnim" grijesima. Tada su neprikladni za euharistijsko blagovanje.

Poučan je Judin primjer. I Juda je "primio zalogaj Gospodnjega kruha ". Očito taj zalogaj nije bio "otrov" već "nebeski kruh". Ipak je "đavao ušao u Judu pošto je primio" euharistiju. Juda nije "primio" ništa "zlo". U nj je "ušao đavao" jer je "bio zao" pa je "dobro" primio "loše". U jednu riječ, izdajnički učenik nije "duhovno blagovao"[31] Gospodnje tijelo. Blagovao je euharistiju, ali je zapravo blagovao "svoju osudu" (1 Kor 11,29).

U Augustina susrećemo duža i kraća tumačenja Isusova govora u Iv 6,22-66. Augustin se pri tome posebice zadržao kod Gospodnje tvrdnje da "život vječni neće posjedovati tko ne bude jeo tijelo Sina čovječjega" ili "njegovo tijelo". Zan se da je taj način govora "sablaznio učenike". Neki su se od Isusa "udaljili i više nisu išli s njime". Smatrali su da je Isusov govor o "blagovanju njegova tijela veoma krut". Augustin primjećuje da su učenici bili "tvrdi, a ne govor". Trebali su razumjeti da se u Kristovu govoru o "jelu njegova tijela" krije "stanoviti znak" i "tajna". Augustin dodaje da su učenici Isusov euharistijski govor "ludo shvatili". Sve su "tjelesno" razumjeli. Zapravo su "mislili kako će Gospodin odsjeći neke dijelove svoga tijela i dati im". Učenici su govor o "jelu" Gospodnjega tijela" morali uzeti "duhovno". Jasno je da oni neće "jesti ovo tijelo koje gledaju ni piti ovu krv koju će proliti oni koji Krista budu raspeli". Govoreći o jelu i piću, valja imati na umu "stanovito otajstvo". To blagovanje "oživljuje" uz uvjet da se "duhovno shvati". Posve je "nužno" da se euharistija "vidljivo slavi", ali je potrebno da se "nevidljivo razumije".[32]

Vidi se što Augustin kani istaknuti. Odbacuje svako surovo, grubo, materijalističko i čisto fizičko poimanje euharistijskoga blagovanja. Kod euharistije tijelo se ne siječe niti po dijelovima razdaje. Euharistijsko je blagovanje pravo jelo i piće, ali kao otajstvo, znak i duhovni čin. Tko bi Isusovu naredbu da se "jede njegovo tijelo" shvatio materijalno i fizički, počinio bi "zlodjelo i nevaljalstvo". Prema tome, tu je riječ o "slici". Sav je taj "govor slikovit". Gospodin u Iv 6,54 naređuje da se "ima dijela u njegovoj muci". Zapovjeđeno je da se "rado i korisno pohrani u sjećanje da je Gospodinovo tijelo za nas raspeto i ranjeno".[33]

Augustin, dakle, nipošto ne dokida zbilju euharistijskoga blagovanja. Pomoću izraza "slika", "znamen" i "duhovno" nastoji otkloniti kafarnaističko "tjelesno" euharistijsko poimanje koje proglasuje "ludim".

Augustin još jednom tumači euharistijsko otajstvo naznačeno u Iv 6,22-66. Pri tome zabacuje "onaj način" kako su prvotno Židovi i neki učenici zamislili da Krist "daje svoje tijelo". Oni su smatrali da je tu riječ o "ugrizima" kojima se "jede" tijelo koje Krist daje. To je, razumljivo, besmisao. S "ugrizima" se ništa ne postiže kod Kristove "milosti".[34] U istome sklopu Augustin[35] stavlja Isusu u usta pitanje upravljeno učenicima u Kafarnaumu: "Smatrate li da ću od ovoga tijela koje vidite načiniti dijelove i da ću rasjeći svoje udove i vama dati"?

Augustin je odbio kafarnaitsko poimanje euharistije. Ali je jasno zadržao osvjedočenje da vjernik u euharistiji uistinu blaguje zbiljsko Gospodnje tijelo. Prema tome, za Augustina pričest nije neko slikovito, znakovito ili simboličko sjedinjenje s Kristom. U euharistiji vjernik doista blaguje Kristovo tijelo i pije njegovu krv. Susreće se s osobom Gospodina Isusa. I to Augustin često navodi u svojim djelima. Mi se zadovoljavamo samo s nekoliko naznaka.

U nekoliko navrata Augustin ponavlja jednu te istu izreku po kojoj vjernici "Kristovo tijelo blaguju ne samo po otajstvu nego u samoj zbilji".[36] Augustin također pojašnjuje govor o kruhu koji "silazi s neba te ne umire tko ga blaguje". Po Augustinu, "ne umire" tko jede ono što je sadržaj "snage" u "otajstvu". U tu svrhu nije dovoljna "vanjština" sakramenta. Da se postigne obećanje besmrtnosti, nije od koristi euharistiju "samljeti zu-

30. Usp. J.M.R. TILLARD, *Eucharistie*, 150-153.
31. *Jo* 26,11; PL,35,1611-1612. Usp. J.M.R. TILLARD, *Eucharistie*, 151.
32. *Ps* 98,9; PL,37,1264-1265.

33. *Doctr* 3,16,24; PL,34,74-75.
34. *Jo* 27,3; PL,35,1616.
35. *Serm* 131,1; PL,38,729.
36. *Civ* 21,20; PL,41,734; *Civ* 25,2; PL,41,741.

bom" i "vanjski jesti". Nužno je "blagovati u srcu" i "unutra". Tako se postiže "snaga sakramenta".[37]

Augustin kaže[38] da "mnogi zli" kod pričesti "u sakramentu jedu Kristovo tijelo i piju krv". Očito želi reći da primaju euharistijske čestice. Ali one takvima ne koriste. Vjernik ni kod euharistije ne smije ostati samo kod znaka ili čisto fizičkoga blagovanja. Vjernikovo "udioništvo" na euharistiji mora doprijeti do "duha" i tako će mu biti plodonosno, sveto i korisno. Duh i euharistiji pruža smisao, značenje i djelotvornost.

U tumačenjima Očenaša Augustin češće ističe da se izričaj "svagdanji kruh" može odnositi i na euharistiju. Stoga veli da je "euharistija naš svagdanji kruh". Pri tome upozorava vjernike da taj euharistijski kruh tako "primaju" da ne bude na korist samo "želucu" već i "duši".[39]

Augustin je euharistiju redovito nazivao "sakramentom". Često je tom riječju želio reći da je euharistija znakovita zbilja. Tako u jednoj propovijedi primjećuje da je Krist "uzašao na nebo i tamo uzdigao svoje tijelo". Potom Augustin pita "kako je" pod tim uvjetima "kruh njegovo tijelo" i "kako je njegova krv kalež ili što kalež sadrži"? Augustin odgovara da se euharistija zato naziva "sakramentom" jer se tu "jedno vidi, drugo razumije". Vidljivo "posjeduje tjelesni izgled". Ono što se u vidljivome razumije "donosi duhovni plod".[40] Inače je gotovo nepotrebno isticati da Augustin tako reći svaki čas euharistiju obilježuje riječju "sakrament"[41] u najrazličitijem smislu toga bogatog pojma.

Jedinstvo

Augustin je rado u euharistiji vidio sakrament gdje se temelji i očituje crkveno jedinstvo. Jedinstvo u Crkvi izvire iz euharistije. Euharistija je po sebi znak crkvenoga jedinstva. Tu Augustin posiže za glasovitom i već ustaljenom usporedbom s kruhom i vinom. U jednom svome govoru vjernicima daje jasno do znanja da im se u euharistijskome "kruhu preporučuje kako moraju ljubiti" crkveno "jedinstvo". Augustin naglasuje da se euharistijski

37. *Jo* 26,6,12; PL,35,1612.
38. *Jo* 27,6,11; PL, 35,1621.
39. *Serm* 57,7; PL,38,389.
40. *Serm* 272; PL,38,1246-1247.
41. *Serm* 226; 228; 227.

"kruh" ne sastoji od "jednoga zrna". Taj je kruh nastao od "mnogo pšeničnih zrna" koja "bijahu odvojena prije nego se sastadoše u kruhu".[42] Pouka je jasna. Euharistijski kruh koji je jedan iako od brojnih zrna upozorava vjernike da budu jedno premda su mnogi. Augustin vjernike nutka i sokoli[43] da budu "jedno" baš kao što vide da je i kruh "jedan". Taj euharistijski kruh "naznačuje jedinstvo".

Isto je s vinom u euharistiji. I ono je ranije "bilo u mnogim zrnima i sada je jedno". Tako euharistijski kruh i vino koje blaguju vjernici zorno pokazuju nutarnje vjerničko sjedinjenje. Augustin čak smatra[44] da se samo za onoga mora kazati da "uistinu blaguje Kristovo tijelo i pije Kristovu krv tko se nalazi" u zglobu kršćanskih udova. Euharistiju se prima u zajednici kao što euharistija stvara zajednicu. Niti ima euharistije izvan crkvenoga zajedništva niti crkvenoga jedinstva bez euharistije. To je Augustin htio kazati u navedenim riječima.

Čestice

Augustin je jamačno iskreno i duboko vjerovao u Kristovu euharistijsku prisutnost. Toj se prisutnosti čovjek može raznoliko približiti. Grešnik samo materijalno blaguje euharistiju. Od nje nema koristi ako je u velikome grijehu. Tada mu je euharistija na osudu. Inače euharistija čisti i čuva od grijeha. Augustin ističe da euharistiju treba blagovati duhovno. U stanovitome smislu euharistija se drukčije i ne može blagovati. Pod tjelesni i fizički zakon potpadaju samo euharistijske prilike. Čestice se lome, grizu, probavljaju i nestaju. Ali Augustinu je naročito stalo da potakne vjernike na duhovne euharistijske plodove. To je sjedinjenje s Kristom i Crkvom. To je u punome smislu duhovno euharistijsko blagovanje. Jasno je da je ono moguće ako je u euharistijskom znaku zaista Krist nazočan.[45]

42. *Serm* 227; PL,38,1100.
43. *Serm* 229,2.
44. *Civ* 21,25,2; PL,41,741.
45. Usp. M. COMEAU, *Augustin*, 180-181; L. VILLETTE, *Foi*, 291-293.

Žrtva

Augustin je posve prirodno i spontano u svojim djelima govorio o euharistiji kao žrtvi.[46] Taj dio njegova euharistijskog nauka autori raznoliko vrednuju. Dok jedni vele da je Augustin izobila i duboko raspravljao o euharistijskome žrtvenom dijelu, drugi ističu da je to činio usput i površno. Ali, pravo govoreći, već se u Augustina mogu čitati gotovo sve poglavite tvrdnje vezane uz to otajstvo. Nažalost Augustin o tome nije progovorio ni sustavno ni na jednome mjestu. Kako je njegovo djelo opširno, teško je i letimice dodirnulo sva mjesta gdje Augustin govori o euharistijskoj žrtvi. Stoga se zaustavljamo samo na nekima.

Augustin o euharistijskoj žrtvi govori spominjući svoju majku. Augustin navodi kako je Monika pred smrt zaželjela da se, kada umre, uspomena na nju upriliči uz oltar. Htjela je to jer je "znala" da se sa žrtvenika "dijeli žrtva kojom je ukinuta zadužnica". Moničina je primjedba izniman sažetak euharistijskoga žrtvenog otajstva. Po Monici, oltar je "žrtvenik". Tu se slavi "žrtva" koja je dokinula "zadužnicu" kako je Pavao u Kol 2,14 rastumačio smrt na križu. Oltarska žrtva "uništava zadužnicu" ukinutu kod Kristove smrti. To se "dijeli"[47] s kršćanskoga žrtvenika. To je Moničina posljednja nada. Augustin dodaje da je uz preminulu majku proslavio "žrtvu naše cijene".[48] Već se otuda vidi da je i za nj euharistija "žrtva" i da je istovjetna s "našom cijenom" što je zacijelo Kristova otkupiteljska smrt.

Euharistijsku žrtvu "prikazuje svećenik".[49] Bez njega nema žrtvenika ni žrtve. Ali uz svećenika su "kršćani". Oni "slave uspomenu" na već "učinjenu žrtvu" na križu. To obavljaju "presvetim prinosom i pričešću Gospodnjim tijelom i krvlju".[50]

Idući u samu srž otajstva, Augustin kratkim izričajem tvrdi da se na euharistijskome žrtveniku za žrtvu "prinosi" Kristovo "tijelo". Ono je istinski prinos i žrtva. Prikazano za žrtvu "poslužuje se" kao jelo "udionicima".[51]

46. Usp. J. TIXERONT, *Histoire*, 419-420; H. GRASS, *Abendmahl*, 24-25; G. KRETSCHMAR, *Abendmahl*, 82-83; J.N.D. KELLY, *Early*, 454; M.A. LESOUSKY, *De dono*, 263 bilj. 32; O. CASEL, *Opfermysterium*, 77-82; L. VILLETTE, *Foi*, 299; J. BETZ, *Euharistie*, 153-154; J. BETZ, *Euharistie als z. Mysterium*, 228-229; W. GWSSEL, *Eucharistische*, 206.
47. PL,32,778.
48. PL, 32,777.
49. *Serm* 227,PL,38,1100.
50. PL, 42,383.
51. *Civ* 17,20,2; PL,41,556.

Pričesnici blaguju žrtvovani prinos. Tako stječu udio na spasenjskoj vrijednosti i značenju Gospodinove muke i smrti. Obistinjeno na križu postaje na oltaru vjerničkom svojinom. Vjernici se posredstvom žrtvenika u crkvi pričešćuju prikazanim Kristovim tijelom.

Euharistijska počela dozivaju u pamet kalvarijsku žrtvu. To im je neposredna svrha. Augustin kaže[52] da je tako "htio Gospodin". Htio je po kruhu i vinu ostaviti uspomenu i sjećanje na "svoje tijelo i na svoju krv koja je prolivena za nas i za oproštenje naših grijeha". Kalvarijskom su žrtvom oprošteni grijesi. Euharistijska je žrtva nazočnost u svijetu i vremenu golgotskoga oproštenja prijestupa i opačina. Gospodin je to značenje "ostavio", "dao" i "povjerio" euharistijskome otajstvu.

Augustin s Novim zavjetom Krista oduševljeno i velikim ponosom naziva "Velikim svećenikom". Taj je Veliki svećenik na križu "samoga sebe u muci za nas prikazao". Prinio je "slugin lik". U njemu je "svećenik" i "žrtva".[53]

Augustin, nadahnut Pavlovom kristologijom, još jednom naglašava[54] da je Krist po svome ljudskome bitku ili "ukoliko je uzeo slugin lik" uistinu "pravi Posrednik". Dok je na svijetu živio kao čovjek "u sluginu liku", najradije bijaše "žrtva". Kao "sluga" je "svećenik" koji "prikazuje" žrtvu, ali je istodobno i "prinos". Sve je to Krist na križu kao i na oltaru.

Augustin je u svoja euharistijska žrtvenička razmatranja uveo i Crkvu. To je bilo nužno jer je sam učio da je Crkva Kristovo tijelo. Krist je glava, Crkva tijelo. Krist i Crkva jesu "potpuni Krist". Augustin otuda zaključuje da oltarsku žrtvu prinosi "potpuni Krist". Euharistija je "žrtva Crkve". Krist je "htio" da "svakodnevno otajstvo" njegove golgotske žrtve bude "žrtva Crkve". Crkva je "tijelo same Glave". Zato mora "naučiti da sama sebe prinese" u euharistiji "po Kristu".[55] Preko oltarskoga Velikoga svećenika koji je sami Krist "Bogu prinosi opću žrtvu svekolika otkupljena država". To je "skup i društvo svetih". Crkva na oltaru "spoznaje da sama sebe prinosi u onome što prikazuje". Augustin s Pavlom dodaje da su Crkvi "naša tjelesa živa žrtva". Tako smo "mi sami cijela žrtva". To je "kršćanska žrtva".[56]

52. *Serm* 227; PL,38,1099.
53. *Civ* 10,6; PL,41,284.
54. *Civ* 10,20; PL,41.298.
55. *Civ* 10,20; PL,41,298.
56. *Civ* 10,6; PL,41,284.

Augustin euharistijsku žrtvu označuje "najsjajnijom i najboljom žrtvom". Zapravo ta samo žrtva "mi sami". To je Božji "grad". U svojim prinosima "slavimo otajstvo te cijele zbilje".[57] U crkvenome se tijelu kome je glava Krist "jedinstvo" zasniva na "našoj" euharistijskoj "žrtvi".[58] U skladu s prethodnim Augustin je jednostavno i duboko propovijedao svojim vjernicima: "Ako ste, dakle, Kristovo tijelo i udovi, na Gospodnji se stol polaže vaše otajstvo. Vi primate svoje otajstvo".[59]

Središte

Gotovo ne bi trebalo posebice dodavati da je u Augustinovoj crkvenoj zajednici euharistija središte vjerničkoga života. To je euharistija u ono doba među kršćanima po cijelome svijetu. Augustin ističe da je oltar i žrtvenik okružen otajstvenošću, strahopočitanjem i najvećom čašću. Također bilježi da je u središtu svega bogoslužja i života "veliki stol odakle primamo Kristovo tijelo i krv".[60] Taj je stol "Moćnikov stol". Tu je Kristovo "tijelo i krv".[61] Isti stol Augustin naziva "Gospodnjim stolom".[62] Pod tim se poznatim i običnim nazivima osjeća Augustinova ogromna ljubav, velika vjera i najživlja nada.

57. *Civ* 19,23,5; PL,41,655.
58. *Ep* 187,20; PL,33,839.
59. *Serm* 272; PL,38,1247.
60. *Serm* 31,2; PL,38,193.
61. *Jo* 47,2; PL,35,17,33.
62. *Serm* 229,1; 227; PL,38,1099.

PRIJEVOD

ISUSOVO RODOSLOVLJE
Mt 1, 1-17

Br. 51.

Obećanje

1. - Neka očekivanje vaše ljubavi[1] ispuni koji ga je potaknuo. Ovo što vam moramo govoriti nije - smatramo - naše nego Božje. Ipak u veoma velikoj mjeri i sami izjavljujemo što Apostol ponizno veli: "Ovo blago imamo u glinenim posudama da odličje snage bude od Boga, a ne od nas" (2 Kor 4,7).

Ne sumnjamo da se sjećate našega obećanja. U onome obećasmo po kome sada uzvraćamo. Jer i kada smo obećali, od njega smo molili. I kada vraćamo, od njega primamo.

Vaša se ljubav sjeća da smo na Božić ujutro odgodili pitanje koje obećasmo riješiti. Razlog je ovo: mnogi su kojima je Božji govor redovito tegotan s nama slavili svečanost dužnu onome danu. Držim pak da sada nije nitko došao osim onih koji žele slušati. Prema tome, ne govorimo gluhim srcima ni dušama kojima se gadi.

Ovo je vaše očekivanje za me molitva. Dodajem i to: mnoge je i dan igara ovdje potaknuo. O njihovo se spasenje nadasve trudimo. Ali i vas, braćo, potičemo da i vi oko toga nastojite. Revnim duhom molite Boga za one koji još nisu svratili pozornost na prizore istine već su se odali tjelesnim gledanjima.

Prepoznao sam i sigurno znam da sada ima među vama onih koji nisu cijenili današnji dan, ali prekidaju s onim na što su se naviknuli. Ljudi se mijenjaju nabolje i nagore.[2] Ti nas dnevni dokazi naizmjence vesele i

1. Čitalac će lako zamijetiti da Augustin veoma često svoje slušatelje naziva riječju "ljubav". Vjerojatno i tako želi istaknuti da je ljubav u kršćanstvu najosnovnija vrednota. U ljubavi se zgušnjuje sva božanska objava. Bog je u sebi ljubav. Zato ljubi čovjeka i traži da čovjek ljubi njega i u njemu svakoga bližnjega. Spominjemo da smo u tekstu sve naslove sami postavili radi boljega pregleda. Brojevi povrh teksta upućuju na broj koji dotična propovijed ima u originalu. Sve prethodne uvode u Augustinova djela uzimamo za tumačenje brojnih Augustinovih tvrdnja u ovoj knjizi.
2. Tu rečenicu treba smjestiti u Augustinov govor o predodređenju. Predodređenje je tajna vjere. Ono ne opravdava loš život. Svatko se mora do kraja truditi da bude dobar. Augustin je cijelo djelo posvetio pitanju "ustrajnosti do kraja". Predodređenje ne smije biti izvor ni očaja ni raspuštenosti.

žasloste. Vesele nas popravljeni, a rastužuju zavedeni. Stoga Gospodin ne kaže da će se spasiti tko počne već kaže: "Spasit će se tko ustraje do konca" (Mt 10,22).

Gledalište

2. - Što nam je Gospodin Isus Krist Božji Sin koji je i Sin čovječji jer se udostojao i to biti mogao dati i što je mogao veličanstvenije učiniti nego što je uz to što je svome ovčinjaku pridružio gledaoce tričavih igara također pridobio neke koji se tamo promatraju? Za spasenje nije samo pridobio ljubitelje lovaca već je ulovio i same lovce. I on je, naime, bio promatran.

Počuj kako. Sam je rekao. Sam unaprijed kaza prije nego bi gleđan. Proročkom je riječju nagovijestio što se imalo zbiti kao ostvareno. U Psalmu kaza: "Proboli su moje ruke i moje noge. Izbrojiše sve moje kosti". Eto kako su ga motrili. Izbrojili su njegove kosti. Otvorenije napominje samo motrenje. Veli: "Oni su me promatrali i gledali" (Ps 21,17-18).

Motrili su ga i rugali se. Gledali su ga koji mu kod motrenja uopće nisu bili skloni već su bjesnjeli. Na taj je način isprva pripustio da se motre mučenici. Apostol kaže: "Postali smo prizor za svijet, anđele i ljude" (1 Kor 4,9).

Takve prizore gledaju dvije vrste ljudi. Jedni su puteni, drugi duhovni. Puteni motre misleći da su bijedni mučenici koje bacaju životinjama, odsjecaju im glave, spaljuju vatrom. Preziru ih i nad njima se zgražaju. Drugi gledaju kao i sveti anđeli. Ne svraćaju pažnju na tjelesno trganje već se dive čistoći vjere.

Neporočan duh pruža veliki prizor očima srca kada se raspršі tijelo. Kada se o tome čita u crkvi, vi to rado promatrate očima srca. Kada ne biste ništa motrili, ništa ne biste ni čuli. Prema tome, uviđate da danas niste prezreli prizore već odabrali.

Neka je tu Bog! Neka udijeli da svojim prijateljima za koje žalite što su danas otišli u amfiteatar i nisu htjeli doći u crkvu ugodno prikažete svoja motrenja. Tako će i sami početi manje cijeniti prizore koje su učinili otrcanima jer su ih ljubili. S vama će zavoljeti Boga. Nijedan se Božji ljubitelj ne može zastidjeti jer onoga ljubi koji se ne da nadvladati. Neka s vama ljube Krista koji upravo onim čime je tobože bio svladan pobjeđuje svekoliki svijet.

Vidimo, braćo, da je pobijedio svijet. Sve je vlasti podložio. Pokorio je vladare, ali ne oholim vojnikom već ismijanim križem. Nije pobijedio bjesneći oružjem već viseći na križu kao i time što je tjelesno trpio i duhovno djelovao. Njegovo je tijelo stršilo na križu, a sam je duše podlagao križu. Uostalom, koji je u vladarskoj vrpci dragulj skupocjeniji od Kristova križa na čelu onih koji kraljuju? Kada Krista ljubite, nikada se nećete postidjeti.

Kako se mnogi vraćaju pobijeđeni iz amfiteatra jer su oni pobijeđeni za kojima su ludovali! Ti bi tim više bili pobijeđeni da su pobijedili. Odali bi se ispraznoj radosti i podložili ushićenju pokvarene pohlepe. Tako su onim pobijeđeni zbog čega hrle u amfiteatar.

Što mislite, braćo, koliko ih je danas dvojilo da li će doći ovamo ili poći onamo? Oni koji u samoj sumnji - motreći Krista - dođoše u Crkvu, nisu pobijedili nekog čovjeka nego samoga đavla koji je najgori lovac cijeloga svijeta. One pak koji u svojoj sumnji radije odabraše otići u amfiteatar, pobijedio je onaj koga pobijediše vjernici. Svladali su ga u onome koji veli: "Veselite se jer ja sam pobijedio svijet" (Iv 16,33). Zapovjednik je zato pretrpio kušnju da vojnika nauči vojevati.

Utjelovljenje

3. - Da bi, dakle, učinio što naznačismo, Gospodin naš Isus Krist postao je, rađajući se, jasno, od žene Sin čovječji.[3] Usprkos tome, da se nije rodio od Djevice Marije, u čemu bi bio manji? Netko primjećuje: Isus je htio biti čovjek. Mogao je biti čovjek da se ne rodi od žene.[4] Bog nije od žene načinio prvoga čovjeka kojega je stvorio!

Vidi što se mora odgovoriti na primjedbu. Ti kažeš: zašto odabrati ženu da se rodi? Evo ti odgovor: zašto, naprotiv, bježati od žene kada se treba roditi?! Pretpostavi da ne mogu pokazati zbog čega je odabrao da se rodi od žene. Ti pak pokaži što je u ženi trebao izbjeći.

3. Augustin Isusa rado naziva Sinom čovječjim. Gotovo da je to za nj istoznačnica za ljudsku narav. Tako se i Augustin udaljio od novozavjetnoga poimanja toga svečanog izričaja koji je Isusu bio nadasve drag. Novi je zavjet izričaj Sin čovječji prvenstveno preuzeo od proroka Danijela. Izraz o Isusu veli da dolazi s neba kako bi okupio cijeli ljudski rod i kao obitelj priveo pred Božje lice.
4. Drevan je krivi nauk da se Krist nije rodio od žene te se zato nije ni utjelovio. Tako su učili svi doceti i gnostici kojih je uvijek bilo napretek. Nisu vidjeli da se time dokida mogućnost ljudskoga otkuljenja. Augustin vjerojatno misli na maniheističku zabludu koja je tu ovisna o drevnim krivim učenjima.

Negda već bi kazano: da je Krist izbjegao ženino krilo, nekako bi pružio znak da se od žene može okaljati. Ali koliko svojom biti bijaše bezgrešniji, toliko se nije trebao strašiti tjelesne utrobe kao da se otuda mogao onečistiti. Rođen pak od žene, trebaše nam pokazati otajstvo nečega velikog.

I mi, braćo, uistinu priznajemo da je bez daljnjega veličanstvu bilo lako - kada je Gospodin htio postati čovjek - da se ne rodi iz žene. Mogao se iz žene roditi bez muža. Tako se mogao roditi i mimo žene.

Međutim, Krist nam je ovo pokazao: ljudsko stvorenje ne smije nad sobom očajati u nijednome rodu. Ljudski se pak rod dijeli na muško i žensko. Krist je muž. Jamačno je trebalo da to bude. Ali da se nije rodio od žene, žene bi nad sobom zdvojile. Sjećaju se svojega prvog grijeha. Prvoga je čovjeka prevarila žena. Tako bi žene smatrale da uopće nemaju nikakvu nadu u Kristu.

Krist je, dakle, došao kao muž predodabrati muški rod. Rodivši se od žene, došao je utješiti ženski rod. Kao da se obraća ovim riječima: znajte kako Božje stvorenje nije zlo[5] već ga je pokvarila opaka požuda; kada na početku stvorih čovjeka, sazdao sam muško i žensko. Ne osuđujem stvorenje koje sam načinio. Rođen sam, evo, kao muž, ali sam se rodio od žene. Ne osuđujem, dakle, stvorenje koje sam načinio već grijehe koje ne učinih.

Neka oba roda uvide svoju čast i neka oba priznaju svoju opačinu. Neka se oba nadaju spasenju. Žena je zaluđenome čovjeku dala piti otrov. Neka se ženi pri opravku čovjeka pruži kao piće spasenje. Neka žena, rađajući Krista, dade nadoknadu za grijeh čovjeka koga je zavela.

Zbog istoga su razloga najprije žene apostolima javile da je Bog uskrsnuo. U raju je žena svome mužu dojavila smrt. Također su žene u Crkvi muževima navijestile spasenje. Apostoli su imali dojaviti narodima Kristovo uskrsnuće, a njima su ga nagovijestile žene.

Zaključimo: nitko ne smije napadati Krista ukoliko se rodio od žene. Taj rod nije mogao onečistiti Osloboditelja. Stvoritelj pak trebaše pohvaliti isti rod.

5. Maniheizam je pripadao svjetonazoru koji je držao da je svaki oblik tvari zao jer potječe od iskonskog zlog počela.

Opća vjera

4. - Ali, vele, kako ćemo vjerovati da se Krist rodio od žene? Odgovaram: na temelju evanđelja koje se propovijedalo i propovijeda svekolikome krugu zemaljskom. Međutim, slijepi kušaju staviti u pitanje zbilju u koju već vjeruje cijeli svijet. Slijepi svojski teže i druge zaslijepiti. Ne vide što se mora vidjeti. Nastoje pobiti što se mora vjerovati.

Uzvraćaju i kažu: ne muči nas autoritetom kruga zemaljskoga. Motrimo samo Pismo. Ne postupaj pučki. Povlađuje ti zavedeno mnoštvo.

Ovdje najprije odgovaram: zar mi laska zavedeno mnoštvo? Ovo mnoštvo bijaše mali broj. Kako je naraslo ovo mnoštvo koje davno prije bi naviješteno u samome rastu? Naraslo je što je i predviđeno da će narasti. Ne kažem: bijaše mali broj. Abraham bijaše jedan. Promislite, braćo, na čitavu svijetu bio je u ono doba među svim ljudima cijeloga zemaljskog kruga i među svim narodima jedan Abraham. Tome je čovjeku kazano: "U tvome će se sjemenu blagosloviti svi narodi" (Post 22,18). Ono što je jedan povjerovao o svojoj jednosti, dano je mnogima iz sjemenskoga mnoštva. U ono vrijeme nije se vidjelo, ali se vjerovalo. Sada se vidi i osporava. Što se u ono doba reklo jednome i što je jedan vjerovao sada nekolicina napada kada se obistinjuje u mnogima.

Gospodin je svoje učenike učinio ribarima ljudi. Svaku je vrst vlasti zatvorio među svoje mreže. Ako se mora vjerovati mnoštvu: što je veće od Crkve rasprostranjene cijelim svijetom? Ako treba vjerovati bogatima, neka protivnici svrate pozornost koliko bogatih započe vjerovati. Ako pak treba vjerovati siromašnima, neka vide tisuće siromašnih. Treba li se obazirati na plemstvo, u Crkvi je gotovo svekoliko plemstvo. Jesu li u pitanju vladari, neka uoče da su svi podložni Kristu. Pita li se za bolje govornike, učenije i umnije, neka protivnici uoče koliko su govornika, učenjaka i mudraca ovoga svijeta u svoje mreže ulovili oni ribari da ih s dna privuku spasenju.

Da bi primjerom svoje poniznosti izliječio veliko zlo ljudske duše - to je oholost - Krist je sišao i odabrao najslabije u svijetu da smete jake. U svijetu je također odabrao ludo da zbuni mudre. To su oni koji to nisu bili već se samo činilo da su takvi. I neplemenito je u svijetu odabrao i ono što nije da isprazni ono što je (usp. 1 Kor 1,27).

Tobožnji nesklad

5. - Protivnici kažu: reci što te volja, mi opažamo da se ondje gdje čitate o Kristovu rođenju evanđelja međusobno ne slažu. Što je neskladno, ne može u oba slučaja biti istinito. Kada pokažem, veli, nesklad, s pravom odbacujem vjeru ili ti koji prihvaćaš vjeru pokaži sklad.

Pitam: koji si nesklad ustanovio? Uzvraća: očevidan. Nitko mu ne može protusloviti.

Kako sa sigurnošću čuste jer ste vjernici! Počujte, predragi, i vidite kako Apostol spasonosno opominje govoreći: "Kako, dakle, prihvatiste Krista Isusa našega Gospodina, u njemu hodite. U njemu ste ukorijenjeni i nazidani. U vjeri ste utvrđeni" (Kol 2, 6-7). U Kristu moramo čvrsto ustrajati jednostavnom i jakom vjerom. Tako će sami Krist vjernicima otkriti što je u njemu skriveno. Isti Apostol kaže: "U njemu su skrita sva blaga mudrosti i znanja" (Kol 2,3). Krist nije stoga sakrio blaga da ih niječe već da probudi čežnju za tajnovitim. To je korist od tajne.[6] U tajni štuj što još ne razumiješ. Tim više poštivaj što više pokrivala zamijetiš. Koliko je tko časniji, toliko više zastora visi u njegovoj kući.

Zastori tajni pružaju čast. Ali se za počasne zastori dižu. Od blizine se zastora tjeraju koji im se rugaju. Budući, dakle, da "prelazimo Kristu, zastor se otklanja" (2 Kor 3,16).

Ispovjedni ulomak

6. - Neki iznose svoje osvade pa kažu: da li je Matej zaista evanđelist? Pobožnim ustima, odanim srcem i bez imalo sumnje velimo da je to točno. Sigurno odgovaramo: Matej je evanđelist. Protivnici pitaju: da li vjeruješ? Tko ne odgovara: vjerujem? Kako se zaorilo[7] iz vašega pobožnog žamora? Stoga, braćo, ako sa sigurnošću vjerujete, nemate se čega stidjeti.

Osobno vam kažem da sam nekada bio obmanut. Kada sam bio dječak Svetim pismima prije htjedoh primaknuti oštroumno raspravljanje nego

6. Augustin je rado i često isticao da teža biblijska mjesta potiču na žarče istraživanje. Ta mjesta oštre duh. Razlog su da misao ostaje budna i da njome ne zavlada zasićenost.
7. U Augustinovoj su crkvi vjernici vanjskim očitovanjima pokazivali da pozorno prate propovijedi. Nekada bi se znali nasmijati, drugi put pljeskom odobravati ili povicima se uplitati u razlaganje.

pobožno traženje. Pokvarenim sam ćudoređem sam pred sobom zatvorio vrata svoga Gospodina. Kada sam trebao kucati da se otvori, pridonio sam da se zatvori. Usudih se ohol tražiti što jedino može ponizan naći.

Koliko li ste vi sada sretniji! U sigurnosti se poučavate. Kako ste zaštićeni! Još ste uvijek kao nejaki u gnijezdu vjere, a primate duhovnu hranu.

Kada sam ja jadan pomislio da sam sposoban letjeti, ostavio sam gnijezdo. I prije padoh nego poletjeh. Ali da me prolaznici ne pogaze te da ne umrem, milosrdni me Bog dignuo i ponovno stavio u gnijezdo. Mene je upravo uznemirilo što sada siguran u imenu Gospodnjem pred nas iznosim i obrazlažem.

Matejev rodoslovnik

7. - Počinjem time što naznačujem da protivnici ovako kleveću: za vas je, vele, Matej evanđelist te mu vjerujete. Dosljedno je, dakle, što nužno onome vjerujemo koga priznajemo evanđelistom.

Poslušajte Kristova pokoljenja koja donosi Matej. On veli: "Knjiga rodoslovlja Isusa Krista, Davidova sina, sina Abrahamova". Na koji je način Isus "sin Davidov" i kako je "Abrahamov sin"? To se ne može drukčije pokazati osim naraštajnim susljedstvom. Jasno je da u času kada se Gospodin rodio od Marije Djevice ni Abraham ni David nisu više bili među ljudima. Ti pak o istome kažeš da je Davidov sin i da je Abrahamov sin? Kao da Mateju kažemo neka dokaže što govori. Očekujem redoslovlje Kristova roda.

Matej kaže: "Abraham je rodio Izaka, a Izak je rodio Jakova. Jakov je rodio Judu i njegovu braću. Juda je rodio od Tamare Faresa i Zarama. Fares je rodio Esrona. Esron je rodio Arama. Aram je rodio Aminadaba. Aminadab je rodio Nasona. Nason je rodio Salmona. Salmon je rodio Boza od Rahabe. Boz je rodio Obeda od Rute. Obed je rodio Jesu. Jese je rodio kralja Davida" (Mt 1, 1-6).

Otuda pripazite kako se od Davida dolazi do Krista o kome se kaže da je sin Abrahamov i sin Davidov.

Matej nastavlja: "David je rodio Salomona od žene koja je bila Urijina. Salomon je rodio Roboama. Roboam je rodio Abiju. Abija je rodio Asa. Asa je rodio Jozafata. Jozafat je rodio Jorama. Joram je rodio Oziju. Ozija je rodio Joatama. Joatam je rodio Ahaza. Ahaz je rodio Ezehiju. Ezehija je ro-

dio Manasa. Manase je rodio Amona. Amon je rodio Josiju. Josija je rodio Jehoniju i njegovu braću u Babilonskome preseljenju. Poslije Babilonskoga preseljenja Jehonija je rodio Salatijela. Salatijel je rodio Zorobabela. Zorobabel je rodio Abiuda. Abiud je rodio Eliahima. Eliahim je rodio Azora. Azor je rodio Sadoka. Sadok je rodio Ahima. Ahim je rodio Eliuda. Eliud je rodio Eleazara. Eleazar je rodio Matana. Matan je rodio Jakova. Jakov je rodio Josipa, muža Marije iz koje se rodio Isus koji se zove Krist" (Mt 1, 6-17).

Tako je, dakle, po tijeku i susljedstvu praroditelja i pređa Krist sin Davidov i sin Abrahamov.

Osvada

8. - Pred tu vjerno ispripovijedanu zbilju protivnici stavljaju kao prvu primjedbu što isti Matej u nastavku kaže: "Svih je naraštaja od Abrahama do Davida četrnaest; od Davida do seobe u Babilon ima četrnaest pokoljenja i od seobe u Babilon do Krista teče četrnaest koljena" (Mt 1,17). Matej zatim pripovijeda kako se Krist rodio od Djevice Marije. U tu svrhu dodaje riječ: "Kristovo pak rođenje bijaše ovako" (Mt 1,18). Matej je roditeljskim redom izračunao zašto se kaže da je Krist Davidov i Abrahamov sin.

Sada se mora ispripovjediti kako se Isus rodio i pojavio među ljudima. To pripovijedanje slijedi. Po njemu vjerujemo da Gospodin naš Isus Krist nije samo rođen od vječnoga Boga te je suvječan s onim koji ga je rodio prije svih vremena i prije svakoga stvorenja - po kome je sve postalo - već se također rodio od Duha Svetoga iz Djevice Marije. Mi i to ispovijedamo. Sjećate se i znate - govorim svojoj katoličkoj braći - da je to naša vjera. Mi to priznajemo i ispovijedamo. Za tu su vjeru po čitavome zemaljskome krugu poginule tisuće mučenika.

Sveti Josip

9. - Što u Mateja slijedi protivnici žele ismijati želeći dokinuti povjerenje u evanđeoske knjige. Time tobože pokazuju da smo lakoumno povjerovali riječima: "Pošto se njegova majka Marija zaručila s Josipom i prije nego se sastaše, ustanovi se da je trudna po Duhu Svetome. Ali kako je njezin muž Josip bio pravedan i ne htjede je predati, htio ju je tajno otpustiti" (Mt 1, 18-19).

Josip je znao da Marija nije s njime zanijela. Stoga ju je, dosljedno, držao preljubnom. Međutim, Pismo kaže: "Budući da je bio pravedan, ne htjede je predati". Riječ "predati" znači "razglasiti". Tako se čak i čita u mnogim rukopisima. Josip je zbog rečenoga "htjede potajno otpustiti" (Mt 1,19).

Suprug se, doduše, uznemiruje, ali pravednik ne bjesni. Josipu se pripisuje tolika pravednost da niti želi posjedovati preljubnicu niti se usuđuje kazniti prokazanu.

Pismo kaže: "Htio ju je tajno otpustiti" jer je nije htio ni kazniti ni izdati. Zamijetite iskrenu pravednost. Nije, naime, zato htio otpustiti jer je želio posjedovati. Mnogi zbog putene ljubavi opraštaju preljubnim ženama. Žele ih i kao preljubnice imati da s njima tjelesnom požudom uživaju.

Ovaj pak "pravedni muž" ne želi Mariju zadržati. To znači da je ne ljubi puteno. Usprkos tome, ne želi je ni kazniti. Prema tome, milosrdno prašta. Kakav je taj pravednik? Preljubnicu ne zadržava. Ni ne oprašta jer bi pohotno ljubio. Ne kažnjava niti odaje. S pravom je, dakle, izabran za svjedoka ženina djevičanstva. Josipa, dakle, zbunjuje ljudska slabost, ali ga učvršćuje božanska vlast.

Isusovo ime

10. - Evanđelist u nastavku kaže: "Dok je Josip o tome razmišljao, anđeo mu se Gospodnji, evo, ukaza kroz san. Kaza mu: Josipe, ne boj se uzeti svoju ženu Mariju. Što se u njoj rodilo, od Duha je Svetoga. Donijet će na svijet Sina. Ime ćeš njegovo nazvati Isus" (Mt 1, 20-21).

Zašto Isus? Veli: "On će spasiti svoj narod od njihovih grijeha" (Mt 1,21). Ime, dakle, Isus iz hebrejskoga jezika u prijevodu[8] znači Spasitelj. To zapažamo na temelju samoga tumačenja imena. Kao da se pita zašto se naziva Isus. Razjašnjujući razlog imena, smjesta dodaje i kaže: "On će svoj narod spasiti od njihovih grijeha" (Mt 1,21). Pobožno vjerujemo i najčvršće držimo da se Krist rodio od Duha Svetoga iz Djevice Marije.

8. Augustin je u pravu. I današnji tumači Isusovo ime dovode u vezu sa spasenjem, spasiteljem i spasavanjem. Gotovo da je isto kazati Isus i Spasitelj. Tako je i ime Isus kratka ispovijed vjere u Isusovo spasiteljsko djelo.

Korist od krivovjenika

11. - Što, dakle, protivnici govore? Netko od njih kaže: ako pronađem laž, zacijelo ništa nećeš vjerovati. Nađoh! Pogledajmo.

Brojim pokoljenja. Svojim nas izvrtanjima protivnici na to pozivaju i navode. Ako živimo pobožno, ako vjerujemo u Krista te ne želimo prije vremena poletjeti iz gnijezda, protivnici nas do toga dovode da spoznamo otajstva.

Neka vaša svetost shvati korist od krivovjernika. Ona je po Bogu koji se na dobro služi zlim. Samim se krivovjernicima uzvraća onim što su htjeli, a ne po onome što je Bog s njima načinio dobro.

Koliko je Bog dobra učinio po Judi?! Gospodnjom se mukom spasavaju narodi. Ali da bi Gospodin trpio, Juda ga je predao. Bog, dakle, Sinovom patnjom oslobađa čovječanstvo. Judu kažnjava za njegov zločin.

Otajstva što se ondje kriju nitko ne bi razglabao ako je zadovoljan jednostavnijom vjerom. Stoga ne bi nitko ni našao jer ne bi nitko ni raspravljao kada opadači ne bi na to poticali. Kada pak krivovjernici ozloglašuju, maleni se uznemiruju. Pošto se uznemire, istražuju. Njihovo je traženje nalik na udaranje glavom u majčine grudi da toliko iščekaju koliko je malenima dovoljno. Maleni, uznemireni, traže. Koji su spoznali i naučili jer su ispitivali i jer im je Bog otvorio kada su kucali, sami uznemirenima otvaraju. Tako se događa da su krivovjernici korisni pri nalaženju istine i dok opadaju da zavedu u zabludu.

Istina bi se nehajnije tražila kada ne bi posjedovala lažljive protivnike. Kaže Apostol: "Treba da ima i krivovjerja". I kao da za to tražimo razlog odmah dodaje: "Da se među vama očituju iskušani"(1 Kor 11,19).

Broj naraštaja

12. - Što, dakle, protivnici vele? Matej, evo, nabraja pokoljenja i kaže da ih je od Abrahama do Davida četrnaest i od Davida do odlaska u Babilon četrnaest kao što je četrnaest naraštaja od babilonske seobe do Krista. Ako se pak zbroji tri puta četrnaest dobiva se četrdeset dva. Ali protivnici broje. Ustanovljuju četrdeset i jedno koljeno. Stoga zameću svađu. Izruguju se i grde.

Što znači kada se u evanđelju kaže da je naraštaja tri put po četrnaest, a ipak kada se sva koljena izbroje, nema ih četrdeset i dva već četrdeset i jedno? To je, bez sumnje, veliko otajstvo. Radujmo se i zahvalimo Bogu što i povodom opadača nešto nalazimo što je bilo nadasve skriveno. Ali nas tim više raduje kada se pronađe. Kao što ranije rekosmo, iznosimo prizor za pameti.

Od Abrahama, dakle, do Davida teče četrnaest pokoljenja. Potom broj počinje od Salomona jer je David rodio Salomona. Broj počinje od Salomona i dolazi do Jehonije. Kada je Jehonija živio, zbio se odlazak u Babilon.

Ima i drugi niz s četrnaest pokoljenja. Tu se ubraja Salomon kao glava drugoga razdoblja. Ubraja se i Jehonija kod koga se završava sami broj da se ispuni broj četrnaest. Treći niz počinje od samoga Jehonije.

Jehonija

13. - Neka vaša svetost zapazi otajstvenu i ugodnu zbilju. Priznajem vam užitak svoga srca. Stoga vjerujem da ćete - pošto obrazložim - i vi uživati te isto razglasiti.

Dakle, poslušajte! Broj trećega doba počinje sa samim Jehonijom. Do Gospodina Isusa Krista teče četrnaest koljena jer se spomenuti Jehonija kao završetak prethodnoga razmeđa i početak slijedećega niza navodi dvaput. Ali netko će reći: zašto se Jehonija dvokratno broji? U izraelskome se narodu ranije nije ništa zbilo što nije otajstvo za budućnost. Tako se ni Jehonija ne broji bezrazložno u dva navrata.

Između dviju njiva nalazi se mejaš. To je kamen ili kakvo razdvojenje sa zidom. Njiva koja je s ove strane mjeri se do samoga zida. Ali se i ova njiva koja je s druge strane iznova počinje mjeriti od istoga zida.

Ipak se to nije dogodilo u prvome prijelaznom razmeđu gdje od Abrahama do Davida brojimo četrnaest pokoljenja i - ne ponavljajući Davida - drugih četrnaest. Tu počinjemo brojiti od Salomona. Zašto je tako? Tome treba položiti račun. To sadrži veliko otajstvo.

Neka posluša vaša svetost! Odlazak se u Babilon zbio kada je Jehonija postavljen za kralja na mjesto svoga preminuloga oca. Kraljevstvo mu je oduzeto i drugi je postavljen na njegovo mjesto. Ipak se za Jehonijeva života dogodio prelazak među pogane. O nikakvu se Jehonijinu grijehu ne govori zbog kojeg bi bio lišen vlasti. Radije se napominju grijesi onih koji su ga naslijedili.

Nastupa, dakle, sužanjstvo. Ide se u Babilon. Ne idu jedino zli. S njima putuju i sveti. U onome je sužanjstvu bio prorok Ezekijel. U njemu je bio Danijel. Tamo bijahu i ona tri mladića proslavljena u ognju. Po Jeremijinu proroštvu otišli su i proroci.

Slika za buduće

14. - Sjetite se da je Jehonija odbačen bez ikakva grijeha. Otada je prestao vladati. Prešao je poganima kada se otputovalo u Babilon. Uočite da je tu unaprijed naznačena slika budućih zbilja u Gospodinu Isusu Kristu.

Židovi nisu htjeli da nad njima vlada Gospodin naš Isus Krist u kome nisu našli nikakav grijeh. Gospodin je osobno odbijen, ali je zabačen i u svojim slugama. Tada se pošlo među pogane kao u Babilon. I Jeremija je prorekao da Gospodin zapovijeda da idu Babilon. Sve je ostale proroke koji su narodu govorili da ne idu u Babilon napadao kao lažne proroke. Koji čitaju Pisma, neka se s nama sjete. Koji ne čitaju, neka nam vjeruju.

Jeremija je, dakle, zastupajući Gospodina, prijetio onima koji nisu htjeli ići u Babilon. Onima koji su odlazili obećavaše tamo spokoj i stanovitu sreću kod sađenja vinograda, obrađivanja vrtova i pri izobilju plodova (usp. Jr 27, 1-22). Ali kako je izraelski narod u Babilon prešao uistinu, a ne više u slici? Otkuda su bili Apostoli? Zar ne iz židovskoga naroda? Otkuda je i sami Pavao? On kaže: "Zar nisam i ja Izraelac iz Abrahamova sjemena i Benjaminova ogranka" (Rim 11,1)?

U Gospodina su, dakle, povjerovali mnogi Židovi. Otuda su odabrani apostoli. Otuda je bilo više od petsto braće koji zavrijediše vidjeti Gospodina nakon uskrsnuća (usp. 1 Kor 15,6). Otuda bijahu onih sto dvadeset u kući kada je došao Duh Sveti (usp. Dj 1,15; 2,1-4). Što kaže Apostol u Djelima apostolskim kada Židovi odbiše riječ istine? Veli: "Bili smo vama poslani. Ali jer ste prezreli Božju riječ, evo se obraćamo poganima" (Dj 13.46). U vrijeme Gospodnjega utjelovljenja zbio se po duhovnoj rasporedbi prijelaz u Babilon, ali je u Jeremijino doba bio predoznačen. Što kaže Jeremija o babilonskim putnicima? Kaže: "U njihovu će miru biti vaš mir" (Jr 29,7).

Izrael je po Kristu i apostolima također prešao u Babilon, tj. evanđelje je doprlo do pogana. Što sada kaže Apostol kao glasom ondašnjega Jeremije? Kaže: "Prije svega tražim da se obavljaju prinosnice, molitve, zazivi

te zahvaljivanje za sve ljude, vladare i one koji su na visoku položaju. Tako ćemo provoditi spokojan i miran život sa svom pobožnošću i čistoćom" (1 Tim 2, 1-2).

Vladari još nisu bili kršćani, ali je Pavao za njih molio. I Izrael je uslišan dok se molio u Babilonu. Uslišane su riječi Crkve. Vladari su postali kršćani. Vidite da se ispunja što je bilo slikovito rečeno: "U njihovu će miru biti vaš mir" (Jr 29,7). Vladari su prigrlili Kristov mir i prestali progoniti kršćane. Već se crkve grade u mirnoj sigurnosti. Narodi se sade na Božjemu nasadu. Svi puci plode vjerom, ufanjem i ljubavlju koja je u Kristu.

Prijelazi

15. - U ono se doba selidba u Babilon obavila po Jehoniji kome nije bilo dopušteno vladati u židovskome narodu. Jehonija je predznak Krista kome Židovi nisu dali da nad njima vlada.

Izrael je prešao poganima, tj. propovjednici evanđelja prijeđoše među poganske narode. Zašto se onda čudiš da se Jehonija spominje dvaput? Bio je lik Krista koji od Židova prelazi poganima. Počuj što je Krist posred Židova i drugih naroda. Zar Krist nije ugaoni kamen? U kutu zamijeti konac jednoga i početak drugoga zida. Do istoga kamena mjeriš jedan zid i potom od istoga drugi. Prema tome, ugaoni se kamen dvaput broji. On spaja oba zida.

Jehonija je, dakle, igrao ulogu Gospodnjega lika. Kao ugaoni kamen unaprijed je označivao Sliku. Jehoniji nije bilo dopušteno vladati nad Židovima već je otišao u Babilon. Tako je i Krist "kamen koji odbaciše graditelji, ali je postao glava u kutu" (Ps 117,22).

Ne kolebaj se, dakle, dvaput brojiti ugaonu glavu i dobit ćeš napisani broj. Stoga je tu četrnaest više četrnaest i opet više četrnaest. Unatoč tome, nema četrdeset i dva naraštaja već četrdeset jedan.

Kada se red kamenja proteže u ravnoj crti, svaki se kamen broji zasebice. Kada se pak red izvrne da zatvara kut, kamen kojim se red zaokreće treba dvostruko brojiti jer pripada i onome redu koji s njime završava i onome koji od njega počinje. Tako je i s redom pokoljenja u židovskome narodu. Dok je ostao u nizu s dvostrukim brojem sedam, nije stvarao kut. Ali kada se red okrenuo da se ode u Babilon kao da je od Jehonije nastao kut. Jehoniju trebaše dvaput brojiti jer je lik ugaonog kamena koji smo dužni častiti.

Josipova uloga

16. - Protivnici imaju i drugu klevetu. Kažu: Kristovi se preci nabrajaju po Josipu, a ne po Mariji. Neka vaša svetost časak posluša. Kažu da nije trebalo brojiti po Josipu. Zašto nije trebalo po Josipu? Zar Josip nije bio Marijin muž? Oni kažu da nije. Tko to kaže? Sveto pismo anđeoskom vlašću veli da je Josip bio suprug. Kaže: "Ne boj se uzeti svoju ženu Mariju. Što je, naime, u njoj nastalo, od Duha je Svetoga" (Mt 1,20). Josipu se pak naređuje da djetetu nadjene ime, premda nije postalo iz njegova sjemena. Pismo kaže: "Rodit će Sina i njegovo ćeš ime nazvati Isus" (Mt 1,21).

Pismo naznačuje da Isus nije nastao od Josipova sjemena. Josipu koji je zabrinut otkuda je Marija trudna bi rečeno "od Duha Svetoga" (Mt 1,20). Međutim, Josipu se ne oduzima očinska vlast. Zapovjeđeno mu je da dječaku nadjene ime. I sama Djevica Marija, iako posve svjesna da Krista nije začela Josipovim zagrljajem i ležanjem s njime, ipak ga naziva Kristovim ocem.

Josip kao otac

17. - Čujte na koji način. Gospodin Isus Krist kao čovjek imaše dvanaest godina. Kao Bog je prije vremena i bez vremena. Isus je mimo Josipa i Marije ostao u hramu i raspravljao sa starješinama koji su se čudili njegovu nauku. Josip i Marija, vraćajući se iz Jeruzalema, tražili su ga u svojoj povorci, tj. među onima koji su s njima putovali. Nisu ga našli. Unemireni su se vratili u Jeruzalem. Našli su Isusa kako raspravlja sa starješinama u hramu. Bilo mu je, rekoh, dvanaest godina. Ali što je tu neobično? Božja Riječ nikada ne šuti. Samo se uvijek ne sluša.

Našli su ga, dakle, u hramu. Njegova mu majka kaza: "Zašto si nam tako učinio? Tvoj otac i ja tražili smo te tugujući". Isus reče: "Zar niste znali da treba da budem u onome što pripada mome Ocu" (Lk 2, 42-49)? Isus to kaza jer je Božji Sin, a bio je u Božjemu hramu. Onaj hram nije bio Josipov već Božji.

Netko će reći: eto, ne dopušta da je Josipov sin. Nešto, braćo, strpljivije pripazite radi vremenske oskudice da bude dosta za zapovijed.

Marija je rekla: "Tvoj otac i ja u tuzi smo te tražili". Isus je odgovorio: "Zar niste znali da trebam biti u onome što je moga Oca"? Nije htio da tako bude njihov Sin te se ne shvati da je Sin Božji. Božji je Sin uvijek

tako bude njihov Sin te se ne shvati da je Sin Božji. Božji je Sin uvijek Božji Sin. I njih je same stvorio. Sin je čovječji u vremenu. Rođen je od Djevice bez muškog sjemena. Ipak je imao oba roditelja. Čime to dokazujemo? Već je Marija rekla: "Tvoj otac i ja s tugom smo te tražili".

Marijina skromnost

18. - Braćo! Ne smijemo prije svega zbog stege prema ženama, našim sestrama, previdjeti tako svetu skromnost Djevice Marije. Rodila je Krista. Anđeo joj je došao i rekao: "Evo, začet ćeš u utrobi i roditi Sina i imenovat ćeš ga imenom Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega" (Lk 1, 31-32).

Marija je zaslužila roditi Sina Svevišnjega, a bila je nadasve ponizna. Ni u redoslijedu imenovanja nije sebe stavljala pred muža te rekla "ja i tvoj otac". Rekla je: "Tvoj otac i ja" (Lk 2,48). Nije vodila računa o dostojanstvu svoga krila već joj je stalo do bračnoga redoslijeda. Ponizni Krist nije učio svoju Majku da se oholi. "Tvoj otac i ja (...)" jer "glava je žene muž" (Ef 5,23).

Koliko se manje smiju uznositi druge žene? I sama je Marija nazvana ženom, ali ne zato što joj je dokinuto djevičanstvo nego zbog načina govora u njezinu plemenu. Apostol reče o Gospodinu Isusu Kristu: "Postao je od žene" (Gal 4,4). Ipak nije prekinuo red ni sastav našega Vjerovanja gdje ispovijedamo: "Rođen od Duha Svetoga i Djevice Marije (...)" Marija je djevicom začela, djevicom rodila i djevicom ostala.

Židovi su vlastitošću svoga židovskog jezika svako žensko nazvali ženom. Počuj najočitiji primjer. Bog je prvu ženu koju je načinio uzeo iz muževa boka. S mužem je legla tek pošto su izašli iz raja. Piše da se tako dogodilo. Ali je već i prije toga nazvana ženom. Pismo kaže: "(...) oblikova je u ženu" (Post 2,22).

Isusova podložnost

19. - Gospodin Isus Krist uzvraća: "Trebalo je da budem u onome što pripada mome Ocu". Odgovorom ne otkriva tako Boga kao Oca da Josipa niječe kao oca. Kako to dokazujemo? Pismom koje kaže: "Rekao im je: zar niste znali da moram biti u onome što pripada mome Ocu. Oni pak nisu ra-

zumjeli što im je kazao. I pošto je s njima sišao, došao je u Nazaret i bio im je podložan" (Lk 2, 49-51).

Evanđelist nije rekao: bio je majci pokoran ili bio joj je podložan. Rekao je: "Bijaše im podložan". Kome se podlagao? Zar ne roditeljima? Oboje bijahu roditelji kojima se pokoravao jer se udostojao biti Sin čovječji.

Davno je već tome što su žene dobivale naredbe. Sada ih dobivaju dječaci da slušaju roditelje i budu im pokorni. Kristu se pokorava svemir, a on se roditeljima podlaže.

Krist i David

20. - Vidite, dakle, braćo, da izreku "treba da budem u onome što pripada mome Ocu" ne kaza tako da shvatimo kao da je rečeno: vi mi niste roditelji. Oni su vremenski roditelji, a onaj je vječno Otac. Oni su roditelji Sinu čovječijem, a onaj Otac svojoj Riječi i Mudrosti Otac. Otac je svoje Moći po kojoj je sve oblikovao. Svemir je oblikovan po Moći koja "od kraja do kraja snažno dodiruje i sve blago raspoređuje" (Mudr 8,1). Otuda slijedi da su po Sinu sazdani i oni kojima se on sam kasnije kao Sin čovječji podlagao.

Apostol Isusa naziva Davidovim sinom. Kaže: "Postao mu je iz Davidova sjemena po tijelu" (Rim 1,3). Međutim, sam Gospodin postavlja Židovima pitanje koje upravo navedenim riječima razrješuje Apostol. Najprije kaza: "Postao mu je iz Davidova sjemena". Potom je tomedodao "po tijelu" da se shvati kako Isus nije po božanstvu Davidov sin već Božji Sin i Davidov Gospodin.

Apostol na drugome mjestu ističe židovski narod i kaže: "Njihovi su oci iz kojih je po tijelu Krist koji je povrh svega Bog blagoslovljeni zauvijeke" (Rim 9,5). Ukoliko je "po tijelu", Krist je Davidov sin. Ali ukoliko je "nadasve Bog[9] blagoslovljeni u vijeke", Davidov je Gospodin.

Gospodin, dakle, ovo veli Židovima: "Čijim sinom smatrate Krista"? Odgovoriše: Davidovim. To im je bilo poznato. Lako su shvatili iz proročkoga propovijedanja. I doista je Krist bio iz Davidova sjemena po tijelu. To je bio po Djevici Mariji udatoj za Josipa.

9. Ovdje vrijedi istaknuti da Augustin Pavlovu tvrdnju u Rim 9,5 neposredno pripisuje Kristu. Tako i on s Pavlom Krista naziva Bogom. Inače tumači nisu jednodušni kada se pita na koga se zapravo odnosi Rim 9,5. Mnogi misle da se ime Bog iz Rim 9,5 pripisuje Kristu.

Pošto Židovi odgovoriše da je Krist sin Davidov, Isus im reče: "Kako ga onda David u duhu zove Gospodinom? Kaže: reče Gospodin mome Gospodinu sjedni mi zdesna dok ne stavim tvoje neprijatelje pod tvoje noge. Ako ga, dakle, David u duhu naziva svojim Gospodinom, kako mu je sin" (Mt 22, 42-46)?

Židovi nisu mogli odgovoriti. Tako čitamo u evanđelju. Isus nije zanijekao da je Davidov sin da bi znali kako je Davidov Gospodin. Židovi su u Kristu prihvaćali što je u vremenu postao. U njemu nisu shvaćali što je u vječnosti. Isus stavlja pitanje o svome ljudstvu jer ih želi poučiti o svome božanstvu. Kao da veli: vi znate da je Krist sin Davidov. Odgovorite mi kako je i Gospodin Davidov. Ali da ne kažu da nije Davidov Gospodin, Isus je za svjedoka naveo samoga Davida.

I što kaže? Istinu, jasno, kaže. I to se nalazi u Psalmima. Kaže Davidu: "Na tvoju ću stolicu staviti od ploda tvoje utrobe" (Ps 131,11). Eto, sin je Davidov. Kako je Davidov Gospodin sin Davidov? Kaže: "Reče Gospodin mome Gospodinu: sjedni mi zdesna" (Ps 109,1). Čudi vas što David za Gospodina ima svoga sina, a vidite da je Marija rodila svoga Gospodina. Davidov je Gospodin jer je Bog. Davidov je Gospodin jer je to svima. Davidov je sin jer je Sin čovječji.

Isti Gospodin, isti sin. Davidov je Gospodin onaj koji "nije smatrao grabežom biti jednak Bogu ukoliko je u Božjemu liku" (Fil 2,6). Davidov je sin jer je "samoga sebe oplijenio uzimljući slugin lik" (Fil 2,7).

Bračna ljubav

21. - Prema tome, nećemo reći da Josip nije bio otac pošto nije imao odnosa s Gospodinovom majkom. Kao da ženu tvori pohota, a ne supružnička ljubav! Neka pripazi vaša svetost. Uskoro će u Crkvi kazati Kristov Apostol: "Preostaje da oni koji imaju žene budu kao da nemaju" (1 Kor 7,29).

Poznamo mnogo svoje braće plodne u milosti. U Kristovo se ime po dogovoru uzajamno uzdržavaju od tjelesne požude, ali se međusobno ne uzdržavaju od bračne ljubavi. Koliko se pohota potiskuje, toliko se ljubav jače potvrđuje. Zar nisu supruzi koji tako žive te između sebe ne traže tjelesni plod i uzajamno ne ištu dug tjelesne žudnje?

Ipak je žena podložna mužu. Tako dolikuje. Toliko je podložnija koliko je čišća. I muž ljubi ženu - kako i piše - "u časti i posvećenju" (1 Sol

4,4). Ljubi je kao subaštinicu milosti i "kao što je Krist ljubio Crkvu" (Ef 5,25).

Prema tome, ako je u pitanju sveza i brak, brak se ne dokida jer se ne čini što se inače, premda nedopušteno, može činiti i izvan ženidbe. Kamo sreće kada bi svi mogli uzdržljivo živjeti, ali ne mogu. Stoga neka ne rastavljaju one koji mogu. I neka radi toga ne niječu da je dotični suprug ili dotična supruga jer se međusobno tjelesno ne združuju, ali se srcima povezuju.

Ženidba i potomstvo

22. - Otuda, moja braćo, shvatite što je Pismo mislilo o onim našim pređima koji su se tako ženili da su od supruga tražili samo potomstvo. Čak i oni koji su u skladu s vremenom i običajima vlastitoga naroda imali više žena, čisto su ih posjedovali. Pristupali su tjelesnome sjedinjenju samo radi rađanja. Žene su uistinu držali u časti. Uostalom, tko više žudi za ženinim tijelom nego propisuje ona granica - radi rađanja djece - postupa protiv samih ugovora po kojima ženu uzima za suprugu. Ugovori se čitaju. Čitaju se, uz to, u nazočnosti svih svjedoka. Čita se "zbog rađanja djece". Nazivaju se "ženidbeni ugovori".

Ako se žene ne daju i ne uzimaju u tu svrhu, tko vedra lica svoju kćer daje tuđoj pohoti? Da se roditelji ne bi sramili kada udaju, navode se ugovori. Tako postaju svekri, a ne svodnici. Što se, dakle, čita s ploča? Čita se: radi rađanja djece. Neka se očevo čelo očisti i razvedri čuvši ugovorne riječi. Pogledajmo čelo muža koji dovodi ženu. Neka se i suprug stidi drukčije uzeti, ako se otac srami drukčije dati.

Ali ako se ne mogu uzdržavati - već to rekosmo - neka traže dug. Ipak neka ne izlaze iz kruga svojih dužnika. Muž i žena moraju svoju slabost između sebe tješiti. Muž neka ne ide drugoj, a žena drugome. Otuda i nastade izraz preljub (adulterium) - od izričaja "ići drugome" (ad alterum).

Da li je grijeh ako se više traži od bračnoga druga nego prisiljava nužda rađanja djece? Grijeh je, ali mali. Apostol kaže: "To pak velim po dopuštenju". Inače piše: "Nemojte se jedno drugoga lišavati osim po dogovoru privremeno da se predate molitvi. Ponovno se sastanite da vas đavao ne zavede radi vaše neumjerenosti".

Što to znači? Znači: sebi ne namećite ništa preko sila da ne padnete u preljube ako se međusobno uskraćujete. "Da vas zbog vaše neumjerenosti ne zavede đavao (...)"

Ali da se ne bi učinilo da zapovijeda što dopušta - jedno je zapovjediti kreposti, drugo dopustiti slabosti - Pavao smjesta dodade: "To kažem u smislu dopuštenja, a ne kao zapovijed. Ne bih želio da svi ljudi budu kao ja osobno" (1 Kor 7, 5-7). Kao da Apostol kaže: ne naređujem da činite već opraštam ako učinite.

Rađanje i smrt

23. - Pripazite, dakle, braćo moja! Veliki ljudi imaju žene radi rađanja djece. Čitamo da su takvi bili patrijarsi. To nalazimo u mnogim ispravama. O tome bez ikakve dvojbe zbore svete stranice. Ti, dakle, muževi imaju ženu jedino zbog rađanja djece. Kada bi im se moglo omogućiti da imaju djecu bez bračnoga čina zar ne bi s neiskazivim veseljem prigrlili toliko dobročinstvo?

Dva su tjelesna djela koja uzdržavaju ljudski rod. Ta dva čina razboriti i sveti obavljaju iz dužnosti. Nepametni iz požude na njih navaljuju. Ipak je jedno nečemu pristupiti po dužnosti, drugo na nešto iz pohote nahrupiti.

Što je to što omogućuje da opstoji ljudski rod? U svakome je od nas na prvome mjestu što se odnosi na uzimanje hrane - jesti i piti. Jasno da se hrana drukčije ne uzima osim tijelom uz stanoviti užitak. Ako to ne činiš, umireš. Tom se, dakle, prvom potporom - jelom i pićem - po načinu svoje naravi uzdržava ljudski rod.

Ali tim se potpornjem uzdržavaju ljudi kao pojedinci. Za potomstvo se ne brinu ako jedu i piju nego dovode ženu. Ljudski se rod prvotno tako održava što ljudi žive. Ali ljudi ni uz najveću primjenu tjelesne pažnje ne mogu vječno živjeti. Stoga je dosljedna briga da preminule nadomjeste rođeni.

Ljudski je rod - piše - kao lišće na stablu. Ali je kao na maslinovu, lovorovu ili kojem drugom stablu koje nije nikada bez lišća. Ipak ne posjeduje uvijek isto lišće jer jedno "rađa, drugo odbacuje". Tako je zapisano u *Sir* 14, 18-19. Lišće koje nikne zamijeni koje se uništi. Tako stablo odbacuje lišće i uvijek je zaodjenuto listom.

Jednako je i s ljudskim rodom. Svakodnevno umiranje ne osjeća zbog nadopune rođenima. Tako se na svoj način održava sveukupna vrsta ljudskoga roda. Kao što se na stablu uvijek vidi lišće, tako se i zemlja motri puna ljudi. Kada bi ljudi samo umirali, ali se ne bi rađali, zemlja bi ostala bez ijednoga čovjeka kao i neka stabla bez ikakvoga lista.

Dužnost i pohlepa

24. - Ljudski se rod tako uzdržava da su potrebita dva potpornja. O njima je dosta rečeno. Mudar, razborit i tko je vjernik jednome i drugome pristupa po dužnosti, a ne iz pohlepe. Ipak je mnogo ljudi koji proždrljivo nasrću na jelo i piće. U to polažu cijeli život. Kao da im je to životni razlog! Jedu da žive. Smatraju da stoga žive da bi jeli. Takve prekorava svaki mudrac, a nadasve božansko Pismo. Oni su izjelice, pijanice i rasipnici. Takvima je "trbuh bog" (Fil 3,19). K stolu ih vodi jedino tjelesna požuda, a ne potreba za okrepom. Stoga navaljuju na hranu i piće.

Drugi pristupaju iz životne dužnosti. Oni ne žive da jedu već jedu da žive. Ti su ljudi mudri i umjereni. Kad bi im se omogućilo živjeti bez jela i pića, to bi dobročinstvo prihvatili s velikom radošću. Nisu naviknuli navaljivati. Stalno bi se uzdizali Bogu. Nužnost podupiranja tjelesnih opadanja ne bi odlagala njihova duhovna naprezanja.

Sveti je Ilija dobio vrč vode i krušnu pogaču da mu kao hrana bude dovoljno za četrdeset dana. Što mislite kako je to prihvatio? Jeo je i pio iz životne dužnosti, a ne radi ropske strasti. Kušaj, ako možeš, to isto ponuditi čovjeku koji je kao blago u štali svekoliko blaženstvo i sreću položio u gozbe. On će mrziti tvoj dar. Od sebe će ga odbiti i smatrati kaznom.

Tako je i s bračnom dužnosti. Pohotni ljudi žene radi ničega drugoga ni ne traže. Zato su jedva kada zadovoljni sa ženama. Kamo sreće da u slučaju ako ne mogu ili neće da odstrane požudu ne prekorače onu koju propisuje bračni dug. Ta se slabost dopušta.

Rekneš li pak takvome čovjeku zašto dovodiš ženu, možda će ti stidljivo odgovoriti zbog djece. Ali kada bi mu tko rekao kome bi bez dvojbe povjerovao: Bog ti može dati i jamačno će ti pokloniti djecu i ako ne obaviš čin sa ženom, došlo bi se do zaključka i priznalo da ženu nije tražio radi djece. Prema tome, neka ispovjedi slabost i uzme što smatraše da mu je dužnost uzeti.

Starozavjetno mnogoženstvo

25. - Oni drevni sveci, Božji ljudi, tražili su djecu. Htjedoše primiti djecu. Samo se radi toga vezahu uz žene. Sa ženama su se sjedinjavali da rode djecu. Zato im je bilo dopušteno imati više žena. Da se, naime, neumjerena pohota svidjela Bogu, bilo bi u ono vrijeme dopušteno da jedna žena ima više muževa kao i jedan muž više žena. Nijedna čista žena nije imala više od jednoga supruga, a muž više žena. Zašto? Zato što na brojnost potomstva spada ako jedan muž ima više žena dok žena koja bi imala više muževa ne bi time mogla roditi više djece.

Prema tome, braćo, naši se oci sastajahu i sjedinjavahu sa ženama jedino da rode djecu. Zbog toga bila bi im velika radost da su mogli imati djecu bez putenoga čina. Ali da bi imali djecu, nisu na nj požudno nasrtali već ga obavljali iz dužnosti.

Zar Josip nije zato bio otac jer je primio Sina bez tjelesne požude? Daleko od toga da takva što misli kršćanska čistoća kada to tako nije ni židovska smatrala.

Ljubite svoje žene, ali ljubite čisto. Tjelesni čin ištite do te mjere da rodite djecu. Budući da djecu ne možete imati drukčije, s bolju se prihvaćajte onoga posla. Kazna je Adama iz kojega smo potekli. Ne dižimo se od svoje kazne. Za onoga je kazna koji je zaslužio da smrtno rodi jer je grijehom postao smrtan. Bog kaznu nije dokinuo da se čovjek sjeća otkuda se poziva i kamo zove te da traži onaj zagrljaj gdje ne može biti nikakva raspadljivost.

Čistoća

26. - U židovskome se narodu trebalo do Krista ostvarivati obilato razmnožavanje. Svrha je brojnost puka u kojemu se sve unaprijed nagoviještalo što se moralo najaviti s obzirom na Crkvu. Stoga je bila dužnost dovoditi žene da se po njima umnoži narod u kome se pretskazivala Crkva.

Pošto se pak rodio sami Kralj svih naroda, počelo je djevičansko dostojanstvo s Gospodinovom majkom koja je zaslužila imati Sina, ali se nije morala okaljati. Marijin je brak uistinu bio brak. Bio je brak bez ikakve iskvarenosti. Zašto onda ne bi muž čisto prigrlio što je žena čisto rodila? Kao što je Marija u čistoći supruga, Josip je u čistoći muž. I kako je ona s čistoćom majka, on je s čistoćom otac.

Tko, dakle, kaže da se Josipa nije smjelo nazivati ocem jer nije kao takav sazdao sina, u rađanju djece traži požudu, a ne izražavanje ljubavi. Bolje je Josip dušom ispunio što drugi ljudi žele ostvariti tijelom. I oni koji djecu usvajaju, srcem ih čišće rađaju kada ih tijelom nisu mogli roditi.

Braćo, pogledajte! Pogledajte posvojno pravo. Čovjek postaje sinom nekoga iz čijega se sjemena nije rodio. U takvome više prava ima volja onoga koji posinovljuje nego roditeljeva narav. Takvim je, dakle, ocem morao biti Josip. I to nadasve takvim!

Ljudi rađaju djecu i sa ženama koje im nisu supruge. Nazivaju se vanbračna djeca. Pred njih se stavljaju djeca rođena u braku. Što se tiče tjelesnoga čina, jednako su rođena. Zašto se više drži do djece iz braka? Zato što je čišća ljubav supruge od koje se rađaju djeca. Tu se ne prostire tjelesno sjedinjenje koje je jednako u obiju žena.

Čime pobjeđuje supruga? Pobjeđuje osjećajem vjernosti, bračnom dobrohotnošću te doživljajem iskrenije i čišće ljubavi. Kada bi, dakle, netko mogao bez zajedničkoga ležanja od supruge steći djecu, zar to ne bi tim radije morao prihvatiti koliko je čišća žena koju nadasve ljubi?

Dvoočinstvo

27. - Već otuda zapazite i to kako se događa da netko ima dva sina, ali i dva oca. Spomenusmo posinovljenje. Stoga vam pada na pamet da se kazano može dogoditi. Redovito se rekne: čovjek može imati dva sina, ali ne može imati dva oca. Ali se ipak dogodi da tkogod može imati i dva oca, tj. ako ga je jedan rodio sjemenom, drugi ljubavlju posinovio. Može, dakle, neki pojedinac imati dva oca.

I Josip mogaše imati dva oca: jednoga koji ga je sazdao, drugoga koji ga je posinovio. Ako je to mogao imati, zašto se ocrnjuju oni koji vele da je Matej slijedio jedne, Luka druge pretke? Uistinu ustanovljujemo da jedne slijedi jedan, drugi druge. Matej, naime, reče da je Josipov otac bio Jakov, a Luka Heli. Ipak se može pričiniti da čovjek čiji je sin bio Josip imaše dva imena. Međutim, Matej i Luka spominju različite djedove, pradjedove i još drevnije pretke. Stoga ih je brojem kod jednoga više, kod drugoga manje. To, očevidno, pokazuje da je Josip imao dva oca.

Tako se otklanja osvada koja je u pitanju. Očita razložnost pokazuje istaknutu mogućnost da jedan otac stvara, drugi posinuje. Uspostavivši dvojicu otaca, nije čudno što se djedovi, pradjedovi i ostali daljnji srodnici različito nazivaju. S različitih su strana.

Posinjenje

28. - Neka vam ne dođe na pamet da je posinjavanje kao pravna uredba tuđe našim Pismima te se, zamijećeno u običaju ljudskih zakona, ne bi dalo uskladiti s vlašću božanskih spisa. Činjenica je drevna. Uobičajena je u samim crkvenim govorima. Po njoj dijete ne stvara samo sjeme kao klica i odluka volje. Žene su posvajale za svoju djecu koju bi, ako su one bile nerotkinje, njihovi muževi imali od svoga sjemena sa služavkama. Čak su muževima naređivale da im rode djecu. Tako postupiše: Sara, Rahela i Lia.

Muževi u tom poslu nisu počinjali preljub. U zbilji koja se odnosi na bračni dug bili su ženama poslušni. To je u skladu s Apostolom koji kaže: "Žena nema vlast nad svojim tijelom već muž. Jednako je i s mužem. Nema vlast nad svojim tijelom već žena" (Kor 7,4).

I Mojsije se rodio od majke Židovke. Bio je izložen. Posinila ga je faraonova kći. U ono doba nisu vladale sadašnje pravne ustanove. Odluka je volje bila zakonski propis. I to na drugome mjestu kaže Apostol: "Pogani nisu imali zakon. Činili su po naravi što određuje zakon" (Rim 2,14).

Ženama, dakle, bijaše dopušteno i one činiti djecom koje same nisu rodile. Zbog čega to ne bi činili i muževi za one koje sami nisu sazdali iz tjelesnoga sjemena nego su ih ljubavlju posinili? I sami je patrijarh Jakov bio otac mnoge djece. Ipak čitamo da je svojom djecom načinio svoje unuke, Josipovu djecu. Jakov kaza: "Ova će dvojica biti moji. Dobit će zemlju sa svojom braćom. Drugi koje rodiš, neka su tvoji" (Post 48, 5-6).

Možda će tko kazati: sama se riječ posinjenje ne nalazi u Svetim pismima. Kao da je uopće važno kojom se što riječju izražava! Činjenica je da u Pismima žena ima za sina koga nije tjelesno rodila. Isto vrijedi i za muža: sin mu je i onaj koga nije tijelom sazdao.

Ni ja se neću protiviti da se Josipa ne smatra posinjenim. Samo neka se dopusti da je mogao biti sinom i onoga iz čijega se tijela nije rodio.

Inače se apostol Pavao - u velikome otajstvu - postojano sjeća riječi posinjenje. Tako svjedoči Pismom da je Gospodin naš Isus Krist jedini Božji Sin, ali se udostojao imati braću i subaštinike. Pavao kaže da se to ostvaruje stanovitim posinjenjem božanske milosti. Veli: "Kada dođe punina vremena, Bog posla svoga Sina. Postao je od žene. Bio je pod zakonom da otkupi one koji su se nalazili pod zakonom te zadobijemo sinovsko posinjenje" (Gal 4, 4-5). Na drugome mjestu kaže: "U samima sebi uzdišemo.

Čekamo posinjenje, otkupljenje svoga tijela" (Rim 8,23). I o Židovima reče: "Želio sam osobno biti odbačen od Krista za svoju braću, srodnike po tijelu. Oni su Izraelci. Njihovo je posinaštvo, slava, oporuka, uspostavljeni zakon. Njihovi su oci. Iz njih je Krist po tijelu. On je iznad svega. Bog je blagoslovljeni uvijeke" (Rim 9, 3-5).

Tu Pavao pokazuje da je među Židovima starodrevan izričaj posinovljenje, ali i sama zbilja kao što je drevna oporuka i zakon. To istodobno spominje.

Židovski običaj

29. - Ovdje valja napomenuti da su Židovi posjedovali vlastiti način kako netko postaje sinom nekoga od koga se nije tjelesno rodio. Rođaci su dovodili žene svojih bližnjih koji bi preminuli bez djece da podignu sjeme preminulome. Tako je onaj koji se rodio bio sinom čovjeka od koga je nastao i onoga kome se preuzimao nasljedstvo. To smo kazali da nitko ne smatra kako je nemoguće da se s pravom jednome čovjeku spominju dva oca. Tako nitko neće doći na pomisao da bilo kojega evanđelista koji je naveo Gospodnje pretke okrivi bezbožnom kletvom kao da laže. To tim više vrijedi što su nas same njihove riječi upozorile.

Matej navodi oca od koga je nastao Josip. Pri tome ovako nabraja pokoljenja: ovaj rodi ovoga. To čini da može doći do toga te na koncu rekne: "Jakov je rodio Josipa" (Mt 1,16).

Luka ne kaže u strogome smilsu "rođen" jer je Josip postao sinom posinjenjem ili se rodio od žene koja je bila ženom čovjeka koji ju je preuzeo u nasljedstvo od preminuloga. Stoga Luka nije kazao da je Heli rodio Josipa. Nije rekao Josip koga rodi Heli. Luka je kazao: "(...) koji je bio Helijev sin" (Lk 3,23). Misli se: posinjenjem ili rođen od bližnjega u zamjenu za preminuloga.

Josipovo očinstvo

30. - Dosta o tome kazasmo zašto ne treba uzbuđivati činjenica što se naraštaji broje po Josipu, a ne po Mariji. Ovo je razlog: kao što je Marija majka bez tjelesne požude, Josip je otac bez tjelesnoga sjedinjenja. Po njemu, dakle, naraštaji silaze i po njemu se uspinju. Josipa ne odvajamo ukoli-

ko je nedostajala tjelesna pohota. Neka veća čistoća potvrdi očinstvo. Inače će nas prekoriti sama sveta Marija. Ona nije htjela svoje ime staviti pred ime svoga muža. Rekla je: "Tvoj otac i ja žalosni smo te tražili" (Lk 2,48).

Neka, dakle, pokvareni mrmljatelji ne čine što nije učinila čista supruga. Brojimo po Josipu. Kao što je Josip u čistoći muž, s čistoćom je i otac. Ipak muža stavimo pred ženu. To je red naravi i Božjega zakona.

Ako bismo Josipa odvojili, a Mariju stavili, on bi s pravom rekao: zašto ste me odstranili? Zašto pokoljenja po meni ne uzlale i silaze? Hoćemo li mu kazati: ti nisi rodio djelom svoga tijela!? Josip će odgovoriti: da li je Marija rodila činom svoga tijela?! Što je Duh Sveti učinio, obojem je učinio.

Piše: "Budući da je bio pravedan (...)" (Mt 1,19). Prema tome, pravedan je muž. Pravedna je žena. Duh Sveti je počivao u pravednosti jednoga i drugoga te Sina dao obojem. U onome je rodu kojemu dolikovaše roditi učinio što se s mužem rađa. Stoga anđeo kaže Josipu i Mariji da djetetu nadjenu ime. U tome se očituje roditeljska vlast.

Dok je Zaharija još bio nijem, rođenome je sinu majka nadjevala ime. I kada su nazočni znakom oca zapitali kako želi da se dijete nazove, uzeo je pločice i napisao što je majka već kazala.

Mariji bi kazano: "Evo, začet ćeš Sina i njegovo ćeš ime nazvati Isus" (Lk 1,31). Također se Josipu kaže: "Josipe, Davidov sine! Ne boj se uzeti svoju ženu Mariju. Što se u njoj rodilo, od Duha je Svetoga. Rodit će Sina i nazvat ćeš ime njegovo Isus. Taj će spasiti svoj narod od njihovih gijeha" (Mt 1, 21-22). Također bi rečeno: "I rodi mu Sina" (Lk 2,7). Tu se uopće ne utvrđuje otac po tijelu već po ljubavi. Tako je, dakle, otac.

Evanđelisti s najvećim oprezom i najrazboritije broje po Josipu. Matej silazi od Abrahama do Krista. Luka se penje od Krista preko Abrahama do Boga. Jedan broji silazeći, drugi uzlazeći, ali obojica preko Josipa. Zašto? Jer je otac. Zašto otac? Jer je tim čvršće otac što je čišće otac.

Inače se mislilo da je Josip otac Gospodina našega Isusa Krista kao što su i drugi koji tijelom rađaju, a ne samo duhovnim osjećajem primaju djecu. I Luka je rekao: "Mislilo se da je Isusov otac" (Lk 3,23). Zašto se to mislilo o Josipu? Stoga što se ljudsko mišljenje i rasuđivanje odnosilo na ono što ljudi obično tvore. Gospodin nije od Josipova sjemena iako se tako smatralo. Ipak se od Djevice Marije Josipovoj pobožnosti i ljubavi rodio Sin koji je Božji Sin.

Dvostruko nabrajanje

31. - Ali zašto Matej silazeći nabraja, a Luka uzlazeći? Što ste - koliko je Gospodin pomogao - pomno čuli, sigurnim duhom oslobađam od svake tjelesnosti čvornatih kleveta.

Matej s pokoljenjima silazi da istakne kako je Gospodin naš Isus Krist sišao ponijeti naše grijehe i da se u Abrahamovu sjemenu blagovlove svi narodi. Radi toga ne počinje od Adama iako je od njega cijeli ljudski rod. Ne polazi ni od Noe premda je i od one obitelji iza potopa potekao sav ljudski rod. Čovjek Isus Krist nije radi ispunjenja proroštva mogao biti od Adma od kojega su svi ljudi niti iz Noe iz kojega su također svi ljudi. Isus je iz Abrahama koji je tada odabran da se u njegovu sjemenu blagoslove svi narodi kada je zemlja već bila napučena narodima.

Luka se uspinje. Ne počinje nabrajati pokoljenja kod samoga ishodišta rođenoga Gospodina. Počinje od onoga mjesta gdje pripovijeda da je Ivan krstio Isusa. Gospodin u utjelovljenju preuzima grijehe ljudskoga roda da ih ponese i u krsnome posvećenju očisti. Matej pokoljenja nabraja silazeći da naznači Gospodina koji silazi ponijeti grijehe. Luka se penje. Tako naznačuje očišćenje grijeha, ali ne Kristovih nego naših. U tu svrhu uspinjanjem nabraja pokoljenja.

Matej silazi preko Salomona protiv čije je majke David sagriješio. Luka se penje preko Natana, drugoga sina istoga Davida. Po Natanu se očistio od grijeha. Čitamo, naime, kako je Natan poslan Davidu da ga prekori te se pokorom iscijeli. Matej i Luka se sastaju u Davidu: jedan sliazeći, drugi uzlazeći. Otuda do Abrahama ili od Abrahama do Davida nisu kod nijednoga naraštaja rastali.

Tako Krist - Davidov sin i Abrahamov sin - prelazi Bogu. Treba da nas vrati Bogu pošto nas dokinućem grijeha obnovi u krštenju.

Smisao broja

32. - U naraštajima koje nabraja Matej jamačno se ističe broj četrnaest. Božanska pak pisma posjeduju ovaj običaj: što prelazi stanovite brojčane granice od jednoga trenutka više ne zbrajaju. Tako se kaže da je izraelski narod izišao iz Egipta nakon četiristo godina premda je to bilo nakon četiristo tridest godina.

U tome smislu ni ono jedno pokoljenje što prelazi broj četrdest broju ne oduzima prvenstvo. Taj pak broj označuje život u kojem se mučimo na ovoj zemlji dok smo daleko od Gospodina i dok je nužna raspoređba vremenito propovijedane istine.

Brojem se deset označuje savršeno blaženstvo. Pomnožen s četiri zbog četverodjelna vremena i svijeta iznosi četrdest. Radi toga se četrdeset dana postili Mojsije, Ilija i sami naš posrednik Isus Krist. Kroz to je vrijeme nužno uzdržavanje od tjelesnih mamaca.

Narod je putovao pustinjom četrdeset godina. Potop se događao četrdeset dana. Gospodin je nakon uskrsnuća proboravio s učenicima četrdeset dana. Uvjerovao ih je u istinitost uskrsloga tijela. Tada je istaknuo da u ovome životu, dok smo daleko od Gospodina, broj četrdest otajstveno naznačuje kako nam je nužna uspomena na Gospodnje tijelo. Obavljamo je u Crkvi "dok ne dođe" (1 Kor 9,26).

Naš je Gospodin sišao u ovaj život. Riječ je "postala tijelo" (Iv 1,14) da bude predana za naše zločine i da uskrsne "radi našega opravdanja" (Rim 4,25). Stoga je Matej slijedio broj četrdeset da ne zapriječi savršenost kao što ni onih trideset godina ne sprečavaju puninu četiri stotine godine.

Čak taj naraštaj može nešto označivati. Sam je Gospodin uz koga se veže četrdeset i jedno koljeno sišao u ovaj život ponijeti naše grijehe. Ali je tako sišao da vlastitim i jedinstvenim odličjem kojim je čovjek i Bog bude izuzet od ovoga života. Samo se o Gospodinu kaže što se ne kaže o nijednome svetome čovjeku pa makar bio ili će biti savršen ne znam kojom mogućom mudrošću i pravednošću: "Riječ je postala tijelo" (Iv 1,14).

Kristovo krštenje

33. - Luka uzlazi preko naraštaja počevši od Gospodnjega krštenja. Napunja sedamdeset sedmi broj. Krenuo je od samoga Gospodina našega Isusa Krista preko Josipa te je preko Adama došao do Boga.

Spomenuti broj naznačuje dokinuće svih grijeha što se ostvaruje u krštenju. To nikako ne uključuje da je u samome Gospodinu bilo išta što bi se otpustilo u krštenju. Krist je svojom poniznošću pokazao što je nama korisno.

Premda je tu riječ o Ivanovu krštenju, ipak se u njemu osjetno očitovalo Trojstvo Oca, Sina i Duha Svetoga. Trojstvom se posvećuje i sami Kristov krst. Njime će se krštavati budući kršćani. Otac je u glasu koji se zbio s neba. Sin se očitovao u samome čovjeku-posredniku, a Duh Sveti u golubici.

Razni brojevi

34. - Ali zašto broj sedamdeset sedam sadrži sve grijehe koji se opraštaju u krštenju? Ovo se čini vjerojatnim razlogom: broj deset označuje savršenost pravednosti i blaženstva, a sedmokratno Stvoriteljevo stvaranje ovisi o Trojstvu. Radi toga i deset zakonskih zapovijedi posvećeno je kroz deset naredaba. Prekoračenje se broja deset označuje brojem jedanaest. Smatra se da je grijeh prekoračenje. Tada čovjek žudi za nečim više i prelazi preko pravila pravednosti. Zbog toga Apostol kaže da je pohlepa "korijen svih zala" (1 Tim 6,10).

Duši što se razvede od Boga sami Gospodin veli: nadala si se da ćeš više posjedovati ako se od mene odijeliš.

Prema tome, tko griješi na se navlači prijestup, tj. grijeh. Takav se želi veseliti nečim svojim vlastitim. Zato se i kore koji traže svoje, a ne što pripada Isusu Kristu. Zauzvrat, hvali se ljubav koja ne traži što je njezino.

Zbog toga se broj koji označuje prijestup ne množi s deset već sa sedam i dobiva se sedamdeset sedam. Prijesup pripada čovjeku, tj. samome stvorenju koje pokazuje broj sedam, a ne Trojstvu koje je Stvoritelj. U broju sedam je tri radi duha gdje se nalazi stanovita slika stvoriteljskoga Trojstva. U duši je čovjek načinjen na Božju sliku. Ali je u sedam i četiri radi tijela. Posebice su poznata četiri počela koja tvore tijelo. Kome su nepoznata, može lako zamijetiti samo svemirsko tijelo u kome se prostorno giba naše tijelo. Svijet ima četiri glavne strane. Neprestance ih spominje i božansko Pismo. To su: Istok, Zapad, Jug i Sjever.

Grijesi se čine duhom - samom voljom - ili tjelesnim činima, tj. vidljivo. Radi toga prorok Amos bez prestanka spominje kako se Bog prijeti i veli: "Za tri je i za četiri zločina odluka neopoziva" (Am 1,3). Tri se navode radi duše, četiri zbog tijela. Čovjek se sastoji od to dvoje.

Lukina pokoljenja

35. - Tako, kazasmo, sedam puta jedanaest kao prekoračenje pravednosti daje - svedeno na grešnoga čovjeka - broj sedamdeset sedam. Taj broj naznačuje sve grijehe koji se opraštaju po krštenju. Radi toga se Luka uspinje do Boga preko sedamdeset sedam naraštaja. Pokazuje da se čovjek s Bogom pomiruje uništenjem svih grijeha.

Radi rečenoga sami Gospodin veli Petru koji ga pita koliko puta mora bratu oprostiti: "Kažem ti: ne sedam puta već do sedamdeset sedam puta" (Mt 18,22).

Možda pomiji i dostojniji mogu još štogod izvući iz tih tajna i riznica Božjih otajstava. Mi pak u skladu sa svojim poimanjem - koliko je Gospodin pomogao i dao - prema vremenskoj oskudici rekosmo što smo mogli.

Ako tko od vas više shvaća, neka kod onoga kuca od koga i mi uzimamo što uspijemo razumjeti i kazati. Ovo nadasve zapamtite: nemojte se smesti ako još niste shvatili Sveta pisma. Kada shvatite, ne nadimajte se. I ono što ne razumijete s čašću odložite. Što pak shvatite s ljubavlju zadržite.

ISUSOVO KRŠTENJE

Mt 3, 13-17

Br. 52.

Razlučeno Trojstvo

1. - Evanđeosko nam je čitanje odredilo odakle ćemo govoriti vašoj svetosti.Ono je kao Gospodnje naređenje. Štoviše, uistinu je Gospodnja zapovijed. Moje srce čekaše od Gospoda naredbu da propovijedam te da otuda shvatim kako sam dužan o onome zboriti što on htjede da se čita. Neka, dakle, počuje vaša revnost i pobožnost. Neka moj trud pomogne kod samoga našeg Gospodina Boga. Gledamo i kao u nekom božanskome prizoru motrimo kako nam se kod rijeke Jordana objevljuje naš Bog u Trojstvu.[10]

Isus je došao. Ivan ga je krstio: sluga gospodara. Isus se krstio kao primjer poniznosti. Pokazao je da se pravednost ispunja u samoj poniznosti. Ivan je Isusu rekao: "Treba da ti mene krstiš, a ti dolaziš meni". Isus je odgovorio: "Pusti da se sada ispuni sva pravednost" (Mt 3,14-15).

Pošto se, dakle, Isus krstio, otvorila su se nebesa. Na Isusa je sišao Duh Sveti u golubovu liku.[11] Potom je odozgo uslijedio glas: "Ovo je moj ljubljeni Sin u kome se dobro osjećah".

Imamo, dakle, na neki način razlučeno Trojstvo: Oca u glasu, Sinu u čovjeku, Duha Svetoga u golubu. To je bilo potrebito spomenuti. Veoma se lako uviđa. To se Trojstvo ptreporučuje očito i bez ikakva skrupula u sumnji.

10. Zanimljivo je što je augustin Isusovo krštenje uglavnom motrio kao otajstveno objbavljenje božanskoga Trojstva. Primijetimo da se o Kristovu krštenju dade kudikamo složenije i bogatije razmišljati. Isusovo je krštenje prijelomni događaj Isusova života. Ono je istinsko otajstvo. Nevini je Gospodin pristupio Ivanovu krštenju koje se obavljalo kao pokornički čin. Isusu nije trebala ni pokora ni obraćenje. On se krstio da na se uzme ljudske grijehe koje će u Jordanu oprati i na križu uništiti. Isusovo je krštenje donekle uspostava kršćanskoga krštenja. Krsna je voda kršćaninov Jordan. Na samome je krštenju Isus proglašen za Pomazanika i Sina. On je to od samoga početka. Sada se to svečano objavilo. Isus je "ljubljeni" Sin. To može biti upozorenje da je Sin koji će se žrtvovati i Izaijin Božji sluga koji će se za ljude prikazati da se u njegovoj muci i patnji uspostavi konačni savez između Boga i ljudi. Drevno se bogoslužje nije prevarilo kada je uvelike slavilo Isusovo krštenje. Uostalom, događaj je bio tako značajan da su ga zabilježile sve četiri evanđeoske predaje kao i Djela apostolska.
11. Bogoslovi su se od davnine pitali zašto se Duh Sveti ukazao u golubovu liku. Oci su isticali da je golub blaga i pitoma ptica. Nema žuči. Tako je i Duh sama blagost. Osim toga golub je znak mira i ljubavi. Sve su to osnovne obilježbe Božjega Duha koji daje milost i oproštenje.

Gospodin Isus Krist koji dolazi Ivanu u sluginu liku zacijelo je Sin. Ne može se kazati da je Otac niti Duh Sveti. Evanđelist veli: "Došao je Isus", Božji Sin. Tko će pak sumnjati o golubu ili tko će pitati što je golub kada samo evanđelje najočitije svjedoči: "Na nj siđe Duh Sveti u liku goluba"? Ni o onome se glasu uopće ne sumnja da je Očev jer kaže: "Ti si moj Sin" (Mk 1,11). Imamo, dakle, razlučeno Trojstvo.

Neodvojivo Trojstvo

2. - Ako promatramo mjesto, usuđujem se govoriti o odvojenome Trojstvu. Makar to brižljivo kažem, ipak se usuđujem reći. Kada je Isus doašo na rijeku, iz jednoga je mjesta došao u drugo. Očev glas je s neba sišao na zemlju, s jednoga mjesta na drugo. Očev glas nije odjeknuo sa zemlje ni iz vode već s neba. To se troje donekle dijeli po mjestu, u službi i djelima.

Netko će mi dobaciti: pokaži neodvojivo Trojstvo. Sjeti se da govoriš kao katolik i da besjediš katolicima. Naša je vjera vaša vjera. Ispravna je i katolička. Ta vjera spomenuto natuknjuje. Ona nije slućeno mišljenje već je satkana od svetopisamskoga štiva. Nije ni nesigurna krivovjerna preuzetost. Zasniva se na apostolskoj istini. To spoznasmo i to vjerujemo.

Navedeno ne vidimo očima. Još se ne nalazi u srcu jer se ne očistismo vjerom. Ipak najispravnije i najsnažnije držimo u vjeri da je Otac, Sin i Duh Sveti neodvojivo Trojstvo, jedan Bog, a ne tri boga. Bog je tako jedan da Sin nije Otac ni Otac Sin. Duh Sveti nije ni Otac ni Sin već je Očev i Sinov Duh. To neizrecivo božanstvo ostaje samo za se, ali sve obavlja, stvara i opet sazdaje. Ono šalje i opoziva, sudi i oslobađa. Trojstvo, dakle, istodobno poimamo neizrecivim i neodvojivim.

Sudjelovanje

3. - Što činiti? Evo, odvojeno dolazi Sin u čovjeku, Duh Sveti odvojeno silazi s neba u golubovu liku i Očev je glas odvojeno odjeknuo s neba: "Ovo je moj Sin". Gdje je neodvojivo Trojstvo?

Bog vas je po meni učino pažljivima. Vi se za nas molite i otvorite pozornost. Neka Bog udijeli čime ćete ispuniti što ste otvorili. Surađujte s nama. Vidite što smo primili. Ne motrite što smo dobili već tko samo koji primismo. Gledajte otkuda želimo govoriti, gdje smo postavljeni i kako se

nalazimo u tijelu koje se raspada i tišti dušu. Zemaljsko prebivanje pritišće duh koji o mnogome razmišlja. Taj duh odvajam od mnogostrukosti i sabirem kod jednoga Boga - neodvojivoga Trojstva - da uočim što ću kazati. Smatraš li da ću u ovome tijelu koje otežava dušu moći kazati: "Tebi sam, Gospodine, uzdigao svoju dušu" (Ps 85,4)? Tek tako bih vam mogao kazati štogod dostojna. Neka mi Bog pomogne. Neka mi dušu digne sa mnom. Ja sam za nj slab, a on meni težak.

Pokušaj

4. - Veoma učena braća obično stavljaju istaknuto pitanje. Ono se također nalazi u raspravi ljubitelja Božje riječi. Redovito se radi njega mnogo kuca kod Boga. Ljudi govore: da li Otac nešto čini što ne čini Sin ili Sin nešto čini što ne čini Otac?

Sada govorimo o Ocu i Sinu. Naš će pokušaj otuda izbaviti onaj kome vapimo: "Budi mi pomoćnik da me ne zapustiš" (Ps 26,9). Potom će se shvatiti da se ni Duh Sveti uopće ne odvaja od Očeva i Sinova djelovanja.

Braćo! Počujte o Ocu i Sinu. Čini li Otac nešto bez Sina? Odgovaramo: ne. Sumnjate li? Što čini bez onoga kome je sve načinjeno? Ivan kaže: "Sve je nastalo po njemu" (Iv 1,3). Do sitosti je utjerivao u glavu tupima, tvrdima i svadljivima te zato dodao: "I bez njega nije ništa postalo" (Iv 1,3).

Sinovo i Očevo djelo

5. - Što, dakle, braćo? "Sve je nastalo po njemu" (Iv 1,3). Držimo da je svekoliko stvorenje, nastalo po Sinu, Otac načinio po svojoj Riječi, tj. Bog po svojoj Moći i Sili. Hoćemo li kazati da je sve nastalo po Sinu kada je bilo stvoreno, ali sada Otac ne čini sve po njemu? Daleko od toga! Neka se ta misao udalji iz vjerničkih srdaca i neka se odagna od pobožnih poimanja i pravovjernih shvaćanja. Nije moguće da je Otac po Sinu stvorio, a da po njemu ne upravlja. Daleko od toga da se bez Sina upravlja onim što postoji kada je po njemu nastalo te jest.

Iz svetopisamskoga svjedočastva naučimo da je po Sinu sve stvoreno i sazdao. Tako smo naveli iz evanđelja: "Sve je po njemu postalo i bez njega nije ništa sazdano" (Iv 1,3). Ali Sin također ravna i raspoređuje što je stvoreno.

Priznajte da je Krist Božja sila i Božja mudrost. Priznajte izreku o Mudrosti koja "snažno dotiče od kraja do kraja i sve blago raspoređuje" (Mudr 8,1). Ne sumnjamo da svime ravna onaj po kome je sve sazdano. Otac, dakle, ništa ne čini bez Sina niti Sin bez Oca.

Krivovjerje

6. - Slijedi pitanje koje u Gospodnje ime i Gospodnjom voljom poduzesmo riješiti. Otac, rekosmo, ništa ne čini bez Sina ni Sin bez Oca. Da li otuda nužno slijedi da i o Ocu moramo kazati da se rodio od Djevice Marije, da je trpio pod Poncijem Pilatom, uskrsnuo i uzašao na nebo? Daleko od toga! To ne govorimo jer to ne vjerujemo. Piše: "Povjerovao sam i zato govorio. I mi vjerujemo. Stoga govorimo" (2 Kor 4,13).

Što piše u Vjerovanju? Piše da se Sin "rodio od Djevice", a ne Otac. Što se nalazi u Vjerovanju? Ovo: Sin je "trpio pod Poncijem Pilatom i umro", a ne Otac. Da ne zaboravimo: neki se, loše shvativši, nazivlju patripasijancima.[12] Kažu da se Otac rodio od žene i da je trpio te da je Otac Sin. Otac i Sin dva su imena, ali nisu dvije zbilje. Katolička je crkva dotične izopćila iz općinstva svetih da koga ne zavedu. Neka se svađaju odvojeni.

Teškoća

7. - Dozovimo, dakle, u vaše pameti teško pitanje. Netko će mi kazati: rekao si da Otac bez Sina ne čini ništa ni Sin bez Oca. I svetopisamnskim si svjedočanstvim dokazivao da Otac ništa ne čini bez Sina jer je sve nastalo po Sinu. Isto se tako ništa ne ravna bez Sina jer je Sin Očeva Mudrost koja snažno "dotične od kraja do kraja i sve blago raspoređuje".

Sada mi veliš kao da sam protiv sebe zboriš: Sin se rodio od Djevice, a ne Otac. Trpio je Sin, ne Otac. Sin je uskrsnuo, ne Otac. Ima, eto, nešto što čini Sin, a Otac ne čini. Priznaj da Sin nešto čini bez Oca ili priznaj da

12. Riječ je o drevnome krivovjerju koje se vjerojatno pojavilo u Rimu. Začetnik mu je Sabelije. Stoga se naziva sabelijanizmom, ali i patripasianizmom. Sabelijevci ili patripasijanci nisu vjerovali u Trojstvo. Oni su držali da postoji samo jedna božanska Osoba koja se u Pismima naziva Otac, Sin i Duh Sveti. Stoga se sve što donosi biblijska Objava odnosi samo na Oca. Ti su teolozi dosljedno učili da je na križu trpio Otac. Radi toga su dobili ime patripasijanci. Zovu se i modalistima jer uče da su trojstvene Osobe oblici ili modusi jedne te iste božanske Osobe.

se Otac rodio, trpio, umro i uskrsnuo. Reci jedno ili drugo. Odaberi jedno od dvoga.

Ne odabirem ni jedno ni drugo. Ne kažem ni ovo ni ono. Ne kažem da Sin nešto čini bez Oca. Lagao bih kad bih to kazao. Ne kažem ni da se Otac rodio, trpio, umro i uskrsnuo. Ništa manje ne bih lagao kada bih to kazao. Protivnik pita: kako ćeš se izvući iz toga tjesnaca?

Sin i Otac

8. - Predloženo vam se pitanje sviđa. Neka Bog pomogne da se rješenje dopadne. Evo što kažem da i mene i vas oslobodi. U jednoj vjeri stojimo u Kristovu imenu. U istoj kući živimo pod jednim Gospodarem. U jednom smo tijelu udovi pod istom glavom. Od jednoga Duha živimo.

Da Gospodin oslobodi od ovih klanaca najtegotnijega pitanja i mene koji govorim i vas koji slušate, ovo kaže: od Marije se Djevice rodio Sin, ne Otac. Ali je Sinovo - ne Očevo - rođenje od Djevice Marije ostvario Otac i Sin. Nije trpio Otac već Sin. Ipak je Sinovu muku izveo Otac i Sin. Nije uskrsnuo Otac nego Sin, ali je Sinovo uskrsnuće učinio Otac i Sin.

Čini se da smo se već riješili postavljenoga pitanja. Možda smo se oslobodili mojim riječima. Pogledajmo da li nas oslobađaju božanske riječi. Meni je, dakle, dužnost pokazati svjedočastvom svetih knjiga da je Sinovo rođenje obavio Otac i Sin. Isto vrijedi za muku i uskrsnuće. Rođenje, muka i uskrsnuće isključivo pripadaju Sinu. To troje spada samo na Sina, ali nije obavljeno samo od Oca niti samo od Sina već od Oca i Sina.

Valja nam pojedinačno dokazati. Čujte suce. Parnica je iznesena. Neka pristupe svjedoci. Neka mi rekne vaš sud što se obično kaže voditeljima rasprava: pouči što obećaješ.

Uz Gospodnju pomoć poučavam. Navodim štivo nebeskoga suca. pomno saslušajte izlagača. Još pažljivije poslušajte onoga koji dokazuje.

Isusovo rođenje

9. - Najprije mi treba govoriti o Kristovu rođenju: kako ga je ostvario Otac i Sin makar se samo na Sina odnosi što učiniše Otac i Sin. Navodim Pavla kao sposobna pravnika božanskoga prava. Danas i odvjetnici imaju Pavla koji kazuje pravo za one što se pravno svađaju, a ne za kršćane. Velim da navodim Pavla. On donosi prava mira, ne prepirke.

Neka nam sveti Apostol pokaže kako je Otac obavio Sinovo rođenje. Pavao kaže: "Kada dođe punina vremena, odasla Bog svoga Sina koji je nastao od žene. Bio je pod zakonom da otkupi one koji su se nalazili pod zakonom" (Gal 4, 4-5).

Čuli ste i shvatili jer je jasno i otvoreno. Otac, eto, čini da se Sin rodi od Djevice. Kada je došla vremenska punina, "Bog je poslao svoga Sina", tj. Otac je poslao Krista. Kako ga je poslao? "Rođena od žene i podložna zakonu". Otac je, dakle, učinio da se Krist rodi od žene pod zakonom.

Djevica i žena

10. - Da li možda uznemiruje što rekoh "od djevice" dok Pavao reče "od žene"? Neka to ne zbunjuje. Na tome se ne zaustavljam jer ne govorim neupućenima. Sveto pismo kaže oboje: iz djevice i od žene. Kako iz djevice? "Djevica će, evo, primiti u krilo i rodit će Sina" (Iz 4,14). Izričaj "od žene" već čuste. To međusobno nije suprotno.

Vlastito je hebrejskome jeziku da ženama ne naziva ženske koje su izgubile djevičanstvo nego općenito žensko. U tome je smislu Pismo jasno. Kada je u početku sazdana Eva u *Postanku* piše: "Oblikova je kao ženu" (Post 2,22). I na drugom mjestu kaže Pismo kako je Bog naredio da se odvoje žene koje nisu poznavale muževu postelju (usp. Br. 31, 17-18).

To, dakle, već mora biti poznato. Neka nas ne zadržava da možemo ostalo što će nas s pravom zadržati uz Gospodnju pomoć razjasniti.

Slugin lik

11. - Dokazali smo, dakle, da se Sinovo rođenje zbilo od Oca. Dokažimo da se zbilo i od Sina. Što je Sinovo rođenje od Djevice Marije? Ono je, zacijelo, uzimanje slugina lika[13] u Djevičinu krilu. Da li je za Sina rođenje išta drugo doli uzimanje slugina lika u Djevičinu krilu? Čuj da je to

13. Augustin zaista često rabi izričaj Slugin lik. Nema sumnje da ga preuzima od apostola Pavla. Zato izričaj gotovo poistovjećuje s Isusovom ljudskom naravi. Tako suzuje i osiromašuje izričaj kojim se sami Isus služio da prije svega izrazi svoje poslanje. Znamo da izraz "sluga" potječe prvenstveno od Izaije. Označuje osobu koja će svojom patnjom i smrću kao vrhunskom žrtvom spasiti cijeli ljudski rod. Isus je na se primijenio naziv "sluga". On je Jahvin sluga koji služi i sebe prinosi umjesto svih i za sve.

i Sin učinio. Pavao kaže: "Bio je u Božjemu obliku i nije smatrao otimačinom što je jednak Bogu. Sam je sebe ispraznio uzevši slugin lik" (Fil 2, 6-7). Također veli: "Kada dođe vremenska punina, Bog posla svoga Sina rođena od žene. On mu je postao iz Davidova sjemena po tijelu" (Rim 1,3).

Vidimo, dakle, da je Otac ostvario Sinovo rođenje. Ali je sam Sin "sebe ispraznio i uzeo slugin lik". Tako uočujemo da je Sinovo rođenje učinjeno i od samoga Sina. I to je dokazano. Pođimo otuda. Pažljivi drugo prigrlite što slijedi po redu.

Gospodnja muka

12. - Dokažimo kako Sinovu muku obistiniše Otac i Sin. Otac ostvaruje Sinovu muku: "Vlastitoga Sina nije poštedio već ga je predao za sve nas" (Rim 8,32). Ali i Sin izvršava svoju muku: "Sebe je za me predao koji me ljubio" (Gal 8,2).

Otac je predao Sina i Sin je sam sebe predao. Patnja se dogodila jednome, ali je obojica obistiniše. Poput Kristova rođenja ni njegovu muku ne vrši Otac bez Sina ni Sin bez Oca. Otac je predao Sina i Sin je sam sebe predao. Što tu čini Juda osim grijeh? Pođimo otuda i pristupimo uskrsnuću.

Kristovo uskrsnuće

13. - Zamijetimo da uskrsava Sin, ne Otac. Ali Sinovo uskrsnuće izvode Otac i Sin. Sinovo uskrsnuće ostvaruje Otac. Pavao piše: "Zato ga je uzvisio i dao mu ime povrh svakog imena" (Fil 2,9). Otac je, dakle, uskrisio Sina jer ga je uzvisio i digao od mrtvih.

Da li je Sin samoga sebe uskrisio? O hramu kao obličju svoga tijela reče: "Razorite ovaj hram i za tri ću ga dana uskrisiti" (Iv 2,19). Na muku spada dušu izručiti, na uskrsnuće ponovno je uzeti. Pogledajmo da li je Sin svoju dušu položio, Otac mu je vratio, a ne on sam sebi. Očito je da je Otac vratio dušu. Stoga Psalam kaže: "Uskrisi me i vratit ću im" (Ps 40,11). Što pak od nas čekate[14] ako je u pitanju da li je Sin sam sebi vratio svoju dušu? Neka sam rekne: "Imam vlast podložiti svoju dušu" (Iv 10,18).

14. U Augustinovo su doba vjernici sami upadali u propovijed biblijskim navodima koji se odnose na izlagano. Vjerojatno na to smjera Augustinova pripomena "što sad od nas čekate"; "već kličete" i "unaprijed letite".

Još nisam kazao što obećah. Rekoh "vlast polaganja", a vi već kličete jer unaprijed letite. Poučeni ste u školi nebeskoga Učitelja. Čitanja slušajte pažljivo i pobožno ih govorite naizust. Nije vam nepoznato što slijedi. Krist kaže: "Imam vlast položiti svoju dušu, ali također imam vlast ponovno je uzeti. Nitko je od mene ne uzima. Sam je od sebe polažem i ponovno je uzimam" (Iv 10,18).

Razjašnjenje

14. - Ispunili smo što obećasmo. Smatram da smo svoje postavke dokazivali najčvršćim biblijskim dokazima. Zapamtite što čuste. Na to se opet kratko vraćam. Po mome mišljenju ističem najkorisniju zbilju da se zadrži u vašim pametima.

Otac se nije rodio od Djevice. Ali je Sinovo rođenje iz Djevice ostvario Otac i Sin. Na križu nije trpio Otac. Uza sve to, Sinovu je muku obistinio Otac i Sin. Nije od mrtvih uskrsnuo Otac. Unatoč tome, Sinovo uskrsnuće izvršiše Otac i Sin.

Imate osobnu različitost i neodvojivo djelovanje. Stoga ne recimo da Otac nešto čini bez Sina ili Sin bez Oca. Da li vas možda zbunjuju čudesa koja je Isus učinio? Je li neka učinio koja nije Otac učinio? A što je s izrekom: "Otac ostaje u meni. On čini djela" (Iv 14,10)?

Što smo kazali bilo je razgovijetno. Samo se moralo reći. Nije stajalo truda da se razumije. Valjalo se pobrinuti da se spomene.

Božanstvo

15. - Još nešto želim kazati. Ali tu zaista tražim vašu veću pažnju i pobožnost pred Bogom.

Samo tjelesa zapremaju i zauzimaju tjelesne prostore. Božanstvo je povrh tjelesnih mjesta. Nitko ga ne traži u nekakvu prostoru. Božantsvo je nevidljivo. Posvuda je nevidljivo nazočno. Nije ovdje u većoj mjeri, ondje u manjoj. Posvuda je čitavo. Nikada nije razdijeljeno. Tko to vidi? Tko to shvaća?

Obuzdajmo se. Sjetimo se tko smo i na temelju čega govorimo. Pobožno vjerujemo i sveto pojmimo ovo i ono i sve što je Bog. Neka se neizrecivo shvati koliko se udijeli i koliko se može.

Neka zamuknu riječi i prestane jezik! Neka se potakne srce i onamo uzdigne. Božanstvo nije takvo da se uspinje u ljudsko srce već se srce penje do božanstva.

Promotrimo stvorenje. "Od stvaranja se svijeta po sazdanome razumom motri nevidljivo u Bogu" (Rim 1,20). U onome što je Bog načinio posjedujemo stanovitu uobičajenu prisnost. Tu nalazimo određenu sličnost kojom dokazujemo kako postoji stanovito trojstvo što se odvojeno izgovara, ali neodvojivo djeluje.

Gore i iznova

16. - Ded, braćo, budite svom dušom nazočni! Najprije vidite što ću obećati da se možda ne zateknem u stvorenju jer je Stvoritelj za nas visok.

Možda netko od naših kome stanoviti bljesak istine dotiče um kao kakav sjaj može reći slijedeće riječi: "Rekoh u svome ushitu". Što si rekao u svome zanosu? "Odbačen sam od pogleda tvojih očiju" (Ps 30,23). Čini mi se da je čovjek koji to kaza Bogu uzdigao svoju dušu. Povrh sebe je izlio svoju dušu jer mu se svako dan govori: "Gdje je tvoj Bog" (Ps 41,4)? Stanovitim je dodirom dopro do nepromjenjive svjetlosti. Nazreo ju je u slabosti i vidio da je ne može podnositi. Nekako se ponovno vratio bijedi i slabosti. S nepromjenljivom se svjetlosti usporedio i shvatio da oštrinu svoje pameti još ne može uskladiti sa svjetlom Božje mudrosti.

Ali to je počinio u ushitu. Bio se odvojio od tjelesnih osjetila i došao do Boga. Tu ga je Bog na neki način vratio ljudskome. Zato dotični kaže: "Rekao sam u svome zanosu". Vidio sam nešto u ushitu što nisam mogao dugo podnositi. Vratio sam se smrtnim udovima i mnogome smrtničkome razmišljanju. Progovorio sam u tijelu koje otežava dušu. Što progovorih? Rekoh: "Odbačen sam od pogleda tvojih očiju". Bože, odveć si poviše mene. Previše sam izvan tebe.

Braćo, što reći o Bogu? Ako si shvatio što želiš kazati, to nije Bog. Ako si mogao pojmiti, shvatio si nešto drugo umjesto Boga. Ako si tobože mogao shvatiti, samim si se svojim razmišljanjem obmanuo. Ako si shvatio, nije Bog. Ako je to, nisi shvatio. Zašto, dakle, želiš reći što nisi mogao razumjeti?

Trojstvena slika

17. - Pogledajmo ne bismo li u stvorenju možda nešto pronašli čime bismo dokazali kako se određeno trojstvo očituje, ali neodijeljno djeluje. Kamo poći? Da li na nebo da raspravljamo o suncu, mjesecu i zvijezdama? Da li pristupiti zemlji da možda govorimo o šikarju, stablima i životinjama što je ispunjaju? Da li razglabati o samome nebu i samoj zemlji jer sve sadrže što je na nebu i na zemlji?

Čovječe, koliko dugo obilaziš stvorenje? Sebi se vrati! Sebe gledaj, sebe motri i sebe razglobi. U stvorenju tražiš neko trojstvo koje se dade odvojeno dokazati i koje neodvojeno djeluje. Ako u stvorenju tražiš, u sebi[15] najprije traži. I ti si stvorenje.

Tražiš sličnost. Hoćeš li je tražiti u životinjama? O Bogu si govorio dok si tražio neku sličnost. Govorio si o Trojstvu neizrecivoga veličanstva. Budući da u božanskome nisi uspio, dužnom si poniznošću priznao svoju slabost. Vratio si se ljudskome. Tu raspravljaj! Tražiš li u blagu, u suncu, u zvijezdi? Što je od toga načinjeno na Božju sliku i sličnost? Kudikamo nešto prisnije i bolje od toga tražiš u sebi. U sebi traži! Tu možda trojstvena slika posjeduje neki trojstveni trag. O kojoj je slici riječ?

Stvorenje je jako udaljena slika. Zato je veoma daleko slika i sličnost. Nije slika kao što je Sin slika. On je što i Otac. Drukčije se slika nalazi u Sinu, drukčije u ogledalu. Razlika je ogromna.

U Sinu je tvoja slika. Ti sam si to. Sin je po naravi što i ti. Po biti je što i ti, ali je kao osoba drugi negi ti. Čovjek, prema tome, nije slika kao što je jedinorođeni Sin. Čovjek je stvoren kao stanovita slika i kao određena sličnost.

Čovjek treba u sebi tražiti. Možda će nešto naći što se odvojeno izgovara kao neko trojstvo, ali neodvojeno djeluje. Tražit ću. Sa mnom tražite. Neću tražiti u vama. Vi tražite u sebi, ja u sebi. Zajednički tražimo. Zajednički proučimo zajedničku narav i bit.

15. Augustin je u trojstvenoj teologiji upravo po tome slavan što je nastojao u čovjeku kao Božjoj slici naći stanovito tumačenje za božansko Trojstvo. To se naziva antropološki ili psihološki Augustinov doprinos trojstvenoj teologiji. Augustin u jedinstvenoj ljudskoj duši razlikuje razumnost, voljnost i moć sjećanja pa time kuša donekle razjasniti trojstveno jedinsto.

Nutarnji čovjek

18. - Čovječe, vidi i pripazi da li je istina što kažem. Da li imaš tijelo i püt? Kažeš da imaš. Čime se inače nalazim u prostoru i čime se gibam iz mjesta u mjesto? Čime slušam govornikove riječi ako ne tjelsnim ušma? Čime vidim govornikova usta osim tjelesnim očima? Sve to, očito, imaš. Očevidno ne treba odveć razglabati.

Promotri nešto drugo. Pogledaj što se po tijelu čini. Čuješ, doduše, uhom, ali ne slušaš polazeći od uha. Netko se drugi nalazi unutra. On čuje po uhu. Gledaš okom. Onoga zamijeti! Zar netko drugi ne gleda pomoću oka? Ne kažem: mrtvačevo oko ne vidi. Jano je da je stanovnik otišao iz njegova tijela. Velim: oko onoga koji o drugome razmišlja ne vidi lice nazočnoga.

Promotri, dakle, svoga unutrašenjga čovjeka.[16] Radije tu moramo tražiti stanovitu sličnost nekoga odjeljenoga trojstva koje neodvojeno djeluje. Što ima tvoj um? Ako istražujem, možda ću mnogo toga pronaći. Ali tu je nešto blisko i lako se razumije. Što posjeduje tvoja duša? Unutra se sjeti i razmisli. Ne traži da mi se povjeruje što ću kazati. Ne prihvati ako ne nađeš u sebi. Dakle, pažljivo motri.

Ipak najprije pogledajmo što se zbiva ako čovjek nije slika samo Sina ili Oca već je slika Oca i Sina te - dosljedno - i Duha Svetoga. Kaže *Postanak:* "Načinimo čovjeka na svoju sliku i sličnost" (Post 1,26). Nije, dakle, načinio Otac bez Sina ni Sin bez Oca. "Načinimo čovjeka na svoju sliku i sločnost". Ne reče: učinit ću ili učini i neka učini. Reče "načinimo na sliku" i to "na našu", a ne "tvoju" ili "moju".[17]

16. Taj izraz dolazi od Pavla. Vjerojatno je platonističkoga podrijetla. Izričaj "nutarnji čovjek" zapravo je naznaka za razumni dio ljudskoga bića. To je duša, duh ili um.
17. Vidi se da i Augustin trojstveno poima znameniti "načinimo" iz Post 1,26. Sjetimo se da su se židovski teolozi opirali izričaju "načinimo" jer su u njemu slutili ostatke svladanoga politeizma. Taj je "načinimo" već gramatički čudan. Iako je u množini odnosi se na subjekt koji je u jednini. Bog govori "načinimo". Veliko je pitanje kome je rečeno "načinimo". Rani su kršćanski pisci najradije isticali da Otac kaže Sinu i Duhu Svetomu da načine čovjeka. Zato se u čovjeku nalazi trojstveni pečat. Inače egzegeti u "načinimo" nekada vide majestetski ili adhortativni plural upućen anđelima ili svemiru da imaju dijela u stvaranju čovjeka koji je zato svijet u malome. Čovjek je stjecište svega što postoji. Opstojnost ga veže s neživim, život s biljnim, osjećanje sa životinjama i razmišljanje s anđelima.

Tri ljudska svojstva

19. - Ispitujem i nesličnu zbilju kazujem. Neka nitko ne kaže: eto, što je usporedio s Bogom. Već sam govorio i ranije zborio. Učinio sam pomnima i sâm sam bio na oprezu.

Ovo je međusobno veoma daleko: najviše od najnižega, promjenjivo od nepromjenjiva, ljudsko od božasnkoga. Evo, ovo prvo ističem: što budem rekao veoma se razlikuje. Neka me nitko ne ocrnjuje. Inače bi se dogodilo da tražim uši, a on pokazuje zube. Ovo sam obećao pokazati: dade se zapaziti neka trojstvena datost koja neodvojeno djeluje. Sada ne raspravljam o tome koliko je to trojstvo zbilja koja je slična ili neslična svemogućemu Trojstvu. U samome najnižem i promjenjivome trojstvu nalazimo nešto trodjelno što se može zasebice pokzati i nerazdijeljeno djeluje.

Tjelesnog li razmišljanja! Tvrdoglave li i nevjerne svijesti! Zašto u odnosu na ono neizrecivo veličanstvo u onome sumnjaš što si mogao u samome sebi naći. Velim i pitam: imaš li, čovječe, pamćenje? Ako nemaš kako si zapamtio što sam rekao? Možda si već zaboravio što sam maločas kazao. Već ni to što kažem - "rekoh" - ne bi bez pamćenja zapamtio: ni ta dva sloga! Kako bi znao da su dva da si prvi zaboravio dok je drugi odjekivao? Zašto se tu duže zadržavati? Zašto oko toga toliko nastojim? Zašto se toliko trudim uvjeriti? Očito je da imaš pamćenje.

Drugo pitam: imaš li razum? Kažeš da imaš. Da nemaš pamćenje, ne bi zapamtio što sam rekao. Kada ne bi posjedovao razum, ne bi shvatio što si zapamtio. I to imaš. Svoj razum pozivaš na ono što iznutra držiš i gledaš. To motriš i oblikuješ da kao shvaćeno rekneš.

Tražim treće. Posjeduješ pamćenje kojim zadržavaš što se kaže. Imaš i razum kojim shvaćaš što se zadrži. S obzirom na to dvoje pitam te da li si zapamtio i razumio jer si htio? Kažeš: očito jer sam htio. Imaš, dakle, volju.

To je ono troje o kome obećah da ću o njemu govoriti vašim učima i pametima. To se troje nalazi u tebi. To možeš brojiti, ali ne možeš odijeliti. Riječ je o ovo troje: pamćenje, razum i volja. Zamijeti da se to troje odvojeno izgovara, ali neodvojeno djeluje.

Pamćenje

20. - Gospodin će biti nazočan. Vidim da je prisutan. Po vašem shvaćanju spoznajem da je tu. Zapažam iz vaših glasova da ste razumjeli.

Predmijevam da će Bog pomoći da sve shvatite. Obećao sam dokazati da postoji nešto troje kao razdvojeno, ali združeno djeluje. Nisam, eto, znao što je u tvome duhu. Pokazao si mi govoreći "pamćenje". Ta riječ, taj zvuk i taj glas iz tvoga duha dopro je do mojih ušiju. To si pak što je pamćenje šutke promišljao i nisi izgovorio. Bilo je u tebi i još nije došlo do mene. Da bi došlo do mene što bijaše u tebi, kazao si kao pojam. Rekao si "pamćenje". Čuo sam. U riječi čuh četiri sloga. Riječ *memoria* ima četiri sloga. Glas je. Zazvonila je. Doprla je do moga uha i umu nešto saopćila. Što je zazvonilo, prošlo je. Ostalo je čime je zazvučalo i što je saopćilo. Ali ovo me zanima: kada si kazao riječ *memoria*, zacijelo uviđaš da ta riječ jedino pripada sjećanju. Ostalo dvoje posjeduje vlastite nazive. Jedno se zove razum, drugo volja, a ne pamćenje. Samo se ono naziva pamćenje.

Što si učino da rekneš *memoria* te proizvedeš četiri sloga? Naziv pripada samo pamćenju, ali ga je u teni oblikovalo sjećanje da bi zapamtio što si govorio. Oblikovala ga je i pamet da bi znao što si zapamtio kao i volja da bi izrekao što si znao.

Hvala Gospodinu Bogu našemu! Pomogao nas je u vama i u nama. Po istini priznajem vašoj svetosti da sam u strahu pristupio o navedenome raspravljati i razglabati. Bojao sam se da ne razveselim pamet sposobnih, a na tuplje navalim težak teret. Sada po pažljivome slušanju i brzome shvaćanju zaključujem da ste kazano razumjeli. Pretekli ste me kada kanih reći: hvala Gospodinu.

Napose i neodvojivo

21. - Dakle, pogledajte! Već siguran preporučam što ste shvatili. Ne namećem nepoznato već ponavljanjem povjeravam razumljeno. Eto, od onoga je troje samo jedna zbilja imenovana. Kazano je ime jedne datosti. Od onoga troje jedno se zove pamćenje. Ipak je sve troje obavilo ime one jedne zbilje od svega troje. Nije se moglo kazati "pamćenje" bez sudjelovanja volje, razuma i sjećanja. Ne može se reći ni "razum" bez udjela pamćenja, volje i uma. Ni "volja" se ne može kazati ako ne djeluje pamćenje, um i volja.

Držim da je obećano rastumačeno. Što sam napose izgovorio, neodvojivo sam mislio. Svako je pojedino učinilo sve troje. Ipak na pripada svemu trojem već samo jednome. Sve je troje načinilo pojam "pamćenje". Ali ono pripada samo sjećanju. Sve je troje stvorilo riječ "razum", ali razum pripada

jedino umu. Sve je troje stvorilo izraz "volja", ali to je vlastito isključivo volji.

Tako i Trojstvo oblikuje Kristovo tijelo koje pripada samo Kristu. Trojstvo je načinilo "goluba s neba", ali on pripada jedino Duhu Svetome. Trojstvo je sazdalo "glas s neba". On ipak pripada samo Ocu.

Šutnja

22. - Neka mi, dakle, nitko ne kaže i neka me nijedan krivotužitelj kao slaba kuša napasti govoreći: što između ono troje za što si pokazao da se nalazi u našoj pameti ili duši pripada Ocu? Ovo želim kazati: što je sazdano na Očevu sliku, što na Sinovu i što na sliku Duha Svetoga? Ne mogu ni kazati ni rastumačiti. Ostavimo štogod za dublje mislioce, a nešto darujmo šutnji.

Sebi se vrati i udalji od svake buke. Unutar sebe vidi da li tu posjeduješ kakvo ugodno skrovište svoje savjesti da tu ne bučiš, ne svađaš se, ne smišljaš prepirke, ne kuješ nesuglasice i tvrdoglavost. Budi krotak da čuješ riječ i da razumiješ. Možda ćeš kazati: "Mome ćeš slušanju dati veselje i radost. Uzradovat će se kosti ponižene" (Ps 50,10). Neće uznesene.

Ljudsko trojstvo

23. - Dosta je. Dokazali smo da se stanovito troje odvojeno pokazuje i da neodijeljeno djeluje. To si našao u sebi, u svakom čovjeku i osobi što ide zemljom noseći tijelo koje tišti dušu. Stoga vjeruj da se pomoću nekih vidljivih pojedinosti i po stanovitim pojavama uzete naravi može pokazati kako se Otac, Sin i Duh Sveti odvojeno očituju i neodijeljeno djeluju. To je dovoljno.

Ne kažem: Otac je pamćenje, Sin je razum, Duh Sveti volja. To ne tvrdim. Neka se shvati kako hoće. Ja se ne usuđujem. To sačuvajmo za one koji razumiju više zbilje. Mi kao slabi slabima rekosmo što smo mogli.

Ne kažem da je ljudsko trojstvo nekako izjednačeno s božanskim Trojstvom. Tu nema ni usporedbe, tj. ne postoji nikakav temelj da se uspostavi poređenje. Ni toliko ne velim. Ali što kažem? U tebi, eto, nađoh ono troje što se odvojeno ispoljava, a zajednički djeluje. Svakome od ono troje ime sve troje čini. Ipak ne pripada svemu troje. Pripada samo jednome od one troje.

Već sada vjeruj što ne možeš vidjeti. Ovdje si čuo, vidio i zadržao. Možeš spoznati što je u tebi. Da li možeš s obzirom na onoga koji te je sazdao spoznati što je i sve što je? Sve da bi mogao, još ne možeš. Čak kada budeš mogao, zar ćeš tako moći spoznati Boga kako Bog poznaje sebe?

Neka je to dovoljno vašoj ljubavi. Rekli smo što smo mogli. Obećano smo dužnicima vratili. Osatlo što bi se moralo dodati da bi vaše duše napredovale tražite od Gospodina.

B L A Ž E N S T V A

Mt 5, 1-22

Br. 53.

Siromašni

1. Blagdan je svete djevice koja je svjedočila za Krista i od njega zaslužila svjedočanstvo. Javno je smaknuta, krišom okrunjena. Potaknuti smo vašoj svetosti govoriti o pitanju koje je Gospodin upravo uputio iz evanđelja. Rekao je da su mnogi uzroci blaženoga života. Svatko želi takav život. Nitko se ne može sresti tko ne bi htio biti blažen. Ljudi nadasve žele nagradu. Kada isto toliko ne bi otklanjali nagradni trud! Tko veselije ne trči ako mu se kaže da će biti blažen? Zato neka posluša i onda kada se dodaje: ako to budeš činio!

Ako se žudi naplata, neka se ne odbija napor. Govorim o nagradi duh se pali da bude živahan. Kasnije će doći što žudimo, želimo i tražimo. Sada je na djelu što nam se naređuje činiti radi onoga što će naknadno biti. Eto, opet ponovi božanske riječi, evanđeoske zapovijedi i dužnosti.

"Blaženi su siromasi duhom. Njihovo je nebesko kraljevstvo". Kasnije će dobiti u dio nebesko kraljevsto. Sada budi po duhu siromašan. Hoćeš li da kasnije tvoje bude nebesko kraljevstvo? Sada vidi čiji si. Budi dušom siromah. Možda me pitaš što znači biti siromah pc duhu? Nitko nadut nije duhom siromah. Prema tome, ponizni je duhom siromah. Nebesko je kraljevstvo visoko, ali "će se uzvisiti tko se ponizuje" (Lk 14,11).

Krotki

2. - Čuj što slijedi. Krist kaže: "Blago krotkima, oni će kao baštinu posjedovati zemlju". Već bi htio posjedovati zemlju. Pazi da ona tebe ne posjeduje. Posjedovat ćeš ako si krotak. Nekrotak ćeš biti zaposjednut. Kada čuješ za predloženu nagradu - kako ćeš posjedovati zemlju - ne raširi pohlepnu želju. Njome bi smjesta htio posjedovati zemlju i kod toga na svaki način isključiti svoga bližnjega. Neka te ne vara takvo razmišljanje. Zemlju ćeš onda uistinu posjedovati kada se sjediniš s onim koji je stvorio nebo i zemlju.

Ovo znači biti blag: ne opirati se svome Bogu. Tako će se u onome što dobro činiš Bog tebi svidjeti, a ne ti sam sebi. U onome što pravedno

trpiš zlo, nećeš se sam sebi dopadati već će ti se svidjeti sami Bog. Nije malo što ćeš se Bogu svidjeti ako se sebi ne sviđaš. Sviđajući se sebi, Bogu se nećeš dopadati.

Tužni

3. - Počuje treće: "Blago žalosnima jer će se utješiti". U tuzi je čin, u utjehi nagrada. Kakve utjehe imaju koji su tjelesno tužni? Tegotne i vrijedne straha. Tužni se ondje tješi gdje se boji da se opet ne rastuži. Rastužuje, na primjer, sahranjeni sin. Raduje rođeni. Onoga je ukopao, ovoga stekao. U onome je žalost, u ovome bojazan. Prema tome, u nijednome nema utjehe. Zaključimo: ona će utjeha biti prava kojom se daje što se ne gubi. Kasnije će uživati u utjehi koji su sada tužni jer borave u tuđini.

Gladni i žedni

4. - Neka pristupi četvrto djelo i naplata. Krist kaže: "Blaženi gladni i žedni pravednosti, oni će se nasititi". Ti se želiš nasititi. Čime? Kada tijelo čezne za sitošću, opet ćeš trpjeti glad čim mine sitost. Isus kaže: "Tko bude pio ovu vodu, iznova će ožednjeti" (Iv 4,13).

Lijek se stavlja na ranu. Ako rana zacijeli, više ne boli. Što se pak uzima protiv gladi - jelo - tako se uzima da za kratko pridigne. Pošto mine sitost, glad se vraća. Svaki se dan dodaje lijek sitosti. Ipak se rana slabosti ne izliječuje.

Gladnimo i žednimo za pravednošću da se njom samom nasitimo. Sada za njom gladnimo i žednimo. Zasiti ćemo će onim za čim gladnimo i žeđamo.

Neka naš nutarnji čovjek gladni i žedni. Ima svoje jelo i piće. Isus veli: "Ja sam kruh koji sam s neba sišao" (Iv 6,41).

Milosrdni

5. - Poslušaj što slijedi: "Blaženi milosrdni, Bog će s njima biti milosrdan". Čini i bit će. S drugim čini da bude s tobom. Obiluješ i potrebit si. Obiluješ vremenitim, treba ti vječno. Slušaš siromašna čovjeka i sam si Božji prosjak. Od tebe se traži i sam tražiš. Što učiniš s onim tko od tebe

pita, Bog će učiniti s tobom. Pun si i prazan. Napuni prazna svojom puninom da se tvoja praznina ispuni Božjom puninom.

Čisti u srcu

6. - Poslušaj što dolazi: "Blaženi čista srca", tj. koji su srcem čisti. Oni će "gledati Boga". To je cilj naše ljubavi. On nas usavršava. Ne uništava nas.

Jelo i odijelo dođe ukraj. Jelo se potroši ako se jede. Odjeća se dogotovljuje kada se otka. Jedno i drugo dovršava. Samo jedno spada na uništenje, drugo na usavršavanje. Što činimo i što dobro činimo, oko čega se trudimo, za čim kao pohvalnim plamtimo, sve što bez grijeha želimo: sve to više nećemo tražiti kada dopremo do Božjega motrenja. Što još traži uz koga je Bog nazočan? Što će nekome dostajati ako mu Bog nije dovoljan? Hoćemo gledati Boga, tražimo gledati Boga, gorimo od želje motriti Boga. Tko nije takav?

Gledaj što je kazano: "Blaženi čisti u srcu, oni će gledati Boga". Pripravi čime ćeš gledati. Tjelesno ću se izraziti: zašto s krmeljivim očima želiš sunčev izlazak? Ako su oči zdrave, svjetlost će biti radost. Ako pak oči nisu zdrave, svjetlo će biti muka. Neće ti se dopustiti gledati nečistim srcem što se motri samo čistim srcem. Bit ćeš pozvan i dignut, ali nećeš gledati.

"Blaženi čista srca jer će gledati Boga". Koliko je već blaženih nabrojio? Koje uzroke blaženstva navede? Koja djela i dužnosti? Koje zasluge i nagrade? Nikad nije rečneo da će takvi gledati Boga. Kazano je: "Blaženi siromasi duhom, njihovo je nebesko kraljevstvo. Blaženi krotki, oni će kao baštinu posjedovati zemlju. Blaženi žalosni, oni će se utješiti. Blaženi gladni i žedni, oni će se nasititi. Bleženi milosrdni, oni će postići milosrđe". Nikada kod toga nije rečeno: "Oni će gledati Boga".

Tako se došlo do "čistih u srcu". Tu je obećano Božje gledanje. To nije bez razloga. Tu su oči kojima se Bog gleda. Govoreći o tim očima, apostol Pavao zbori o "obasjanim očima vašega srca" (Ef 1,18).

Sada se te oči rasvjetljuju vjerom u skladu sa svojom slabošću. Kasnije će se obasjavati u svrhu svoje snage. "Dok smo u tijelu, putujemo daleko od Gospodina. Hodamo po vjeri, ne po gledanju" (2 Kor 5, 6-7). Dok smo u ovoj vjeri što se kaže o nama? Sada "gledamo kroz ogledalo u zagonetci. Tada ćemo gledati licem u lice" (1 Kor 13,12).

Duhovno lice

7. - Neka se tu ne zamišlja tjelesno lice. Ako, raspaljen željom da vidiš Boga, pripraviš za motrenje svoje tjelesno lice i u Boga ćeš željeti takvo lice. Ali makar o Bogu već misliš duhovno, ne smatraš da je tjelesan. O tome smo jučer duže raspravljali, ako ste uopće nešto postigli.

Da smo barem u vašem srcu kao u Božjemu hramu polomili utvaru ljudskoga lika! Da vam već dobro dođe u pamet i da vam je zaposjelo nutrinu mjesto gdje Apostol prosvjeduje protiv onih koji "tvrde da su mudri, ali su posatli ludi". Zamijenili su "slavu neraspadljivoga Boga i sličnost slike raspadljivoga čovjeka" (Rim 1, 22-23).

To zlo već prezirete i njemu se protivite. Za Stvoritelja čistite svoj hram. Hoćete da dođe i kod vas se nastani. Ako je tako, "mislite o Gospodinu u dobroti i tražite ga u jednostavnosti srca" (Mudr 1,1).

Vidite kome govorite ako uopće govorite i po istini govorite: "Tebi je reklo moje srce: tražit ću tvoje lice". Neka kaže i tvoje srce. Dodaj: "Lice ću tvoje, Gospodine, tražiti" (Ps 26,8).

Dobro tražiš jer srcem tražiš. Kaže se: Božje lice, Božja desnica, Božje ruke, Božje noge, Božje sjedalo, podnožje Božjih nogu. Ali kod toga ne zamišljaj ljudske udove. Ako želiš biti hram istine, razlupaj kumir laži. Božja je ruka Božja moć. Božje je lice Božje poznavanje. Božja je noga Božja nazočnost. Ti si Božje sijelo ako hoćeš. Zar ćeš se možda usuditi nijekati da je Krist Bog? Kažeš da nećeš. Dopuštaš li i to da je Krist Božja snaga i Božja mudrost? Kažeš da dopuštaš. Čuj: "Pravednikova je duša sijelo Mudrosti" (Mudr 1,1 sl.). Gdje Bog drugdje posjeduje sjedalo osim gdje boravi? Gdje pak obitava ako ne u svome hramu? "Božji je hram svet. To ste vi" (1 Kor 3,17).

Gledaj, dakle, kako poimaš Boga. "Bog je duh. Treba se Bogu klanjati u duhu i istini" (Iv 4,24). U tvoje srce - ako dolikuje - već ulazi zavjetna škrinja i ruši zmaja (usp. 1 Kr 5,3). Sada čuj. Nauči željeti Boga. Nauči se pripraviti ono čime možeš gledati Boga. Isus kaže: "Blaženi čista srca, oni će gledati Boga".

Zašto spremaš tjelesne oči? Ako bi se tako gledalo, u mjestu bi se nalazilo što se gleda. Onaj pak koji je posvuda, nije u mjestu. Očisti čime se gleda.

Djelo i nagrada

8. - Čuj i razmisli da li ću uz Božju pomoć uspjeti rastumačiti. Neka nam Bog pomogne shvatiti kako su sva gore navedena djela i nagrade usklađeno postavljene. Sve je jedno uz drugo. Gdje se govori o nagradi koja ne bi odgovarala djelu i ne bi bila u srazmjeru?

Stječe se dojam da su ponizni isključeni iz kraljevstva. Stoga Isus kaže: "Blaženi siromasi po duhu, njihovo je nebesko kraljevstvo". Blage ljude lako istjeraju s njihove zemlje. Zato Isus veli: "Blago krotkima. Oni će kao baštinu posjedovati zemlju".

Ostalo je jasno i očito. Po sebi se razumije. Tu nije potrebit tumač već čovjek koji doziva u pamet. "Blaženi koji tuguju". Tko ne čezne za utjehom ako je žalostan? Isus kaže: "Žalosni će se utješiti".

"Blaženi koji gladuju i žeđaju za pravednošću". Tko ne traži da se nasiti ako je gladan i žedan? Takvi će se "nasititi". "Blaženi milosrdni". Tko je milosrdan? Tko želi da mu Bog uzvrati po njegovu djelu pa da njemu bude što sam čini siromahu. Isus kaže: "Blaženi su milosrdni. Njima će se Bog smilovati".

Na koji je način pojedinačno uz svaku zbilju stavljena zbilja koja joj je vlastita? Tako se ništa ne nalazi u nagradi što ne odgovara zapovijedi. Naređuje se da budeš siromašan po duhu. Naplata je što ćeš posjedovati kraljevstvo nebesko. Naredba je da budeš krotak, nagrada da posjeduješ zemlju. Zapovijeda se da budeš u tuzi. Nagrada je da ćeš se utješiti. Zapovijed je da gladuješ i žeđaš pravednost, nagrada da ćeš se nasititi. Naređenje je da budeš milosrdan. Naplata je što ćeš postignuti milosrđe. Tako je zapovjeđeno da očistiš srce. Nagrada je: gledat ćeš Boga.

Duhovni udovi

9. - Čuo si: "Blaženi su čista srca. Oni će gledati Boga". U odnosu na druge zapovijedi i nagrade ne shvati tako i ne misli da Boga neće gledati siromasi duhom, blagi, ražalošćeni, gladni i žedni pravde i milosrdni. Na smatraj da će jedino Boga gledati koji su čista srca, a drugi će biti odvojeni od promatranja. Jedni te isti su sve to. Oni će gledati. Ipak neće gledati jer su siromasi duhom, blagi, žalosni, gladni i žedni pravednosti i jer su milosrdni. Gledat će jer su u srcu čisti.

Slično je kao kad bi se tjelesna djela vezala uz tjelesne udove te bi, primjerice, netko rekao: blaženi koji imaju noge jer će oni hodati; blaženi koji imaju ruke jer će oni djelovati; blaženi koji imaju glas jer će oni izvikivati; blaženi koji imaju usta i jezik jer će oni govoriti; blaženi koji imaju oči jer će oni gledati.

Tako je Gospodin, slažući nekako duhovne udove, poučio što čemu pripada. Poniznost je prikladna da posjeduje nebesko kraljevstvo; blagost je prikladna posjedovati zemlju; tuga je prikladna za utjehu; glad i žeđ pravednosti prikladna za sitost; milosrđe je prikladno postići milosrđe. Čisto je srce prikladno motriti Boga.

Vjera

10. - Želimo, dakle, gledati Boga. Čime će se očistiti ovo oko? Tko se ne bi brinuo i tko ne traži kako bi očistio čime može vidjeti onoga za kim čezne svom ljubavlju? To je reklo božansko svjedočanstvo. Kaza: "Vjerom čisti njihova srca". Srce čisti vjera u Boga. Čisto srce gleda Boga. Ali katkada ljudi koji sami sebe varaju samu vjeru tako ističu kao da je dovoljno vjerovati. Neki sebi stoga obećavaju Božje motrenje i nebesko kraljevstvo jer vjeruju, ali opako žive. Jakov se protiv njih žesti. Nekako se duhovnom ljubavlju na njih srdi. U svojoj poslanici kaže: "Ti vjeruješ da je Bog jedan". Čuješ pak kako mnogi smatraju da ima mnogo bogova. Ti se sebi veseliš jer vjeruješ da je Bog jedan. "Dobro činiš, ali zlodusi vjeruju i dršću" (Jak 2,19). Da li će i zli dusi gledati Boga? Gledat će koji su čista srca. Tko će pak reći da su nečisti dusi čista srca? Ipak "vjeruju", ali i "drhću".

Vjera, ufanje i ljubav

11. - Svoju vjeru moramo razlučiti od vjere zlih duhova. Naša vjera čisti srce, njihova stvara krivce. Oni čine zlo. Zato govore Gospodinu: "Što je između nas i tebe"? Kada čuješ da to govore zlodusi, misliš li da su oni bez znanja? Zlodusi vele: "Znamo tko si. Ti si Božji Sin" (Lk 4,34). To izjavljuje i Patar pa je pohvaljen (usp. Mt 16, 16-17). Isto kaže i đavao i osuđuje se.

Razlučimo, dakle, svoju vjeru. Ali nije dosta vjerovati. Svaka vjera nije takva da čisti srce. Reče: "Vjerom čisti njihova srca". Ali kojom i kakvom vjerom? Samo onom koju Pavao iznosi gdje veli: "Vjera što djeluje po ljubavi" (Gal 5,6). Ta vjera odvaja od đavolske vjere. Ona razlučuje od ljudskih prijekornih i izgubljenih ćudoređa.

Kaza "vjera". Koja vjera? Ona "što djeluje kroz ljubav". Ta se vjera nada u ono što Bog obećaje. Od navedena određenja nije ništa važnije, ništa savršenije. Prema tome, u pitanju je ono troje. Nužno je da se čovjek u kome je "vjera koja djeluje po ljubavi" nada u ono što Bog obećaje. Nada je, dakle, pratilica vjere. Nada je nužna dok ne ugledamo što vjerujemo da možda ne malakšemo jer ne vidimo i jer smo očajali. Žalosti nas jer ne vidimo, ali nas tješi što se ufamo i jer ćemo vidjeti. Nazočna je, dakle, nada i ona je pratilja vjere. Tu je i ljubav kojom žudimo, nastojimo dosegnuti, izgaramo, gladnimo i žednimo. Neka se i ona dozove. Tako će biti vjera, ufanje i ljubav.

Kako ondje neće biti ljubavi kada nije ništa drugo nego štovanje? Sama je pak vjera određena kao ona što "djeluje po ljubavi". Oduzmi vjeru, propada što vjeruješ. Otkloni ljubav, gubi se što činiš. Na vjeru spada da vjeruješ, na ljubav da djeluješ. Ako vjeruješ, a ne ljubiš, nećeš se pokrenuti na dobro djelo. Ako se čak i pokreneš, pokrenut ćeš se kao sluga, a ne kao sin. Pokrenut ćeš se iz straha od kazne, a ne jer ljubiš pravednost. Prema tome, srce čisti ona vjera koja djeluje po ljubavi.

Razmišljanje

12. - Što to vjera čini sada? Što čini po tolikim svetopisamskim svjedočanstvima, tako mnogostrukim čitanjem i veoma različitom i obilnome poticanju? Omogućuje da sada gledamo u zagonetki, kasnije licem u lice. Ali se ne vraćaj opet ovome svome licu. Misli na lice srca. Svoje srce prisili da misli božasnko. Nagnaj ga i nastoj! Odbaci što ti kada razišljaš nalik na tijelo padne na pamet.

Još ne možeš kazati: to je Bog. Barem reci: to nije. Kada ćeš reći: ovo je Bog? Ni onda kada budeš gledao jer je neizrecivo što ćeš gledati. Apostol kaže da je bio uznesen na treće nebo i čuo neizrecive riječi (usp. 2 Kor 12, 2/4). Ako su riječi neiskazive, što je onaj kome riječi pripadaju?

Dok misliš o Bogu, možda ti na pamet padne neka divna i najpunija veličina u ljudskome liku. Stavio si je pred motrenje svoga razmišljanja. Nešto je veliko, najpunije, silno. Rasprostire se ogromnom veličinom.

Negdje si došao do kraja. Ako si došao na kraj, nije Bog. Ako nisi dokrajčio gdje je lice? Zamišljaš veličinu. Veličinu omeđuješ da razlikuješ udove. Drukčije ih ne možeš razlikovati ako veličini ne postaviš među. Što činiš ludo i tjelesno razmišljanje? Gomilu si učinio velikom. Ona je tim veća što si većma kanio počastiti Boga. Drugi dodaje jedan lakat i čini još veću.

Čitanje i razumijevanje

13. - Ti kažeš da si čitao. Što si čitao kada ništa nisi shvatio? Ipak reci što si čitao? Ne odbacimo mališana koji se igra srcem. Reci što si čitao? Čitao sam: "Nebo mi je prijestolje, zemlja klupica za moje noge" (Iz 66,6). Odgovaram: čitao sam i ja. Ali ti sebe možda smatraš izvrsnijim jer si čitao i vjerovao. I ja vjerujem što si rekao. Zajedno vjerujmo! Što rekoh? Tražimo zajedno!

Gle što si čitao i povjerovao: "Nebo mi je prijestolja", tj. sjedište. Grčka riječ "tron" latinski zvuči "sjedište". Zemlja je "klupa za moje noge". Jesli li i ono čitao: "Tko je šakom izmjerio nebo" (Iz 40,12)? Mislim da si čitao. Spoznaješ i ispovijedaš da vjeruješ. Ondje smo oboje čitali i oboje vjerujemo. Sada promisli i pouči me. Prihvaćam te za učitelja. Sebe držim malenim. Molim te, uči me. Tko sjedi u svojoj šaci?

Srce i nebo

14. - Iz ljudskoga si tijela, eto, izveo Božje oblike i crte. Možda se u te ušuljalo da na tjelesan način shvatiš kako smo sazdani na Božju sliku. Ipak prihvaćam da se to mora razmotriti, razglobiti, istražiti i uz raspravu otkloniti. Ako ti je po volji, čuj me. I ja sam tebe slušao u onome što se tebi dopalo.

Bog sjedi u nebu i pedljem mjeri nebo. Zar isto nebo postaje široko dok sjedi i maleno kada mjeri? Ili je sami Bog toliki kod sjeđenja koliki u šaci? Ako je tako, Bog nas nije načinio po svojoj slici. U nas je šaka mnogo manja nego dio tijela kojim sjedimo. Ako je Bog u svojoj pesti toliko širok koliko i u svome sjeđenju, nama je načinio nerazmjerne udove. Tu nema sličnosti.

Neka se, dakle, u kršćanskome srcu stidi takav kumir. Stoga nebo shvati kao naznaku za sve svete. I zemlja se uzima za sve koji na njoj žive.

Tako piše: "Neka ti se klanja sva zemlja" (Ps 65,4). Radi onih koji stanuju na zemlji dobro govorimo: "Neka ti se klanja sva zemlja". Zbog onih koji stanuju na nebu također dobro kažemo: neka te nosi cijelo nebo.

Čak i sveti što obitavaju zemlju i tijelom je gaze prebivaju u nebu. Ne upozorava se zaludu da srce "imamo gore". Pošto su vjernici upozoreni, odgovaraju da je tako. Ianče "gore", usmjereno prema Glavi, uzalud odskače. Kaže se da to označava. "Ako ste uskrsnuli s Kristom, tražite što je gore gdje Krist sjedi Bogu zdesna. Mislite što je gore, a ne što je na zemlji" (Kol 3, 1-2). Ukoliko, dakle, tamo žive, nose Boga. Nebo su jer su Božje sjedište. Kada naviještaju Božje riječi, "nebesa kazuju Božju slavu" (Ps 18,2).

Lice srca

15. - Vrati se, dakle, sa mnom licu srca. Njega pripravi. Unutra je kome Bog govori. Uši, oči, i ostali vidljivi udovi obitavalište su ili sredstvo nekoga nutarnjega. U međuvremenu Krist po vjeri prebiva u nutarnjemu čovjeku. Tu će boraviti nazočnošću svoga božanstva kada spoznamo što je "širina, dužina, visina i dubina". Također ćemo spoznati najodličniju ljubav koja se upoznaje. To je Krist. Tako ćemo se napuniti u svoj Božjoj punini (usp. Ef 3, 17-19).

Ako ti se sada ovo tumačenje sviđa, zazovi da spoznaš "širinu, dužinu, visinu i dubinu". Maštom razmišljanja ne lutaj svjetskim prostorima i shvatljivom ogromnošću ove velike gomile. U sebi pripazi što govorim. Širina je u dobrim djelima, dužina u velikodušnosti i ustrajnosti dobrih djela, visina u čekanju višnjih nagrada. Zbog te ti se visine kaže da srce imaš "gore".

Čini dobro! Ustraj u dobrim djelima radi Božjih dobročinstava. Zemaljsko drži za ništa. Inače ćeš, kada ti se zemlja poremeti, od kakvoga mudračeva bića kazati: bez razloga štovah Boga; bez razloga sam činio dobra djela; bez razloga sam ustrajao u dobrim djelima. Čineći dobra djela, imao si širinu. Dužinu si imao jer si u njima ustrajao. Visinu nisi imao jer si zemaljsko sticao. Ovo je dubina: Božja milost u otajstvu njegove volje. "Tko je spoznao misao Gospodnju? Tko mu je bio savjetnik" (Rim 11,34)? Također piše: "Tvoji su sudovi kao ogromni bezdan" (Ps 35,7).

Križ

16. - Drugovanje je s dobrim djelom i ustrajnost u njemu kao i to što se Božja milost trajno dijeli mudrost, a ne ludost. Bogu se ne može predbaciti ako je netko ovakav, netko onakav. U Boga "nema nepravde" (Rim 9,14).

Takav život, ako ti je milo, poveži s križem svoga Gospodina. Gospodin nije zaludu odabrao takvu smrt. U njegovoj je bilo moći da umre i da ne umre. Ako je imao vlast umrijeti i ne umrijeti, zar nije bio vlastan umrijeti ovako ili onako? Nije, dakle, uzaman odabrao križ. Tu te je raspeo ovom svijetu. Kod križa je dužina poprečno drvo gdje se pribijaju ruke. To označuje dobra djela. Dužina je onaj dio križa koji se od poprečnice spušta do zemlje. Tu se raspinje tijelo i na neki način stoji. Samo stanje naznačuje ustrajnost. U onome je drvetu visina što je povrh iste poprečnice. Očekivanje je višnjega. Gdje je dubina? U onome dijelu koji je zaboden u zemlju. Milost je skrovita. Skriva se u tajnovitome. Milost se ne vidi, ali što se vidi otuda se vidi.

Recimo da si sve shvatio ne samo umom nego i djelom. "Razumjevanje je svima dobro koji ga vrše" (Ps 110,10). Poslije toga napregni se ako možeš da stekneš spoznaju Krisostove ljubavi. To je najodličnije znanje. Kada dopreš, ispunit ćeš se svom Božjom puninom. Tada će nastupiti "licem u lice". Ispunit ćeš se svom Božjom puninom: neće biti Bog tebe pun nego ti ćeš biti pun Boga. Tu traži ako možeš tjelesno lice. Neka već od umnoga motrenja ustuknu trice! Neka sitni mališan baci igračke. Neka se nauči zanimati višnjim.

I mi smo umnogome mališani. Kada bismo bili i više no što jesmo, višnje nas još uvijek podnosi. "Sa svima težite za mirom i posvećenjem bez kojega nitko neće moći gledati Boga" (Heb 12,14). Posvećenje čisti srce. Tu je vjera koja djeluje po ljubavi. Čisti su u srcu zato blaženi jer će gledati Boga.

SVJETLO I PRAVEDNOST
Mt 5,16

Br. 54.

Poteškoća

1. - Predragi! Mnoge uznemiruje što Gospodin naš Isus Krist u evanđeoskome govoru najprije kaže: "Neka vaše svjetlo svijetli pred ljudima da vide vaša dobra djela i blagoslivlju vašega Oca koji je na nebesima", a onda dodaje: "Pazite da svoju pravednost ne činite pred ljudima da vas ljudi vide" (Mt 5,16; 6,1).

Pamet se onoga koji malo shvaća uznemiruje jer želi poslušati zapovijed. Rastrgan je između različitoga i suprotna. Nitko ne može udovoljiti nekome gospodaru koji naređuje što se isključuje kao što je nesposoban služiti dvojici gospodara. To je u istome govoru posvjedočio sami Spasitelj (Mt 6,24).

Što će učiniti nepostojani duh kada smatra da se ne može pokoriti, a boji se ne poslušati? Ako svoja dobra djela iznese na javu da ih ljudi vide, vrši što je naređeno: "Neka vaše svjetlo tako svijetli pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave vašega Oca koji je na nebesima". Ali smatrat će da je kriv jer postupa protiv zapovijedi gdje se kaže: "Pazite da svoju pravednost ne činite pred ljudima da vas oni ne vide". Ako se, zauzvrat, toga boji i straši te sakrije što dobro čini, smatrat će se da ne služi onome koji zapovijeda i kaže: "Neka vaše svjetlo svijetli pred ljudima da vide vaša dobra djela".

Pavlov primjer

2. - Tko pak ispravno shvaća, ispunja oboje. Služit će sveopćemu Gospodinu koji ne bi osudio lijenoga slugu da je naredio što se na nikakav način ne da učiniti. Počujte Pavla. On je sluga Krista Isusa. Pozvan je za apostola, odvojen za Božje evanđelje. Pavao oboje uči i vrši. Promotrite na koji način njegovo svjetlo svijetli pred ljudima da vide njegova dobra djela.

Pavao kaže: "Sebe preporučujemo svakoj ljudskoj savjesti pred Božjim pogledom" (2 Kor 4,2). Još jednom veli: "O dobru se ne brinemo samo pred Bogom nego i pred ljudima" (2 Kor 8,21). Opet čitamo: "Svima se sviđajte u svemu kao što se i ja svima u svemu dopadam" (1 Kor 10,33).

Opet zapazite kako vodi računa da svoju pravednost ne čini pred ljudima da ga vide ljudi. Kaže: "Neka svatko ispita svoje djelo. Tada će u sebi

imati slavu, a ne u drugome" (Gal 6,4). Još jednom: "Naša je slava svjedočenje naše savjesti" (2 Kor 1,12). Ovo je pak od svega najočitije: "Kada bih se još uvijek sviđao ljudima, ne bih bio Kristov sluga" (Gal 1,10).

Netko bi od onih koje uzbuđuju tobože suprotne naredbe samoga Gospodina mogao još odlučnije postaviti pitanje njegovu Apostolu. Mogao bi kazati: kako kažeš "sviđajte se svima u svemu kao što se i ja svima u svemu sviđam", a istodobno tvrdiš "ako se još sviđam ljudima, nisam Kristov sluga"? Neka je sami Gospodin s nama. On je govorio u svome sluzi i Apostolu. Neka nam otkrije svoju volju i udijeli sposobnost posluha.

Nakana

3. - Same evanđeoske riječi sobom nose svoja tumačenja. Ne zatvaraju gladnima usta. Hrane srca onih što kucaju. Nužno je uočiti nakanu ljudskoga srca: čime se ravna i kamo gleda. Netko želi da ljudi vide njegova dobra djela. Svoju slavu i korist stavlja pred ljude. To traži pred ljudskim pogledom. Takav nije ništa ispunio od onoga što je Gospodin u tome smislu naredio. Taj čovjek kani vršiti svoju pravednost pred ljudima da ga ljudi vide. Njegova svjetlost nije tako sjala pred ljudima da slave Oca koji je na nebesima. Dotični je htio da se njega veliča, a ne Boga. Tražio je svoju korist. Nije ljubio Gospodnju volju.

Apostol kaže o takvima: "Svi traže svoje, a ne Isusa Krista" (Fil 2,21). Misao, prema tome, nije onda stala gdje Isus veli: "Neka vaše svjetlo svijetli pred ljudima da vide vaša dobra djela". Krist je neposredno dodao zašto se mora djelovati. Kaza: "Da slave vašega Oca koji je na nebesima".

Čovjek čini dobro. Ljudi to vide. Ali čovjek u svojoj savjesti treba imati nakanu dobra čina. Riječ je o nakani da se izađe na glas samo radi Božje slave i zbog onih koji imaju korist od isticanja. To su ljudi kojima je korisno što se Bogu sviđa. Bog je dotično udijelio čovjeku. Tako drugi neće zapasti u očaj da se, ako hoće, isto može i njemu darovati.

Isto je i s drugom presudom gdje Krist kaže: "Pazite da svoju pravednost ne ostvarujete pred ljudima". I nju Gospodin završava gdje kaže: "(...) da oni vide (...)" Krist nije dodao: "I slave Oca vašega koji je na nebu". Zapravo je dometnuo: u protivnome nećete imati plaće kod Oca koji je na nebesima. Time pokazuje kakvi su ljudi kakvima ne želi svoje vjernike.

Dotični svoju plaću baš u tome traže da ih ljudi zapaze. U to polažu svoje dobro. Tu naslađuju ispraznost svoga srca. Tu se ispražnjuju i nadimlju. Tu se napuhuju i venu.

Nije dosta reći: "Pazite da pred ljudima ne činite svoju pravednost". Zašto? Isus je dodao: "Da vas oni vide". Ovo je razlog: ima ljudi koji svoju pravednost ne vrše pred ljudima da ih ljudi vide već da vide sama dobra djela pa da slave Oca koji je na nebesima. Otac se udostojao da to dade bezbožnima koji su opravdani.

Hvalitelj

4. - Oni koji su nalik spomenutima ne ističu svoju pravednost nego pravednost onoga iz čije vjere žive. Zato Apostol kaže: "(...) da steknem Krista i nađem se u njemu. Nemam svoju pravednost koja dolazi od zakona. Ali imam pravednost koja je po vjeri u Krista. Ona je iz Boga - ta pravednost iz vjere" (Fil 3, 8-9). Na drugome mjestu veli: "(...) da budemo u njemu Božja pravednost (...)" (2 Kor 5,21). Stoga Židove kori tvrdeći: "Ne poznaju Božju pravednost. Svoju žele uspostaviti. Nisu podložni Božjoj pravednosti" (Rim 10,3).

Netko, dakle, želi da ljudi vide njegova dobra djela te se onaj slavi od koga je primio djela koja se u njemu vide. Na taj način pobožnom vjerom isti ljudi pozivaju da nasljeduju dobro. Svjetlo svakoga takvog svijetli pred ljudima jer iz njega izlazi svjetlo ljubavi, a ne izbija dim oholosti.

Isti se kod toga boji da svoju pravednost ne vrši pred ljudima te ga ljudi vide. Tu pravednost ne pripisuje sebi niti je čini da njega vide. Čini je da se onaj spozna koji se hvali u opravdanome čovjeku pa da i u hvalitelju učini što se veliča u drugome. Želim kazati: da i hvalitelja učini dostojnim pohvale.

Čujte i Apostola. Kazao je: "Svima se u svemu sviđajte kao što se i ja u svemu svima dopadam". Ali nije na tome ostao. Nije cilj svoje nakane u to položio da se dopada ljudima. Inače bi netočno rekao: "Ako se još uvojek sviđam, nisam Kristov sluga". Pavao je smjesta istaknuo zašto je drag ljudima. Reče: "Ne tražim što je meni korisno nego mnogima da budu spašeni" (1 Kor 10,33). Nije se ljudima sviđao iz vlastite koristi da bude Kristov sluga. Ali se ljudima sviđao radi njihove koristi da bude prikladan Kristov djelitelj. Pavlu je pred Bogom bila dovoljna savjest. Ipak je iz njega sjajilo prd ljudima što su oni nasljedovali.

PAKLENI OGANJ

Mt 5,22

Br. 55.

Jezik

1. - Ulomak svetoga evanđelja koji netom čusmo kada se čitao jako nas je prestrašio ako imamo vjeru. Nije prestrašio one koji je nemaju. Budući pak da ih ne straši, krivo žele biti sigurni. Ne znaju raspodijeliti i razlikovati vrijeme straha i sigurnosti.

Neka se, dakle, boji tko sada provodi kršćanski život da u drugome životu može posjedovati beskrajnu sigurnost. Dakle, bojali smo se. Tko da se ne plaši kada Istina govori i kaže: "Tko svome bratu rekne da je luđak, bit će kriv za oganj pakleni" (Mt 5,22).

Nijedan čovjek ne može ukrotiti jezik. Čovjek kroti zvijer, ali ne obuzdava jezika. Kroti lava, ne suspreže govor. Sam kroti, ali sama sebe ne ukroćuje. Ukroćuje ono čega se boji. Da bi sebe ukrotio, ne boji se čega se treba strašiti. Što se događa? Istinita je tvrdnja jer dolazi od istinita proroštva: "Nijedan čovjek ne može ukrotiti jezik" (Jak 3, 7-8).

Kroćenje

2. - Braćo moja! Što činiti? Vidim da govorim mnoštvu. Ali kako smo svi u Kristu jedno, kao u potaji stvorimo odluku. Nitko nas tuđi ne sluša. Jedno smo i za jednoga smo. Što, dakle, činiti?

"Tko bratu kaže luđače, bit će kriv za pakleni oganj". Ali "nijedan čovjek ne može ukrotiti jezik". Da li će stoga svi otići u paklenu vatru? Nipošto! "Gospodine, postao si nam utočište s pokoljenja na pokoljenje" (Ps 89,1). Tvoja je srdžba pravedna. Nikoga nepravedno ne bacaš u pakao. "Kamo ću poći od tvoga Duha? Kamo ću od tebe pobjeći" (Ps 138,7)? Jedino tebi!

Predragi, shvatimo! Kako nijedan čovjek ne može ukrotiti jezik, moramo se uteći Bogu da on obuzda naš jezik. Ti ga ne možeš ukrotiti sve kada bi i htio. Čovjek si. "Nijedan čovjek ne može ukrotiti jezik".

Promotrite same životinje koje krotimo. Konj, deva, slon, zmija, lav ne krote sebe. Tako ni čovjek ne kroti sebe. Traži se čovjek da se ukroti konj, vol, deva, slon, lav, zmija. Bog se pak traži da ukroti čovjeka.

Božje djelo

3. - Dakle: "Gospodine, postao si nam utočište". Sebe tebi povjeravamo i dobro će nam biti od tebe. Zlo nam je od nas. Jer smo te ostavili, prepustio si nas samima sebi. "Gospodine, postao si nam utočište".

Braćo moja! Moramo li sumnjati da će nas Bog učiniti krotkima ako mu se predamo da nas ukroti? Ukrotio si lava koga nisi stvorio. Tebe pak da ne ukroti koji te načinio? Čime si uspio ukrotiti sve te silne životinje? Da li si im ravan tjelesnim silama? Kojom si, dakle, moći bio sposoban ukrotiti goleme zvijeri? Zvijeri su i one životinje koje se nazivaju blagom. Ne podnose se ako nisu ukroćene.

Običaj ne pozna životinje osim u ljudskim rukama, pod čovjekovim uzdama i ljudskom vlašću. Zar zato smatraš da su mogle doći na svijet ukroćene? Zaista primijeti strašne životinje. Lav riče. Tko ga se ne boji? Ipak znaš da si od lava jači. Zbog čega? Ne radi tjelesne snage već zbog nutarnjega umnoga razuma. Onim si od lava jači po čemu si sazdan na Božju sliku. Božja slika kroti zvijeri. A da Bog ne ukroti svoju sliku?!

Krotitelj

4. - U Bogu je nada. Njemu se podložimo i molimo milosrđe. U nj stavimo svoje ufanje. Dok se ne ukrotimo i sasvim obuzdamo, tj. usavršimo, podnosimo krotitelja. Naš krotitelj obično iznosi bičeve. Ako ti da ukrotiš svoje blago posižeš za šibom i bičem, zar da za tim ne segne Bog da upokori svoje blago koje smo mi? On će od svoga blaga stvoriti svoje sinove.

Krotiš svoga konja. Što ćeš dati svome konju kada te - ukroćen - počne nositi, podlagati se tvojoj stezi, slušati tvoje naređenje, biti blago, tj. potpora za tvoju slabost? Čime ćeš mu uzvratiti? Uopće ga nećeš pokopati kada ugine već baciti da ga ptice raznesu.

Tebi ukroćenu Bog čuva baštinu. To je sami Bog. Iako si privremeno mrtav, on te uskrsava. Vraća ti tvoje tijelo sve do svake vlasi. Zauvijek će te postaviti s anđelima. Tu se više nećeš trebati krotiti. Najblaži će te posjedovati. Tada će Bog biti "sve u svima" (1 Kor 15,28). Neće više biti nikakve nesreće koja će nas mučiti. Bit će samo sreća koja hrani. Naš Bog bit će sami naš pastir. Naše će piće biti naš Bog i naša čast naš Bog. Naše će bogastvo biti naš Bog. Ovdje različito tražiš. Sami Bog koji je jedan bit će ti sve.

Bič

5. - Čovjek se kroti zbog te nade. Zar je onda krotitelj nepodnošljiv? Čovjek se kroti s tim ufanjem. Hoće li mrmljati protiv korisnoga krotitelja ako možda iznese bič?

Čuli ste kako Apostol potiče. Veli: "Ako se odvojite od zapta, niste sinovi nego nezakonita djeca". Grčka riječ doslovce znači vanbračni. "Koji je to sin kome njegov otac ne nameće stegu? Imali smo oce koji su popravljali naše tijelo. I bojali smo se. Zar da se još više ne podložimo Ocu duhova te živimo" (Heb 12, 7-9)?

Što tije mogao dati tvoj otac koji te grdio, šibao, izvlačio bič i tukao te? Je li mogao učiniti da vječno živiš? Što nije mogao dati sebi kako će udijeliti tebi? Zbog svoga stanovitog novca koji je skupio od kamata i rada poučavao te bičevima da lošim životom ne uništiš njegov trud koji ti je ostavio. Sina je udarao bojeći se da propadnu njegovi trudi. Tebi je ostavio što ovdje nije mogao držati niti ponijeti. Ovdje ti nije nešto ostavio što bi moglo biti njegovo. Umro je da ti preuzmeš.

Poučava te i tvoj Bog, tvoj otkupitelj, tvoj krotitelj, kaznitelj tvoj, tvoj Otac. Radi čega? Da ondje primiš baštinu gdje ne nosiš oca već samoga Oca imaš za baštinu. Poučavaš se za tu nadu i mrmljaš? I ako se dogodi neka žalost možda huliš. Kamo ćeš pobjeći od Očeva Duha? Eto, pušta te i ne bičuje. Ostavlja hulitelja. Zar nećeš osjetiti suca? Zar nije bolje da te bičuje i primi nego da ti oprosti i napusti te?

Utočište

6. - Recimo, dakle, Gospodinu Bogu svome: "Gospodine, postao si nam utočište s naraštaja u naraštaj". Postao si nam utočište u prvome i drugome pokoljenju. Utočište si: nije nas bilo, rodili smo se. Utočište si da se preporodimo jer smo bili zli. Utočište si kada hraniš one koji te ostavljaju. Utočište si: podižeš i upravljaš svojim sinovima. Ti si nam postao utočište. Od tebe nećemo otići kada nas oslobodiš od svih naših zala i napuniš nas svojim dobrima. Daješ dobra i mamiš da se ne umorimo na putu. Popravljaš, udaraš i biješ da ne sađemo s puta. Bilo, dakle, da mamiš da se ne zamorimo na putu ili kažnjavaš da ne zalutamo s puta, "postao si nam, Gospodine, utočište".

PROPOVIJEDI O OČENAŠU
Mt 5, 7-13

Br. 56.

I.

Očenaš i Vjerovanje

1. - Blaženi Apostol pokazuje da su proroci pretskazali ova vremena kada će se dogoditi da će svi narodi vjerovati u Boga. U tu je svrhu iznio svjedočanstvo gdje piše: "Ovo će biti: svaki će se čovjek spasiti koji zazove ime Gospodnje" (Jk 2,32). Prethodno se samo kod Izraelaca zazivalo ime Gospodina koji je stvorio nebo i zemlju. Ostali su narodi zazivali nijeme i gluhe kumire koji ih nisu čuli ili zloduhe koji su ih za njihovo zlo čuli. Kada je pak došla "punina vremena", ispunja se što je prorečeno: "Bit će: svatko će se spasiti tko zazove Gospodnje ime".

Potom su sami Židovi poganima uskraćivali evanđelje. To vrijedi i za one koji su povjerovali u Krista. Govorili su da Kristovo evanđelje ne treba propovijedati onima koji se nisu obazrezali. Apostol Pavao protiv njih je istaknuo navedeno svjedočanstvo: "Bit će: svatko će se spasiti tko zazove ime Gospodnje". Smjesta je za one koji ne htjedoše da se naviješta poganima ovo dodao: "Kako će onoga zazivati u koga nisu povjerovali? Ili kako će vjerovati u onoga o kome nisu čuli? Ali kako će čuti bez propovjednika? Kako će propovijedati ako nisu poslani" (Rim 10, 13-15)?

Dakle, kazao je: "Kako će onoga zazivati u koga nisu povjerovali"? Stoga niste najprije "primili"[18] Očenaš, potom Vjerovanje. Prvo "primiste"[19] Vjerovanje gdje doznajete što vjerujete. Zatim primate Očenaš. Tu saznajete koga zazivate. Vjerovanje, prema tome, pripada vjeri, Očenaš molitvi. Onaj se uslišava tko zazivljući vjeruje.

Molitva i moljeni

2. - Mnogi mole što ne bi trebali moliti. Ne znaju što im koristi. Onaj koji zaziva mora se čuvati dvoga: neka ne moli što ne treba i neka ne

18. Riječ je o obredu kada se u katekumenatu pred krsni čin naređivalo katekumenima da napamet nauče Očenaš. Taj su Očenaš "primili", tj. pred njima se rastumačio sadržaj Očenaša da ga naučena "vrate", tj. pred zajednicom naizust izgovore.
19. Kako se "primao" i "vraćao" Očenaš, isto se činilo i s Vjerovanjem.

moli od onoga od koga ne treba. Ništa se ne smije moliti od đavla, kumira i zloduha. Ako se nešto mora moliti, treba tražiti od Gospodina Boga našega Isusa Krista i Boga koji je Otac proroka, apostola i mučenika i Otac Gospodina našega Isusa Krista. Moli se od Boga koji je stvorio nebo i zemlju, more i sve što je tu.

Ali valja se čuvati da od Boga ne tražimo što ne smijemo moliti. Moramo moliti ljudski život. Ali koja ti korist ako ga moliš od gluhih i nijemih kumira? Isto tako koja ti korist ako od Boga Oca koji je na nebesima tražiš smrt svojih neprijatelja? Da li si u Psalmu čuo ili čitao gdje se proriče o izdajici Judi, dostojnu osude, kako je o njemu kazalo proroštvo: "Neka mu njegova molitva bude na grijeh" (Ps 108,7)? Dakle, ako ustaneš i moliš zlo svojim neprijateljima, tvoja će ti molitva postati grijeh.

Psalmi

3. - Čitali ste kako onaj koji u Psalmima govori u njima nekako svojim dušmanima želi mnogo zla.Netko će reći: jamačno je pravedan onaj koji govori u Psalmima. Zašto želi svojim neprijateljima tako mnogo zla? On ne želi već predviđa. Proroštvo je proricateljev čin. Nije kletva onoga koji kazuje zlo. Proroci su u Duhu znali kome se ima dogoditi zlo, kome dobro. Po proroštvu govorahu kao da bi željeli što su predviđali.

Otkuda pak ti znaš da od tebe neće biti bolji za koga danas moliš zlo? Kažeš: znam da je dotični zao. Znaš da si i sam opak. Možda se usuđuješ suditi o tuđemu srcu koje ne poznaš. Ipak znaš da si sam zao. Ne čuješ li kako Apostol govori: "Ranije sam bio hulitelj, progonitelj i nepravedan čovjek. Ali sam postigao milosrđe jer sam s neznanjem djelovao u nevjeri" (1 Tim 1,13)?

Apostol Pavao progonio je kršćane. Gdje bi ih našao, vezao ih je. Privodio ih je svećenicima da ih saslušaju i kazne. Što, braćo, mislite da li je Crkva tada molila protiv Pavla ili za nj? Dakako, Božja je Crkva učila od svoga Gospodina koji je obješen na križu rekao: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine" (Lk 23,34). Stoga je molila za Pavla - točnije za Savla - da se u njemu dogodi što se i zbilo.

Pavao kaže: "Bio sam nepoznat licu judejskih crkava koje su u Kristu. Samo su toliko čule da onaj koji nas je nekada progonio sada propovijeda vjeru koju je nekoć pustošio i zbog mene slaviše Boga" (Gal 1, 22-24). Zašto ga slaviše? Stoga što su molile Boga prije nego se dogodilo.

Brbljavost

4. - Naš je Gospodin najprije otklonio brbljavost da Bogu ne donosiš mnogo riječi kao da mnogim riječima želiš poučavati Boga. Kada, dakle, moliš, potrebna ti je pobožnost, ne brbljavost. "Zna vaš Otac što vam je potrebno prije nego od njega tražite".

Prema tome ne govorite puno. Bog zna što vam je nužno. Ipak neka ovdje nitko ne kaže: ako Bog zna što nam je nužno, zašto kazujemo i ono malo riječi? Zašto molimo? Bog zna. Neka udijeli što zna da nam je nužno.

Bog hoće da moliš kako bi dao onome tko želi i da ne omrzne što je udijelio. On sam nadahnjuje i želju. Riječi koje je u Očenašu naučio Gospodin naš Isus Krist uobličene su želje. Nije ti dopušteno drugo moliti nego što je ondje napisano.

Otac i njegovo sveto ime

5. - Isus kaže: "Vi, dakle, govorite: Oče naš koji jesi na nebesima". Ovdje počeste Boga imati kao Oca. Kada se rodite, imat ćete. Ali i sada ste - prije nego se rodite - začeti njegovim sjemenom da se u zdencu rodite iz utrobe Crkve.

"Oče naš koji jesi na nebesima". Sjetite se da Oca imate na nebesima. Sjetite se da ste se od Adama rodili za smrt i da ste se od Boga Oca preporodili za život. Što govorite, recite u svojim srcima. Moliteljevo će osjećanje biti uslišiteljev učinak.

"Sveti se ime tvoje". Zašto moliš da se posveti Božje ime? Ono je sveto. Zašto moliš kada je već sveto? Nadalje, kada moliš da se posveti Božje ime zar, tako reći, Boga ne moliš za nj, a ne za se? Shvati da i za se moliš. Moliš da se u tebi posveti što je u sebi uvijek sveto. Što znači "sveti se"? Da se drži svetim i da se ne prezire. Kada, dakle, moliš, vidiš da sebi želiš dobro. Tebi je na zlo ako prezreš Božje ime, a ne Bogu.

Kraljevstvo

6. - "Dođi kraljevstvo tvoje". Kome to želimo? Zar Božje kraljevstvo neće doći ako ne molimo? O tome se kraljevstvu kaže da će nastupiti poslije svršetka svijeta. Bog, inače, uvijek posjeduje kraljevstvo. Nikada nije bez

kraljevstva kome služi svekoliko stvorenje. Koje kraljevtsvo želiš? Ono o kome piše u evanđelju: "Dođite, blagoslovljeni moga Oca. Primite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od početka svijeta" (Mt 25,34). Želimo da dođe u nas. Žudimo da se nađemo u njemu.

To će, eto, kraljevstvo doći. Ali što tebi koristi ako te zatekne slijeva? I tu, dakle, za se želiš dobro i za se moliš. Želiš i u molitvi čezneš da tako živiš kako bi pripadao Božjemu kraljevstvu koje se daje svima svetima. Kada, dakle, govoriš "dođi kraljevstvo tvoje", za se moliš da dobro živiš. Daj da pripadamo tvome kraljevstvu! Neka i za nas dođe što će doći tvojim svetima i pravednima.

Volja

7. - "Budi volja tvoja". Zar Bog neće vršiti svoju volju ako to ne rekneš? Sjeti se da si u Vjerovanju kazao: "Vjerujem u Boga Oca svemogućega". Ako je svemoguć, zašto moliš da bude njegova volja? Što, dakle, znači "budi volja tvoja"? Neka bude u meni da se ne opirem tvojoj volji. I tu, dakle, za se moliš, a ne za Boga. Božja će se volja u tebi zbiti, iako ne biva od tebe. Reći će: "Dođite, blagoslovljeni moga Oca! Primite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od postanka svijeta" (Mt 25,34). U tome će se ostvariti Božja volja. Pravedni će i sveti primiti kraljevstvo. Isus će također reći: "Odlazite u vječni oganj koji je pripravljen đavlu i njegovim glasnicima" (Mt 25,41). I u tome će se zbiti volja Božja. Kao zli će se osuditi na vječni oganj.

Drugo je da se volja događa od tebe. Da se u tebi zbude, ne moliš bez razloga. Moliš da ti bude dobro. Dakle: u tebi se ostvaruje bilo da ti je dobro ili loše. Ali neka se i od tebe dogodi!

Zašto govorim: "Budi volja tvoja u nebu i zemlji"? Zašto ne velim: neka tvoja volja bude od neba i zemlje? Stoga tako govorim jer Bog čini što se događa u tebi. Nikada se ne zbiva od tebe što on ne čini u tebi. Ali Bog katkad čini u tebi što ne biva od tebe. Ipak nikada ništa ne biva od tebe, ako Bog ne čini u tebi.

Nebo i zemlja

8. - Što pak znači "u nebu i zemlji" ili "kako u nebu tako i u zemlji"? Anđeli štuju tvoju volju, činimo je i mi. "Budi volja tvoja kako u nebu

tako i u zemlji". Razum je nebo, tijelo je zemlja. Govoriš - ako uopće govoriš - što Apostol kaže: "Razumom služim Božjemu zakonu, a tijelom zakonu grijeha" (Rim 7,25). Božja se volja vrši u nebu, ali se još ne vrši u zemlji. Jednom će se tijelo složiti s razumom. Pobjeda će "progutati smrt" (1 Kor 15,54). Neće zaostati nikakva tjelesna nečistoća s kojom pamet bije boj. Svađa će iščeznuti "u zemlji" kada mine rat srca i kada nestane što je kazano: "Tijelo žudi protiv duha, duh protiv tijela. To se između sebe protivi da ne činite što hoćete" (Gal 5,17).

Taj će rat nestati. Sva će se pohota izmijeniti u ljubav. U tijelu neće ništa ostati što će se suprotstaviti duhu. Više se ništa neće krotiti, obuzdavati niti gaziti. Sve će po slozi žuriti prema pravednosti. Kada se sve prethodno obistini, bit će Božja volja "u nebu" i "u zemlji". Kada molimo "budi volja tvoja na nebu i zemlji", želimo savršenost.

"Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". U Crkvi duhovni su nebo, puteni zemlja. Dakle: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". Kako ti služe duhovni, neka ti - na bolje promijenjeni - služe i puteni.

"Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". Postoji još jedan veoma pobožan smisao. Potaknuti smo moliti za svoje neprijatelje. Crkva je nebo, njezini su neprijatelji zemlja. Što, dakle, znači "budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji"? Neka naši neprijatelji vjeruju kako i mi u te vjerujemo. Neka postanu prijatelji. Neka nestane neprijateljstva. Zemlja su i zato nam se protive. Neka postanu nebo i bit će s nama.

Kruh

9. - Ovdje je već očito da se za se molimo. Kada govoriš "sveti se ime tvoje", treba ti rastumačiti da se za se moliš, ne za Boga. Kada izgovaraš "budi volja tvoja" i to ti moramo razjasniti. Inače ćeš misliti kako Bogu želiš dobro -da bude njegova volja - i da uopće ne moliš za se. Kada izričeš "dođi kraljevstvo tvoje", i to se mora razglobiti da ne misliš kako Bogu želiš dobro da vlada. Od toga mjesta pa do kraja Očenaša jasno je da Boga molimo za se. Kada izgovaraš "kruh naš svagdanji daj nam danas", priznaješ da si Božji siromah. Ali ne stidi se. Koliko god netko bio na zemlji bogat, Božji je siromah. Siromah stoji pred bogataševom kućom. Međutim, i bogatš stoji pred kućom velikoga bogataša. Od bogataša se prosi, ali i on moli. Kada ne bi bio u potrebi, ne bi molitvom kucao na Božje uši. Što treba bogatašu? Usuđujem se kazati da bogatašu treba svagdašnji kruh. Zašto je

svime bogat? Radi čega? Stoga što mu je Bog dao. Što će imati ako Bog ustegne svoju ruku? Zar mnogi nisu zaspali bogati, ustali siromasi? Što bogataš posjeduje, od Božjega je milosrđa. Nije od njegove moći.

Dnevni kruh

10. - Predragi! Pođimo od ovoga kruha kojim se puni trbuh i dnevno hrani tijelo. Vidite da Bog taj kruh ne daje samo onima koj ga slave već i onima koj ga hule. Bog čini da njegovo sunce izlazi nad "dobrima i zlima" i da daždi nad "pravednima i nepravednima" (Mt 5,45).

Slaviš, hrani te. Huliš, hrani te. Čeka te da izvršiš pokoru. Ali ako se ne promijeniš, osuđuje te. Taj, dakle, kruh od Boga dobivaju dobri i zli. Misliš li stoga da ne postoji neki drugi kruh koji ištu sinovi i kojem je Gospodin rekao u evanđelju: "Nije dobro da se kruh oduzme siromasima i baci psima" (Mt 15,26)? Uistinu postoji. Što je taj kruh? Zašto se naziva svagdašnji? I on je nužan. Bez njega ne možemo živjeti. Bez kruha se ne može. Besramno je ako od Boga tražiš bogatstvo, ali nije besramno tražiti dnevni kruh. Bogatstvo te uzoholjuje, od kruha živiš.

Ovaj se vidljivi i opipljivi kruh daje dobrima i zlima. Sinovi traže dnevni kruh. To je Božja riječ. Ona nam se svaki dan izdaje. Naš je kruh svagdašnji. Od njega ne živi trbuh već duh. Nužan je dok smo zasada radnici u vinogradu. Hrana je, ne naplata.

Tko radnika vodi u vinograd duguje mu dvoje: hranu da ne malakše i nagradu da se veseli. Na ovoj je zemlji naš svagdašnji kruh Božja riječ. Trajno se izdaje u crkvama. Naša se nagrada nakon rada naziva vječni život. Ali ako ovaj naš svagdanji kruh shvatiš onim što vjernici primaju i što ćete i sami primiti kada se krstite, dobro molimo i kažemo: "Kruh naš svagdašnji daj nam danas". Molimo da tako živimo te se ne odvojimo od onoga oltara.

Dugovi

11. - "I otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima svojim". Ni tu prošnju ne treba tumačiti. Molimo je za se. Tražimo da nam se otpuste naši dugovi. Dužnici smo, ali ne zbog novaca već grijeha. Možda odmah kažeš: zar i vi? Odgovaramo: i mi. Zar ste, sveti biskupi, i vi dužnici? I mi smo dužnici. I vi? Daleko od toga, gospodine! Ne nanosi sebi nepravdu! Ne nanosim sebi nepravdu već kažem istinu. Dužnici smo. "Ako kažemo da nemamo grijeha, sami sebe varamo. I istna nije u nama" (1 Iv 1,8). I kršteni smo i dužnici smo. Ništa nije ostalo što nam se nije oprostilo u krštenju. Ali živeći, počinismo što se svaki dan oprašta.

Koji se krste i izlaze, penju se bez duga. Bez duga odlaze. Koji se krste i zadrže u ovome životu zbog smrtne krhkoće štogod griješe. Radi toga ne doživljavaju brodolom. Ipak je nužno da to očiste. Ako ne očiste, nečistoća se polako skuplja i cijela lađa tone. Navedeno moliti znači čistiti. Ali nije potrebito samo moliti već i davati milostinju. Kada se čisti da lađa ne potone, djeluje se riječima i rukama. Riječima djelujemo kada govorimo: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima svojim". Rukama djelujemo kada izvršujemo riječ: "Gladnome lomi svoj kruh i potrebnoga bez krova uvedi u svoju kuću. Milostinju stavi u siromahovo srce. Ona će za te moliti kod Gospodina" (Iz 58,29; Sir 29,15).

Čišćenje

12. - Preporodna nam kupelj oprašta sve grijehe. Ipak bismo zapali u veliku tjeskobu, da nam se nije dalo dnevno čišćenje kroz svetu molitvu. Milostinja i molitve čiste grijehe. Samo se ne smije počiniti takve grijehe zbog kojih se nužno odvajamo od dnevnog kruha. Moramo izbjeći dugove kojima se duguje stanovita i stroga osuda. Ne recite da ste pravedni i da tobože ne postoji razlog zašto biste govorili: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima svojim".

Treba se slijedećega čuvati: idolopoklonstva, zvjezdarskoga suzvježđa, vračarskih lijekova, krivovjerničkih prijevara, raskolničkih rascijepa, ubojstava, preljuba, bluda, krađa, otimačina, kriva svjedočenja i tome slično. Ne govorim o onome što ima opasan ishod kada je nužno odvajanje od olatara i vezanje na zemlji da bude vezano i na nebu. To je veoma pogibeljno i smrtonosno ako se ne odriješi na zemlji da se ne odriješi ni na nebu. Ako se navedno izuzme, preostaje puno toga u čemu čovjek griješi.

Čovjek griješi ako drage volje gleda što ne treba. Tko pak da zadrži hitrinu oka? Čak se katkada rekne da je oko dobilo naziv od brzine. Tko da zadrži uho ili oko? Oči se dadu zatvoriti kada hoćeš. Uši s naporom zatvaraš. Digneš ruku i dođeš do njih. Ali ako ti netko drži ruku, uši su otvorene. Ne možeš ih zatvoriti protiv zlih, nečistih, laskavih i varljivih riječi.

Kada nešto čuješ što ne treba, zar ne griješiš uhom mada dotično nisi učinio? Rado slušaš neko zlo. Koliko grijeha počinja smrtonosni jezik? Ne-

kada su takvi da čovjeka udaljuju od olatara. Tu spada hula. Mnogo se isprazna kaže što se ne odnosi na zbilju. Recimo da ruka ne čini nikakvo zlo. Noga ne hita nikakvu zlu. Oko se ne usmjeruje na raskalašanost. Uho se dragovoljno ne otvara sramoti. Jezik se ne pokreće onome što ne dolikuje. Reci tko će zadržati misli?

Braćo moja! Često molimo, a na drugo mislimo. Kao da zaboravljamo pred kime stojimo ili pred kime sagnuti ležimo. Ako se sve to skupi protiv nas, zar neće pritiskati jer je maleno? Koja je razlika ako te pritišće olovo ili pijesak? Olovo je jedinstvena tvar, pijesak mnogobrojna zrnca. Ipak te obiljem pritišće.

Grijesi su mali. Zar ne vidiš da se rijeke pune malim kapima. Ipak odnose imanja. Grijesi su mali, ali ih ima mnogo.

Ugovor

13. - Svaki dan, dakle, govorimo i istinitim srcem recimo i što govorimo činimo: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštano dužnicima svojim". S Bogom sklapamo ugovor i temeljno načelo. Ovo ti kaže tvoj Gospodin Bog: otpusti, otpuštam. Nisi oprostio. Sam si protiv sebe. Ja nisam.

Moji predragi sinovi! Znam što vam je u Gospodnjoj molitvi korisno. U cijelome Očenašu najkorisnija vam je ova presuda: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo svojim dužnicima". Stoga me poslušajte.

Vi ćete se krstiti. Sve otpustite. Što god tko ima u svome srcu protiv nekoga, neka od srca oprosti. Tako pristupite krštenju. Budite sigurni da vam se oprašta što ste sagriješili. Od roditelja se rađate po Adamu s iskonskim grijehom. Radi toga grijeha s mališanima hitite Spasiteljevoj milosti. Sve što životom dodadoste riječima, djelima, mislima: sve se oprašta. Odonuda ćete izaći kao od lica svoga Gospodina: bezbrižni za sve dugove.

Neprijatelji

14. - Dotaknuo sam se onih dnevnih grijeha. O njima vam rekoh da je u smislu dnevnoga očišćenja nužno reći: "Oprosti nam duge naša kako i mi otpuštamo dužnicima svojim". Što ćete činiti? Imate neprijatelja. Tko živi na ovoj zemlji da nema dušmanina? Trudite se da ih ljubite. Goropadan ti neprijatelj na nikakav način ne može naškoditi koliko ti sebi štetiš ako ga

ne ljubiš. Neprijatelj može nauditi tvome ljetnikovcu, domu, sluzi, sluškinji, sinu, supruzi i - što je mnogo - tvome tijelu ako mu je data vlast. Da li kao ti može štetiti tvojoj duši?

Predragi! Nastojte oko toga savršenstva. Potičem vas. Međutim, da li sam vam ja ono dao? Dao vam je kome govorite: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji".

Neka vam se to ne čini nemogućim. Znam, poznato mi je i iskusio sam da ima kršćana koji ljube svoje neprijatelje. Vi ne činite ako vam se učini nemogućim. Najprije vjerujte da se može i molite da u vama bude Božja volja.

Što ti koristi zlo tvoga neprijatelja? Kada ne bi imao nikakvo zlo, ne bi bio dušmanin. Želi mu dobro. Neka prestane sa zlim i neće ti ni biti neprijatelj. U njemu ti nije neprijateljica ljudska narav već grijeh. Da li ti je zato neprijatelj što ima dušu i tijelo? Isto je što i ti: imaš dušu, ima dušu; imaš tijelo, ima tijelo. S tobom je istobitan. Jednako ste načinjeni od zemlje. Gospodin vam je dao dušu. Neprijatelj je što si i ti. Pogledaj svoga brata. Prvo dvoje ljudi - Adam i Eva - bili su naši roditelji. Adam otac, Eva majka. Mi smo, dakle, braća. Ostavimo prvo podrijetlo. Bog je Otac, Crkva majka. Mi smo, dakle, braća. Ali moj je neprijatelj poganin, Židov, krivovjernik. Međutim, već ranije rekoh: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji".

Crkvo, tvoje je neprijatelj poganin, Židov, krivovjerac. Zemlja je. Ako si nebo, zazovi Oca koji je na nebesima i moli za svoje neprijatelje. I Savao je bio neprijatelj Crkve. Za nj se molilo, postao je prijatelj. Ne samo što je prestao biti progonitelj već je postigao da bude pomagač. Ako istinu tražiš, molilo se protiv Savla. Molilo se protiv njegove zloće, ne naravi.

I ti moli protiv zloće svoga dušmanina. Neka ona umre da živi. Ako umre tvoj neprijatelj, ostao si bez dušmanina, ali nisi stekao prijatelja. Ako premine zloća, izgubio si neprijatelja, ali si dobio prijatelja.

Riječ i čin

15. - Još uvijek govorite: tko može? Tko to čini? Neka Bog to učini u vašim srcima. I sam znam da ih malo to čini. Veliki su i duhovni koji čine. Da li su takvi u Crkvi svi vjernici koji pristupaju oltaru i blaguju Kristovo tijelo i krv? Ipak svi govore: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo

dužnicima svojim". Ako im Bog odvrati: zašto od mene tražite da činim što sam obećao kada vi ne vršite što sam naredio? Što obećah? Otpustiti vam vaše duge. Što sam zapovjedio? Da i vi otpustitte svojim dužnicima. Kako to možete činiti ako ne ljubite neprijatelje?

Braćo! Što ćemo činiti? Zar se na pravu neznatnost svodi Kristovo stado? Ako samo oni smiju kazati "oprosti nam grijehe naše kako i mi opraštamo svojim dužnicima" koji ljube neprijatelje, ne znam što bih činio i rekao. Zar vam reći da ne molite ako ne ljubite svoje neprijatelje? Hoću li vam kazati da u Gospodnjoj molitvi - ako ne ljubite svoje dušmane - ni ne govorite: "Oprosti nam duge naše kako i mi opraštamo dužnicima svojim"? Predpostavi da kažem da ne molite. Ako ne reknete, ne opraštaju vam se grijesi. Ako kažete, a ne vršite, opet vam se ne opraštaju. Morate, dakle, reći i činiti da se grijesi oproste.

Skrušeni neprijatelj

16. - Vidim nešto čime mogu utješiti kršćansko mnoštvo, a ne mali broj. Znam da želite to čuti. Krist je rekao: "Oprostite da vam se oprosti" (Lk 6,37). Što vi govorite u Očenašu? O čemu sada raspravljamo? Govorite: "Oprosti nam duge naše kako i mi opraštamo dužnicima svojim". Tako, Gospodine, oprosti kako i mi opraštamo.

Ovo govoriš: Oče koji si na nebesima tako oprosti naše dugove kako i mi opraštamo svojim dužnicima. To morate činiti. Ako ne budete činili, propast ćete. Kada dušmanin traži oproštenje, smjesta oprostite. Da li vam je puno? Bilo bi puno ljubiti razjarenoga neprijatelja. Je li mnogo ljubiti čovjeka koji te usrdno moli? Što veliš? Bjesnio je i ti si ga mrzio. Bilo bi mi drago da ni onda nisi mrzio. Radovao bih se da si se podnoseći razbješnjeloga sjetio Gospodina koji govori: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine" (Lk 23,34).

Ovo bih nadasve htio: da si se i u ono vrijeme kada je neprijatelj mahnitao protiv tebe obazreo na Gospodina Boga svoga koji je kazao što smo naveli. Ali ćeš možda reći da je on učinio kao Gospodin jer je Krist, Sin Božji, Jedinorođenac, Riječ postala tijelo. Što ću ja opaki i slabi čovjek?

Ako je za te previše tvoj Gospodin, misli o onome tko je sluga kao i ti. Kamenovali su svetoga Stjepana. On je posred kamenja kleknuo i molio za neprijatelje. Govoraše: "Gospodine, ovo im ne uzmi za grijeh" (Dj 7,59). Neprijatelji su bacali kamenje. Nisu tražili oproštenje, a Stjepan je za njih

molio. Hoću da budeš takav. Protegni se! Zašto uvijek srce vučeš po zemlji? Čuj: gore srca! Protegni se i ljubi neprijatelje. Ako ne možeš ljubiti kada neprijatelj bjesni, ljubi kada pita oprost. Ljubi čovjeka koji ti veli: brate, sagriješio sam, oprosti mi. Ako tada ne oprostiš, ne kažem da iz svoga srca tjeraš molitvu nego da ćeš biti izbrisan iz Božje knjige.

Mržnja

17. - Recimo da ćeš tada oprostiti ili iz srca otjerati mržnju. Kažem da ćeš iz srca otpustiti mržnju, ne zapt. Što? Zar da kaznim i onoga koji moli oproštenje? Učini što hoćeš. Smatram da svoga sina ljubiš i kada tučeš. Ne brineš se za suze izbijenoga jer mu čuvaš baštinu. Ja kažem da iz srca otjeraš mržnju kada te neprijatelj moli za oproštenje. Ali možda kažeš da on laže i hini. Suče tuđega srca! Reci mi misli svoga oca i svoje jučerašnje!

Moli, traži oproštenje. Oprosti, sve oprosti. Ako ne oprostiš, ne štetiš njemu već sebi. On zna što će činiti. Poći će vašemu Gospodinu i reći mu: Gospodine, molio sam čovjeka koji je sluga kao i ja da mi oprosti. Nije htio. Ti mi oprosti. Zar nije Gospodinu dopušteno otpustiti dugove svoga sluge? On će od Gospodina primiti oproštenje i otići oslobođen. Ti ostaješ vezan. Kako vezan? Doći će vrijeme molitve. Doći će da kažeš: "Otusti nam duge naše kako i mi otpuštamo svojim dužnicima". Gospodin će ti odgovoriti: "Zli slugo, toliko si mi dugovao. Molio si me i oprostio sam ti. Zar nije trebalo da se i ti smiluješ svome sluzi kao što sam se i ja tebi smilovao" (Mt 18, 32-33)?

Te su riječi iz evanđelja, ne iz moga srca. Ako, zamoljen, udijeliš oproštenje molitelju, možeš kazati molitvu o kojoj govorimo. Ako još nisi sposoban ljubiti goropadna čovjeka, ipak smiješ govoriti prošnju: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima svojim".

Kušnja i zlo

18. - "I ne uvedi nas u napast". "Oprosti nam duge naše kao što i mi opraštamo dužnicima svojim". To govorimo radi svojih već počinjenih grijeha. Ne možemo učiniti da nisu učinjeni. Možeš li učiniti da nisi učinio što si učinio? Što činiš da nije učinjeno što si učinio? Protiv onoga što je već učinjeno u pomoć dolazi ova riječ: "Otpusti nam duge naše kako i mi opraštamo dužnicima našim".

Što ćeš učiniti protiv grijeha u koje možeš upasti? Ovo: "Ne uvedi nas u napast već nas izbavi od zla", tj. od same napasti.

Tri i tri prošnje

19. - Ove će tri molbe ostati: "Sveti se ime tvoje; dođi kraljevstvo tvoje" i "budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". Te su tri prošnje radi vječnoga života.

Treba da je Božje ime u nama uvijek posvećeno. Moramo uvijek biti u Božjemu kraljevstvu. Dužni smo trajno vršiti Božju volju. To će biti zauvijek.

Svagdašnji je kruh sada nužan. Što od toga članka unaprijed molimo, pripada potrebi sadašnjega života. Dnevni je kruh nužan u ovome životu. Također je u ovome životu nužno da nam se oproste dugovi. Kada dođemo u drugi život, s dugovima smo gotovi. Na ovoj je zemlji napastovanje. Na njoj se opasno plovi. Kroz pukotine slabosti ulazi što se mora očistiti.

Kada postanemo jednaki Božjim anđelima, Bože sačuvaj da govorimo i molimo Boga da nam oprosti naše duge kojih uopće neće ni biti. Ovdje je, dakle, dnevni kruh, oprost dugova i molitava da ne uđemo u napast. U drugome životu napast ne ulazi. Ovdje molimo za oslobođenje od zla. U onome životu nema nikakva zla nego će trajati vječno dobro.

II.

Br. 57.

Redoslijed

1. - Red je na vašoj izgradnji da prije naučite što vjerujete, a potom što ištete. Tako kaže Apostol: "Bit će. Svatko će se spasiti tko zazove ime Gospodnje". Blaženi je Pavao to svjedočanstvo preuzeo od proroka koji je prorekao vremena kada će svi zazivati Boga i rekao: "Spasit će se tko zazove Gospodnje ime" (Jl 2,32). Tome je dodao: "Kako će zazivati u koga nisu vjerovali? Ili kako će vjerovati za koga nisu čuli? Kako će pak bez propovjednika čuti? Ili kako će propovijedati ako se ne pošalju" (Rim 10, 13-15)?

Poslani su, dakle, propovjednici. Propovijedali su Krista. Oni su propovijedali, narodi slušali. Slušajući su povjerovali i vjerujući zazivali. S punim pravom i najistinitije bi kazano: "Kako će zazivati u koga nisu povjerovali"? Stoga ste najprije naučili što vjerujete. Danas naučiste zazivati u koga ste povjerovali.

Kristova milosna braća

2. - Očenaš nas je naučio Božji Sin, naš Gospodin Isus Krist. Premda je - kako ste u Vjerovanju primili i uzvratili - sami Gospodin jedini Božji Sin, ipak nije htio biti jednim. Jedini je, a ne htjede biti jedan. Udostojao se imati braće. Kome kaže da reknu: "Oče naš koji si na nebesima"? Za koga je htio da ga nazivamo svojim Ocem ako ne njegova Oca? Zar nam zavidi?

Kada roditelji rode tri sina već se boje rađati da ne urade da drugi prose. Nasljedstvo pak koje nam Krist obećaje takvo je da ga mnogi postižu, ali nitko ne trpi oskudicu. Zato je u svoje bogastvo pozvao poganske narode. Jedincati ima bezbroj braće koja govore: "Oče naš koji jesi na nebesima". To su govorili oni koji su bili pred nama. Govorit će koji dođu poslije nas. Vidite koliko braće u svojoj milosti ima Jedini. S onima dijeli baštinu za koje je podnio smrt.

Imasmo na zemlji oca i majku da se rodimo za trud i smrt. Našli smo druge roditelje od kojih se rađamo za vječni život. To je Bog Otac i majka Crkva. Mislimo, predragi, čiji smo počeli biti sinovi. Živimo kako dolikuje onima koji imaju takvoga Oca. Vidite da se naš Stvoritelj udostojao biti naš Otac.

Molbe

3. - Čuli smo koga moramo zazivati. Nadom smo u vječnu baštinu počeli u nebu imati Oca. Čujmo što moramo od njega moliti. Što ćemo tražiti od takvoga Oca? Zar nismo danas, jučer i prekjučer od njega iskali kišu? Ništa nije veliko što tražimo od takvoga Oca. Ipak gledajte kakvim jecajima i kojom težnjom želimo dažd kada se prestrašimo smrti. Tu se pak strašimo čemu nitko ne može umaknuti. Svaki će čovjek prije ili kasnije umrijeti. Uzdišemo, molimo, mučimo se, zazivamo Boga da malo kasnije umremo. Koliko više moramo vapiti prema Bogu da onamo dođemo gdje nećemo nikada preminuti?

U nama

4. - Stoga je rečeno: "Sveti se ime tvoje". Od Oca i to molimo da se u nama posveti njegovo ime koje je uvijek sveto. Ali kako se Očevo ime posvećuje u nama? Tako da nas čini svetima. Mi nismo bili sveti. Po Božjem imenu postajemo sveti. Otac je uvijek svet i njegovo je ime uvijek sveto. Za se molimo, ne za Boga. Ne želimo Bogu dobro. Njemu se nikada ne može dogoditi ništa zla. Sebi želimo dobro da se posveti sveto Božje ime. Što je uvijek sveto, neka se u nama posveti.

Kraljevstvo

5. - "Dođi kraljevstvo tvoje". Kraljevstvo će doći bilo da molimo ili ne molimo. Bog posjeduje vječno kraljevstvo. Kada nije vladao? Kada je počeo vladati? Kako njegovo kraljevstvo nema početka, neće imati ni konca.

Ali znajte da i tu prošnju molimo za se, ne za Boga. Ne kažemo "dođi kraljevstvo tvoje" jer bismo željeli da Bog vlada. Mi smo Božje kraljevstvo ako u Bogu napredujemo vjerujući u nj. Svi će vjernici koji su otkupljeni krvlju njegova Jedinca biti njegovo kraljevstvo.

Samo će kraljevstvo doći kada se ostvari uskrsnuće mrtvih. Tada će doći i sami Krist. Pošto mrtvi uskrsnu, razdijelit će ih i jedne - kako sam kaže - staviti s desna, druge s lijeva. Onima će koji budu zdesna kazati: "Dođite, blagoslovljeni moga Oca, primite kraljevstvo" (Mt 25,34). Kada govorimo "dođi kraljevstvo tvoje", želimo i molimo da nama dođe. Ako smo mi odbačeni, ono će kraljevstvo doći drugima, ne nama. Budemo li u

broju onih koji pripadaju među članove Očeva jedinorođenog Sina, nama će doći kraljevstvo i neće kasniti.

Da li preostaju tolika stoljeća koliko ih je minulo? Apostol Ivan reče: "Dječice, posljednji je sat" (1 Iv 2,18). Ali za onaj veliki dan sat je dug. Vidite koliko se godina oduljuje taj "posljenji sat". Neka vam bude kao kada čovjek bdije, zaspe, ustane i vlada. Sada bdijemo, u smrti ćemo spavati, na koncu uskrsnuti i bez kraja vladati.

Pregrešt tumačenja

6. - Na trećem mjestu molimo: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". I to dobro sebi želimo. Nužno je, naime, da se Božja volja ostvaruje. Božja je volja da dobri vladaju, a zli osude. Zar se Božja volja može ne obistiniti?

Ali koje dobro sebi želimo kada govorimo: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji"? Čujte! Ta se prošnja može razumjeti na mnogo načina. Mnogo toga moramo misliti kada Boga molimo: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". Kako se još shvaća: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji"?Svi su sveti patrijarsi, proroci, apostoli i svi duhovni za Boga kao "nebo". Mi smo u usporedbi s njima "zemlja". "Budi volja tvoja kako na nebu, tako i na zemlji": kako u onima, tako i u nama.

"Budi volja tvoja kako na nebu, tako i na zemlji". Božja je Crkva "nebo". Njezini su neprijatelji "zemlja". Svojim neprijateljima želimo dobro da i oni vjeruju, postanu kršćani pa da volja Božja bude "na zemlji" kao "na nebu".

"Budi volja tvoja kako na nebu, tako i na zemlji". Naš je duh "nebo", tijelo "zemlja". Kao što se naš duh obnavlja vjerom, tijelo će se obnoviti uskrsnućem. Božja će volja biti "na zemlji kao i na nebu". Naš je razum kojim gledamo istinu i u samoj istini uživamo "nebo". Evo kako je nebo: "Po nutarnjem čovjeku uživam u Božjem zakonu". Što je zemlja? "Vidim drugi zakon u svojim udovima. Protivi se zakonu moga uma" (Rim 7, 22-23). Kada prođe ta bitka i uspostavi se puna sloga tijela i duha, Božja će volja biti "na zemlji kao i na nebu".

Kada govorimo navedenu prošnju, o svemu tome mislimo. Sve to tražimo od Oca. Sve to troje, predragi, što kazasmo, sve te tri molbe spadaju na vječni život. Što se u nama posvećuje ime našega Boga, bit će vječno. I

njegovo će kraljevstvo u kojem ćemo vječno živjeti kada dođe biti vječno. I to da se njegova volja ostvaruje "na nebu i na zemlji" na sve načine koje sam izložio bit će vječno.

Kruh

7. - Preostaju prošnje za ovaj život našega putovanja. Slijedi: "Kruh naš svagdanji daj nam danas". Daj vječno i daj vremenito. Obećao si kraljevstvo, nemoj nijekati potporu. Kod sebe ćeš dati vječno odlikovanje, na zemlji daj vremenitu hranu. Stoga stoji "svaki dan". Zato je tu "danas", tj. u ovo vrijeme. Kada prođe ovaj život, hoćemo li tražiti svagdašnji kruh? Tada se neće zazivati "svaki dan" nego "danas". Sada se zaziva "svaki dan" jer prolazi dan i dolazi drugi dan. Zar će se zazivati "svaki dan" kada bude postojao samo jedan vječni dan?

Ta se molitva za svagdašnji kruh mora na dva načina shvaćati: za nužnost tjelesne hrane i za nužnost duhovne hrane. Tjelesna je hrana nužna za svagdašnji život. Bez nje ne možemo živjeti. Življenje traži i odijelo, ali se dio uzima za cjelinu. Kada tražimo kruh, primamo sve.

Vjernici poznaju i duhovnu hranu. I vi ćete je upoznati. Primit ćete je s Božjega oltara. I to će biti svagdašnji kruh, nužan za ovaj život. Zar ćemo primati euharistiju kada dođemo Kristu i kada s njime počnemo zauvijek vladati? Euharistija je, dakle, naš svagdašnji kruh. Tako ga primajmo da se ne okrijepimo samo u želucu već i u duhu. Snaga koja se tu shvaća jedinstvo je. Primljeni u Kristovo tijelo i postavši njegovi udovi, budimo što primamo. Tada će uistinu biti naš svagdašnji kruh.

I ovo je što vam razlažem svagdašnji kruh. Svagdašnji su kruh i čitanja koja svaki dan slušate u crkvi. Pjesme koje ste čuli i koje izgovarate također su svagdašnji kruh. Sve je to potrebito našemu putovanju. Kada dođemo tamo da li ćemo slušati knjigu? Gledat ćemo samu Riječ. Samu ćemo Riječ slušati, nju ćemo blagovati, nju piti. Kao sada anđeli! Zar su anđelima nužni spisi, rasprave i čitači? Nipošto! Čitaju gledajući. Gledaju samu Istinu. Site se onim izvorom otkuda smo mi poškropljeni. Govori se, dakle, o sadašnjem kruhu jer nam je ta prošnja nužna u ovome životu.

Grijesi

8. - "Oprosti nam duge naše kako i mi opraštamo dužnicima našim". Da li je ta prošnja igdje nužna osim ovdje? Tamo dugova nećemo imati. Što su dugovi doli grijesi? Eto, krstit ćete se. Tu će vam se uništiti svi grijesi. Tu uopće neće ostati nijedan. Ako ste nekoć neko zlo učinili, izvršili, kazali, poželjeli, mislili: sve će se uništiti. Kada bi u kasnijem životu postojala bezbrižnost, ne bismo učili takvu molitvu gdje se kaže: "Oprosti nam duge naše". Također činimo što slijedi: "Kao što i mi otpuštamo svojim dužnicima".

Vi ćete ući da primite potpuno oproštenje svojih dugova. Zato nadasve vodite računa da u svojim srcima ništa ne zadržite protiv drugova. Tako ćete odonuda izaći sigurni. Bit ćete slobodni i riješeni svih dugova. Ne počinjite sa željom da se osvećujete svojim neprijateljima koji su vam ranije nanijeli nepravdu. Oprostite kako se i vama oprašta. Bog nikome ne nanosi nepravdu. Ipak oprašta, a ništa ne duguje. Kako mora opraštati kome se oprašta kada sve oprašta onaj koji nije dužan da bi mu se oprostilo?

Kušnja i napast

9. - "Ne uvedi nas u napast nego izbavi nas od zla". Zar će i to biti nužno u drugome životu? Samo se ondje govori "ne uvedi nas u napast" gdje može postojati napast. Čitamo u knjizi svetoga Joba: "Nije li ljudski život na zemlji iskušenje" (Job 7,1)?

Što, dakle, molimo? Čujte što. Kaže apostol Jakov: "Neka nitko, kada je napstovan, ne kaže da ga Bog napastuje" (Jak 1,13). To je iskušenje nazvao zlim jer se njime čovjek zavodi i podlaže đavlu. To naziva napašću. Ali postoji i drugo iskušenje koje se zove ispitivanje. O tome iskušenju piše: "Kuša vas Gospodin Bog vaš da zna da li ga ljubite." (Pnz 13, 3). Što znači "da zna"? Da učini da i vi znate jer je on znao.

U onome iskušenju kojim se netko prevari i zavede, Bog nikoga ne iskušava već neke napušta po svome uzvišenome i tajnom sudu. Kada Bog napusti, napasnik pronađe što će učiniti. Ako Bog ostavi, protiv sebe ne nalazi borca već nekoga tko mu se smjesta prepušta kao vlasniku. Stoga govorimo "ne uvedi nas u napast" da nas ne ostavi.

Isti apostol Jakvo kaže: "Svatko se, odvučen i namamljen od vlastite pohote, iskušava. Kada potom pohota začne, rodi grijeh. Kada se počini gri-

jeh, rađa smrt" (Jak 1, 11-15). Što nas je Jakov poučio? Da se borimo protiv pohota. U svetome krštenju ćete ostaviti grijehe, ali će se zadržati pohote s kojima ćete se - preporođeni - boriti. Ostaje spor u vama samima. Ne treba se bojati nikakva vanjskoga neprijatelja. Pobijedi sebe i svijet je svladan.

Što će ti učiniti vanjski napasnik đavao ili njegov sluga? Kada neki čovjek predloži dobitak da zavede, neka u tebi ne nađe pohlepu. Što može predlagač dobiti? Ali recimo da se u tebi nalazi pohlepa. Vidjevši dobit, ti se raspališ i uhitiš zamkom pokvarene meke. Ako napasnik u tebi zateče pohlepu, uzalud ostaje postavljena zamka.

Napasnik ti predlaže veoma lijepu ženu. U tebi je čistoća. Vani je pobijeđena bezočnost. Da te, dakle, ne zarobi predloženom ljepotom tuđe žene, unutra se bori sa svojom požudom. Ne osjećaš svoga neprijatelja, ali ćutiš svoju pohotu. Đavla ne vidiš. Motriš što te veseli. Unutra svladaj što osjećaš. Bori se i ratuj. Sudac je onaj koji te je preporodio. Predložio je borbu, sprema krunu. Bez sumnje ćeš podleći ako njega nemaš za pomoćnika i ako te je napustio. Zato u Očenašu izgovaraš: "Ne uvedi nas u napast".

Sučeva je srdžba neke predala njihovim pohotama. Apostol kaže: "Bog ih je predao pohoti njihova srca" (Rim 1, 24). Kako ih je predao? Nije silio nego napustio.

Zlo

10. - Izričaj "oslobodi nas od zla" može pripadati jednoj te istoj izreci. Da za jednu misao uzmeš, ovako glasi: "Ne uvedi nas u napast nego izbavi nas od zla". Dodano je "nego" da se pokaže kako sve pripada jednoj misli. "Ne uvedi nas u napast nego nas izbavi od zla". Kako? Iznijet ću pojedinačno. "Ne uvedi nas u napast nego nas izbavi od zla". U napast nas ne uvodi oslobađajući nas od zla. Ali od zla nas oslobađa ako nas ne uvede u napast.

Napast

11. - Predragi! Velika je napast u ovome životu. Zaista je velika kada je na iskušenju ono naše čime zaslužujemo oproštenje ako smo gdje, napastovani, pali. Strašna je napast kada nam se uzme čime se možemo izliječiti od rana drugih napasti. Znam da još niste razumjeli. Budite duhom nazočni da shvatite. Pretpostavi da te napastuje požuda. Pokoga svlada neka napast.

Nekada se rani dobar borac i ratnik. Čovjeka, pa i dobra jurišnika, svlada pohlepa te počini ne znam što pohlepno.

Požuda je prošla. Nije dovela do bluda niti završila u preljubu. Kada to nahrupi, čovjek se mora ustegnuti od preljuba. Ali je zamijetio poželjnu ženu. Pomislio je nešto strasnije nego je smio. Prihvatio je borbu. Ali i najbolji borac bude ranjen. Ipak nije pristao. Odbio je razuzdani nagon i kaznio gorčinom boli. Odbacio je i pobijedio. Ipak za ono u čemu je pao može kazati: "Otpusti nam duge naše".

Isto vrijedi za sve ostale napasti. Teško da ne postoji mogućnost reći: "Otpusti nam duge naše". Ali koja je ono strašna napast koja je - istakoh - tegotna, strahovita te je moramo izbjegavati sa svim silama i svom snagom? Koja je to? Kada je posrijedi da se osvetimo.

Srdžba dovodi u očaj. Čovjek škrguće za osvetom. Strašna napast. Gubiš čime si imao dobiti oproštenje za ostale opačine. Ako si drugim ćutilima i drugim pohotama što sagriješio, može time ozdraviti što ćeš reći: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima svojim".

Onaj tko te potiče da se osvetiš, odnosi ti što si imao kazati: "Kako i mi otpuštamo dužnicima našim". Kada se to izgubi, sve se zadržava. Uopće se ništa ne otpušta.

Oproštenje

12. - Gospodin je znao da je spomenuta napast u ovome životu opasna. Naš nas je Učitelj i Spasitelj u Očenašu naučio šest ili sedam molitava. Pri tome je razložio jedino navedenu. Kazali smo: "Oče naš koji jesi na nebesima" i ostalo što slijedi. Po svršetku Očenaša Gospodin nam iz njega nije razjasnio niti što je stavio na početak, niti čime je dovršio, niti što je stavio u sredinu. Nije se na ništa od slijedećega obazreo: ako u vama ne bude posvećeno Božje ime; ako ne budete pripali Božjemu kraljevstvu; ako u vama ne bude ostvarena Božja volja kao na nebu i ako vas Bog ne bude čuvao da ne upadnete u napst. Nego što je učinio? Kazao je: "Uistinu vam kažem: ako ljudima ne oprostite grijehe (...)" (Mt 6,14). To je zbog onoga: "Oprosti nam duge naše kako i mi opraštamo dužnicima našim".

Isusu je mimoišao sve ostale molitve koje nas je naučio. Posebno je spomenutu istakao. Nije bilo previše naglasiti što se mora znati da se čovjek izliječi ako je grešan. Moralo se istaknuti ono čime se jedino ostalo iscjeljuje ako sagriješiš. Tada si dužan kazati: "Oprosti nam duge naše".

Koje duge? Ima ih. Ljudi smo. Malo sam više govorio nego sam smio. Rekao sam što nisam trebao. Srdio sam se više nego sam smio. Pio sam više nego sam trebao. Pojeo sam više nego je trebalo. Rado slušah što nisam smio. Dragovoljno sam gledao što nisam smio. Mislio sam rado što nisam trebao. "Oprosti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim". Propao si ako si to izgubio.

Srce

13. - Braćo moja, moji sinovi, Božji sinovi, gledajte! Govorim vam, gledajte! Koliko možete borite se sa svojim srcem. Ako vidite da protiv vas stoji vaša srdžba, protiv nje molite Boga. Neka te Bog učini pobjednikom nad tobom. Učinio te Bog pobjednikom nad neprijateljem unutar tvoje duše, a ne izvan tebe. Bit će nazočan i učinit će. Draže mu je da to od njega molimo nego kišu.

Vidite, predragi, koliko nas je prošnja naučio Gospodin Krist. Tu se jedna nalazi koja govori o svagdašnjem kruhu. To je zato da sve što mislimo radi budućega života mislimo. Zašto se bojimo da nam nešto neće udijeliti koji je obećao i kazao: "Najprije tražite Božje kraljevstvo i pravednost i sve će vam se ovo dati. Zna vaš Otac da vam je to nužno i prije nego zaištete od njega. Tražite prvo Božje kraljevstvo i pravednost i sve će vam se ovo dodati" (Mt 6,33. 32. 8).

Mnoge kuša glad. Pronađeni su zlatom. Bog ih nije napustio. Bili bi od gladi uginuli da je nutarnji svagdašnji kruh ostavio njihovo srce. Za njim najviše gladujemo. "Blaženi su koji gladaju i žeđaju pravednosti". Oni "će se nasititi" (Mt 5,6).

Bog može milosrdno svratiti pogled na našu slabost i vidjeti nas kako je rečeno: "Sjeti se da smo prah" (Ps 102, 14). Bog je čovjeka sazdao od praha. On mu je udahnuo dušu. Za taj je stvor u smrt predao Jedinorođenca. Tko može razjasniti i tko može barem dostojno misliti koliko nas Bog ljubi?

III.

Br. 58.

Sažetak vjere

1. - Napamet ste rekli Vjerovanje gdje se, kratko sažeta, nalazi vjera. Već sam vam ranije kazao što reče apostol Pavao: "Kako će zazivati u koga nisu povjerovali" (Rim 10, 14)? Primiste, držali ste i vratiste kako se vjeruje u Boga. Danas primite kako se Bog zaziva. Sami je Sin - kako ste čuli dok se čitalo evanđelje - ovu molitvu naučio svoje učenike i svoje vjernike.

Nadamo se da ćemo dobiti svoju parnicu kada nam je takav pravnik saopćio molbe. On je - ispovjedili ste - Očev prisjednik. Sjedi Ocu zdesna. Bit će i naš sudac: "Otuda će doći suditi žive i mrtve".

Držite, dakle, i ovu molitvu. Za osam ćete je dana vratiti. Oni koji među vama nisu Vjerovanje dobro izrekli, imaju vremena. Neka ga drže. Vratit će ga u subotu uz slušanje svih koji budu nazočni. Riječ je o zadnjoj suboti kada se krstite. Od današnjeg ćete dana za osam dana "vratiti" ovu molitvu koju ste danas primili.

Zajednički

2. - Početak je Očenaša: "Oče naš koji jesi na nebesima". Našli smo Oca na nebesima. Pazimo kako živimo na zemlji. Tko je našao takva Oca mora na taj način živjeti da bude dostojan doći u njegovu baštinu. Zajednički izgovaramo "Oče naš". Kojega li dostojanstva?! To govori car i prosjak. To govori sluga i njegov gospodar. Skupa govorimo: "Oče nač koji jesi na nebesima". Svi, dakle, shvaćaju da su braća kada imaju jednoga Oca. Neka gospodaru ne bude ispod časti za brata imati slugu svoga. Za brata ga je htio imati Gospodin Krist.

Sveti i dobri

3. - Govorimo: "Sveti se ime tvoje, dođi kraljevstvo tvoje". Mi postajemo sveti posvećenjem Božjega imena. Inače je Božje ime uvijek sveto. Također želimo da dođe Božje kraljevstvo. Ono će doći ako to mi i nećemo. Željeti i moliti da dođe Božje kraljevstvo drugo ne znači doli od Boga željeti da nas učini dostojnima svoga kraljevstva: da možda dođe, ali - Bože sačuvaj - nama ne dođe.

Mnogima neće doći što će ipak doći. Onima će doći kojima bude rečeno: "Dođite blagoslovljeni moga Oca. Primite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od postanka svijeta". Onima neće doći kojima Krist rekne: "Idite od mene, prokleti, u vječni oganj" (Mt 25, 34. 41).

Kada, dakle, govorimo "dođi kraljevstvo tvoje", molimo da nama dođe. Što znači da nama dođe? Da nas zateče dobrima. Molimo da nas učini dobrima. Tada će i nama doći njegovo kraljevstvo.

Složeno tumačenje

4. - U Očenašu dodajemo: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". Anđeli ti služe na nebu, daj da ti i mi služimo na zemlji. U nebu te ne vrijeđaju anđeli, daj da te ni mi ne vrijeđamo na zemlji. Kako oni vrše tvoju volju, daj da i mi tako činimo. Što i tu molimo osim da budemo dobri? Kada ostvarujemo Božju volju - on bez sumnje vrši svoju - tada Božja volja biva u nama.

I drukčije dobro shvaćamo izričaj "budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". Primamo Božju zapovijed. Ona nam se sviđa. Dopada se našoj pameti. Uživamo u Božjemu zakonu "po nutarnjem čovjeku" (Rim 7,22). Tada Božja volja biva "u nebu". Naš se duh uspoređuje nebu, a tijelo zemlji. Što, dakle, znači "budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji"? Ovo: kako se našemu razumu dopada tvoje naređenje, neka na nj pristane i naše tijelo. Neka se iz središta makne svađa koju opisuje Apostol: "Tijelo žudi protiv duha, duh protiv tijela" (Gal 5,17).

Kada duh čezne protiv tijela, već se ostvarila Božja volja "na nebu". Kada pak tijelo ne čezne protiv duha već se Božja volja obistinila " na zemlji". Puna će sloga biti kada Bog bude htio. Neka je rat svijetu da može biti pobjeda.

Ista se prošnja može dobro razumjeti na još jedan način. "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji". Crkvu uzimamo za nebo jer nosi Boga. Nevjernici su zemlja. Njima je kazano: "Zemlja si u zemlju ćeš otići" (Post 3,19). Kada, dakle, molimo za svoje neprijatelje, neprijatelje Crkve i neprijatelje kršćanskoga imena, molimo da se Božja volja obistini "kako na nebu tako i na zemlji". Hoću kazati: kako u tvojim vjernicima tako i u huliteljima. Neka svi postanu nebo.

Kruh

5. - Slijedi: "Kruh naš svagdanji daj nam danas". Ta se prošnja dade jednostavno shvatiti: molimo za svagdašnju hranu da nam je obilna. Ako nije obilata, neka je ne ponestane.

Reče "svagdašnji" dok se ne nazove "danas". Svaki dan živimo, ustajemo, sitimo se, gladnimo. Neka nam dade svagdašnji kruh.

Zašto ne spomenu odjeću? Naša je ishrana jelo i piće. Pokrivalo je odjeća i krov. Neka nitko više ne želi! Apostol kaže: "U ovaj svijet nismo ništa unijeli. Ništa ne možemo ni odnijeti. Ako imamo jelo i odijelo, budimo zadovoljni" (1 Tim 6,7-8). Neka nestane škrtost. Priroda je bogata. Ako, dakle, pripada svagdašnjoj hrani, dobro se shvaća što govorimo: "Kruh naš svagdanji daj nam danas". Ne čudimo se ako se i ostalo podrazumijeva pod napomenutim kruhom.

Kada je Josip pozvao svoju braću, rekao je: "Oni će ljudi sa mnom danas jesti kruh" (Post 43,16). Zar su blagovali samo kruh? Pod kruhom se ostalo poimalo. Isto je kada molimo svagdašnji kruh. Tražimo sve što nam je na zemlji nužno zbog našeg tijela. Što kaže Gospodin Isus? Veli: "Najprije tražite Božje kraljevstvo i pravednost i to će vam se sve dodati" (Mt 6,33). I to je veoma dobro tumačenje. "Kruh naš svagdanji daj nam danas", tj. tvoju euharistiju, svagdašnje jelo. Vjernici znaju što primaju. Dobro im je primiti svagdašnji kruh. Nužan je za ovo vrijeme.

Vjernici za se mole da postanu čestiti, ustraju u dobroti, vjeri i plemenitu životu. To žele i mole. Ako ne ustraju u dobru životu, udaljit će se od onoga kruha. Što, dakle, znači "kruh naš svagdanji daj nam danas"? Da tako živimo te se ne odijelimo od tvoga oltara.

Svagdašnji je kruh i Božja riječ koja vam se svaki dan otvara i na neki način lomi. Kako za onim kruhom gladuju želuci, za ovim gladne duše. Tražimo, dakle, jednostavno i taj kruh. Što god je u ovome životu nužno za našu dušu i tijelo, uključeno je u "svagdašnji kruh".

Oproštenje grijeha

6. - Govorimo i recimo: "Oprosti nam duge naše". Istinu govorimo. Jer tko ovdje živi u tijelu, a nema dugova? Koji čovjek tako živi da mu ta molitva nije nužno potrebna? Svatko se može nadimati, ali ne može opravdati.

Dobro je nasljedovati carinika i ne oholiti se poput farizeja koji se popeo u hram, hvalio svoje zasluge i skrio vlastite rane. Onaj je znao zašto je uzašao koji govoraše: "Gospodine, smiluj se meni grešniku" (Lk 18, 10-13).

Pripazite, braćo moja! Gospodin Isus Krist naučio je svoje učenike, one svoje velike Apostole, naše "ovnove" da to mole. Ako, dakle, za oproštenje svojih grijeha mole "ovnovi", što su dužni činiti "janjci" o kojima je kazano: "Prinesite Gospodinu mlade od ovnova" (Ps 28,1)?

Znate da ste to u Vjerovanju "uzvratili". Između ostaloga naveli ste "oproštenje grijeha". Jedno je oproštenje grijeha koje se jedanput daje, drugo se daje svaki dan. Jedno je oproštenje grijeha koje se jednaput daje u svetome krštenju, drugo koje se daje u Gospodnjoj molitvi dok ovdje živimo. Radi toga govorimo: "Oprosti nam naše duge".

Ugovor

7. - Bog je s nama sklopio ugovor, nagodbu i čvrstu zadužnicu. Moramo kazati: "Kako i mi opraštamo dužnicima našim". Tko želi s učenkom reći "otpusti nam duge naše", neka po istini rekne "kako i mi otpuštamo dužnicima našim". Ako to posljednje ne kaže ili prijevarno kaže, isprazno je rekao što prethodi.

Posebice vama koji pristupate svetome krštenju kažemo da sve od srca svoga oprostite. I vi, vjernici, koji ovom prigodom slušate ovu molitvu i naše izlaganje iz svojih srdaca otpustite sve što imate protiv koga. Ondje oprostite gdje vidi Bog. Katkada čovjek otpusti ustima i drži u srcu. Ustima oprosti radi ljudi, a zadrži u srcu ne bojeći se Božjih očiju. Sve oprostite. Barem ovih dana oprostite što god do ovih dana držite.

Nije trebalo da sunce zađe nad vašom srdžbom, a prošla su mnoga sunca. Neka jednom mine i vaš gnjev. Sada slavimo dane velikoga Sunca, onoga Sunca o kojem kaže Pismo: "Izaći će vam sunce pravednosti i zdravlje u njegovim krilima" (Mal 4,2). Što znači "u njegovim krilima"? U njegovoj zaštiti. Zato se kaže u Psalmu: "Sjenom me svojih krila zaštiti" (Ps 16,8).

Neki su zakasnili s pokorom za dan budućega suda. Nekorisno se žaloste. Mudrost ih je predvidjela. Što će tada raskajani reći uzdišući zbog duhovne tjeskobe? Kazat će: "Što nam je oholost koristila? Što nam je donijelo razmećanje bogastvom? Sve je to minulo kao sjena" (Mudr 5,3).

Također će reći: "Zalutali smo, dakle, s puta istine. Svjetlo pravednosti nije nam sjalo. Ni sunce nam nije izašlo" (Mudr 5,9). Ono Sunce izlazi pravedniku. Bog pak čini da ovo vidljivo sunce svaki dan izlazi nad "dobrima i zlima" (Mt 5,45). Pravednima pripada gledati ono Sunce. To Sunce sada po vjeri prebiva u našim srcima. Ako se gnjeviš, neka sunce ne zađe u tvome srcu nad tvojom srdžbom. "Neka sunce ne zapadne nad vašim gnjevom" (Ef 4, 26). Inače će ti zapasti Sunce pravednosti pa ćeš ostati u tami ako se možda budeš srdio.

Gnjev i mržnja

8. - Ne mislite da gnjevnost nije ništa. Prorok kaže: "Moje se oko od srdžbe pomutilo" (Ps 6, 8). Jasno ne može vidjeti sunce kome se pomuti oko. Ako čak pokuša gledati, muka mu je, ne užitak.

Što je srdžba? Strast osvete. Čovjek se strasno želi osvetiti. Krist pak još nije osvećen niti su mučenici još uvijek osvećeni. Još čeka Božja strpljivost da se obrate Kristovi neprijatelji i da se obrate mučenički neprijatelji. Tko smo to mi da tražimo osvetu? Kada bi je Bog nad nama tražio, gdje bismo bili? Onaj koji nas nije u ničemu uvrijedio, ne želi se nad nama osvetiti. Tražimo se mi osvetiti koji gotovo svaki dan vrijeđamo Boga.

Dakle, oprostite! Od srca oprostiti. Gnjevan si, nemoj griješiti. "Srdite se, ali ne griješite" (Ps 4,5). Kao ljudi se srdite ako ste svladani. "Ne griješite" da srdžbu zadržite u srcu. Ako zadržite, zadržavate protiv sebe. Ulazite u ono svjetlo. Dakle, oprostite! Što je gnjev? Strast za osvetom. Što je mržnja? Stara sržba. Ako je jarost postala starom, naziva se mržnja. To, čini se, i onaj priznaje koji najprije kaza: "Moje se oko zbog srdžbe pomutilo" i potom doda: "Ostarjeh u svim svojim neprijateljima" (Ps 6,8).

Što srdžba bijaše kada je bila nova postade mržnja jer se pretvorila u strast. Srdžba je trun, mržnja veliko drvo. Koji put prekoravamo srdita čovjeka, a mržnju držimo u srcu. Krist nam kaže: "Vidiš prutić u oko svoga brata. Drvo ne vidiš u svome oku" (Mt 7,3). Kako je prutić postao visoko drvo? Nije se smjesta iščupao. Budući da si dopustio da nad tvojom jarošću često izlazi i zalazi sunce, učinio si je starom. Navukao si zle misli. Zalijevao si prutić i zalijevajući, hranio. Hraneći, načinio si drvo. Prestraši se kada se kaže: "Ubojica je tko mrzi svoga brata" (1 Iv 3,15). Nisi izvukao mač, nisi u tijelu načinio ranu, nisi nikakvim udarcem uništio tijelo. Samo je misao na mržnju u tvome srcu i držiš se za ubojicu. Krivac si pred

Božjim očima. Onaj živi, a ti se ubio. Što je do tebe, ubio si koga si mrzio.

Ispravi se i popravi! Kada bi u vašim kućama bili štipavci i zmije, koliko biste se trudili da očistite svoje domove i da možete u sigurnosti boraviti? Srdite se i u vašim srcima stare srdžbe. Nastaju tolike mržnje, drveće, štipavci, zmije. A nećete očistiti Božju kuću, svoje srce? Činite, dakle, što je kazano: "Kako i mi opraštamo dužnicima svojim". Sigurni recite: "Otpusti nam duge naše". Bez dugova na ovoj zemlji ne možete živjeti. Ali drugo su oni veliki prijestupi koji se u krštenju opraštaju i što je za vas dobro. Od njih ste dužni uvijek biti daleko. Opet su drugo svagdašnji grijesi bez kojih čovjek ne može ovdje živjeti. Radi njih je nužna svagdašnja molitva sa svojim ugovorom i svojom pogodbom.

Kako se radosno kaže: "Oprosti nam duge naše", neka se također istinito rekne: "Kako i mi opraštamo dužnicima svojim". To, napokon, kazasmo o prošlim grijesima. Što je s budućima?

Grijeh

9. - "Ne uvedi nas u napast". Oprosti što počinismo i daj da dugove ne činimo. Koga god svlada napast, sam počinja grijeh. Kaže apostol Jakov: "Neka nitko u napasti ne kaže da ga Bog napastuje. Bog zlima prijeti. Pojedinca napastuje njegova požuda koja ga privlači i mami. Kada potom pohota začne, rodi grijeh. Kada se pak grijeh počini, rađa smrt" (Jak 1, 13-15).

Ne daj, dakle, da te odvuče požuda. Ne pristani na svoju pohotu. Nema od koga začeti osim od tebe. Pristao si. To je kao da si u svome srcu i njom bračno ležao. Požuda je nedopuštena, razuzdana, sramotna. Udaljuje te od Boga. Ne daj joj zagrljajni pristanak da ne oplakuješ porod. Pohota začinje ako pristaneš, tj. kada te zagrli.

"Pošto pohota zatrudni, rađa grijeh". Još se ne bojiš? "Grijeh rađa smrt". Makar se boj smrti. Ako se ne bojiš grijeha, straši se onoga kamo grijeh vodi. Grijeh je sladak, ali je smrt gorka. To je ljudska nesreća. Ljudi ovdje ostavljaju ono radi čega griješe. Sobom pak nose same grijehe. Griješiš radi novca, a tu ga moraš ostaviti. Griješiš zbog žene. I nju moraš ovdje ostaviti. I sve ostalo radi čega griješiš ostavljaš kada oči zatvaraš na smrt. Sobom pak nosiš grijeh koji počiniš.

Laki prijestupi

10. - Neka se oproste grijesi. Pređašnji neka se oproste, budući neka prestanu. Ali ovdje se ne može bez njih živjeti bili mali, neznatni ili laki. Ne treba zanemariti ni lake i neznatne grijehe. Rijeke pune male kapi. Neka se ne zanemare ni manji grijesi.

Po uskim pukotinama u lađu probije voda te se puni mutežom. Ako se zanemari naplav, lađa tone. Ali mornari ne oklijevaju. Njihove ruke putuju. Idu svaki dan crpsti talog. Neka se tako i tvoje ruke šeću da svaki dan čistiš. Što unači da "ruke šeću"? Daj, čini dobra djela. Neka ti ruke hodaju! "Razlomi gladnome svoj kruh i sirmaha bez krova uvedi u svoju kuću. Vidiš li gola, obuci ga" (Iz 58,7). Učini koliko možeš, učini odakle možeš, učini radosno i siguran pošalji molitvu. Imat ćeš dva krila, dvije milostinje. Što je to "dvostruka milostinja"? "Oprostite i oprostit će vam se. Dajte i dat će vam se" (Lk 6, 37-38). Jedna se milostinja događa od srca kada svome bratu oprostiš grijeh. Druga se obavlja s imanjem kada siromahu odlomiš kruha. Obje ispuni da ti Očenaš ne ostane s jednim krilom.

Zli dani

11. - Pošto, dakle, rekosmo "ne uvedi nas u napast" slijedi "nego nas izbavi od zla". Tko se želi izbaviti od zla, svjedoči da se nalazi u zlu. Zato kaže Apostol: "Otkupite vrijeme jer su dani zli" (Ef 5,16). Ali "tko je taj koji želi život i želi vidjeti dobre dane"? Svaki čovjek u ovome tijelu ima samo zle dane. Tko onda ne želi navedeno? Čini što slijedi: "Obuzdaj svoj jezik od zla. Tvoje usne neka ne govore varku. Ukloni se od zla i čini dobro. Traži mir i idi za njim" (Ps 33, 13-15). Tako ćeš biti bez zlih dana. Ispunja se što si molio: "Oslobodi nas od zla".

Pregled

12. - Tri su, dakle, prethodne prošnje vječne. To su: "Sveti se ime tvoje; dođi kraljevstvo tvoje" i "budi volja tvoja". Četiri što slijede odnose se na ovaj život. "Kruh naš svagdašnji daj nam danas": hoćemo li svaki dan moliti svagdašnji kruh kada prispijemo onoj sitosti? "Otpusti nam duge naše": zar ćemo to govoriti u onome kraljevstvu kada dugova nećemo imati? "Ne uvedi nas u napst": da li ćemo moći kazati kada ne bude nikakve napas-

ti? "Izbavi nas od zla": da li ćemo to govoriti kada ne bude ničega od čega ćemo se izbavljati? To nam je četvrto nužno potrebito radi našega svagdašnjega života. Ono je troje radi vječnoga života. Ipak sve molimo da dođemo u onaj život. Ovdje molimo da se od onoga ne odvojimo.

Pošto se krstite svaki ste dan dužni govoriti Očenaš. Ta se Gospodnja molitva svaki dan govori kod Božjega oltara u crkvi. Slušaju je vjernici. Stoga se ne bojimo da je nećete pomno zapamtiti. Ako je netko među vama i ne zapamti poptuno, zapamtiti će je slušajući je svaki dan.

Vjerovanje

13. - U subotu kada u Božjemu milosrđu budemo bdjeli, nećete naizust govoriti Očenaš nego Vjerovanje. Ako zasad ne znate Vjerovanja, u crkvi ga u narodu svaki dan ne čujete. Kada ga zapamtite, dnevno ga recite da ne zaboravite. Kada ustanete i kada se za san namjestite, kažite svoje Vjerovanje. Racite ga Bogu. Ponovite ga samima sebi. Ne stidite se ponavljati. Ponavljanje je dobro da se ne ušulja zaborav.

Ne recite: rekao sam jučer, danas, svaki dan govorim. Dobro ga znam. Ponovi svoju vjeru. Pogledaj se. Neka ti je tvoje Vjerovanje kao zrcalo. U njemu se vidi: da li vjeruješ sve što ispovjedaš da vjeruješ. I veseli se svaki dan u svojoj vjeri.

Neka ti je to tvoje bogastvo i to svagdašnje. Neka je na neki način odijelo tvoga uma. Zar se ne odijevaš kada ustaneš? Tako obuci i svoju dušu ponavljajući svoje Vjerovanje. Inače će je možda ogoliti zaborav. Ostat ćeš gol. Bit će što kaže Apostol. Neka je daleko to od tebe. Pavao veli: "Ako smo oplijenjeni, neka se ne nađemo goli" (2 Kor 5,3).

Bit ćemo obučeni u svoju vjeru. Samo je vjera odijelo i oklop. Odijelo je protiv zabune, oklop protiv suprotivštine. Kada dođemo na mjesto gdje ćemo vladati, neće trebati govoriti Vjerovanje. Gledat ćemo Boga. Sami će nam Bog biti gledanje. Gledanje će Boga biti plaća za svu vjeru.[20]

20. Spominjemo da se propovijed o Očenašu pod brojem 59. nalazi u našem prvome svesku Augustinovih govora, str. 325-328.

ZEMALJSKO BLAGO

Mt 6, 19-21

Br. 60.

Poteškoće

1. - Kada se bilo tko zateče u nekoj poteškoći i nije dorastao svome položaju, traži nekoga razborita od koga dobiva savjet te dozna što mu je činiti. Smatrajmo, dakle, da je cijeli svijet kao jedan čovjek. Nastoji pobjeći od nepogoda, ali mu je mrsko činiti dobro. Pomutnje mu se uvećavaju. U svome slučaju sebi nije dostatan. Koga razboritijega može naći od Krista da dobije savjet? Ako nađe boljega, neka čini što hoće. Ali ako mu je drugdje nemoguće naći boljega, neka dođe Kristu. Njega svugdje nalazi. Neka se s njime savjetuje, primi nagovor, opslužuje dobru zapovijed i izbjegne veliko zlo.

Sadašnja vremenita zla ljude mnogo straše. Oni pred njima mrmljaju i mrmljanjem vrijeđaju popravljača da ne nađu Spasitelja. Ali su sadašnja zla sigurno prolazna. Ona preko nas prelaze ili mi preko njih. Prolaze dok smo živi ili ih ostavljamo kada umremo. U poteškoći nije veliko što je vremenski kratko. Misleći na sutrašnji dan, ne zazivaš jučerašnji. Kada mine prekosutra i sutrašnji će dan biti jučerašnji. Ljudi gore od želje da izbjegnu vremenitim, prolaznim i nestalnim poteškoćama. Što sve ne treba smisliti da se umakne nedaćama koje ostaju i traju bez konca?

Životna parnica

2. - Smrtni je život parnica. Što znači ovdje rodite se doli stupiti u mukotrpan život? O našem budućem trudu svjedok je djetinji plač. Od te tegotne gozbe nije nitko ispričan. Mora se piti što je Adam pružio. Načinile su nas, doduše, ruke Istine, ali smo radi grijeha bačeni u dane ispraznosti. Stvoreni smo "na Božju sliku" (Post 1,27). Nju smo grešnim prijestupom izlizali. Stoga nas Psalam upozorava kako smo bili sazdani i kamo smo dospjeli. Veli: "Premda čovjek hodi u Božjoj slici (...)" To, eto, bi načinjen. Čuj što slijedi: "Ipak će se isprazno smesti". Čovjek hoda u slici Istine, a smućuje u savjetu ispraznosti. Pogledaj čovjekovu smetenost. Pogledaj i samome se sebi kao u ogledalu zgadi. Veli: "Premda čovjek stupa u Božjoj slici" - i stoga je nešto veliko - "ipak će se isprazno pomesti". I kao da pitamo radi čega će se - molim te - isprazno smesti kaže: "Zgrće blago, a ne zna kome ga skuplja" (Ps 38,7).

Eto, taj je čovjek, tj. cijeli ljudski rod kao jedan čovjek u svojoj parnici smalaksao, izgubio savjet, zalutao s puta zdrave pameti. "Zgrće blago i ne zna kome ga skuplja". Ima li što luđe? Je li što nesretnije? Zar ne skuplja sebi? Ne. Zašto ne? Jer će umrijeti. Kratak je ljudski život. Blago traje. Brzo prolazi koji sabire. Zato se Psalam sažalio nad čovjekom koji "hodi u Božjoj slici". Čovjek istinito priznaje, ali isprazno slijedi. Psalam kaže: "Isprazno će se smesti". Žao mi je: "Sakuplja blago i ne zna kome ga sabire". Imaš savjet?! I meni ga daj. Nemaš savjet pa ga ni meni ne daješ. Dakle, ni ti ga ne posjeduješ.

Prema tome, obojica ga nemamo. Zato ga obojica tražimo i o njemu raspravljamo. Čovjek se smućuje, sabire, razmišlja, radi, od briga bdije. Danju te muče poslovi, noću uzrujavaju bojazni. Da ti se kesa napuni novcem, duša ti je u groznici od briga.

Zgrćanje

3. - Vidim i žao mi je. Uznemiruješ se i - kako kaže Nepogrešivi - uzalud se uzrujavaš. Skupljaš blago. Trudiš se da uspije sve što činiš. Prešutimo gubitke, brojne opasnosti i u pojedinim dobitima pojedine smrti. Ne kažem tjelesne smrti nego smrt opakih misli. Vjera propada da pristupi zlato. Unutra si opljačkan da se vani obučeš.

Ali to ostavimo, drugo prešutimo i prijeđimo preko suprotivština. Mislimo samo na uspjeh. Eto, zgrćeš. Dobici odasvud pritječu. Novac hrli poput vrela. Posvuda se siromaštvo pali, svugdje teče obilje. Zar nisi čuo: "Ako doteče blago, neka srce ne prione" (Ps 61,11)? Eto, stječeš. Ne uznemiruješ se neplodno. Ipak se uzalud mučiš. Pitaš: zašto se zaludu mučim? Vreće, eto, punim, moji zidovi jedva primaju što skupim. Zašto se, dakle, uzaman trudim?

Sabireš, ali ne znaš kome skupljaš. Ili ako znaš kome, zaklinjem te kaži i meni. Poslušat ću te: kome? Ako se uzalud ne uzrujavaš, reci kome skupljaš. Kažeš: sebi. Usuđuješ se to kazati ti koji ćeš umrijeti? Svojim sinovima, kažeš. To se usuđuješ reći o onima koji će umrijeti? Velika je ljubav što otac sabire za sinove. Ali je i velika ispraznost. Skuplja onaj koji će preminuti onima koji će umrijeti. Ako za sebe skupljaš, to ostavljaš kada umreš. Zašto sabireš? To je zbog sinova. Oni će te naslijediti, neće trajno ostati. Izostavljam reći kakvi mogu biti sinovi. Možda će raspojasanost izgubiti što je pohlepa stekla. Što si trudom stekao, drugi rasipnošću gubi. Ali to stavljam na stranu.

Možda će sinovi biti dobri, neće biti rasipni. Čuvat će što si stekao. Uvećat će što si čuvao i neće izgubiti što si skupio. Tvoji su sinovi jednako isprazni kao i ti ako to čine. U tome te kao oca nasljeduju. Njima kažem što sam tebi govorio. Tvome sinu kome čuvaš kažem i velim mu: skupljaš, a ne znaš kome sabireš. Kako ti nisi znao, tako ni on ne zna. Ako je u njemu ostala ispraznost, zar se u odnosu na nj otklonila istina?

Uzaludno skupljanje

4. - Ispuštam kazati da možda skupljaš lopovu dok živiš. On jedne noći dođe, nađe spremno što se skupljalo kroz tolike dane i noći. Možda stičeš razbojniku, možda pljačkašu. Ne želim dalje nabrajati da ne spominjem i obnavljam bol zbog prepaćenoga. Kako je mnogo onoga što je sabrala uzaludna ispraznost spremno našla neprijateljska okrutnost? Ja to nipošto ne želim. Svi se toga moraju bojati. Sačuvaj nas, Bože, od toga! Dosta su njegovi bičevi. Svi molimo: Bože, udalji to! Neka nam oprosti koga molimo.

Ali ako se kaže kome se sabire, što ćemo odgovoriti? Čovječe, i to svaki, uzalud zgrćeš blago. Meni koji s tobom istražujem i u zajedničkoj teškoći tražim savjet čime ćeš odgovoriti? Govorio si i odgovarao: sabirem za se, svoje sinove i potomke. Rekoh čega se sve treba bojati i u samim sinovima. Ostavljam po strani da će sinovi živjeti kažnjivo kako želi neprijatelj. Neka žive kako otac želi. Kazao sam i spomenuo da su mnogi zapali u takve prilike. Prestrašio si se, ali se nisi popravio.

Što možeš odgovoriti osim kazati: možda neće biti tako. I ja sam tako besjedio. Rekao sam da možda skupljaš lupežu, razbojniku, pljačkašu. Nisam kazao sigurno nego možda. Između bit će i neće biti ne znam što će se dogoditi. Uzaman se uznemiruješ. Vidiš kako je Istna kazala istinito: ispraznost se uzalud uzrujava.

Čuo si. Napokon si shvatio. I sam isto kažeš: možda skupljam svojim sinovima. Ne usuđuješ se reći: siguran sam da skupljam svojim sinovima. Ne znaš kome sabireš blago. Eto, dakle, vidim i kako sam ranije kazao: smalaksao si u svojoj parnici. Nemaš mi što odgovoriti, ali ni ja tebi.

Pravi savjet

5. - Obojica, dakle, tražimo. Obojica ištimo savjet. Posjedujemo obilje same Mudrosti, a ne mudraca. Obijica čujmo Krista. On je "Židovima

sablazan, poganima ludost, a pozvanima Židovima i Grcima Božja sila i mudrost“ (1 Kor 1, 23-24).

Zašto za svoje blago spremaš utvrde? Počuj Božju pomoć. Od nje nije ništa jače. Zašto spremaš razloge za svoje bogastvo? Poslušaj Božju mudrost. Od nje nije ništa mudrije.

Možda ćeš se sablazniti kada kažem. Bit ćeš Židov. Krist je Židovima sablazan. Možda će ti se kada reknem učiniti ludim. Poganin si. Krist je za pogane ludost. Ti si kršćanin i pozvan si. Pozvanima je Židovima i Grcima Krist Božja sila i Božja mudrost.

Kada kažem, nemojte se žalostiti. Ne sažaljujte se i ne rugajte prepredenim ustima mojoj tobožnjoj ludosti. Počujmo! Krist je rekao što ću kazati. Prezireš glasnika, ali se boj suca. Što ću, dakle, reći? Već me je evanđeoski čitač nešto ranije gotovo oslobodio te skrbi. Ja ne čitam već podsjećam na pročitano. Smalaksao u svojoj parnici tražio si savjet. Pogledaj što kaže vrelo pravoga savjeta. Što god iz toga izvora uzeo, ne bojiš se otrova.

Moljac i rđa

6. - "Ne čuvajte sebi blago u zemlji. Tu uništava moljac i rđa. Tu kopaju lupeži i kradu. Zgrćite sebi blago u nebu kamo lupež ne pristupa niti moljac upropašćuje. Jer gdje je tvoje blago, ondje će biti i tvoje srce“ (Mt 6, 19-21). Što još čekate? Pitanje je jasno. Savjet je očevidan, ali je pohlepa skrovita. Štoviše, nije sakrivena već je - što je gore - otvorena. Otimačina ne prestaje neprijateljski postupati. Pohlepa ne jenjava kradom otimati. Ni zloba ne prestaje krivo se kleti.

Zbog čega sve to? Da se blago zgrne. I kamo da se stavi? U zemlju. S pravom, doduše, od zemlje u zemlju. Kazah: čovjeku je koji nam je namro rad bilo rečeno pošto je sagriješio: "Zemlja si i u zemlju ćeš ići“ (Post 3,19). S pravom je blago u zemlji jer je srce na zemlji.

Gdje je, dakle, što imamo kod Boga? Tugujte koji ste razumjeli. Popravite se ako ste se rastužili. Čemu dužiti s hvalom, a ne činiti? Hvalimo jedino Boga i ne mijenjamo se da se i u tome isprazno ne smućujemo.

Bog kao savjetnik

7. - Dakle, "ne čuvajte sebi blago u zemlji“. Možda ste iskusili kako propada što se čuva u zemlji, a možda to i niste doživjeli. Ipak se barem bojte toga iskustva. Koga ne popravljaju riječi, popravljaju iskustva. Ustaje se i stupa naprijed da svi jednim glasom reknu: jao nama, svijet se ruši. Ako se ruši, zašto se ne odseliš? Kada bi graditelj kazao da će ti se srušiti kuća zar ne bi radije otputovao nego mrmljao? Graditelj ti svijeta kaže da će se svijet srušiti, a ti ne vjeruješ?

Počuj glas onoga koji predskazuje. Slušaj savjet onoga koji opominje. Glas je proricatelja: "Proći će i nebo i zemlja“ (Mt 24,35). Glas je onoga koji opominje: "Ne ukopavajte sebi blago u zemlju“. Ako, dakle, vjerujete Bogu koji unaprijed govori i ako ne prezirete onoga koji opominje, neka bude što kaže. Ne vara te takav savjetnik. Ne gubiš što si dao nego ideš onamo kamo si poslao.

Dakle, savjetujem: "Daj siromasima i imat ćeš blago na nebu“. Bez blaga nećeš ostati nego ćeš u nebu imati siguran što s brigom imaš u zemlji. Prema tome, preseli se. Dajem savjet koji čuva, ne gubi. Veli: "Imat ćeš blago u nebu. Dođi i slijedi me“ (Mt 19,21) da te dovedem do tvoga blaga. To nije gubitak već dobitak.

Neka se ljudi probude. Neka čuju. Iskusivši ono čega se boje, neka čine čega se neće strašiti. Neka se odsele u nebo. Žito stavljaš u zemlju. Dođe ti prijatelj koji zna narav žita i zemlje. Poučava tvoju neupućenost i kaže ti: što si učinio? Žito si odveć duboko stavio u zemlju. Mjesto je vlažno. Gnjije što si stavio. Gubiš svoj trud. Odgovaraš: što ću, dakle, učiniti? Kaže: prebaci na više mjesto.

Slušaš, dakle, prijatelja koji ti daje savjet za tvoje žito. Zar da prezreš Boga koji te savjetuje za tvoje srce? Bojiš se svoje žito staviti u zemlju, a svoje srce gubiš na zemlji. Gospodin ti Bog tvoj daje savjet o tvome srcu i govori: "Gdje ti bude blago, bit će i tvoje srce“. Kaže: digni srce na nebo da ne sagnjije na zemlji. Savjet je onoga koji želi spasiti, ne izgubiti.

Siromasi

8. - Ako je tako, kako se kaju koji nisu tako učinili! Što sada sebi govore? U nebu ćemo imati što izgubismo ne zemlji. Neprijatelj je provalio u kuću, da li će u nebo prodrijeti? Ubio je slugu-čuvara, zar će pogubiti Gospodina koji čuva?

"Kamo lupež ne prilazi niti moljac nagriza". Kako mnogi govore: ondje bismo posjedovali i sakrili svoja blaga kamo bismo ih poslije kratka vremena slijedili! Zašto nismo poslušali svoga Gospodina? Zašto smo prezreli Oca koji opominjaše i slušali neprijatelja koji je provalio?

To je, dakle, savjet. Stoga ne budimo lijeni u dobru savjetu. I ako treba preseliti što posjedujemo, prenesimo na mjesto odakle to nećemo izgubiti. Što su sitomasi kojima dajemo ako ne naši nosači po kojima se sa zemlje preseljujemo ne nebo?

Daj! Svome nosaču daj. U nebo nosi što daješ. Kažeš: kako nosi u nebo? Vidim, eno, kako jedući troši. Upravo, prenosi ne držeći već blagujući. Da li ti je promaknula riječ koja glasi: "Dođite blagoslovljeni moga Oca, primite kraljevstvo. Bio sam gladan i dali ste mi jesti". Isto tako: "Kada ste jednome od mojih najmanjih učinili, meni ste učinili" (Mt 25, 34-35. 40) Ako nisi pred sobom prezreo prosjaka, čuj do koga je došlo što si dao. Reče: "Kada ste učinili jednome od mojih najmanjih, meni ste učinili". Krist prima što ste dali. Prima koji tebi dade od čega ćeš dati. Dobio je koji će na kraju sama sebe dati.

Priznanje

9. - Braćo! Priznajem - kao što nekoć rekoh vašoj svetosti, a moram češće napominjati - što me u Božjemu pismu nadasve uznemiruje. Molim vas da razmislite o onome što će sami Gospdin naš Isus Krist reći kada dođe na kraju svijeta radi suda. Sve će narode skupiti pred svoj pogled. Ljude će podijeliti na dva dijela. Jedne će staviti zdesna, druge s lijeva. Onima će zdesna kazati: "Dođite, blagoslovljeni Oca moga, primite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od početka svijeta". Lijevima će reći: "Odlazite u vječni oganj koji je pripravljen đavlu i njegovim poslanicima".

Traži razloge za takvu nagradu - "primite kraljevstvo" - ili toliku muku: "Odlazite u vječni oganj". Zašto će jedni primiti kraljevstvo? "Ogladnio sam i dali ste mi jest". Zašto će drugi ići u vječni oganj? "Bio sam gladan i niste mi dali jesti" (Mt 25, 31-42).

Pitam: što to znači? Vidim da su navedeno učinili oni koji će primiti kraljevstvo. Dali su kao dobri i vjerni kršćani. Nisu prezreli Gospodnje riječi. S povjerenjem su se nadali u obećano. Da spomenuto nisu učinili, zaista ta neplodnost ne bi odgovarala njihovu dobru životu. Možda su bili čisti. Možda nisu bili varalice, pijanice. Uzdržavali su se od zlih djela. Tako

su možda izvršili ono "ukloni se od zla", ali nisu ostvarili ono 'i čini dobro'" (Ps 33, 15).

Ali Krist ni takvima ne kaže: dođite, uzmite kraljevstvo. Živjeli ste čisto, nikoga niste prevarili, nijednoga siromaha niste zatrli, ničiju među niste prekoračili, nikoga zakletvom niste prevarili. To Gospodin nije kazao već reče: "Primite kraljevstvo jer ogladnjeh i dadoste mi jesti". Koliko je to ispred svega kada je Gospodin ostalo prešutio i samo to spomenuo!

Drugima kaza: "Idite u vječni oganj koji je spremljen za đavla i njegove glasnike". Koliko bi toga mogao kazati protiv opakih kada bi pitali zašto idu u vječnu vatru. Preljubniče, ubojico, varalice, oskvrnitelju, bogohulniče, nevjerniče - pitaš zašto? Ništa od toga Krist ne kaže nego: "Jer sam bio gladan i niste mi dali jesti".

Milostinja

10. - Vidim da ste uzrujani kao što sam i sam potresen. I zaista je to čudno. Razlog te neobičnosti sabirem kako mogu. Neću je ni ja vama skriti. Piše: "Kao što voda gasi vatru, tako milostinja ništi grijeh" (Sir 3,30). Također piše: "Milostinju zatvori u siromahovo srce i ono će za te moliti Gospodina" (Sir 29,15). Jednako piše: "Počuj, kralju, moj savjet i svoje grijehe otkupi milostinjom" (Dan 4,24).

Postoji još mnogo dokaza božanskoga govora gdje se pokazuje kako milostinja vrijedi da se dokrajče i unište grijesi. Stoga će Gospodin samo milostinju ubrojiti onima koje će osuditi ili još točnije onima koje će okruniti. Kao da će reći: ako vas ispitam i izmjerim te najpomije pregledam vaše čine, teško da neću naći radi čega bih vas osudio. Ipak idite u kraljevstvo jer sam bio "gladan i dali ste mi jesti". Ne idete, dakle, u kraljevstvo jer niste griješili nego jer ste svoje grijehe otkupili milostinjom.

I drugima će također kazati: "Idite u vječni plamen koji je spreman đavlu i njegovim poslanicima". Da li će ti kao krivci - nekoć krivi, sada u strahu - čuvši svoje grijehe smjeti kazati da se nezasluženo osuđuju i da najpravedniji sudac nezasluženo na njih svaljuje osudu? Kako bi se usudili reći da se nepravedno osuđuju ako motre svoje savjesti i gledaju sve rane svoje duše? O tim je ranama kazano u *Mudrosti:* "Njih će njihove opačine dalje predavati" (Mudr 4,20). Bez sumnje će vidjeti da su pravedno kažnjeni za svoja zlodjela i zločine. I njima će Gospodin nekad reći da nipošto nisu osuđeni radi čega misle da jesu već stoga što "bijah gladan i niste mi dali

jesti". Da ste se od svih zlih svojih čina odvratili i meni se obratili te da ste milostinjom otkupili sve opačine i grijehe, sada bi vas oslobodila milostinja. Lišila bi vas duga za tolike prijestupe.

"Blaženi milosrdni jer će im se iskazati milosrđe" (Mt 5,7). Ovako "idite u vječnu vatru". "Onome koji ne vrši milosrđe neka je sud bez milosrđa" (Jak 2,13).

Gladni

11. - Braćo moja! Preporučio bih vam da date zemaljski kruh i kucate kod nebeskoga. Gospodin je kruh. On kaže: "Ja sam kruh života" (Iv 6,35).

Kako će Bog tebi dati kada ti ne daješ potrebnome? Drugi treba od tebe, ti trebaš od drugoga. Ti, dakle, trebaš od drugoga i drugi treba od tebe. Drugi treba od onoga kojemu treba. Onaj od koga ti trebaš, od nikoga ne treba. Čini što se za te čini. Tu nije kao što prijatelji obično međusobno iznose dobra djela: ja sam tebi to dao, ja tebi to. Hoće da mu dademo jer je i on nama udijelio.

Bogu nitko nije potrebit. Zato je pravi Gospodin. "Rekoh Gospodinu: ti si moj Bog jer ti moja dobra nisu potrebita" (Ps 15,2). Bog je, dakle, Gospodin i to pravi Gospodin i naša mu dobra nisu potrebna. Ipak se u svojim siromasima udostojao ogladniti da možemo nešto i za nj učiniti. Kaže: "Bijah gladan i dali ste mi jesti. Gospodine, kada smo te vidjeli gladna? Kada ste činili jednome od mojih najmanjih, meni ste činili". Ukratko: neka ljudi čuju i dostojno razmisle kolika je zasluga nahraniti gladnoga Krista i koliko je zločin prezreti gladnoga Krista.

Milosrdna djela

12. - pokora za grijehe zacijelo ljude mijenja na bolje. Ali ni ona, čini se, neće biti od nikakve koristi ako bude neplodna dobrim djelima. To Istina svjedoči po Ivanu koji govoraše ljudima koji su mu dolazili: "Zmijino potomstvo! Tko vam pokaza bježati od iduće srdžbe? Činite, dakle, plodove dostojne pokore. I ne recite da imate oca Abrahama. Kažem vam da je Bog moćan od ovih kamenja podignuti Abrahamove sinove. Već je sjekira položena na korijen stabala. Dakle, svako će se stablo koje ne donosi dobar rod, posjeći i baciti u vatru".

Prema tome, tko god ne donosi te plodove bez temelja misli da će neplodnom pokorom zaslužiti oproštenje grijeha. Sam Ivan u nastavku pokazuje koji su to plodovi. Poslije navedenih riječi mnoštvo je Ivana pitalo govoreći: "Što ćemo, dakle, činiti"? To znači: koji su to plodovi za koje nas sokoliš da ih donosimo i s kojima nas strašiš? U odgovoru im je kazao: "Tko ima dvije haljine, neka dade onome koji nema i tko ima hrane, neka jednako učini" (Lk 3, 7-11).

Braćo moja! Što je očitije? Što je izvjesnije? Što je jasnije? Zar drukčije zvuči što prethodno reče: "Svako će se stablo koje ne donosi dobar plod sasjeći i baciti u vatru" od onoga što će lijevi čuti: "Idite u oganj vječni jer sam bio gladan i niste mi dali jesti".

Prema tome, nedostatno je odstupiti od grijeha ako zanemariš povesti brigu o napomenutome. Piše: "Sine, sagriješio si! Ne dodaji još jednom." Ali da se ne bi samo zato smatrao sigurnim, kaže: "Za predašnje grijehe moli da ti se oproste" (Sir 21,1).

Međutim, što koristi moliti ako se ne učiniš dostojnim uslišanja ukoliko donosiš plodove dostojne pokore? Bit ćeš kao neplodno stablo posječen i bačen u oganj. Ako, dakle, želite biti uslišani kada molite za svoje grijehe, "oprostite i oprostit će vam se; dajte i dat će vam se" (Lk 6, 37-38).

PROŠNJA I DAVANJE

Mt 7, 7-11

Br. 61.

Bog Otac

1. - Gospodin nas je u čitanju svetoga evanđelja sokolio da se molimo. Rekao je: "Tražite i dat će vam se; tražite i naći ćete; kucajte i otvorite će vam se. Svaki koji pita, prima. Tko traži, nalazi i otvara se onome tko kuca. Tko je među vama čovjek da svome sinu koji od njega pita kruh pruža kamen? Ili ako zapita ribu zar će mu pružiti zmiju? Ili kada pita jaje zar će mu pružiti štipavca? Dakle, ako vi, premda ste zli, znate dobre dare darivati svojim sinovima koliko će više vaš Otac koji je na nebesima dati dobro svojim moliteljima" (Mt 7, 7-11)?

Isus kaza: "Makar ste zli znate dobre dare davati svojim sinovima". Braćo! Čudno je: zli smo, a imamo dobroga Oca. Što je očitije? Čuli smo svoje ime. Kazao je: "Iako ste zli, znate svojim sinovima dati dobre darove". Gledajte kakvoga Oca pokazuje onima koje naziva zlima. Veli: "Koliko više vaš Otac (...)" Čiji Otac? Zacijelo zlih. Kakov Otac? "Nitko nije dobar doli jedini Bog" (Lk 18,19).

Dobar i zao

2. - Braćo! Mi zli stoga imamo dobra Oca da ne ostanemo uvijek opaki. Nitko tko je zao ne čini dobra. Ako nijedan tko je zao ne čini dobro, kako zao čovjek sebe čini dobrim? Tko je uvijek dobar opaka čovjeka čini dobrim. Veli: "Iscijeli me, Gospodine, i bit ću zdrav. Spasi me i spasit ću se" (Jr 17,14). Zašto mi isprazni isprazno govore: ako hoćeš, sam ćeš sebe spsiti? "Spasi me, Gospodine, i spasit ću se".

Dobri nas je sazdao dobrima. Bog je stvorio "ispravna čovjeka" (Prop 7,30). Svojom smo slobodnom voljom postali zli. Mogli smo od dobrih postati zli i moći ćemo od zlih postati dobri. Onaj koji je vječno dobar od zla čini dobra. Čovjek se svojom vlastitom voljom nije mogao izliječiti. Liječnika ne tražiš da se raniš. Kada si se ranio, tražiš da te iscijeli.

Iako smo, dakle, zli, znamo svojoj djeci davati vremenita, prolazna, tjelesna i putena dobra. Tko sumnja da je dobro: riba, jaje, kruh, voće, žito, svjetlo i zrak koji udišemo. Sve je to dobro. Dobro je i bogastvo u kome se ljudi hvastaju i druge ljude koji su im jednaki i ne poznaju. Ljudi se hvale

bogatstvom. Više vole blještavo odijelo nego što razmišljaju o zajedničkoj koži. I samo je bogatsvo dobro. Ali sva spomenuta dobra mogu posjedovati dobri i zli. Premda je nabrojeno dobro, ne može činiti dobre.

Različito dobro

3. - Postoji, dakle, dobro koje čini dobrim i dobro kojim činiš dobro. Bog je dobro koje čini dobrim. Čovjeka dobrim čini samo onaj koji je oduvijek dobar. Da, dakle, budeš dobar, zazivaj Boga.

Drugo je ono dobro čime činiš dobro. To je sve što ćeš imati. To je zlato, srebro. Dobro je, ali ne ono koje tebe čini dobrim nego čime činiš dobro. Imaš zlato, srebro. I hlepiš za zlatom i srebrom. Imaš i hlepiš. Pun si i žeđaš. To je bolest, ne bogastvo. Ljudi bivaju bolesni, puni su tekućine i uvijek žeđaju. Puni su tekućine i žeđaju tekućinu. Kako, dakle, uživaš u bogatstvu, a posjeduješ vodenu bolest - pohlepu?

Imaš, dakle, zlata. Dobro je. Ipak nemaš čime si dobar već čime činiš dobro. Pitaš: koje ću dobro učiniti od zlata? Zar nisi čuo Psalam? Reče: "Rasuo je i dao siromasima. Njegova pravednost ostaje u vijeke vjekova" (Ps 110,9). Pravednost je dobro po kojemu si dobar. Ako posjeduješ dobro kojim si dobar, čini dobro s dobrom kojim nisi dobar.

Imaš novac. Razdaj! Dajući novac, povećavaš pravednost. "Rasuo je, razdijelio i dao siromasima. Njegova pravednost ostaje u vijeke vjekova" (Ps 110,9). Vidi što se smanjuje, što povećava. Umanjuje se novac, uvećava pravednost. Smanjuje se što ćeš morati ostaviti. Manjim postaje što ćeš napustiti. Uvećava se što ćeš zauvijek posjedovati.

Novac

4. - Savjetujem dobiti. Uči se trgovati. I sam hvališ prodavača koji prodaje olovo i kupuje zlato. Zašto ne pohvališ i onoga koji izdaje novac i stječe pravednost? Kažeš: ne izdajem novac jer nemam pravednost. Novac troši tko posjeduje pravednost. Ja nemem pravednosti, makar imam novac. Budući da nemaš pravednost, zar stoga ne želiš trošiti novac? Radije daj novac da imaš pravednost. Od koga ćeš imati pravednost osim od Boga koji je vrelo pravednosti? Ako, prema tome, želiš posjedovati pravednost, budi Božji siromah. Bog te je malo ranije iz evanđelja opomenuo da pitaš, tražiš, kucaš. Pozvao je svoga prosjaka. Otac i veliki bogataš duhovnih i vječnih

bogatstava potiče te i kaže ti: išti, traži, kucaj. "Tko pita, prima. Tko traži, nalazi i onome se otvara tko kuca". Sokoli da moliš. Zar će odbiti što išteš?

Udovičin primjer

5. - Počuj sliku ili usporedbu što polazi od suprotnoga. Odnosi se na opakoga bogataša koji nas potiče na molitvu. Gospodin kaže: "Bijaše neki sudac u gradu. Nije se bojao Boga niti strašio čovjeka. Neka ga udovica svaki dan ometala i tražila da je zaštiti. Sudac to zadugo nije htio" (Lk 18, 1-4). Udovica nije sustajala prigovarati. Stoga je sudac iz dosade učinio što nije htio iz dobrote. Tako nas je suprotnim potaknuo da molimo.

Prijatelj

6. - Reče: "Došao je svome prijatelju". I njemu je samome naišao gost. "I počeo je kucati i govoriti: došao mi je gost, posudi mi tri kruha. Onaj je odgovorio: već se odmaram i sa mnom počivaju moje sluge". Ali onaj ne prestaje. Tu stoji, navaljuje i kuca. Kao prijatelj od prijatelja moli.

Što Krist kaže? Veli: "Govorim vam da je onaj ustao i dao mu koliko je htio, ali ne radi njegova prijateljstva već zbog drskosti" (Lk 11, 5-15). Premda je prijatelj, ne daje "zbog prijateljstva već radi bezobzirnosti". Zašto "zbog bezobzirnosti"? Jer nije prestao kucati i nije otišao pošto se niječno odgovorilo. Onaj koji nije htio dati što se od njega pitalo pristao je jer koji pitaše nije smalaksao. Koliko će više dati Dobri koji nas potiče pitati i kome se ne sviđa ako ne tražimo?

Kada koji put sporije daje, dobra ističe, a ne da ih niječe. Što se dugo želi, slađe se dobiva. Što se brzo daje, posteje otrcano. Išti, traži, zahtijevaj. Moleći i tražeći, povećavaš se da primiš. Bog ti čuva što neće smjesta dati. Tako i sam učiš veliko uvelike željeti. Stoga "treba uvijek moliti i nikada sustati" (Lk 18,1).

Zasićenosti

7. - Braćo moja! Bog nas čini svojim siromasima. Opominje nas, sokoli i zapovijeda da pitamo, tražimo, kucamo. Zato i mi čujmo one koji od nas pitaju. Pitamo. Od koga pitamo? Tko smo koji pitamo? Što ištemo? Od koga, koji i što pitamo? Pitamo od dobroga Boga, pitamo zli ljudi, pitamo

pravednost kojom postajemo dobri. Pitamo, dakle, što ćemo zauvijek posjedovati. Kada budemo time zasićeni, unaprijed nam neće trebati. Ali gladnimo i žeđajmo da se nasitimo. Gladujući i žeđajući molimo, tražimo i kucajmo. "Blaženi su koji gledaju i žeđaju pravednosti".

Zašto su blaženi? Gleđaju i žeđaju, a bleženi su? Zar je nekada oskudica dobra? Nisu zato blaženi što gladne i žeđaju nego što će se "nasititi" (Mt 5,6). Ondje će blaženstvo biti u sitosti, ne u gladi. Glad prethodi sitosti da do kruha ne dođe prezasićenost. .

Opća sudbina

8. - Reklli smo, dakle, od koga tražimo, tko smo koji tražimo i što tražimo. Ali i od nas se traži. Božji samo prosjaci. Da bi Bog prepoznao svoje siromahe, poznajmo i mi svoje. Ali i tu razmišljajmo kada se od nas traži koji pitaju, od kojih pitaju i što pitaju. Koji pitaju? Ljudi. Od koga pitaju? Od ljudi? Koji pitaju. Smrtnici. Od koga pitaju? Od smrtnika. Koji pitaju? Bijedni. Od koga pitaju? Od bijednika.

Izuzme li se obilni imetak oni koji pitaju izjednačeni su s onima od kojih pitaju. Kojim se licem moliš svome Gospodinu, a ne priznaješ onoga koji je s tobom jednak! Nisam, veli, takav. Daleko od mene da sam takav. To o odrpanome govori naduveni u svilenome ruhu! Ali ja pitam gole. Ne pitam kakvi su u odijelima nego kako su se rodili. Obijica goli, obojica slabi. Počeli su bijednim životom i zato obojica s plačem.

Počeci

9. - Bogatašu, sjeti se, eto, svojih početaka. Pogledaj da li si što ovamo donio. Tek si došao i toliko toga zatekao. Reci, molim te, što si donio? Kaži što si donio? Ako te je stid, počuj Apostola: "Ništa nismo donijeli na ovaj svijet". Reče: "Ništa nismo donijeli na ovaj svijet". Budući da nisi ništa donio, a ovdje si mnogo našao, da li ćeš možda odovud što sa sobom ponijeti? To se možda iz ljubavi prema bogatstvu bojiš priznati. Čuj i to. I to kaže Apostol koji ti se ne ulaguje. Kada smo se rodili, "ništa nismo unijeli u ovaj svijet". Kada iz ovoga svijeta iziđemo, "također ne možemo ništa ponijeti". Ništa nisi donio i ništa odovud ne nosiš. Zašto se nadimaš protiv siromaha?

Kada se djeca rađaju, iz blizine se udaljuju rođaci, posluge, podanici. Također se iz prisutnosti uklanja pokorno mnoštvo. Da li se bogati mališani prepoznaju po plaču? Recimo da se istodobno rodi bogataš i siromah. Istovremeno porode bogata i siromašna žena. Neka drugi ne primijete što rađaju. Neka se malo udalje, ponovno vrate i neka raspoznaju!

Bogatašu, nisi, eto, ništa donio u ovaj svijet, ali ništa odovud ne možeš ni ponijeti. Što kazah o rođenima isto govorim o mrtvima. Kada se kojom prilikom razori stare grobove zacijelo se bogataševe kosti raspoznavaju? Čuj, bogatašu, Apostola: "Ništa u ovaj svijet nismo unijeli". Spoznaj, istina je. Ali "ništa ne možemo niti ponijeti". Spoznaj, i to je istina.

Lakomost

10. - Slijedi: "Ako imamo jelo i pokrivalo, budimo time zadovoljni. Koji, naime, žele postati bogati, zapadaju u napast kao i mnoge i štetne želje što čovjeka utapaju u pogibao i propast. Lakomost je korijen svih zala. Neki su je slijedili te zastranili od vjere". Zamijeti što su napustili. Žao ti je što to ostaviše. Vidi kamo su zapali. Čuj: "Odlutali su od vjere i uvrstili se u mnoge boli". Koji? Oni koji hoće "postati bogati".

Jedno je biti bogat, drugo htjeti da se postane bogat. Bogat je tko se rodio od bogataša. Nije bogat jer je htio nego jer su mnogi ostavili baštinu. Bogastvo vidim, za pohote ne pitam. Ovdje optužujemo pohlepu, a ne zlato, srebro, imanje. Optužuje se lakomost. Koji ne žele postati bogati, za to se ne brinu. Ne gore od pohlepa. Nisu zapaljeni buktinjama lakomosti. Ipak su bogati. Neka čuju Apostola. Danas smo čitali: "Naredi bogatašima ovoga svijeta". Što? Prije svega zapovijedi neka "ne misle oholo". Bogastvo ništa tako ne rađa kao oholost. Svako voće, svako zrno, svaka žitarica i stablo posjeduje svoga crva. Različit je crv jabuke, kruške, pšenice. Oholost je crv bogastva.

Krivi i pravi život

11. - Dakle: "Naredi bogatašima ovoga svijeta da ne misle oholo". Manu je isključio, neka pouči o uporabi. "Ne misliti oholo". Na temelju čega se "ne misli oholo"? Zbog onoga što slijedi: "Ne uzdati se u nepostojanost bogastva". Koji se ne uzdaju u "nesigurnost bogatstva", ne "misle oholo". Ako ne misle oholo, boje se. Ako se plaše, ne misle tašto.

Koliko je ljudi jučer bilo bogato, a danas su siromasi? Mnogi zaspu bogati. Ali dođu razbojnici i sve odnesu. Bogati se bude siromašni. Dakle: "Ne smije se nadati u nesigurnost bogastva nego u živoga Boga koji nam sve daje obilato da uživamo". Daje vremenito i vječno. Vremenito je za putnike. Vječno je za stanovnike. Vrementim činimo dobro, vječnim sami postajemo dobri.

Bogati, dakle, moraju ovo činiti: neka ne misle oholo i neka se ne pouzdavaju u nesigurnost bogastva već u "Boga koji nam daje sve u izobilju da uživamo". To neka čine.

Što će činiti od onoga što posjeduju? Počuj što. Ovo: "Neka budu bogati u dobrim djelima i neka lako daju". Imaju odakle. Zašto ne čine? Siromaštvo je teškoća. "Neka daju". Imaju otkuda. "Neka dijele". To znači da moraju priznavati ljude koji su jednako smrtni kao i oni. "Neka dijele. Sebi za buduće postavljaju dobara temelj".

Premda kažem "lako dajte i dijelite", ne želim vas opljačkati niti ogoliti ili ostaviti siromašne. "Neka sebi zgrću dobar osnov za budućnost da dohvate pravi život" (1 Tim 6, 7-19).

Ovaj je, dakle, život nepravi. "Neka steknu pravi život". Prema tome: "Ispraznost ispraznosti i sve je ispraznost. Što je veliko obilje od svega ljudskoga truda kojim se čovjek muči pod suncem" (Prop 1,2. 3)?

Mora se, dakle, ugrabiti pravi život. Svoje bogastvo moramo prebaciti na mjesto istinskoga života da tu nađemo što ovdje damo. Onaj to mijenja koji i nas izmjenjuje.

Jedini put

12. - Dakle, braćo moja, udijelite siromasima. "Ako imamo hranu i odijelo, budimo zadovoljni". Bogataš od svoga bogastva nema ništa doli ono što od njega traži siromah. To je hrana i odjeća. Prema tome, što ti imaš više od svega što posjeduješ? Dobio si hranu. Primio si nužnu odjeću. Kažem nužnu, a ne siromašnu ili suvišnu. Što više od svoga bogastva obuhvaćaš? Reci mi!

Sve će tvoje, zacijelo, biti suvišno. Ali što je tebi suvišno, siromasima je nužno. Odgovaraš: primam skupe gozbe, hranim se skupom hranom. A siromah? Jeftinom. Pitam vas kada ste se obojica nasitili: u te ulazi skupa hrana i što se događa pošto je ušla? Pretpostavimo da na trbuhu posjedu-

jemo prozor. Zar se ne bi crvenio radi svih skupnih jela kojima si se nasitio?

Ogladni siromah. Ogladni bogataš. Siromah traži da se najede. Bogati traži da se najede. Siromah se najede priprostom hranom, bogataš se najede skupocjenom hranom. Sitost je ista. Isti je i posjed kamo su obojica htjeli prispjeti. Samo jedan prijekim putem, drugi stranputicom. Ali ti kažeš da ti bolje ide u tek skupocjena hrana. Gotovo si na hranu probirljiv. Ne znaš kako je tečno što glad razdraži.

To nisam kazao da bogate prisilim da se hrane na ručcima i jelom siromaha. Neka se bogati vode običajem svoje slabosti, ali neka im je žao što ne mogu drukčije. Bolje bi mogli kada bi mogli drukčije. Ako se, dakle, siromah ne uznosi svojim siromaštvom, zašto se ti veličaš svojom slabošću? Služi se probranim i skupocjenim jelom jer si se tako naviknuo i jer drukčije ne možeš. Inače bi obolio da izmijeniš naviku.

Dopušta ti se: služi se suvišnim, ali siromasima daj nužno. Služi se skupocjenim, daj siromasima jeftino. Siromah od tebe očekuje. Ti očekuješ od Boga. Prosjak čeka ruku koja je s njime stvorena. Ti čekaš ruku koja te je sazdala. Ali nije samo tebe stvorila nego je načinila i siromaha. Bog vam je dao isti put, isti život. Suputnici ste. Idete istom stazom. Prosjak ne nosi ništa. Ti si previše opterećen. Siromah sa sobom ništa ne nosi. Ti sa sobom više nosiš nego je potrebno. Preopterećen si. Daj siromahu od onoga što imaš. Njega hraniš, teret smanjuješ.

Razlog propovijedi

13. - Dajte, dakle, siromasima. To molim, na to potičem, naređujem, zapovijedam. Vašoj svetosti neću sakriti zašto sam držao nužnim pred vas iznijeti ovaj govor. Otkada smo ovdje te ulazimo i izlazimo iz crkve, siromasi nas pozivaju. Vele da vam reknemo da od vas nešto dobiju.

Potaknuli su nas da vam govorimo. I kada vide da od vas ne dobivaju, smatraju da među vama uzalud djelujemo. Štogod očekuju i od nas. Mi dajemo koliko imamo i kako možemo. Zar smo pak dorasli doskočiti njihovoj potrebi? Budući da nismo sposobni ispuniti njihovu potrebu i kako smo njihovi poslanici kod vas, čuli ste i pohvalili. Bogu hvala! Sjeme ste primili, riječima uzvratili. Te nas vaše pohvale zapravo pritišću i dovode u pogibao. Podnosimo ih i među njima dršćemo. Ipak su, braćo moja, ove vaše hvale lišće na stablima. Ali traži se plod.

NEDOSTOJNI

Mt 8, 8-12

Br. 62.

Zidovi i srce

1. - Čuli smo dok se čitalo evanđelje da se naša vjera hvali u poniznosti. Kada je Gospodin Isus obećao ići satnikovoj kući ozdraviti njegova dječaka, satnik je odgovorio: "Nisam dostojan da uđeš pod moj krov nego samo reci riječ i ozdravit će". Rekavši da je nedostojan, zajamčio je da je dostojan da Krist uđe ne toliko u njegove zidine već u njegovo srce. Satnik to ne bi kazao s tolikom vjerom i poniznošću da već nije u srcu nosio onoga za koga se bojao da stupi u njegov dom. Nije bila velika sreća što Gospodin Isus uđe među njegove zidove, a nije u njegovim grudima.

Učitelj poniznosti bijaše riječju i primjerom za stolom u kući nekoga oholog farizeja imenom Šimun (usp. Lk 7,36). Premda je bio u Šimunovu domu, u njegovu srcu nije bilo ništa "gdje bi se Sin čovječiji oslonio".

Dušin život

2. - Gospodin je nekoga oholicu koji je od svoje volje želio ići s njim odvratio od svoga učeničkoga kruga. Toliko se razabire iz njegovih vlastitih riječi. Oholi je rekao: "Gospodine, slijedit ću te kamo god budeš išao". Gospodin, videći u njegovu srcu nevidljivo, kaza: "Lisice imaju jame i ptice nebeske gnijezda. Sin pak čovječiji nema kamo osloniti svoju glavu". To znači: u tebi prebivaju varke kao lisice i oholost kao nebeske ptice. Sin čovječiji je nasuprot lukavština bezazlen i ponizan spram oholosti. Nema gdje bi položio glavu. Učiteljica je poniznosti obaranje glave, a ne njezino istezanje.

Toga, dakle, željna odvraća ići. Drugoga koji odbija povlači. Na istome mjestu veli: "Slijedi me"! On odgovara: "Gospodine, slijedit ću te, ali mi prije dopusti otići i ukopati svoga oca". Pobožno se ispričao. Zato je dostojniji taj čije se ispričavanje odbija i poziv učvšćuje. Bijaše pobožno što je htio učiniti. Ali je Učitelj poučio čemu se mora dati prednost. Htio je da dotični bude propovjednikom žive riječi i da sazdaje one koji će živjeti. Bilo je drugih koji su mogli ispuniti spomenutu dužnost. Krist kaza: "Pusti da mrtvi ukapaju svoje mrtve" (Lk 9, 57-60).

Kada nevjernici ukapaju leš, mrtvi ukapaju mrtva. Mrtvačevo je tijelo izgubilo dušu, a njihova duša Boga. Kao što je duša život tijela, Bog je život duše. Kako tijelo izdahne kada ispusti dušu, duša izdiše kada ostavi Boga. Dušina je smrt napuštanje Boga. Smrt je tijela otpuštanje duše. Smrt je tijela nužna, smrt duše svojevoljna.

Tijelo i duh

3. - Bijaše, dakle, Gospodin za stolom u kući nekoga ohalog farizeja. Rekoh: bio je u njegovoj kući, ali nije bio u njegovu srcu. U satnikovu pak kuću nije ušao, a posjedovao je njegove grudi. Zahej je Gospodina primio u kuću i u dušu (usp. Lk 19,6).

Satnikova se vjera hvali u poniznosti. Reče: "Nisam dostojan da uđeš pod moj krov". Gospodin kaza: "Zaista vam kažem da takve vjere nisam našao u Izraelu" po tijelu. Satnik je već po duhu bio Izraelac. Gospodin je došao tjelesnom Izraelu, tj. Židovima. Tu je najprije tražio izgubljene ovce. U tome je narodu i od toga naroda uzeo tijelo. Sam kaže: "Ondje nisam našao toliku vjeru".

Kao ljudi možemo prosuđivati vjeru u ljudi. Gospodin je motrio nutrinu. Njega nitko ne vara. Dao je svjedočanstvo čovjekovu srcu. Čuvši riječi poniznosti, izgovorio je presudu ozdravljenja.

Židovi i pogani

4. - Radi čega je satnik ono držao istinom? Sam kaže: "I ja sam kao čovjek postavljen pod vlast, premda pod sobom imam vojnike. Jednome reknem da ide i on ide. Drugome kažem da dođe i on dođe. I svome sluzi kažem da to učini i on učini". Vlast sam nekima koji su mi podložni, podložen sam pod stanovitu vlast nad sobom. I ja, dakle, veli, čovjek pod vlašću, posjedujem vlast naređivanja. Što ti možeš kome služe sve vlasti!

Satnik je bio poganin. Upravo bijaše satnik. Judejski je narod već posjedovao vojsku rimskoga carstva. U Judeji je satnik obavljao vojnu službu koliko je to satnik mogao obavljati. Bio je pod vlašću i imao je vlast: poslušni podložnik i ravnatelj podložnih.

Gospodin pak - neka vaša ljubav prvotno i nužno to primijeti - već najavljivaše, iako se nalazi u židovskome narodu, Crkvu koja će biti po svemu svijetu. U nju je kanio poslati Apostole. Pogani nisu Gospodina vidjeli, ali su u nj povjerovali. Židovi su ga vidjeli, ali su ga ubili.

Gospodin tjelesno nije ušao u satnikovu kuću. Ipak je u osobnoj odsutnosti, ali veličanstvom nazočan iscijelio satnikovu vjeru i sami dom. Tako je Gospodin tijelom bio jedino u židovskome narodu. Kod drugih se naroda nije od Djevice rodio, trpio, nogama hodao, ljudsko pretrpio ni božanske čudesne čine izveo. Ništa se od toga nije zbilo među drugim narodima. Ipak se na Gospodinu ispunilo što bijaše kazano: "Služio mi je narod koji nisam poznavao". Kako ako ga nije poznavao? "Slušaše me po čuvenju uhom" (Ps 17,45). Židovski je narod upoznao i raspeo. Krug zemaljski je čuo i uzvjerovao.

Rub haljine

5. - Na neki je način tjelesnu odsutnost i nazočnost svoje sile među svim narodima Gospodin označio u onoj ženi koja je dodirnula rub njegove haljine, a on pitao govoreći: "Tko me se dotaknuo"? Pitao je kao odsutan, iscijelio kao nazočan. Učenici rekoše: "Mnoštvo te pritišće, a ti pitaš: tko me dotaknuo" (Lk 8, 43-48)? Kao da se tako šetao te ga uopće nijedno tijelo nije dodirivalo! Stoga je rekao: "Tko me se dotaknuo"? Apostoli rekoše: "Mnoštvo te pritišće". Kao da je Gospodin odgovorio: tražim tko me dodirnuo, a ne prignječio. Tako je i sada s njegovim tijelom, tj. s njegovom Crkvom. Dotiče je vjera maloga broja, pritišće gomila mnogih.

Čuli ste kao sinovi Crkve da je Crkva tijelo Kristovo. I sami ste to ako hoćete. Apostol to kaže na mnogim mjestima. Veli: "Za njegovo tijelo, a to je Crkva" (Kol 1,24). Također veli: "Vi ste Kristovo tijelo i udovi" (1 Kor 12,27).

Mi smo, dakle, Kristovo tijelo. Stoga što je u ono doba njegovo tijelo trpjelo u mnoštvu, to trpi i njegova Crkva. Mnoštvo je pritišće. Mali je broj dodiruje. Put je pritišće, vjera dotiče. Zaklinjem vas: podignite oči koji imate čime ćete gledati. Imate što vidjeti. Podignite oči vjere, dodirnite krajnji rub odjeće, dostajat ća za spasenje.

Mnogi

6. - Vidite što iz evanđelja čuste kao o onome što će biti i što jest. Krist zbog pohvaljene vjere satnika koji je tijelom inozemac, srcem domor-

odac kaže: "Stoga vam velim (...)" Isus reče: "Zato će mnogi doći s istoka i zapada". Neće doći svi već "mnogi". Ali dolaze "s istoka i zapada". Tim se dvjema stranama označava svekoliki svijet.

"Mnogi će doći s istoka i zapada. Zasjest će s Abrahamom, Izakom i Jakovom u nebeskome kraljevstvu. Sinovi će se kraljevstva izbaciti u vanjske tmine". Židovi su "sinovi kraljevstva". Radi čega su "sinovi kraljevstva "? Stoga što su primili Zakon. Njima su poslani proroci. Imali su hram i svećenstvo. Slavili su slike svega budućega. Nisu pak spoznali nazočnost zbilja kojima slaviše slike.

Krist, dakle, reče: "Sinovi će kraljevstva ići u vanjske tmine. Tu će biti plač i škrgut zubi". Vidimo odbačene Židove. Vidimo kršćane pozvane s istoka i zapada na stanovitu gozbu da sjednu za stol s Abrahamom, Izakom i Jakovom. Tu je kruh pravednost i piće mudrost.

Kristovo tijelo

7. - Braćo počujete! Vi ste to. Iz toga ste naroda. Već ste onda nagoviješteni, sada nazočno prisutni. Od onih ste koji su pozvani s istoka i zapada da zasjednu u nebeskome kraljevstvu, ne u kumirskome hramu. Budite, dakle, Kristovo tijelo, a ne pritisak Kristova tijela. Posjedujte resu od odijela. Dotičite je da ozdravite od tečenja krvi, tj. od plime tjelesnih požuda. Imate, velim, obrub haljine i dodirujte ga. Apostole smatrajte odijelom. Oni pod tkaninom jedinstva pripadaju uz Kristove bokove. Među tim je Apostolima kao rub najmanji i posljednji bio Pavao. Sam kaže: "Najmanji sam od Apostola" (1 Kor 15,9).

Resa je kod odijela zadnje i najmanje. Ona se uz prezir motri, ali spasonosno dodiruje. "Sve do ovoga trenutka gladujemo i žeđamo i goli smo i udarani ćuškama" (1 Kor 4,11).

Što je kao resa tako zadnje i prezrivo? Dotakni ako trpiš od krvnoga otjecanja. Od onoga čija je odjeća izaći će moć i ozdravit će te. Resa se upravo pružala na doticanje kada se čitalo iz istoga Apostola: "Jer vidi li tko tebe koji imaš znanje za stolom u hramu idolskome, neće li se njegova savjest jer je nejaka izgraditi da jede žrtvovano idolima? I s tvoga znanja propada nejaki, brat za kojega je Krist umro" (1 Kor 8, 10-12. Što mislite kako se ljudi mogu prevariti kumirima koje tobože kršćani časte? Takav kaže: Bog pozna moje srce. Ali ga ne pozna tvoj brat. Ako si bolestan, boj se težega oboljenja. Ako si jak, vodi brigu o bratovoj slabosti.

Koji vide spomenuto, "izgrađuju se" za drugo: ne samo što ondje žele jesti nego i žrtvovati. Eto, tvome znanju propada slabi brat. Čuj, brat! Ako si prezirao slaboga, zar prezireš i brata? Probudi se! Što ako griješiš protiv samoga Krista? Pazi: na nikakav način ne možeš prezirati. Pavao kaže: "Tako griješeći protiv braće i ranjavajući njihovu nejaku savjest, protiv Krista griješite" (1 Kor 8,12).

Neka sada idu koji to preziru i neka sjede u kumirskome hramu! Zar neće biti ljudi koji pritišću, a ne dotiču? Pošto su sjedili u poganskome hramu, neka dođu i napune crkvu! Neće primiti spasenje već će vršiti pritisak.

Viši

8. - Reći ćeš: bojim se da ne uvrijedim višega. Baš se boj da ne bi uvrijedio višega! A ne bojiš se uvrijediti Boga? Strašiš se da ne uvrijediš starijega. Pazi da možda nema netko stariji od toga koga se bojiš uvrijediti. Svakako, nemoj višega uvrijediti. To se pravilo stavlja preda te. Zar ipak nije očito da se nipošto ne smije uvrijediti onaj koji je najveći od svih?

Sada razglobi pitanje onih koji su pred tobom. Prvo su ti otac i majka. Ako te ispravno odgajaju i othranjuju za Krista, u svemu se moraju slušati. Valja se pokoravati svakome njihovu naređenju. Neka ne zapovijedaju ništa protiv većega i njih se mora slušati. Pitaš: tko je veći od onoga tko me rodio? Onaj koji te je stvorio. Čovjek rađa, Bog stvara. Zašto rađa, ne zna. Ne zna ni što će roditi. Onaj tko te je vidio da te načini i bio prije onoga koja je stvorio zacijelo je veći od tvoga oca. Domovina je veća od tvojih roditelja. Stoga se roditelji ne smiju slušati ako išta narede protiv domovine. Ne sluša se ni ono što domovina naređuje protiv Boga.

Krv je oticala. Prošlo je dvanaest godina u toj bolesti. Pošto se sve ljekovito preuzelo i nije se zdravlje dobilo, žena kojoj govorim kao slici Crkve želi ozdraviti i hoće postati zdrava. Što se navodi naređuje tvoj Otac i što se spominje zapovijeda tvoj narod. Kaže ti tvoj Gospodin: "Zaboravi svoj narod i kuću svoga oca". Za koje dobro? Za koji plod? Za koju nagradu? Kaza: "Jer je kralj zaželio tvoju ljepotu" (Ps 44, 11-12). Zaželio je što je načinio. Ljubio je ružnu da načini lijepu. Krv je prolio za nevjernu i ružnu, a učinio vjernu i lijepu. U tebi je ljubio svoje darove. Što si donijela svome zaručniku? Što si od ranijega oca i ranijega naroda primila u miraz? Zar ne obilje i dronjke grijeha? Odbacio je tvoje krpe i razderao tvoj kostrijet. Smilovao se da ukrasi i ukrasio da ljubi.

Kumiri

9. - Braćo, što još? Kao kršćani čuste: "Griješeći protiv braće i ranjavajući njihovu nejaku savjest, griješite ptoriv Krista" (1 Kor 8,12). Ne prezirite ako ne želite biti izbrisani iz knjige života. Dokle ćemo nastojati da vam kako valja i s užitkom govorimo što nas naša bol sili na bilo koji način kazati i ne dopušta prešutjeti? Svi koji htjednu ovo prezreti, griješe protiv Krista. Neka paze što čine.

Želimo okupiti ostale pogane. Vi ste kamenje na putu. Oni žele doći. Vrijeđaju se i odlaze. U svojim srcima govore: zašto da ostavimo svoje bogove koje sami kršćani s nama štuju? Daleko od mene, veli se, da štujem poganske bogove. Spoznao sam, razumijem, vjerujem. Što činiš od savjesti slaboga koju ranjavaš? Što činiš od cijene ako prezireš što je kupljeno? Vidi kojom je cijenom kupljeno.

Pavao kaže: "Nejaki će propasti u tvome znanju" (1 Kor 8,11). Kažeš da imaš to znanje. Znaš da kumir nije ništa. U duši misliš na Boga i tako sjediš u kumirskome hramu. Ali radi toga znanja slabi propada. Da ne prezreš slaboga, Apostol je dodao: "Zbog njega je Krist umro" (1 Kor 8,11). Želiš slaboga prezreti. Pripazi na njegovu cijenu i cijeli svijet odmjeri s Kristovom smrti. Da još uvijek ne bi mislio kako griješiš protiv slaboga, počinjaš mali grijeh i malo važeš, Pavao kaže: "Griješite protiv Krista" (1 Kor 8,12).

Ljudi obično kažu: griješim protiv čovjeka. Je li to protiv Boga? Zanijeći da je Krist Bog! Usuđuješ se nijekati da je Krist Bog? Zar si drugo naučio dok si bio u kumirskome hramu? Kristov nauk ne dopušta to učenje. Pitam gdje si naučio da Krist nije Bog? Pogani to obično govore. Vidiš što čine zli stolovi. Zar ne uviđaš da zli razgovori "kvare dobre običaje" (1 Kor 15,33). Ti ondje ne možeš govoriti o evanđelju, a slušaš kako govore o kumirima. Tu se odričeš da je Krist Bog. Što tu piješ, u crkvi povraćaš. Možda se ovdje usuđuješ govoriti i možda se u mnoštvu usuđuješ mrmljati: zar Krist nije čovjek? Zar nije raspet? To si naučio od pogana. Spasenje si izgubio, resu nisi dotaknuo. I u tome dotakni resu. Primi spasenje.

Poučili smo te kako trebaš dotaknuti resu u onome što piše: "Tko vidi brata za stolom u kumirskome hramu (...)" (1 Kor 8,10). Dotakni je i kod Kristova božanstva. Ista resa govoraše o Židovima: "Njihovi su oci. Od njih je po tijelu i Krist koji je povrh svega Bog blagoslovljeni u vijeke" (Rim 9,5). Eto, protiv kojega pravoga Boga griješiš dok si za stolom lažnih bogova.

Genij

10. - Kaže: nije Bog jer nije genij Kartage. Kao da bi Mars ili Merkur bio Bog! Pazi kakvim ga drže, a ne što jest. I ja s tobom znam da je kamen. Ako je genij, stanoviti je ukras. Kartaški građani dobro žive. I oni će biti geniji Karatage. Ako je genij zloduh, ondje ste čuli: "Što pogani žrtvuju, žrtvuju zlim dusima, a ne Bogu. Neću da postanete zajedničari zlih duhova" (1 Kor 10,20).

Znamo da kumir nije Bog. Kamo sreće da i oni tako drže. Ali zbog onih slabih koji to ne znaju, ne smije se ranjavati njihova savjest. Na to potiče Apostol. Da oni ljudi koji kip uzimlju za božanstvo i za božanstvo drže svjedoči žrtvenik. Zašto je ondje žrtvenik ako se ono ne smatra božanstvom? Neka mi nitko ne kaže: nije božanstvo, nije Bog. Već kazah: kamo sreće da i oni to tako znaju kao što znademo i mi svi. Ali onaj žrtvenik svjedoči što smatraju, za što drže, što oni čine. Osvjedočio je pameti svih štovatelja. Neka ne uvjeri one za stolom.

Kršćani i pogani

11. - Ako pogani pritišću, neka kršćani ne pritišću. Kristovo je tijelo. Zar ne kazasmo da se Kristovo tijelo pritiskalo, a ne dodirivalo? Krist je podnosio one koji pritiskahu. Tražio je one koji dotiču.

Braćo! Kamo sreće da pogani pritišću Kristovo tijelo! Oni ga obično i pritišću. Neka kršćani ne pritišću Kristovo tijelo. Na nas, braćo, spada da vam govorimo. Na nas spada kršćanima propovijedati. Sam Apostol veli: "Zar meni pripada prosuđivati one koji su izvana"? Njima drukčije govorimo, kao slabima. Njima se mora umiljavati da čuju istinu. U vama gnjiloću treba sjeći. Ako tražite čime se pogani pobjeđuju, kako prosvjetljuju i dovode spasenju, napustite njihove svečanosti, ostavite njihove trice. Ako ne pristanu uz našu istinu, stidjet će se svoga malenoga broja.

Zlato, pljeva i oganj

12. - Ako je dobar koji ti stoji na čelu, tvoj je hranitelj. Ako je zao, tvoj je napasnik. Hranu drage volje uzimaj, u kušnji se potvrdi. Budi zlato. Ovaj svijet smatraj zlatarevom peći. Na uskome se prostoru nalazi troje: zla-

to, pljeva i vatra. Prvome se dvoje podmeće vatra. Pljeva izgara, zlato se čisti.

Recimo da netko popusti prijetnjama i bude odveden u kumirski hram. Jao meni! Plačem za pljevom, vidim pepeo. Drugi ne popušta prijetnjama, ne popušta strahu. Priveden sucu, ostaje u svojoj vjeroispovijedi. Nije otišao u poganski hram.

Što čini plamen? Zar ne čisti zlato? Braćo, stojte u Gospodinu. Jači je koji vas je pozvao. Ne strahujte od bezbožničkih prijetnja. Neprijatelje podnosite. Imate za koga ćete moliti. Neka vas uopće ne bude strah.

Ovo je zdravlje. Stoga crpite na ovoj gozbi. Tu pijte čime ćete se zasititi, a ne ondje čime mahnitate. U Gospodinu stojte. Budite od srebra, zlato ćete biti. Ta usporedba ne dolazi od nas vać od božanskoga Pisma. Čitali ste i čuli: "Iskušao ih je kao zlato u peći i primio kao žrtveni prinos" (Mudr 3,6). Eto što ćete biti u Božjim riznicama. Budite bogati Bogom. Nećete Boga učiniti bogatim već ćete od njega postati bogati. Neka vas Bog napuni. Drugo ne puštajte u svoje srce.

Vlast

13. - Da li vas uzdižemo u oholost? Da li vam govorimo da prezirete redovite vlasti? To ne kažemo. Koji ste i tu oboljeli, i tu dodirnite rese na odjeći. Sami Apostol kaže: "Neka se svaka duša podloži višim vlastima. Nema vlasti ako nije od Boga. Vlasti koje postoje, od Boga su uređene. Tko se suprostavlja vlasti, opire se Božjemu uređenju" (Rim 13, 1-2).

Ali što ako vlast naređuje što ne smiješ činiti? U tome, bojeći se vlasti, prezri vlast. Uoči stupnjeve u ljudskim zbiljama. Ako je nešto zapovijedio nadstojnik zar se ne mora izvršiti? Međutim, ako naređuje protiv upravitelja, vlast ne prezireš već odabireš služiti većoj. Tu se niži ne smije srditi ako je viši pretpostavljen. Ili opet: ako nešto naredi upravitelj, a drugo zapovijedi car, ima li sumnje da se o upravitelju ne vodi računa i da se cara mora slušati? Što mislite o tome da jedno naredi car, drugo Bog? Plati porez, meni budi poslušan. Pravilno, ali ne u kumirskome hramu. U kumirskome hramu zabranjuje. Tko brani? Viša vlast. Opraštam. Ali car prijeti zatvorom, Bog paklom. Tu moraš kao štit uzeti svoju vjeru. U štitu možeš "ugasiti sve neprijateljeve užarene strelice" (Ef 6,16).

Zli moćnik

14. - Ali na te vreba moćnik. Protiv tebe ustaje. Naoštrio britvu da obrije vlasi, ali ne da odreže glavu. Što rekoh sada ste čuli u Psalmu: "Prijevaru si načinio kao oštru britvu" (Ps 51,4). Zašto je psalmist prijevaru zloga moćnika usporedio britvi? Jer se britva upotrebljava samo za ono što je na nama suvišno. Na našem su tijelu kose nekako suvišne. Briju se bez tjelesne štete. Tako sve što ti može učiniti razjareni moćnik broj u suvišno. Odnosili ti siromaštvo? Da li ti oduzima bogastvo? Tvoje je siromaštvo bogatsvo u tvome srcu.

Moćnik je mogao oduzeti što ti je suvišno i nanijeti štetu. Dopušteno je čak da ti ozlijedi tijelo. Onima koji razmišljaju o drugome životu i ovaj život, velim, valja ubrojiti u suvišno. I mučenici su ga prezreli. Nisu izgubili život već su ga stekli.

Kosa

15. - Budite, braćo, sigurni: protiv vjernika se pripušta samo koliko koristi da se iskušavaju i ispitaju. U to, braćo, budite osvjedočeni. I neka nitko drugo ne rekne. Svu svoju brigu bacite na Gospodina. Same sebe skroz položite na njega. On se ne odmiče da padnete. Gospodin nas je stvorio. Dao nam je sigurnost i za naše vlasi. Krist je rekao: "Uistinu vam kažem da su pobrojene sve vlasi vaše glave" (Mt 10,30).

Naše su vlasi Bogu nabrojene. Kada su mu tako poznate naše kose, koliko su više naši čini? Vidite da Bog ne prezire ni ono naše najmanje. Da je prezirao, ne bi stvorio. Bog je, dakako, stvorio i naše kose i ima ih na broju. Kažeš: sada jesu, ali će možda uginuti. Ali i tu čuj Kristovu riječ: "Uistinu vam kažem da ni vlas vaše glave neće propasti" (Lk 21,18). Čovječe, koji se nalaziš u Božjemu krilu, zašto se bojiš čovjeka? Ne padaj iz Božjega naručja. Što god tu budeš trpio, koristit će spasenju. Neće biti na propast.

Mučenici su trpjeli lom udova. Zar da se kršćani straše nepravda kršćanskih vremena? Tko ti sada nanosi nepravdu, čini to u strahu. Ne kaže otvoreno: pristupi kumiru! Ne veli jasno: dođi mojim žrtvenicima i tu zajedno sjedini! Kada bi rekao, ti ne bi htio. Neka se na to tuži. Neka to stavi kao zahtjev i tužbu: nije htio doći mojim žrtvenicima; nije htio doći u hram koji štujem. Neka to kaže. Ne usuđuje se reći već ostalo lukavo snuje.

Spremi vlasi. Naoštrio je britvu. Odstranit će što je kod tebe suvišno. Obrijat će što budeš ostavio. Ako može, neka odnese sve što ostane. Što od-

nosi škodljivi moćnik? Što velika uzima? Što i lopov, provalnik i razbojnik. Mnogo bjesni. Da mu je čak dopušteno i samo tijelo ubiti, što odnosi? Isto što i razbojnik. Moćnik odnosi što i ognjica, štipavac, otrovna gljiva. Sva je moć rasrđenih da čine što i otrovna gljiva. Ljudi pojedu otrovnu gljivu i umru. Eto, kolika je slabost ljudski život. Ostavit ćeš ga kad-tad. Ne bori se za nj tako da ti budeš napušten.

Trud

16. - Krist je naš život. Njega motri. Došao je trpjeti, ali i da se proslavi. Došao je biti prezren, ali i da se proslavi. Došao je umrijeti, ali i uskrsnuti.

Straši te trud, vidi nagradu. Zašto do one zbilje želiš doći razmažen, a do nje dovodi jedino rad? Bojiš se da ne izgubiš svoje zlato jer si do njega došao naporom. Do zlata koje ćeš kada jednom umreš napustiti nisi došao bez naprezanja. Do vječnoga života hoćeš doći bez truda!? Neka ti bude draži život do kojega ćeš doći nakon svih napora i nikada ga nećeš izgubiti. Ako ti je drago do čega si došao poslije svih naprezanja, ali ćeš to jednom napustiti, koliko se više mora željeti što je vječno?

Stav prema kumirima

17. - Ne vjerujte njihovim riječima niti ih se bojte. Vele da smo neprijatelji njiihovih kumira. Neka Bog tako dade. Neka dade u vlasti kao što je dao što je slomljeno. To velimo vašoj ljubavi da to ne činite kada nije u vašoj moći da učinite. Oznaka je zlih ljudi - mahnitih *circumcelliones*[21] - i ondje bjesnjeti gdje nemaju vlast. Hite bez ikakva razloga. Hoće umrijeti.

Čuli ste što smo vam čitali. Svi ste čuli koji ste nedavno bili u Mapalima. Reče: "Kada vam se dade zemlja pod vlast" - ranije kaza u vlast i tako naznači što se mora činiti - "razorit ćete njihove žrtvenike i uništiti njihove gajeve. Polomit ćete sve njihove natpise" (Pnz 7, 1-5). To učinite kada se domognete vlasti. Ne činimo gdje nam nije dana vlast, ali ne propustimo gdje je data. Mnogi pogani po svojim njivama posjeduju to proklestvo. Hoćemo li prići i razbiti? Najprije nastojmo u njihovu srcu uništiti kumire. Kada i oni postanu kršćani neka nas pozovu na tako dobar čin ili neka nas

21. Riječ je o pludivljim donatističkim skupinama koje su po zabitnim nazeljima obijale i plijenile crkvice.

preteknu. Sada se za njih moramo moliti, a ne na njih ljutiti. Ako nas pokreće velika bol, tjera nas protiv kršćana, naše braće koja žele ući u crkvu da ovdje imaju tijelo, drugdje srce. Sve mora biti unutra. Ako je unutra što čovjek vidi, zašto je vani što Bog vidi?

Blato i kumiri

18. - Predragi! Znajte da se poganska mrmljanja sjedinjuju s krivovjercima i Židovima. Krivovjerci i pogani skopili su zajedništvo protiv jedinstva. Događa se da Židovi u nekim mjestima prihavaćaju nauk zbog svojih zlodjela. Optužuju ih. Oni priznaju ili hine jer to uvijek od njih tražimo. Također se događa da zakoni ponegdje kažnjavaju krivovjenike za bezboštvo i goropadnost njihovih žestina. Već govore da u svemu tražimo stanovitu nepriliku koja im je na propast. Također se vlasti svidjelo donijeti zakone protiv pogana ili za njih ako shvaćaju.

Kada strogi odgojitelj pristupi nerazumnim dječacima koji se igraju blatom i prljaju ruke, blato istisne iz ruku i stavi knjigu. Tako je Bog preko vladara koji su mu pokorni htio prestrašiti nerazumna djetinja srca da iz ruku bace blato i čine nešto korisno. Što je kod ruku korisno? "Gladnome razlomi svoj kruh i siromaha bez krova uvedi u svoju kuću" (Iz 58,7).

Ipak dječaci uteku od odgojiteljevih očiju. Krišom se vraćaju blatu. Kada ih nađe, sakriju ruke da se ne vide.

Pogani misle - ukoliko je Bog htio - da mi svuda tražimo kumire te ih na svim mjestima razbijamo kada ih nađemo. Zašto? Zar nisu ispred nas mjesta u kojima se nalaze? Ili zaista ne znamo gdje su? Ipak to ne činimo jer nam Bog nije dao vlast. Kada Bog daje vlast? Kada postane kršćanin čije je određeno dobro. Sada je tako onaj htio čiji je predmet. Ako mjesto ne želi dati Crkvi i jedino naređuje da kumira ne bude na njegovu dobru, smatram da se uz najveće poštivanje mora tako postupiti. Kršćani su dužni pomoći odsutnoj kršćanskoj duši koja želi Bogu zahvaliti na zemlji i neće da tu bude nešto na Božju sramotu.

Recimo da vlasnik pristaje dati samo mjesto Crkvi. Zar će ubuduće na crkvenome imanju biti kumir? Eto, braćo, što se poganima ne dopada. Njima je malo što kumire ne sklanjamo s njhovih dobara niti ih razbijamo. Oni hoće da ih čuvamo i u svojima. Propovijedamo protiv kumira. Zar smo im čuvari? Gdje ne mogu, ne činim. Ne činim gdje se tuži gospodar dobra. Ali gdje hoće da se učini i za to zahvaljuje, bio bih krivac kada ne bih učinio.

LAĐA

Mt 8, 23-27

Br. 63.

Plovidba

1. - Gospodnjim vam darom upravljam riječ o netom pročitanome evanđelju. U njemu vas potičem da u vašim srcima pred ovosvjetskim olujama i valovima ne zaspe vjera. Gospodin Krist uistinu nije u vlasti imao smrt?! San nije imao u vlasti!? Možda je Svemogućega koji brodi i preko volje pritisnuo san!? Ako to vjerujete, u vama Krist spava. Ako pak u vama bdije, bdije vaša vjera.

Apostol kaže: "Krist po vjeri boravi u vašim srcima" (Ef 3,17). Dakle, i Krisotv je san otajstveni znak. Brodari su duše što na drvetu prelaze svijet. Ona, naime, lađa predstavlja Crkvu. Pojedinci su Božji hram i svatko plovi u svome srcu. Ako o dobrome razmišljaš, ne doživljavaš brodolom.

Osvećivanje

2. - Čuo si viku, vjetar je. Rasrdio si se, val je. Vjetar, dakle, puše. Val se diže. Lađa je u pogibelji. U opasnosti je tvoje srce. Tvoje se srce ljulja. Čuvši buku, želiš se osvetiti. Eto, osvetio si se. Brodolom si doživio popuštajući tuđemu zlu. Zašto? Jer u tebi spava Krist. Što znači da spava Krist? Zaboravio si Krista. Dakle, pozovi Krista. Sjeti ga se. Neka se Krist u tebi probudi. Motri Krista.

Što si htio? Osvetiti se. Zaboravio si da je raspeti Krist rekao: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine" (Lk 23,34). Nije se htio osvećivati koji spavaše u tvome srcu. Probudi ga, sjeti ga se. Sjećanje je na nj njegova riječ. Na nj je uspomena njegovo naređenje. U sebi ćeš reći ako u tebi Krist bdije: kakav sam čovjek kad se želim osvetiti? Tko sam ja koji iznosim prijetnje protiv čovjeka? Možda ću umrijeti prije nego se osvetim. Kada iz tijela iziđem zadahtan, raspaljen srdžbom i željan osvete, neće me primiti koji se nije htio osvećivati. Neće primiti koji je rekao: "Dajte i dat će vam se; oprostite i oprostit će vam se" (Lk 6, 37-38).

Zauzdat ću, dakle, svoju ljutnju i vratiti miru svoga srca. Krist je zapovjedio moru, nastala je utiha.

Domovina

3. - Što rekoh s obzirom na gnjev, redovito činite u svim svojim kušnjama. Rodila se kušnja, vjetar je. Uznemiren si, val je. Pozovi Krista, neka s tobom govori. "Tko je taj kada mu se pokoravaju vjetri i more"? Tko je taj kome se pokorava more? Njegovo je "more". On ga je "stvorio"(Ps 94,5). "Sve je nastalo po njemu" (Iv 1,3).

Prije svega nasljeduj vjetrove i more. Pokoravaj se Stvoritelju. More po Kristovu naređenju čuje, a ti si gluh. More sluša. Vjetar prestaje, a ti se napuhuješ? Što? Velim, činim, tvorim. Što je to ako li ne nadimati se i ne htjeti na Kristovu riječ oprostiti?

Neka vas u uznemirenosti vašega srca ne svlada val. Ljudi smo. Ipak ne očajavajmo ako vjetar nahrupi i pokrene osjećaj naše duše. Probudimo Krista da u miru plovimo i dođemo u domovinu.

OVCE I VUKOVI

Mt 10,16

Br. 64.

Vučji čopor

1. - Braćo! Čuli ste kada se čitalo sveto evanđelje kako je Gospodin naš Isus Krist svojim naukom učvrstio svoje učenike. Rekao je: "Evo vas šaljem kao ovce u sredinu vukova". Razmislite, moja braćo, što čini. Ako jedan vuk dođe među mnoge ovce - koliko god bilo tisuća ovaca - uplašit će se od jednoga vuka u sredini. Ako i ne budu sve raskidane, ipak sve se prestraše.

Kakav, dakle, bijaše razlog, kakav savjet, kakva moć ne da se vuka pripusti ovcama već da se ovce šalje protiv vukova? Krist kaže: "Šaljem vas kao ovce među vukove". Ne šalje na vučju granicu nego "usred vukova". Bijaše, dakle, čopor vukova i nekoliko ovaca. Pošto su mnogi vukovi ubili malo ovaca, vukovi su se obratili i postali ovce.

Vijenac

2. - Počujmo, dakle, na što je upozorio onaj koji je obećao vijence. Pred njima je poslao rat. Čeka ratnike i pomaže one koji se trude. Koju je vrst boja oglasio? Kaza: "Budite lukavi kao zmije i jednostavni kao golubovi". Tko to shvati i opsluži, bezbrižno će umrijeti jer neće umrijeti. Nitko ne smije siguran umrijeti osim onoga koji zna da će tako umrijeti te će u njemu smrt umrijeti, a život biti ovjenčan.

Zmija

3. - Predragi! Moram vam rastumačiti, iako već češće odovud govorimo, što to znači biti "jednostavni kao golubovi" i "lukavi kao zmije". Ako nam je golubinja jednostavnost naložena, što zmijska lukavost ima s golubinjom jednostavnosti? U goluba volim što nema žuči. U zmiji se bojim što posjeduje otrov. Zmije se ne straši u svakome pogledu. Postoji što ćeš zamrziti, postoji što ćeš oponašati. Kada zmiju pritisne starost i osjeti teret ostarjelosti, sabije se kroz otvor i odlaže staru odjeću da kao nova kliče.

Oponašaj, kršćanine, zmiju. Čuješ kako Krist govori: "Uđite kroz tijesna vrata" (Mt 7,13). I apostol Pavao veli. "Svucite staroga čovjeka s njegovim djelima i obucite novoga"(Kol 3, 9-10).

Postoji, dakle, što ćeš kod zmije oponašati. Nemoj umrijeti za starost već za istinu. Tko umire za vremeniti dobitak, umire za starost. Pošto pak svučeš tu starost, nasljedovao si zmijinu lukavost. Nasljeduj zmiju i u ovome: čuvaj svoju glavu. Što znači: čuvaj svoju glavu? Drži kod sebe Krista. Netko je možda od vas zamijetio kada je htio jednom ubiti zmiju kako umjesto glave cijelo tijelo izlaže udaračevim udarcima.

Krist je naš život. Sam je rekao: "Ja sam put, istina i život" (Iv 14,6). I Apostola počuj: "Krist je glava muža" (1 Kor 11,3). Tko, dakle, u sebi čuva Krista, za se čuva svoju Glavu.

Golubovi

4. - Što je sada uopće potrebno mnogim riječima preporučivati jednostavnost golubova? Trebalo se čuvati zmijeskih otrova. Tu je nasljedovanje bilo u opasnosti. Tu se imalo čega bojati. Goluba oponašaj bez bojazni. Primijeti kako golubovi uživaju u društvu. Svuda zajedno lete,zajedno se hrane. Ne žele biti sami. Uživaju u zajednici. Čuvaju ljubav i mrmlju uzdisajima ljubavi. Mlade rađaju poljupcima. Kada se golubovi - to često zapažamo - međusobno svađaju oko svojih sobica, to je na neki način mirna prepirka. Da li se odvajaju jer se svađaju? Zajedno lete, skupa jedu. I sama je svađa među njima spokojna.

Apostol kaže: "Ako se netko ne pokorava našoj riječi po pismu, njega zabilježite i s njime se ne družite" (2 Sol 3,14). Eto, prepirke, ali uoči da je to svađa golubova, ne vukova. Pavao je smjesta dodao: "Dotičnoga ne držite za neprijatelja već kao brata prekorite" (2 Sol 3,15). Golub ljubi i kada se svađa. Vuk mrzi i kada se umiljava.

Posjedujući, dakle, golubinju jednostavnost i zmijsku prepredenost, slavite mučeničke svečanosti u razumnoj trijeznosti, a ne pijanome trbuhu. Kazujte Bogu hvale. Bog je mučenika Gospodin Bog naš. On je krunitelj naš. Budemo li se valjano borili, on će nas okruniti. Okrunio je one koje žudimo nasljedovati.

TJELESNI UBOJICE
Mt 10,28

Br. 65.

Strah

1. - Božanske nas riječi koje čitasmo opominju da se ne bojimo bojeći se i da se bojimo ne strašeći se. Zamijetili ste kada se čitalo sveto evanđelje da je Gospodin Bog naš prije nego je za nas umro htio da budemo čvrsti. Opomenuo je da se ne bojimo, ali je također opomenuo da se bojimo. Reče: "Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali ne mogu ubiti dušu". Eto gdje opomenu da se ne bojimo. Pogledajte gdje je opomenuo da se bojimo. Gospodin kaza: "Onoga se bojte koji ima vlast u paklu pogubiti tijelo i dušu".

Bojmo se, dakle, da se ne bojimo. Čini se da strah pripada strašljivosti. Dojam je da je strah oznaka slabih, ne jakih. Ali vidite što kaže Pismo: "Strah je Gospodnji nada za snagu" (Izr 14,26). Bojmo se da se ne bojimo, tj. razborito se bojmo da se uzalud ne bojimo. Sveti se mučenici radi čije se svečanosti čitalo evanđelje nisu bojali jer su se bojali. Bojeći se Boga, nisu hajali za ljude.

Prijetnja

2. - Čega se čovjek mora bojati od ljudi? Što je čime se drugoga straši: čovjek čovjeka? Straši i kaže: ubijam te. Drugi se ne boji što ranije umire kada se prijeti. Veli: ubijam. Tko govori? Kome govori? Čujem dvojicu. Jedan straši, drugi se boji. Od te je dvojice jedan moćan, drugi slab. Obojica su smrtni. Zašto se nadutija sila povećava u časti dok je u tijelu jednaka slabost?

Sigurni gazi smrću onoga koji se ne boji smrti. Ako se boji onoga čime straši, neka sebe promotri i usporedi se s onim kome prijeti. U onome će kome se prijeti naći isto stanje. Neka zajedno s njime od Gospodina moli smilovanje. Čovjek je i čovjeku prijeti, stvorenje stvorenju. Samo je jedno naduto pod Stvoriteljem, drugo se utječe Stvoritelju.

Boravište i stanovnik

3. - Neka, dakle, najmoćniji mučenik rekne stojeći kao čovjek pred čovjekom: ne bojim se jer se plašim. Nećeš izvesti čime strašiš ako Bog

neće. Nitko pak ne sprečava ono čime On plaši. Uostalom, što ti činiš i čime strašiš ako Bog pripušta? Do tijela bjesniš, duša je sigurna. Ne ubijaš što ne vidiš. Vidljiv vidljiva strašiš.

Obojica imamo nevidljivoga Storitelja koga se zajedno moramo bojati. On je samoga čovjeka stvorio od vidljiva i nevidljiva. Vidljivo je načinio od zemlje. Nevidljivo je po svome dahu prožeo dušom. Dakle, nevidljiva se bit, tj. duša koja je uspravila položenu zemlju ne boji kada ubiješ zemlju. Možeš uništiti obitavalište. Možeš li stanovnika? Kad se sveza raskine, vezani bježi. U tajsnosti će se ovjenčati.

Zašto, dakle, strašiš kada duši ne možeš ništa učiniti? Zaslugom dijela kome ništa ne možeš učiniti, uskrsnut će dio kome možeš nešto učiniti. Zaslužbom će duše i tijela uskrsnuti. Vratit će se stanovniku. Više neće rušiti nego će ostati.

Eto, reci mučeničke riječi: ni radi svoga se tijela ne bojim onoga koji prijeti. Moje tijelo leži pod vlašću, ali su za Stvoritelja i kose se na glavi izbrojene. Zašto se bojati da ću izgubiti tijelo kada ni vlasi ne gubim? Kako da ne pazi na moje tijelo kome je dobro poznato i ono što je na meni nepoznato? Samo će tijelo koje se može probosti i ubiti i koje će neko vrijeme biti pepeo zauvijek biti besmrtno. Ali za koga? Kome će se ubijeno, uništeno i raspršeno tijelo vratiti za život vječni? Onome koga nije bilo strah položiti svoju dušu i koji se ne boji da se ubije njegovo tijelo.

Besmrtnost duše

4. - Braćo! Kaže se da je duša besmrtna. I jest na neki način besmrtna. Stanoviti je život koji svojom nazočnošću može oživjeti tijelo. Tijelo živi po duši. Taj život ne može umrijeti. Zato je duša besmrtna. Zašto sam kazao: na svoj način? Čujte zašto. Stoga što postoji prava besmrtnost. To je besmrtnost koja je posvemašnja nepromjenjivost. O njoj kaže Apostol govoreći o Bogu: "Samo Bog posjeduje besmrtnost i obitava nedostupno svjetlo. Njega nijedan čovjek ne gleda niti ga može gledati. Njemu je čast i slava u vijeke vjekova. Amen" (1 Tim 6,16).

Ako, dakle, Bog jedini posjeduje besmrtnost, duša je zacijelo smrtna. Eto, zašto sam kazao da je duša na svoj način besmrtna. Ona, naime, može i umrijeti. Neka vaša ljubav shvati i neće ostati nikakvo pitanje. Usuđujem se kazati da duša može umrijeti. Može se ubiti. Zacijelo je smrtna. Eto, usuđujem se kazati da je duša i besmrtna i da se može ubiti. I radi toga sam

kazao da postoji stanovita besmrtnost koju ima samo Bog. O njemu je kazano da "sam posjeduje besmrtnost". Ako, naime, duša ne može biti ubijena kako je sam Gospodin rekao dok nas straši: "Bojte se onoga koji ima vlast u paklu ubiti i tijelo i dušu"?

Dušin život

5. - Dosada sam pitanje iznosio, nisam riješio. Dokazao sam da se duša može ubiti. Jedino bezbožna duša može govoriti protivno od evanđelja. I ovdje mi, evo, pada na um i dolazi na pamet što ću kazati. Samo mrtva duša može govoriti protiv života. Evanđelje je život. Dušinu su smrt bogatstvo i nevjernost. Duša, eto, može umrijeti i besmrtna je. Kako je, dakle, besmrtna? Tako što se uvijek nađe neki život koji se u njoj nikada ne gasi. Kako umire? Ne što ne bi bila živa već gubeći Život. Duša i život jesu to za neku zbilju, ali i duša posjeduje svoj život.

Motri red među stvorenjima. Duša je život tijela. Život je duše Bog. Kao što se život, tj. duša, nalazi u tijelu da tijelo ne umre, tako i život, tj. Bog, treba biti u duši da duša ne umre. Kako umire tijelo? Odlaskom duše. Kada, velim, duša ostavi tijelo, ono umire. Leš, malo ranije željkovan, sada leži prezriv. Udovi su tu: oči, uši. Ali to su prozori na kući. Stanovnik je otputovao. Tko oplakuje mrtvaca, uzalud dovikuje prozorima. Unutra nema nikoga tko bi čuo.

Osjećaj rasplakanoga mnogo nabraja, spominje. Ogromnim - da se tako izrazim - bezumljem boli oplakivač govori s onim koji tobože osjeća, a zapravo razgovara s odsutnim. Navodi mišljenja, broji dobrohotno znamenje prema sebi: to si mi dao, ovo i ovo udijelo, tako i onako si me ljubio. Ako pripaziš, ako razumiješ, ako zaustaviš nepametnu bol, otišao je tko te volio. Uzalud te kada kucač podnosi kuća u kojoj ne možeš naći stanovnika.

Duša i tijelo

6. - Vratimo se pitanju o kome sam maločas govorio. Tijelo je mrtvo. Zašto? Zato jer mu se udaljio život, tj. duša. Živi tijelo, ali čovjek bezbožan, nevjeran, tvrd za vjeru, tvrdokoran da popravi vladanje. Tijelo živi, ali je duša mrtva po kojoj živi tijelo. Duša je takva zbilja da je i mrtva sposobna davati tijelu život. Duša je, kažem, takva zbilja i tako izvrsno

stvorenje da i mrtva može oživljavati tijelo. Bezbožnikova je duša nevjerna, pokvarena, kruta, mrtva. Ipak po njoj mrtvoj živi tijelo. Zato je tu. Ruke pokreće da rade, noge da hode, upire pogled da vidi. Rasuđuje ukus, izbjegava boli, žudi za radostima. Sve su to znaci živoga tijela, ali na temelju dušine nazočnosti. Pitaj tijelo da li živi. Odgovara: vidiš kako čovjek hoda, radi, govori, žudi i bježi, a ti ne shvaćaš da tijelo živi. Po tim djelima duše koja se nalazi u tijelu shvaćam da tijelo živi.

I samu dušu pitam da li živi. I ona ima svoja djela po kojima obznanjuje svoj život. Noge hodaju. Znam da tijelo živi, ali radi dušine prisutnosti. Pitam da li živi duša. Ove noge idu: istim, eto, pokretom. Tijelo i dušu pitam o životu. Noge hodaju. Razabirem da tijelo živi. Ali kamo idu noge? Preljubu, kaže. Dakle, duša je mrtva. Tako tvrdi najistinitije Pismo: "Mrtva je udovica koja živi u užicima" (1 Tim 5,6).

Budući da je velika razlika između uživanja i preljuba, kako može u preljubu živjeti duša, a kaže se da je mrtva u užicima? Mrtva je. Ali nije mrtva kada i tako radi. Govornika čujem. Tijelo živi. Jezik se ne bi gibao u ustima i na neka mjesta iznosio razgovijetne zvukove kada ne bi bilo stanovnika koji se u tu svrhu služi svojim jezikom kao glasnik glazbalom.

Sve razumijem. Tijelo na taj način govori. Tijelo živi. Ali pitam da li i duša živi. Eto, tijelo govori. Živi. Što govori? Rekoh o nogama: idu i tijelo, eto, živi. Pitao sam kamo idu da bih shvatio da li i duša živi. Tako, čuvši govornika, razumijem da tijelo živi. Pitam što govori, da li i duša živi. Govori laž. Ako govori laž, duša je mrtva. Čime to dokazujemo? Pitajmo samu Istinu. Ona kaže: "Usta koja lažu ubijaju dušu" (Mudr 1,11). Pitam zašto je mrtva duša? Malo sam ranije kazao: pitam zašto je tijelo mrtvo? Zato što se povukla duša, njegov život. Zašto je duša mrtva? Jer ju je napustio Bog, njezin život.

Mučenik

7. - Shvatili ste ukratko rečeno. Znajte i za sigurno držite da je tijelo bez duše mrtvo. Duša je bez Boga mrtva. Svaki čovjek bez Boga ima mrtvu dušu. Mrtvoga oplakuješ. Još više plači nad grešnikom, bezbožnikom i nevjernikom. Piše: "Plač za mrtvim, sedam dana; za glupim i bezbožnim sve dane njihova života" (Prop 22,13). Zar u tebi nije nutrina kršćanskoga smilovanja? Oplakuješ tijelo od koga se odvojila duša, a ne plačeš nad dušom od koje se udaljio Bog?

Neka se mučenik toga drži i odgovori onome koji mu prijeti: zašto me siliš da zaniječem Krista? Siliš me, dakle, da zaniječem Istinu? Ako neću što ćeš učiniti? Ubijaš moje tijelo da otuda ode moja duša. Ali i sama moja duša ima za se tijelo. Nije nerazborita ni luda. Ti hoćeš ubiti moje tijelo. Hoćeš da iz bojazni da mi ne ubiješ tijelo i da otuda ne ode moja duša sam ubijem svoju dušu te iz nje otiđe moj Bog?

Mučeniče! Ne straši se progoniteljeva mača. Boj se svoga jezika da sam sebe ne ubiješ te ne pogubiš tijelo već dušu. Boj se da duša ne umre u paklenome ognju.

Smrt

8. - Gospodin "ima vlast u paklenome žaru usmrtiti tijelo i dušu". Kako? Kada pošalje u ognjeni plamen, da li će tu gorjeti tijelo i duša? Tjelesna je smrt svagdašnja kazna. Dušina je smrt Božja odsutnost. Želiš li znati što je smrt duše? Razumij proroka koji kaza: "Neka se ukloni bezbožnik. Neka ne vidi Gospodnju slavu" (Iz 26,10).

Prema tome, neka se duša boji svoje smrti i ne straši smrti svoga tijela. Ako se bude bojala svoje smrti i živjela u svome Bogu ne vrijeđajući ga i ne tjerajući od sebe, zaslužit će na kraju primiti svoje tijelo, ali ne za vječnu kaznu kao bezbožni već kao pravedni za vječni život.

Mučenici su se bojali one smrti i ljubili onaj život. Iščekivali su Božja obećanja, prezreli progoniteljske prijetnje. Sami su zaslužili krunu kod Boga. Nama su ostavili da slavimo ove svečanosti.

OKOVANI IVAN
Mt 11, 2-11

Br. 66.

Ivan i Krist

1. - Čitanje svetoga evanđelja pred nas je stavilo pitanje o Ivanu Krstitelju. Neka nam pomogne Gospodin da ga za vas riješimo kako ga je on nama razglobio. Pohvaljen je da nije među rođenima od žene veći ustao. Ipak je rođeni od Djevice veći nego Ivan. Koliko veći? Neka sami glasnik kaže koja je razlika između njega i njegova suca kome je vjesnik. Ivan je Kristu prethodio rođenjem i propovijeđu. Prethodio je slušajući, a ne sebe više cijeneći. Cijela podvorba prethodi sucu. Zadnji su koji idu prvi.

Koliko je, dakle, svjedočanstvo Ivan pružio Kristu? Rekao je da nije dostojan razriješiti remenje na njegovoj obući. Što još? I ovo: "Mi primismo od njegove punine" (Iv 1,27,16). Priznao je da je svjetiljka od njega upaljena. Utekao se njegovim nogama da se, grabeći za višim, ne ugasi od vjetra oholosti.

Ivan je bio tako velik te se mislilo da je Krist. Da nije bio svoj vlastiti svjedok kako nije Krist, zabluda bi ostala. Držalo bi se da je. Toliko je bio ponizan. Puk mu je iskazivao čast, a on odbio. Ljudi su griješili s obzirom na njegovu veličinu. On se ponizivao. Nije htio rasti ljudskom riječju jer je shvaćao Božju Riječ.

Ivan Krstitelj

2. - Tako, dakle, Ivan o Kristu. Što Krist o Ivanu? Uptavo smo čuli: "Stade puku govoriti o Ivanu: što iziđoste u pustinju vidjeti? Trsku koju vjetar njiše"? To, jamačno, ne. Ivana nije potresao svaki naučni vjetar. "Ali što iziđoste vidjeti? Zar čovjeka obučena u mekano"? Ne. Ivan bijaše odjeven u grubu odjeću. Imao je odijelo od devinih dlaka, a ne od perja. "Ali što ste izašli vidjeti? Proroka? Tako! Ali i više od proroka". Zašto više od proroka? Proroci proricahu Gospodina koga su željeli vidjeti, a nisu vidjeli. Ivanu je udijeljeno što su proroci tražili.I van je gledao Gospodina. Vidio ga je. Upro je u nj prstom i kazao: "Evo, Jaganjca Božjega; evo tko odnosi grijehe svijeta" (Iv 1,29). Evo, tu je. Već je došao. Nisu ga spoznali. Stoga se palo u zabludu i sa samim Ivanom. Tu je, eto, koga su željeli vidjeti patrijarsi, naviještali ga proroci, predoznačio zakon.

"Evo Jaganjca Božjega; evo onoga koji uzima grijehe svijeta". Ivan je Gospodinu iskazao dobro svjedočanstvo i Gospodin njemu. Gospodin reče:

"Od Ivana Krstitelja među ženinim sinovima nije nitko veći ustao. Ipak je od Ivana veći koji je veći u nebsekome kraljevstvu". Vremenom je mlađi, veći dostojanstvom. To Isus reče htijući da se shvati. Ivan je među ljudima nadasve velik. Od ljudi je od njega veći jedino Krist.

Izreka se može i ovako razdvojiti i riješiti: "Među ženinom djecom nitko se veći nije pojavio od Ivana Krstitelja. Ali je od njega veći tko je manji u nebeskome kraljevstvu". To se razlikuje od onoga što maločas rekoh. "Tko je manji u nebeskome kraljevstvu, veći je". Nebesko je kraljevstvo, reče, gdje su anđeli. Prema tome, tko je među anđelima manji, od Ivana je veći.

Istaknuo je kraljevstvo za kojim žudimo. Predložio je državu čiji želimo biti građeni. Kakvi su ondje građani? Kako veliki građani! Tko god je ondje manji, veći je od Ivana. Kojega Ivana? Onoga od kojega nitko nije među ženinim sinovima ustao veći.

Ivanova pitanja

3. - Čuli smo pravo i dobro Ivanovo svjedočenje o Kristu i Kristovo o Ivanu. Što onda znači da je Ivan svoje učenike poslao Isusu. Već je bio zatvoren u tamnici da se smakne. Rekao je svojim učenicima: "Idite, recite mu da li si ti koji je imao doći ili da čekamo drugoga"? Je li to sva pohvala? Da li je ranija pohvala postala sumnjom? Što, Ivane, govoriš? Kome govoriš? Što kažeš? Govoriš sucu, glasonoša govoriš. Prst si upravio, pokazao si ga, rekao si: "Evo Božjega Jaganjca; evo tko uzima grijehe svijeta". Kazao si: "Nisam dostojan razriješiti remen njegove obuće". Sada kažeš: "Jesi li ti koji dolazi ili da drugoga čekamo"? Zar Krist nije što je? Tko si ti? Zar nisi njegov preteča? Zar nisi onaj o kome bi kazano: "Evo, šaljem svoga anđela pred tvojim licem. On će ti pripraviti put". Došli su, dakle, Ivanovi učenici. Gospodin je rekao: "Idite recite Ivanu: slijepi vide, gluhi čuju, hromi se šeću, gubavi čiste, siromasima se naviješta evanđelje. Blažen je tko se o meni ne sablazni".

Ne mislite da se Ivan sablaznio nad Kristom. Riječi ipak tako zvuče: "Jesi li ti koji dolaziš"? Pitaj djela: "Slijepi gledaju, gluhi slušaju, hromi idu, gubavi se čiste, mrtvi ustaju, siromasima se propovijeda evanđelje". Ti pak pitaš da li sam ja? Reče: moja su djela moje riječi. "Idite, javite. I oni su otišli". Netko bi možda mogao reći da je Ivan najprije bio dobar, ali ga je ostavio Božji Duh. Zato je Isus kazao navedeno nakon odlaska Ivanovih učenika. Pošto su otišli koje je Ivan poslao, Krist je pohvalio Ivana.

Ivanovi učenici

4. - Što, dakle, znači nejasno pitanje? Neka zasja Sunce kojim se zapalila ona svijeća. Tako stečeno rješenje očito je rješenje. Ivan je zasebno imao učenike. Nije odvojen nego spreman svjedok. Trebalo je da takav pruži Kristu svjedočanstvo. I sam je skupljao učenike. Da nije bio sposoban uvidjeti, mogao je zavidjeti Kristu.

Ivanovi su učenici uvelike cijenili svoga učitelja Ivana. Od njega su čuli svjedočanstvo o Kristu i divili se. Budući da je uskoro imao umrijeti, htio je da Isus učvrsti njegove učenike. Bez sumnje su Ivanovi učenici u sebi govorili: Ivan o Isusu toliko toga kazuje, o sebi to ne govori. "Idite i recite mu" da osobno ne sumnjam da sami sebe poučite. "Idite i recite mu" što i ja obično govorim, ali od njega čujte. Čuli ste glasnika, neka vam potvrdi sudac. "Idite i recite mu: da li si ti koji dolazi ili da drugoga čekamo "? Otišli su i rekli radi sebe, ne zbog Ivana. Radi njih je Krist kazao: "Slijepi gledaju, hromi hodaju, gluhi čuju, gubavi se čiste, mrtvi ustaju, siromasima se naviješta evanđelje". Vidite me, spoznajte me. Vidite čine, spoznajte činitelja. "I blago onome tko se o meni ne sablazni". Ali to velim o vama, ne o Ivanu. Da znamo kako nije o Ivanu kazao, Isus je "kada su oni otišli stao govoriti o Ivanu". Istiniti i Istina reče o Ivanu istinite pohvale.

Siromasi

5. - Smatram da je naše pitanje dostatno riješeno. Neka je dovoljno. Govor smo protegnuli do njegova rješenja.

Na umu imajte siromahe. Činite što još niste učinili. Vjerujte da ne gubite. Zapravo samo ono gubite što ne donosite na četveropregu. Siromasima već treba što ste donijeli koji ste donijeli. Imamo mnogo manje na okupu nego obično prinosite. Otjerajte nehaj. Sam sam za siromahe postao prosac. Baš mi je do toga! Prosjak sam za prosjake da se vi ubrojite u sinovski broj.

GOSPODAR NEBA I ZEMLJE
Mt 11, 25

Br. 67.

Smisao riječi

1. - Dok se čitalo Sveto pismo, čuli smo kako se Gospodin Isus zanio u Duhu i rekao: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje jer si ovo sakrio od umnih i razumnih i to objavio malenima". Dotle, zasada, Gospodnje riječi.

Ako dostojno, pažljivo i pobožno - što je najpreče - promatramo, najprije ustanovljujemo da ne moramo uvijek kada u Pismima čitamo riječ "ispovijed" uzeti da je to grešnikova riječ. To je naročito trebalo istaknuti i ovdje na to upozoriti vašu ljubav jer čim je ta riječ zazvonila u čitačevim ustima, uslijedio je šum vašega udaranja u prsa. To ste učinili čuvši da Gospodin govori: "Oče, tebi ispovijedam". Stoga što je odjeknula riječ "ispovijedam", lupali ste se u grudi. Što znači tući se u grudi ako ne očitovati što je skriveno u grudima i očevidnim udaranjem kazniti skroviti grijeh. Zašto ste to učinili? Zato jer čuste "ispovijedam ti, Oče".

Čuli ste "ispovijedam", ali niste čuli tko "ispovijeda". Sada pripazite. Krist je rekao "ispovijedam". Od njega je daleko svaki grijeh. Prema tome, "ispovijedam" ne pripada jedino grešniku već katkada i slavitelju. Kada, dakle, Boga slavimo ili sebe same optužujemo, rabimo riječ "ispovijedati". Jedna je i druga "ispovijed" pobožna: bilo da sebe prekoravaš jer nisi bez grijeha ili da onoga slaviš koji ne može imati grijeha.

Ispovijed

2. - Ako pak dobro promislimo, tvoje je prekoravanje njegova hvala. Zašto ispovijedaš u optužbi svoj grijeh? Zbog čega ispovijedaš u optužbi samoga sebe? Zato što si od mrtva postao živ. Pismo kaže: "Ispovijed propada kod mrtvoga koji je kao da ga ni nema" (Sir 17,26). Ako od mrtvoga nestaje ispovijed, živi tko se ispovijeda. I ako ispovijeda grijeh, zacijelo je uskrsnuo od mrtvih. Ako je ispovijedalac grijeha uskrsnuo od smrti, tko ga je uskrisio? Nijedan preminuli nije uskrisitelj sama sebe.

Uskrisiti je sebe mogao onaj koji s umrlim tijelom nije umro. Uskrisio je što bijaše mrtvo. Sebe je uskrisio koji je živio u sebi, a umro u svome tijelu koje se moralo uskrisiti. Sina nije uskrisio samo Otac o kome Apostol kaza: "Bog ga je radi toga uzvisio" (Fil 2,9). I Gospodin je sebe uskrisio, tj. svoje tijelo. Stoga kaže: "Razorite ovaj hram i za tri ću ga dana podignuti" (Iv 2,19).

Grešnik je umro i to nadasve onaj koga pritišće breme navike. Sahranjen je kao Lazar. Bilo je malo što je umro. Čak je i ukopan. U svakome koga pritišće zla navika i loš život, tj. teret zemaljskih pohota već se zbilo što se u nekome Psalmu bijedno kaže: "Luđak reče u svom srcu da nema Boga" (Ps 13,1). Takav biva kao onaj o kome bi rečeno: "Ispovijed otpada od mrtvoga kao da ga ni nema". Tko će ga uskrisiti ako ne onaj koji reče nakon što se odvalio kamen: "Lazare, izađi vani". Što pak znači izaći vani, doli vani iznijeti što je bilo skriveno.

Tko se ispovijeda, izlazi vani. Vani ne bi mogao izaći ako nije živ. Živjeti pak ne bi mogao da nije uskrsnuo. Dakle: optuživanje je sebe u ispovijedi pohvala Bogu.

Crkva

3. - Netko će kazati: koja je korist od Crkve ako ispovijedalac već Gospodnjom riječju uskrsnut izlazi? Koja je korist od Crkve onome tko se ispovijeda? Ali Gospodin Crkvi kaže: "Što razriješite na zemlji, bit će razriješeno i na nebu" (Mt 16,19). Pogledaj samoga Lazara: izlazi s povezima. Već je ispovijedanjem bio oživio. Ipak još nije slobodno hodao. Bio je vezan povojima.

Što, dakle, čini Crkva kojoj je kazano: "Što razriješite, bit će razriješeno"? Čini što Gospodin neposredno kaže učenicima: "Odriješite ga i pustite otići" (Iv 11, 14-17. 43-44).

Pohvala Bogu

4. - Bilo, dakle, da sebe optužujemo ili Boga hvalimo, dvaput slavimo Boga. Ako sebe pobožno optužujemo, Boga, dakako, hvalimo. Kada Boga hvalimo, propovijedamo da je bez grijeha. Kada pak sami sebe optužujemo, slavu iskazujemo onome po kome smo uskrsnuli. Ako to činiš, neprijatelj ne nalazi nikakvu priliku da te upropasti pred sucem. Kada ti sam budeš tužitelj, a Gospodin oslobodite1j, što će neprijatelj biti doli klevetnik?

Onaj sebi s pravom predviđa obranu protiv neprijatelja. Ali to nisu vidljivi dušmani: tijelo i krv. Tome se radije treba smilovati nego se toga bojati. Riječ je o onim neprijateljima protiv kojih se - kako nas Apostol potiče - moramo naoružati. "Nama se nije boriti protiv tijela i krvi", tj. protiv ljudi koji - vidite - bjesne protiv nas. Oni su sredstvo kojim se drugi služe. Oruđe su, drugi rukuju. Reče: Đavao je ušao u Judino srce da izda Gospodina" (Iv 13,2).

Netko će reći: što sam, dakle, učinio? Čuj Apostola: "Ne dajte đavlu mjesta" (Ef 4,27). Ti si zlom voljom dao mjesta. Unišao je, zaposjeo, služi se. Da nisi dao, ne bi posjedovao.

Neprijatelji

5. - Pavao nas opominje govoreći: "Nama se nije boriti protiv tijela i krvi nego protiv prvaka i vlasti". Mogao bi netko mislite da nam se boriti protiv zemaljskih kraljeva, protiv ovovjekih vlasti. Zašto? Zar oni nisu tijelo i krv? Jednom je kazano "ne protiv tijela i krvi". Udalji se od svakoga čovjeka.

Koji, dakle, ostaju neprijatelji? "Protiv prvaka i vlasti duhovnoga zla, protiv ravnatelja svijeta". Kao da je Pavao više dao đavlu i njegovim poslanicima. Dao je više. Nazvao ih je ravnateljima svijeta. Ali da krivo ne shvatiš, Apostol tumači što je svijet čiji su oni ravnatelji: "ravnatelji svijeta, ovih tmina" (Ef 6,12).

Što znači "svijeta ovih tmina"? Pun je svijet onih kojima je đavao ravnatelj. To su ljudi koji njega ljube i nevjernici. Apostol ih naziva tamama. Upravitelj im je đavao i njegovi poslanici. Te tame nisu prirodne. Nisu neizmjenljive. Mijenjaju se i postaju svjetlo. Vjeruju i vjerovanjem se rasvjetljuju. Kada se to u njima dogodi, čut će da su "nekada bili tmine, a sad svjetlo u Gospodinu" (Ef 5,8).

Kada si tama, nisi u Gospodinu. Kada si svjetlo, nisi u sebi već u Gospodinu. Što imaš da nisi prmio (usp. 1 Kor 4,7)?

Budući, dakle, da su neprijatelji nevidljivi, nevidljivo ih treba napadati. Vidljivoga dušmanina pobjeđuješ ako ga pogubiš. Nevidljivoga ćeš svladati kada uzvjeruješ. Vidljivi je dušmanin čovjek. I ubiti je vidljivo. Đavao je nevidljivi neprijatelj. I vjerovati je nevidljivo. Prema tome, borba je protiv nevidljivoga neprijatelja nevidljiva.

Put

6. - Kako netko kaže da je zaštićen od tih neprijatelja? O tome sam počeo govoriti i držao nužnim stanovito vrijeme raspravljati o tim dušmanima. Pošto smo, dakle, već upoznali dušmane, pogledajmo obranu.

"Gospodina ću hvaleći zazivati i bit ću spašen od svojih neprijatelja" (Ps 17,4). Eto, što ćeš činiti. Zazovi hvaleći, ali Gospodina hvaleći prizovi. Ako budeš sebe hvalio, nećeš se spasiti od svojih neprijatelja. Jer što kaže sami Gospodin? "Proslavit će me žrtva hvale. Tu je put gdje ću mu pokazati svoje spasenje" (Ps 49,23). Gdje je put? U žrtvi hvale. Ne stavljaj nogu izvan toga puta. Ostani na putu. Ne udaljuj se s puta: ni nokat od Gospodina hvale, kamoli stopu!

Ako budeš htio skrenuti s te staze i umjesto Boga sebe hvalio, udaljio si se od Božje hvale. Što se onda čudiš ako te zavodi neprijatelj kada si sam svoj zavodnik? Čuj Apostola: "Tko misli da je nešto, a nije ništa, sam sebe zavodi" (Gal 6,3).

Milost

7. - Čuj, dakle, Gospodina koji ispovijeda. Veli: "Ispovijedam ti, Oče, Gospodaru neba i zemlje". "Ispovijedam ti", slavim te. Tebe slavim, sebe ne optužujem. Sve što se odnosi na uzimanje samoga čovjeka, sve je milost, jedinstvena milost, savršena milost. Što je zaslužio onaj čovjek koji je Krist ako oduzmeš milost - i toliku milost - po kojoj trebaše biti jedan Krist i biti onaj koga poznajemo? Oduzmi tu milost: što je Krist ako ne čovjek? Što je ako ne što i ti? Uzeo je dušu, uzeo je tijelo, uzeo je čitava čovjeka. Sebi ga je prilagodio. Gospodin sa slugom sačinjava jednu osobu.

Kolika je to milost? Krist je na nebu i na zemlji. Nisu dva Krista već je isti Krist na nebu i na zemlji. Krist je kod Oca, Krist je u Djevičinu krilu. Krist je na križu, Krist je kod podzemnika i nekima pritječe u pomoć. Toga je istoga dana Krist u raju s razbojnikom koji se ispovijeda.

I što je ondje razbojnik zaslužio osim što je zadržao put gdje je Gospodin pokazao svoje spasenje? Neka ti s njega noga ne skrene. Time što se razbojnik optužio, Boga je hvalio i ovaj put učinio blaženim. Očekivao je od Gospodina. Rekao mu je: "Gospodine, sjeti me se kada dođeš u svoje kraljevstvo". Motrio je svoja zlodjela i smatrao velikim da mu se oprosti pa bilo to i na kraju. Rekao je "sjeti me se". Ali kada? "Kada dođeš u svoje

kraljevstvo". Međutim, Gospodin odmah kaza: "Uistinu ti kažem da ćeš danas sa mnom biti u raju" (Lk 23, 42-43). Što je bijeda otklonila, milosrđe je ponudilo.

Svjetlo

8. - Čuj, dakle, Gospodina koji priznaje: "Ispovijedam ti, Oče, Gospodaru neba i zemlje". Što znači "ispovijedam"? Znači u čemu te hvalim. Rekoh da to ispovijedanje uključuje hvalu. "Jer to si sakrio od mudrih i umnih i otkrio malenima". Što, braćo, to znači? Shvatite polazeći od suprotnoga. Reče: "Sakrio si to od mudrih i umnih i objavio malenima".

Mudrima se i umnima valja smijati. To su lažno veliki drznici. Zapravo su napuhani ljudi. Krist im nije suprotstavio nepametne i neumne već malene. Tko su maleni? Ponizni. Dakle, "to si sakrio od mudrih i umnih". Sam je Gospodin rastumačio da se pod imenom mudrih i umnih mora razumjeti ohole. Kazao je: "To si objavio malenima".

Dakle: sakrio si onima koji nisu "maleni". Što znači "nisu maleni"? Nisu ponizni. Što pka znači koji nisu ponizni? Koji su oholi. Gospodnji pute! Ili ga tobože nije bilo ili se skrivao da nam se objavi. Zašto je Gospodin uskliktao? Jer se ono objavilo "malenima".

Moramo biti maleni. Ako bismo poput mudrih i umnih htjeli biti veliki, ono nam se neće objaviti. Lijek pruža suprotno. Ako si postao lud govoreći da si mudar, reci da si lud i bit ćeš mudar. Samo reci. Reci i iznutra reci. Tako je kako kažeš. Ako kažeš, ne reci pred ljudima, a pred Bogom ne reci.

S obzirom pak na samoga sebe i na ono što je tvoje, ti si taman. Što je drugo biti lud doli u srcu biti mračan? Uostalom, o onima ovako kaže: "Postali su ludi govoreći da su mudri". Što prethodi prije nego to kazaše? "I potamnilo je njihovo opako srce" (Rim 1,22.21).

Reci da sam sebi nisi svjetlo. Najviše što jesi jest da si oko. Svjetlo nisi. Ako nema svjetla koja korist od otvorena i zdrava oka? Ponovi što je napisano: "Gospodine, ti ćeš rasvijetliti moju svjetiljku". Svojim ćeš svjetlom "rasvijetliti, Gospodine, moje tmine" (Ps 17,29).

Moja je jedino tama. Ti si svjetlo što razgoni tminu i mene rasvjetljuje. Meni nema svjetla. U svjetlu nemam dijela osim u tebi.

Svjetiljka

9. - Tako se i zaručnikova prijatelja Ivana uzimalo za Krista i držalo svjetlom. Ali "on nije bio svjetlo nego je pružao svjedočanstvo o svjetlu". Što bijaše svjetlo? "Bijaše pravo svjetlo". Što je pravo svjetlo? "Ono koje rasvjetljuje svakoga čovjeka". Pravo svjetlo je ono koje rasvjetljuje svakoga čovjeka pa tako i Ivana koji pravo govori i pravo priznaje: "Mi smo primili od njegove punine" (Iv 1,8.9.16). Vidi da li drugo kaza negoli je: "Ti ćeš, Gospodine, rasvijetliti moju svjetiljku".

Uostalom, već rasvijetljen, pružaše svjedočanstvo. Svjetiljka je radi slijepih iskazivala svjedočanstvo Danu. Zapazi da je svjetiljka. Kaza: "Vi ste poslali Ivanu i začas htjeli kliktati u njegovu svjetlu. On bijaše svjetiljka što plamti i svijetli (Iv 5, 33-35). Ivan je bio "svjetiljka", tj. nešto obasjano i zapaljeno da svijetli. Što se može zapaliti, može se i ugasiti. Ali da se ne ugasi, ne trpi vjetar oholosti.

"Slavim te, Oče, gospodaru neba i zemlje, jer si to sakrio od mudrih i umnih", tj. onih koji su mislili da su svjetlo, a bijahu tama. Zato što su bili tama, a smatrali se svjetlom ne mogahu se prosvijetliti. Oni pak koji su bili tmina i priznavahu da su tama bili su mali, ne veliki. Bili su ponizni, ne oholi. Stoga su s pravom govorili: "Ti ćeš, Gospodine, rasvijetliti moju svjetiljku".

Sebe su poznavali, Gospodina hvalili i nisu skretali sa spasonosnoga puta. Boga su hvalom dozivali i spašavali se od svojih neprijatelja.

Molitva

10. - Obratimo se Gospodinu Bogu Ocu. Iskažimo mu čistim srcem koliko može naša malenkost najveće i obilne zahvale. Molimo svom dušom njegovo jedinstveno milosrđe da se udostoji uslišati naše prošnje u svojoj dobrohotnosti. Neka svojom moći otjera od naših djela i misli neprijatelja. Neka nam umnoži vjeru, ravna um, udijeli duhovne misli. Neka nas dovede u svoje blaženstvo po Isusu Kristu svome Sinu. Amen.

BOG OTAC
Mt 11,25

Br. 68.

Mudri i umni

1. - Čuli smo Božjega Sina gdje kaže: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje". Čime ga slavi? Zašto ga hvali? Veli. "Jer si to sakrio od mudrih i umnih i objavio malenima". Tko su mudri i umni? Tko su maleni? Što je sakrio mudrima i pametnima, a otkrio malenima? Mudrima i umnima označuje one o kojima Pavao kaže: "Gdje je mudri? Gdje je pismoznanac? Gdje je istraživalac ovoga svijeta? Zar Bog nije ludom učinio mudrost ovoga vijeka" (1 Kor 1,20)?

Možda još uvijek tražiš koji su to. Možda su to oni koji su krivo govorili mnogo raspravljajući o Bogu. Uopće nisu mogli naći i spoznati Boga jer su napuhani svojim učenjima. Božja je bit neshvatljiva i nevidljiva. Umjesto Boga, mislili su da je Bog zrak, eter, sunce i bilo što drugo što uzvišeno blista u prirodi. Zamjenjujući veličine, ljepote i sile u stvorenjima tu zastadoše. Stvoritelja nisu našli.

Prirodoznanci

2. - Spomenute kori Knjiga mudrosti gdje kaže: "Ako su bili tako jaki da mogu procijeniti svijet, kako nisu s lakoćom našli njegova Gospodara" (Mudr 13,9)? Optužuju se jer su trošili vrijeme. Predmet je njihovih rasprava bilo pretraživanje i u stanovitome smislu mjerenje stvorenja. Istraživali su: zvjezdane putanje, udaljenosti među zvijezdama, putanje nebeskih tjelesa. Tako su posredstvom određenih mjerenja doprli do takvoga znanja da su pretskazivali sunčevu i mjesečevu pomrčinu. Kada bi dotično navijestili, u naznačeni bi se dan i sat zbilo toliko i tolikim dijelom koliko bi prorekli. Velika marljivost i velika umješnost! Ali su tu bili na Stvoriteljevu tragu. Nije od njih bio daleko. Ipak ga nisu našli. Da su ga našli, imali bi kod sebe. Dobro su i posve iskreno optuženi. Mogli su ući u trag broju zvijezda i vremenskim razmacima. Mogli su spoznati i najaviti pomrčinu svjetlila. S pravom se optužuju. Nisu našli onoga koji je sve stvorio i rasporedio. Zanemarili su ga tražiti.

Ti se odveć ne brini ako ne poznaš zvjezdane obrte ni broj nebeskih i zemaljskih tjelesa. Uoči ljepotu svijeta i slavi Stvoriteljev naum. Vidi što je Stvoritelj učinio i ljubi onoga koji je učinio. To nadasve zadrži. Ljubi onoga koji je učinio. I tebe je, svoga ljubitelja, sazdao na svoju sliku.

Stvoritelj

3. - Slijedeće je čudno. Spomenuti umnici zanimaše se za stvorenje, ali su nemarno tražili Stvoritelja. Zato ga nisu mogli naći. Njima je skriveno ono o čemu Krist reče: "To si sakrio od umnih i mudrih". Još je nobičnije što su se zbunili i oni umnici i vješti ljudi koji su bili sposobni spoznati. Pavao kaže: "S neba se objavljuje Božja srdžba na svaku bezbožnost i nepravednost ljudi koji istinu drže u nepravednosti".

Možda pitaš u kojoj nepravednosti drže istinu. "Jer je ono što se zna o Bogu u njima očito". Kako se očitovalo? Pavao iznosi u nastavku: "Bog im je objavio". Još pitaš kako im je objavio kada im nije dao Zakon. Kako? "Vidljivo se u Bogu od postanka svijeta shvaća po onome što je nastalo. To se vidi".

Bilo je ljudi koji nisu bili kao Božji sluga Mojsije niti kao mnogi proroci koji su spomenuto motrili i razumjeli. Tima je pomogao Božji Duh koga su crpili vjerom i pili ponorima pobožnosti. Vraćali su ga ustima nutarnjega čovjeka.

Drugi, dakle, nisu bili takvi. Bili su posve različiti. Po stvorenju su mogli doprijeti do Stvoriteljeve spoznaje i o ovome što je Bog načinio kazati: eto, što je načinio. Time upravlja i to sadrži. Sami onaj koji je načinio svojom nazočnošću ispunja što je stvorio. To su mogli kazati. Pavao ih je opomenuo i u Djelima apostolskim. O Bogu je rekao: "U njemu živimo, mičemo se i jesmo". To je izjavio među Atenjanima gdje je bilo tih učenih ljudi. Potom je neposredno dodao: "Tako neki i od vaših rekoše" (Dj 17,28). I nije neznatno što rekoše: "U Bogu živimo, mičemo se i jesmo".

Bez isprike

4. - Kako su, dakle, različiti! Zašto su ukoreni? Zbog čega se s pravom optužuju? Čuj Apostolove riječi koje stadoh navoditi. Apostol veli: "Objavljuje se Božji gnjev na svako bezboštvo". To vrijedi i za one koji nisu primili Zakon: "(...) na svako bezboštvo i nepravdu ljudi koji istinu

drže u bezakonju". Koju istinu? "Jer je ono što se zna o Bogu u njima očitovano". Tko je objavio? "Bog im je otkrio". Kako im je obznanio? "Uistinu, ono njegovo nevidljivo - vječna njegova moć i božanstvo - umom se onamo od stvaranja svijeta vidi po djelima" (Rim 1,20).

Zašto je Bog objavio? Zato da nemaju "isprike". Ako je objavio da su bez isprike, zašto su krivi? "Jer, premda upoznaše Boga, nisu ga slavili kao Boga" (Rim 1,21).

Nezahvalni

5. - Što znači kada kažeš da Boga "nisu slavili kao Boga" i da "nisu iskazivali hvalu"? Da li, dakle, slaviti Boga znači Bogu zahvaljivati? Upravo to. Ima li što gore od toga ako si - stvoren na Božju sliku i spoznavši Boga - nezahvalan? Upravo je i zapravo je to slaviti Boga, Bogu zahvaljivati. Vjernici znaju gdje se i kada govori: hvalu dajmo Gospodinu Bogu svojemu. Tko Bogu daje hvalu ako ne onaj koji ima srce kod Gospodina?

Krivi su, dakle, i bez isprike ljudi koji su upoznali Boga, ali ga nisu slavili kao Boga niti mu se zahvaljivali. Nego što? "Nego su ishlapili u svojim razmišljanjima". Zašto su propali osim zato što su bili oholi? I dim iščezava penjući se uvis. Vatra više sjaji i jača je ako niže zahvati. "Ishlapili su u svojim razmišljanjima. Potamnilo je njihovo ludo srce". Tako i dim pocrni kada je viši od plamena.

Petar i Platon

6. - Napokon počuj što slijedi i vidi o čemu zavisi cijela rasprava. "Rekavši da su mudri, postali su ludi" (Rim 1, 18-22). Sebi su prisvojili što Bog udjeljuje. Što je Bog dao, uzeo je. Oholima se, dakle, skriva koji je samoga sebe dao onima naslutiti koji preko stvorenja marno traže Stvoritelja. Dobro kaza Gospodin: "To si sakrio od umnih i mudrih". To su oni koji do istraživanja prirode dođoše mnogobrojnim raspravljanjima i veoma domišljatom istragom. Možda su spoznali Boga, ali ga nisu slavili kao Boga niti mu zahvaljivali. Nisu mogli savršeno ni spasonosno gledati jer su bili oholi.

"To si sakrio od umnih i pametnih i objavio malenima". Kojim malenima? Poniznima. "Reci nad kime počiva moj Duh? Nad poniznim, marnim i onim koji se boji mojih riječi" (Iz 66,2). Tih se riječi Petar strašio.

Platon ih se nije bojao. Ribar posjeduje što je izgubio najplemenitiji raspravljač.

"Sakrio si to od mudrih i umnih, a objavio malenima". Sakrio si oholima, objavio poniznima. O čemu je riječ? Kada je Isus rekao, nije pred očima imao nebo i zemlju niti je rukom pokazivao dok je to izgovarao. Tko navedeno ne vidi? Vide dobri i zli. Bog daje da "njegovo sunce izlazi nad dobrima i zlima" (Mt 5,45). Što je, dakle, skriveno? "Sve mi je predao moj Otac" (Mt 11,27).

RADNICI

Mt 11, 28-29

Br. 69.

Rad

1. - Čuli smo u evanđelju da je Gospodin, razveseljen Duhom rekao Bogu Ocu: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje što si ovo sakrio od umnih i pametnih i to objavio malenima". Tako, Oče, jer je tako milo pred tobom. Sve mi je predao moj Otac. I nitko ne pozna Sina osim Otac niti tko pozna Oca osim Sin i kome Sin hoće objaviti".

Mi radimo dovikujući, vi slušajući. Poslušajmo, dakle, onoga koji u nastavku kaže: "Dođite k meni svi koji radite". Zašto radimo? Zato jer smo smrtni, lomni, slabi i jer nosimo glinene posude koje uzajamno jedna drugoj zadaju nevolje. Ali ako se tjelesne posude sužavaju, neka se šire prostori ljubavi.

Reče: "Dođite k meni svi koji radite". Zašto? Zato da ne radite. Njegovo je obećanje lako. Budući da je pozvao radnike, možda ćeš tražiti na koju su nagradu pozvani. Kaza: "I ja ću vas odmoriti".

Zgrada

2. - "Uzmite na se moj jaram i učite se od mene. U srcu sam blag i ponizan". Ne možete se učiti, kako da stvorite svijet, sačinite sve vidljivo i nevidljivo niti da u svijetu tvorite čudesa i uskrsavate mrtve. Želiš li biti velik? Počni od najsitnijega. Kaniš sagraditi visoko zdanje, najprije misli o temelju koji je nizina. Prema tome koliko tko kod zgrade želi i namjerava nadgraditi opseg i koliko zgrada bude veća, toliko duboko kopa temelj. Kada se zdanje gradi, penje se uvis. Tko kopa temelj, spušta se niže. Tako se i zgrada prije uzvišenje snizuje. Pročelje se nakon sniženosti uzdiže.

Zabat

3. - Što je zabat zdanja koje gradimo i podižemo? Dokle će doprijeti vrh zgrade? Smjesta odgovaram: do Božjega promatranja. Zapažate kako je uzvišeno i kolika je zbilja gledati Boga. Čovjek koji želi shvaća što ja kažem i što on sluša.

Obećaje nam se gledanje Boga - pravoga Boga, vrhovnoga Boga. Dobro je gledati onoga koji vidi. Oni koji časte krive bogove, lako ih vide. Ipak gledaju one koji imaju oči, ali unatoč tome ne vide. Nama se pak obećaje gledanje Boga koji je živ i koji vidi. Tako ćemo čeznuti da vidimo onoga Boga o kome kaže Pismo: "Zar neće čuti tko je zasadio uho? Zar ne vidi tko je stvorio oko"?

Zar ne čuje koji je tebi načinio čime čuješ? Ili ne vidi koji je stvorio čime gledaš? Dobro se u istome Psalmu prethodno govori i kaže: "Shvatite, dakle, vi koji ste u narodu ludi. Nekada se, ludi, urazumite" (Ps 103,9.8).

Mnogi zato čine zlo jer smatraju da ih Bog ne vidi. Ali je teško da i oni vjeruju kako Bog ne može vidjeti. Oni misle da Bog neće da vidi. Malo ima ljudi koji su tako bezbožni da se na njima ispunja što je napisano: "Luda reče u svome srcu da nema Boga" (Ps 13,1). Ta bezumnsot pripada malome broju ljudi. Kao što velika pobožnost resi mali broj, tako je, usprkos svemu, i veliko bezboštvo oznaka manjine.

Ovo što ću reći govori puk: otkuda, evo, upravo sada Bog razmišlja da bi znao što činim u svojoj kući. Da li se o tome brine što kanim činiti u svome krevetu? Što govoriš? "Shvatite koji ste u narodu nepametni. Ludi, jednom razumijte".

Ti si čovjek. Trudiš se znati sve što se odnosi na tvoju kuću da ti pripadaju sve riječi i sva djela tvojih ukućana. Držiš li da se i Bog tako napreže da te motri? Ipak se nije umorio da te stvori! Zar svoje oko ne upire u te? On je tvoje načinio! Nisi bio. Stvorio te je da budeš. Zar se za te ne brine kada već postojiš? On doziva ono čega nema kao da je (usp. Rim 4,17).

To, dakle, sebi ne obećaji. Bog te gleda htio ti ili ne. Nemaš se gdje sakriti pred njegovim očima. Ako se popneš na nebo, ondje je i ako siđeš u podzemlje i ondje je (usp. Ps 138,8). Radiš. Nećeš da odstupiš od zlih djela, a želiš da te Bog ne vidi. Velik trud. Želiš svaki dan činiti zlo i zamišljaš da te Bog ne vidi? Čuj Pismo koje kaže: "Zar ne čuje koji je zasadio uho? Zar ne promatra koji je učvrstio oko"? Gdje ćeš svoja djela sakriti od Božjih očiju? Ako se ne želiš od njih udaljiti, puno se trudiš.

Bijeg

4. - Bježeći, posao ne dovršavaš. Odabireš od njega bijeg, a ne k njemu. Nađi: kamo, pa bježi. Od njega ne možeš uteći jer je posvuda nazočan.

Stoga izbliza bježi Bogu koji je prisutan gdje stojiš. Bježi! Bježeći si, eto, prekoračio nebesa. Ondje je. Sišao si u podzemlje i ondje je. Koju god osamu na zemlji odabereš, ondje je koji kaza: "Ja ispunjam nebo i zemlju" (Jr 23,24).

Ako, dakle, sam ispunja nebo i zemlju i ne možeš od njega nikamo pobjeći, nemoj se ni ti truditi. Uteci se prisutnome da ne osjetiš kada dođe. Pretpostavi da će te vidjeti ako dobro živiš, ali će te vidjeti ako i loše živiš. Ako loše živiš, može te vidjeti, ali ti ne možeš gledati. Ako dobro živiš, vidjet će te i ti ćeš vidjeti. Koliko će te prisnije gledati koji ovjenčava dostojna kada s milosrđem gleda da pozove nedostojna? Natanael reče Gospodinu koga još nije poznavao: "Odakle me znaš"? Gospodin mu kaza: "Vidio sam te kada si bio pod smokvinim stablom" (Iv 1,48).

Krist te vidi u tvojoj sjeni. Zar te neće vidjeti u svome svjetlu? Što znači "vidjeh te kada si bio pod smokvinim stablom"? Što se hoće s time? Što znači?

Sjeti se iskonskoga grijeha i Adama u kome svi umiremo. Čim je Adam sagriješio, za se je načinio ogrtač od smokvima lišća (usp. Post 3,7). Njime je naznačio svrbež požude u koju je zapao grijehom. Otuda se rađamo. Tako se rađamo. Rađamo se u "tijelu grijeha" koji jedino iscjeljuje "sličnost grešnoga tijela" (Rim 8,3). Krist dolazi odonud, ali ne dolazi tako. Djevica nije Krista začela požudom već vjerom. U Djevicu je došao koji bijaše prije Djevice. Odabrao je koju je stvorio. Stvorio je koju je odabrao. Djevici je donio plodnost, nije oduzeo cjelovitost.

Onaj te je, dakle, vidio koji je bez svrbeža smokvina lišća došao k tebi kada si bio pod smokvinim stablom. Spremi se da uzvišeno gledaš onoga koji te u milosrđu vidio. Ali kako je zabat visok, misli o temelju. Kažeš: o kojem temelju? Od Krista uči jer je blag i ponizan srcem. U sebi iskopaj taj temelj poniznosti i doprijet ćeš do vrhunca ljubavi.

TRUDBENIK
Mt 11, 28-30

Br. 70.

Jaram

1. - Braćo moja! Nekima se čini čudnim kada čuju kako Gospodin govori: "Dođite k meni svi koji radite i koji ste pod teretom i ja ću vas okrijepiti. Uzmite na se moj jaram i učite se od mene jer sam u srcu krotak i ponizan i naći ćete odmor svojim dušama. Moj je jaram blag i moje je breme lako".

Spomenuti smatraju da one koji se nepokolebiva srca podložiše tome jarmu i onaj teret primiše na veoma nježna leđa vitlaju i muče tolike poteškoće ovoga svijeta da se stječe dojam kako nisu od truda pozvani na odmor već od počinka na rad. To je tim više što i Apostol kaže: "Svi će koji žele pobožno živjeti u Kristu trpjeti progonstvo" (2 Tim 3,12).

Netko će, dakle, kazati: kako je jaram blag i teret lagan kada nošenje toga jarma i bremena nije ništa drugo nego pobožan život u Kristu? Rečeno je: "Dođite k meni svi koji radite i koji ste opterećeni i ja ću vas odmoriti". Zašto nije radije rečeno neka dođu koji planduju pa neka rade? Gospodar je pronašao dangube. Odveo ih je u vinogard da podnesu "danju žegu" (Mt 20, 3-7).

Čujmo kako Apostol govori: "U svemu se iskazujmo kao Božji službenici: u velikoj strpljivosti, u nevoljama, u potrebama, u tjeskobama, pod udarcima (...)" (2 Kor 6, 4-5). U istoj poslanici na drugome mjestu kaže: "Od Židova sam primio pet puta po četrdest manje jednu. Triput sam bio šiban, jednom kamenovan, triput doživio brodolom, jednu sam noć i dan proveo u bezdanu" (2 Kor 11, 24-25). Ostale se opasnosti dadu nabrojiti, ali se osim uz pomoć Duha Svetoga ne mogu podnijeti.

Breme

2. - Pavao je, dakle, veoma često i izobila podnio sve one nepogode i teškoće koje je spomenuo. Jamačno je uza nj bio Duh Sveti koji je u raspadanju vanjskoga čovjeka iz dana u dan obnavljao nutarnjega. Duh je - pošto je nutarnji čovjek u obilju Božjih naslada okusio duhovni spokoj - u nadi budućega blaženstva brisao sve sadašnje krutosti i sve teško ublaživao.

Eto, kako je Pavao nosio glatki Kristov jaram i kako breme. Sve je ranije navedeno čega se kao kruta i strašna boji svatko tko čuje nazvao neznatnom nevoljom. Nutarnjim je i vjerničkim očima uvidio kojom se zemaljskom plaćom otkupljuje budući život kada se ne trpe vječni bezbožnički tereti već bez ikakve zabrinutosti uživa beskrajno pravedničko blaženstvo.

Ljudi dopuštaju da ih se siječe i pali kako bi se uz cijenu oštrih boli oslobodili tegoba nešto trajnijega čira, a ne vječne patnje. Vojnika u zamornome, nesigurnome i konačnome životu veoma kratkoga dopusta uništavaju najokrutniji ratovi. Veći broj godina provode nemiran u trudu nego s mirom u dokolici.

Trgovce muče nevremena i oluje kao i strašna i užasna groza neba i mora. Tako stječu nestalna bogastva koja su puna pogibli i oluja koje su veće od onih u kojima su stečena. Koje žege, studeni, opasnosti od konja, jama, bezdana, rijeka i životinja ne podnose lovci?! Kolikog li napora s obzirom na glad i žeđ? Kojih li oskudica veoma priprosta i nečista jela i pića da ulove životinju? Katkada za gozbu nije ni nužno meso životinje radi koje se sve spomenuto podnosi. Kada se ulovi vepar ili jelen, lovčevu je srcu draže što se uhvati nego nepcu onoga koji jede kada se ispeče.

Kolikim se, gotovo svakodnevnim, mukama podlaže mlada dječačka dob? Kolikim se tegobama bdijenja i uskraćivanja u školama vježbaju dječaci? Uče brojeve, književnost i vješte govorničke smicalice, ali ne da nauče mudrost već radi taštoga bogatsva i časti.

Ljubav

3. - Oni koji u svemu tome to ne vole, trpe iste teškoće. Oni koji to ljube čini se da isto trpe, ali ne još nešto teže. Ljubav sve okrutno i neljudsko čini gotovo lakim i skoro nikakvim. Ljubav nadasve sigurno i lako pretvara u pravo blaženstvo što je pohota - koliko je mogla - preobrazila u bijedu. Tako se podnosi svaka vremenita suprotivština da se izbjegne vječna kazna i stekne vječni počinak. Nije nepravedno s velikom radošću onaj "odabrani sud" kazao: "Patnje ovoga vremena nisu u razmjeru s idućom slavom koja će se u nama objaviti" (Rim 8,18).

Eto, radi čega je onaj jaram sladak i teret lak. Ako je malome broju koji ga odabire neznatan, lagan je svima koji ga ljube. Psalmist kaže: "Radi riječi tvojih usta, čuvao sam tvrde staze" (Ps 16,4). Što je trudbenicima teško, ublažuje se kada ljube. To se zbilo rasporedbom božanske odanosti

radi nutarnjega čovjeka koji se obnavlja "iz dana u dan" (2 Kor 4,16). Još nije bio podložen Zakonu, a već je milošću bio rasterećen tereta bezbrojnih obaveza što uistinu bijaše težak jaram, ali dolično stavljen na tvrdu šiju. Lakoćom je jednostavne vjere, dobre nade i svete ljubavi po nutarnjoj radosti postalo što je u smislu tegobe izvanjski nanio vanjskome čovjeku onaj prvak koji je vani poslan. Dobroj volji nije ništa tako lako kao ona sama sebi. Bogu je to dovoljno. Koliko god, dakle, bjesnio ovaj svijet, anđeli su najistinitije klicali Gospodinu rođenu u tijelu: "Slava Bogu na visini i na zemlji mir ljudima dobre volje" (Lk 2,14). To je stoga što je kod rođenoga jaram sladak i breme lako. Tako je kako kaže Apostol: "Vjeran je Bog. Ne dopušta da smo kušani više nego možemo podnijeti. S kušnjom pruža kraj da možemo izdržati" (1 Kor 10,13).

HULA PROTIV DUHA SVETOGA

Mt 12, 31-32

Br. 71.

Ogromno pitanje

1. - Netom pročitano evanđelje postavilo je veliko pitanje. Sami ga po sebi nismo sposobni riješiti. Ali nam sposobnost dolazi od Boga ukoliko smo u stanju prigrliti ili prihvatiti. Stoga, dakle, prije svega zamijetite veličinu pitanja. Kada njegovo breme vidite položeno na naša ramena, molite za naš trud. Tako ćete u pomoći što se nama pruža naći poticaje za svoje pameti.

Gospodinu su doveli opsjednuta đavlom. Opsjednuti je bio slijep i nijem. Gospodin ga je iscijelio pa je govorio i gledao. Cijelo se mnoštvo čudilo. Ljudi su govorili: "Je li ovaj Davidov sin? To su čuli farizeji i rekli: taj zloduhe istjeruje samo po Belzebulu, đavolskome poglavici. Isus je prozreo farizejska razmišljanja i zato je rekao farizejima: nijedno se kraljevstvo, spram sebe podijeljeno, neće održati. I ako sotona istjeruje sotonu, spram sebe se podijelio. Na koji će se, dakle, način održati njegovo kraljevstvo" (Mt 12, 23-26)?

Gospodin to kaza htijući da se na temelju farizejskoga očitovanja shvati kako su farizeji zbog nevjere prema njemu odabrali biti u đavolovu kraljevstvu. Razumije se da ni ono neće opstati ako je u sebi podijeljeno. Neka, dakle, farizeji odaberu što im je drago! Ako pak sotona može protjerati sotonu, neka farizeji prije svega na se paze. Neka istupe iz đavolskoga kraljevsta. U sebi je razdijeljeno. Ne može se održati.

Dva kraljevstva

2. - Ali po kome Gospodin Krist istjeruje đavle? Da farizeji ne bi mislili kako to čini preko đavolskoga prvaka, moraju čuti što slijedi. Isus veli: "Ako ja đavle izgobim po Belzebulu, po kome ih izbacuju vaši sinovi? Zato će vam oni biti suci" (Mt 12,27). Isus to očito kaza o svojim učenicima, sinovima židovskoga naroda. Učenici su Gospodina našega Isusa Krista bili jamačno posve osvjedočeni da od dobroga Učitelja nisu naučili nikakvu zlu vještinu da zloduhe izgone snagom đavolskoga poglavice. "Zato će, reče, oni biti vaši suci". Kaza "oni". Oni su ono što je u ovome svijetu "neplemenito

i prezrivo" (1 Kor 1,28). U njima se ne pokazuje prepredena zloba već sveta jednostavnost moje kreposti. Oni su moji svjedoci, a bit će vaši suci.

Potom je Isus dodao: "Ako ja Božjim Duhom izgovim đavle, među vas je došlo Božje kraljevstvo" (Mt 12,28). Što to znači? Rekao je: "Ako ja Božjim Duhom istjerujem zloduhe (...)" Drukčije ih ne mogu istjerivati ni "vaši sinovi". Njima nisam dao zloban nauk već priprostu vjeru. Nema sumnje da je među vas došlo Božje kraljvstvo kojim se ništi đavlovo kraljevstvo. S njime se i vi uništavate.

Milost i zasluga

3. - Gospodin je kazao: "Po kome izgone vaši sinovi"? Da pokaže kako je u njima njegova milost, a ne njihova zasluga, dodao je: "Kako netko može ući u kuću jakoga i razgrabiti njegove posude ako prije ne sveže jakoga i tako mu oplijeni dom" (Mt 12,29)? Isus veli: vaši sinovi koji su u me vjerovali ili će vjerovati izgone đavle. Neće izgoniti po đavolskome prvaku već po jednostavnoj svetosti. I oni su, dakako, bili ili su još uvijek što i vi, tj. grešnici i bezbožnici. Stoga su se nalazili u đavlovoj kući i bili njegovi sudovi. Kako ih se moglo iščupati od đavla koji ih moćno držaše radi presnažne zloće? Samo tako da se đavla sveže konopima moje pravednosti pa da razgrabim njegove posude koje su bile posude srdžbe i da od njih načinim posude milosrđa.

Isto govori i blaženi Apostol oholima. Koreći one koji se diče svojim zaslugama, veli: "Tko te odvaja"? Misli se od gomile propasti iz Adama i od posuda gnjeva. Tko te od toga odvaja? Da tkogod ne rekne vlastita pravednost, Apostol kaže: "Što imaš da nisi primio" (1 Kor 4,7)? Iz istoga razloga o sebi veli: "I mi negda bijasmo po naravi sinovi gnjeva kao i ostali" (Ef 2,3). I Pavao je, dakle, bio sud u domu onoga zlojakoga. To je bio kada bijaše progonitelj Crkve, hulitelj, nepravednik i dok je - kako sam priznaje - djelovao iz zlobe i zavisti. Ali je onaj koji je svezao jakoga od njega oteo sud propasti i učinio ga odabranom posudom.

Krivovjerja i raskoli

4. - Kako nevjernici i bezbožni protivnici kršćanskoga imena ne bi mislili da je i Kristovo kraljevstvo u sebi razdvojeno radi raznih krivovjerja i raskola onih što pod kršćanskim imenom okupljaju stada izgubljenih, Isus

je u nastvaku dodao: "Tko nije sa mnom, protiv mene je. I tko sa mnom ne skuplja, rasipa" (Mt 12,30). Isus, dakle, ne kaže: tko nije pod nazivom moga imena ili pod oblikom moga otajstva već veli: "Tko nije sa mnom, protiv mene je". Istko tako Isus ne kaže: tko ne skuplja pod nazivom moga imena već reče: "Tko ne skuplja sa mnom, rasipa".

Prema tome, Kristovo kraljevstvo nije u sebi podijeljeno. Jedino ljudi kušaju razdvojiti što je kupljeno cijenom Kristove krvi. Pavao kaže: "Gospodin zna koji su njegovi. Svatko će odstupiti od opačine tko zaziva Gospodnje ime" (2 Tim 2,19). Ako ne uzmakne od zlodjela, ne pripada Kristovu kraljevstvu pa ako i zaziva Kristovo ime.

Iznosim, evo, neke primjere. Tu je duh lakomosti i duh rasipnosti. Jedan skuplja, drugi rasipa. Tako su međusobno podijeljeni, ali oba pripadaju đavlovu kraljevstvu. Kod kumirskih štovatelja između sebe su podijeljeni Junonin i Herkulov duh. Ipak oba spadaju u đavolsko kraljevstvo. Krivovjernik je arijevac i fotinovac i oba su međusobno razdijeljeni. Krivovjernik je donatist i maksimovac i obojica su između sebe podvojeni.

Sve su mane i zablude smrtnika međusobno protuslovne i u sebi podvojene. Ali sve pripadaju đavlovu kraljevstvu. Stoga se đavlovo kraljevstvo neće održati.

Pravedan i nepravedan, vjeran i nevjeran, katolik i krivovjernik između sebe su, jasno, razdijeljeni, ali ne pripadaju obojica Kristovu kraljevstvu. "Gospodin zna koji su njegovi". Neka nitko sebi ne laska zbog imena. Ako "zazivatelj Gospodnjega imena" želi da mu koristi Gospodnje ime, "neka odstupi od bezboštva".

Stavovi prema Duhu Svetome

5. - Zacijelo su prethodne evanđeoske riječi dijelom nerazgovijetne. Ipak držim da smo ih uz Gospodnju pomoć razjasnili. Nisu unatoč svemu onako bile teške kako je teško što dolazi iza njih gdje slijedi: "Zato vam kažem: ljudima će se oprostiti svaki grijeh i hula. Ali se hula protiv Duha neće oprostiti. Tko god kaže riječ protiv Sina čovječjega, oprostit će mu se. Ali tko bude govorio protiv Duha Svetoga, neće mu se oprostiti ni u ovome ni u budućem vijeku" (Mt 12, 31-32).

Što će, dakle, biti od onih koje Crkva žudi pridobiti? Zar se onima koji se poprave te iz bilo koje zablude pristupe Crkvi obećaje kriva nada u

oproštenje svih grijeha? Tko nije osvjedočen da je rekao riječ protiv Duha Svetoga prije nego je postao kršćanin ili katolik?

Krenimo najprije od ljudi koji se nazivaju poganima. Štovatelji su mnogih i krivih bogova. Klanjaju se kumirima. Oni kažu da je Gospodin Krist činio čudesa čarobnjačkim umijećima. Zar ne sliče onima koji kazaše da je Krist po đavolskome prvaku istjerivao zloduhe? Pogani također svednevice hule na naše posvećenje. Što tada drugo hule ako ne Duha Svetoga?

Što je sa Židovima koji o Gospodinu rekoše što je povod otkuda je počeo ovaj govor? Zar sve do sada ne govore riječ protv Duha Svetoga? Niječu da se Duh nalazi u kršćanima kao što su ranije nijekali da je u Kristu. Drevni Židovi nisu grdili Duha Svetoga. Niti su govorili da Duh Sveti postoji niti ne postoji. Kazali su da Duh nije Bog već stvorenje. Nisu tvrdili da Duh Sveti ništa ne koristi kod istjerivanja zloduha. Te nedostojnosti niti što slično o Duhu Svetome Židovi nisu govorili.

Saduceji su nijekali Duha Svetoga. Farizeji su, naprotiv, protiv saducejskoga krivovjerja branili opstojnost Duha. Ali su nijekali da se Duh nalazi u Gospodinu Isusu Kristu. Smatrali su da Isus zloduhe izgoni snagom đavolskoga glavara. A on ih je istjerivao posredstvom Duha Svetoga. Otuda slijedi da Židovi kao i razni krivovjerci priznaju Duha Svetoga, ali niječu da se nalazi u Kristovu tijelu. To je jedino njegova Crkva i to samo i isključivo katolička. Nema sumnje da su krivovjerci slični farizejima. Farizeji su u svoje doba priznavali da postoji Duh Sveti. Ipak su nijekali da prebiva u Kristu. Stoga su Kristovo djelo istjerivanja zlog duha pripisivali đavolskome prvaku.

Mimoilazim činjenicu što stanoviti krivovjerci tvrde da sami Duh Sveti uopće nije stvoritelj nego stvorenje. Tako misle arijevci,[22] eunomijevci[23] i macedonijevci.[24] Neki Duha Svetoga naprosto tako niječu što zabacuju da je Bog Trojstvo. Takvi uče da je Bog samo Bog Otac koji se katkada na-

22. Istina je da su arijevci imali krnju pneumatologiju. Danas to ističu povjesnici dogme. Ali se taj arijevski nedostatak u rano doba redovito prešućivao. Čak se ni Nicejski sabor iz g. 325. nije na to osvrnuo. Stoga je Augustinova napomena zanimljiva i donekle iznenađuje.
23. To su istinski pneumatomasi. Nazvani su po glavnome predstavniku Eunomiju (+ 394) koji je Duhu Svetome zanijekao božanstvo učeći da je Duh Sveti samo odličnije stvorenje.
24. Macedonijevci se nazivaju po carigradskome biskupu Macedoniju koji je imao nedostatnu pneumatologiju, ali bi vjerojatno bila povijesna nepravda naprosto ga uborjiti među pneumatomahe.

ziva Sinom, katkada Duhom Svetim. To su sabelijevci koje katkad nazivaju patripasijancima jer vele da je Otac trpio. Sabelijevci niječu da Otac ima ikakvoga Sina. Dosljedno bez sumnje niječu da postoji Duh Sveti. Fotinovci[25] kažu da je samo Otac Bog. Sin je jedino čovjek. Fotinovci općenito niječu da postoji Duh Sveti kao treća osoba.

Katolici od djetinjstva

6. - Očito je, dakle, da Duha Svetoga hule pogani, Židovi i krivovjerci. Da li ih moramo odvojiti i smatrati bez ikakve nade jer je presuda bez opoziva: "Tko kaže riječ protiv Duha Svetoga, ne oprašta mu se ni u ovome svijetu ni u budućemu"? Da li treba držati da su od krivice toga najtežega grijeha jedino oni slobodni koji su katolici od djetinjstva? Drugi, naime, koji povjerovaše Božjoj riječi da postanu katolici u Kristovu su milost i mir došli od pogana, Židova ili krivovjernika. Ako se tima nije oprostila riječ koju su rekli protiv Duha Svetoga, isprazno se obećaje i propovijeda ljudima da se obrate Bogu te dobiju mir i oproštenje grijeha u krštenju ili u Crkvi. Uostalom, nije rečeno: neće mu se oprostiti osim u krštenju. Isus je kazao: "Neće se oprostiti ni u ovome ni u budućemu životu".

Velika tajna

7. - Nekima se čini da protiv Duha Svetoga samo oni griješe koje je u Crkvi oprala preporodna kupelj te su primili Duha Svetoga. Oni su, misle spomenuti, naknadno nezahvalni za taj veliki Spasiteljev dar. Zapadaju u neki smrtni grijeh kao što su preljubi, ubojstva i sami otpad od općega kršćanskog imena ili od Katoličke crkve. Osobno ne znam čime se može dokazati taj smisao. Uostalom, za nabrojene se zločine ne odriče mogućnost pokore u Crkvi. Apostol veli s nakanom da koreći popravi i same krivovjernike: "Da im možda Bog udjeli pokoru te upoznaju istinu i osvijeste se od đavolskih zamka. Đavao ih svojom voljom drži zarobljene" (2 Tim 2, 25-26).

Koja je korist od opomene bez ikakve nade u oproštenje? Uostalom, Gosposin ne kaza: koji vjerni katolik rekne riječ protiv Duha Svetoga već reče: "Tko rekne (...)" To znači: tko god rekne, svatko tko rekne "neće mu

25. Fotinovci su Fotinovi sljedbenici.

se oprostiti ni u ovome svijetu ni u budućemu". Prema tome, sve isto je da li je posrijedi poganin, Židov, kršćanin ili krivovjernik židovskoga odnosno kršćanskoga podrijetla. Može se nazivati imenom bilo koje zablude. Nije kazano: ovaj ili onaj. Rečeno je: "Tko god kaže riječ protiv Duha Svetoga, tj. tko pohuli protiv Duha Svetoga neće mu se oprostiti ni u ovome životu ni u budućemu".

Svaka pak zabluda koja se protivi istini i neprijateljska je prema katoličkome miru izgovara - kako gore pokazasmo - riječ protiv Duha Svetoga. Uza sve to, Crkva neprestano ispravlja i sabire iz svake zablude. Tako ljudi primaju oproštenje grijeha i samoga Duha Svetoga koga su hulili.

Augustinovo priznanje

8. - Braćo! Prema meni uperite uši, prema Bogu pameti. Vašoj ljubavi priopćujem: možda se u cijelome Svetome pismu ne nalazi ni veće ni teže pitanje. Stoga vam o sebi iznosim ovo priznanje: uvijek sam u propovijedima održanim za narod izbjegavao poteškoću toga pitanja. Nisam to činio jer o tome nemam nikakvu misao. Nisam zanemario moliti, iskati i kucati za takvu zbilju. Ovo je razlog: nisam smatrao da će mi dostajati riječi koje su mi se u tome smislu nudile za samo shvaćanje koje mi se donekle otvaralo.

Slušajući danas čitanja kada se čitalo evanđelje i primoran da vam o njima govorim, tako mi je udaralo srce da sam povjerovao kako Bog hoće da odovud po mome služenju nešto čujete.

Omeđenost tvrdnje

9. - Da svratite pozornost i da razumijete, upozoravam da Gospodin nije rekao: nijedna se hula protiv Duha Svetoga neće oprostiti. Također nije kazao: tko rekne bilo koju riječ protiv Duha Svetoga, neće mu se oprostiti. Kazao je: "Tko rekne riječ". Da je prethodno kazao, uopće ne bi ostala nikakva mogućnost raspravljanja. Ako se ljudima neće oprostiti nijedna hula i nikakva riječ kazana protiv Duha Svetoga, Crkva neće nikoga pridobiti iz nijednoga bezbožnoga razreda ljudi što protuslove Kristovu daru i crkvenome posvećenju. To se jednako odnosi na pogane, Židove, različite krivovjerce pa čak i neke neupućene u samoj Katoličko crkvi.

Ali daleko od toga da je Gospodin to kazao. Neka je daleko, kažem, da Istina tvrdi kako nijedna hula ili nijedna riječ što se rekne protiv Duha Svetoga nema oproštenja ni u ovome ni u budućemu vijeku.

Biblijske nejasnoće

10. - Gospodin je htio da nas težinom pitanja vježba, a ne da nas vara netočnom misli. Stoga nije nužno da itko smatra kako nijedna hula ili nijedna riječ progovorena protiv Duha Svetoga ne dobiva oproštenje. Ali je, očito, nužno da postoji stanovita hula i određena riječ - kazana protiv Duha Svetoga - koja nikada ne zavrjeđuje ikakvo oproštenje i otpuštanje. Ako bismo shvatili u smislu "sve", tko bi se mogao spasiti? Ali kada bismo, naprotiv, držali da nema "ničega", protuslovili bismo Spasitelju. Postoji, dakle, bez sumnje neka hula i stanovita riječ što se - rečena protiv Duha Svetoga - neće oprostiti. Gospodin je htio da tražimo koja je to riječ. Stoga je nije izrazio. Kažem: htio je da se traži, a ne da se niječe.

Pisma obično tako govore da se kazano ne dovrši ni cjelinom ni dijelom. Kada je nešto na taj način rečeno, nije nužno niti da se kao cjelina može obistiniti niti da se dijelom ne shvati.

Razglabana bi misao bila u punini i sveobuhvatno izražena kada bi se reklo: nijedna se hula protiv Duha neće oprostiti ili: tko rekne bilo koju riječ protiv Duha Svetoga, neće mu se oprostiti ni u ovome svijetu ni u budućemu. Dijelom bi i ulomično izreka bila kazana da je bilo rečeno: neka se hula Duha neće oprostiti. Ali misao nije izrečena ni sveobuhvatno ni ulomično. Nije, naime, rečeno: svaka hula ili neka hula. Jedino je neodređeno kazano: "Neće se oprostiti hula Duha". Također nije rečeno: tko kaže bilo koju riječ ili tko rekne neku riječ. Rečeno je neodređeno: "Tko kaže riječ".

Nije nužno razumjeti da je govor o svakoj huli ili svakoj riječi. Ali je, očito, nužno držati kako je Gospodin htio da se shvati da je riječ o stanovitoj huli i određenoj riječi. To nije htio izraziti da ne uzmemo za neznatno ako u prošnji, molitvi i kucanju dobijemo nešto od točna shvaćanja.

Iv 15,22

11. - Da jasnije to uvidite, počujte što sam Isus kaže o Židovima: "Da nisam došao i govorio im, ne bi imali grijeha" (Iv 15,22). To nije na taj način rečeno kao da Isus želi da se shvati kako bi Židovi općenito bili bez ikakva grijeha da nije došao i da im nije govorio. Zaista ih je zatekao pune grijeha i opterećene grijesima. Stoga kaže: "Dođite k meni svi koji radite i koji ste opterećeni" (Mt 11,28). Čime? Tovarom grijeha i zakonskim prijestupima. "Zakon je unišao da obiluje prekršaj" (Rim 5,20).

Sam Isus drugdje kaže: "Nisam došao zvati pravedne već grešne" (Mt 9,13). Kako, dakle, ne bi imali grijeha da nije došao? Znači da sud o kome govorimo Isus nije kazao ni općenito ni pojedinačno već neodređeno. Zato ne sili da se shvati svaki grijeh. Jasno je da moramo misliti na neki grijeh koji Židovi ne bi imali da Krist nije došao i da im nije govorio. Inače bismo morali reći da je Kristova tvrdnja kriva. Neka je to od nas daleko!

Isus, dakle, ne veli: da nisam došao i da im nisam govorio, ne bi imali nikakav grijeh. U tome bi slučaju Istina lagala. Ali nije određeno kazao: da nisam došao i da im nisam govorio, ne bi imali stanoviti grijeh. Inače bi se izvršio neznatni ponbožni napor. U cjelokupnome svetopisamskome obilju jasnim se hranimo, tajnovitim vježbamo. Ondje se udaljuje glad, ovdje dosada.

Ukoliko, dakle, nije rečeno: ne bi imali nikakva grijeha, ne smetimo se što znamo da su Židovi grešni i bez Gospodnjega dolaska. Ipak je rečeno: "Da nisam doašo, ne bi imali grijeha". Otuda nužno slijedi da su Židovi radi Gospodnjega dolaska, iako ne svaki, ipak neki grijeh počinili koji nisu imali. Ovo je posve očito: nisu vjerovali u Gospodina nazočna i Gospodina koji im je govorio. Držali su ga za neprijatelja jer je govorio istinu. Čak su ga ubili. Očito je da ne bi imali taj veliki i strašni grijeh da Gospodin nije došao i da im nije govorio.

Kada, dakle, ondje čujemo "ne bi imali grijeh", ne mislimo nijedan grijeh već neki grijeh. Tako je i kada čujemo u današnjemu čitanju "neće se otpustiti hula na Duha". Nije riječ o svakoj huli već nekoj. Kada čujemo: "Tko rekne riječ protiv Duha Svetoga, neće mu se oprostiti", ne smijemo shvatiti svaku riječ već neku.

Hula Duha Svetoga

12. - Isus veli: "Hula se Duha neće oprostiti". Tu je nužno shvatiti da nije riječ o svakome duhu već o huli Duha Svetoga. Čak da to nije drugdje jasnije kazao, tko bi bio tako bezuman da drukčije razumije? U skladu se s tim govornim pravilom i ovo shvaća: "Ako se tko ne preporodi iz vode i Duha (...)" (Iv 3,5). Tu Isus ne veli: i Duha Svetoga. Ipak se tako poima. Rekao je: "Iz vode i Duha". Uza sve to, nitko nije prisiljen misliti na svaki duh. Stoga kada čuješ izričaj "hula se Duha neće oprostiti" nije potrebno shvatiti kao govor o svakome duhu niti o huli svakoga duha.

Razlika među evanđeljima

13. Vidim da već želite čuti koja je hula što se neće oprostiti kada nije svaka u pitanju i koja se riječ rečena protiv Duha Svetoga neće otpustiti ni u ovome svijetu ni u drugome kada se ne misli na svaku riječ. Već bih i ja htio kazati što najpomnije iščekujete čuti. Ipak podnesite stanovito odugovlačenje povećane opreznosti dok uz Gospodnju pomoć ne obrazložnim sve na što naiđemo.

Kada su druga dvojica evanđelista - Marko i Luka - govorili o našemu pitanju, nisu upotrijebili izraze "hula" i "riječ". Htjeli su da razumijemo kako nije u pitanju svaka hula već određena niti je posrijedi svaka riječ nego neka. Što, dakle, kazaše? Ovako piše u Marka: "Uistinu vam kažem: ljudskim će se sinovima otpustiti svi grijesi i hule kojima su hulili. Tko pak bude hulio protiv Duha Svetoga, nikada nema oproštenja nego će biti krivac vječne opačine" (Mk 3, 28-29). Ovako stoji u Luke: "Tko god kaže riječ protiv Sina čovječjega, njemu će se oprostiti. Ali se onome koji bude hulio protiv Duha Svetoga neće oprostiti" (Lk 12,10).

Da li se zbog stanovite različitosti u riječima odustalo od istine istovrsne prosudbe? Ovo je jedini razlog zašto evanđelisti isto ne izrazuju na isti način: da otuda naučimo zbilje stavljati pred riječi, a ne riječi ispred zbilja. Otuda učimo da u govornika ništa drugo ne tražimo nego volju zbog koje se kao njezino očitovanje upotrebljavaju riječi. Gdje je razlika s obzirom na zbilju ako se kaže: "Hula se Duha neće oprostiti" ili ako se rekne: "Tko pohuli protiv Duha Svetoga, neće mu se oprostiti"? Možda istu zbilju jedan način jasnije izražava nego drugi. Jedan evanđelist ne niječe drugoga već tumači.

Izričaj "hula duha" kazan je zaobljeno jer nije izraženo o kojem je duhu riječ. Nije, naime, svaki duh istodobno Duh Sveti. Isto tako izraz "hula duha" može značiti da netko huli s duhom kao što se može reći "molitva duha" kada netko moli s duhom. Stoga Apostol kaže: "Duhom ću moliti. Molit ću umom" (1 Kor 14,15). Kada se pak reklo: "Tko pohuli na Duha Svetoga", uklonile su se navedene dvoznačnosti.

Piše: "Zavijeka nema opraštanja već će biti krivac vječne opačine". To se ne razlikuje od onoga što se čita u Mateja: "Neće mu se oprostiti ni u ovome svijetu ni u budućemu". Drugim je riječima i drugim govornim načinom izražena jedna te ista misao.

Ovo je u Mateja: "Tko rekne riječ protiv Duha Svetoga (...)" Da to ne shvatimo nekako drukčije nego kao hulu, druga dvojica rekoše: "Tko bude

hulio protiv Duha Svetoga (...)" Svi kazaše isto. Nijedan se evanđelist nije udaljio od Gospodinove nakane. Riječi se govore, pišu, čitaju i slušaju da se namjera razumije.

Prava hula

14. - Netko će reći: prihvatio sam i razumio. Kada se kaže "hula", ali se ne doda "svaka" ili "nekakva", može se shvatiti kao "neka" ili "bilo koja". Ali nije nužno misliti na "svaku". Ako se ipak ne prihvati smisao "neka hula", rečeno je krivo. Isto je s pojmom "riječ". Ako se ne kaže svaka ili neka, nije nužno da se misli na svaku riječ. Ali ako se ne razumije da se "riječ" odnosi na neku riječ, na nikakav način ne može biti istinito što se veli.

Čita se: "Tko bude hulio (...)" Kako u tome shvatiti neku hulu kada se ne čita riječ "hula"? Ili kako misliti na "stanovitu riječ" gdje se uopće ne čita pojam "riječ" već se nekako uopćeno veli: "Tko bude hulio"? Na to "protuslovlje" ovako odgovaramo: čak da je bilo rečeno "tko pohuli bilo koju hulu protiv Duha Svetoga", ne bi se uopće pokazao razlog zašto bismo mislili da se mora tražiti neka hula. Morali bismo, naime, shvatiti da je posrijedi svaka hula. Ali se ne može shvatiti da je riječ o svakoj huli. Inače bi se poganima, Židovima, krivovjercima i svakoj ljudskoj vrsti oduzela nada u opraštanje uz uvjet da se poprave. Preostaje, dakle, da se u onome što piše "tko pohuli protiv Duha Svetoga zavijeka nema oproštenja" onaj raspozna koji ne huli na svaki način već na onaj način da mu se nikada ne može oprostiti.

Kušnja i napast

15. - Kazano je: "Bog nikoga ne kuša" (Jak 1,13). Izraz se mora ovako shvatiti: Bog na stanoviti način, a ne uopće na nikakav način, nikoga ne kuša. Inače bi bilo krivo što piše: "Kuša vas Gospodin vaš Bog" (Pnz 13,3). Također bismo nijekali da je Krist Bog ili bismo kazali da je evanđelje u krivu kada čitamo da je Isus pitao učenika "kušajući ga, a sam je znao što će učiniti" (Iv 6, 5-6).

Postoji kušnja koja navodi na grijeh. Tom kušnjom Bog nikoga ne kuša. Ali postoji i takva kušnja koja ispituje vjeru. Bag se udostoji kušati tom kušnjom. Kada čujemo: "Tko pohuli na Duha Svetoga", ne moramo razumjeti da je riječ o svakoj vrsti hule. Ni ondje nije riječ o svakoj vrsti kušnje.

Druge usporedbe

16. - I ovo slušamo: "Tko povjeruje i bude kršten, spasit će se" (Mk 16,16). Ali ne mislimo da je riječ o vjerniku koji vjeruje na onaj način kako "vjeruju i zli dusi i straše se" (Jak 2,19). Nije tu govor o takvim krštenicima među kojima se brojem mogao naći i Šimun vrač, ali se nije mogao spasiti (usp. Dj 8,13).

Kada, dakle, Krist reče: "Tko uzvjeruje i bude kršten, spasit će se", nije pred očima imao sve koji vjeuju i koji se krštavaju nego neke. Motrio je one koji se nalaze u vjeri koja po Apostolovu određenju "djeluje preko ljubavi" (Gal 5,6). Jednako je s riječima: "Tko pohuli na Duha Svetoga, nikada nema oproštenja". Tu Gospodin nije progovorio o svakome dugu hulitelja protiv Duha Svetoga. Naveo je onaj dug što se onome koji njime bude vezan ne oprašta nikakvim oproštenjem.

Euharistija

17. - Gospodin kaže: "Tko blaguje moje tijelo i prije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu" (Iv 6, 57). Kako ćemo to shvatiti? Da li tu možemo ubrojiti one za koje Apostol kaže da vlastitu "osudu jedu i piju kada blaguju to tijelo i piju tu krv" (1 Kor 11,29)? Da li je Juda, Učiteljev izručitelj i izdajica, premda je - kako evanđelist Luka (Lk 22,21) otvorenije izjavljuje - s ostalim učenicima jeo i pio kada je Gospodin prvi put svojim rukama obavio otajstvo svoga tijela i krvi ostao u Kristu ili Krist u njemu? Uostalom, mnogi hinjenim srcem jedu ono tijelo i piju krv. Čak kada jedu i piju postaju otpadnici. Da li ostaju u Kristu ili Krist u njima? Ipak, očito, postoji stanoviti način blagovanja onoga tijela i pijenja one krvi po kojem tko jede i pije ostaje u Kristu i Krist u njemu.

Prema tome, ne ostaju u Kristu niti Krist ostaje u svakome tko na bilo koji način blaguje Kristovo tijelo i pije Kristovu krv. U pitanju je određeni način koji je jamačno vidio Gospodin kada je prethodno rekao. Isto vrijedi za riječi: "Tko bude hulio protiv Duha Svetoga, nikada nema oproštenja". Ne postoje krivcem toga neoprostivoga zločina tko na bilo koji način huli već tko huli na određeni način. Krist je htio da taj način tražimo i shvatimo. On je utvrdio tu istinu i strašnu presudu.

Trojstvo

18. - Ali koji je to način ili radije nenačin da se huli? Koja je to hula? Koja je to riječ protiv Duha Svetoga? Smatram da već sami red traži da to kažemo te da iščekivanje dugo, iako nužno, odlagano više ne odlažemo.

Znate, predragi, da u onome nevidljivome i neraspadljivome Trojstvu koje prihvaća i propovijeda naša vjera i Katolička crkva Bog Otac nije Otac Duha Svetoga već Sina i da Bog Sin nije Sin Duha Svetoga već Oca. Bog Duh Sveti nije Duh samo Oca ili samo Sina već Oca i Sina. To Trojstvo zadržava vlastitost i bivstvenost pojedinih osoba. Ipak uza sve to Trojstvo nije tri boga već jedan Bog radi nedjeljive i neodvojive biti ili naravi koja je vječnost, istina i dobrota.

Usklađeno s našim shvaćanjem i po mjeri kojom nam se ovakvima kakvi smo sada daje sve to vidjeti kroz "ogledalo i u zagonetci" u Ocu naziremo izvor, u Sinu rođenje, u Duhu Svetome zajedništvo Oca i Sina. U svoj je Trojici jednakost.

Otac i Sin htjedoše da po onome što im je zajedničko imamo zajedništvo između sebe i s njima. Htjeli su da se okupimo u jedno po onome Daru koji obojica imaju kao jedan te isti. To je Duh Sveti koji je Bog i Božji dar. U njemu se izmirujemo s božanstvom i njime naslađujemo. Što bi nam, naime, koristilo da spoznamo neko dobro ako ga ne bismo ljubili? Kao što se istinom poučavamo, ljubavlju ljubimo da punije spoznamo i spoznatim kao blaženi uživamo. Ljubav je pak razlivena našim srcima "po Duhu Svetome koji nam je dat" (Rim 5,5). Budući da su nas grijesi udaljili od posjedovanja pravih dobara, ljubav "pokriva mnoštvo grijeha" (1 Pt 4,8).

Otac je, dakle, Sinu - Istini - istinsko vrelo. Sin je Istina koja izlazi od istinitoga Oca. Duh Sveti je dobrota što izlazi od dobroga Oca i dobroga Sina. Božanstvo Trojice nije nejednako niti jedinstvo odvojeno.

Duh Sveti oprašta grijehe

19. - Od Božje nam dobrote kao prvi dar počete vjere dolazi oproštenje grijeha. Tako se postiže život vječni koji će se dati na posljednji dan. Dok grijesi traju, na neki način ostaju neprijateljstva prema Bogu i otuđenje od njega. To je posljedica našega zla. Pismo to kaže kada veli: "Vaši grijesi stvaraju razmeđe između vas i Boga" (Iz 59,2).

Bog nam, dakle, ne daje svoja dobra ako ne udalji naša zla. Dobra onoliko rastu koliko se zla smanjuju. Ne dosižu puninu dok grijesi ne iščeznu. Gospodin Isus grijehe oprašta po Duhu Svetome kao što po Duhu Svetome istjeruje đavle. To se otuda može razabrati što je poslije uskrsnuća od mrtvih rekao svojim učenicima: "Primite Duha Svetoga". Potom je neposredno dodao: "Kome oprostite grijehe, oprostit će im se; kome zadržite, zadržat će se "(Iv 2O,22-23). I ono se preporođenje gdje se ostvaruje opraštanje svih prethodnih grijeha događa u Duhu Svetome. Gospodin veli: "Ako se netko ne preporodi iz vode i Duha, ne može ući u Božje kraljevstvo"(Iv 3,5).

Ipak je jedno roditi se iz Duha, drugo hraniti se od Duha. Posebno je roditi se iz tijela i to se zbiva kad majka rodi. Drugo je hraniti se od tijela. To se ostvaruje kad majka doji čedo. Ono je posve usredotočeno na to da sa žudnjom siše otkuda je rođeno da živi. Životnu hranu dobiva otuda otkuda je primilo životni početak.

Treba, dakle, vjerovati da je oproštenje grijeha u Duhu Svetome prvo dobročinstvo Božje dobrostivosti. Zato je time počela propovijed Ivana Krstitelja koji je poslan kao Gospodinov preteča. Ovako piše: "U one dane dođe Ivan Krstitelj. Propovijedao je u judejskoj pustinji. Govorio je: činite pokoru; pribižilo se nebesko kraljevstvo" (Mt 3, 1-2). Isto vrijedi i za samoga Gospodina. Ovako čitamo: "Potom Isus poče propovijedati i govoriti: činite pokotu; približilo se nebesko kraljsevstvo" (Mt 4,17).

Onima koji su dolazili Ivanu da ih krsti Ivan između ostaloga govoraše: "Ja vas, doduše, krstim u vodi i za pokoru. Tko dođe poslije mene, od mene je jači. Nisam dostojan ni da mu oboću nosim. On će vas krstiti u Duhu Svetome i ognju" (Mt 3,11). I Gospodin reče: "Ivan je krstio vodom. Vi ćete biti kršteni Duhom Svetim. Njega ćete primiti do nekoliko dana, na Duhove" (Dj 1,5).

Ivan kaza "i u vatri". To bi se moglo shvatiti kao "patnja" koju će vjernici pretrpjeti za Kristovo ime. Ali nije daleko od zbilje ako se smatra da riječ "vatra" naznačuje samoga Duha Svetoga. Radi toga se u trenu njegova dolska kaže: "Ukazali su se za njih podijeljeni jezici kao oganj koji je sjeo na svakoga od njih" (Dj 2,3). Stoga i sam Gospodin kaže: "Došao sam poslati u ovaj svijet oganj" (Lk 12,49). I Apostol govori: "Duhom žarki (...)" (Rim 12,11). Iz Duha plamti ljubav koja se razliva u našim srcima "po Duhu Svetome koji nam je dat". Tome je žaru suprotno što Gospodin reče: "Ljubav će mnogih ohladiti" (Mt 24,12).

Savršena je ljubav dar Duha Svetoga. Prvo je pak što spada na oproštenje grijeha. To nas dobročinstvo oslobađa iz "vlasti tame" (Kol

1,13). Po našoj se vjeri "prvak ovoga svijeta baca napolje" (Iv 12,31). On djeluje u "sinovima nevjernosti" (Ef 2,2). Jedina je njegova moć društvo i vezanost na grijeh. Ali se u Duhu Svetome kojim se u jedno okuplja Božji narod istjeruje nečisti duh koji se u samome sebi razdjeljuje.

Pokora i nepokora

20. - Srce koje ne vrši pokoru govori protiv tome nezasluženome daru, protiv te Božje milosti. Nevršenje je, dakle, pokore hula protiv Duha. Neće se oprostiti ni u ovome vijeku ni u budućemu.

Duhom Svetim se krštavaju kojima se otpuštaju svi grijesi. Crkva je primila Duha Svetoga. Kome otpusti grijehe, oprostit će mu se. Protiv Duha Svetoga mišlju ili jezikom govori veoma zlu i nadasve bezbožnu riječ onaj koga Božja strpljivost dovodi do pokore, ali on po tvrdoći svoga srca i neskrušenome srcu sebi zgrće "srdžbu za dan gnjeva i očitovanja pravednoga Božjega suda koji će svakome uzvratiti u skladu s njegovim djelima" (Rim 2, 4-6).

Tako, dakle, nepokorom kao jednom riječju donekle možemo nazvati hulu i riječ protiv Duha Svetoga. To nema oproštenja za svu vječnost. Protiv te su nepokore vikali glasnik i sudac. Govorahu: "Činite pokoru, približilo se nebseko kraljevstvo". Gospodin je protiv nepokore otvorio usta evanđeoske propovijedi. Rekao je da se po cijelome svijetu mora naviještati evanđelje protiv nepokore. Pošto uskrsnu od mrtvih kaza učenicima: "Trebalo je da Krist trpi i treći dan uskrsne od mrtvih te da se u njegovo ime propovijeda pokora i oproštenje grijeha među svim narodima počevši s Jeruzalemom" (Lk 24, 46-47).

Ta nepokora uopće nema oproštenja ni u ovome vijeku ni u budućemu jer pokora u ovome vijeku postiže oproštenje koje vrijedi i za budući vijek.

Prosudba

21. - Sve dok pojedinac živi u ovome tijelu, ne može se suditi o navedenoj nepokori ili srcu koje ne vrši pokoru. O nikome se ne smije zdvajati dotle dok Božja strpljivost privodi pokori i dok bezbožnoga ne udalji iz ovoga života. Bog ne želi "bezbožnikovu smrt nego da se obarti i živi" (Ez 18,23).

Netko je danas poganin: otkuda znaš hoće li sutra postati kršćanin? Netko je danas nevjerni Židov: što ako sutra povjeruje u Krista? Ovaj je danas krivovjernik: što ako sutra slijedi katoličku istinu? Drugi je raskolnik: što ako sutra prigrli katolički mir? Što ako oni koje označuješ bilo kojom vrstom zablude i osuđuješ kao najbeznadnije prije nego dovrše ovaj život obave pokoru te u budućemu životu nađu pravi život? Stoga, braćo, neka vas i na to opomene Apostolova riječ: "Nikoga ne sudite prije veremena" (1 Kor 4,5).

Ona se hula Duha za koju nikada ne postoji nikakvo oproštenje ne može - rekosmo - ustvrditi u nikome dok je još u ovome životu. Shvatili smo da nije riječ o svakoj već određenoj huli. Rekosmo i utanačismo da je posrijedi ustrajna tvrdoća nepokorna srca. To smo, po našem sudu, i pokazali.

Prividno protuslovlje

22. - Slijedeće se može učiniti neskladnim: netko do kraja ovoga života ustraje u krutoj nepokori. Dugo i mnogo govori protiv milosti Duha Svetoga. Evanđelje ipak to dugo protivljenje koje ne vrši pokoru kao nešto kratko naziva "riječju". Kaza: "Tko rekne riječ protiv Sina čovkečjega, oprostiti će mu se. Ali tko rekne protiv Duha Svetoga, neće mu se otpustiti ni u ovome vijeku ni u budućemu" (Mt 12,32). Ta je hula velikoga obujma. Satkana je i oblikovana od mnogih riječi. Međutim Pismo mnoge riječi obično naziva riječju. Nijedan prorok nije rekao samo jednu riječ. Ipak se ovako čita: "Riječ što se zbi" kod toga ili onoga proroka. I Apostol kaže: "Svećenike treba častiti dvostrukom čašću. Nadasve zato što djeluju riječju i poučavanjem" (1 Tim 5,17). Ne reče "riječima" već "riječju". Sveti Jakov veli: "Budite vršitelji riječi, a ne jedino slušaoci" (Jak 1,22). Ni on ne kaže u množini "riječi" već u jednini "riječi". Ipak se u crkvi pred mnoštvom i svečano iz Pisama čita, govori i čuje mnogo riječi.

Bilo tko od nas može ne znam kako dugo propovijedati evanđelje, ipak se naziva propovjednikom "riječi", a ne "riječī". Bez obzira na to kako dugo netko među vama pomno i žarko sluša našu propovijed, naziva se veoma revnim slušateljem "riječi", a ne "riječī".

Gore smo naveli način kako govore Pisma. Pozna ga i crkveni običaj. S time je rečeno u skladu. Tko je čitava svoga dužega ili kraćega života koji je proveo u tijelo ustima ili samom mišlju u neskrušenome srcu izrekao stanoviti broj riječi protiv oproštenja grijeha što se obavlja u Crkvi, rekao je "riječ" protiv Duha Svetoga.

Crkva i Duh

23. - Riječ koja se kaže protiv Sin čovječjega, ali i svaki drugi grijeh i hula oprostit će se ljudima. Ovo je razlog: svi se grijesi otpuštaju gdje nema grijeha neskrušenoga srca protiv Duha Svetoga kojim se u Crkvi opraštaju grijesi. Kako da se oprosti grijeh koji priječi oproštenje drugih grijeha? Svi se, dakle, grijesi onima opraštaju u kojima se ne nalazi grijeh koji se nikada neće otpustiti. U kojima se nalazi, ni drugi se grijesi ne opraštraju jer se taj nikada ne otpušta. Oproštenje svih grijeha priječi vez toga grijeha.

Tko kaže "riječ" protiv Sina čovječjega, oprostit će mu se. Tko je kaže protiv Duha Svetoga, neće mu se oprostiti. To se ne zbiva zato što bi u Trojstvu Duh Sveti bio veći od Sina. To čak nikada nije kazao nijedan krivojernik. Tko se odupre istini i huli na istinu koja je Krist koji je kao utjelovljena Riječ mnogo propovijedao među ljudima i kao Sin čovječji - jedan je te isti Krist! - boravio među nama, oprašta mu se ako ne rekne "riječ" nepokajanoga srca protiv Duha Svetoga. O Duhu je kazano: "Tko se ne preporodi iz vode i Duha (...)" (Iv 3,5). Također je o njemu rečeno: "Primite Duha Svetoga. Ako nekome oprostite grijehe, opraštaju mu se" (Iv 20,22). Uvjet je da se kaje. Tada po tome daru prima oproštenje svih grijeha. Uključen je i grijeh "riječi" izrečene protiv Sina čovjčjega jer grijehu naznanja, tvrdoglavosti ili bilo koje hule ne pridodaje grijeh nepokore protiv Božjega dara i milosti preporođenja odnosno izmirenja koje se u Crkvi ostvaruje po Duhu Svetome.

Hula protiv Sina

24. - Evo što se ne smije misliti, iako neki tako misle: riječ se kazana protiv Sina zato oprašta - a ne oprašta se što se rekne protiv Duha Svetoga - jer je Krist zbog "uzetoga" (Fil 2,7) tijela postao Sin čovječji. Duh Sveti je, očito, veći od toga tijela. Vlastitom je biti jednak Ocu i jedinorođenome Sinu u njegovu božanstvu kojim je i sami jedinorođeni Sin jednak Ocu i Duhu Svetome.

Ako je kazano iz toga razloga rečeno, zacijelo bi se šutjelo o svakoj drugoj huli. Tako bi se vidjelo da je samo ona hula oprostiva što se rekne protiv Sina čovječjega koji bi se jedino smatrao čovjekom. Ali je prethodno istaknuto: "Ljudima će se oprostiti svaki grijeh i hula". Isto se kod drugoga evanđelista ovako naglašava: "Ljudskim će se sinovima oprostiti svi grijesi i hula kojima se hulili".

Navedena općenitost bez sumnje obuhvaća i hulu protiv Oca. Neopozivom se označuje samo ona hula koja se kaže protiv Duha Svetoga. Zar je i Otac uzeo slugin lik od kojega je Duh Sveti veći? Jasno je da nije. Nakon opće nepomene svih grijeha i svake hule Gospodin je očitije htio istaknuti hulu koja se govori protiv Sina čovječjega.

Ljudi su, doduše, bili svezani u grijehu koji je Isus spomenuo kada je rekao: "Da nisam došao i da im nisam govorio, ne bi imali grijeha" (Iv 15,22). Gospodin u evanđelju po Ivanu pokazuje da je taj grijeh veoma težak. O Duhu Svetome veli kada obećaje da će ga poslati: "On će svijet okriviti za grijeh, pravednost i sud - za grijeh jer nisu u me vjerovali" (Iv 16, 8-9). Uza sve to ako ona tvrdoća neraskajanoga srca ne rekne "riječ protiv Duha Svetoga", oprositi će se i to što se reklo protiv Sina čovječjega.

Trojstvo oprašta grijehe

25. - Možda ovdje netko zapita da li grijehe oprašta samo Duh Sveti ili također Otac i Sin. Odgovaramo: i Otac i Sin. Sami Sin veli o Ocu: "Ako ljudima oprostite grijehe i vama će vaše grijehe oprostiti vaš Otac" (Mt 6,14). U Gospodnjoj molitvi govorimo Ocu: "Oče naš koji jesi na nebesima" (Mt 6,9). Između ostaloga ovo molimo: "Oprosti nam naše grijehe" (Mt 6,12). O samome pak sebi Sin kaže: "Da znate da Sin čovječji ima vlast na zemlji opraštati grijehe (...)" (Mt 9,6).

Odgovaraš: ako, dakle, grijehe oprašta Otac, Sin i Duh Sveti zašto se veli da se ona nepokajanost koja se neće nikada oprostiti jedino odnosi na hulu Duha? Stječemo dojam da se čovjek koga veže grijeh nepokajanosti odupire daru Duha Svetoga i da se tim darom obistinjuje oproštenje grijeha.

Sada i ja pitam: da li Krist izgoni đavle ili ih ih izgone Otac i Duh Sveti? Ako ih samo Krist istjeruje što znači kada sam veli: "Otac ostaje u meni i obavlja djela" (Iv 14,10)? Kao da Sin ne čini već Otac ostajući u Sinu!

Zašto Krist ne drugome mjestu kaže: "Moj Otac sve do sada radi i ja radim" (Iv 5,17)? Malo niže dodaje: "Što god je on učinio, to i Sin jednako čini" (Iv 5,19). Isus drugdje veli: "Da među njima nisam načinio djela koja nitko drugi nije učinio (...)" (Iv 15,24). Tu se izrazio kao da sam djeluje. Sve je to tako kazano. Uza sve to, nerastavljiva su Očeva i Sinova djela. Što misliti o Duhu Svetome osim da i on zajedno djeluje. Na istome mjestu gdje je nastalo pitanje koje obrađujemo sami je Sin nakon istjeranoga đavla

kazao: "Ako ja po Duhu Svetome izbacujem đavle, zaista je među vas došlo Božje kraljevstvo".

Zajedništvo trojstvenih čina

26. - Ovdje možda netko veli: Duha Svetoga radije daju Otac i Sin nego što Duh svojom voljom nešto čini. U taj red pripada izričaj: "Po Duhu Svetome izgonim đavle". To bi Krist činio preko Duha, a ne sami Duh. Izreka bi se "po Duhu Svetome istjerujem" shvatila kao "izgonim preko Duha Svetoga".

Pisma imaju običaj tako govoriti: "Pogubili su po maču", tj. mačem. "Potpalili su po vatri" (Ps 73,7), tj. vatrom. "Jošua uze kamene noževe po kojima je obrezao Izraelove sinove", tj. s kojima je "obrezao Izraelove sinove" (Jš 5, 2-3).

Ima ih koji zbog rečenoga Duhu Svetome niječu vlastitu moć. Takvi moraju čuti što se čita kao Gospodnja riječ: "Duh duva gdje hoće" (Iv 3,8). Apostol pak veli: "To čini jedan te isti Duh" (1 Kor 12,11). Bojmo se da tko ne pomisli kako isto ne čini Otac i Sin jer Apostol među istaknutim djelima navodi darove iscjeljenja i moćne čine gdje je i izgon zlih duhova. Ali Pavao primjećuje: "Duh kako hoće svakome dijeli vlastito" (1 Kor 12,11). Zar time ne naznačuje vlast Duha Svetoga koja je, jasno, neodvojiva od Oca i Sina?

Istaknuto se, dakle, tako izrazuje da se ipak shvati kako je trojstveno djelovanje nerastavljivo. Stoga kada se navede Očevo djelovanje, shvaćamo da ga Otac ne ostvaruje bez Sina i Duha Svetoga. Isto vrijedi za Sinovo djelovanje. Nije bez Oca i Duha Svetoga. Djelovanje Duha Svetoga nije bez Oca i Sina.

Onima je koji ispravno vjeruju ili čak kako mogu razumiju dovoljno poznato radi čega je kazano o Ocu da "čini djela" (Iv 14,10). Naime, kod onoga je vrelo djela od koga je opstojsnost osoba koje surađuju. Sin se rađa od Oca. Ali od Oca prvotno izlazi i Duh Sveti. Izlazi od Oca od koga se Sin rađa. S njime mu je isti Duh zajenički.

Gospodin kaže: "Da među njima nisam činio djela koja nitko drugi nije učinio (...)". To pak nije sveo na Oca ili Duha jer u onim djelima ne bi s njime sudjelovali. Dotična je djela doveo u svezu s ljudima koji čitaju o mnogim učinjenim čudesima izuzevši čudesa koja je Sin učinio.

Apostol kaže o Duhu Svetomu: "Sve to čini jedan te isti Duh" (1 Kor 12,11). Rečeno nije stoga kazano jer s Duhom ne bi sudjelovali Otac i Sin. Zato je kazano jer u tim činima nisu na djelu mnogi duhovi nego jedan Duh koji u različitim svojim djelima nije sam u sebi podijeljen.

Osobno i zajedničko u Trojstvu

27. - Ipak se ne govori isprazno već razumno i istinito da je Otac rekao, a ne Sin i Duh Sveti: "Ti si moj ljubljeni Sin u kome se nasladih" (Lk 3,22). Znamo da to čudo zvučne riječi s neba jedino pripada Očevoj osobi. Ipak ne poričemo da su Sin i Duh Sveti u tome sudjelovali. Tad je Sin, noseći tijelo, boravio na zemlji. Ipak je kao "jedinirođena Riječ" također bio "u Očevu krilu" kada se onaj glas prolomio iz oblaka. Da li se mudro i duhovno može vjerovati da je Bog Otac odvojio od sudjelovanja svoje Mudrosti i svoga Duha ostvarenje svojih zvučnih i prolaznih riječi?

Na isti način najispravnije tvrdimo da po moru nije hodao Otac ni Duh Sveti već Sin. Samo Sinu pripadaše ono tijelo i stopala utisnuta u valove. Ali tko odriče da su u onome djelu takvoga čuda surađivali Otac i Duh Sveti? Isto tako najistinitije kažemo da je jedino Sin "uzeo" (Fil 2,7) tijelo, a ne Otac ili Duh Sveti. Isto to utjelovljenje pripada samo Sinu, tko niječe suradnju Oca ili Duha Svetoga, ne misli ispravno.

Jednako kažemo da se nije Otac ni Sin već jedino Duh Sveti ukazao u "golubinjemu liku" (Mt 3.16) i u "ognjenim jezicima" (Dj 2,3). Duh je onima u koje se spustio dao "naviještati mnogim i različitim jezicima Božja veličasntva" (Dj 2,4). To čudo pripada jedino Duhu Svetome. Ipak se od njega ne može odvojiti sudjelovanje Oca i jedinorođene Riječi.

Tako, dakle, u Trojstvu djela pojedine osobe čini Trojstvo. Sa svakim djelatnikom druge dvije osobe sudjeluju. U svoj se Trojici slaže složnost djelovanja, a ne da bi nekoj od osoba ponestala snaga dovršenja.

To je tako. Zato Gospodin Isus izbacuje đavle po Duhu Svetome. To ne znači da to ne bi mogao i sam izvršiti te je onu pomoć prihvatio jer bi za to djelo bio nedostatan. Naprotiv! Dolikovalo je da duha u sebi razdijeljena istjera onim Duhom kojega uzajamno imaju Otac i Sin koji u sebi nisu razjedinjeni.

Oproštenje grijeha i Crkva

28. Grijesi se ne opraštaju izvan Crkve. Stoga trebaše da se oproste u onome Duhu kojim se Crkva okuplja u jedno. Netko se, uostalom, može i izvan Crkve pokajati za svoje grijehe. Ali što mu to pokajanje koristi ako u neraskajanome srcu zadrži onaj veliki grijeh radi kojega je udaljen od Božje Crkve koja je primila taj dar da se u njoj po Duhu Svetome ostvaruje oproštenje grijeha?

Oproštenje grijeha daje Trojstvo. Ipak se drži da oproštenje na osobit način pripada Duhu Svetome. Taj je Duh onaj Duh koji je Duh sinovskoga posinovljenja. U njemu "kličemo Abba, Oče" (Rim 8,15). Tako Ocu možemo kazati: "Oprosti nam duge naše" (Mt 6,12).

Apostol Ivan kaže: "U ovome raspoznajemo da Krist ostaje u nama, po njegovu Duhu kojeg nam je dao" (1 Iv 3,24). "Sami Duh pruža našemu duhu svjedočanstvo da smo Božji sinovi" (Rim 8,16). Duhu Svetome pripada društvenost kojom postajemo jedno tijelo jednoga Sina Božjega. Radi toga piše: "Ako je koje poticanje u Kristu, ako li koja utjeha ljubavi i ako koje društvo Duha..." (Fil 2,1).

Oni na koje u početku siđe Duh radi spomenutoga društva govorahu jezicima svih naroda. Društvo se ljudskoga roda po jezicima najuže sjedinjuje. Stoga je trebalo da jezici svih naroda naznače to društvo Božjih sinova i Kristovih članova što će nastati po svim pucima. Kod prvih je Duhova očito onaj primio Duha Svetoga koji govoraše jezicima svih naroda. Sada se po tome pozna da je netko primio Duha Svetoga. Zato Apostol kaže: "Trudeći se očuvati jedinstvo Duha u svezi mira (...)" (Ef 4,3).

Očev i Sinov Duh

29. - Sami Sin kaže da je Duh Očev. Veli: "Iz Oca izlazi" (Iv 15,26). Na drugome mjestu izjavljuje: "Ne govorite vi nego Duh vašega Oca u vama govori" (Mt 10,20). Da je isti Duh i Sinov Duh kaže Apostol: "Bog je poslao Duha svoga Sina u vaša srca. On izvikuje: Abba, Oče" (Gal 4,6). To znači da Duh čini da se izvikuje. Mi, naime, kličemo. Ali kličemo u Duhu, tj. Duh širi ljubav u našim srcima. Bez nje isprazno kliče tko god kliče. Stoga Apostol također veli: "Tko nema Kristova Duha, nije njegov" (Rim 8,9).

Kome, dakle, da u Trojstvu prvenstveno pripadne zajedništvo toga društva ako ne onome Duhu koji je zajednički Ocu i Sinu?

Duhovni i tjelesni

30. Toga Duha nemaju koji su se odvojili od Crkve. To je najotvorenije izjavio apostol Juda kazavši: "Koji sebe odvajaju - s naravnim životom - nemaju Duha" (Jd 19). Apostol Pavao kori one koji su u samoj Crkvi stvarali stanovite razrede pozivajući se na imena ljudi koji su se nalazili u crkvenome jedistvu. Između ostaloga kaže: "Naravan čovjek ne shvaća što je vlastito Božjemu Duhu. Njemu je to ludost. On ne može znati jer se duhovno prosuđuje" (1 Kor 2,14). Pavao pokazuje što je rekao izrazom "ne shvaća". Izričaj znači: ne prihvaća riječ znanja.

Pavao za one koji su u Crkvi nejaki kaže da još nisu duhovni već su još uvijek puteni. Treba ih hraniti mijekom, ne jelom. Apostol veli: "Za piće vam kao nejačadi u Kristu dadoh mlijeko, ne jelo. Za to još niste bili sposobni. To još uvijek ne možete". Gdje se kaže "još ne" ili "sve do sada ne" posve se ne zdvaja. Teži se da negda bude što još nije. Pavao kaže: "Još ste uvijek puteni". Pokazujući zašto su "puteni", veli: "Budući da je među vama zavist i prepiranje, zar niste puteni i zar ne živite po ljudsku"? To još jasnije otkriva riječima: "Kada netko kaže da je Pavlov, a drugi da je Apolonov, niste li ljudi? Što je, dakle, Apolon i što je Pavao? Sluge po kojima ste uzvjerovali" (1 Kor 3, 1-5).

Ta su, dakle, dvojica - Pavao i Apolon - bili jednodušni u jedinstvu Duha i svezi mira. Ipak ih spomenuti počeše međusobno dijeliti i jednoga napinjati prema drugome i protiv njega. Zato se nazivaju putenim i naravnim ljudima. Nisu sposobni shvatiti što pripada Božjemu Duhu. Ipak nisu odlučeni od Crkve. Stoga se zovu nedoraslima u Kristu. Pavao je želio da su anđeli ili bogovi. Napadao ih je što su bili ljudi, tj. što su se sporili i shvaćali što se ne odnosi na Boga već na ljude.

O onima koji su odvojeni od Crkve nije rečeno da ne shvaćaju što pripada Duhu. Inače bi se odnosilo na spoznajno shvaćanje. Kazano je da "nemaju Duha". Ne slijedi da onaj tko ima kroz znanje razumije što ima.

Posjedovanje Duha

31. - Toga, dakle, Duha u Crkvi imaju koji su maleni u Kristu. Ali kako su još uvijek prirodni i puteni, ne mogu shvatiti što posjeduju. Znači da ne mogu razumjeti ni spoznati. Kako bi inače bili meleni u Kristu da se nisu iznova rodili iz Duha Svetoga? Ne treba se činiti čudnim što netko nešto ima, ali ne zna što posjeduje. Šutke izostavljam božanstvo i jedinstvo svemogućega i nepromjenjivoga Trojstva. Tko znanjem lako shvaća što je duša? A tko nema dušu?

Uostalom, možemo sa svom sigurnošću spoznati da maleni u Kristu i ne shvaćajući zbilje Božjega Duha ipak imaju Božjega Duha. Vidimo kako apostol Pavao malo niže kori malene i kaže: "Zar ne znate da ste Božji hram i da u vama stanuje Božji Duh" (1 Kor 3,16)? To zacijelo ne bi na nikakav način rekao o odijeljenima od Crkve. Za njih je kazano da "nemaju Duha".

Vancrkveni sakramenti

32. - Ne smije se reći da se u Crkvi nalazi i da je uvršten u društvo Duha tko se jedino tjelesnim združenjem, ali hinjenim srcem, sjedinjuje s Kristovim ovcama. "Sveti će Duh stoga pobjeći od onoga koji se pričinja" (Mudr 1,5). Radi toga oni koji se krste u raskolnim ili krivovjernim skupinama - ili točnije rukavcama - nisu se preporodili Duhom. Sliče Izmaelu koji se Abrahamu rodio po tijelu, a ne Izaku koji se rodio po duhu jer je po obećanju.

Ipak kada pristupe Katoličkoj crkvi i pridruže se društvu Duha koga bez sumnje nisu imali, na njima se ne ponavlja tjelesno pranje. Ni dok su bili vani, nije nedostajao taj pobožni oblik. Njima pridolazi što se samo unutra može dati. To je jedinstvo Duha u svezi mira. Prije nego postadoše katolicima bili su kao oni o kojima kaže Apostol: "Imaju oblik pobožnosti, ali niječu njezinu krepost" (2 Tim 3,5).

Vidljivi oblik mladice može postojati i bez loze. Ali se nevidljivi život korijena ne može imati osim u lozi. Stoga tjelesna otajstva koja i odvojeni od jedinstva Kristova tijela nose i slave mogu udijeliti pobožni oblik. Međutim, u njima ne može biti krepost nevidljive i duhovne snage kao što ljudsko osjećanje ne slijedi ud kada se otkine od tijela.

Oproštenje grijeha

33. - S time je, dakle, tako. Budući pak da se oproštenje grijeha daje samo u Duhu Svetome, jedino se može dati u onoj Crkvi koja ima Duha Svetoga. To se zbiva oproštenjem grijeha da ne bi poglavica grijeha - duh

koji je sam u sebi podijeljen - u vama vladao. Izvučeni iz vlasti nečistoga duha, ubuduće postajemo hram Duha Svetoga. Onoga koji nas učvršćuje primanjem oproštenja primamo kao stanovnika da vršimo, uvećavamo i usavršujemo pravednost.

Prigodom prvoga dolaska Duha Svetoga oni koji ga primiše govorili su jezicima svih naroda. Nazočni su se čudili. Apostol je Petar bio oslovljen. "U srcu su se bili skrušili. Rekli su Petru i apostolima: što ćemo, braćo, činiti? Pokažite nam. I reče im Petar: vršite pokoru i neka se svatko od vas krsti u imenu Isusa Krista za oproštenje grijeha. I primit ćete dar Duha Svetoga" (Dj 2, 37-38).

Oboje se, dakle, dogodilo u Crkvi. Zbilo se oproštenje grijeha i primanje dara u kome bijaše Duh Sveti. Obistinilo se pak "u imenu Isusa Krista" jer je Krist kazao kada je obećao istoga Duha Svetoga: "Otac će ga poslati u moje ime" (Iv 14,26).

Ipak u nikome ne boravi Duh Sveti bez Oca i Sina ni Sin bez Oca i Duha Svetoga niti Otac bez njih. Prebivanje je kod onih neodvojivo kod kojih je djelovanje neodlučivo. Ono se zasebice i najviše pokazuje po nakanam stvorenja, a ne po svojoj bitnosti. Tako je kao što se zasebice glasom izgovaraju slogovi koj inače zapremaju vlastite razmake. Uprkos tome, nikakvim se razmeđima ni trenucima uzajamno ne razdvajaju. Nikada se ne mogu kazati istodobno premda mogu postojati jedino zajednički.

Evo što već više puta kazasmo: oproštenje grijeha kojim se uništava i uklanja kraljevstvo u sebi podijeljena duha kao i društveno jedinstvo Božje Crkve izvan koje se ne ostvaruje oproštenje grijeha smatramo vlastitim djelom Duha Svetoga s kojim sudjeluju Otac i Sin jer je sami Duh Sveti na neki način društvo Oca i Sina. Otac, naime, nije Sinu i Duhu Svetome zajednički Otac. Otac nije obojici Otac. Ni Sin nije zajednički Sin Ocu i Duhu Svetome jer nije Sin obojice. Duha Svetoga zajednički imaju Otac i Sin jer je Duh obojice.

Vječna neoprostivost

34. - Tko god, dakle, bude okrivljen za nepokajanje protiv Duha Svetoga u kome se okuplja jedinstvo i društvo crkvenoga zajedništva, nikada mu se neće oprostiti. Sam je sebi zatvorio gdje se oprašta. Pravedno će se osuditi s duhom u sebi podijeljenim i sam odvojen protiv Duha Svetoga koji nije u sebi razdijeljen.

Na to upozaravaju i evanđeoska svjedočanstva ako ih pomnije pretražimo. Po Luki, to Gospodin govori ondje gdje onima odgovara koji rekoše da pomoću đavolskoga prvaka izbacuje đavle. Tu ne veli da se ne oprašta onome koji huli protiv Duha Svetoga. Otuda se vidi da to Gospodin nije kazao samo jednom. Ipak tu ne smijemo s nepažnjom mimoići mjesta gdje je kazano rečeno.

Isus je govorio o onima koji su ga priznavali ili nijekali pred ljudima. Tada je kazao: "Kažem vam: tko me bude priznao pred ljudima i Sin će čovječji u njemu priznati pred anđelima Božjim. Tko me bude zanijekao pred ljudima, zanijekat će se pred Božjim anđelima". Da se ne očaja nad spasenjem apostola Petra koji je Isusa pred ljudima zanijekao triput, Gospodin je neposredno dodao: "Tko pak rekne riječ protiv Sina čovječjega, oprostit će mu se. Onome pak tko huli protiv Duha Svetoga, neće se oprostiti" (Lk 12, 8-10). Riječ je o huli neraskajanoga srca kojom se čovjek opire oproštenju grijeha koje se događa u Crkvi po Duhu Svetome.

Petar nije počinio spomenutu hulu. Smjesta se pokajao kada je gorko plakao. U sebi je nadvaladao podijeljenoga duha koji je tražio da ga muči. Gospodin je za Petra molio protiv zloduha da mu ne oslabi vjera. Petar je primio Duha Svetoga. Nije mu se opirao da mu se oprosti grijeh i da se po njemu naviješta i daje oproštenje grijeha.

Neraskajano srce

35. - Ono što se pripovijeda kod druge dvojice evanđelista da se iznese presuda o huli protiv Duha prouzrečeno je napomenom nečistoga duha koji je sam u sebi podijeljen. Bi o Gospodinu kazano da po đavolskome prvaku istjeruje đavle. Gospodin ondje kaže da po Duhu Svetome izgoni đavle da u sebi nerazdijeljeni Duh pobijedi i izbaci duha koji je u sebi razdvojen.

Onaj pak čovjek ostaje u svojoj propasti koji nepokornošću odbija prijeći u mir Duha koji nije u sebi radijeljen. Marko to ovako veli: "Uistinu vam kažem da će se ljudima oprostiti svi grijesi i hule kojima budu hulili. Tko pak pohuli protiv Duha Svetoga, nikada nema oproštenja nego će biti kriv za trajni zločin". Pošto je Marko kazao te Gospodnje riječi, dometnuo je svoje i rekao: "Govorili su, naime, da ima nečistoga duha" (Mk 3, 28-30). Marko htjede pokazati otkuda je potekla rasprava. Zato reče: govorili su da Krist po Belzebubu, đavolskome prvaku, istjeruje đavle.

Inače nema hule koja se ne opršata. Čak se i ta oprašta ako slijedi pokora. Rekoh: ono je bio razlog da Gospodin izrekne onu presudu. Bio je spomeut načisti duh. Gospodin pokazuje da je zloduh u samome sebi podijeljen. Duh Sveti, naprotiv, u sebi nije razdijeljen. Štoviše, nerzdijeljenima tvori koje okuplja. Tako se ostvaruje što piše u Djelima apostolskim: "U vjerničkome mnoštvu bijaše jedno srce i jedna duša" (Dj 4,32).

Tome se daru oproštenja odupire samo onaj koji ima tvrdoću nepokajanoga srca. Ipak Isus tu nije ništa kazao o huli Duha Svetoga. Nisu mu tako predbacili nečistoga duha da se iz njihovih usta može pokazati da je u sebi razdijeljen kao Belzebub koji - rekoše - izgoni đavle.

Izvancrkvene udruge

36. - U čitanju pak po Mateju Gospodin je mnogo očitije otkrio što htjede da se tu shvati, tj. da onaj govori riječ protiv Duha Svetoga tko se nepokajanim srcem opire crkevnome jedinstvu gdje se u Duhu Svetome ozbiljuje oproštenje grijeha. Kazasmo da toga Duha nemaju ni oni koji nose i obavljaju Kristova otajstva, ali su se odvojili od njegove zajednice.

Na jednome je mjestu Isus govorio o podijeljenosti sotone protiv sotone. Tu je kazao da osobno đavle izgoni po Duhu Svetome, tj. po Duhu koji u sebi nije razdijeljen kao što je zloduh podijeljen. Da ne bi tko pomislio kako se po onima koji pod Kristovim imenom izvan Kristova ovčinjaka sabiru svoje skupinice u sebi dijeli Kristovo kraljevstvo, Gospodin na istome mjestu kaza: "Tko nije sa mnom, protiv mene je. I tko sam mnom ne skuplja, rasipa". Time dokazuje da njemu ne pripadaju koji izvana skupljaju te ne žele skupljati nego prosipati. Potom dodaje: "Zato vam kažemo da će se ljudima oprostiti svaki grijeh i hula, ali se hula Duha neće otpustiti". Što to znači? Zar se jedino zato neće oprostiti hula protiv Duha jer je protiv Krista tko nije s njime? Upravo stoga. Tko, naime, ne skuplja s Kristom, na bilo koji način skupljao pod njegovim imenom, nema Duha Svetoga.

Kristova zajednica

37. - Na spomenutome mjestu Gospodin nas je, dakako, prinudio shvatiti da se oproštenje svakoga grijeha i svake hule ne može drugdje zbiti osim u njegovu zajedništvu koje ne rasipa. Ono se sabire u Duhu Svetome koji spram sebe nije razdijeljen kao onaj nečisti duh. Radi toga sve udruge - ili točnije rasapi - koje se nazivlju Kristovim crkvama, a međusobno su razdvojene i suprotne pa i neprijateljske prema jedisntvu zajednice koja je prava Kristova Crkva ne pripadaju u Kristovo zajedništvo iako prividno posjeduju Kristovo ime. Pripadale bi kada bi Duh Sveti u kome se sabire ovaj skup bio protiv samoga sebe podijeljen. On pak to nije. Tko, naime, nije s Kristom, protiv njega je i tko s njime ne skuplja, rasipa. Zbog rečenoga svaki će se grijeh i svaka hula ljudima oprostiti u ovoj udruzi koju Krist skuplja u Duhu Svetome koji nije razdijeljen protiv samoga sebe.

Ona se pak hula samoga Duha koja čini da se neraskajanim srcem do konca ovoga života čovjek opire ovom velikom Božjemu daru neće oprostiti. Ako se netko tako protivi istini da se opire Bogu koji ne govori u procima već u jedinome Sinu za kojega htjede da zbog nas postane Sin čovječji kako bi nam u njemu govorio, oprostit će mu se. Uvjet je da se pokajanjem obrati Božjoj dobrostivosti. Bog ne želi bezbožnikovu smrt. Hoće da se "bezbožnik obrati i živi" (Ez 33,11). Bog je dao svojoj Crkvi Duha Svetoga da se svakome oproste grijesi tko ih po njemu oprosti.

Tko pak bude neprijatelj toga dara te ga ne ište posredstvom pokore već mu po nepokajanosti protuslovi, grijeh je neoprostiv. Nije riječ o bilo kakvome grijehu nego o prezrenome i napadnutome otpuštanju grijeha. Riječ se protiv Duha Svetoga tako govori što se nikada iz raspršenosti ne pristupi u zajednicu koja je primila Duha Svetoga radi oproštenja grijeha.

Iako bi netko nehinjenim srcem pristupio toj zajednici po zlu kleriku, ali koji je, iako opak i lažan, ipak katolički službenik, primio bi u samome Duhu Svetome oproštenje grijeha. Taj Duh u svetoj Crkvi i u ovome razdoblju kada se trudi kao zrno s pljevom tako djeluje da s prezirom ne odbija ničije istinito ispovijedanje. Ničije ga pretvaranje ne vara. Tako bježi od opakih da i po njihovu služenju skuplja čestite.

Postoji, dakle, jedno utočište da hula ne bude neoprostiva. To je da se čuvamo neraskajanoga srca. Dužni smo vjerovati da pokora ne može drukčije koristiti osim da se držimo Crkve gdje se daje oproštenje grijeha i čuva društvo Duha u svezi mira.

Poniznost

38. - Kako sam mogao, istražio sam najteže pitanje. Barem da sam uz Božje milosrđe i pomoć donekle uspio! Što god pak u teškome pitanju nisam bio sposoban svladati, neka se ne pripiše samoj istini koja i kada se

skriva pobožne vježba. Neka se pripiše mojoj slabosti. Ja ne mogoh uvidjeti što je trebalo razumjeti ili razjasniti što sam shvatio. Za ono pak što smo možda uzmogli kroz razmišljanje pronaći i riječima iskazati onome zahvalimo od koga smo tražili i od koga smo iskali te kod koga smo kucali da imamo čime ćemo se osobno u razmatranju hraniti i vama kroz nagovor biti na usluzi.

STABLO I PLOD

Mt 12,33

Br. 72.

Naredba i upozorenje

1. - Opomenuo nas je Gospodin Isus Krist da budemo plemenito stablo kako bismo mogli ploditi dobrim plodovima. Rekao je: "Vladajte se kao plemenito stablo i donosite njegov slatki rod ili budite divlje stablo i njegov zli plod. Stablo se spozna po plodu" (Mt 12,33). Reče: "Budite plemenito stablo i njegov dobri plod". To nije opomena već spasonosno naređenje. Mora se slušati. Ono pak: "Budite divlje stablo i njegov zli plod" nije zapovijed da činiš već upozorenje da se čuvaš.

Gospodin navedeno protiv onih kaza koji su smatrali da mogu, premda su zli, dobro govoriti ili imati dobra djela. Gospodin Isus kaže da se to ne može. Najprije treba promijeniti čovjeka da se izmijene djela. Ako čovjek ostane u onome po čemu je zao, ne može posjedovati dobra djela. Ali ako ostane u onome čime je dobar, ne može imati zla djela.

Zli

2. - Koga je Gospodin zatekao dobrim kada je "umro za opake" (Rim 5,6)? Sve je, dakle, zatekao divljim stablima. Ipak je dao "moć da postanu Božji sinovi" ako "povjeruju u njegovo ime" (Iv 1,12). Prema tome, tko god je danas dobar, tj. "plemenito stablo", zatečen je zlim i postao je dobar. Da je Krist htio iščupati divlja stabla kada je došao, što bi ostalo kao dostojno da se ne iščupa? Ali je Gospidn došao predložiti milosrđe da kasnije izvrši sud. Piše: "Gospodine, pjevat ću ti o milosrđu i sudu" (Ps 100,1). Gospodin je, dakle, vjernima oprostio grijehe. Nije se kod njih htio obazreti na prethodne papire. Udijelio je oproštenje grijeha, načinio plemenita stabla. Otklonio je sjekiru, pružio sigurnost.

Tri doba

3. - O toj sjekiri govori Ivan i kaže: "Već je sjekira položena na korijen stabla. Svako će se stablo koje ne plodi prikladnim plodom sasjeći i baciti u vatru" (Mt 3,10). U evanđelju se istom sjekirom prijeti gospodar. Veli: "Već tri godine dolazim ovome stablu, ali na njemu ne nalazim ploda.

Sada moram osloboditi mjesto. Stoga neka se posiječe." Težak se zauze za stablo rekavši: "Gospodine, ostavi ga i ove godine. Okopat ću ga i donijeti veliki koš gnojiva. Donese li plod, u redu; ako ne, doći ćeš i posjeći stablo" (Lk 13, 7-9).

Gospodin je nekako u tri navrata posjetio ljudski rod, tj. kroz stanovita tri vremena. Prvo je vrijeme prije Zakona, drugo je Zakon i treće sada. Ono je vrijeme milosti. Da Gospodin nije pohodio ljudski rod prije Zakona, radi čega su: Abel, Henoh, Noa, Abraham, Izak, Jakov? Gospodin je htio da se nazove njihovim Gospodom. Svi su mu ljudi pripadali. Kao da je bio Bog trojice ljudi jer reče: "Ja sam Abrahamov, Izakov i Jakovljev Bog" (Izl 3,14)! Da Gospodin nije ljude posjetio po Zakonu, ne bi ga ni dao.

Poslije Zakona došao je i sami domaćin. Trpio je, umro, uskrsnuo, dao Duha Svetoga, učinio da se evanđelje propovijeda širom svijeta. Ipak je poneko stablo još uvijek ostalo neplodno. Sve do sada postoji određeni dio ljudskoga roda što se još uvijek ne popravlja. Ratar se zauzima. Apostol moli za narod. Kaže: "Za vas sagibam koljena pred Ocem da budete ukorijenjeni i utemeljeni u ljubavi. Tako ćete moći sa svim svetima shvatiti što je širina i duljina, visina i dubina. Čak ćete upoznati Kristovu ljubav, najodličnije znanje da se napunite u svoj Božjoj punini" (Ef 3, 14-19).

Prigibanjem koljena kod domaćina moli za nas da ne budemo iskorijenjeni. Ipak je nužno da domaćin dođe. Učinimo da nas nađe plodonosne. Okopavanje je stabla pokornička poniznost. Svaki je jarak nizak. Koš gnojiva jesu prljavosti u pokori. Što je nečistije od gnojiva? Ipak ako se dobro upotrijebi, je li išta plodnije?

Pohlepa i ljubav

4. - Neka, dakle, svatko bude plemenito stablo. Neka nitko ne misli da ima dobre plodove ako ostaje loše stablo. Nema dobra ploda osim na dobru stablu. Promijeni srce i promijenit će se djelo. Iščupaj pohlepu, zasadi ljubav. Kao što je pohlepa "korijen svih zala" (1 Tim 6,10), ljubav je korijen svih dobara.

Zašto, dakle, ljudi međusobno šapuću ili se prepiru govoreći: što je dobro? Kada bih znao što je dobro! Što želiš imati, nije posve dobro, a što ne želiš biti dobro je. Želiš posjedovati tjelesno zdravlje. To je dobro. Ipak ne misli da je najveće dobro. Ima ga i zli. Želiš imati zlata i srebra. Eto, i tu

kažem: dobro je, ali ako se dobro služiš. Međutim, nećeš se dobro služiti, ako budeš zao. po istome je zlatu i srebru zlima zlo, dobrima dobro. To nije stoga što ih dobrima čini zlato i srebro već zato što ih dobre zatiče. Stoga upotrebljavaju u dobru svrhu.

Želiš posjedovati čast. Dobro je. Ali jedino ako se dobro služiš. Kako je mnogima čast postala razlogom propasti! Kako je mnogima čast poslužila za dobro djelo!

Poznavanje sebe

5. - Razlučimo, dakle, ako možemo spomenuta dobra. Govorimo o plemenitim stablima. Tu nema ničega o čemu bi itko smio razmišljati osim ako u se svrati oči, u sebi uči, sebe razloži i sebe pronađe. Što mu se ne dopada, neka uništi. Što mu se svidi, neka želi i posadi. Kada čovjek ustanovi da je prazan s obzirom na bolja dobra, da li je pohlepan za izvanjskim dobrima? Što praznoj savjesti koristi sanduk pun dobrima? Želiš imati dobra, a ne želiš biti dobar. Zar ne uviđaš da se moraš stidjeti svojih dobara ako je tvoja kuća puna dobrima, a tebe ima zla? Što želiš imati zlo? Reci mi! Uopće ništa: ni ženu, ni sina, ni kćer, ni slugu, ni sluškinju, ni dvorac, ni košulju pa ni čizme. Usprkos tome, želiš imati zao život.

Pretpostavi, molim te, svoj život svojim čizmama. Sve što naokolo stoji pred tvojim očima kao ukusno i lijepo tebi je drago. A sam si sebi prezren i sramotan. Kada bi ti mogla odgovoriti dobra koja ispunjaju tvoj dom i koja si želio posjedovati i bojao se izgubiti, zar ti ne bi doviknula: kao što ti nas želiš imati dobro i mi želimo imati dobra gospodara. Šutljivom riječju protiv tebe prosvjeduju kod tvoga Gospodina: evo tolika si dobra ovome dao, a on je zao. Što mu koristi da ima kada nema onoga koji je sve dao.

Dobro

6. - Netko, opomenut i možda skrušen mojim riječima, pita što je dobro, kakvo je i otkuda je. Izrsno si shvatio da moraš to pitati. Pitaocu će odgovoriti i reći: dobro je što se ne može mimo volje izgubiti. Zlato možeš izgubiti i mimo svoje volje. Isto vrijedi za kuću, časti i samo tjelesno zdravlje. Dobro pak kojim si zapravo dobar, ne primaš mimo volje niti preko volje gubiš.

Tražim, dakle, kakvo je dobro. Jedan nas Psalam upozorava na nešto veliko što možda tražimo. Veli: "Sinovi ljudski, dokle ćete tvrda srca"? Dokle će ono stablo u trogodištu? "Sinovi ljudski, dokle ćete tvrda srca"? Što znači "tvrda srca"? "Zašto ljubite ispraznost i tražite laž"? Na to odgovara što moramo tražiti: "Znajte da je Gospodin proslavio svoga Sveca" (Ps 4, 3-4).

Krist je već došao. Već je proslavljen. Već je uskrsnuo i uzašao na nebo. Već se njegovo ime propovijeda po svemu svijetu. "Dokle tvrda srca "? Neka su dovoljna prethodna vremena! Pošto je već proslavljen onaj Sveti, "dokle tvrda srca"? Što ostaje nakon trogodišta ako ne sjekira? "Dokle tvrda srca?" Zašto "ljubite ispraznost i tražite laž"? Premda je Krist - Sveti - proslavljen, još se traži isprazno, nekorisno, tašto i prolazno. Istina već glasno izvikuje, a još se uvijek traži ispraznost. "Dokle tvrda srca"?

Bič

7. - S pravom se snažno bičuje ovaj svijet. Već je, naime, svijet spoznao Gospodinove riječi. Gospodin kaže: "Sluga koji ne pozna volju svoga Gospodara i čini što zaslužuje udarce, primit će malo batina" (Lk 12, 48). Zašto? Zato da traži volju svoga gospodara. Svijet koji ne pozna volju bijaše svijet prije nego Bog proslavi svoga Sveca. Bio je sluga koji ne pozna volju svoga gospodara i zato je malo bičevan. Sluga pak što već pozna volju svoga gospodara sadašnji je svijet jer je božanstvo proslavilo svoga Svetoga. Ali ukoliko ne vrši gosodarevu volju, prima mnogo udaraca.

Zašto se čudite ako se svijet mnogo udara? Sluga je koji pozna Gospodnju volju, a ipak čini što zaslužuje udarce. Neka se, dakle, ne opire mnogim udarcima. Ako ne želi tegotno poslušati neredbodavca, pravedno će trpjeti osvetnika. Neka ne mrmlja protiv kaznitelja videći da je zavrijedio udarce. Tako će zaslužiti milosrđe po Kristu, našem Gospodinu koji živi i vlada s Bogom Ocem i Duhom Svetim u vijeke vjekova. Amen.

SIJAČ
Mt 13, 24-30. 36-43

Br. 73.

Podnošenje zlih

1. - Dok je Gospodin naš Isus Krist jučer i danas govorio, čuli smo usporedbe sa sijačem. Koji jučer čuste,danas se sjetite. Jučer je bilo govora o sijaču koji je sijao sjeme te je jedno palo na put, ali su ga pokupile ptice. Drugo je palo na kamenito mjesto. Od žege je uvenulo. Opet je jedno palo u trnje pa se zagušilo. Nije moglo ploditi. Napokon, zrnje je palo i u dobru zemlju. Donijelo je stostruk, šezdesetostruk i tridesetostruk urod.

Danas je Gospodin opet ispripovjedio novu usporedbu o sijaču koji je na svojoj njivi posijao dobro sjeme. Kada su ljudi spavali, došao je neprijatelj i nadosadio kukolj. Dok je bio kao trava, još se nije zapažao. Kada se počeo zamjećivati plod dobrog sjemena, očitovao se i kukolj. Domaćinove su se sluge uvrijedile videći mnogo kukolja na njivi zasijanoj dobrim sjemenom. Htjedoše ga iščupati, ali im nije bilo dopušteno. Kazano im je:"Pustite neka oboje raste do žetve" (Mt 13,30).

Sam je Gospodin Isus Krist rastumačio tu usporedbu. Za se je rekao da je sijač dobrog sjemena. Pokazao je da je neprijateljski čovjek koji je posijao kukolj đavao. Vrijeme je žetva kraj svijeta. Njegova je njiva cijeli svijet.

Što znači riječ:"U vrijeme ću žetve reći žeteocima: najprije skupite kukolj da se spali, a moju pšenicu spremite u žitnicu" (Mt 13,30)? Kaza: što se, sluge pune žara , žurite? Vidite u žitu kukolj. Vidite zle kršćane među dobrima. Htjeli biste zle iščupati. Odmarajte se: nije vrijeme žetve. Neka dođe i neka vas zatekne žitom. Što se srdite? Zašto teško podnosite zle pomješane s dobrima? Mogu s vama biti na njivi, u žitnici neće biti.

Smisao usporedbe

2. - Poznato vam je ono što se jučer spomenulo i gdje sjeme ne napreduje. To je: put, kamenita podloga i trnovito tlo. To je kukolj. U drugoj usporedbi primiše novo ime. Kada se, naime, iznose usporedbe, ne izražava se vlastitost. Posredstvom se usporedaba ne izrazuje istina već sličnost istine. Znam da ih je malo razumjelo što sam rekao. Ipak govorim za sve. Put je u

vidljivom svijetu put. Kamenito mjesto je kamenito mjesto i trnovito mjesto trnovito mjesto. To je što je. Naziva se vlastitim nazivom.

U poredbama se i usporedbama jedna te ista zbilja može nazvati mnogim imenima. Zato nije neprilično da vam reknem da su zli kršćani onaj put, ono kamenito tlo i trnoviti predio. Oni su i kukolj. Zar Krist nije janje?Zar Krist nije i lav? Janje je među zvjerima i među blagom janje i lav je lav. Ali je Krist jedno i drugo. Janje i lav u pravom su smislu to pojedinačno. Krist je po sličnosti oboje.

Češće se događa da se međusobno veoma različite zbilje po sličnosi nazivaju istim imenom. Što je između sebe tako udaljeno kao Krist i đavao. Krist je lav: "Pobjedio je lav iz Judina plemena" (Otk 5,5). Đavao je lav: "Zar ne znate da vaš neprijatelj đavao obilazi kao lav što riče tražeći nekoga progutati?" (1 Pt 5,8).

Dakle lav je i ovaj i onaj. Ali Krist je lav zbog jakosti, đavao zbog surovosti. Krist je lav da pobjedi, đavao da naudi. Đavao je i zmija, "drevna zmija" (Otk 12,9). Da li nam je naređeno nasljedovati đavla kad nam naš Pastir kaže:"Budite jednostavni kao golubovi i lukavi kao zmije" (Mt 10,16).

Opomene

3. - Jučer sam,dakle,govorio o putu, kamenitom tlu i trnovitim mjestima. Rekao sam promjenite se dok je moguće. Plugom preorite tvrdo, s njive bacite kamenje i počupajte korov. Neka vam srce ne bude kruto. Radi toga Božja riječ brzo propada. Neka vam zemlja ne bude tanka. Tu se ne zadržava duboki korijen ljubavi. Ne gušite svjetovnim brigama i pohlepama dobro sjeme koje naš trud za vas sije.

Gospodin, doduše, sije, ali mi smo njegovi radnici. Budite dobra zemlja. Jučer rekosmo i danas svima kažemo: neka jedan urodi stostruko, drugi šesdesetostruko, treći tridesetostruko. U jednom je plod veći, u drugome manji. Ali svi će pripadati u žitnicu. Jučer smo to kazali. Danas se obraćam kukolju. Ali i kukolji su ovce. Zli kršćani koji ispunjenjem i zlim životom pritišćete Crkvu! Popravite se dok ne nastupi žetva. Ne recite: "Sagriješio sam i što mi se dogodilo?" (Sir 5,4).

Bog nije izgubio moć, ali od tebe traži pokoru. To govorim zlim kršćanima. To velim kukolju. Na njivi je. Moguće je da sutra postanu žitom koji su danas ljulj. Stoga se obraćam i pšenici.

Dobri kršćani

4. - Kršćani koji časno živite i kao mali broj među mnogima uzdišete i kao nekolicina između tolikih tužite, proći će zima. Doći će ljeto i eto žetve. Doći će anđeli koji mogu razdijeliti, a ne znaju pogriješiti. Mi smo u ovome razdoblju nalik onim slugama o kojima je rečeno:"Hoćeš li da odemo i skupimo kukolj"? Htjedosmo da po mogućnosti nijedan zli ne ostane među dobrima. Ali nam je kazano: "Pustite da oboje raste do žetve". Zašto? Takvi ste da možete pogriješiti. Uostalom, čuj: "Da možda želeći iščupati ljulj, zajedno ne iščupate i pšenicu".

Što kao dobri činite? Zar nećete svojom marljivošću opustošiti moju žetvu? Žeteoci će doći. Izložio je tko su žeteoci. "Anđeli su žeteoci." Mi smo ljudi. Žeteoci su anđeli. I mi ćemo kada dovršimo trku biti slični Božjim anđelima. Ali dok se sada ljutimo na zle, još smo uvijek ljudi. I mi sada moramo čuti:"Stoga tko misli da stoji, neka se čuva da ne padne" (1 Kor 10,12). Mislite li, moja braćo, da ovaj kukolj ne ulazi u apside? Držite li da je kukolj vani, a ne gore? Kamo sreće da nisam kukolj!

"Meni je pak najmanje do toga da me vi prosuđujete" (1 Kor 4,3). Velim, dakako, vašoj ljubavi: i u apsidama je žito i kukolj. I među narodom je žito i ljulj.

Dobri, podnosite zle. Zli neka se promjene i nasljeduju dobre. Svi, ako je moguće, pripadajmo Bogu. U Božjem milosrđu svi izbjegnimo zloću ovoga svijeta. Tražimo dobre dane jer smo u zlim danima. Ali u zlim danima ne hulimo da možemo doprijeti do dobrih dana.

UČENI PISMOZNANAC
Mt 13, 52

Br. 74.

Pismoznanac

1. - Evanđeosko nas čitanje potiče istražiti i koliko Gospodin dade rastumačiti vašoj svetosti tko je "pismoznanac upućen u Božje kraljevstvo i sličan domaćinu koji iz svoje riznice iznosi novo i staro" (Mt 13, 52). Samo je čitanje u zaključku reklo što je kod učenoga pismoznanca novo i staro.

Poznato je koga su u skladu s našim Pismima stari nazivali pismoznancima. Riječ je, jasno, o onima koju su javno isticali poznavanje Zakona. Takvi su se u židosvskome narodu nazivali pismoznancima. Time su se razlikovali od ljudi koji se jednako nazivaju u sudskim uredima i gradskome načinu govora.

U školu ne smijemo uzalud zalaziti. Moramo naučiti u kojemu značenju rabimo svetopisamske riječi. Inače bi se slušalac mogao prevariti kada nešto odjekne iz Pisma što se u drugome svjetovnome načinu govora obično drukčije shvaća. Misleći kako je navikao, ne bi razumio što je čuo. Pismoznanci, dakle, bijahu ljudi koji su javno upućivali u zakonsku znanost. Njima su pripadale zakonske knjige. Oni su ih čuvali, tumačili, pisali i poznavali.

Pismoznančev nedostatak

2. - Gospodin naš Isus Krist prekorava pismoznance. Oni imaju ključeve nebeskoga kraljevstva, ali niti sami ulaze u kraljevstvo niti dopuštaju da drugi uđu. Gospodin kori farizeje i pismoznance, učitelje židosvskoga zakona. O njima reče na drugome mjestu: "Što kažu, činite. Što čine, ne činite. Oni govore, ali ne čine" (Mt 23,3).

Zašto vam je kazano: "Govore i ne čine"? Zato što postoje oni na kojima se pokazuje Apostolova riječ: "Propovijedaš da se ne smije krasti, a kradeš; kažeš da se ne smije činiti preljub, a sam ga činiš; dičiš se zakonom, a kršenjem zakona vrijeđaš Boga. Po vama se Božje ime huli među poganima" (Rim 11, 21-23). Posve je očito da o tima Gospodin kaže: "Govore, ali ne čine". Navedeni su, dakle, pismoznanci, ali nisu upućeni u Božje kraljevstvo.

Dvostruka riznica

3. - Možda će netko od vas kazati: kako zao čovjek može govoriti dobro kada piše i sami je Gospodin rekao: "Dobar čovjek iz dobre riznice svoga srca iznosi dobro, a zao čovjek iz zle riznice svoga srca iznosi zlo. Licemjeri, kako možete govoriti dobro kada ste zli" (Mt 12, 33-34)?

Ovdje veli: "Kako možete govoriti dobro kada ste zli"? Ondje pak ističe: "Što govore, činite. Što čine, ne činite. Govore, ali ne čine". Ako govore, a ne čine, zli su. Ako su zli, ne mogu govoriti dobro. Kako ćemo činiti što od njih čujemo kada od njih ne možemo dobro čuti?

Neka vaša svetost zapazi kako se to razjašnjuje. Što god zao čovjek iznosi iz sebe, zlo je; sve što zao čovjek iznosi iz svoga srca, opačina je. Ondje je zla riznica. Sve što dobar čovjek iznosi iz svoga srca, dobro je. Tu je dobra riznica.

Otkuda su, dakle, oni zli dobro iznosili? Otuda što su sjedili na Mojsijevoj stolici. Da nije prethodno rekao: "Sjede na Mojsijevoj stolici" (Mt 23,2), nikada ne bi zapovjedio da slušamo zle. Jedno bijaše što su izvikivali kao sučevi glasnici. Što glasnik rekne, nikada se ne pripisuje njemu ako govori pred sucem.

Jedno je što glasnik govori u svojoj kući, drugo što govori čuvši od suca. Glasnik htio ili ne htio i za svoga prijatelja izvikuje kaznenu riječ. Isto tako htio ili ne kazuje otpusnu riječ i za svoga neprijatelja. Kada riječ dolazi iz njegova srca, oslobađa prijatelja, kažnjava neprijatelja. Ali riječ sa sudačke stolice kažnjava prijatelja, oslobađa neprijatelja.

Pusti pismoznansku riječ iz njihova srca i čut ćeš: "Jedimo i pijmo jer ćemo sutra umrijeti" (Iz 22,13). Daj riječ s Mojsijeve stolice i čut ćeš: "Ne ubij; ne čini preljub; ne kradi; ne svjedoči krivo; časti oca i majku; ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe" (Izl 20, 12-16). Ti čini što po pismoznačkim ustima odzvanja sa stolice, a ne što dolazi od pismoznanskoga srca. Tako ćeš obuhvatiti obje Gospodnje odluke. Nećeš jednu poslušati, a protiv druge biti krivac. Shvaćaš da se obje slažu. Istinitim držiš da "dobar čovjek iznosi dobro iz dobre riznice svoga srca, a zao čovjek zlo iz zle riznice". Također uzimaš za istinu da pismoznanci ne govore dobro iz zle riznice svoga srca. Dobro mogu govoriti iz riznice Mojsijeve stolice.

Grozd i trn

4. - Neće te, dakle, uznemiriti niti one Gospodinove riječi kada kaže: "Svako se stablo pozna po plodu. Da li s trnja skupljaju grožđe i smokve s

babina zuba“ (Lk 6,44).

Židovski su pismoznanci i farizeji trnje i drač. Ipak ”što kažu činite, a što čine ne činite“. Skuplja se, dakle, grožđe s trna i smokve s drače. Tako ti je pružio shvaćanje prema prеđašnjem razmišljanju. Katkat se u trnovit plot upletu lozine mladice. S kupine visi grožđe. Kada čuješ riječ trnje, prezret ćeš grozd. Potraži korijen trna i pogledaj gdje ćeš naći. Slijedi korijen obješenoga grozda i vidi gdje ćeš naći. U tome smislu shvatite da jedno pripada farizejevu srcu, drugo Mojsijevoj stolici.

Staro i novo

5. - Ali zašto su oni takvi? Stoga što je ”zastor stavljen na njihovo srce“. Ne vide da je ”staro minulo i da je sve postalo novo“ (2 Kor 5,17). Zato su takvi koji god su sada takvi. Radi čega ”staro“? Jer se već drugo propovijeda. Radi čega ”novo“? Jer pripada u Božje kraljevsto. Sam Apostol kaže kako se otklanja zastor. Veli: ”Kada pristupiš Gospodinu, veo se skida“ (2 Kor 3,16).

Židov, dakle, koji ne priđe Gospodinu, ne upire misaonu oštrinu u konac. Tako u ono doba Izraelovi sinovi nisu u tome liku upirali oštrinu svojih očiju u kraj, tj. u Mojsijevo lice. Sjajno je Mojsijevo lice posjedovalo lik istine. Posredno je postavljen zastor jer Izraelovi sinovi još nisu mogli motriti sjaj Mojsijeva lica. Ta se slika otklanja. Tako je kazao Apostol: ”To se odstranjuje“ (2 Kor 3,16). Zašto se udaljuje? Zato što se uklanjaju slike kada dođe vladar. Slika se gleda gdje vladar nije nazočan. Slika se odonud udaljuje gdje se nalazi onaj o čijoj je slici riječ. Prije nego je došao naš vladar Gospodin Isus Krist isticale su se slike. Odstranivši slike, blista vladareva prisutnost.

Kada, dakle, netko pristupi Gospodinu, skida se veo. Mojsijeva je riječ odzvanjala po zastoru, ali se njegovo lice nije pokazivalo. Tako i sada po riječi drevnih Pisama za Židove ozvanja Kristova riječ. Oni čuju pisamski glas, ali ne vide lice onoga koji se oglasuje. Da li žele da se ukloni zastor? Neka pristupe Gospodinu. Tada se staro ne dokida već pohranjuje u riznicu da pismoznanac napokon bude upućen u Božje kraljevstvo ne iznoseći iz svoje riznice niti samo novo niti samo staro. Ako bi iznosio samo novo ili jedino staro, nije pismoznanac koji kao upućenik u Božje kraljevstvo iz svoje riznice iznosi novo i strao. Ako govori, a ne čini, donosi sa stolice, ne iz izriznice svoga srca. Istinu rekosmo vašoj svetosti: što se od staroga iznosi, novim se razjašnjuje. Gospodnu se zato pristupa da se otkloni zastor.

LAĐA I MORE
Mt 14, 22-33

Br. 75.

Sumnja

1. - Evanđeosko čitanje koje upravo čusmo potiče poniznost nas svih da vidimo i spoznamo gdje se nalazimo, kamo nam je težiti i žuriti se. Ona lađa što se u valovima bori protiv suprotna vjetra noseći apostole nije bez svoga značenja. Isto tako Gospodin ne napušta bez razloga ostalo mnoštvo te uzlazi na brdo da se sam moli. Potom se vraća svojim učenicima i nalazi ih u opasnosti. Šeće se po moru, penje u lađu, osnažuje učenike i stišava valove.

Je li čudno što sve može smiriti koji je sve stvorio? Ipak, pošto se popeo u lađu, došli su koji su bili nošeni i kazali: ”Ti si uistinu Božji Sin“. Unatoč tome, prije su se te očevidnosti bili smeli videći ga nad morem. Rekli su: ”Utvara je“. Isusu se popeo u lađu, otklonio iz njihovih srdaca duhovno kolebanje. Tu su zbog sumnje bili u većoj umnoj pogibli nego tijelom u valovima.

Putnik

2. - Svime nas što je učinio Gospodin opominje kako moramo ovdje živjeti. Svatko je u ovome vijeku putnik makar se svi ne žele vratiti u domovinu. Valove i oluje trpimo radi samoga puta, ali je potrebno da smo u lađi. Ako su u lađi pogibelji, bez nje je propast sigurna. Tko pliva u moru može imati kolike hoćeš tjelesne sile, ipak ga jednom svlada beskrajnost. Usisa ga i potopi. Treba, dakle, da smo u lađi, tj. da nas nosi drvo. Tako ćemo biti sposobni preploviti ovo more. To je pak drvo što nosi našu slabost Gospodnji križ kojim se znamenujemo i koji nas oslobađa od ovozemnoga utapanja. Valovi navaljuju, ali nam Bog pritječe u pomoć.

Brdo

3. - Ostavivši mnoštvo, Gospodin se sam penje na brdo moliti. To brdo označuje nebeske visine. Kada je Gospodin poslije uskrsnuća napustio mnoštvo, sam je uzašao. Tu se, kako kaže Apostol, ”zauzima za nas“ (Rim 8,31).

Jest, dakle, što označuje. Gospodin ostavlja mnoštvo. Penje se na brdo da sam moli. Još uvijek jedini provorođenac od mrtvih. Poslije se tjelesnoga uskrsnuća kao svećenik i zagovornik naših molitava nalazi s Očeve desne. Glava je tijela gore da na kraju slijede i ostali udovi. Za nas se utječe. Sam moli kao na vrhu brda, povrh vrška svih stvorenja.

Vjetar

4. - Lađu pak, tj. Crkvu što nosi učenike ljuljaju i tresu oluje iskušenja. Suprotni se vjetar - đavao koji joj se opire - ne stišava. Trudi se da je spriječi kako ne bi doprla do mira. Ali je veći onaj koji se zauzima za nas. U ovom nam našem ljuljanju u kojem se mučimo iskazuje povjerenje. Dolazi k nama i krijepi nas da ne bismo uznemireni u lađi ispali i skočili u more. Lađa, premda se ljulja, ipak je lađa. Jedina nosi učenike i prima Krista. U moru je, doduše, na kušnji, ali se bez nje smjesta pogiba. Prema tome, ostani na lađi i moli Boga.

Znadu se izgubiti savjeti. Čak ni kormilo nije više dostano. I samo je razapinjanje jedara više za pogibao nego od koristi. Pošto iščeznu sve ljudske pomoći i sile, brodarima ostaje jedini napor da mole i riječji izlijevaju kod Boga. Hoće li onaj koji putnicima omogućuje dospjeti u luku ostaviti svoju Crkvu i neće je dosvesti u spokoj?

Oluja

5. - Braćo! U ovoj je lađi ipak najveća pomutnja Gospodnja odstunost. Ali ako se netko nalazi u Crkvi kako je Gospodin za nj odsutan? Kada je za nj odsutan? Kada ga svlada kakva požuda. Tako se na jednome mjestu shvaća što je otajno rečeno: "Neka sunce ne zađe nad vašom ljutnjom i ne dajte mjesta đavlu" (Ef 4,26-27). To se ne odnosi na ovo sunce koje među vidljivim nebeskim tijelima posjeduje stanovitu prednost i koje zajednički možemo gledati mi i životinje. Navedeno je rečeno o onome suncu koje motre samo čista vjernička srca kako je kazano: "Bijaše pravo svjetlo što prosvjetljuje svakoga čovjeka koji dolazi na ovaj svijet" (Iv 1,9).

Ovo svjetlo vidljivoga sunca obasjava najsitnije i najmanje blago. Pravo je pak svjetlo pravednsot i mudrost. Um ga prestaje gledati kada ga poput oblaka zastre gnjevni nemir. Tada na čovjekovu srdžbu nekako zalazi sunce.

Tako je i s ovom lađom kada je Krist odsutan. Svakoga ljuljaju njegove oluje, opačine i požude. Zakon ti npr. nalaže da ne "rekneš krivo svjedočanstvo" (Izl 20,16). Ako shvaćaš istinu svjedočanstva, u pameti imaš svjetlo. Ali ako te nadjača pohlepa za sramotnim dobitkom, u duši odlučuješ izreći krivo svjedočanstvo. Tako se radi nenazočnoga Krista već počinješ tresti od oluje. Ljuljat ćeš se valovima svoje lakomosti. Kušat će te oluja tvojih pohota. Skroz ćeš se utopiti jer je Krist, tako reći, odsutan.

Pramac

6. - Kako li se treba bojati da se lađa ne okrene i ne pogleda natrag! To se događa kada netko napusti nadu u nebeske nagrade pa se vrati onome što se vidi i prolazi. Okrenula ga je pohota. Nekoga pak uznemiruju oluje požude, a ipak gleda u ono što se nalazi unutra. Nije posve u očaju već moli oproštenje za svoje prijestupe. Nakan je pobijedditi i prebroditi bijes uskipjeloga mora.

Tkogod je i takav da se skroz odvraća od sebe. U srcu govori da Bog ne vidi, o njemu ne misli niti se brine da li griješi. Takav okreće pramac. Oluja ga odnosi. Otjeran je onamo otkuda je došao. U ljudskim su srcima mnoga razmišljanja. Ako je Krist odsutan, lađu potresaju valovi ovoga svijeta i brojne oluje.

Straža

7. - Četvrta je noćna straža kraj noći. Jedna se, naime, straža sastoji od tri sata. Označuje, dakle, da Gospodin već na koncu vijeka pritječe u pomoć i, čini se, šeta povrh voda. Premda ovu lađu uznemiruju oluje iskušenja, ipak ona vidi kako proslavljeni Gospodin hoda povrh svih morskih nabujalosti, tj. iznad svih prvaštava ovoga svijeta.

Prije toga bi radi Gospodnje muke kazano da su - kada u tijelu pružaše primjer poniznosti - pred Gospodinom utihnuli morski valovi. Svojom je voljom za nas dopustio da se ispuni proroštvo: "Dođoh na morsku pučinu i oluja me pritisnu" (Ps 68,3). Gospodin nije odbio krive svjedoke ni bijsnu dreku ljudi koji su vikali "neka se raspne" (Mt 27,23). Bijesna srca i usta pobješnjelih nije silom zaustavio nego strpljivošću podnosio. S Kristom su učinili što su htjeli jer je "postao poslušan do smrti, i to do smrti na križu" (Fil 2,8).

Potom je uskrsnuo od mrtvih. Sam moli za učenike koji se nalaze u Crkvi kao u lađi koja ih vjerom u njegov križ kao po drvetu nosi dok su kroz kušnje ovoga vijeka u pogiblima morskih valova. Gospodnje se ime stalo častiti i u ovome svijetu u kojem je bio prezren, optužen i ubijen. Tako je Krist po tjelesnoj muci došao na duboko more. Oluja ga je potapala, a on već čašću svoga imena nogama gazi po šijama oholica kao po pjeni valova. Kao što sada Gospodina gledamo kako hoda nad morem, zamjećujemo da je svekoliki bijes ovoga svijeta podložan njegovim nogama.

Krivovjerje

8. - Ali olujnim opasnostima prilaze krivovjerske zablude. Ne manjka ljudi koji iskušavaju duše onih koji su u lađi. Tako govore da se Krist nije rodio od Djevice niti imao pravo tijelo nego se očima ukazivao što nije bio. Ta su se krivovjerna mišljenja pojavila sada kada se već po svim narodima slavi Kristovo ime i kada Krist, tako reći, već hoda povrh mora.

Kušani učenici rekoše da je "privid". Ali nas Gospodin svojim glasom učvršćuje protiv tih kuga. Kaza: "Vjerujte, ja sam. Ne bojte se". Ljudi su o Kristu navedeno mislili zbog bezbožna staraha ukoliko su promatrali njegovu čast i uzvišenost. Smatrali su da se onako mogao roditi koji je zaslužio da se tako proslavi. Kao da su se bojali onoga tko ide nad morem. Taj pak događaj izražava odličnost Kristove časti, a ljudi misle da je on privid.

Gospodin je rekao: "Ja sam". Što time drugo kaže osim da u sebi nije što nije? Prema tome, ako pokazuje tijelo, tijelo i je. Ako pokazuje kosti, i bile su kosti. Tako su i ožiljci bili ožiljci. Apostol kaže da u Kristu nije postalo "da" i "ne" već da je "u njemu bilo da" (2 Kor 1,19). Otuda potječe riječ: "Vjerujte, ja sam. Nemojte se bojati". To znači: ne bojte se tako moga dostojanstva da mi oduzmete istinitost. Premda hodam po moru, iako imam pod nogama svjetovna uzdignuća i nadutosti kao razbješnjele valove, ipak sam se pojavio kao pravi čovjek. Moje evanđelje o meni propovijeda istinu: rodio sam se od Djevice i kao Riječ postao tijelo. Istinu kazah: "Opipajte i vidite jer duh nema kosti kako vidite da ja imam" (Lk 24,39). Ruke su onoga koji je sumnjao dodirnule prave tragove mojih rana. Prema tome, "ja sam i ne bojte se".

Razna mišljenja

9. - Ta zbilja označava one koji drže što su mislili učenici. To je da je Gospodin "utvara". Obilježava i one koji niječu da je Gospodin posjedovao ljudsko tijelo. Čak i one određuje koji su u lađi, ali se uznemiruju radi slijepe zloće. Zbilja je i protiv takvih koji smatraju da je Gospodin u nečemu bio lažan. Ne vjeruju da će se obistiniti čime je prijetio bezbožnima. Gospodin bi dijelom bio istinit, dijelom lažljiv. U riječima bi se ukazivao kao privid: kao što je i nije.

Ali oni koji dobro shvaćaju kazanu riječ "ja sam, ne bojte se" već vjeruju svim Gospodnjim riječima. Kao što se nadaju nagradama koje obećaje tako se boje kazna kojima prijeti. Istinito je što će kazati postavljenima zdesna: "Dođite, blagoslovljeni Oca moga, primite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od početka svijeta". Isto je tako istinito što će čuti smješteni s lijeva: "Idite u vječni oganj koji je pripravljen đavlu i njegovim sljedbenicima" (Mt 25, 34. 41).

Mišljenje kojim ljudi smatraju da Krist bezbožnima i izgubljenima nije istinitim prijetio otuda nasta što vide da se Kristovu imenu podvrgavaju mnogi puci i bezbrojna mnoštva. Otuda se spomenutima čini da je Krist "utvara" ukoliko hoda po moru. Stoga bi se činilo da ne govori istinu kada prijeti kaznama. Tobože ne može izgubiti tako brojne narode koji se pokoravaju njegovu imenu i časti.

Ali neka čuju kako veli: "Ja sam". Neka se ne boje oni koji vjeruju da je Krist u svemu istinit te čeznu za onim što je obećao, ali i bježe od onoga čime je prijetio. Isus ide po moru, tj. svi mu se redovi ljudi, nazočni u ovome svijetu, pokoravaju. Gospodin pak nije privid. Zato ne laže kada veli: "Neće svatko tko mi kaže Gospodine, Gospodine ući u nebesko kraljevstvo" (Mt 7,21).

Petar

10. - Čega je to znamen što se Petar usudio doći Gospodinu po vodi? Petar obično zastupa Crkvu. Što mislimo da znači što Petar kaza: "Gospodine, ako si ti, zapovijedi da po vodi dođem k tebi"? Ovo znači: Gospodine, ako si istinit i uopće ne lažeš neka se u ovome vijeku proslavi i tvoja Crkva jer je to o tebi proreklo proroštvo. Neka, dakle, hoda nad vodama i tako tebi dođe ona kojoj je kazano: "Tvoje će lice moliti bogati u puku" (Ps 44,13).

Gospodina ljudska hvala ne kuša. Crkvene ljude često uznemiruju ljudske pohvale i časti. Gotovo se utapaju. Zato se Patar prestrašio u moru. Pobojao se velike olujne jakosti. Tko se ne straši riječi: "Oni koji vas nazivlju svetima, guraju vas u zabludu i pomućuju staze vaših nogu" (Iz 3,12). Budući da se duh bori protiv pohote ljudske hvale, dobro je da se čovjek u takvoj opasnosti okrene prema molitvi i prošnji. Inače će onoga koga hvala gradi prijekor uništiti i utopiti.

Petar posrće u vodi, uzvikuje i veli: "Gospodine, spasi me"! Gospodin mu pruža ruku. Ipak ga kori i kaže: "Malovjerni, zašto si sumnjao"? Zašto nisi ravnim putem u onoga gledao kome si težio? Jesli li proslavljen osim u Gospodinu? Ipak Gospodin izvlači Petra iz valova. Ne dopušta da propadne tko ispovijeda svoju slabost i moli njegovu pomoć.

Gospodin je primljen u lađu. Vjera je učvršćena i otklonjena svaka sumnja. Oluje su se stišale na moru. Već se došlo do čvrstoga i sigurnog tla. Sada se svi klanjaju govoreći: "Ti si uistinu Sin Božji". Vječna je radost u tome da se upozna i ljubi jasna Istina, Božja Riječ i Mudrost - po kojoj je sve postalo - i odličnost njezine milosti.

HOD PO MORU
Mt 14, 22-33

Br. 76.

Petar i Crkva

1. - Upravo se čitalo evanđelje o Gospodinu Kristu koji je hodao po morskim vodama i o apostolu Petru koji se, hodeći po moru, prestaršio i zateturao. Petar se, gubeći vjeru, stao topiti, ali je ponovno izronio kada je ispovjedio vjeru. To nas evanđelje opominje shvatiti da je more sadašnji vijek, apostol Petar slika jedine Crkve.

Petar je prvi u apostolskome redu. Najvatreniji je u ljubavi prema Kristu. Često osobno odgovrara u ime svih. Sami je Gospodin Isus Krist pitao što se kaže tko je on. Učenici su naveli različita ljudska mišljenja. Gospodin je opet pitao i kazao: "Što vi kažete tko sam ja"? Tada je Patar odgovorio: "Ti si Krist, Sin živoga Boga". Jedan je kao jedinstvo u mnogima za mnoge pružio odgovor. Tada mu je Gospodin kazao: "Blažen si, Šimune sine Jonin jer ti nije objavilo tijelo i krv već moj Otac koji je na nebesima ". Potom je dodao: "I ja tebi kažem". Kao da reče: budući da si ti meni kazao "ti si Krist, Sin živoga Boga", ja tebi kažem "ti si Petar".

Petar se ranije nazivao Šimun. Gospodin mu je promijenio ime. Zove se Patar. U značenju slike označava Crkvu. Budući da je Krist stijena, Petar je kršćanski narod. Stijena je glavno ime. Ime Petar dolazi od riječi koja znači "stijena". Nije riječ "stijena" načinjena po imenu Petar. Tako ni ime Krist ne dolazi od naziva kršćanin već se kršćanin naziva po Kristu.

Isus kaza: "Ti si Patar i na toj ću stijeni" koju si ispovjedio i "na toj stijeni" koju si spoznao govoreći "ti si Krist, Sin živoga Boga sagraditi svoju Crkkvu" (Mt 16, 13-18). To znači: svoju ću Crkvu sazidati na samome sebi, na Sinu živoga Boga. Tebe ću na sebi sagraditi, a ne sebe na tebi.

Stijena

2. - Ljudi su htjeli graditi na ljudima. Govorili su: "Ja sam Pavlov, ja Apolonov, je Kefin". To je Petar. Drugi nisu htjeli graditi na Petru već na Stijeni: "Ja sam Kristov". Apostol je Pavao shvatio da njega odabiru, a Krista preziru. Zato reče: "Je li Krist razdijeljen? Zar je Pavao za vas raspet? Da li ste se krstili u Pavlovo ime" (1 Kor 1,12-13)? Kako se nisu krstili u

Pavlovo ime, nisu ni u Petrovo već u Kristovo. Petar gradi na Stijeni, a ne Stijena na Petru.

Božje i naše

3. - Samoga je, dakle, Petra bleženim prozvala Stijena. Petar je predstavljao Crkvu, držao prvenstvo apostolstva. Već je čuo: da je blažen; da je Petar; da se mora sazidati na Stijeni. Pošto je malo niže čuo za buduću Gospodnju muku jer ju je Gospodin najavio u neposrednoj budućnosti, Petru se nije svidjelo. Bojao se da ne izgubi mrtva koga je ispovjedio životnim vrelom. Smeo se i rekao: "Gospodine, daleko od tebe. Neka se to ne dogodi". Neka ti Bog bude milostiv. Neću da umreš. Petar govoraše Kristu: neću da umreš. Ali Krist bolje odgovara: za te hoću umrijeti.

Uostalom, Krist smjesta prekorava Petra koga je malo ranije hvalio. Koga je proglasio bleženim, zove sotonom. Veli: "Stupi, sotono, iza mene. Ti si mi sablazan. Ne misliš što je Božje već što je ljudsko" (Mt 16, 22-23). Što od nas želi učiniti na temelju ovoga što je jesmo kada tako kori i to što smo ljudi? Želite li znati što od vas želi učiniti? Počujte Psalam: "Rekoh da ste bogovi i da ste svi sinovi Svevišnjega" (Ps 81,6).

Taj je isti Petar malo prije bio blažen. Potom je u jedan trenutak i poslije malo riječi sotona. Čudiš se različitim nazivima, zapazi različite uzroke. Zašto se čudiš što je malo ranije blažen, zatim sotona? Uoči razlog zašto je blažen. "Jer ti nije objavilo tijelo i krv već moj Otac koji je na nebesima". Blažen si "jer ti nije objavilo tijelo i krv". Da ti je objavilo tijelo i krv, bilo bi od tvoga. Budući pak da "ti nije objavilo tijelo i krv već moj Otac koji je na nebesima", od mojega je, ne od tvoga. Zašto od moga? Jer "je moje sve što ima Otac" (Iv 16,15).

Čuo si, eto, razlog zašto je blažen i zašto je Petar. Zašto je pak ono s čega se zgražamo i što ne želimo ponavljati? Zašto? Samo zato što je od Petra. "Ne misliš što je Božje nego što je ljudsko".

Jaki i slabi

4. - Imajući to na umu, razlučimo kao udovi Crkve, što je od Boga, što je od nas. Tada nećemo posrtati. Tada ćemo se temeljiti na Stijeni. Bit ćemo stalni i postojani protiv vjetrova, pljuskova, tj. protiv iskušenja sadašnjega vijeka. Ipak motrite onoga Petra koji onda bijaše naš pralik: sad vjeruje, sad posrće; čas ispovijeda Besmrtnoga, čas se boji da ne umre.

Stoga pak što Crkva posjeduje jake, ima i slabe. Ne može biti bez jakih, ali ni slabih. Radi toga kaže apostol Pavao: "Mi jaki trebamo podnositi terete slabih" (Rim 15,1). Petar predstvalja jake time što veli: "Ti si Krist, Sin živoga Boga". Slabe u Crkvi time predstavlja što se straši i posrće i odbija da Krist trpi jer se boji smrti i ne raspoznaje život.

Zaključimo: u onome je jednome Apostolu, tj. u Petru koji je među apostolima prvi i glavni i u kome se Crkva predoznačuje trebalo najaviti obje vrste. Mislim na jake i slabe jer Crkva nije bez jednih i drugih.

U Gospodinu

5. - Otuda je, prema tome, i ono što se sada čitalo: "Gospodine, ako si ti, zapovjedi da nad vodama dođem tebi. Zapovjedi mi, ako si ti". To u sebi ne mogu, ali mogu u tebi. Petar je spoznao što mu je po njemu moguće, a što po onome za koga je povjerovao da njegovom moći može što ne može nikakva ljudska slabost. Dakle: "Ako si ti, zapovjedi". Kada narediš, bit će. Što sam ne mogu ni pomišljajući, ti možeš naređujući.

Gospodin reče: "Dođi"! Petar je zbog zapovjedikove riječi, podupiračeve nazočnosti i ravnateljeve prisutnosti bez ikakva dvoumljenja i oklijevanja skočio u vodu i počeo hodati. Mogao je što i Gospodin, ali ne u sebi već u Gospodinu.

"Nekoć ste bili tama, sada ste svjetlo", ali "u Gospodinu" (Ef 5,8). Što nitko ne može u Pavlu, Petru niti ijednome drugom apostolu, može u Gospodinu. Zato Pavao dobro i s korišću sebe prezire, a Gospodina ističe. Kaže: "Zar je Pavao za vas raspet? Ili ste se krstili u Pavlovo ime"? Dakle: ne u meni već sa mnom; ne poda mnom, nego pod onim.

Vjera

6. - Petar je, dakle, na Gospodnju zapovijed hodao po vodi. Znao je da to ne može imati od sebe. Vjerom je mogao što ne može ljudska slabost. To su jaki u Crkvi. Pripazite, čujte, shvatite, radite. Ne smiju se na drugome mjestu raditi s jakima da budu slabi. Treba, naprotiv, raditi sa slabima da budu jaki. Mnoge od jakosti priječi umišljena jakost. Bog neće nikoga osnažiti doli onoga koji se od sebe drži slabim.

"Bog za svoju baštinu određuje dobrovoljnu kišu". Zašto vi koji znate što ću reći unaprijed govorite? Neka se brzina smanji da sporost slijedi. Ovo

sam kazao i kažem: čujte, shvatite, činite. Bog samo onoga čini jakim koji se sam od sebe osjeća slabim. Dakle, "dragovoljnu kišu (...)". Psalmist kaže "dragovoljnu". "Dragovoljnu", a ne koja je od naših zasluga. Prema tome, "Bog je dragovoljnu kišu odvojio za svoju baštinu koja je oslabila, a ti si je okrijepio" (Ps 67,10).

Odlučio si dragovoljnu kišu. Nisi gledao na ljudske zasluge već na svoju milost i milosrđe. Sama je baština oslabila. Spoznala je da je u sebi slabašna da u tebi bude jaka. Ne bi se jačala da nije oslabila da se u tebi od tebe usavrši.

Pavao

7. - Gledaj Pavla koji je dijelić te baštine. Gledaj ga slabašna. Rekao je: "Nisam prikladan da se nazivam Apostolom jer sam progonio Crkvu Božju". Zašto si, dakle, Apostol? "Božjom sam milošću što jesam". "Nisam sposoban", ali "sam Božjom milošću što jesam".

Pavao je oslabio. Ti si ga usavršio. Budući da je Božjom milošću što je, vidi što slijedi: "I njegova milost u meni nije bila prazna nego sam više od svih njih radio". Pazi da preuzetošću ne izgubiš što si slabošću zaslužio. Ovo je nadasve dobro: "Nisam zavrijedio zvati se Apostolom. Njegovom sam milošću što jesam. I njegova milost u meni nije bila neplodna". Sve je to odlično. Ali "više sam radio nego oni". Kao da si počeo sebi pripisivati što si maločas davao Bogu. Spoznaj i proslijedi: "Ali ne ja već Božja milost u meni" (1 Kor 15, 9-10).

Dobro, slabi! Najmoćnije ćeš se uzvisiti jer nisi nezahvalan. Ti si uvijek jedan te isti Pavao: u sebi malen, u Gospodinu velik. Triput si molio Gospodina da se od tebe udalji tjelesni ostan, sotonin poslanik koji te udarao. Što ti je rečeno? Što si čuo kada si molio? "Dosta ti je moja milost jer se snaga u slabosti usavršuje" (2 Kor 12, 7-9). Pavao je bio slab. Ti si ga usavršio.

Pomoć

8. - Petar reče: "Zapovjedi da ti dođem po vodi". Usuđujem se kao čovjek, ali ne molim čovjeka. Neka Bog-čovjek naredi da može što čovjek ne može. Isus kaza: "Dođi"! Petar siđe i poče hodati po moru. Petar je mo-

gao jer je Stijena zapovjedila. Eto što je Patar u Gospodinu. Što je u sebi? "Videći jaki vjetar, poboja se. I pošto se stade topiti, zavapi: Gospodine, propadoh, oslobodi me".

Očekivao je od Gospodina, mogao je po Gospodinu. Kao čovjek posrnuo je. Vratio se Gospodinu. "Govorio sam: pomaknula se moja noga". To kaza Psalam. Riječ je svete pjesme. Zašto se "noga pomaknula" osim što je "moja"? I što slijedi? "Tvoje me, Gospodine, milosrđe pomagaše" (Ps 93,1). Ne moja snaga već "tvoje milosrđe". Zar je Gospodin ostavio onoga koji je posrtao, a čuo je da ga zaziva? A gdje je ono: "Tko je zazvao Boga i od njega bio napušten" (Sir 2,12)? Gdje je ono: "Tko zazove Gospodnje ime spasit će se" (Jl 2,32)?

Isus je smjesta pružio pomoć svoje desnice. Podigao je utapanoga i prekorio zbog izgubljenoga pouzdanja: "Zašto si, malovjerni, posumnjao"? Od mene si očekivao, o meni si posumnjao.

Ovaj vijek

9. - Hajde, braćo, završimo govor. Svijet promatrajte kao more, silan vihor i ogromnu oluju. Za svakog je pojedinca oluja njegova požuda. Boga ljubiš, po moru hodaš, pod tvojim je nogama svjetovna oholost. Svijet ljubiš, usisat će te. Svoje ljubitelje zna gutati, ali ne zna nositi.

Kad ti se srce koleba zbog pohlepe da pobijediš svoju požudu, zazovi Kristovo božanstvo. Smatrate li da je tada vjetar protivan kada nastupi suprotivština ovoga vijeka? Kada su ratovi, ustanci, glad, kuga i kada se kojem čovjeku pojedinačno dogodi osobna šteta, drži se da je tada suprotan vjetar. Smatra se da tu treba zazivati Boga. Kada se svijet smije od vremenite sreće kao da nema protivnoga vjetra!

Ovdje ne pitaj vremeniti mir. Pitaj, ali pitaj svoju pohotu. Pogledaj da li je u tebi smirenost. Gledaj da te nutarnji vjetar ne okrene. To gledaj!

Potrebita je velika hrabrost u borbi sa srećom da ne zavede, pokvari i da sama sreća ne uništi. Velika je, rekoh, odvažnost rvati se sa srećom, ali je velika sreća da sreća ne nadvlada. Uči se gaziti svijet. Sjeti se pouzdanja u Krista. I ako se pomakne tvoja noga, ako zateturaš, ako štogod ne nadvladaš, ako se počneš utapati, reci: "Gospodine, pogibam, oslobodi me". Reci "propadam" da ne propadneš. Od tjelesne te smrti jedino onaj oslobađa koji je za te umro u tijelu.

KANANEJKA
Mt 15, 21-28

Br. 77.

Tuđinka

1. - Upravo je evanđeosko čitanje pred nama istaknulo ženu Kananejku koja nam pruža primjer poniznosti i put pobožnosti. Pokazuje kako se iz poniznosti dopire do uzvišenosti. Čini se da ta žena nije potjecala iz Izraelskoga naroda otkuda su patrijarsi, proroci i roditelji Gospodina našega Isusa Krista po tijelu. Otuda je djevica Marija koja je rodila Krista.

Žena Kananejka, dakle, nije bila židosvkoga naroda već potjecaše od pogana. Čusmo, naime, da je Gospodin pošao u tirske i sidonske predjele. Žena je Kananejka otuda. Izašla je iz tih krajeva i najusrdnije molila dobročinstvo ozdravljenja svoje kćeri koju je đavao zlokobno mučio.

Tir i Sidon nisu bili izraelski gradovi nego poganski. Ipak su bili blizu izraelskoga naroda. Žena je, dakle, dovikivala. Željela je postignuti dobročinstvo. Snažno je kucala. Međutim, za nju se nije marilo, ali ne da se zaniječe milosrđe već zapali želja. Čak nije posrijedi jedino da se raspiri čežnja već da se - kako ranije rekoh - preporuči poniznost.

Žena, dakle, dovikivaše. Gospodin tobože nije čuo već u šutnji razglabao što kani učiniti. Učenici su Gospodina molili za ženu. Govorili su: "Otpusti je jer iza nas viče". Gospodin kaza: "Nisam poslan osim izgubljenim ovcama izraelskoga doma".

Ovčinjak

2. - Ovdje radi navedenih riječi nastaje pitanje: zbog čega mi koji potječemo od pogana dolazimo u Kristov ovčinjak ako Krist nije bio poslan osim "izgubljenim ovcama Izraelove kuće"? Što znači tako uzvišena raspoređba te tajne? Gospodin je znao zašto je došao - jamačno da posjeduje Crkvu u svim narodima - a ipak je kazao da nije poslan doli "izgubljenim ovcama izraelskoga doma".

Shvatimo, dakle, da se u židovskome narodu morala očitovati nazočnost Kristova tijela, njegovo rođenje, ostvarenje čudesa i snaga uskrsnuća. Tako je bilo raspoređeno, predano od početka, prorečeno i obistinjeno. Krist Isus trebaše doći da u židosvkome narodu živi, bude ubijen i otuda

one predobije koje je ranije poznavao. Židovski narod nije osuđen nego izvijan. U njemu je bilo mnogo pljeve, ali i skrito dostojanstvo zrnja. Ondje bijaše za paljenje, ali i toga čime se puni žitnica. Odakle su, naime, apostoli ako ne odonuda? Otkuda je Petar? Otkuda su ostali?

Savao

3. - Otkuda je Pavao, raniji Savao, tj. najprije oholi i potom ponizni? Kada je Pavao bio Savao, ime mu je potjecalo od Saul. Saul pak bijaše oholi kralj koji je u kraljevstvu progonio poniznoga Davida. Dok, dakle, bijaše Saul koji je kasnije postao Pavao bio je ohol, progonitelj nevinih, pustošnik Crkve. Savao je, raspaljen ljubavlju prema sinagogi i kao progonitelj kršćanskoga imena, od svećenika primio pisma da sve pronađene kršćane izruči na izdržavanje kazne. Putujući čezne za smaknućima, žeđa krv. Kristov nebeski glas obara progonitelja, podiže propovjednika. Na Pavlu se ispunilo što piše u proroku: "Udarit ću i iscijelit ću" (Pnz 32,39). Bog u čovjeku uništava što se protiv njega diže.

Nije bezbožan liječnik koji otkida izraslinu, odsijeca ili spaljuje gnjiloću. Nanosi bol, ali zato da dovede do zdravlja. Liječnik je tegotan. Međutim, da to nije, ne bi bio koristan.

Krist je jednom te istom riječju oborio Savla, a podigao Pavla. Hoću reći: oborio je ohola, uzdigao ponizna. Koji inače bijaše razlog da se promijeni ime? Ranije se zvaše Saul. Potom htjede da se naziva Pavao. Razlog je u tome što je spoznao kako je ime Saul bilo - kada je progonio - ime oholosti. Odabrao je ponizno ime. Naziva se Pavao, tj. najmanji. Malo je najmanje. Malo nije ništa drugo nego maleno. Kada se već hvalio imenom i isticao pozniznost, Pavao je rekao: "Najmanji sam od apostola" (1 Kor 15,9).

Otkuda je, dakle, Pavao ako ne iz židovskoga naroda? Otuda su i drugi apostoli. Otuda je Pavao. Otuda su i oni koje sam Pavao hvali jer su vidjeli Gospodina poslije uskrsnuća. Reče da je Gospodina vidjelo otprilike "pet stotina braće zajedno. Od njih je većina sve do sada na životu. Neki su pak usnuli" (1 Kor 15,6).

Obraćenici nakon Duhova

4. - Petar, primivši Duha Svetoga, govoraše ističući Kristovu muku, uskrsnuće i božanstvo. Također su govorili jezicima svih naroda svi na koje

je sišao Duh Sveti. Iz židovskoga su naroda oni koji su se - po Petrovu govoru - u duhu pokajali. Ti koji su iz židovskoga naroda slušali tražili su savjet za svoje spasenje. Shvatili su da su krivi za Kristovu smrt; da su oni raspeli i ubili, a vidjeli su da se u ime onoga koga su ubili događaju mnoga čudesa. Vidjeli su i prisutnost Duha Svetoga.

Tražeći, dakle, savjet primili su odgovor: "Vršite pokoru i neka se svatko od vas krsti u ime Gospodina našega Isusa Krista i oprostit će vam se vaši grijesi". Tko će očajati da će mu se oprostiti kada se zločin Kristova ubojstva oprostio krivcima?

Iz toga su se židovskoga naroda obratili. Obratili su se i krstili. Pristupili su stolu Gospodnjem. Kao vjernici su pili krv koju su u bjesnilu prolili. *Djela apostolska* naznačuju kako su se potpuno i savršeno obratili. Prodali su sve što su posjedovali. Pred apostolske su noge položili cijenu svoje imovine. Dijelilo se svakome koliko je kome trebalo. Nitko nije ništa nazivao svojim već je svima sve bilo zajedničko. Piše: "U njih je bila jedna duša i jedno srce za Boga".

To su, eto, ovce o kojima Gospodin kaza: "Poslan sam samo izgubljenim ovcama doma Izraelova". Njima je očitovao svoju nazočnost. Dok su protiv njega mahnitali, za njih je raspet molio govoreći: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine" (Lk 23,34).

Liječnik je razumio da su umobolni, izgubljenom pameću, ubili liječnika. Nisu znali da liječnikovim ubojstvom sebi prave lijek. Sve nas je izliječio ubijeni Gospodin. Otkupljeni smo njegovom krvlju i od gladi oslobođeni kruhom njegova tijela.

Tu je, dakle, prisutnost Krist pružio Židovima. Ovo kaže: "Poslan zam jedino izgubljenim ovcama Izraelove kuće". To je zato da im pruži nazočnost svoga tijela, a ne da prezre i mimoiđe ovce koje posjedovaše među poganima.

Pogani

5. - Krist osobno nije odlazio poganima nego je poslao svoje učenike. I tu se ispunilo što je rekao prorok: "Služio mi je narod koji nisam poznavao". Pogledajte kako je svjedočanstvo uzvišeno, očevidno i jasno. "Narod mi je služio koji nisam poznavao", tj. kome nisam pružio svoju nazočnost. Kako je služio? Slijedi: "Poslušao me je po čuvenju uha" (Ps 17,45). Znači

da su povjerovali kada su čuli, premda nisu vidjeli. Zato je poganska slava veća. Židovi su vidjeli i ubili. Pogani su čuli i povjerovali.

Pavao je poslan pozvati pogane da se ispuni što smo upravo pjevali: "Skupi nas iz pogana da slavimo ime tvoje i dičimo se u tvojoj hvali" (Ps 105,47). Onaj je najmanji postao velik, ali ne po sebi već po onome koga proganjaše. Poslat je poganima: od razbojnika pastir, od vuka ovca. Onaj je najmanji apostol poslan poganima. Mnogo je radio mađu poganima i pogani su po njemu povjerovali. Svjedok su njegova pisma.

Oživljenje i iscjeljenje

6. - To imaš u evanđelju najsvetije označeno. Nekom je nadstojniku sinagoge bila preminula kći. Njezin je otac molio Gospodina da joj dođe. Ostavio ju je bolesnu i u opasnosti. Gospodin je pošao posjetiti i ozdraviti bolesnicu. U međuvremenu je došla vijest da je umrla. Rečeno je ocu: "Djevojka je umrla, ne muči Učitelja". Gospodin je znao da može uskrsavati mrtve. Nije očajnome oduzeo nadu već je kazao ocu: "Ne boj se, samo vjeruj". Nastavio je put do djevojke.

Na putu se između mnoštva - kako je mogla - skupila neka žena koja je trpjela od oticanja krvi. Za te je dugotrajne bolesti uzalud na liječnika potrošila sve što je posjedovala. Kada je dodirnula resu Gospodnje haljine, ozdravila je. Gospodin je rekao: "Tko me dirnu"? Učenici su se čudili. Nisu znali što se zbilo. Vidjeli su da Isusa mnoštvo pritišće. On se pak zabrinuo zbog jedne žene koja ga lagano dotaknula. Odgovorili su: "Svjetina te pritišće, a ti veliš tko me dodirnuo"? Gospodin je odgovorio: "Netko me je taknuo". Drugi pritišću, žena se dotaknula.

Mnogi teško pritišću Kristovo tijelo. Mali ga broj dotiče. Isus je kazao: "Netko me dodirnuo. Osjetio sam kako je iz mene izašla moć". Gospodin je vidio da se žena nije sakrila. Pala je pred noge i priznala što se dogodilo. Potom je Isus pošao dalje. Stigao je kamo je išao. Uskrisio je mladu nadstojnikovu kćer koju je zatekao mrtvu.

Događaj kao riječ

7. - Dogodilo se i ispunilo kako se pripovijeda. Ali je i ono što je Gospodin učinio imalo stanovito značenje. Događaji su, ako se tako smije

kazati, nešto kao vidljive riječi koje nešto znače. To se nadasve vidi kod toga što je Gospodin u nevrijeme na stablu tražio voće i kada nije našao prokleo stablo te se ono osušilo (usp. Mk 11, 13-14).

Ako se taj događaj ne shvati slikovito, doima se ludim. Ponajprije, Gospodin je na voćki tražio voće kada nije bilo vrijeme da ga ima na ijednoj voćki. Potom, da je već bilo vrijeme voća, zar bi bila krivnja na stablu što ga na njemu nema? Međutim, Gospodin je htio naznačiti da ne traži samo lišće već i plod, tj. da ne traži samo riječi nego i ljudska djela. Time što je sasušio stablo gdje je našao samo lišće, izrazio je kaznu za one koji mogu dobro govoriti, ali neće da čine dobro.

Tako je, dakle, i ovdje. Doduše, to je otajstvo. Onaj koji sve unaprijed zna veli: "Tko me dirnuo"? Stvoritelj se upriličuje neupućenome. Pita koji nije jedino to znao već onaj koji je i ostalo unaprijed znao. Prema tome, ima nešto što nam Gospodin znakovito govori kroz tajnu.

Kći i žena

8. - Ona je kći nadstojnika sinagoge označivala židovski narod radi kojega je Krist došao rekavši: "Nisam poslan osim izgubljenim ovcama Izraelove kuće". Ona je pak žena koja je trpjela od tečenja krvi označivala Crkvu koja se oblikovala od pogana kojoj Krist nije bio poslan u tjelesnoj nazočnosti. Krist je pošao kćerki i brinuo se o njezinu zdravlju. Žena se umiješala i dodirnula resu onoga koji tobože to nije znao. To znači da ju je kao odsutan iscijelio.

Gospodin kaza: "Tko me dodirnu"? Kao da je rekao: ovaj narod nisam poznavao. "Služio mi je narod koji nisam poznavao". "Netko me se dotaknuo. Osjetio sam da je iz mene izašla sila". To znači: cijeli je svijet ispunilo poslano evanđelje.

Dotiče se pak resa koja je mali i vanjski dio odjeće. Poput Apostola načini Kristovu odjeću. Tu je Pavao bio resa, tj. zadnji i najmanji. Jedno je i drugo kazao o sebi: "Najmanji sam od apostola" (1 Kor 15,9). Pozvan je poslije svih. Povjerovao je nakon svih i od svih više ozdravio.

Gospodin je bio poslan jedino "izgubljenim ovcama Izrelove kuće". Ali je na temelju čuvenja uhom imao služiti i slušati i onaj narod koji nije poznavao. Zato nije ni o njemu šutio dok se nalazio u Izraelu. Isti Gospodin kaže na nekome mjestu: "Imam druge ovce koje nisu od ovoga ovčinjaka. Treba i njih dovesti da bude jedno stado i jedan pastir" (Iv 10,16).

Ustrajna prošnja

9. - Kananejka je bila odonud. Zato se nije prezirala. S njome se odgađalo. Isus veli: "Poslan sam samo izgubljenim ovcama doma Izaelova". Kananejka je vičući slijedila. Bila je ustrajna. Kucala je kao da je već čula: moli i primit ćeš; traži i naći ćeš; kucaj i otvorit će ti se. Navaljivala je, kucala. Gospodin je rekao ove riječi: "Molite i primit ćete; tražite i naći ćete; kucajte i otvorit će vam se". Kada je to rekao, prethodno je izjavio: "Sveto ne dajite psima. Svoje biserje nećete bacati pred svinje da ga možda ne pogaze svojim nogama i - okrenuvši se - vas razderu" (Mt 7, 7.6). Htjede kazati: da i vama ne budu ljudi tegotni nakon prezira vašega biserja.

Pas

10. - Čime se (kao da odgovaraju) razlikuju oni koji su "prasad" od onih koji su "psi". To se pokazalo na onoj ženi. Gospodin onoj ženi koja nasrće ovo odgovara: "Nije dobro oduzeti sinovski kruh i baciti psima".

Pas si, jedna od pogana, častiš kumire. Što je pak psima prisnije nego lizati kamenje? Dakle, "nije dobro oduzeti sinovski kruh i baciti psima". Da se nakon tih riječi Kananejka udaljila - pas došao, pas otišao! Ali Kananejka je od psa postala čovjek jer je kucala. U molbi je ustrajala. Samom je stanovitom vikom pokazala poniznost i zadobila milosrđe. Nije se uzrujala niti raspalila što je bila nazvana psom dok je iskala dobročinstvo i molila milosrđe. Samo je kazala: "Tako, Gospodine". Nazvao si me psom. Zacijelo sam pas, priznam svoje ime. Istina govori. Ipak neka stoga ne budem odbijena od dobra djela. Upravo sam pas. "Ali i psi jedu od otpadaka što padaju sa stola njihovih gospodara". Želim jedno skromno i neznatno dobročinstvo. Ne navaljujem na stol već tražim mrvice.

Poniznost i oholost

11. - Gledajte kako se preporučuje poniznost. Gospodin je Kananejku nazvao psom. Ona nije rekla: nisam. Rekla je: jesam. Gospodin je smjesta dodao jer se priznala psom: "O ženo, velika je tvoja vjera"! Priznala si se psom, ja te već priznajem čovjekom. "O ženo, velika je tvoja vjera". Molila si, tražila, kucala. Primi, nađi, neka ti se otvori. Gledajte, braćo, kako je kod te žene koja bijaše Kananejka, tj. koja potjecaše od pogana te predstavljaše lik ili sliku Crkve najviše naglašena poniznost.

Židovski je narod bio nadut ohološću da se odbije od evanđelja. Uzoholio se što je zaslužio primiti Zakon, što su iz toga puka proistekli patrijarsi, pojavili se proroci i Božji sluga Mojsije u Egiptu - kako čusmo u Psalmu - učinio velika čudesa. Po Crvenom je moru uz povučene vode poveo narod. Primio je Zakon koji je dao samome narodu.

Židovski se narod imao čime uznositi. Dogodilo se da se radi te oholosti nije htio poniziti pred Kristom koji je vrelo poniznosti, suzbijač nadutosti i Bog-liječnik. Premda je Bog, postao je čovjek da čovjek spozna da je čovjek. Veliki lijek. Ako taj lijek ne izliječi oholost, ne znam što je može iscijeliti.

Bog je i postaje čovjek. Božanstvo odlaže, tj. na neki način uzopćuje. To znači da skriva što je bilo njegovo i na vidjelo iznosi što je primio. Krist postaje čovjek jer je Bog, a čovjek sebe ne priznaje čovjekom. Hoću reći da se ne prizna smrtnim, lomnim. Ne prizna se grešnikom niti bolesnim da kao veoma bolestan traži liječnika. Naprotiv, sam sebi umišlja - što je još opasnije - da je zdrav.

Maslina

12. - Radi toga, dakle, tj. radi oholosti onaj narod nije pristupio. Reklo se da potječu s maslinova stabla, tj. od naroda koji stvoriše patrijarsi. Ali su se prirodne grane odlomile, tj. Židovi su radi duha oholosti s pravom neplodni. I na onu je maslinu navrnuta divljaka. Divlja je maslina poganski narod. Apostol tako kaže. Divljaka se navrnula na maslinu, a prirodne se grane odlomile. Židovi su zbog oholosti slomljeni. Divljaka je navrnuta radi poniznosti.

Tu je poniznost pokazivala Kananejka govoreći: tako, Gospodine, pas sam, želim mrvice. Tom se poniznošću svidio i onaj stotnik. Želio je da mu Gospodin ozdravi dječaka. Gospodin je rekao: "Doći su i ozdravit ga". Satnik je odgovorio: "Gospodine, nisam dostojan da uđeš pod moj krov. Samo kaži riječ i ozdravit će moj dječak".

"Nisam dostojan da uđeš pod moj krov". Nije primao pod krov, a u srce je primio. Koliko je ponizniji, toliko je sposobniji i puniji. Brijegovi tjeraju vodu, nizine se pune.

Što slijedi? Što Gospodin kaza nakon riječi "nisam dostojan da uđeš pod moj krov"? Onima koji su išli za njime reče: "Uistinu vam kažem da u Izraelu nisam našao toliku vjeru". Riječ je o narodu kojem dođoh. "Nisam

našao toliku vjeru". Što znači "toliku"? Tako veliku. Zbog čega veliku? Veliku od najmanjega, tj. od poniznosti.

"Nisam našao toliku vjeru". Nalik je gorušičinu zrnu koje je tim žešće što je sitnije. Gospodin je, dakle, već divljaku navrnuo na pitomu maslinu. Učinio je to kada reče: "Zaista vam kažem da nisam toliku vjeru našao u Izraelu".

Istok i Zapad

13. - Pogledaj, napokon, što slijedi: "Stoga vam kažem da u Izraelu nisam našao toliku vjeru", tj. toliku poniznost s vjerom. "Radi toga vam kažem da će mnogi doći s Istoka i Zapada. U nebeskome će kraljevstvu sjesti za stol s Abrahamom, Izakom i Jakovom" (Mt 8, 5.11).

Reče "sjesti za stol". To znači odmoriti se. Ne smijemo ondje zamišljati tjelesne gozbe ili takva što željeti u nebeskome kraljevstvu. Inače mane ne zamjenjujemo krepostima već ih podmećemo. Jedno je nebesko kraljevstvo željeti radi mudrosti i vječnoga života, drugo radi zemaljske sreće koju bismo ondje imali obilnije i u većoj mjeri. Ako misliš da ćeš u onome kraljevstvu biti bogat, ne odbacuješ pohlepu već je mijenješ. Ipak ćeš biti bogat. Čak ćeš samo ondje biti bogat. Ovdje tvoja oskudica skuplja sve što može. Zašto bogati imaju mnogo? Jer im mnogo treba. Veća potreba kao da sprema veće zalihe. Ondje će iščeznuti i sama potreba. Zaista ćeš biti bogat kad ti ništa ne bude trebalo. Zar si ti bogat, a anđeo siromašan jer nema blaga, kočije i robove. Zašto? Jer mu ne treba. Što je tko jači, manje je potrebit.

Ondje su, dakle, bogatstva, i to prava bogatstva. Ondje ne zamišljaj ovozemne gozbe. Ovozemne su gozbe svakodnevni lijekovi. Nužni su za našu bolest s kojom se rađamo. Tu bolest svatko osjeća kada prođe trenutak okrepe. Želiš li vidjeti kolika je ta bolest? Poput jake ognjice ubija sedam dana.

Ne misli da si zdrav. Besmrtnost će biti zdravlje. Ova je bolest duga. Svagdašnjim lijekovima podupireš svoju bolest. Čini ti se da si zdrav. Odbaci lijekove i vidi što možeš.

Besmrtnost

14. - Stoga pak što se rađamo, nužno je da umremo. Ta bolest bezuvjetno vodi u smrt. Kada liječnici pregledaju bolesnike, govore na primjer: taj

ima vodenu bolst, umrijet će. Ta se bolest ne može izliječiti. Ovaj ima slonovu bolest. Ni ta se bolst ne da zacijeliti. Taj je sušičav. Tko će to izliječiti? Nužno je da propadne i da umre.

Eto, već je liječnik kazao: sušičav je. Jedino mu preostaje umrijeti. Ipak katkada čovjek vodene bolesti radi toga ne umre. Ne umire ni bolesnik slonove bolesti. Ni sušičavi ne umre radi sušice. Unatoč svemu, nužda je da svaki čovjek koji se rodi radi toga umre. Zbog toga se umire. Ne može biti drukčije. To tvrdi i liječnik i neznalica. Ako se čak kasnije umre, zar se ne umre radi toga? Kada je, dakle, pravo zdravlje? Kada nastupi prava besmrtnost. Ako je tu prava besmrtnost, nema raspadljivosti ni slabosti. Zašto bi tu bila potrebna hrana?

Kada, dakle, čuješ da će "sjesti za stol s Abrahamom, Izakom i Jakovom", nije u pitanju trbuh već razum. U tome ćeš se ispuniti. I nutarnji trbuh ima svoja jela. U skladu se s tim kaže: "Blaženi koji gladuju i žeđaju pravdu jer će se oni nasititi" (Mt 5,6). I zaista će se zasititi da ne gladne.

Kalemljenje

15. - Gospodin je već navrtao kada govoraše: "Doći će mnogi s Istoka i Zapada i sjest će za stol s Abrahamom i Jakovom u nebesko kraljevstvo". Znači da će se usaditi u maslinu. Korijeni su te masline Abraham, Izak i Jakov. "Sinovi će kraljevsta otići u vanjske tmine" (Mt 8,12). To su nevjerni Židovi.

Prirodne se grane sijeku da se navrne divlja maslina. Ali čime su osim ohološću prirodne grane zaslužile da se odsijeku? Čime je divljaka zavrijedila navrtanje osim poniznošću? Iz toga je razloga i Kananejka kazala: "Tako, Gospodine! Jer i psi jedu od mrvica koje padaju sa stola njihovih gospodara ". Radi toga je čula: "Velika je, ženo, tvoja vjera". Tako kaza onaj satnik: "Nisam dostojan da uđeš pod moj krov". "Zaista vam kažem da nisam u Izraelu našao toliku vjeru".

Poniznosti se učimo ili je zadržimo. Učimo se, ako je još nemamo. Ako imamo, ne izgubimo. Ako još nemamo, imajmo da se nakalamimo. Ako već imamo, držimo da ne budemo odsječeni.

KRISTOVO PREOBRAŽENJE

Mt 17, 1-8

Br. 78.

Brdo

1. - Predragi! Moramo istražiti i razglobiti prizor koji je Gospodin pokazao na brdu. O njemu je rekao: "Uistinu vam kažem da su neki tu naokolo koji neće okusiti smrti dok ne vide Sina čovječjega u njegovu kraljevstu" (Mt 16,28). Time je počelo čitanje koje se čitalo. Isus je ono rekao.

"Poslije šest dana uzeo je trojicu učenika - Petra, Ivana i Jakova - te se popeo na brdo". To su ta trojica o kojima reče da su tu "neki koji neće okusiti smrti dok ne vide Sina čovječjega u njegovu kraljevstvu". Nastaje veliko pitanje. Ono se brdo nije shvatilo kao kraljevstvo. Što je brdo onome koji posjeduje nebo? Ne samo što to čitamo već na neki način gledamo očima srca. Krist "svojim kraljevstvom" naziva što na mnogim mjestima naziva "nebeskim kraljevstvom". Kraljevstvo je nebesko kraljevstvo svetih. Naime, "nebesa kazuju Božju slavu". O tim je nebesima u nastavku Psalma rečeno: "Nije to riječ. Nije ni govor. Ni glas nije što se može čuti. Ipak se po zemlji razliježe jeka. Riječi sežu sve do nakraj svijeta" (Ps 18, 3-5). Čije riječi? Riječi nebesa. Dakle, apostola i svih vjernih propovjednika Božje riječi. Promotrite što se dogodilo da se navedeno pokaže.

Sunce, odjeća i snijeg

2. - Sami je Gospodin zasjao kao sunce. Njegova je odjeća postala bijela kao snijeg. S Gospodinom su govorili Mojsije i Ilija. Gospodin je blistao kao sunce. Naznačio je da je svjetlo što "obasjava svakoga čovjeka koji dolazi na ovaj svijet" (Iv 1,9). Što je ovo sunce tjelesnim očima, Krist je očima srca. Što je ovo sunce tjelesnima, Krist je srcima.

Kristova je odjeća njegova Crkva. Ako obučeni ne pridržava odjeću, ona pada. U toj je haljini Pavao bio kao neka najmanja odjećna resa. Sam kaže: "Među apostolima sam najmanji" (1 Kor 15,9). Na drugome mjestu veli: "Najmanji sam od apostola" (Ef 3,8). Na odijelu je resa ono posljednje i najmanje.

Ona se žena koja je trpjela otjecanje krvi spasila dodirnuvši Gospodnji skut. Tako se po Pavlovu propovijedanju spasila Crkva koja potječe od po-

gana. Nije čudno što bijela haljina označuje Crkvu. Čuli ste kako prorok Izaija kaže: "Ako vam grijesi budu kao grimiz, obijelit ću ih kao snijeg" (Iz 1,18).

Što vrijede Mojsije i Ilija, tj. zakon i proroci ako ne razgovaraju s Gospodinom? Tko bi čitao zakon i proroke da ne pružaju Gospodinu svjedočanstvo? Pogledajte kako to kratko kaže Apostol: "Po zakonu se spoznaje grijeh. Sada se bez zakona očitovala Božja pravednost. Zasvjedočena je od zakona i proroka" (Rim 3, 20-21). Ono je sunce, ovo sjaj.

Jedno i troje

3. - Petar to gleda. Kao čovjek misli ljudski i veli: "Gospodine, dobro nam je ovdje biti". Mnoštvo ga je mučilo dosadom. Pronašao je planinsku osamu. Tu je posjedovao Krista, kruh duha. Zašto bi odonud sišao k naporima i bolima kada prema Bogu ima svetu ljubav i zato ćuderedno vladanje? Htio je da mu bude dobro. Radi toga je dodao: "Ako hoćeš, ovdje ćemo načiniti tri šatora - jedan tebi, jedan Mojsiju i jedan Iliji".

Gospodin nije na to ništa odgovorio. Petru se ipak odgovorilo. Dok je Petar spomenuto izgovarao, naišao je sjajan oblak i prekrio ih sjenom. Petar je tražio tri šatora. Nebeski je odgovor pokazao da je za nas jedno što je ljudska pamet htjela razdijeliti. Krist je Božja Riječ. Božja je riječ u zakonu i u prorocima. Što, Petre, tražiš razdijeliti? Puno je potrebnije sjediniti. Tražiš troje. I jedno razumij.

Oblak

4. - Sve je, dakle, osjenio oblak i svima na neki način načinio šator. I glas je odjeknuo iz oblaka govoreći: "To je moj ljubljeni Sin". Tu bijaše Mojsije i Ilija. Ipak ne bi kazano: to su moji ljubljeni sinovi. Jedno je, naime, Jedini, drugo posinjeni. Jedinoga se isticalo. Radi toga se hvalio zakon i proroci. Reče: "Ovo je moj ljubljeni Sin u kome sam se nasladio. Njega slušajte". Njega slušajte u prorocima i u zakonu. Gdje ga ne čujete?

Čuvši to, učenici padoše na zemlju. Tako nam se u Crkvi već pokazuje Božje kraljevstvo. Tu je Gospodin, Zakon i proroci, ali Gospodin kao Gospodin. Zakon je u Mojsiju, proroštvo u Iliji. Ipak su oni kao posude, kao sluge i službenici, a Gospodin je izvor. Mojsije i proroci govorahu i pisahu, ali su od Gospodina punili kada su izlijevali.

Ogledalo i lice

5. - Gospodin je pružio ruku i podigao polegle. Potom "nisu nikoga vidjeli osim samoga Isusa". Što to ima značiti? Čuli ste da je Apostol rekao: "Sada gledamo po zrcalu u zagoneci, tada licem u lice" (1 Kor 13,12). Kada se obistini čemu se sada nadamo i u što vjerujemo, "i jezici će umuknuti" (1 Kor 13,8).

Učenici su pali na zemlju. To naznačuje da ćemo umrijeti. Kazano je tijelu: "Zemlja si i u zemlju ćeš se vratiti" (Post 3,19). Kada je Gospodin podigao učenike, naznačio je uskrsnuće. Što će ti zakon poslije uskrsnuća? Što će ti proroci? Stoga se ne pokazuje ni Ilija ni Mojsije. Preostaje ti: "U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše kod Boga i Riječ bijaše Bog" (Iv 1,1). Preostaje ti da "Bog bude sve u svime" (1 Kor 15,28).

Ondje će biti Mojsije, ali zakona više neće biti. I Iliju ćemo ondje vidjeti, ali ne više kao proroka. Zakon i proroci pružili su Kristu svjedočasntvo kako će "trpjeti, treći dan uskrsnuti od mrtvih i ući u svoju slavu" (Lk 24, 44-47). Ondje će se ispuniti što je obećao svojim ljubiteljma: "Tko me ljubi, ljubit će ga moj Otac i ja ću ga ljubiti". Kao da je kazano: budući da ga ljubiš, što ćeš mu dati? "Pokazat ću mu samoga sebe" (Iv 14,21).

Veliki dar, veliko obećanje. Bog ti ne čuva neko svoje dobro nego samoga sebe. Zašto ti, škrče, nije dosta što Krist obećaje? Sam sebe smatraš bogatim. Ako, stari prosjače, nemaš Boga što imaš? Ali tko ima Boga, što nema?

Rad

6. - Petre, siđi! Želio si na brdu počivati. Siđi! Propovjedaj riječ, nastoj u zgodno i nezgodno vrijeme, opominji, sokoli, kori sa svom "ustrajnošću i naukom" (2 Tim 4,2). Radi, znoji se, trpi stanovite muke. Tako ćeš po bjelini i ljepoti ispravna djelovanja u ljubavi posjedovati što se shvaća u bijeloj Gospodnjoj odjeći. Kada se čitao Apostol, čuli smo pohvalu ljubavi: "Ne traži što je njezino" (1 Kor 13,5).

"Ne traži što je njezino". Ljubav daje što posjeduje. Na drugome je mjestu opasnije rečeno ako nisi razumio. Apostol istom ljubavlju naređuje vjernim Kristovim udovima i kaže: "Neka nitko ne traži što je njegovo nego što pripada drugima". Kada to čuje pohlepa, sprema prijevaru. U trgovanju tobože traži drugoga, ali ga vara. Ne traži svoje već tuđe. Neka se pohlepa obuzda i neka se pokaže pravednost. Čujmo i razumijmo.

Ljubavi je rečeno: "Neka nitko ne traži svoje nego što je drugoga". Ako se, škrče, uistinu odupireš i rado pozivaš na tu zapovijed kako bi žudio za tuđim, izgubi svoje. Ali ti - koliko te poznajemo - želiš imati svoje i tuđe. Smišljaš prijevaru da imaš tuđe. Pretrpi krađu da izgubiš svoje. Nećeš tražiti svoje, ali oduzimaš tuđe. Ako to činiš, ne činiš dobro.

Čuj, škrče, i prisluhni. Apostol ti na drugome mjestu jasnije tumači što je rekao: "Neka nitko ne traži što njemu pripada nego dobro drugoga". O samome pak sebi veli: "Nisam tražio što je meni korisno nego što je mnogima korisno da se spase" (1 Kor 10, 24.33).

Petar to još nije shvaćao. Želio je na brdu živjeti s Kristom. To ti je, Petre, Krist sačuvao za vrijeme nakon smrti. Sada pad veli: siđi raditi na zemlji, služiti na zemlji, biti prezren i raspet na zemlji.

Život je sišao da bude ubijen; kruh je sišao da gladuje; put je sišao da se zamori na stazi; izvor je sišao da bude žedan. Zar da ti odbiješ rad? Ne traži svoje. Posjeduj ljubav, propovijedaj istinu. Tada ćeš doći do vječnosti gdje ćeš naći sigurnost.

PREOBRAŽENJE NA BRDU
Mt 17, 1-8

Br. 79.

Dok se čitalo sveto evanđelje, slušali smo o velikom viđenju na brdu. Tu se Gospodin Isus pokazao trojici učenika: Petru, Jakovu i Ivanu. "Njegovo se lice zasjalo kao sunce". To naznačuje evanđeosku jasnoću. "Odjeća je njegova postala bijela kao snijeg". To označava očišćenje Crkve kojoj je preko proroka kazano: "Ako vaši grijesi budu kao grimiz, ubijelit ću ih kao snijeg" (Iz 1,18).

Ilija i Mojsije razgovarahu s Kristom jer evanđeoska milost posjeduje svjedočanstvo zakona i proroka. Da kratko reknemo: u Mojsiju je zakon, u Iliji proroci.

Čitat će se Božja dobročinstva po svetome mučeniku. Poslušajmo.[26]

Petru se dopalo načiniti tri sjenice: jednu Mojsiju, jednu Iliji, jednu Kristu. Razdragala ga brdska samoća. Trpio je mučninu od gužve ljudskoga poslovanja. Ali zašto je tražio tri sjenice? Samo zato što još nije poznavao jedinstvo zakona, proroštva i evanđelja. Oblak ga je konačno popravio. "Dok je to govorio, eto ih je zasjenio sjajni oblak". Oblak, eto, stvara jednu sjenicu. Zašto si ti tražio tri?

"A glas će s neba: ovo je moj ljubljeni Sin u kome sam se nasladio. Njega slušajte". Govori Ilija, ali "njega slušajte". Govori Mojsije, ali "njega slušajte". Govore prorci i zakon, ali "njega slušajte". On je glas zakona i jezik proroka. On je u njima odzvanjao kao i sam u sebi kada se udostojao pojaviti.

Kada je evanđelje govorilo, zamislite da je bio oblak. Ododnud nam je glas zazvonio. Krista počujmo. Činimo što veli. Nadajmo se onome što je obećao.

26. Nemamo ni najmanjega pojma što znači ta napomena.

MOLITVA

Mt 17, 18-20

Br. 80.

Nevjera

1. - Gospodin naš Isus Krist nevjeru pobijaše i u svojim učenicima. Tako upravo čusmo dok se čitalo evanđelje. Učenici su rekli: "Zašto mi ne mogosmo istjerati đavla"? Isus je odgovorio: "Radi svoje nevjere".

Ako su apostoli nevjerni, tko je vjeran? Što će činiti janjci ako ovnovi posrću? Ipak Gospodnje milosrđe nije nevjerne apostole prezrelo već prekorilo, hranilo, usavršilo i okrunilo. I sami su apostoli, svjesni svoje slabosti, na nekome mjestu u evanđelju, čitamo, kazali Gospodinu: "Gospodine, uvaćaj nam vjernu" (Lk 17,5).

Rekoše: "Uvećaj nam vjeru". Znanje je bilo prva korist. Znali su da nedostatno posjeduju. Veća je sreća znati radi čega su molili. Kazali su: "Gospodine, uvećaj nam vjeru". Pogledajte da li svoja srca nisu nekako donijeli na vrelo. Kucali su da im se otvori te se tako napune. Gospodin je htio da se kod njega kuca. Na taj način vježba one koji žele. Nipošto ne odbija one koji kucaju.

Složenost molitve

2. - Mislite li, braćo, da Gospodin ne zna što vam je nužno? Zna. Naše želje pretječe i pozna našu nevolju. Kada je Gospodin učio Očenaš, upozorio je svoje učenike da u molitvi ne budu brbljavi. Kazao je: "Ne budite brbljavi. Zna Otac vaš što vam je nužno prije nego od njega zaištete" (Mt 6, 7-8). Ali Gospodin je i drugo kazao. Što? Ne želeći da u molitvi mnogo govorimo rekao nam je: "Kada se molite, ne govorite mnogo. Zna vaš Otac što vam je nužno i prije nego zatražite od njega".

Ako naš Otac zna što nam je nužno i prije nego od njega zatražimo, zašto i malo govorimo? Koji je razlog za samu molitvu ako naš Otac već zna što nam je nužno? Nekome kaza: dugo me ne moli jer znam što ti je nužno. Gospodine ako si znao, zašto ću uopće moliti? Ti nećeš da se zadržim u dugotrajnoj prošnji. Čak zapovijedaš da jedva koju izrazim. Ali što je s onim drugim mjestom? Onaj koji veli da "u molitvi ne govorimo mnogo", na drugome mjestu kaže: "Molite i dat će vam se". Da ne misliš kako ti je prethodno kazano da prolazno moliš, Gospodin je dodao: "Tražite i naći ćete". Ali da ni to ne smatraš prolaznim, vidi što je pridodao. Vidi čime je zaključio: "Kucajte i otvorit će vam se" (Mt 7,7). Zamijeti što je dodao. Htio je da moliš kako bi primio; da tražiš kako bi našao i da kucaš kako bi ušao.

Budući, dakle, da naš Otac već zna što nam je nužno, zašto molimo, tražimo i kucamo? Zašto se u molitvi, traženju i kucanju zamaramo da poučimo onoga koji znade? Na drugome se mjestu nalaze Gospodinove riječi: "Treba uvijek moliti i ne sustajati" (Lk 18,1). Ako treba trajno moliti, kako kaže: "Ne budite mnogorječivi"? Kako "uvijek" molim ako brzo završim? S jedne strane zapovijedaš brzo zgotoviti, a s druge naređuješ "uvijek moliti i ne malaksati". Što to znači? Da i to shvatiš moli, traži, kucaj. Nije skrovito da te prezre već da vježba.

Braćo! Moramo se uzajamno poticati na molitvu. U sadašnjem su vijeku mnoga zla. U njima za nas nema druge nade osim kucati u samoj molitvi te vjerovati i držati čvrsto u srcu da ti tvoj Otac ne daje za što zna da ti nije korisno. Ti znaš što želiš, a on zna što ti koristi.

Uzmi da si pod liječnikom i da si bolestan kao što je istina. Cijeli je, naime, ovaj život bolest. Dugi život nije ništa drugo nego duga bolest. Zamisli, dakle, da si pod liječnikom bolestan. Snažnoga je veselilo i radovalo od liječnika tražiti da se služi pijenjem vina. Nije ti zabranjeno pitati. Ne pitaš da ti možda ne šteti nego da ti koristi uzeti. Ne dvoji pitati. Pitaj, ne oklijevaj. Ali ako ne dobiješ, nemoj se žalostiti. Ako je tako kod čovjeka koji je liječnik tvoga tijela, koliko to više vrijedi kod Boga koji je liječnik, stvoritelj i obnovitelj tvoga tijela i tvoje duše?

Liječnik

3. - Gospodin je potaknuo na molitvu u poglavlju gdje kaza: "Toga zloduha niste mogli istjerati zbog svoje nevjere". Potičući na molitvu ovako je zaključeno: "Ta se vrsta ne istjeruje osim postovima i molitvama". Ako čovjek moli da se izbaci tuđi zloduh, koliko više mora moliti da se otjera njegova pohota, goropadnost, razbludnost i nečistoća? Koliko je toga u čovjeku što ne pripušta u nebesko kraljevstvo ako i dalje ostane?

Braćo! Gledajte kako se liječnik moli za vremenito zdravlje. Ako tko beznadno oboli da li ga je stid čovjeku obujmiti noge i najstručnijem ljekaru stopala oprati suzama? Što se događa ako mu liječnik kaže: ne možeš

drukčije ozdraviti osim da te vežem, palim i siječem? Odgovorit će: čini što hoćeš, samo me iscijeli. Kakvim žarom žudi za dimnim zdravljem od nekoliko dana! Radi njega pristaje da se veže, siječe, pali i čuva da ne jede što godi i ne pije što voli ni kada ga veseli. Sve trpi da kasnije umre, a neće da malo trpi te nikada ne umre. Ako ti rekne Bog koji je nebski liječnik nad nama: hoćeš li ozdraviti? Što ćeš kazati ako ne da želiš ozdraviti? Možda nećeš ništa kazati jer smatraš da si zdrav. To znači da si još bolesniji.

Bolesni

4. - Možeš pretpostaviti dva bolesnika: jedan plačući moli liječnika, drugi se u svojoj bolesti izgubljene pameti smije liječniku. Liječnik rasplakanome obećaje nadu. Onoga što se smije oplakuje. Zašto? Stoga jer je tim opasnije bolestan što se smatra zdravim.

Takvi su bili i Židovi. Krist je došao bolesnima i zatekao sve bolesne. Neka nitko sebi ne laska radi zdravlja. Inače će ga liječnik napustiti. Sve je zatekao bolesne. Apostolova je misao: "Svi su sagriješili i potrebni su Božje slave" (Rim 3,23).

Krist je, dakle, sve zatekao bolesnima. Bile su dvije vrste bolesnika. Jedni su dolazili k liječniku. Bili su Kristu privrženi. Slušali su, častili, slijedili, obraćali se. Krist je bez ikakva gađenja sve primao na liječenje. Liječio je bez naknade jer je liječio svemogućnošću. Kada je bolesne primao i uza se sjedinio da ih ozdravi, oni su kliktali od veselja.

Ima i druga vrsta bolesnika. Ti su bolesnici već od bolesti bezboštva izgubili pamet i nisu znali da su bolesni. Krista su vrijeđali jer je primao bolesne. Govorili su njegovim učenicima: "Eto, kakav je vaš učitelj. Jede s grešnicima i carinicima". Isus je znao što su i tko su ti pa im je odgovorio: "Zdravima ne treba liječnik već bolesnima". Pokazao im je koji su zdravi, koji bolesni. Kaza: "Nisam došao zvati pravedne nego grešne" (Mt 9, 11-13).

Rekao je: zašto sam došao ako mi ne prilaze bolesni? Radi koga sam došao? Ako su svi zdravi, zašto je toliki ljekar sišao s neba? Zašto nam lijek nije načinio iz svoga ormara već od svoje krvi? Dakle: ona vrsta bolesnika koji su lakše bolovali i koji se osjećahu bolesnima pristupili su liječniku da bi ozdravili. Oni koji opasnije bolovahu rugali su se liječniku i kudili su bolesne. Dokle je na kraju doprla njihova ludost? Da su liječnika uhvatili, svezali, bičevali, okrunili trnjem, objesili o drvo i ubili na križu. Što se čudiš? Bolesni ubija liječnika, ali ubijeni je liječnik iscijelio umobolnoga.

Bog i čovjek

5. - Gospodin na križu nije zaboravio svoju osobu. Pokazao je svoju strpljivost. Pružio je primjer kako se ljubi svoje neprijatelje. Vidio je kako naokolo urliču. Znao je kao liječnik njihovu bolest. Spoznao je ludost u kojoj su izgubili pamet. Odmah je rekao Ocu: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine" (Lk 23,34).

Zar mislite da oni Židovi nisu bili pakosni, bijesni, okrutni, uzrujani i neprijatelji Božjega Sina? Smatrate li da je ona riječ bila prazna i da je bila uzaludna? Reče: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine". Krist je promatrao sve, ali je ondje raspoznao one koji će biti njegovi.

Gospodin je napokon umro. To je bilo korisno jer je svojom smrću uništio smrt. Bog je umro da se ostvari nadoknada za stanovito nebesko trgovanje: da čovjek ne vidi smrt. Krist je Bog i nije ondje umro gdje je Bog. Isti je Bog i isti je čovjek. Krist je jedan: Bog i čovjek. Čovjek je uzet da se promijeni nabolje. Boga nije preinačio nagore. Krist je uzeo što nije bio, nije izgubio što je bio. Bio je, dakle, Bog i čovjek. Želeći da i mi od njega živimo, od našega je umro. Nije posjedovao od čega bi umro kao ni mi od čega bismo živjeli.

Što je bio koji nije imao od čega bi umro? "U početku bijaše Riječ. I Riječ bijaše kod Boga i Riječ bijaše Bog" (Iv 1,1). Traži kod Boga čime će umrijeti. Nećeš naći. Mi umiremo jer smo tijelo. Mi smo ljudi. Nosimo grešno tijelo. Piatj grijeh čime živi. On to nema.

Dakle: Krist nije mogao od svoga posjedovati smrt ni mi život od svoga već mi život od njegova, a on smrt od našega. Koje li trgovine! Što je dao, a što primio?

Trgovci pristupaju trgovini da mijenjaju dobra. Drevna je trgovima bila u izmjeni dobara. Čovjek je davao što je imao i primao što nije imao. Imaše, na primjer, pšenicu, ali nije imao ječam. Drugi je imao ječam, a pšenicu nije imao. Onaj je davao pšenicu koju posjedovaše i uzimao ječam koji nije imao. Kolikom se obilnijom količinom nadoknađivala jeftinija vrsta? Eto, dakle, jedan daje ječam da dobije pšenicu. Netko daje olovo da dobije zlato, ali daje mnogo olova za malo zlata. Jedan daje vunu da dobije odijelo. I tko bi sve nabrojio? Ipak nitko ne daje život da dobije smrt.

Nije, dakle, riječ liječnika koji je viso na drvevetu bila uzaludna. Da bi za nas umrla, "Riječ je postala tijelo i stanovala među nama" (Iv 1,14). Inače Riječ ne mogaše umrijeti. Krist je visio na križu, ali u tijelu. Tu je niskost koju su Židovi prezreli, ali je tu i ljubav po kojoj su se Židovi oslo-

bodili. Za njih je rečeno: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine" (Lk 23,34). Ta riječ nije bila bez učinka. Isus je umro, bio ukopan i uskrsnuo. Proveo je četrdeset dana sa svojim učenicima i potom uzašao na nebo. Poslao je Duha Svetoga na one koji su očekivali obećanje. Oni su se ispunili kada su primili Duha Svetoga. Počeli su govoriti jezicima svih naroda.

Tada su se nazočni Židovi prestrašili što neuki i neznalice govore u Kristovo ime svim jezicima. Pobojali su se znajući da su među njima odgovjeni u jednome jeziku. Odakle je taj dar naučili su iz Petrova govora. To je onaj dao koji je visio na drvetu. To je onaj dao koji je bio ismijan dok je visio na drvetu. Sada sjedi na nebu da udijeli Duha Svetoga. Židovi su čuli. Propovijedali su oni o kojima je Isus rekao: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine". Povjerovali su, krstili se i dogodilo se obraćenje. Koje obraćenje? Kao vjernici su pili Kristovu krv koju su u bjesnilu prolili.

Milosrđe

6. - Svoj, dakle, govor zaključimo čime započesmo. Molimo i nadajmo se od Boga. Živimo kako zapovijeda. I kada u samome životu posrnemo, njega zazovimo kako su ga zazvali učenici govoreći: "Gospodine, povećaj nam vjeru" (Lk 17,5). I Petar je očekivao i zateturao. Ipak nije bio prezren te se utopio već je podignut i uspravljen. Otkuda je u što se nadao? Nije bilo od njegova već od Gospodnjega? Kako? "Gospodine, ako si ti, naredi mi da po vodi dođem do tebe". Gospodin je hodao nad vodama.

"Ako si ti, zapovjedi mi da dođem po vodi do tebe". Znam: ako si ti i zapovjediš, ostvaruje se. Gospodin kaza: "Dođi"! Petar na njegovu zapovijed siđe, ali se u svojoj slabosti pokolebao. Ipak je doviknuo Gospodinu kada se pokolebao. Rekao je: "Gospodine, oslobodi me". Gospodin pridrža ruku i kaza: "Malovjerni, zašto si posumnjao"? Gospodin je pozvao. On je oslobodio onoga koji je bio u pogibelji i učinio da se ispuni što je kazano u Psalmu: "Ako sam kazao da se pomaknula moja noga, tvoje me milosrđe, Gospodine, pomagaše" (Ps 103,18).

Vremenito i vječno

7. - Postoje, dakle, dvije vrste dobara: vremenita i vječna. Vremenita su: zdravlje, imutak, čast, prijatelji, kuća, djeca, žena i ostalo u ovome

životu kojim putujemo. Stavimo se u dvor ovoga života. Proći ćemo kao putnici. Nećemo ostati kao posjednici.

Ovo su vječna dobra: najprije sami vječni život, nerspadljivost i besmrtnost tijela i duše, anđeosko zajedništvo, nebeski grad, neuništivo dostojanstvo. Svim žarom čeznimo za tim dobrima. Tražimo ih svom ustrajnošću: ne dugim govorom već uzdisanjem kao svjedokom.

Želja uvijek moli makar jezik šuti. Ako uvijek želiš, uvijek moliš. Kada molitva spava? Kada ohladi želja. Tražimo, dakle, sa svom žudnjom ona vječna dobra. Ta dobra tražimo svom napetošću. U svoj sigurnosti molimo za ta dobra. Ta dobra koriste onome tko ih ima. Ne mogu štetiti.

Vremenita pak dobra nekada koriste, nekada štete. Siromaštvo je mnogima koristilo, bogatstvo štetilo. Mnogima je koristio privatni život, a visoka čast štetila. Isto tako nekima je koristio novac i državna služba. Koristilo je onima koji su se time dobro služili. Onima koji su se zlo služili, više je štetilo što im se nije oduzelo. Radi toga, braćo, te vremenita dobra ištimo umjereno i sigruni da - ako dobijemo - onaj daje koji zna što nam koristi. Jesli li molio i nije ti dano što si molio? Vjeruj Ocu. Dao bi ti da ti je koristilo.

Evo, uzmi samoga sebe kao polazište. Kao što tvoj sin kod tebe ne pozna ljudske zbilje, takav si i ti kod Gospodina. Ne poznaš božanske datosti. Kod tebe, eto, tvoj sin čitavi dan plače da mu dadeš nož, tj. mač. Nećeš da daš i ne daš. Ne vodiš računa o onome koji plače da ne oplačeš mrtva. Sin plače, žalosti se, udara se da ga zajašeš na konja. To ne činiš jer ne može konjem upravljati. Bacit će ga i ubiti. Kome dio niječeš, sve mu čuvaš. Da bi narstao i sigurno sve posjedovao, ne daješ mu opasnu sitnicu.

Vremena

8. - Stoga, braćo, velimo da molite koliko možete. Zala je mnogo i Bog je dopustio da ih je puno. Kamo sreće da nema puno zlih i da nema mnogo zala. Ljudi kažu: zla vremena, teška vremena. Čestito živimo i vremena su dobra. Mi smo vremena. Kakvi jesmo, takva su vremena. Ali što činimo? Mnoštvo ljudi ne možemo obratiti na pošteni život. Neka plemenito živi mali broj koji čuje. Mali broj koji dobro živi nosi mnoge koji loše žive. Zrnje su, na gumnu su. Na gumnu mogu sa sobom imati pljevu, ali u žitnici neće imati.

Zašto se žalostimo i optužujemo Boga? U svijetu je mnogo zla da se svijet ne ljubi. Veliki su muževi i vjerni sveci prezreli lijepi svijet, a mi ne možemo prezreti ni gnusni. Svijet je zao. Eto je zao, a tako se ljubi kao da je dobar. Što je pak zli svijet? Nije zlo nebo ni zemlja ni vode ni ono što je u njima. To su ribe, ptice i stabla. Sve je to dobro. Zli svijet sačinjavaju zli ljudi. Ali kako dok živimo ne možemo - rekoh - biti bez zlih ljudi, uzdišemo kod Gospodina Boga. I podnosimo zlo da prispijemo dobru. Ne korimo Oca obitelji. Drag je. On nas nosi, a ne mi njega. Zna kako ravna onim što je načinio. Čini što je naredio i nadaj se onome što je obećao.

SABLAZNI

Mt 18, 7-9

Br. 81.

Božji zakon

1. - Božanska nas čitanja koja smo upravo čuli kada se čiathu opominju da nasuprot sablazni najavljenih za budućnost od Gospodnjega milosrđa dobijemo kreposnu snagu i da kršćansko srce spremimo za obranu. Rečeno je: "Što je čovjek ako ga se, Gospodine, ti ne sjećaš" (Ps 8,5)?

Gospodin je kazao: "Jao svijetu zbog sablazni. To kaže Istina. Ona straši i opominje. Neće da budemo neoprezni. Nije stvorila očajne. Protiv navedenoga "jao", tj. nasuprot toga zla kojeg se moramo bojati, od njega drhtati i čuvati ga se, tješi nas, sokoli i poučava Pismo na onome mjestu gdje se kaže: "Za one koji ljube tvoj zakon, mir je velik. Sablazni za njih nema" (Ps 118,165). Pokazuje da se treba čuvati neprijatelja, ali ne prestaje pokazivati utvrđeni zid.

Kada si čuo "jao svijetu od sablazni", pomislio si kamo ćeš otići izvan svijeta da ne trpiš sablazni. Da se, dakle, očuvaš od sablazni kamo ćeš ići izvan svijeta osim da se utečeš onome koji je načinio svijet? Ali kako možemo pobjeći onome koji je stvorio svijet osim ako slušamo njegov zakon koji se posvuda propovijeda? Malo je da čujemo ako ne ljubimo. Osiguravajući te protiv sablazni božansko Pismo ne kaže da je velik mir onima što čuju "tvoj zakon". Kod Boga nisu pravedni slušatelji zakona. Opravdat će se izvršitelji zakona. Vjera djeluje po ljubavi. Zato kaže: "Veliki je mir onima koji ljube tvoj zakon i njima nema sablazni". S tom se misli slaže što smo slušali, odgovarali i pjevali: "Blagi će kao baštinu posjedovati zemlju. Veselit će se u obilju mira" (Ps 36,11). To je zato što je "velik mir za one koji ljube tvoj zakon". Blagi su upravo oni što ljube Božji zakon. "Blažen čovjek koga ti, Gospodine, poučiš i učiš ga iz svoga zakona. Tako ga krotiš od zlobnih dana dok se grešniku kopa jama" (Ps 103, 12-13).

Svetopisamske riječi pričinjaju se veoma različite. Ipak se tako slivaju i stječu u jednu misao da si i ti zadovoljan. Inače si iz onoga posve punoga vrela mogao različito čuti. Prijateljski se slažeš s istinom. Pun si mira, vreo od ljubavi i učvršćen protiv sablazni.

Pritisak

2. - Predlaže se, dakle, vidjeti, tražiti ili učiti kako možemo biti krotki. Ono što sam netom naveo iz Pisma opominje da nađemo što tražimo. Neka malko pripazi vaša ljubav. Riječ je o velikome: da budemo blagi. To je u suprotivštinama nešto što je nužno potrebno.

Sablazni se ne zovu protivnosti ovoga svijeta. Pripazite što su sablazni. Stavimo kao primjer da nekoga tko se nalazi u nekakvoj nuždi pritišće pritisak. To nije sablazan što je pritisnut pritiskom. I mučenike je tištio pritisak, ali nisu bili oboreni. Čuvaj se sablazni, a ne toliko pritisaka. Pritisak te stišće, sablazan obara.

Koja je, dakle, razlika između pritisaka i sablazni? Kod pritisaka si namjeravao sačuvati strpljivost, održati ustrajnost, ne ostaviti vjeru, ne pristati na grijeh. Ako to sačuvaš ili si sačuvao, pritisak ti neće biti uništenje. Taj će pritisak imati istu vrijednost kao i u tijelu. Tu se maslina ne uništava nego se ulje cijedi. Uostalom, ako pod tim pritiskom govoriš pohvale Bogu, tijesak je veoma koristan. Radi toga iz tebe otječe tekućina.

Vezani su apostoli sjedili pod pritiskom i u tom su pritisku pjevali hvalospjev Bogu. Što se stiskalo? Što otjecalo? Pod velikim je pritiskom Job sjedio u blatu. Bio je siromah, bez blaga, bez imetka, bez djece, ali pun crvi. Sve se odnosilo na izvanjskoga čovjeka. Ali je Job iznutra bio pun Boga. Hvalio je Boga i onaj mu pritisak nije bio sablazan. Gdje je, dakle, sablazan? Kada mu je pristupila žena i kazala: "Reci štogod protiv Boga i umri". Sve mu je đavao odnio. Eva izmučenu mužu nije poslužila za utjehu nego za napast. Tu je, eto, sablazan. Eva je povećala Jobovu bijedu. Svoje je nevolje dodala njegovim. Stala ga nagovarati na hulu. Job je bio krotak jer ga je Bog poučio svojim zakonom. Ublažio ga je teškim danima. U Jobovu je srcu bio velik mir jer je ljubio Božji zakon. Zato za njega nije bilo sablazni.

Promotri, napokon, krotkoga. Vidi upućenoga u Božji zakon. Kažem: vječni Božji zakon jer u Jobovo doba još nije postaojao zakon dat Židovima na pločama. Još je bio na snazi vječni zakon u srcima pobožnih ljudi. Otuda je prepisan zakon koji je dan narodu. Joba je, dakle, Božji zakon ublažio pred zlim danima. Ljubio je Božji zakon i zato je imao veliki mir. Prema tome, vidi kako je krotak i što odgovara. Tu nauči što sam predložio: tko su krotki. Reče: "Govorila je kao jedna od nerazumnih žena. Ako smo iz Gospodnje ruke primili dobra, zar da ne podnosimo zla" (Job 2, 9-10)?

Zli svijet

3. - Na primjeru čusmo tko su krotki. Ako kažemo, odredimo ih i riječima. Krotki su ljudi kojima se u svim dorim činima i u svemu što čine dobro samo Bog sviđa. U svemu što kao zlo trpe, također se Bog dopada. Pripazite, braćo, na to pravilo i taj propis. Težimo za njim. Rastimo da ga ispunimo. Koja je korist saditi i zalijevati ako Bog ne pruža rast? "Nije ništa tko sadi niti tko zalijeva već Bog koji poklanja rast" (1 Kor 3,7).

Ti koji želiš biti krotak, smiriti se od mučnih dana i ljubiš Božji zakon počuj da u tebi ne bude sablazan nego veliki mir. Tako ćeš posjedovati zemlju i uživati u obilju mira. Čuj koji želiš biti blag. Kad god činiš dobro, ne sviđaj se samome sebi. Bog se opire oholima. Milost daje poniznima. Što god, dakle, dobra učiniš, neka ti se sviđa samo Bog. Kada trpiš nesreću, neka ti se Bog ne prestane dopadati. Što hoćeš više? To čini i živjet ćeš. Zli te dani neće pogoditi. Izbjeći ćeš kazanome: "Jao svijetu od sablazni". Kojemu je svijetu "jao zbog sablazni"? Onome o kojem bi rečeno: "Bog je u Kristu sa sobom izmirio svijet" (2 Kor 5,19).

Zao svijet, dobar svijet. Zli je svijet svi zli u svijetu. Dobar je svijet svi dobri u svijetu. Tako obično poimamo njivu. Njiva je puna. Kojim plodom? Pšenicom. Jednako govorimo i istinu govorimo: ta je njiva puna pljeve. Tu je i stablo puno voća. Drugi kaže da je puno lišća. Istinu kaže tko veli da je stablo puno ploda i tko kaže da je puno lišća. Punina lišća nije oduzela mjesto plodu niti je punina plodova dokinula množinu lišća. Stablo je obojega puno, ali jedno traži vjetar dok drugo skuplja ratar. Tako, dakle, kada čuješ "jao svijetu radi sablazni", nemoj se strašiti. Ljubi Božji zakon i za te neće biti sablazni.

Žena i Petar

4. - Ali dolazi žena i nagovara na neko zlo. Ti je voliš kako i treba ljubiti ženu. Tvoj je ud. Ali "ako te sablažnjava tvoje oko i ako te sablažnjava tvoja ruka pa ako te sablažnjava tvoja noga, odsijeci i odbaci od sebe". Upravo ste čuli evanđelje. Tko god ti je drag i koga god uvelike cijeniš, tako je dugo velik i neka je sve dotle tvoj dragi ud dok ne počne sablažnjavati, tj. svjetovati na koje zlo. To je, čujte, sablazan. Uzeli smo za primjer Joba i njegovu ženu. Ali se ondje nije spomenula sablazan.

Počuj evanđelje. Gospodin je govorio o svojoj muci. Petar ga je htio savjetovati da ne trpi. "Idi, sotono, natrag. Ti si mi sablazan". Gospodin koji ti je pružio primjer kako se živi upravo te poučio što je sablazan i kako

se od nje čuva. Malo je ranije rekao Petru: "Blažen si, Šimune, sine Jonin" (Mt 16,23.17). Pokazao je da je njegov član. Ali kada je Petar počeo sablažnjavati, odsjekao je ud. Opet ga je obuhvatio i postavio.

Tebi će, dakle, biti na sablazan tko ti stane savjetovati koje zlo. I neka vaša ljubav pripazi. To se većinom ne događa zlonamjerno nego radi krive dobronamjernosti. Tvoj prijatelj koji te ljubi i koga i ti zauzvrat ljubiš vidi te u neprilici i želi da činiš zlo. To može biti tvoj otac, brat, sin, supruga. Što znači da te vidi u nezgodi? Vidi te pod kakvim pritiskom. Možda neki pritisak trpiš radi pravednosti. Trpiš pritisak jer ne želiš kazati krivo svjedočanstvo. To je kao primjer. Primjera je bezbroj jer je "jao svijetu zbog sablazni".

Eto, primjerice, neki moćnik radi svoga plijena i zbog svoje otimačine od tebe traži uslugu kriva svjedočenja. Ti ne pristaješ. Niječeš laž da ne zaniječeš istinu. Ne bih se zadržavao na podrobnostima. Moćnik se srdi. Moćan je, pritišće. Prilazi prijatelj koji neće da se nalaziš pod pritiskom. Ne želi da budeš u nesreći. Moli te da učiniš što ti se kaže. Zar je to nešto veliko? Već nekako govori kao i đavao Gospodinu: "O tebi piše da je zapovjedio za te svojim anđelima da ne udariš svojom nogom o kamen" (Mt 4,6).

Taj tvoj prijatelj možda vidi da si kršćanin. Želi te zakonom uvjeriti u ono što smatra da moraš činiti. Učini što moćnik kaže. Što? Ono što onaj hoće. Ali laž je i krivo je. Zar nisi čitao da je "svaki čovjek lažac" (Ps 115,11)? Taj je već na sablazan. Prijatelj je. Što ćeš učiniti? Oko je i ruka. "Odsijeci i odbaci od sebe". Što znači "odsijeci i odbaci od sebe"? Nemoj popustiti. "Odsijeci i odbaci" znači nemoj pristajati. U našemu tijelu naši udovi složnošću tvore jedinstvo. Žive od suglasja i slogom se međusobno vežu. Gdje je nesloga, ondje je bolest ili rana. Tvoj je, dakle, ud. Ljubi ga. Ali te sablažnjuje. "Odsijeci ga i baci od sebe". Ne pristani. Otjeraj ga od svojih ušiju. Možda će se vratiti popravljen.

Laž

5. - Kako ćeš učiniti to što kažem? Kako ćeš odsjeći, odbaciti i time možda popraviti? Odgovori kako ćeš učiniti? Htjede laž savjetovati iz zakona. Onaj, naime, kaza: reci! Možda se nije usudio kazati: reci lažno. Ovako kaza: "Svaki je čovjek lažac". Ti se protiviš. Brate, "usta koja lažu ubijaju dušu" (Mudr 1,11).

Pazi! Nije malo što si čuo: "Usta koja lažu ubijaju dušu". Što mi čini taj moćni neprijatelj koji me pritišće? Ti me žališ i sažaljavaš se mome

položaju. Ne želiš da budem u nevolji, ali hoćeš da budem opak. Što mi čini taj mogućnik? Što pritišće? Tijelo. Ti kažeš da pritišće tijelo, a ja kažem da ubija. Koliko blaže on sa mnom postupa nego ja ako lažem? Onaj uništava moje tijelo, a ja ubijam svoju dušu. Rasrđeni moćnik ubija tijelo. "Usta što lažu ubijaju dušu." Ubija tijelo. Ono će umrijeti makar ga nitko ni ne ubije. Dušu koju ne ubija bezboštvo, za vječnost prima istina. Sačuvaj, dakle, što možeš sačuvati. Neka propadne što će se tako i tako negda raspasti.

Odgovorio si. Ipak nisi razglobio izreku da je "svaki čovjek lažac". Odgovori mi i na to. Inače će mu se činiti kako je nešto kazao što svjetuje laž. Iznio je svjedočanstvo iz zakona. Zakonom te sili protiv zakona. U zakonu piše: "Ne reci krivo svjedočanstvo" (Pnz 5,20). Ali isto tako piše u zakonu da je "svaki čovjek lažac".

Obazri se na ono što sam malo ranije spomenuo kada sam riječima kojima sam mogao odredio blaga čovjeka. Krotak je čovjek kojemu se u svakom učinjenome dobru jedino sviđa Bog. Bog mu se ne prestaje dopadati ni u svemu što trpi kao zlo. To, dakle, odgovori onome koji svjetuje da lažeš jer piše da je "svaki čovjek lažac". Neću lagati jer je napisano: "Usta što lažu ubijaju dušu". Neću lagati jer je zabilježeno: "Sve ćeš pogubiti koji govore laž" (Ps 5,7). Neću lagati jer piše: "Ne reci krivo svjedočanstvo". Može pritiscima tlačiti moje tijelo kome se ne dopadam u istini. Ja slušam svoga Gospodina: "Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo" (Mt 10,28).

Bogovi

6. - Kako je, dakle, "neki čovjek lažac"? Ili možda nisi čovjek? Brzo i istinito odgovori: ni čovjek ne bih bio da nisam lažac. Pogledajte: "Gospodin je s neba pogledao na ljudske sinove da vidi da li postoji razuman čovjek koji traži Boga. Svi su se udaljili. Zajedno su postali beskorisni. Nema čovjeka koji čini dobro. Nema ga ni jednog jedinoga" (Ps 13, 2-3). Zašto? Jer su ljudi htjeli biti ljudski sinovi. Ali da bi ih otkinuo od tih bezakonja te ih otkupio, iscijelio, ozdravio i promijenio kao sinove ljudske, dao im je moć da postanu "Božji sinovi" (Iv 1,12). Što je, dakle, čudno? Bili ste ljudi, ako ste bili ljudski sinovi. Svi bijaste ljudi. Bili ste lašci jer je "svaki čovjek lažac".

Pristupa vam Božja milost. Dao vam je moć da postanete Božja djeca. Čujte glas moga Oca koji govori: "Ja rekoh da ste bogovi. Svi ste sinovi Svevišnjega" (Ps 81,6). Budući da su ljudi sinovi ljudski, lašci su ako nisu sinovi Svevišnjega jer je "svaki čovjek lažac". Zaista su Božji sinovi: ako

su djeca Božja; ako su otkupljeni Spasiteljevom milošću; ako su kupljeni skupocjenom krvlju; ako su preporođeni vodom i Duhom Svetim i ako su predodređeni za nebesku baštinu. Već su, dakle, bogovi.

Što laž ima s tobom? Adam je bio jedino čovjek. Krist je čovjek-Bog. On je Bog-stvoritelj svakoga stvorenja. Adam je čovjek. Čovjek Krist je Božji posrednik. Bog-čovjek je jedini Očev Sin. Ti si, eto, daleko od Boga-čovjeka. Bog je gore daleko od čovjeka. U sredini se postavio Bog-čovjek. Spoznaj Krista. Po čovjeku se popni do Boga.

Nevolja

7. Već smo se, dakle, popravili i ako smo što učinili već smo krotki. Ispovijest držimo nepromjenljivom. Ljubimo Božji zakon da umaknemo rečenome: "Jao svijetu zbog sablazni". Recimo nešto o sablaznima kojih je svijet pun. Kako su sablazni učestale, obiluju pritisci. Svijet se pustoši, tijesak se gazi. Hajde, kršćanine, nebeska klico! Na zemlji ste putnici. U nebu tražite grad. Želite se združiti sa svetim anđelima. Shvatite da ste došli da odete. Kroz svijet prolazite. Odlučili ste se za onoga koji je stvorio svijet. Neka vas ne smetu ljubitelji svijeta. Oni ne žele ostati u svijetu. Ali htjeli ili ne prisiljeni su otputovati. Neka vas ne zavedu i ne prevare. Ti pritisci nisu sablazni. Budite pravedni i bit će vam vježbe. Dolazi nevolja. Bit će što želiš: vježba ili osuda. Kakva te nađe, takva će biti. Nevolja je oganj. Ako te zatekne zlatom, skida nečistoću. Nađe li te pljevom, pretvara u prah. Pritisci su obilni, ali mi nisu na sablazan.

Što su sablazni? Oni izriču i one riječi kada nam se kaže: eto što čine kršćanska vremena. To su, eto, sablazni. To ti se zato kaže da prokuneš Krista ako ljubiš svijet. To ti govori tvoj prijatelj, tvoj savjetnik. Dakle, tvoje oko. To ti govori tvoj službenik, tvoj suradnik. On je, dakle, tvoja ruka. Možda ti to kaže i onaj tko te podupire i podiže iz zemaljske poniženosti. Dakle, tvoja noga.

Odbaci, odsijeci i udalji od sebe. Ne pristani. Takvima odgovori kako je odgovorio onaj kome se savjetovalo lažno svjedočanstvo. I ti odgovori. Reci čovjeku koji ti kaže: toliki su pritisci u tvoja kršćanska vremena da se svijet pustoši. Ti uzvrati: to mi je Krist prorekao prije nego se dogodilo.

Ostarjeli svijet

8. - Zašto bi se uznemirivao? Tvoje srce uznemiruju pritisci svijeta kao i lađu gdje je Krist spavao. Razboriti čovječe, evo koji je razlog što se uznemiruje tvoje srce. Evo koji je tome uzrok. Lađa u kojoj spava Krist srce je gdje vjera spava. Kršćanine, što ti se novo govori? Svijet se uništava i propada u kršćanskim vremenima. Zar ti nije rekao tvoj Gospodin da će se razoriti svijet? Zar ti nije rekao tvoj Gospodin da će svijet nestati? Zašto si vjerovao kada je obećavao i smućuješ se kada se ispunjava? Oluja, dakle, bjesni protiv tvoga srca. Boj se brodoloma, probudi Krista.

Apostol kaže: "Krist po vjeri boravi u vašim srcima" (Ef 3,17). U tebi po vjeri prebiva Krist. Prisutna je vjera, prisutan je Krist. Budna vjera, budan Krist. Zaboravljena vjera, Krist spava. Pozovi ga, probudi i reci: "Gospodine, propadamo" (Mt 8, 24-26).

Eto, što nam govore pogani. To nam još i gore kažu loši kršćani. Ustani, Gospodine, pogibosmo. Krist ti uzvraća: neka se probudi tvoja vjera. Što se uzrujavaš? Sve sam ti prorekao. Zato sam prorekao da se - pošto dođu zla - nadaš dobrima te ne smalakšeš u zlu.

Čudiš se što svijet propada? Čudi se što je svijet ostario. I čovjek postoji: rodi se, raste, ostari. U starosti su mnoge nedaće: kašalj, kijavica, krmeljivost, zebnja, umor. Čovjek je, dakle,ostario. Pun je pritužaba. I svijet je ostario. Pun je pritisaka.Da li ti je Bog malo dao što ti je u starosti svijeta poslao Krista da te tada obnovi kada sve propada? Zar ne znaš da je to naznačeno u Abrahamovu sjemenu? Apostol kaže da je Krist Abrahamovo sjeme. Veli: "Ne kaže sjemena kao da ih je mnogo već kao u jednome. I sjemenu tvome koji je Krist" (Gal 3,16).

Ostarjelome se Abrahamu zato rodio sin jer je Krist trebao doći u starosti svijeta. Došao je kada je sve ostarilo i učinio te novim. Sazdana se, stvorena i na propast osuđena zbilja već priklanjala zalasku. Bilo je nužno da je puna muka. Krist je došao da te u poteškoćama tješi i da ti obeća pokoj za vječnost. Ne želi pristajati uz ostarjeli svijet. Također ne odbij da se pomladiš u Kristu koji ti kaže: svijet propada, svijet stari, malakše svijet, muči se staračkim dahtanjem. Ti se ne boj. Tvoja se mladost "obnavlja kao u orla" (Ps 102,5).

9. - Eto, kaže se, Rim u kršćanskim vremenima propada. Rim se možda ne ruši. Možda se bičuje, a ne ubija. Rim se možda kažnjava, ne razara. Možda Rim ne propada ako ne propadaju Rimljani. Neće propasti ako budu hvalili Boga. Propast će budu li hulili. Jer što je Rim ako ne Rimljani? Nije riječ o kamenu i drvetu, o otocima i ogromnim zidinama. To je učinjeno da se negda razori. Kada čovjek gradi, stavlja kamen na kamen. Kada razgrađuje, skida kamen s kamena. Čovjek je učinio, čovjek je razorio. Čini li se Rimu nepravda ako se kaže da pada? Ne čini Rimu već možda njegovu graditelju. Da li utemeljitelju Rima nanosimo nepravdu ako kažemo da se ruši Rim koji je utemeljio Romul? Izgorjet će svijet koji je Bog utemeljio. Ali se ono što čovjek čini ne ruši osim kada Bog hoće. Ako ljudsko djelo ne gine bez Božje volje kada može po ljudskoj volji pasti Božje djelo?

Za te je Bog sazdao svijet koji će propasti. Stoga je i tebe stvorio kao biće koje će umrijeti. Čovjek je ures države. On je stanovnik, ravanatelj i upravitelj države. Došao je da ode. Rađa se da umre. Ušao je da prođe. Proći će "nebo i zemlja" (Mt 24,35). Što je, dakle, čudno ako jednom dođe kraj gradu? Možda nije sada konac grada. Ipak će jednom doći svršetak grada. Ali Rim propada posred kršćanskih žrtava?! Zašto je usred poganskih žrtava izgorjela njegova majka Troja?

Bogovi u koje su Rimljani položili svoju nadu i uopće rimski bogovi u koje pogani staviše nadu odselili su se iz zapaljene Troje da utemelje Rim. Sami rimski bogovi najprije bijahu trojanski bogovi. Izgorjela je Troja. Eneja je ponio bogove što bježe. Štoviše, bježeći je ponio glupe bogove. Sami nisu mogli bježati. Bjegunac ih je mogao ponijeti. U Italiju je došao sa samim bogovim. Rim je utemeljio s lažnim bogovima.

Dugo je ostalo što slijedi. Ukratko spominjem što donose spisi. Njihov svima poznati pisac ovako kaže: "Grad Rim - kako primih - na početku utemeljiše i posjedovahu Trojanci. Oni su kao izbjeglice pod Enejinim vodstvom lutali po nesigurnim postojbinama".

Sa sobom su, dakle, imali bogove. U Laciju su osnovali Rim. Tu su na štovanje postavili bogove koji su se častili u Troji. Njihov pjesnik navodi Junonu koja se srdi na Eneju i trojanske bjegunce pa kaže: "Meni neprijateljski puk prebrođuje tirensku pučinu donoseći u Italiju Ilij i svladane penate". Hoće se reći da u Italiju sobom donosi svladane bogove. Kada su se u Italiju donosili pobijeđeni bogovi, je li to bio božanski znamen ili kob?

Ljubite, dakle, Božji zakon i za vas nema sablazni. Molimo vas, zaklinjemo i potičemo: budite krotki; trpite s onima koji pate; primajte slabe. Neka u ovoj prigodi mnogih putnika, potrebnih, ljudi u nevolji izobilno bude vaše gostprimstvo i neka obiluju vaša dobra djela. Što Krist zapovijeda, neka čine kršćani. Pogani hule svojim zlom.

BRATSKA OPOMENA

Mt 18, 15-18)

Br. 82.

Prutić i stablo

1. - Naš nas Gospodin opominje da uzajamno ne zanemarujemo svoje grijehe. Nije riječ o traženju što bi pokudio nego o gledanju što bi popravio. Kazao je da onaj ima oštro oko te ne može iz oka svoga brata izvaditi trun tko u svome oku ne posjeduje stablo. Kratko ću razjasniti vašoj ljubavi što to znači.

Prutak je u oku srdžba. Deblo je u oku mržnja. Kada mrzitelj prekorava srdita, želi iz oka svoga brata izvući prutić. Ali sprečava ga deblo koje nosi "u svome oku" (Mt 7, 3-5). Prutić je začetak stabla. Stablo što nastaje najprije je prutak. Ako zalijevaš prutić, dovodiš do stabla. Kada zlim sumnjama hraniš gnjev, dovodiš do mržnje.

Gnjev i mržnja

2. - Velika je razlika između grijeha razljućenoga i mrziteljeve okrutnosti. I na svoju se djecu ljutimo. Ali ima li koga tko mrzi svoje sinove? I kod same stoke katkada kakvom dosadom naljućena krava opominje tele što siše, ali ga prihvaća materinjim srcem. Tele, tako reći, proizvodi dosadu kada udara. Ipak ga krava traži ako ga nema.

Djeci uopće ne nalažemo stegu ako se malko ne ljutimo i ne srdimo. Ipak zapt ne bismo pružili ako ne bismo djecu ljubili. Prema tome, ne mrzi svatko tko se ljuti. Kada se čovjek ne bi ljutio, to bi koji put više bio dokaz da je mrzio. Dopusti da se dječak igra u rijeci i da zbog njezine snage pogine. Ako to vidiš i strpljivo dopustiš, mrzio si. Tvoja je strpljivost dječakova smrt. Koliko je bolje ako se srdiš i popraviš nego što dopustiš da dječak propadne jer se nisi ljutio?

Prije svega, dakle, treba izbjegavati mržnju. Greda se mora vaditi iz oka. Posve je pak drugo kada se netko gnjevi na bližnjega te prekorači način u riječi što naknadno u pokajanju poništi, a savim je nešto drugo u srcu čuvati zatvorene spletke. Velika je, napokon, razlika između slijedećeih svetopismaskih riječi: "Zbog srdžbe se uznemirilo moje oko" (Ps 6,8) i onoga

što je onome kazano: "Tko mrzi svoga brata, taj je ubojica" (Iv 3,15). Ogromna je razlika između pomućena i ugašena oka. Trunak uzrujava, deblo uništava.

Svjetlo

3. - Najprije, dakle, sebe uvjerimo kako ono na što smo danas potaknuti možemo dobro obaviti i ispuniti. Riječ je prije svega o tome da ne mrzimo. Jedino onda kada u tvome oku nije brvno ispravno vidiš što god se nalazilo u oku tvoga brata. Trpiš nasilje dok to ne izvadiš iz oka svoga brata. Vidiš da škodi oku tvoga brata.

Svjetlo što je u tebi ne dopušta ti zanemariti svjetlo tvoga brata. Ako si mrzio pa želiš opomenuti, kako ćeš popraviti svjetlo, a sam si ga izgubio? I to je otvoreno reklo isto Pismo gdje kaže: "Tko mrzi svoga brata, ubojica je. Tko mrzi svoga brata još je uvijek u tami" (1 Iv 2,9).

Mržnja je tama. Ne može se dogoditi da prije sebi ne šteti tko drugoga mrzi. Drugoga nastoji izvana ozlijediti, sebe iznutra pustoši. Koliko je pak naš duh važniji od tijela, toliko smo pozvaniji na nj paziti da se ne povrijedi. Svoj duh oštećuje tko mrzi bližnjega. I što može učiniti onome koga mrzi? Što će učiniti? Odnosi novac, ali oduzima li vjeru? Ošteti dobar glas, da li i savjest? Čime god štetio, izvana škodi. Pripazi što sebi šteti. Tko drugoga mrzi, samome je sebi iznutra neprijatelj. Ali kako ne osjeća čime sebi udi, bjesni protiv drugoga. Tim opasnije živi što ne osjeća kako sa sobom zlo postupa. U bijesu je izgubio osjećanje.

Bjesnio je protiv svoga neprijatelja. On se razgolio od toga gnjeva, a ti si postao opak. Velika je razlika između gola i opaka. Neprijatelj je izgubio novac, ti nevinost. Istraži tko je pretrpio veću štetu. Onaj je izgubio što će se i tako izgubiti, a ti si sam sebe izgubio.

Popravljanje

4. - Stoga moramo ljubeći grditi, a ne iz pohlepe štetiti već iz želje popraviti. Kada smo takvi, najbolje ostvarujemo na što smo danas potaknuti. "Ako protiv tebe sagriješi tvoj brat, opomeni ga između sebe i njega samoga". Zašto bližnjega opominješ? Da li zato što te boli jer je sagriješio protiv tebe? Daleko od toga! Ako to činiš iz ljubavi prema sebi, ne činiš

ništa. Ako činiš iz ljubavi prema bližnjemu, odlično postupaš. Iz samih riječi razaberi iz čije ljubavi to moraš činiti: da li iz ljubavi prema sebi ili prema njemu. Krist kaže: "Ako te posluša, dobio si svoga brata".

Čini, dakle, zbog brata da ga dobiješ. Ako ga, djelujući stječeš, znači da bi se izgubio da nisi djelovao. Zbog čega se mnogi ne obaziru na te grijehe već vele: što sam velika učinio? Sagriješio sam protiv čovjeka.

Ne preziri. Sagriješio si protiv čovjeka. Želiš li znati da si grijehom protiv čovjeka propao? Ako te onaj protiv koga si sagriješio opomene između tebe i samoga sebe i ti ga poslušaš, on te je stekao. Što znači da te je stekao? Znači li da bi bio propao da te nije zadobio? Jer kako te je stekao ako nisi propao?

Neka, dakle, nitko ne prezre što griješi protiv brata. Apostol kaže na nekome mjestu: "Tako griješeći protiv braće i ubijajući njihovu slabašnu savjest, griješite protiv Krista" (1 Kor 8,12). To je zato jer smo svi postali Kristovi članovi. Kako ne griješiš protiv Krista kada griješiš protiv njegova dijela?

Brat

5. - Neka, dakle, nitko ne rekne: nisam sagriješio protiv Boga, sagriješio sam protiv brata; protiv čovjeka sagriješih. To je mali grijeh ili nikakav. Možda stoga kažeš da je laki grijeh jer se brzo liječi. Sagriješio si protiv brata. Učini dosta i ozdravio si. Brzo si počinio nešto smrtonosno, ali se odmah našao lijek

Tko se, braćo moja, od nas nada nebeskome kraljevstvu kada evanđelje kaže: "Tko svome bratu rekne da je lud, bit će kriv za pakleni oganj"? Velik je strah, ali vidi ovdje lijek: "Ako na žrtveniku prikazuješ svoj dar i tu se sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi ondje pred oltarom svoj prilog". Bog se ne ljuti što odgađaš položiti svoj prinos. On više tebe traži nego tvoj dar. Ako protiv svoga brata zadržavaš loš duh te sa žrtvom pristupaš Bogu svome, reći će ti: ti si propao. Što si mi donio? Prikazuješ svoj dar, a ti nisi Bogu prinos. Krist više traži onoga koga je otkupio svojom krvlju nego što si ti našao u svome spremištu.

Dakle, "ostavi ondje svoj dar pred oltarom i otiđi se prije pomiriti s bratom i došavši tako, prinesi svoju žrtvu" (Mt 5, 22-24). Ta je, eto, optužba za pakao brzo razriješena. Još ne pomiren bio si osuđen na pakao. Pomiren u sigurnosti na oltaru prinosiš svoju žrtvu.

Nepravde

6. - Ljudi lako nanose nepravde, a teško traže sjedinjenje. Veli: traži oproštenje od čovjeka koga si uvrijedio, od čovjeka koga si povrijedio. Odgovara: neću se ponižavati. Ali poslušaj svoga Boga ako prezireš svoga brata: "Tko se ponizuje, uzvisit će se" (Lk 14,11). Pao si, a ne želiš se poniziti. Velika je razlika između onoga koji se ponizuje i koji leži. Već si oboren i ne želiš se poniziti? Dobro bi rekao da nećeš silaziti da se nisi htio srušiti.

Nemar

7. - To, dakle, mora činiti tko je nanio nepravdu. Što je dužan koji je trpio? Ono što smo danas čuli: "Ako tvoj brat sagriješi protiv tebe, pokaraj ga između sebe i njega samoga". Ako to zanemariš, gori si. Onaj je načinio nepravdu. Čineći nepravdu, samome je sebi zadao tešku ranu. Zar da prezreš ranu svoga brata? Vidiš da propada ili da je propao i zanemaruješ. Gori si šuteći nego on grdeći.

Prema tome, kada netko griješi protiv nas, nadasve se brinimo, ali ne za se. Slavno je ako se nepravde zaborave. Zaboravi svoju nepravdu, a ne ozljedu svoga brata. Dakle, "opomeni ga između sebe i samoga njega". Imaj na umu popravak i oprosti sramu. Možda zbog stida počinje braniti svoj grijeh te onoga za koga želiš da se popravi činiš gorim.

Dakle, "pokaraj ga između sebe i njega samoga. Ako te posluša, dobio si svoga brata". Da nisi to učinio, bio bi se upropastio. Ali "ako te ne posluša", tj. ako svoj grijeh brani kao pravednost, "dovedi sa sobom dvojicu ili trojicu jer svaka riječ stoji u ustima dvaju ili triju svjedoka. Ako ni njih ne posluša, reci Crkvi. Ali ako ni Crkvu ne posluša, neka ti bude kao poganin i carinik". Više ga ne broji u popis svoje braće. Ali neka se ni zbog toga ne zanemari njegovo spasenje. Same neznabošce, tj. nežidove i pogane ne ubrajamo u broj braće, ali ipak uvijek tražimo njihovo spasenje. Čuli smo da Gospodin na to tako potiče i takvom brigom naređuje da je neposredno i ovo dodao: "Uistinu vam kažem: što god budete svezali na zemlji, bit će svezano i na nebu. Što god budete razriješili na zemlji, bit će razriješeno i na nebu".

Počeo si svoga brata imati za carinika. Vežeš ga na zemlji. Ali pazi da pravedno svežeš jer pravednost kida nepravedne okove. Kada si opomenuo i pomirio se sa svojim bratom, razriješio si ga na zemlji. Budući da si ga ne zemlji razriješio, bit će odriješen i na nebu. Mnogo njemu daruješ, a ne sebi. On je sebi mnogo štetio, a ne tebi.

8. - Budući da je istina što prethodi, što znači što govori Salomon i što najprije čusmo danas iz onoga drugoga čitanja? Čuli smo: "Tko prijevarno namiguje okom, ljudima gomila tugu. Tko pak javno kori, stvara mir". (Izr 10,10). Dakle, "tko javno prekorava, stvara mir". Što je s onim "pokaraj ga između sebe i samoga njega"?

Treba paziti da božanske zapovijedi ne budu međusobno suprotne. Smatramo da kod navedenih vlada najveća složnost. Ne mislimo kao neki isprazni koji u zabludi drže da su dva Zavjeta međusobno suprotna u starim i novim knjigama. Po njima, morali bismo smatrati da je izneseno proturječno ukoliko se jedno nalazi u Salomonovoj knjizi, drugo u evanđelju. Neki bi neznalica i opadač božanskih pisama mogao kazati: tu se, eto, protuslove dva Zavjeta.

Gospodin kaže: "Opomeni ga između sebe i njega samoga". Salomon veli: "Tko javno kori, tvori mir". Zar, dakle, Gospodin ne zna što naređuje? Salomon želi razbiti čelo onome tko griješi, a Krist oprašta stidu čovjeka koji se crveni. Ondje piše: "Tko javno kori, stvara mir", a ovdje: "Opomeni ga između sebe i njega", ali ne javno nego u tajnosti i skrovito.

Želiš li spoznati - ma tko na spomenuti način razmišljao - da se međusobno ne isključuju dva Zavjeta ukoliko se ono nalazi u Salomonovoj knjizi, a ovo u evanđelju? Počuj Apostola. Apostol je, jasno, službenik Novoga zavjeta. Poslušaj, dakle, apostola Pavla kako naređuje Timoteju pa mu kaže: "Grešne ukori pred svima da se i drugi boje" (1 Tim 5,20).

Više se ne čini da se Salomonova knjiga sukobljuje s evanđeljem već poslanica apostola Pavla. Salomona bez nepravde stavimo malo na stranu. Poslušajmo Krista i njegova slugu Pavla. Što ti, Gospodine, kažeš? "Ako protiv tebe sagriješi tvoj brat, pokaraj ga između sebe i samoga njega". Apostole, što ti kažeš? "Grešne ukori pred svima da i ostali imaju strah".

Što ćemo činiti? Da li da kao suci slušamo taj spor? Nipošto! Štoviše, podloženi samome sucu kucajmo da izmolimo kako bi nam se otvorilo. Utecimo se pod krila svoga Gospodina Boga. Krist nije svome Apostolu kazao suprotno. U njemu je osobno govorio. Apostol kaže: "Zar želite primiti dokaz onoga tko u meni - Krist - govori" (2 Kor 13,3)?

Krist je u evanđelju. Krist je u Apostolu. Dakle, Krist je oboje kazao: jedno svojim ustima, drugo na usta svoga glasnika. Kada glasnik kaže nešto

kod suda, u spise se ne unosi: to je kazao glasnik već se bilježi da je onaj rekao koji je glasniku naredio što će kazati.

Srce i pismo

9. - Braćo! Dvije navedene zapovijedi tako slušajmo da razumijemo i da se smireni stavimo posred obiju naredaba. Uskladimo se sa svojim srcem i Sveto se pismo neće nimalo razilaziti. Zaista je oboje istinito. Tako je zaista. Ali treba razlikovati te sad jedno, sada drugo činiti. Katkada treba brata prekoriti između sebe i njega, a nekada treba opominjati pred svima da i drugi imaju strah. Ako jednom postupimo ovako, drugi put onako, održat ćemo svetopisamsko slaganje. Nećemo pogriješiti čineći i pokoravajući se.

Ali mi netko kaže: kad ću činiti ovo, kada ono? Pitam da ne bih tada prekorio između sebe i njega samoga kada moram pred svima opomenuti ili da ne karam pred svima kada u tajnosti moram opomenuti.

Popravitelj i izdajica

10. - Brzo će vaša ljubav vidjeti što kada moramo činiti. Samo kamo sreće da ne budemo lijeni! Pazite i pogledajte. Reče: "Ako protiv tebe sagriješi tvoj brat, opomeni ga između sebe i njega samoga". Zašto? Jer je sagriješio protiv tebe. Što znači: sagriješio je protiv tebe. Ti znaš da je sagriješio. Bilo je tajno kada je protiv tebe sagriješio. Potraži skrovitost kada popravljaš što je sagriješio. Ako, naime, sam znadeš da je sagriješio protiv tebe, a želiš ga koriti pred svima, nisi popravljač već izdajnik.

Pripazi kako je pravedni muž Josip koji sumnjaše[27] o ženi velikom dobrostivošću oprostio velikom rugu i prije nego je saznao kako je Marija zanijela. Josip je osjetio da je Marija trudna i znao da joj nije pristupio. Prema tome, preostala je sigurna sumnja u preljub. Ali jer je Josip sam to osjećao i sam znao što o njemu kaže evanđelje? Kaže: "Budući da je Josip bio pravedan muž, ne htjede je ozloglasiti". Muževa bol nije tražila osvetu. Htio je koristiti grešnici, a ne grešnicu kazniti. Pismo veli: "Budući da je

27. Ovdje spominjemo da su neki Oci drukčije govorili o svetome Josipu. Držali su da je Josip bio od početka upućen u Marijino otajstvo. Postao je nemiran jer nije znao koja mu je uloga namijenjena u tom Božjem naumu. O tome ga je Bog prosvijetlio po svome anđelu.

nije htio prokazati, htjede je potajno otpustiti". I dok je Josip o tome razmišljao, evo mu se u snu ukazao anđeo Gospodnji. Otkrio je što se zbilo. Marija nije oskvrnula muževu postelju. Od Duha je Svetoga začela Gospodara njih oboje (usp. Mt 1,19-20).

Protiv tebe je, dakle, sagriješio tvoj brat. Ako samo ti to znadeš, uistinu je jedino protiv tebe sagriješio. Ali ako su mnogi čuli da ti je nanio nepravdu, sagriješio je i protiv njih. Učinio ih je svjedocima svoje opakosti.

Predraga braćo! Kažem što i sami u samima sebi možemo spoznati. Kad netko - a ja to slušam - nanosi nepravdu mome bratu, daleko je od mene da tu nepravdu smatram tuđom. I meni ju je , dakako, nanio. Čak ju je meni više nanio jer je smatrao da se meni to dopada. Dakle: pred ljudima treba koriti što se pred vama počini. Što se skrovitije sagriješi, tajnije se i kara. Rasporedite vremena i Pismo će se slagati.

Javno i potajno

11. - Tako postupajmo. Tako se i mora postupati kad se protiv nas griješi i kada netko griješi, a drugi to ne zna. Moramo skrovito opomenuti i potajno pokuditi. Inače bismo odali čovjeka ako bismo htjeli javno spočitavati. Mi želimo opomenuti i popraviti, što ako neprijatelj traži čuti što će kazniti?

Recimo da biskup zna kako je netko ubojica i to nitko drugi ne zna. Ja želim javno ukoriti. Ti pak tražiš zapisati. Osobno niti odajem niti zanemarujem. U tajnosti opominjem. Prosudbu stavljam pred Božje oči. Strašim okrutnu savjest i savjetujem pokoru. Moramo biti obdareni tom ljubavlju. Radi toga nas nekada ljudi kore da tobože ne prekoravamo. Misle da znamo što ne znamo ili drže kako prešućujemo što znamo.

Ali možda i ja znam što ti znaš.Ipak ne karam pred tobom jer hoću iscijeliti, a ne optužiti. Ima ljudi koji su preljubnici u svojim kućama. Potajno griješe. Katkada nam ih odaju njihove supruge. Najčešće je to iz zavisti, ali koji put i zato što traže spas svojih muževa. Mi ih ne odajemo javno već ih tajno korimo. Gdje se zlo dogodi, neka ondje i ostane. Ipak, onu ranu ne zanemarujmo. Čovjeku koji se nalzi u spomenutome grijehu i koji nosi ranjenu savjest prije svega pokazujemo da je njegova rana smrtonosna. Neki to katkada počine i za to - iz ne znam koje pokvarenosti - ne haju. Također ne znam otkuda za se stječu ništavna i isprazna svjedočanstva te vele: Bog se

ne brine za putene grijehe.

Gdje ostaje što danas čusmo: "Bog sudi razvratnike i preljubnike"? To ti počuj koji boluješ od te bolesti. Čuj što ti Bog kaže, a ne što ti kaže tvoj duh naklon tvojim grijesima ili što ti veli tvoj prijetelj koji je radije tvoj i Božji neprijetelj i koga s tobom veže isti lanac opačine. Slušaj dakle, što kaže Apostol. Kaže: "Neka ženidba bude u časti kod sviju i neka je krevet neokaljan. Bog sudi bludnike i preljubočince" (Heb 13,4).

Posljednji dan

12. - Daj, brate, budi ispravan. Bojiš se da te neprijatelj ne zabilježi, a nije te strah da te Bog sudi? Gdje je vjera? Boj se kada je vrijeme da se bojiš. Sudnji je dan, doduše, daleko, ali zadnji dan svakoga pojedinog čovjeka ne može biti dalek jer je život kratak.I sama je kratkoća uvijek nestalna. Tako ne znaš kada ti je zadnji dan. Danas se popravi za jučer. Sada ti u tajnosti koristi opomena. Govorim javno, a potajno kudim. Udaram na svačije uši, ali se sjedinjujem sa savjestima samo nekih. Kada bih kazao: ej, ti preljubniče, popravi se, možda bih najprije rekao što ne znam. Možda bih nagađao što sam slučajno čuo. Ne velim: ti se, preljubniče, popravi već kažem: popravi se tko god si preljubnik u ovome narodu. Opomena je javna, ali je popravak tajan. Znam da se popravlja tko se pobojao.

Puteni grijeh

13. - Neka u svom srcu ne rekne da se Bog ne brine za tjelesne grijehe. Apostol kaže: "Ne znate li da ste Božji hram i da u vama boravi Božji Duh? Tko oskvrni Božji hram, njega će Bog uništiti" (1 Kor 3, 16-17). Neka se nitko ne vara. Ali možda netko kaže: moj je duh Božji hram, a ne moje tijelo. Čak donosi dokaz: "Svako je tijelo sijeno i svaki tjelesni sjaj cvijet od sijena" (1 Pt 1,24). Nesretna li tumačenja i kažnjiva razmišljanja! Tijelo se naziva sijenom jer umire. Ali što privremeno umire, neće ustati s opačinom.

Želiš li o tome doznati očito mišljenje? Isti Apostol veli: "Zar ne znate da su vaša tjelesa u vama hram Duha Svetoga koga imate od Boga"? Ne prezirite svoje tijelo jer, eto, i "vaša su tjelesa hram u vama Duha Svetoga koga imate od Boga".

Za puteni grijeh nisi mario. Zar ni za to ne mariš što griješiš protiv hrama? Samo je tvoje tijelo u tebi hram Duha Božjega. Vidi već što činiš

od Božjeg hrama. Kad bi odabrao crkvu da među onim zidovima izvršiš preljub, što bi od tebe bilo bezbožnije?Ali upravo si i ti osobno Božji hram. Kao hram ulaziš, kao hram izlaziš, kao hram ostaješ u svojoj kući, kao hram ustaješ.

Pazi što činiš. Pazi da ne uvrijediš stanovnika hrama da te ne napusti te se pretvoriš u ruševinu. Da ne zanemare putene grijehe, Apostol o bludništvu ovo kaza: "Zar ne znate da su vaša tjelesa u vama hram Duha Svetoga koji imate od Boga te niste svoji? Kupljeni ste velikom cijenom" (1 Kor 6,19-20). Ako preziruš svoje tijelo cijeni svoju cijenu.

Uzdisaj

14. - Znam kao što sa mnom zna svaki čovjek koji je malo pomnije razmišljao da se svatko tko se Boga boji popravlja po njegovim riječima. Iznimka je tko misli da mu preostaje dug život. Činjenica je da mnoge ubija što ponavljaju sutra, sutra, a vrata se odjednom zatvore. Vani osteje s gavranovim glasom tko nije posjedovao golubnji uzdisaj. Gavranov je glas: sutra, sutra.[28] Uzdiši kao golub i udaraj grudi. Udaraj se u prsa i izudaran se popravi. Inače će ispasti da savjest ne udaraš već da pesnicama popločavaš zlu savjest te je činiš krućom, a ne ispravnijom. Ne uzdiši isprazním uzdisajem. Možda samome sebi kažeš: Bog mi je obećao oproštenje kada se popravim. Siguran sam. Čitam božansko Pismo: "Onoga dana kada se bezbožni obrati od svojih opačina i bude vršio pravednost, zaboravit ću sva njegova zlodjela" (Ez 18,21-22).

Siguran sam. Kada se budem popravio, Bog će mi dati oproštenje mojih zala. Što ću reći? Hoću li prosvjedovati protiv Boga? Hoću li Bogu reći da ne da oproštenje? Hoću li kazati da navedeno ne piše i da Bog ovo nije obećao? Kada bih to rekao, rekao bih posve krivo. Dobro i pravo govoriš. Bog je tvome popravku obećao oproštenje. Ne mogu nijekati. Ali mi, molim te, reci. Ja, eto, pristajem, dopuštam i priznajem da ti je Bog obećao oproštenje. Tko ti je obećao sutrašnji dan? Gdje čitaš da ćeš primiti oproštenje ako se budeš popravio. Tu mu pročitaj koliko ćeš živjeti.

Kažeš: ne čitam. Ne znaš, dakle, koliko ćeš živjeti. Popravi se i uvijek budi spreman. Ne boj se zadnjega dana kao lopova koji prokopava zid dok spavaš. Bdij i danas se popravi. Zašto ostavljaš za sutra? Život će biti

28. Augustin vrednuje onomatopejski latinsku riječ cras.

dug. Neka je dug i dobar. Nitko dugo ne odlaže dobar objed. Želiš li imati dug i loš život? Ako život bude dug, bolje je da je dobar. Ako bude kratak, dobro je da se dobro provede. Ljudi tako zanemaruju svoj život da jedino hoće imati loš život. Kupuješ ljetnikovac, tražiš dobar. Želiš dovesti ženu, odabireš dobru. Hoćeš da ti se rode sinovi, želiš da su dobri. Radiš čizme, ne želiš loše. Život pak loš ljubiš! Što te je uvrijedio tvoj život te samo njega želiš loša između svih svojih dobara samo ti budeš zao?

Ogledalo

15. - Dakle, braćo moja, kada bih nekoga od vas htio zasebno opomenuti, možda bi me poslušao. Javno vas mnoge opominjem. Svi me hvale, ali me ponetko sluša. Ne volim hvalitelja u riječi, a u srcu preziratelja. Kada hvališ, ali se ne popravljaš, protiv sebe si svjedok. Ako si opak, a sviđa ti se što govorim, sebi se ne sviđaj jer ako se sebi zao ne dopadaš, dopast ćeš se popravljen. Ako se ne varam, to sam rekao prekjučer.

U svim svojim riječima iznosim zrcalo. Nisu to moje riječi. Govorim po Gospodinovoj zapovijedi. Ne šutim jer se Gospodina bojim. Jer tko ne bi odabrao šutnju i nepolaganje računa za vas? Ali teret već primismo. Ne možemo ga ni ne smijemo baciti sa svojih leđa.

Čuli ste, braćo moja, kada se čitala *Poslanica Židovima:* "Pokoravajte se svojim predstojnicima i budite podložni jer oni bdiju za vaše duše. Za vas će polagati račun. Neka to čine s veseljem, a ne tugom. Vama ne koristi" (Heb 13,17).

Kada s veseljem činimo spomenuto? Kada vidimo kako ljudi napreduju u Božjim riječima. Kada radnik s radošću radi na njivi? Kada gleda stabljiku i vidi plod. Isto tako kada motri usjev i na gumnu razgleda obilje plodova. Nije bez razloga radio. Nije bez razloga leđa grčio niti je bez razloga tro ruke. Nije bez razloga podnosio studen i vrućinu.

To je smisao izreke: "Da to čine s veseljem, a ne sa žalošću jer vam ne koristi". Da li je kazano: njima ne koristi? Ne. Rekao je: "Vama ne koristi". Kada spomenuti predstojnici tuguju zbog vaših zala, njima koristi. Sama tuga njima koristi, ali vama ne koristi. Mi ne želimo da nama išta koristi što vama ne koristi. Zajednički, dakle, braćo, dobro izvodimo na Gospodnjoj njivi da se zajedno veselimo nagradi.

BRATOV GRIJEH

Mt 18, 21-22

Br. 83.

Strašna usporedba

1. - Jučerašnje nas je evanđelje opomenulo da ne zanemarujemo grijehe svoje braće: "Ako protiv tebe sagriješi tvoj brat, opomeni ga između sebe i njega samoga. Ako te posluša, stekao si svoga brata. Ne bude li za to mario, uzmi sa sobom dvojicu ili trojicu da svaka riječ stoji u ustima dvojice ili trojice svjedoka. Ako pak i njih prezre, reci Crkvi. Ali ako i Crkvu prezre, neka ti bude kao poganin i carinik" (Mt 18, 17-17). Ulomak što slijedi, a odnosi se na isto, danas smo čuli kada se čitao. Gospodin Isus to kaza Petru. Petar je dodao i zapitao Učitelja koliko će puta oprostiti bratu koji protiv njega sagriješi. Petar je pitao da li bi dostajalo sedam puta. Gospodin mu je odgovodio: "Ne samo sedam puta već sedamdeset puta sedam".[29]

Potom je Isus ispripovjedio užasnu usporedbu. Po njoj je nebesko kraljevstvo slično čovjeku domaćinu koji sa svojim slugama sređivaše račune. Među njima je našao čovjeka koji je dugovao deset tisuća talenata. Gospodar je bio naredio da se proda sve što ima - sva njegova obitelj i on sam - kako bi se vratio dug. Taj je doletio do koljena svoga gospodara i molio ga za odgodu i zaslužio je oproštenje. Gospodar mu se smilovao i - kako čusmo - oprostio mu sav dug. Tako je postao slobodan od duga, ali sluga opačine. Pošto je otišao od lica svoga gospodara, našao je svoga dužnika koji nije dugovao deset tisuća talenata koliko je iznosio njegov dug nego sto denara. Počeo je dužnika daviti i vući te govoriti: "Vrati što si dužan". Međutim, on je onako molio toga sudruga u službištvu kako je i sam molio gospodara. Ali nije takvim zatekao sudruga po službištvu kakvim je on zatekao gospodara. Sudrug mu nije htio oprostiti dug niti je dopustio odgodu. Oborio ga je i vukao da isplati, a sam je bio oslobođen od gospodareva duga.

29. Ovdje spominjemo različitost teksta. Augustin redovito čita "sedam-deset i sedam puta", ali se također susreću inačice koje glase "sedam-deset i sedam puta sedam" ili "sedamdeset i sedam puta sedamputa".

Taj se nije svidio ostalim slugama. Oni su dojavili svome gospodaru što se dogodilo. Gospodar je tražio da taj sluga dođe i rekao mu: "Nepošteni slugo, premda si mi toliko dugovao, smilovao sam ti se i sve sam ti oprostio. Zar nije trebalo da se i ti smiluješ svome sluzi kao što sam se i ja tebi smilovao"? I naredio je da se sve od njega traži što mu je oprostio.

Korisna opomena

2. - Tu je prispodobu Gospodin iznio za našu pouku. Opomenuo je jer htjede da ne propadnemo. Kaza: "Tako će i vama učiniti vaš nebeski Otac ako svatko od vas ne oprosti od svoga srca svome bratu".

Eto, braćo, stanovište je jasno, opomena korisna. Nadasve je potrebita spasonosna poslušnost da se nadasve ispuni. Svaki je čovjek Božji dužnik i za dužnika ima svoga brata. Tko nije Božji dužnik? Samo onaj u kome se ne može naći nikakav grijeh. Tko nema brata za dužnika? Samo onaj protiv koga nije nitko sagriješio. Smatraš li da se itko može naći u ljudskome rodu tko i sam nije nekim grijehom vezan uz svoga brata?

Prema tome, svaki je čovjek dužnik i svatko ima svoga dužnika. Stoga ti je pravedni Bog utvrdio pravilo za tvoga dužnika. Isto će i sam učiniti sa svojim. Dva su milosrdna djela koja nas oslobađaju. Gospodin ih je kratko iznio u evanđelju. Reče: "Oprostite i vama će se oprostiti; dajte i vama će se dati" (Lk 6, 37-38).

"Oprostite i vama će se oprostiti". To se odnosi na oproštenje. "Dajte i vama će se dati". To se odnosi na ostvarivanje dobročinstva. U svezi s oproštenjem: i ti želiš da ti se oprosti što sagriješiš, a imaš nekoga kome i sam možeš oprostiti. U odnosu na činjenje dobra: tebe moli siromah, a ti si kod Boga prosjak. Svi smo Božji prosjaci kada molimo. Stojimo pred vratima velikoga Oca obitelji. Čak padamo nice, ponizno uzdišemo htijući nešto dobiti. I to je sami Bog.

Što od tebe traži siromah? Kruha. A što ti tražiš od Boga? Krista koji kaže: "Ja sam kruh koji s neba siđoh" (Iv 6,51). Želite da vam se oprosti? Oprostite! "Otpustite i vama će se otpustiti". Želite primiti? "Dajte i dat će vam se".

3. - Međutim, poslušajte što u ovome jasnome propisu može uznemiriti. Kod otpusta gdje se moli oproštenje koje oprostitelj duguje može uzrujati što je i Petra uznemirilo. Reče: "Koliko sam puta dužan oprostiti? Je li dosta do sedam puta"? Gospodin kaže da nije dovoljno: "Ne kažem ti sedam puta nego sedamdeset i sedam puta".

Sada ti izbroj koliko je puta protiv tebe sagriješio tvoj brat. Ako uzmogneš doprijeti do sedamdeset i osmoga grijeha te prekoračiš sedamdeset i sedam puta, tada smisli osvetu. Da li baš tako? Istina je što Krist kaže. S tim je upravo tako. Oprostit ćeš ako sagriješi sedamdeset i sedam puta. Ali ako sagriješi sedamdeset i osam puta, da li ti je već dopušteno ne oprostiti? Usuđujem se i osmjeljujem kazati: oprosti ako sagriješi sedamdeset i osam puta. Oprosti - kazah - ako sagriješi i sedamdeset i osam puta. I ako sagriješi sto puta, oprosti. Što uopće govori toliko i toliko puta? Koliko god puta sagriješi, oprosti.

Da li sam se, dakle, odvažio prekoračiti mjeru svoga Gospodina? On je među postavio kod broja sedamdeset i sedam. Ja se, dakle, usuđujem prijeći tu granicu?! Nije istina, nisam se na nešto više osmjelio. Čuo sam kako sami Gospodin govori u svome Apostolu gdje nije unaprijed utanačena ni mjera ni broj. On veli: "I sami praštajte ako tko ima pritužbu protiv nekoga kao što je Bog u Kristu vama oprostio" (Kol 3,13).

Čuli ste način. Ako je Krist tebi oprostio sedamdeset i sedam puta i ako je dotle oprostio, a što bijaše preko toga zanijekao, stavi i ti među i preko toga opraštaj. Ali ako je Krist zatekao tisuće grijeha u grešnika te je sve oprostio, ne otklanjaj milosrđe već traži tumačenje za nevedeni broj. Gospodin nije bez razlike kazao "sedamdeset i sredam puta". Nema uopće grijeha koji ne moraš oprostiti.

Eto, sami onaj sluga čiji se našao dužnik koji mu bijaše dužan dugovaše deset tisuća talenata. Smatram da je deset tisuća talenata - iako je to malo - deset tisuća grijeha. Ne bih želio govoriti o jednome talentu što obuhvaća sve grijehe. Koliko je pak dugovao drugi sluga? Bio je dužan sto denara. Zar to nije više od sedamdeset i sedam? Ipak se Gospodin rasrdio što mu onaj nije oprostio. Ne samo što je sto više od sedamdeset i sedam nego je sto denara možda tisuću asa. Ali što je to u odnosu na deset tisuća talenata?

Pravilo

4. - Budimo stoga spremni oprostiti sve grijehe koji se počinjaju protiv nas ako želimo da se nama oprosti. Ako promatramo svoje grijehe i brojimo što sagriješismo činom, okom, uhom, mišlju i nebrojenim pokretima, ne znam da li bez talenta spavamo. Svaki, dakle, dan molimo i svednevice moleći kucajmo na Gospodnje uši. Svaki dan padajmo nice i govorimo: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima svojim" (Mt 6,12). Koje tvoje duge? Sve ili neki dio? Odgovorit ćeš: sve. Tako i ti oprosti svome dužniku. To, dakle, pravilo postavljaš i taj uvjet izgovaraš. Kada moliš, tim se ugovorom i željom podsjećaš da kažeš: "Otpusti nam kako i mi otpuštamo dužnicima našim".

Kristova rodoslovlja

5. - Počujte, braćo, veliko otajstvo i divnu tajnu. Kada se Gospodin krstio, tu je sveti evanđelist Luka spomenuo njegova pokoljenja. Nevao je kojim je redom, kojim nizom i kojim redoslijedom došlo do onoga rođenja kojim se Krist rodio (usp. 3,21-28). Matej je počeo od Abrahama i silazeći došao do Josipa (usp. Mt 1, 1-16). Luka je stao brojiti uzlazeći. Zašto jedan silazi, a drugi uzlazi? Budući da je Matej isticao Kristovo rođenje kojim je sišao k nama, silazeći je počeo brojiti kada se Krist rodio. Tu je početak uspinjanja. Zato je Luka uzlazeći počeo nabrajati. Brojeći, napunio je sedamdeset i sedam naraštaja.

Od koga je Luka počeo brojiti? Pripazite od koga. Započeo je brojiti od Krista sve do Adama koji je prvi sagriješio i nas rodio s grešnom obavezom. Luka dolazi do Adama i nabraja se sedamdeset i sedam narštaja. Znači da ih je od Krista do Adama - rekosmo - sedamdeset i sedam. I od Adama je do Krista sedamdeset i sedam koljena.

Ako se, dakle, nije mimoišlo nijedno pokoljenje, ne mimoilazi se nikakv grijeh gdje se ne bi trebalo oprostiti. Luka je nabrojio sedmadeset i sedam Isusovih naraštaja. Taj je broj Gospodin preporučio oproštenju grijeha. Luka je počeo brojiti od krštenja gdje se opraštaju svi grijesi.

Tajanstvo broja

6. - Braćo! U tome prigrlite još veće otajstvo. U broju se sedamdeset i sedam nalazi tajna oproštenja grijeha. Toliko se narštaja proteže od Krista do

Adama. Potom malo pažljivije ispitaj tajnovitost samoga broja. Istraži njegova skrovišta. Marljivije kucaj da ti se otvori. Pravednost se sastoji od Božjega zakona. To je istina. Zakon se pak nalazi u deset zapovijedi. Radi toga je onaj sluga dugovao deset tisuća talenata. I deset je zapovijedi napisao Božji prst i narodu predao po Božjemu sluzi Mojsiju.

Onaj je, dakle, bio dužan deset tisuća talenata. Tako zbog broja zakona označava sve grijehe. Onaj pak drugi sluga dugovaše sto denara. To nije manje od onoga broja jer sto puta sto iznosi deset tisuća, a deset puta deset daje sto. Onaj dugovaše deset tisuća talenata, ovaj deset puta deset. Od zakonskoga se broja nije odstupilo. U obojice ćeš naći jedne i druge grijehe. Obojica su dužnici. Obijica plaču za oproštenjem i za nj mole. Samo onaj mali, nezahvalni i opaki sluga ne htjede vratiti što je primio. Nije htio udijeliti što je njemu nedostojnu bilo dano.

Deset i jedanaest

7. - Braćo gledajte! Svatko počinje od krštenja. Izlazi slobodan. Otpušteno mu je deset tisuća talenata. Pošto je izašao, naišao je na slugu, svoga dužnika. Neka, dakle, motri sami grijeh jer je broj jedanaest prekoračenje zakona. Zakon je deseti, grijeh jedanaesti. Zakon je po deset, grijeh po jedanaest. Zašto je grijeh po jedanaest? Stoga što se prelazi preko deset da dođeš do jedanaest. U zakonu je utvrđena mjera. Prekoračenje je grijeh. Kada već prekoračiš deseti broj, dolaziš do jedanaestoga.

Veoma je veliko otajstvo označeno kada bi naređeno da se načini šator. Mnogo je tu brojčano izrečeno u velikome otajstvu. Između ostalih zastora trebaše načiniti jedanaest - a ne deset - od kostrijeti jer kostrijet označuje oproštenje grijeha. Što još više tražiš?

Želiš li znati da broj sedamdeset i sedam sadrži sve grijehe? Sedmerostrukost se obično broji u ime cjeline. Vrijeme se odvija kroz sedam dana i kada se dovrši sedmi dan, opet se vraća na početak da se odvrati isti oblik. Vjekovi prolaze po obrtajima istovjetnoga načina. Ipak se ne odstupa od broja sedam.

Rekao je sve grijehe kada kaza "sedamdeset i sedam puta" jer jedanaest puta sedam iznosi sedamdeset i sedam. Krist je, dakle, htio da se oproste svi grijesi. Unaprijed ih je označio brojem sedamdeset i sedam. Neka nitko ne bude protiv samoga sebe ukoliko ne oprašta. Inače će se biti protiv njega kada moli.

Bog kaže: oprosti i oprostit će ti se. Ali ja sam ranije oprostio. Oprosti i opet. Ako ne oprostiš, vratit ću te natrag i što god sam ti oprostio iznova ću na te staviti. Istina ne laže. Krist ne vara niti se vara. On u nastavku dodaje: "Tako će i vama učiniti vaš Otac koji je na nebesima". Nalaziš Oca. Nasljeduj ga. Ako ga ne želiš nasljedovati, spremaš se na razbaštinjenje. Krist kaže: "Tako će i vama učiniti vaš nebeski Otac ako svatko ne oprosti od svoga srca svojoj braći".

Ne reci jezikom da opraštaš, a srcem to odlažeš. Bog ti pokazuje kaznu i prijeti osvetom. Bog zna gdje govoriš. Tvoj je glas čuo čovjek, ali Bog motri tvoju savjest. Ako kažeš da opraštaš, oprosti. Bolje je kada ustima izjavljuješ i u srcu opraštaš nego da si laskav ustima, a u srcu okrutan.

Neukroćeni dječaci

8. - Dječaci bez stege mole i ne žele da ih tučemo. Kada im želimo nametnuti red, ovako nam se izgovaraju: sagriješio sam, oprosti mi. Eto, oprostio sam, ali dječak opet sagriješi. Oprosti! Oprostio sam. Treći put griješi. Oprosti! I treći put oprostih. Ali ga četvrti put istučem. A on će: zar sam te mučio sedamdeset i sedam puta? Ako tim propisom zaspe strogost stege, uzapćena stega bjesni nekažnjenom opačinom.

Što, dakle, treba činiti? Opominjemo riječima, ali ako treba i šibom. Ipak prijstup oprostimo. Grijeh izbacimo iz srca. Gospodin je zato dodao "iz svojih srdaca" da blagost ne ode iz srca ako se zapt naloži po ljubavi. Što je tako ljubazno kao liječnik koji nosi željeno oruđe? Onaj koji se sječe plače i sječe se. Plače koga pale i pali se. Tu nije u pitanju okrutnost. Daleko od toga da se liječniku spočitava bijes. Bjesni protiv rane da čovjek zacijeli. Ako se rana gladi, čovjek propada.

To, moja braćo, spomenuh da bismo na svaki način ljubili svoju braću koja su sagriješila. Iz svoga srca ne uklanjajmo ljubav prema njima. Kada je potreba, naložimo stegu da zbog raspuštanja zapta ne uveća zloća i da nas ne počnu optuživati radi Boga. Čitano nam je: "Pred svima ukori grešne da drugi posjeduju strah" (1 Tim 5,20).

Ako se razlikuju vremena, navedeno je istinito. Tako se uistinu rješava pitanje. Ako je grijeh tajan, u tajnosti pokaraj. Ali ako je javan i očevidan, javno ukori da se dotični popravi, a ostali boje.

ŽIVOT

Mt 19,17

Br. 84.

Ovaj opstanak

1. - Gospodin je nekome mladiću rekao: "Ako želiš doći u život, opslužuju zapovijedi". Nije rekao: ako želiš doći do vječnoga života nego "ako želiš doći do života". Ipak je obilježio onaj život koji će biti vječni život. Ne preporučujemo na prvome mjestu ljubav prema ovome životu. Ljubi se, naime, i bilo kakvi ovaj život. Ljudi se boje i straše da i taj bilo kakvi život - jadan i bijedan - završi. Stoga valja razgledati i razmisliti na koji način moramo ljubiti vječni život kada se tako ljubi ovaj nevoljni život koji će jednom završiti.

Promotrite, braćo, koliko moramo voljeti život gdje nikada nećeš završiti život. Ljubiš, dakle, ovaj život gdje toliko radiš, trčiš, isplaćuješ dugove, dahćeš. Jedva se dade nabrojiti što je sve nužno u bijednome životu: sijati, orati, saditi vinograde, ploviti, mljeti, kuhati, tkati. I poslije svega moraš dokončati život. Eto što trpiš u ovome nesretnome životu koji ljubiš. I misliš da ćeš uvijek živjeti i da nikada nećeš umrijeti. Čak se ruše hramovi, kamenje i mramor premda su učvršćeni željezom i olovom. Čovjek pak zamišlja da nikda neće umrijeti.

Braćo! Učite tražiti vječni život gdje napomenuto nećete trpjeti nego ćete s Bogom uvijek vladati. Prorok kaže: "Tko hoće život, žudi vidjeti dobre dane" (Ps 33,13). U zlim se danima radije želi smrt nego život. Zar ne čujemo i ne vidimo kako ljudi koji se nađu u nekim poteškoćama i tjeskobama, sukobima i bolestima te vide da trpe ništa drugo ni ne govore osim: Bože, pošalji mi smrt, ubrzaj moje dane?

Nekada dođe bolest. Čovjek se liječi. Dovode se pouzdani liječnici. Obećavaju se darovi. Sama ti smrt kaže: evo me; malo si me prije molio od Boga. Zašto sada želiš da pobjegnem? Nađoh te krivotvoriteljem i ljubiteljem jadnoga života.

Dobri i zli dani

2. - Apostol o danima koje provodimo kaže: "Otkupite vrijeme jer su dani zli" (Ef 5,10). Zar nisu dani zli koje provodimo u ovome raspadljivome tijelu, u tolikome ili pod tolikim teretom raspadljivoga tijela? Tu su: najrazličitije kušnje, ogromne poteškoće, kriva požuda, nikakva sigurnost veselja, mučni strah, pohlepna pohota i suhoparna tuga.

Eto, kako su dani zli. I nitko ne želi dovršiti same zle dane i zato ljudi mnogo mole Boga da dugo žive. Što je dugo živjeti doli dugo se mučiti? Što znači dugo živjeti nego zle dane zlim danima dodavati? Kada djeca rastu, dani im tobože pridolaze. Djeca ne znaju da se smanjuju. Tu je brojenje krivo. Onima što rastu dani radije opadaju nego se uvećavaju. Daj, na primjer, čovjeku koji se rodio osamdeset godina. Koliko živi oduzima se od zbroja. Neupućeni često čestitaju svoje rođendane i rođendane svoje djece. Pametni čovječe, tuga te obuzima ako se u mješini smanjuje vino. Gubiš dane, a ti se veseliš?

Dani su, dakle, zli. Tim su gori što se vole. Tako se ovome svijetu laska da nitko ne želi dovršiti jadni život. Onaj je život pravi i blaženi kada uskrsnemo i kada budemo vladali s Kristom. I bezbožni će uskrsnuti, ali će otići u vatru.

Prema tome, život je samo blaženi život. Blaženi život može biti jedino blaženi gdje su dani dobri. Nisu mnogi već jedan. Po navici se ovoga života nazivlju danima. Onaj dan ne pozna ni izlazak ni zalazak. Poslije onoga dana ne dolazi sutrašnji jer mu ne prethodi ni jučerašnji. Taj dan ili te dane i taj život i pravi život posjedujemo kao obećanje. Plaća je za stanovito djelo. Ako ljubimo nagradu, ne sustanimo pri poslu pa ćemo s Kristom zauvijek vladati.

MLADI BOGATAŠ

Mt 19, 17-25

Br. 85.

Različite zapovijedi

1. - Braćo! Upravo je u našim ušima orilo evanđeosko čitanje koje više priželjkuje slušaoca i izvršitelja nego tumača. Što je jasnije od toga svjetla? "Ako hoćeš doći do života, opslužuj zapovijedi". Što ću, dakle, kazati? "Ako hoćeš doći do života, opslužuj zapovijedi". Tko je tko neće život? A ipak tko je tko želi opsluživati zapovijedi? Ako ne želiš izvršavati naredbe, zašto tražiš život? Ako si lijen za posdao, zašto hitaš nagradi?

Onaj bogati mladić reče da je vršio naređenje. Sada je čuo uzvišenije zapovijedi: "Ako hoćeš biti savršen, jedno ti nedostaje. Idi, prodaj sve što imaš i daj siromasima". Nećeš izgubiti nego ćeš "blago imati na nebu. I dođi, slijedi me". Jer što ti koristi ako učiniš, ali me ne slijediš? Mladić se - kako čusmo - udaljio tužan i sjetan. Posjedovao je mnoga bogastva.

I mi smo čuli što je čuo mladić. Evanđelje, to su Kristova usta. Krist sjedi na nebu, ali ne prestaje govoriti na zemlji. Ne budimo gluhi jer on dovikuje. Ne budimo ni mrtvi jer Krist grmi. Ako nećeš vršiti više, čini niže. Previše ti je teret višega, uzmi makar manji. Zašto si lijen prema obojemu? Zašto se obojem protiviš? Ovo je više: "Prodaj sve što imaš i daj siromasima i slijedi me". Manje je: "Ne ubij, ne preljubi, ne reci krivo svjedočanstvo, ne kradi. Poštuj oca i majku, ljubi bližnjega kao samoga sebe". To čini.

Što ti dovikujem da prodaš svoju imovinu, a ne mogu od tebe postignuti da ne otimaš tuđu? Čuo si: "Ne kradi", a ti otimaš. Pred pogledom te onoga Suca više ne držim za lupeža nego otimača. Oprosti sebi, sebi se smiluj. Ovaj ti život još pruža odgodu. Ne odbaci opomenu. Jučer si bio lupež, ne budi danas. Možda si već i danas bio. Ne budi sutra. Jednom obračunaj sa zlom i za nagradu učini dobro. Želiš imati dobra, a nećeš da budeš dobar. Tvoj je život suprotan tvojim željama. Ako je veliko dobro imati dobar ljetnikovac, koliko je zlo imati zlu dušu?

Tužni bogataš

2. - Rastuženi se bogataš udaljio. Gospodin reče: "Kako je teško da u nebesko kraljevsto uđe tko posjeduje bogastva"! Kako je to teško! Gospodin predloženom usporedbom pokazuje da je to tako teško da je gotovo nemoguće. Sve je nemoguće teško, ali sve teško nije nemoguće. Kako je teško! Počuj usporedbu. Veli: "Zaista vam kažem da je devi lakše proći kroz iglenu rupu nego bogatašu ući u nebesko kraljvstvo". Deva i ući kroz iglenu rupu! Bilo bi nemoguće da je Gospodin rekao buha.

Napokon čuvši to, rastuženi učenici rekoše: "Ako je tako, tko se može spasiti"? Tko od bogatašâ? Siromasi, čujte Krista. Govorim narodu Božjemu. Mnogi ste siromašni. Makar vi shvatite i poslušajte. Koji god se dičete siromaštvom, čuvajte se oholosti da vas ne pobijede ponizni bogataši. Čuvajte se bezboštva da vas ne nadvise pobožni bogataši. Bojte se pijanstva da vas ne nadmaše trijezni bogataši. Ne slavite se siromaštvom ako se ni bogati ne smiju slaviti bogastvom.

Nebeski bogataši

3. - Neka čuju bogati, ako ih ima, neka čuju Apostola: "Naredi bogatašima ovoga svijeta" jer postoje bogataši drugoga svijeta. Siromasi su bogataši drugoga svijeta. Apostoli su bogataši drugoga svijeta. Oni su govorili da "posjeduju sve premda ništa nemaju" (2 Kor 6,10). Da znate o kojim bogatašima govori, Pavao je dodao "ovoga svijeta".

Neka, dakle, bogatši ovoga svijeta čuju Apostola. On kaže: "Zapovijedi bogatašima ovoga svijeta da ne misle oholo". Oholost je prvi crv bogastva. Zli je moljac. Sve grize i pretvara u prah. Dakle, "naredi da ne misle oholo i da se ne uzdaju u nepouzdanost bogastva". Inače ćeš možda zaspati bogat, a ustati siromah. Apostolove su riječi: "Ne uzdati se u nesigurnost bogastva već u živoga Boga".

Lupež ti odnosi zlato. Tko ti odnosi Boga? Što ima bogataš ako nema Boga? Što nema siromah ako ima Boga? Reče: "Ne uzdati se u bogastva već u živoga Boga koji nam sve daje obilato da uživamo". S tim svime i sama sebe daje.

Bogastvo

4. - Ako se, dakle, ljudi ne smiju nadati u bogatsva niti se u njih pouzdavati već u živoga Boga, što će od njih činiti? Čuj što: "Neka budu bogati dobrim djelima". što je to? Apostole, rastumači! Mnogi što ne žele čuti, ne žele shvatiti. Apostole, razjasni! Ne pružaj nejasnoćom govora prigodu za loše djelo. Reci što ćeš reći: "Neka budu bogati dobrim djelima".

Neka čuju, neka shvate. Nije im dopuštena isprika. Neka radije počnu sebe optuživati i govoriti što smo upravo čuli u Psalmu: "Priznam svoj grijeh" (Ps 50,5). Ti reci o čemu je riječ: "Neka budu bogati dobrim djelima". Što znači "neka lako dijele"? Zar se ni to ne razumije? "Neka lako dijele, neka razdjeljuju". Ti imaš, drugi nema. Podjeli da se tebi udijeli. Ovdje podijeli, a ondje ćeš imati udio. Ovdje udijeli kruh pa ćeš i ondje primiti kruh. O kojem se kruhu ovdje govori? O onome koji skupljaš sa znojem i radom iz proklestva prvoga čo-vjeka. Koji je ondje kruh? "Ja sam živi kruh koji s neba siđoh" (Iv 6, 51).

Ovdje si bogat, ali si ondje siromah. Imaš zlata, ali još ne držiš nazočnoga Krista. Razdaj što imaš da dobiješ što nemaš. "Neka budu bogati dobrim djelima, neka daju i dijele".

Djela

5. - Hoće li, dakle, izgubiti svoje blago? Rekao je: "Neka dijele" a ne: neka sve dadu. Neka sebi zadrže koliko je dovoljno, neka zadrže više nego je dosta. Prema tome, dajmo određeni dio. Koji dio? Deseti dio. Desetine davahu pismoznanci i farizeji.

Braćo, stidimo se! Desetinu su davali ljudi za koje Krist još nije prolio krv. Desetinu su davali pismoznanci i farizeji. Ne misli možda da činiš nešto veliko ukoliko lomiš siromahu kruh, a to je jedva tisući dio tvojih dobara. Ipak te ne korim. Barem to čini. Tako sam žedan i gladan da se veselim i tim mrvicama. Ipak neću prešutjeti što je kazao Živi koji je za nas umro. Reče: "Ako vaša pravednost ne bude obilnija nego u pismoznanaca i farizeja, nećete ući u nebesko kraljevstvo" (Mt 5,20).

Taj nas ne gladi. Liječnik je i odlazi do živa. "Ako vaša pravednost ne bude obilnija od pismoznanačke i farizejske, nećete ući u nebesko kraljevstvo". Pismoznanci i farizeji davahu desetinu. Što je? Pitajte sami sebe. Vidite što činite i od kolikoga činite. Vidite što dajete i što sebi ostavljate te što udjeljujete milosrđu, a što pridržavate raskošju. Dakle, "neka lako dijele, udjeljuju; neka sebi za budućnost zgrću dobar temelj da zadobiju pravi život".

Dovoljna količina

6. - Opomenuo sam bogate. Počujte, siromasi. I vi dajite i ne grabite. Dijelite imanje i zauzdajte pohlepe. Istoga, siromasi, Apostola poslušajte: "Zaslužba je velika". Ona je stjecanje dobitka. Veli: "Veliki je dobitak pobožnost s dostatnošću". Svijet imate s bogatima zajednički. S bogatima nemate zajedničku kuću, ali imate zajedničko nebo i zajedničko sunce. Tražite koliko je dosta. Tražite što je dovoljno, a ne više. Ostalo otežava, ne uzdiže. Opterećuje, ne časti.

"Pobožnost i dostatnost velik je dobitak". U prvome je redu "pobožnost". Pobožnost je štovanje Boga. "Pobožnost s dovoljnim! Ništa nismo donijeli na ovaj svijet". Jesi li ovamo nešto donio? Ali ni vi, bogataši, niste ništa donijeli. Sve ste ovdje našli. Sa siromašnima ste se rodili goli. Tjelesna je slabost u obojice zajednička. Zajedničko je civljenje, svjedok bijeda.

Govori siromasima: "U ovaj svijet nismo ništa unijeli, ali ništa ne možemo ni ponijeti. Ako imamo hranu i odijelo, budimo time zadovoljni. Jer koji žele biti bogati (...)" Ne "koji žele postati" već koji to jesu. Koji jesu, neka budu. Čuli su što se na njih odnosi. To je: da budu bogati dobrim djelima; da lako dijele i da pružaju udio. To su čuli bogati.

Čujte koji još niste bogati. "Koji žele postati bogati, zapadaju u iskušenje i zamke te mnoge i štetne želje". Zar se ne bojite? Slušajte što slijedi: "To ljude zaranja u propast i proklestvo". Ne bojiš se? "Pohlepa je korijen svih zala". Pohlepa je htjeti da se bude bogat, a ne već biti bogat. To je pohlepa. Nije te strah utopiti se u propast i proklestvo? Ne bojiš se po-

hote koja je korijen svih zala? Sa svoje oranice čupaš korijen od trna, a da iz svoga srca ne iščupaš korijen zlih požuda? Čistiš svoju njivu odakle tvoj trbuh dobiva plod, a ne čistiš svoje srce gdje boravi tvoj Bog? "Pohlepa je korijen svih zala. Neki su pošli za njom te zastranili od vjere i zapali u mnoge boli" (1 Tim 6, 17-19. 6-10).

Bogati i siromašni

7. - Čuli ste što vam je činiti, čega se bojati, kako se kupuje i čime se priječi nebesko kraljevstvo. Svi se složite u Božjoj riječi. Bog je načinio bogata i siromaha. Pismo kaže: "Bogataš i siromah iziđoše jedan drugome u susret. Gospodin je sazdao obojicu" (Izl 22,2).

"Bogati i siromašni se sastadoše". Na kojem putu? U ovome životu. Rodio se bogati, rodio se siromašni. Sreli ste se zajedno putujući putem. Ti ne pritišći, a ti ne kradi. Ovaj je potrebit, onaj ima. "Gospodin je učinio obojicu". Po onome koji ima pomaže potrebita, a po onome koji nema iskušava onoga koji posjeduje.

Čuli smo, rekli smo. Bojmo se, čuvajmo se, molimo, dođimo.

PRODAJA I SIROMASI
Mt 19,21

Br. 86.

Srce

1. - Evanđelje nas je sadašnjim čitanjem potaknulo da vašoj ljubavi govorimo o nebeskome blagu. Naš Bog nije, kako lakomi nevjernici misle, htio da izgubimo svoj imetak. Uvjet je da se dobro shvati, pobožno vjeruje i vjerno razumije što nam se naređuje. Bog nam nije zapovjedio da blago izgubimo već nam je pokazao mjesto gdje ćemo ga pohraniti. Svatko samo razmišlja o svome blagu i stanovitom putanjom srca slijedi svoja bogastva.

Ako se, dakle, blao zakopa u zemlju, srce traži što je dolje. Ali ako se smjesti u nebo, srce će biti gore. Kada bi kršćani htjeli činiti ono što su - znaju - rekli! Ali ni svi koji to čuju, ne razumiju. Tko, prema tome, srce želi imati gore, neka tu stavi što ljubi. Neka, tijelom postavljen na zemlju, srcem obitava s Kristom. I kao što je Crkvu pretekla njezina Glava, neka kršćaninu prethodi njegovo srce. Udovi će poći kamo je prethodio Krist-glava. Tako će ponovno uskrsnuli ići onamo kamo je sada prethodilo čovječje srce. Odovud, dakle, idemo dijelom kojim možemo. Slijedit će naša cjelina kamo je prethodno pošlo nešto naše. Zemaljski je dom raspadljiv. Kamo kanimo doći, prethodno otputujmo.

Učitelj

2. - Čuli smo nekoga bogataša pitati od dobroga Učitelja savjet kako se postiže vječni život. Veliko bijaše što je ljubio, a prosto što nije htio prezreti. Pokvarenim je srcem slušao onoga koga je već nazvao dobrim Učiteljem. Većom je ljubavlju prema prostome izgubio posjed ljubavi. Da nije htio postići vječni život, ne bi tražio savjet o posjedovanju vječnoga života.

Braćo! I onaj je rekao da je Krist dobri Učitelj. Zašto je, dakle, prezreo njegove riječi koje su za nj uzete iz vjerna nauka? Zar je Krist dobar Učitelj prije nego poučava, a loš pošto je poučio? Prije nego je poučio nazvan je dobrim. Bogataš nije čuo što je htio već je čuo što je morao. Došao je sa željom, ali je otišao žalostan. Što bi bilo da mu je rečeno da izgubi što ima kada se žalostan udaljio jer mu je kazano da dobro čuva što ima?

Isus je kazao: "Idi, prodaj sve što imaš i daj siromasima". Možda se bojiš da ne izgubiš? Vidi što slijedi: "I imat ćeš blago na nebu". Možda bi za čuvara svoga blaga postavio kakvoga slugu. Čuvar će tvoga blaga biti tvoj Bog. Što je dao na zemlji, čuva na nebu. Možda onaj bogati mladić ne bi krzmao Kristu povjeriti što posjedovaše. Rastužio se jer mu je rečeno "daj siromasima". Kao da je rekoa u svome srcu: da si kazao - daj meni, ja ću to čuvati u nebu, ne bih sumnjao dati svome Gospodinu, dobrome Učitelju. Ali si rekao: "Daj siromasima".

Lihvar

3. - Neka se nitko ne boji udijeliti siromasima. Neka nitko ne misli da prima čiju ruku vidi. Prima koji je naredio da dadeš. To ne govorimo iz svoga srca niti po ljudskome nagađanju. Krista čuj. On te opominje i sigurnost ti zapisuje. Veli: "Ogladnjeh i dao si mi jesti". Pošto su bile nabrojene njihove usluge, dotični su odgovorili: "Kada smo te vidjeli gladna"? Isus je uzvratio: "Kada ste jednome od mojih najmanjih učinili, meni ste učinili".

Prosjak prosi, ali prima bogati. Daješ onome koji potroši, prima onaj koji uzvraća. Neće vratiti što prima. Htio je da se posudi uz kamate. Više obećaje nego si dao. Sada iznesi na vidjelo svoju škrtost i misli da si kamatnik. Da si to uistinu, Crkva bi te prekorila. Bio bi pobijen Božjom riječju. Sva bi se tvoja braća nad tobom zgražala kao nad okrutnim lihvarom koji želi steći od tuđih suza. Budi novčar. Nitko ti ne priječi. Žališ dati siromahu koji će plakati kada bude vraćao. Daj sposobnome koji potiče da primaš što obećaje.

Vjerovnik

4. - Daj Bogu i s Bogom se dogovori. Daj Bogu da čak po ugovoru primiš. Na zemlji si zasigurno tražio svoga dužnika. I on je tražio ali ondje gdje se sakrio od tvoga lica. Išao si sucu i rekao: zapovjedi onome mome dužniku da se sa mnom nagodi. Kada je to čuo, otišao je. Ne traži ni da te pozdravi. Njemu si možda potrebitu posudbom pružio spasenje.

Imaš, dakle, kome ćeš dati. Daj Kristu. On te hotimice susreće da primiš iako se čudiš da je od tebe nešto primio. Sam će postavljenima zdesna kazati: "Dođite, blagoslovljeni Oca moga". Kamo? "Dođite, primite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od početka svijeta". U ime čega? "Bio sam

gladan i dali ste mi jesti. Bio sam žedan i dali ste mi piće. Bijah gol i obukli ste me. Bijah gost i uzeli ste me, bolestan i u zatvoru i posjetili ste me". Oni će: "Gospodine, kada te vidjesmo"?

Što je to? Dužnik se dogovara, vjerovnici ispričavaju. Vjerni dužnik neće da se oni prevare. Sumnjate da ćete primiti? Primih, a ne znate? Odgovara kako je primio: "Kada ste jednome od mojih najmanjih učinili, meni učiniste" (Mt 25, 34-40). Nisam osobno primio. Primio sam preko svojih. Što se njima dalo, meni je došlo. Budite sigurni, niste izgubili. Na zemlji ste pred sobom imali nesposobne. U nebu imate sposobna. Kaza: ja primih pa ću i vratiti.

Zemaljsko i vječno

5. - Što sam primio, a što vraćam? Reče: "Bio sam gladan i dali ste mi jesti". Uzeo sam zemlju, dat ću nebo. Primo sam vremenito, vratit ću vječno. Dobio sam kruh, dat ću život. Recimo čak i ovo: kruh sam primio, kruh ću dati; piće sam primio, piće ću dati; gostoljublje sam primio, dat ću kuću; u bolesti sam pohođen, dat ću zdravlje; u zatvoru sam pogledan, dat ću slobodu. Kruh koji ste dali mojim siromasima, potrošio sam. Kruh koji ću ja dati krijepi, ali se ne smanjuje. Neka nam, dakle, kruh dade onaj kruh koji je sišao s neba. Kada dade kruh, dat će sama sebe.

Što si htio kada si lihvario? Htio si dati i primiti novac, ali manje dati, a više primiti. Bog kaže: ja ću ti sve nabolje izmijeniti što si dao. Ako dadeš libru srebra, a primiš libru zlata, kolikom ćeš radošću to prigrabiti?

Promotri i pitaj škrtost. Dao sam libru srebra, natrag primam libru zlata. Gdje je sličnost između srebra i zlata? Ili još više koja je sličnost između zemlje i neba? Ovdje ćeš ostaviti i zlato i srebro. Ti pak nećeš ovdje trajno ostati.

I drugo ću dati i više ću dati. I bolje ću dati i vječno ću dati. Braćo, naša se pohlepa tako kroti što se raspali ona druga koja je sveta. Što vas općenito priječi da ne činite dobro, loše se na vas obraća. Hoćete služiti dvjema zlim gospodaricama i ne priznajte dobroga Gospodara. Koji put srce zapremaju dvije gospodarice. One zloga slugu koji je dostojan da takve služi vuku prema suprotnome.

Dvije gospodarice

6. - Katkada čovjeka zaposjednu dvije suprotne gazdarice: škrtost i raskoš. Škrtost govori: čuvaj, a rasipnost: razdaj. Što hoćeš učiniti kao podanik dviju gospodarica koje različito naređuju i traže? Obje imaju svoje nagovore. I kada počneš otkazivati posluh i ići u svoju slobodu, one laskaju jer ne mogu zapovijedati. Čak se više treba čuvati njihovih ulagivanja nego naredaba.

Što govori škrtost? Čuvaj za se i svoju djecu. Ako ustrebaš nitko ti neće dati. Ne živi za neko vrijeme. Brini se za budućnost. Raskoš pak kaže suprotno: živi dok živiš; dobro čini sa svojom dušom. I kada ne znam, umrijet ćeš. Ne znaš da li će posjedovati kome ostaviš. Ti uzimaš i otkidaš od svoga grla. Kada umreš, onaj možda ni čašu neće staviti na te ili ako je možda stavi, sam će se opiti. Tebi neće kanuti ni jedna kap. Stoga dobro postupaj sa svojom dušom kada možeš i dok možeš. Škrtost je naređivala: čuvaj za se, brini se za kasnije, a rasipnost: razdaj, čini dobro sa svojom dušom.

Otkupitelj

7. - Slobodni i pozvani na slobodu, neka ti se zgadi! Neka ti je ogavno robovanje takvim gazdaricama. Priznaj svoga Otkupitelja i svoga Oslobodítelja. Njemu služi. Lakše naređuje, ne zapovijeda suprotno. I više se usuđujem kazati. Protivno naređivahu škrtost i rasipnost. Stoga ne možeš služiti objema. Jedna govoraše: čuvaj za se i brini se za budućnost. Druga reče: daj, dobro čini sa svojom dušom.

Neka pristupi tvoj Gospodin. Reći će isto. Tvoj Otkupitelj neće govoriti suprotno. Ako nećeš, njegovoj kući nije nužan tko služi preko volje. Počuj svoga Otkupitelja, poslušaj svoju cijenu. Došao je otkupiti, krv je prolio. Bio si mu skup. Veoma te skupo kupio. Priznaješ da te otkupio, vodi računa čime je otkupio.

O drugim manama što oholo u tebi vladaju šutim. Služio si bezbrojnim zlim gospodaricama. Spomenuo sam dvije koje naređuju proturječno i vuku na protivne strane. To su šktost i rasipništvo. Otrgni se od njih, dođi svome Bogu. Ako si bio sluga opačine, budi sluga pravednosti. Iste riječi koje ti govorahu i suprotno naređivaše čuješ od svoga Gospodina. On ne zapovijeda protuslovno. Gospodin ne otklanja njihove riječi već im oduzima vlast.

Što ti je govorila škrtost? Čuvaj za se, brini se za budućnost. Ne mijenja se riječ, čovjek se mijenja. Ako ti se dopada, sada usporedi savjetnika. Ono je škrtost, ovo pravednost.

Škrtost

8. - Razglobi suprotnosti. Škrtost kaže: čuvaj za se. Recimo da si voljan poslušati. Pitaj gdje ćeš čuvati. Škrtost će ti pokazati utvrđeno mjesto, obzidanu spavaonicu, željeznu škrinju. Sve učvrsti. Ali će lopovski sluga možda provaliti i u unutrašnjost. Brinući se za svoj novac, bojat ćeš se za svoj život. Dok možda mnogo čuvaš, onaj koji kani ugrabiti razišlja i o ubojstvu. Naposljetku, svoje blago i svoje odijelo zaštitiš protiv lupeža. Zaštiti ih protiv rđe i moljca! Što ćeš učiniti? Ne odnosi neprijatelj koji je vani već troši neprijatelj koji je unutra.

Bogataška djeca

9. - Škrtost, dakle, nije dala dobar savjet. Zapovjedila je, eto, da čuvaš, a nije našla ni dala mjesto gdje bi čuvao. Neka kaže i ono što slijedi: brini se za budućnost. Kolika je ta budućnost? Malo nesigurnih dana. Veli: brini se za kasnije. To govori čovjeku koji možda ni sutra neće biti na životu. Ali, eto, živi kolio misli škrtost, a ne koliko pokazuje, uči i vjeruje. Neka živi koliko zamišlja. Ipak će ostarjeti i dokrajčiti. I kao zgrčen starac, oslonjen na štap traži dobitak i sluša kako škrtost govori: brini se za budućnost.

Koju budućnost? Starac već izdiše. Škrtost govori i veli: radi tvoje djece. Kamo sreće da imamo starih koji nisu škrti! Recimo da ni djece nemaju. Škrtost ne bi prestajala ni njima - i takvima koji nikakvom slikom pobožnosti ne osporavaju njezinu opakost - govoriti da se brinu za budućnost. Ali se oni brzo crvene od stida.

Pogledajmo stare koji imaju djece. Da li su sigurni da će njihova djeca posjedovati što ostave. Dok žive, neka motre sinove drugih ljudi. Jedni su što su imali ostavili tuđim nepoštenjima. Drugi su što su posjeđovali potrošili vlastitom opačinom. Tako bogataška djeca ostaju bez blaga. Čuvajte se da se rodite kao sluge škrtosti!

Kaže se: Ovo će posjedovati moja djeca. Nesigurno je. Ne kažem da je krivo. Što činiš, nije sigurno. Uostalom, učini sigurno. Što želiš djeci osta-

viti? Što si za se stekao. Što si stekao, jamačno nije ostavljeno. To imaš. Ako si ti mogao imati što se tebi nije ostavilo, i oni će moći imati što ti ne ostaviš.

Budućnost

10. - Pobijeni su savjeti škrtosti. Ali isto govori Gospodin. Sada govori pravednost. Riječi će biti iste, ali misao nije ista. Tvoj Gospodin kaže: čuvaj za se, brini se za budućnost. I njega pitaj: gdje ću čuvati? "Imat ćeš bogastvo na nebu". Tu ne dolazi lupež niti moljac izjeda. Za koliku ćeš budućnost čuvati? "Dođite, blagoslovljeni moga Oca, primite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od postanka svijeta". Sam kraj izreke pokazuje koliko dana traje to kraljevstvo. Najprije je kazao o lijevima: "Oni će tako otići u vječni oganj". Potom veli za desne: "Pravedni će otići u vječni život" (Mt 25, 34-36).

To znači brinuti se za budućnost. To je ono kasnije koje ne posjeduje ništa naknadno. U njega su dani bez kraja. Nazivaju se danima i naziva se dan. Netko kaza: "Da stanujem u domu Gospodnjem u duljini dana (...)" (Ps 22,6). To je kazao o onim danima. Nazvan je i danom: "Ja sam te danas rodio" (Ps 2,7).

Njemu su dani jedan dan jer više nema ni vremena. Tome danu jučerašnji ne prethodi niti ga sutrašnji isključuje. Brineš se, dakle, za ono što je uistinu zadnje. Te se riječi ne razlikuju od riječi koje govoraše škrtost. Ipak je škrtost uništena.

Potomstvo

11. - Preostaje da kažeš: što ću učiniti sa svojim sinovima? Počuj i za to savjet svoga Gospodina. Ako ti tvoj Gospodin rekne: bolje ja razmišljam koji sam stvorio nego ti koji si rodio, možda nećeš imati što odgovoriti. Ali si motrio onoga bogataša koji je tužan otišao i u evanđelju bio prekoren. Sebi možda veliš: onaj je bogataš učinio zlo jer nije sve prodao i dao siromasima prmda nije imao djece. Ja pak imam djece. Imama za koga ću čuvati. I u toj je slabosti uza te tvoj Gospodin. Po njegovu bih se milosrđu usudio kazati i smio bih nešto reći, ali ne od svoje preuzetosti nego radi Gospodnjega smilovanja.

Čuvaj svojoj djeci, ali me poslušaj. Recimo - to je ljudski - da je nekoga ostavio neki od njegovih sinova. Pripazite, braćo, pripazite! Škrtost nema isprike ni ovdje ni u budućemu vijeku. To je, eto, ljudski. To ne želimo nego tražimo primirjene. Neki se kršćanin udaljio. Izgubio si sina kršćanina. Ipak ga nisi izgubio već unaprijed poslao. On nije preminuo već otišao. Pitaj svoju vjeru. I ti ćeš, zacijelo, onamo otići kamo je on prethodio. To ukratko kazujem. Smatram da na to neće nitko prigovarati.

Da li tvoj sin živi? Pitaj svoju vjeru. Ako, dakle, živi, zašto njegova braća prisvajaju njegov dio? Reći ćeš: zar će se vratiti i zaposjesti? Prema tome, neka se onamo pošalje kamo je on prethodio. On ne može doći do svoga imutka, ali njegov imutak može doći do njega. Promotri s kime je. Kada bi tvoj sin kao vojnik služio na dvoru i postao carev prijatelj pa ti rekao: tu prodaj moj dio i pošalji mi, da li bi što mogao na to kazati? Tvo je sin sada s Vladarom svih careva i s Kraljem svih kraljeva i s Gospodarom svih gospodara. Pošalji mu!

Ne kažem da je njemu potrebno. Gospodin kod koga je tvoj sin na zemlji je potrebit. Ovdje želi primiti što daje na nebu. Kako neki škrci običavaju činiti i ti izvrši prijenos. Daj putnicima što ćeš primiti u domovini.

Loš nauk

12. - Uostalom, o tebi se ne veli ništa. Govorim o tvome sinu. Kolebaš se svoje dati, ali se kolebaš i tuđe vratiti. Zacijelo ćeš se osvjedočiti da nisi čuvao za svoje sinove. Eto, na daješ svojim sinovima jer im oduzimaš. Ovome zaista oduzimaš. Zašto si nedostojan prihvatiti? Zar zato što živi s dostojnijim? Bio bi u pravu kada onaj s kim živi ne bi htio primiti. Već je bogat za tvoj dom ako je bogat za božansku kuću.

Prema tome, daleko od toga da ti kažem: daj što imaš. Velim ti: vrati što si dužan. Ti pak kažeš: imat će njegova braća. Opako učenje! Učiš svoje sinove da žele smrt svojoj braći. Ako imaju biti bogatiji za imutak svoga preminuloga brata, pogledaj kako će se gladati u tvojoj kući. Što ćeš, dakle, učiniti? Dijeliš baštinu i učiš ubistvo?

Krist kao brat

13. - Ipak ne želim govoriti o onome koji je umro da se ne učini kako prijetim ljudskim propastima. Bolje je da na neki način govorimo o sretni-

jem. Ne kažem: imat ćeš jednoga sina manje. Računaj da imaš jednoga više. Sa svojim sinovima načini mjesta Kristu. Neka tvoj Gospodin pristupi tvojoj obitelji. Neka tvoj Stvoritelj pristupi tvome potomstvu. Neka tvoj brat pristupi broju tvojih sinova. Premda je u pitanju ogromna razlika, Krist se udostojao biti i bratom. I makar je u Oca jedini, htio je imati subaštinike. Eto, kako je širok. Zašto si ti tako neplodan? Imaš dva sina, njega broji kao trećega; imaš tri sina, neka se broji kao četvrti; imaš pet sinova, neka se nazove šestim; imaš deset sinova, neka on bude jedanaesti.

Ne želim više dodavati. Svome Gospodinu sačuvaj mjesto jednoga sina. Što budeš dao svome Gospodinu, koristit će tebi i tvojim sinovima. Što zlo čuvaš svojim sinovima, štetit će tebi i sinovima. Dat ćeš jedan dio koji držiš dijelom jednoga sina. Smatraj da si jednoga više rodio.

Savjet

14. - Moja braćo! Je li to veliko? Pružam savjet. Zar vežem grlo? I Apostol tako kaže: "To govorim za vašu korist, a ne da vam postavim zamku" (1 Kor 7,35).

Mislim, braćo, da je sitna i laka misao zamisliti da Otac koji ima sinove ima još jednoga sina. Lako je uspoređivati posjede koje imaš zauvijek i ti i tvoji sinovi. Tu škrtost nema što reći. Kod tih ste riječi vikali. Govorite protiv škrtosti. Neka vas ne svlada i neka u vašim srcima ne vrijedi više nego vaš otkupitelj. Neka u vašemu srcu ne vrijedi više nego onaj koji opominje da srca imamo gore. Dakle, ostavimo sada škrtost.

Rasipnost

15. - Što kaže raskoš? Što? Kaže: dobro čini sa svojom dušom. I Gospodin, evo, kaže: sa svojom dušom čini dobro. Što ti govoraše rasipnost, govori ti i pravednost. Ali i tu vidi kako se govori. Ako sa svojom dušom želiš dobro činiti, pogledaj onoga bogataša koji je po savjetu rasipnosti i pohlepe htio činiti dobro sa svojom dušom. Rodila mu zemlja i nije imao gdje pohraniti svoje plodove. Govorio je: "Što ću učiniti? Nemam gdje bih skupio. Nađoh što ću uraditi. Srušit ću stara spremišta i sagraditi nova. Napunit će ih i reći svojoj duši. Imaš mnogo dobara. Uživaj"! Počuj savjet protiv raskoši: "Luđače, ove će se noći oduzeti tvoja duša od tebe. Čije će biti što si pripravio" (Lk 12, 16-20)? Kamo će ići duša koja će se od njega uzeti? Te se noći oduzima, a on ne zna kamo će ići.

Oholi bogataš

16. - Pogledaj drugoga raskošnog i oholog bogataša. Svaki se dan sjajno gostio i oblačio u grimiz i svilu. Čiroviti siramah ležaše pred vratima. Uzalud je čeznuo za mrvicama s bogataševa stola. Pse je hranio čirevima, a njega bogataš nije hranio. Obojica su umrli. Jedan je od njih ukopan. Što je kazano o drugome? "Anđeli su ga odnijeli u Abrahamovo krilo". Gleda bogataš siromaha ili točnije siromah gleda bogataša. S prsta žudi kap vode na svoj jezik od onoga koji je želio mrvice s njegova stola.

Usud se zaista promijenio. Umrli bogataš to uzalud govori. Ali to ne čujmo uzalud mi koji živimo. I onaj je bogataš htio da ga pozovu do višnjih, ali mu to nije bilo dopušteno. Također je htio da se netko od mrtvih pošalje njegovoj braći. Ni to mu nije bilo dopušteno. Nego što mu bi rečeno? "Ondje imaju Mojsija i proroke". A on će: "Neće poslušati ako ne dođe netko od mrtvih". Kaza mu Abraham: "Ako ne slušaju Mojsija i proroke, neće vjerovati niti ako tko dođe od mrtvih" (Lk 16, 19-31).

Glas i ruka

17. - Raskoš je napokon zborila o davanju milostinje i o konačnome stjecanju dušina počinka kao i o tome da dobro činimo sa svojom dušom. Ali je o istome govorio Mojsije kao i proroci. Čujmo to dok živimo. Na drugome će svijetu to željeti da čuje tko je to prezreo kada je čuo. Zar čekamo da tko uskrsne od mrtvih te nam rekne da činimo dobro sa svojom dušom? Već se i to dogodilo. Nije uskrsnuo tvoj otac nego je usksnuo tvoj Gospodin. Njega poslušaj, primi dobar savjet.

Ne štedi svoje blago. Daj koliko možeš. Glas raskoši moli, a Goaspodnja se riječ zbila. Udijeli koliko možeš. Dobro čini sa svojom dušom da se ove noći ne uzme.

Imate, mislim, u Kristovo ime govor o davanju milostinje. Taj vaš pohvalni glas Gospodin prima ako uz to vidi i ruke što posluju.

RADNICI U VINOGRADU

Mt 20, 1-16

Br. 87.

Ratar

1. - Iz svetoga ste evanđelja čuli usporedbu koja je u skladu sa sadašnjim remenom. Riječ je o onima koji posluju u vinogradu. Sada je, naime, doba prave berbe. Ali je sad i duhovna berba gdje se Bog veseli plodu svoga vinograda.

Mi Boga štujemo, a on nas obrađuje. Ipak Boga ne častimo tako da njega čašćenjem činimo boljim. Boga štujemo kalanjanjem, a ne obrađivanjem. Bog pak nas obrađuje kao težak njivu. Time, dakle, što nas obrađuje, čini nas boljima jer i seljak obrađivanjem oranicu poboljšava. Bog u nama traži u tome plod što ga štujemo. Božje je obrađivanje prema nama to što ne prestaje svojom riječju čupati zlo sjemenje iz naših srdaca. Kao plugom otvara naše srce. Sadi sjeme zapovijedi i očekuje plod pobožnosti. Kada to obrađivanje našega srca tako prigrlimo da Boga dobro častimo, nismo nezahvalni svome rataru već uzvraćamo plodom koji ga raduje. Naš plod Boga ne čini bogatijim, ali nas čini blaženijima.

Njiva

2. - Čujte, eto, da nas - kako rekoh - Bog obrađuje. Da mi Boga štujemo, nije vam potrebno dokazivati. Svakom je čovjeku u ustima da ljudi časte Boga. Kada slušatelj čuje da Bog obrađuje ljude kao da se prestraši. Ljudi, naime, obično ne kažu da Bog obrađuje ljude već da ljudi štuju Boga. Prema tome, moram vam dokazati da Bog obrađuje ljude. Inače bi se moglo pomisliti da smo kazali riječ bez stege. Tko god bi u svome srcu raspravljao protiv nas, osudio bi nas i ne znajući što smo rekli.

Ovo je, dakle, predloženo da vam se pokaže: Bog nas, kako već rekoh, obrađuje kao njivu da nas učini boljima. Gospodin je rekao u evanđelju: "Ja sam loza. Vi ste mladice. Moj je Otac ratar" (Iv 15, 5.1).

Što radi poljodjelac? Pitam vas koji ste poljodjelci: što radi zemljoradnik? Mislim da obrađuje zemlju. Ako je, dakle, Bog Otac ratar, ima njivu i obrađuje svoju oranicu te od nje očekuje urod.

Vinograd

3. - Bog je posadio vinograd i dao ga - kako kaže sami Gospodin Isus Krist - u zakup seljacima koji će mu u određenim vremenima uzvraćati plodom. Poslao je k vinogradarima svoje sluge da traže vinogradsku najamninu. Ali seljaci su sluge zasuli pogrdama, a neke i ubili. Odbili su dati plod. Gospodar je poslao druge sluge. Pretrpjeli su isto.

Reče onaj domaćin, obrađivač svoje zemlje, zasađivač i iznajmitelj svoga vinograda: "Poslat ću jedinoga svoga sina. Možda će se barem njega bojati. I posla svoga sina". Zakupnici rekoše u sebi: "To je baštinik. Dođite, ubijmo ga i baština će biti naša". I ubiše sina i baciše izvan vinograda. Kada dođe gospodar vinograda što će učiniti s onim zlim zakupnicima? Odgovor je: "Zle će zlo pogubiti i svoj će vinograd dati u zakup drugim težacima koji će mu plodom uzvratiti u svoje vrijeme" (Mt 21, 33-41).

Vinograd je posađen kada je Zakon položen u židovska srca. Poslani su proroci. Tražili su plod, njihov dobar život. Židovi su proroke zatrpali psovkama i ubijali ih. Poslan je i Krist, jedini domaćinov Sin. Židovi su ubili i samoga baštinika i stoga izgubili baštinu. Bog im je nasuprotno okrenuo zli savjet. Ubili su da posjeduju, ali su izgubili jer su ubili.

Plaća

4. - I sada ste iz svetoga evanđelja čuli usporedbu kako je "nebesko kraljevstvo slično domaćinu koji je izašao unajmiti radnike za svoj vinograd". Izašao je ujutro i unajmio koje nađe. S njima se za plaću pogodio po denar. Izašao je i o trećoj uri. Našao je druge i doveo na posao u vinograd. Isto je učinio šestoga sata. Ponovio je isto devete ure. Također je izišao i jedananestoga sata, skoro pod konac dana. Našao je neke nezaposlene gdje stoje i rekao im: što tu stojite? Zašto ne radite u vinogradu? Jer nas nitko nije unajmio. Reče: dođite i vi pa što bude pravedno dat ću vam. Pogodio se po denar. Ovi koji su imali raditi samo jedan sat kako su se mogli nadati denaru? Ipak su se radovali da će nešto dobiti. I oni su dovedeni na jedan sat.

Dan se ugasio. Domaćin naredi da se svima dade plaća: od zadnjih do prvih. Počelo se naplaćivati od onih koji dođoše o jedanaestome satu. Zapovjedi da im se dade denar. Kada su oni koji dođoše o prvoj uri vidjeli da su posljednji primili denar kako je s njima bilo zaključeno ponadali su se da će oni dobiti nešto više. Došao je i na njih red. I primili su denar.

Mrmljali su protiv domaćina. Govorili su: nas si, evo, koji smo podnijeli danju žegu i žeđ izjednačio i učinio jednakim s onim što su u vinogradu radili jedan sat. Gazda je odgovorio. Pružio je jednome od njih najpravednij odgovor: nisam ti, prijatelju, nanio nepravdu. Nisam te prevario. Što utanačih, dadoh ti. Štetu ti nisam nanio. Platio sam ti po nagodbi. Ovome ne želim platiti već pokloniti. Zar mi nije dopušteno činiti što hoću od svoga? Da li je tvoje oko zlobno što sam ja dobar?

Kada bih nekome odnio što nije moje, s pravom bi me kudili kao varalicu i nepravedna. Ako kome ne bih vratio dug, s pravom bih bio ukoren kao prijevarnik i nijekatelj tuđega. Ali kako vraćam dug i kome hoću dajem, ne može me karati kome sam dugovao. Tek se mora radovati kome sam poklonio.

Nije se dalo ništa odgovoriti. Svi su bili izjednačeni. Zadnji su učinjeni prvima i prvi zadnjima, ali izjednačenjem, a ne izvrtanjem rada. Što znači da su zadnji postali prvi i prvi zadnji? Znači da su jednako primili i prvi i zadnji.

Prvi i zadnji

5. - Što, dakle, znači da je gospodar isplaćivanje počeo od posljednjih? Zar neće svi - kako čitasmo - u isto vrijeme primiti? Na drugome mjestu evanđelja čitamo da će Krist kazati onima koje stavi zdesna: "Dođite, blagoslovljeni Oca moga, primite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od početka svijeta" (Mt 25,34).

Ako, dakle, svi istodobno primaju, kako ovdje čitamo da su prije primili oni koji su radili od jedanaeste ure, a kasnije oni koji od prve? Uspijem li tako govoriti da to dopre do vašega razuma, Bogu hvala. Onome se mora zahvaljivati koji vam po nama daje jer ne dajemo od svoga. Ako, na primjer, o dvojici pitaš koji je prije primio da li onaj koji je dobio poslije sata ili onaj nakon dvanaest sati, svaki će čovjek odgovoriti da je prije dobio onaj koji je primio nakon jednoga sata nego koji je dobio poslije dvanaest sati. Prema tome, iako će svi u jedan čas primiti, ipak stoga što jedni dobivaju poslije jednoga sata, a drugi iza dvanaestoga sata, za one se kaže da su prije dobili koji nakon malo vremena primiše.

Prvi su pravednici - kao Abel i Noa - tako reći pozvani u prvu uru. Ali će s nama dobiti sreću uskrsnuća. Drugi pravednici poslije njih - Abraham, Izak, Jakov i svi njihova vijeka - pozvani su o trećoj uri, ali će

blaženstvo uskrsnuća s nama primiti. Drugi će pravednici poput Mojsija i Arona i svih koji su s njima pozvani šeste ure s nama primiti sreću uskrsnuća. Nakon njih su kao o devetoj uri pozvani sveti proroci. Isto će blaženstvo primiti s nama. Svi su kršćani na koncu svijeta kao o jedanaestoj uri pozvani, ali će sreću onoga uskrsnuća primiti s prethodnima. Svi će istodobno primiti. Ali pogledajte s obzirom na one prve nakon koliko vremena primaju. Dakle, oni prvi primaju nakon duga vremena, a mi poslije malo vremena. Premda zajedno primamo, čini se da smo prije primili jer naša plaća neće kasniti.

Denar

6. - U onoj ćemo, dakle, plaći svi biti jednaki: prvi su posljednji, posljednji su prvi. Onaj je denar vječni život, a u vječnome će životu svi biti jednaki. Premda će zbog različitih zasluga netko sjati više, netko manje, što se pak tiče vječnoga života, on će svima biti jednak. Neće nekome biti duže, nekome kraće što je jednako vječno. Što nema konca, neće ga imati ni za te ni za me.

Ondje će na drugi način biti bračna čistoća, a na drugi način djevičanska cjelovitost. Ondje će na jedan način biti plod dobra djela, na drugi vijenac muke. Jedno na jedan način, drugo na drugi. Ipak s obzirom na vječni život neće jedan duže živjeti od drugoga niti ovaj od onoga. Jednako žive bez konca iako svatko živi u svojoj blistavosti. Onaj je denar vječni život.

Neka, dakle, ne mrmlja tko je primio nakon duga vremena protiv onoga koji je primio poslije kratka vremena. Jednome se daje kao dug, drugome se dariva. Ipak se obojici daje isto.

Sat

7. - Postoji i u ovome životu nešto što sliči na onu usporedbu. Čak se može ispustiti ono tumačenje kada se pod svakim satom kao pozvani shvaća Abel i pravednici njegova vijeka. Treća bi ura bio Abraham i pravednici njegova stoljeća. Šesta bi bio Mojsije, Aron i pravednici njegova doba. Deveta bi se ura odnosila na proroke i pravednike toga razdoblja, a jedanaesta bi bili svi kršćani kao s konca svijeta. Kada se izuzme to tumačenje navedene usporedbe i u ovome se našemu životu može zapaziti slijedeća sličnost:

Prvom se urom nekako nazivaju novi kršćani koji počinju to biti od majčina krila. Treća ura su dječaci, šesta mladići, deveta oni koji se primiču starosti, a jedanaesta posve oronuli. Ipak će svi primiti isti denar vječnoga života.

Ista plaća

8. - Moja braćo! Pripazite i shvatite. Neka nitko ne odlaže doći u vinograd jer je siguran da će dobiti isti denar ma kada došao. Siguran je doduše da mu se obećaje isti denar, ali mu se ne odobrava odlaganje. Zar su, na primjer, oni koji su unajmljeni za vinograd kada je po njih izišao domaćin da ih dovede o trećoj uri - i doveo ih je - kazali: čekaj, tamo ne idemo do šeste ure? Da li su oni koje nađe šeste ure reki da ne idu osim u devetu uru? Jesu li oni koje nađe devete ure kazali: ne idemo do jedanaestoga sata?

Svima će dati jednako. Zašto se više umarati? Što će Gospodin dati i što će učiniti u njegovoj je odluci. Ti dođi kada te pozove. Svima se obećaje jednaka plaća, ali je veliko pitanje o samome času djelovanja. Recimo, na primjer, pozvani su oni iz šeste ure. Nalaze se u životnoj dobi kada gore mladenačke godine kao što plamti sama šesta ura. Pretpostavimo da ti pozvani mladići reknu: pričekaj, čuli smo u evanđelju da će svi dobiti istu plaću. Doći ćemo o jedanaestome satu kada postanemo starci. Jednako ćemo primiti. Zašto da se mučimo?

Takvima bi se odgovorilo i kazalo: nećeš da radiš, a ne znaš da li ćeš doživjeti starost. Pozvan si o šestoj uri, dođi. Domaćin ti je, doduše, obećao denar ako dođeš i o jedanaestoj uri, ali ti nitko nije obećao da ćeš živjeti i do sedme ure. Ne rekoh do jedanaestoga sata već do sedmoga.

Zašto, dakle, neglas iznosiš svoga pozivatelja? Siguran si u nagradu, ali si nesiguran za dan. Pripazi da odgađanjem možda sebi ne uskratiš što ti je domaćin obećao dati. Ako se navedno s pravom govori o djeci koja pripadaju prvoj uri ili ako se isto pravo kaže o dječacima koji pripadaju trećemu satu te ako se isto s jednakim pravom rekne o mladićima koji se nalaze u žaru šeste ure - ukoliko se s još više prava ističe o oronulima: već je, eto, jedanaesti sat, a ti još stojiš i lijen si doći?

Domaćin

9. - Ili možda domaćin nije izišao da te pozove? Ako nije izišao što je ovo što govorimo? Mi smo sluge njegove obitelji. Poslani smo dovesti radnike. Zašto, dakle, stojiš? Napunio si broj godina, požuri se po denar. Ovo za domaćina znači izaći: učiniti da ga spoznaju. Tko je, naime, u kući, na skrovitu je. Ne vide ga koji su vani. Kada iziđe iz kuće, vide ga koji su izvana.

Krist je u tajnosti kada se ne shvaća i ne priznaje. Kada se pak spoznaje, izlazi unajmiti. Iz skrovitosti je pristupio poznatosti. Krist je poznat gdje god se on propovijeda. Sve što je pod nebom izvikuje njegovu slavu. Krist je među Židovima bio na neki način podložen podrugivanju i kuđenju. Viđen je ponizan i prezren. Krist je skrivao božanstvo, a slabost držao vidljivom. U njemu se priznavalo što je bilo vidljivo. Nije se spoznalo što se skrivalo. "Da su spoznali, nikada ne bi raspeli Gospodina slave" (1 Kor 2,8).

Zar se još uvijek prezire dok sjedi na nebu ako je bio prezren kada je visio na drvetu? Glavom su mahali koji su Krista raspeli. Stajali su pred njegovim križem. Pristupili su, tako reći, plodu svoje bjesnoće. Rugali su se govoreći: "Ako si Sin Božji, siđi s križa. Druge si spasio. Zar ne može sebe spasite? Neka siđe s križa pa ćemo u nj vjerovati" (Mt 27, 39-43). Nije silazio jer se skrivao. Kudikamo je lakše mogao sići s križa koji je mogao uskrsnuti iz groba. Strpljivost je pokazivao za našu pouku. Odlagao je moć. I nije bio poznat. Nije tada izašao unajmiti radnike, nije se očitovao.

Treći je dan uskrsnuo i ukazao se apostolima. Uzišao je na nebo. Duha je Svetoga poslao pedeseti dan iza uskrsnuća, a desetoga nakon uzašašća. Poslan je Duh Sveti. Sve je ispunio koji bijahu u jednoj sobi, "sto dvadeset ljudi" (Dj 1,15). Pošto su bili ispunjeni Duhom Svetim, počeli su govoriti jezicima svih naroda. Izražen je poziv. Izašao je unajmiti. Moć se Istine počela svima obznanjivati. Tada je svaki pojedinac - primivši Duha Svetoga - govorio jezicima svih naroda. Sada pak u Crkvi samo jedinstvo kao jedan govori jezicima svih naroda. Do kojega jezika nije doprla kršćanska vjera? Do kojih se granica nije protegnula? Više nema čovjeka koji se skriva od "njezine topline" (Ps 18,7). Onaj koji stoji o jedanaestoj uri još uvijek oklijeva.

Očaj

10. - Braćo moja! Slijedeće je jasno i posve očevidno. To držite i u to budite sigurni. Kada se, naime, tko obrati na Kristovu vjeru od svoga suvišnoga ili najbezbožnijega puta, naš Bog Isus Krist obraćenome oprašta sve prethodno. S obraćenim se skalapaju posve novi ugovori jer su mu dugovi otpušteni. Upravo se sve oprašta. Neka nitko ne bude zabrinut da mu

se nešto ne otpušta. Ali, opet, neka nitko ne bude krivo siguran. Ovo dvoje ubija dušu: očaj ili kriva nada. Poslušajte malo o tim dvama zlima. Kako, naime, dobra i ispravna nada oslobađa, tako kriva nada zavodi.

Prvo saslušajte kako vara tjeskoba. Ima ljudi koji kada stanu razmišljati o počinjenim zlima, ne vjeruju da im se može oprostiti. Zamišljajući da im se ne mo-e oprostiti, već dušu osuđuju na propast. Propadaju od očaja. U svojim razmišljanjima govore: za nas nema više nikakva ufanja. Ne može nam se oprostiti ili zaboraviti što smo počinili. Zašto, dakle, da ne udovoljimo svojim požudama? Barem ispunimo pohlepu ovoga vremena. Ubuduće nemamo nikakve nagrade. Činimo što godi, iako nije dopušteno. Neka makar imamo vremenitu ugodnost kada vječnu ne zaslužujemo primiti.

Tako govoreći propadaju od očaja prije nego uopće počnu vjerovati ili kada su već kršćani, ali su lošim životom zapali u neke grijehe i opačine. Pristupa im gospodar vinograda. Po proroku Ezekielu kuca i dovikuje očajnima koji zovu okreću leđa. Veli: "Kojeg god se dana čovjek obrati sa svoga najlošijega puta, zaboravit ću sve njegove opačine" (Ez 18, 21-22). Kada poslušaju i povjeruju u tu riječ, oporavljaju se od tjeskobe. Izranjaju iz najvišega i dubokoga ponora u koji su se utopili.

Kriva nada

11. - Spomenuti se moraju bojati da ne padnu u dugi bezdan. Tako će oni koji nisu mogli umrijeti zbog očaja umrijeti radi netočna ufanja. Takvi zamjenjuju nadasve različite misli, ali koje nisu manje pogibeljne. Iznova počinju govoriti u svojim srcima: ako milosrdni Bog koji je istinito obećao po proroku zaboravlja sva moja zlodjela kad god se obartim od svoga najgorega puta, zašto bih se danas obratio, a ne sutra? Zašto danas, a ne sutra? Neka današnji dan prođe kao jučerašnji. Neka bude u najopakijoj požudi i vihoru nevaljalstva. Neka se valja u smrtonosnome uživaju. Sutra će se obartiti i konac je. Odgovara ti se: čega je konac? Kažeš: mojih opačina.

Dobro, uživaj jer će sutra biti kraj tvojim opačinama. Što ako ti kraj dođe prije sutra? Dobro se, dakle, veseliš što ti je Bog, ako se obratiš, obećao oproštenje za tvoje opačine, ali ti nitko nije obećao sutrašnji dan. Možda ti je obećao vračar, ali je on neusporedivo nešto drugo nego Bog. Gataoci su mnoge prevarili jer su često i sebi obećali dobit, a pretrpjeli su štetu.

Domaćin izlazi i radi tih koji se krivo ufaju. Izlazio je za one koji su nesretno očajali i propali iz očaja te ih pozvao na ufanje. Tako izlazi i k ovima koji iz krive nade žele propasti. Preko druge im knjige kaže: "Da nisi kasnio s obraćenjem Gospodinu"! Onima je kazao: "Koji god se dan bezbožni obrati sa svoga najopakijega puta, zaboravit ću na njegove opačine". Otklonio je od njih očaj kojim su već propasti predali svoju dušu jer su na svaki način zdvajali u oproštenje. Jednako pristupa onima koji žele propasti jer radi nade odgađaju s obraćenjem. Govori im i prekorava ih: "Ne kasni s obraćenjem Gospodinu i ne odgađaj iz dana u dan. Nenadano će doći njegova srdžba i posve će te upropastiti u dan osvete" (Sir 5, 8-9).

Dakle, ne odlaži. Protiv sebe ne zatvaraj što je otvoreno. Darovatelj ti, eto, oproštenja otvara vrata. Što oklijevaš? Trebao bi se radovati ako otvori kada jednom kucaš. Ne kucaš, a on otvara. Zašto ostaješ vani? Dakle, ne odgađaj!

Pismo na nekome mjestu kaže o djelima milosrđa: "Ne reci svome bližnjemu: idi i dođi opet, sutra ću ti dat, a možeš već sada" (Izr 3,28). Ne znaš što će se zbiti sliejdeći dan.

Čuli ste zapovijed da se ne odlaže kada je u pitanju da prema bližnjemu budeš milosrdan. Zašto si prema sebi odlaganjem okrutan? Ne smiješ odložiti ako si kanio dati kruh, a odlažeš primiti oproštenje. Ako drugoga radi smilovanja ne vraćaš, smiluj se i svojoj duši sviđajući se Bogu. Udijeli i svojoj duši milostinju. Ne kažemo da joj ti dadeš već da ne odbiješ ruku koja daje.

Stvoriteljevo milosrđe

12. - Katkad ljudi nadasve sebi time štete što se boje druge ozlovoljiti. Dobri prijatelji mnogo znače za dobro i zli za zlo. Da bismo zbog svoga spasenja zanemarili prijateljstva s moćnima, Gospodin nije na početku htio odabrati senatore nego ribare. Veliko je to Stvoriteljevo milosrđe. On je znao da bi senator da ga je izabrao kazao: izabrao je moje dostojanstvo. Da je Gospodin najprije izabrao bogataše, bogati bi kazao: izabrano je moje bogastvo. Da je prije izabrao vladara, vladar bi rekao: izabrana je moja vlast. Da je Krist prije izabrao govornika, govornik bi kazao: izabrano je moje govorništvo. Da je izabrao filozofa, filozof bi kazao: izabrana je moja mudrost.

Međutim, neka se udalje te oholice. Puno se nadimlju. Velika je razlika između veličine i nadutosti. Jedno je i drugo veliko, ali oboje nije zdravo.

Neka se odstrane oholi ljudi. Treba ih iscijeliti nekom čvrstinom. Daj mi najprije toga ribara. Ti, siromašni, dođi i slijedi me. Nemaš ništa, ništa ne znaš. Idi za mnom. Siromašna neznalico, pođi za mnom. U tebi nema ničega što bi se strašilo, ali ima mnogo onoga što bi se ispunilo. Tako valja prazan sud primaknuti ogromnome izvoru.

Ribar je ostavio mreže. Milost je dobio grešnik. Postao je božanski govornik. Eto što je učinio Gospdin. O njemu kaza Apostol: "Bog je odabrao svjetovno slabe da postidi jake. Bog je izabrao i svjetovno nečasne i ono što nije kao da je da se isprazni ono što je" (1 Kor 1, 27-28).

Uostalom, sada se čitaju ribarove riječi, a govorničke se šije podlažu. Neka se, dakle, uklone sa sredine isprazni vjetar. Neka se sa sredine udalji dim koji rastući iščezava. Za sve to zbog spasenja ne treba mariti.

Veliki bolesnik

13. - Pretpostavimo da netko tjelosno oboli u gradu i da se tu nalazi neki veoma vrijedan liječnik, ali je neprijateljski moćnim bolesnikovim prijateljima. Dakle, netko je u gradu obolio opasnom tjelesnom bolešću. U istome se gradu nalazi jako vrstan liječnik. Rekoh da je neprijatelj moćnim bolesnikovim prijateljima koji bi rekli svome prijatelju: ne dovodi ga, ništa ne zna. To bi rekli ne sudeći po duši već po zavisti. Zar oboljeli ne bi radi svoga zdravlja odbio priče moćnih prijatelja služeći se bilo kojom uvredom prema njima? Zar ne bi - da otjera svoju tjelesnu bolest - pozvao liječnika koga kao najvještijega preporučuje javni glas?

Ljudski rod boluje, ali ne od tjelesnih bolesti već od grijeha. Veliki bolesnik leži po cijelome svijetu od istoka do zapada. Svemogući je Liječnik sišao da izliječi velikoga bolesnika. Ponizio se sve do smrtnoga tijela kao do bolesničkoga ležaja. Daje propise za zdravlje, ali ga preziru. Koji slušaju, oslobađaju se. Prezire se kada moćni prijatelji reknu: ništa ne zna. Kada ne bi ništa znao, njegova moć ne bi ispunjala narode. Kada ne bi ništa znao, ne bi bio prije nego je bio kod nas. Kada ne bi ništa znao, ne bi pred sobom poslao proroke.

Zar se sada ne obistinjuje što ranije bi prorečeno? Zar ovaj Liječnik ne dokazuje snagu svoga umijeća ispunjavajući obećanja? Zar se po cijelome svijetu ne uništavaju pogibeljene zablude? Zar se vršidbom svijeta ne krote požude?

Neka nitko ne kaže: svijet je ranije bio bolji nego sada kada je ovaj Liječnik počeo obavljati svoje umijeće. Ovdje vidimo mnoge strahote. Ne čudi se. Prije nego se tko počne liječiti, liječnikovo je mjesto čisto od krvi. Štoviše, čim to vidiš, otjeraj isprazne užitke. Pristupi liječniku. Vrijeme je zdravlja ne pohote.

Liječnik

14. - Braćo, liječimo se. Ako Liječnika još ne poznamo, ne bjesnimo protiv njega kao umobolni i ne odvraćajmo se od njega kao dremljivci. Mnogi su propali jer su bjesnjeli i spavali. Umobolni su koji u budnome stanju luduju. Pospanci su koje odveć tišti san. Ljudi su upravo takvi. Jedni žele mahnitati protiv ovoga Liječnika. Ali kako on već sjedi na nebu, na zemlji progone njegove vjerne članove. Neka i takve iscijeli. Mnogi su se od njih obratili i od neprijatelja postali prijatelji. Od progonitelja postadoše propovjednici.

Liječnik je, dok ovdje bijaše, kao umobolne liječio i same Židove koji su protiv njega bjesnjeli. Za njih je molio viseći na drvetu. Rekao je: "Oče, oprosti im jer na znaju što čine" (Lk 23,34). Ipak su mnogi od njih, kada je gnjev splasnuo i kada je glavobolja nekako potisnuta, upoznali Boga, spoznali Krista. Pošto je nakon uzašašća poslat Duh Sveti, obratili su se onome koga su raspeli. Povjerovali su i u otajstvu su pili njegovu krv koju su u bjesnilu prolili.

Primjeri

15. - Imamo primjere. Kad je Krist već sjedio na nebu Savao je progonio njegove članove. Žestoko je progonio u mahnitosti, izgubljenoj pameti, velikoj bolesti. Krist mu je s neba jednom riječju doviknuo: "Saule, Saule, zašto me progoniš"? Oborio je mahnita, uspravio zdrava. Usmrtio je progonitelja, oživio propovjednika.

I mnogi od sna obamrli ozdravljaju. Njima su, naime, slični koji ne bjesne protiv Krista niti su zlobni u odnosu na kršćane. Lijeni su na suncu raširiti oči. Tegotni su im koji ih žele dignuti. Mlitavi pospanac veli: odstupi od mene; molim te, bježi od mene. Zašto? Hoću spavati. Ali od toga ćeš umrijeti. On iz ljubavi prema snu odgovara: želim umrijeti. Neću ljubavi odozgo.

Redovito isti osjećaj ljubavi pruža sin ostarjelome ocu koji će do nekoliko dana umrijeti kada mu je dob već dovršena. Motri usnuloga. Od liječnika doznaje da njegova oca tišti bolest pospanosti. Liječnik mu govori: diži svoga oca, ne daj mu spavati ako želiš da živi. Mladić stoji uz oca. Kuca, zadirkuje, ubada. Od sinovske je ljubavi dosadan. Ne dopušta da ubrzo umre iako će od same starosti domalo preminuti. Ako živi, sin se veseli što nešto više dana živi s onim koji će umrijeti i koga će naslijediti.

Koliko većom ljubavlju moramo dosađivati svojim prijateljima s kojima u onome svijetu nećemo živjeti nekoliko dana već zauvijek kod Boga? Neka nas, dakle, ljube i čine što po nama čuju. Neka štuju onoga koga i mi častimo da prime čemu se i mi nadamo.

DVA SLIJEPCA
Mt 20, 30-34

Br. 88.

Ljudska slabost

1. - Vaša svetost zna s nama dobro da je naš Gospodin i Spasitelj Isus Krist liječnik našega vječnoga spasenja. Slabost je naše naravi uzeo da naša slabost ne bude vječna. Uzeo je smrtno tijelo i u njemu uništio smrt. Apostol ovako kaže: "Premda je iz naše slabosti raspet, živi iz Božje snage" (2 Kor 13,4). Riječi su istoga Apostola: "Krist više ne umire. Smrt neće više nad njime vladati" (Rim 6,9).

Sve je to, dakle, dobro poznato vašoj vjeri. Istodobno je i ovo u skladu: moramo znati da sva čudesa koja je Gospodin tjelesno učinio vrijede kao naša opomena. Otuda moramo shvatiti da neće proći niti imati svršetak.

Isus je vraćao slijepima oči koje će smrt, jasno, jednom zatvoriti. Uskrisio je Lazara koji će ponovni umrijeti. Što god je Gospodin učinio za tjelesno zdravlje nije učinio da bude vječno. Ipak će na kraju dati i samome tijelu vječno spasenje. Ali kako ljudi nisu vjerovali što nisu vidjeli, Krist je po vremenitom što se vidjelo podizao vjeru u ono što se nije vidjelo.

Pobožno srce

2. - Braćo! Neka nitko ne kaže da Gospodin naš Isus Krist sada ne čini isto te zato sadašnjim crkvenim vremenima pretpostavi ranija razdoblja. Isti Gospodin na svakome mjestu pred one koji vide i stoga vjeruju stavlja one koji ne gledaju, a ipak vjeruju. U ono je doba slabost njegovih učenika išla dotle da su mislili kako onoga koga ne vidješe već uskrsnula moraju opipati da bi vjerovali. Očima nije bilo dovoljno da vide. I ruke su se primicale udovima. Doticali su se ožiljci svježih rana. Tako je učenik koji je sumnjao dodirnuo i spoznao ožiljke te iznenada uzviknuo: "Gospodin moj i Bog moj ". Ožiljci su pokazivali onoga koji je u drugima iscijelio sve rane.

Zar Gospodin nije mogao uskrsnuti bez ožiljaka? Mogao je, ali je poznavao rane u učenikovu srcu. Da ih iscijeli, na svome je tijelu sačuvao ožiljke. Što kaza Gospodin učeniku koji je ispovjedio i rekao: "Gospodin moj i Bog moj"? Kazao je: "Jer si me vidio, povjerovao si. Blaženi koji ne vide, a vjeruju" (Iv 20, 25-29).

Braćo! Za koga to kaza, ako ne za nas? Ali ne samo za nas nego i one poslije nas. Prošlo je malo vremena. Gospodin se udaljio od smrtničkih očiju da se ojača vjera u srcima. Koji god budu vjerovali, vjerovat će i ne gledajući. Tako će njihova vjera imati veliku zaslugu. Da steknu vjeru, primaknuli su pobožno srce, ali ne i ruku što dotiče.

Slijepo srce

3. - To je, dakle, učinio Gospodin da pozove na vjeru. Ta vjera sada plamti u Crkvi koja se rasprostire po cijelome svijetu. Krist i sada ostvaruje veća ozdravljenja radi kojih se u ono doba udostojao izvesti manja. Duh je važniji od tijela. Tako je i spasenje duše važnije od tjelesnoga zdravlja. Sada slijepo tijelo ne otvara oči Gospodnjim čudom, ali slijepo srce otvara oči Gospodnjoj riječi. Sada se ne otvaraju gluhe tjelesne uši. Ali veoma mnogi imaju zatvorene uši srca. One se ipak otvaraju kada prodre Božja riječ. Sada vjeruju koji nisu vjerovali. Pošteno žive koji su opako živjeli. Pokoravaju se koji nisu bili poslušni.

Govorimo: onaj je počeo vjerovati. Divimo se kada čujemo o onima koje nekada poznavasmo kao krute. Zašto se sada diviš čovjeku koji vjeruju te koji zaziva i služi Bogu? Stoga što motriš koga si poznavao mrtva. Gledaš čovjeka koji čuje, a znao si da je bio gluh.

Vidite mrtve na drugi način. Gospodin je o njima govorio nekome koji oklijevaše poći za njim jer je htio pokopati oca. Kazao je: "Pusti da mrtvi sahranjuju svoje mrtve" (Mt 8,22). Mrtvi sahranjitelji, zacijelo, nisu tjelesno mrtvi. Kada bi to bili, ne bi mogli ukopati mrtva tjelesa. Ipak ih Krist naziva mrtvima. Gdje? Unutra u duši. Veoma često vidljivo u čitavoj i sačuvanoj kući kućni gospodar leži mrtav. Tako u čitavome tijelu mnogi unutra imaju mrtvu dušu. Te Apostol ovako budi: "Ustani koji spavaš. Digni se od mrtvih i Krist će te rasvijetliti" (Ef 5,14). Slijepoga onaj rasvjetljuje koji budi mrtvoga. Po Apostolu svojim glasom dovikuje mrtvima: "Ustani koji spavaš"!

Slijepi će se rasvijetliti svjetlošću kada uskrsne. Gospodin je pred svojim očima vidio mnoge gluhe kada kaza: "Tko ima uši da čuje, neka čuje"

(Mt 11,15). Tko je pak pred njim stajao bez tjelesnih ušiju? Koje je, dakle, druge uši tražio doli uši nutarnjega čovjeka?

Zdravo oko

4. - Kakve je pak oči Krist tražio dok je govorio ljudima koji gledaju, ali gledaju tjelesnim očima? Filip je Isusu rekao: "Gospodine, pokaži nam oca i nama je dosta". Filip je dobro shvatio da pokazani Otac može dostajati. Ali kome nije bio dosta onaj koji je Ocu jednak, kako bi mu dostajao Otac? Zašto nije dostajao? Stoga što ga nije ni vidio. Zašto ga pak nije vidio? Jer još nije bilo zdravo oko kojim se može vidjeti.

Ono što se u Gospodnjem tijelu gledalo ovim očima, nisu vidjeli samo učenici koji su ga častili nego i Židovi koji su Gospodina raspeli. Onaj, dakle, koji je htio da se drukčije vidi, tražio je druge oči. Radi toga onome koji veli: "Pokaži nam Oca i dosta nam je", odgovara: "Toliko sam vremena s vama i niste me upoznali. Filipe, tko mene vidi, vidi i Oca".

Da Isus zasada izliječi oči, Filipa najprije opominje da vjeruje kako bi mogao doći do gledanja. Filip ne smije pomisliti da Boga mora zamišljati kako je u tijelu gledao Gospodina Isusa Krista. Zbog toga je Gospodin smjesta dodao: "Zar ne vjeruješ da sam ja u Ocu i da je Otac u meni" (Iv 14, 8-10)? Isus je već ranije rekao: "Tko mene vidi, vidi i Oca". Ali Filip još nije imao zdravo oko kojim bi vidio Oca. Nije posjedovao čime bi vidio samoga Sina koji je s Ocem jednak. Zato je Gospodin prihvatio iscijeliti i osnažiti lijekovima i melemom vjere razumsku oštrinu koja je još uvijek ranjena i nesposobna motriti veliko svjetlo. Isus veli: "Zar ne vjeruješ da sam ja u Ocu i da je Otac u meni"?

Tko, dakle, još ne može vidjeti što će Gospodin pokazati, neka ne traži prije vidjeti nego što vjeruje. Neka prije vjeruje da se može izliječiti oko kojim će vidjeti. Sluginim se očima jedino pružao Slugin lik. Da su onoga koji nije smatrao otimačinom što je jednak Bogu već mogli vidjeti jednaka Bogu oni koje htjede iscijeliti, ne bi bilo potrebno da sebe samoga oplijeni i uzme Slugin lik (usp. Fil 2, 6-7). Ali nije postojalo ono čime se motri Bog, a postojalo je čime se gledao čovjek. Zato je onaj koji bijaše Bog postao čovjek da ono što se vidjelo iscijeli ono radi čega se nije vidio Bog. Sam Krist na drugome mjestu veli: "Blaženi čista srca jer će oni gledati Boga" (Mt 5,8).

Filip je, dakako, mogao odgovoriti i kazati: Gospodine, tebe, eto, vidim. Da li je Otac takav kakvo je ono što vidim jer si kazao: "Tko mene vidi, vidi i Oca"? Prije nego je Filip odgovorio ili čak prije nego je i pomislio, Gospodin je - pošto reče: "i Oca vidi tko mene vidi" - smjesta dodao: "Zar ne vjeruješ da sam ja u Ocu i Otac u meni"? Filip tjelesnim okom još nije nogao vidjeti ni Oca ni Ocu jednakoga Sina. Da se oko iscijeli te može gledati, trebalo ga je pomazati da vjeruje. Stoga prije nego ćeš gledati što ne možeš gledati vjeruj što još ne vidiš. Živi po vjeri da dođeš do gledanja. Gledanje u domovini neće veseliti onoga koga vjera ne tješi na putu. Tako kaže Apostol: "Dokle smo u tijelu, putujemo daleko od Gospodina". Smjeta napominje zašto još putujemo iako smo već povjerovali. Kaže: "Po vjeri hodimo, ne po gledanju" (2 Kor 5, 6-7).

Oko srca

5. - Sav nam je, braćo, posao u ovome životu izliječiti oko srca kojim se gleda Boga. U tu se svrhu slave presveta otajstva; radi toga se propovijeda Božja riječ; s tom su nakanom ćudoredni crkveni poticaji, tj. poticaji koji se odnose na ćudoredni popravak, očišćenje tjelesnih požuda te na odreknuće ovoga svijeta, ali ne samo riječju već i promjenom života. O tome se bave čime god se bave božanska i sveta Pisma: da se ono iznutra očisti od onoga što nas zatvara od Božjega pogleda.

Oko je stvoreno da gleda ovo vremenito svjetlo. Premda je to svjetlo nebesko, ipak je od tvari. Vidljivo je ne samo za ljude već i za sitne životinje. Oko je načinjeno da vidi to svjetlo. Ipak ako u nj nešto padne ili provali što ga uznemiri, odvaja se od ovoga svjetla. Premda svjetlo svojom nazočnošću okružuje oko, oko se odvraća i postaje odsutno. Ne samo što se svojim poremećajem uklanja od svjetla već mu je svjetlo na teret iako je načinjeno da ga gleda. Tako se i oko srca - uznemireno i ranjeno - udaljuje od svjetla pravednosti. Ne usuđuje se niti je sposobno da je motri.

Nutarnje oko

6. - Što pomućuje oko srca? Pohlepa, lakomost, svjetovna požuda. To uznemiruje, zatvara i zasljepljuje oko srca. Kada je tjelesno oko pomućeno, traži se liječnik. Ne odgađamo da se oko otvori i očisti te zaliječi kako bismo vidjeli stvorenu svjetlost. Oko se zaliječi. Nitko ne miruje niti odgađa

ako samo trun padne u oko. Bog je stvorio sunce koje žudimo gledati zdravim očima. Ali je mnogo svjetliji sunčev Stvoritelj. On nije one vrste svjetlo koje spada na oko razuma. Stvoritelj je svjetlo i vječna mudrost. Ali Bog te je, čovječe, načinio po svojoj slici. Da li ti je dao sredstva kojim ćeš vidjeti sunce koje je stvorio, a nije ti dao čime ćeš vidjeti njega koji te je stvorio kada te je sazdao na svoju sliku? I to je dao. Dao ti je oboje.

Dok posebice ljubiš ove izvanjske oči, jako zanemaruješ svoje nutarnje oko. Nosiš ga oslabljena i ranjena. Muka ti je ako ti se želi očitovati tvoj Stvoritelj. To je tvome oku tegoba prije nego zacijeli i ozdravi. Adam je sagriješio u raju. Sakrio se od Božjega lica. Kada je, dakle, posjedovao zdravo srce čiste savjesti, uživao je u Božjoj nazočnosti. Grijeh mu je ranio ono oko i Adam se stao bojati božanskoga svjetla. Pobjegao je u tamu i šumski gustiš. Bježao je od istine i tražio sjene.

Gorka čaša

7. - Braćo moja! I mi smo se rodili od Adama. Apostol pak kaže: "U Adamu svi umiru" (1 Kor 15,22). Zato smo i mi negda bili dvojica ljudi. Nismo htjeli slušati Liječnika da ne obilimo. Slušajmo ga da se oslobodimo bolesti. Liječnik nam je -zdravima - dao propise. Propisao je propise da nam ne bi trebao. Reče: "Zdravima ne treba liječnik već bolesnima" (Mt 9,12).

Zapovijedi zdravi prezresmo. Iskustvom smo doživjeli na koliku smo vlastitu opasnost zanemarili spomenuti propis. Već počesmo bolovati. Bolujemo i nalazimo se na bolesničkom krevetu. Ipak nemojmo očajati. Budući da mi nismo mogli doći k Liječniku, on se udostojao doći do nas. Nije zanemario ranjenoga iako ga je zdarvi prezreo. Nije prestao davati nove propise bolesniku koji prethodne nije htio sačuvati da ne boli. Kao da kaže: jamačno si iskustvom osjetio da sam kazao istinu kada rekoh da to ne diraš.

Napokon ozdravi i živi! Nosim, evo, tvoju slabost. pij gorku čašu. Ti si moje zapovijedi koje su zdravu bile veoma ugodne sebi učinio jako tegotnima. Prezreo si ih. Počeo si bolovati. Ne možeš ozdraviti ako ne piješ gorku čašu. To je čaša iskušenja kojima obiluje ovaj život. Riječ je o čaši patnja, zebnja i muka.

Veli: pij i pij da živiš. Da mu bolesni ne odgovori: ne mogu, ne podnosim, neću piti, prvi je pio zdravi Liječnik. Tako bolesnik neće doći u dvojbu da ne pije. Što je gorko u takvome piću da onaj ne želi piti? Ako je

posrijedi psovka, sam je prvi čuo kada je tjerao zloduhe: "Ima đavla" (Lk 7,33). Stoga "po Belzebulu istjeruje đavle" (Lk 11,13). Da bi sam utješio bolesne, veli: "Ako su domaćina zvali Belzebulom, koliko će više njegove sluge" (Mt 10,25).

Boli su gorke. Ali i sam je Krist bio svezan, bičevan i raspet. Smrt je gorka. Međutim, Gospodin je i sam umro. Slabost se straši načina smrti. U ovo pak vrijeme od smrti na križu nije bilo ništa smrtonosnije. Ističući Kristovu poslušnost Apostol nije uzalud dodao i rekao: "Postao je poslušan sve do smrti, smrti na križu" (Fil 2,8).

Križ

8. - Sam će Gospodin na kraju ovoga svijeta počastiti svoje vjernike. Zato je prethodno u ovome vijeku počastio križ. Zemaljski su prvaci koji u nj vjeruju zabranili da se ijedan zločinac raspne. To što su židovski progonitelji s velikom pogrdom priuštili Gospodinu, njegovi sluge - čak i kraljevi - s velikim povjerenjem nose na čelu.

Sada se ne ističe jedino kojom se smrću Gospodin udostojao umrijeti. Apostol kaže: "Za nas je postao proklestvom" (Gal 3,13). Dok je Isus visio, židovska ga je sljepoća psovala: neka siđe s križa. Na križu ne bi ni bio da nije htio. Ali više je bilo uskrsnuti iz groba nego sići s križa.

Gospodin je, dakle, božansko činio, a ljudsko trpio. Tako nas tjelesnim čudesima i tjelesnom strpljivošću potiče da vjerujemo i ozdravimo kako bismo motrili nevidljivo što tjelesno oko ne pozna. Krist je to učinio i izliječio slijepce o kojima smo sada čitali u evanđelju. I u liječenju vidite na što je potaknuo nutarnjega bolesnika.

Nutarnji bolesnik

9. - Poslušajte početak i tijek zbivanja kod samoga događaja. Ona su dva slijepca sjedili na putu. Dok je Gospodin prolazio vikali su da im se smiluje. Mnoštvo pak koje bijaše s Gospodinom krotilo ih je da ne viču. Ne mislite da je to zabilježeno bez tajanstva. Slijepci su nadasve ustrajnom vikom svladavali mnoštvo koje ih stišavaše. Tako je njihov glas dopro do Gospodnjih ušiju. Kao da Gospodin nije već pretekao što su mislili!

Dakle, dvojica slijepaca vikahu da ih Gospodin čuje. Nisu dopustili da ih mnoštvo ušutka. Gospodin je prolazio, a oni vikali. Gospodin se zaustavio i slijepci su ozdravili. Gospodin Isus "stade i dozva ih i reče: što hoćete da vam učinim? Oni kazaše: da nam se otvore oči". Gospodin je to učinio radi njihove vjre. Popravio im je oči. Ako smo već shvatili da je tu riječ o nutarnjem bolesniku, nutarnjem gluhaku i nutarnjem mrtvacu, tu također tražimo i nutarnjega slijepca. Zatvorene su oči srca. Isusu prolazi da vičemo. Što znači da Isus prolazi? Znači da čini prolazno.

Pripazite i vidite koliko je minulo od Isusovih čina. Isus se rodio od Djevice Marije. Da li se uvijek rađa? Kao dijete je sisao: da li vazda siše? Prošao je kroz dob do mladosti: zar trajno tjelseno raste? Kada prođe djetinjstvo, mjesto ustupi dječaštvu koje ga naslijedi. Tako je i s dječaštvom prema mladenaštvu kao i s mlađom dobi prema mladosti.

Prošla su i čudesa koja je Gospodin učinio. Čitaju se i vjeruju. Zabilježena su da se mogu čitati. Pošto su se zbila, prošla su. Napokon - da se ne zadržavamo na mnogome - Isus bi raspet. Da li trajno visi n a križu? Ukopan je, uskrsnuo i uzašao na nebo. Više ne umire.

Smrt više neće nad njim vladati. Kristovo božanstvo ostaje uvijek. Nikada neće iščeznuti ni njegova tjelesna besmrtnost. Ipak je sve prohujalo što je vremenito učinio. Zapisano je da se čita i da se propovijeda kada se povjeruje. Isus je, dakle, u svemu nabrojenome prošao.

Dva naroda

10. - Što su dva slijepca uz put? Dva naroda koje Isus dođe ozdraviti. Pokažimo u svetim Pismima ta dva naroda. Zapisano je u evanđelju: "Imam druge ovce koje nisu iz ovoga ovčinjaka. I njih mi treba dovesti da bude jedno stado i jedan pastir" (Iv 10,16). Tko su, dakle, dva naroda? Jedan Židovi, drugi pogani. Isus kaže: "Nisam poslan osim izgubljenim ovcama doma Izraelova". Kome je to rekao? Učenicima kada je dovikivala ona Kananejka koja je priznala da je pas kako bi zaslužila mrvice s gospodarskih stolova. Budući da je zaslužila, već su pokazana dva naroda kojima je Isus došao. To je židovski narod o kome kaže: "Poslan sam jedino izgubljenim ovcama doma Izraelova". Ali je to i poganski narod kome je pralik bila žena koju je Isus najprije odbacio. Kzao je: "Nije dobro da se sinovski kruh baca psima". Žena mu je uzvratila: "Tako, Gospodine, ali i psi jedu od mrvica koje padaju sa stola njihovih gospodara". Krist joj je uzvratio: "Ženo, velika je tvoja vjera. Neka ti bude kako hoćeš" (Mt 15, 22-28).

Otuda bijaše i satnik. O njemu kaže sami Gospodin: "Zaista vam kažem da takve vjere nisam našau Izraelu". Satnik je bio rekao: "Nisam dostojan da uđeš pod moj krov. Reci samo riječ i ozdravit će moj dječak" (Mt 8,10.8). Tako je, dakle, Gospodin prije svoje muke i proslave već označivao dva naroda: jedan kojemu je došao radi otačkih obećanja i drugi koji nije odbio zbog milosrđa. Na taj se način obistinilo što je obećano Abrahamu: "U tvome će se sjemenu blagosloviti svi narodi" (Post 22,18). Radi toga je i Apostol nakon Gospodnjega uskrsnuća i uzašašća kada su ga Židovi prezreli otputovao poganima. Ipak nije zašutio pred Crkvama koje povjerovaše od Židova. Rekao je: "Bijah nepoznat licem židovskim Crkvama koje su u Kristu. Toliko su čule: koji nas je negda progonio, sada živi vjeru koju je nekoć pustošio. I radi mene veličahu Boga" (Gal 1, 22-24). Tako se i Krist naziva "ugaoni kamenom koji dvoje čini jednim" (Ef 2,20.14). Kut spaja dva zida koji dolaze iz suprotnih pravaca. Što je pak tako različito kao obrezanje i kožica? Jedan je zid od Jude, drugi od pogana. Spaja ih ugaoni kamen. "Kamen koji odbaciše graditelji, postao je kutna glava" (Ps 117,22). Kuta na zgradi nema ako se zajedno ne sastanu i ne spoje stanovitim jedinstvom dva zida koji dolaze iz suprotnosti. Ta su dva zida u smislu slike bili slijepca koji dovikuju Gospodinu.

Prolazna djela

11. - Sada, predragi, počujte. Gospodin je prolazio, slijepci su vikali. Što znači da je Isus prolazio? Već rekosmo: činio je prolazna djela. Naša se vjera izgrađivala tim prolaznim djelima. Kod Božjega Sina ne vjerujemo samo ukoliko je Božja Riječ po kojoj je sve sazdao. Da je Krist uvijek ostao jednak Bogu u Božjemu liku te samoga sebe nije ispraznio uzimljući Slugin lik, slijepi ne bi osjetili da mogu vikati. Kada je pak prolazno ostvario, tj. kada se Gospodin ponizio postavši poslušan do smrti i to smrti na križu, dovikivala su dva slijepca: "Smiluj nam se, sine Davidov". Krist je u vremenu i to učinio što je kao Davidov Gospodin i Stvoritelj htio postati Davidov sin. To je učinio u prohodu.

Kristova milost

12. - Braćo! Što znači Kristu dovikivati? Znači dobrim se djelima slagati s Kristovom milošću. To, braćo, kažem da možda ne bučimo riječima, a da smo nijemi ćudoređem. Tko dovikuje Kristu da ukloni nutarnju sljepoću svojim prolaskom, tj. time što nam dijeli vremenita otajstva koja nas potiču na dobivanje vječnosti? Tko dovikuje Kristu? Dovikuje tko ptrezire svijet. Kristu dovikuje tko ne mari za pohote. Dovikuje Kristu tko ne govori jezikom već životom: "Meni je raspet svijet i ja svijetu" (Gal 6,14). Kristu dovikuje tko "rasipa i daje siromasima te njegova pravednost ostaje u vijeke vjeka" (Ps 111,9).

Tko sluša, neka slijedeće ne sluša gluh: "Prodajte svoj imutak i dajte siromasima. Načinite za se vreće što ne stare i blago na nebu koje ne propada" (Lk 12, 33). Tko to čuje, neka - čujući nešto kao topot Gospodnjih stopa u prolazu - na to slijep viče. Neka počne prezirati svijet, dijeliti svoje bogastvo i za ništa držati što ljudi vole. Neka prezire nepravde i neka ne žudi za osvetom. Neka vilicu pruži onome koji udara i neka moli za neprijatelje. Ako mu tko oduzme njegovo, neka ne traži natrag. Ako kome što odnese, neka vrati četverestruko.

Mnoštvo

13. - Kada to počne činiti, uzbunit će se svi njegovi poznanici, rođaci i prijatelji. Koji ljube svijet, protuslove. Što luduješ? Pretjeruješ. Zar drugi nisu kršćani? To je ludost i bezumlje. I drugo galami gomila da slijepi ne viču. Mnoštvo je prekoravalo one koji su dovikivali, ali nije nadvladalo njihove povike. Neka shvate što čine koji žele ozdraviti. Isus i sada prolazi. Viču koji su pokraj puta. To su ljudi koji usnama hvale, ali im je "srce daleko od Boga" (Iz 29,13).

Gospodin zapovijeda onima koji su pokraj puta skršena srca. Kada se, naime, čita ono prolazno što je Gospodin učinio, nama se uvijek daruje Isus koji prolazi. Neće do konca svijeta ponestati slijepaca koji sjede uz put. Potrebno je, dakle, da viču oni što sjede pored puta. Gomila koja bijaše s Gospodinom stišavala je viku onih koji su tražili zdravlje. Vidite li, braćo, što hoću reći? Ne znam kako bih rekao. Još manje znam kako bih želio. To kažem i otvoreno velim. Bojim se Isusa koji prolazi i ostaje. Zato ne mogu šutjeti.

Dobre kršćane koji su uistinu revni i željni vršiti Božje zapovijedi koje su napisane u evanđelju sprečavaju zli i mlaki kršćani. Samo mnoštvo koje je s Gospodinom priječi one koji viču, tj. priječi one koji čine dobro da ustrajući ne ozdrave. Neka oni viču i ne sustaju i neka se ne povedu tobožnjom vlašću. Neka ne nasljeduju one koji su prije postali kršćani, ali

loše žive i zavide dobrim djelima. Neka ne kažu: kako svi ti mnogobrojni žive i mi ćemo živjeti. Zašto radije ne žive onako kao kaže evanđelje? Zašto želiš živjeti po zveketanju gomile koja priječi, a ne u skladu sa stopama Gospodina koji prolazi? Psovat će, kudit će i odvraćat će. Ti viči dok ne dopreš do Isusovih ušiju.

Na nikakav se način neće odvojiti koji ustraju u opsluživanju onoga što je Krist naredio te se ne obaziru na gomile koje priječe niti vode posebno računa što tobože slijede Krista, tj. što se zovu kršćanima. Takvi će više voljeti svjetlo koje će Krist dati nego će se bojati buke ljudi koji sprečavaju. Isus će stati i ozdraviti ih.

Isusovo božanstvo i čovještvo

14. - Ali kako se liječe naše oči? Po vjeri osjećamo kako Krist prolazi vremenskim tijekom. Ipak shvatimo da ostaje u nepromjenjivoj vječnosti. Oko se iscjeljuje kada se prihvati Kristovo božanstvo. Neka vaša ljubav razumije što slijedi. Pripazite jer je veliko otajstvo što govorim. Sve što je Gospodin naš Isus Krist vremenito učinio ulijeva nam vjeru. Vjerujemo u Sina Božjega. Vjerujemo ne samo u Riječ po kojoj je sve postalo već i u Riječ koja je postala tijelo da stanuje među nama i koja je rođena od Djevice Marije. Vjerujemo i ostalo što sadrži Vjerovanje. Sve je predano: Krist je prošao i slijepi su čuli prolaznikove stope. Činima su dovikivali, a životom se sjećaju vjeroispovijedi.

Već Isus stoji da ozdrave koji viču. Već vidi Isusa gdje stoji onaj koji kaže: "I da smo poznavali Krista po tijelu, sada ga više ne poznajemo". Taj je motrio Kristovo božanstvo koliko se može u ovome životu.

Postoji Kristovo božanstvo, postoji Kristovo čovještvo. Božanstvo stoji, čovještvo prolazi. Što znači da božanstvo stoji? Ne mijenja se, ne razara, ne uzmiče. Nije tako k nama došao što se odvojio od Oca. Nije tako uzišao da se pokrenuo s obzirom na mjesto. Mjesto je promijenio uzetim tijelom. Bog nije u mjestu. Zato ne mijenja mjesto kada uzima tijelo.

Neka nas dotakne Krist koji stoji i neka ozdrave naše oči. Čije oči? Onih koji viču kada Isus prolazi. Riječ je o ljudima koji čine dobro po vjeri koja je u vremenu darovana da nas malene pouči.

Svjetlo

15. - Braćo! Što možemo imati dragocjenije od iscijeljenih očiju? Uživaju koji vide ovo stvoreno svjetlo što s neba sjaji ili koje pruža svjetiljka. Kako se pak čine bijednima koji to ne mogu gledati? Radi čega to kažem? Zbog čega to govorim? Stoga da vas sve potaknem dovikivati kada Isus prolazi. Vašoj svetosti preporučujem da ljubite svjetlo koje možda ne vidite. Dok još ne motrite, vjerujte i uzvikujte da vidite. Kolikom se smatra nesreća ljudi koji ne vide ovo tvarno svjetlo?

Netko je oslijepio. Smjesta se kaže: Boga je rasrdio. Učinio je neko zlo. To je Tobijina žena govorila mužu. On je vikao radi jareta da ne jede od ukradena. U svojoj kući nije htio čuti zvuk ukradena. Žena je branila svoj čin. Prijekorom je obasula supruga. I kada je Tobija rekao da se vrati ako je od ukradena, žena je s grdnjom odgovarala: gdje su tvoje pravednosti (usp. Tob 2,21-22)? Kako je ta žena bila slijepa! Branila je krađu. Kakvo je svjetlo gledao koji naređivaše da se ukradeno vrati. Žena je bila vani na sunčanoj svjetlosti, a Tobija u svjetlu pravednosti. Tko je od njih bio u boljemu svjetlu?

Tobija

16. - Vašu ljubav, braćo, potičemo da ljubite to svjetlo i da djelima vičete kada Gospodin prolazi. Neka odzvanja glas vjere da zaustavljeni Isus - ostajući nepromjeljiva Bo-ja Mudrost i veličanstvo Božje Riječi po kojoj sve nasta - otvori vaše oči.

Isti je Tobija opominjao svoga sina. Upozoravao ga je na to da viče, tj. poticao je na dobra djela. Govorio mu je da daje siromasima. Naređivao je da potrebnima pruža milostinju. Stoga je sina učio govoreći: "Sine, milostinje ne dopuštaju ići u timne" (Tob 4,11). Slijepi davaše savjet kako se stječe i dobiva svjetlo.

Tobija kaza: "Milostinja ne dopušta otići u tamu". Začuđeni mu je sin mogao odgovoriti: ti, dakle, oče, nisi dijelio milostinju kada sada slijep govoriš!? Zar sada nisi u tami? Ipak meni kažeš da "milostinja ne dopušta ići u tamu". Tobija je znao o kojem je svjetlu učio sina. Znao je što je gledao po nutarnjem čovjeku. Sin je ocu pružao ruku da ide po zemlji, a otac sinu da boravi u nebu.

Oči što viču

17. - Braćo! Ovaj ću govor zaključiti onim što nas najviše dira i guši. Ukratko zamijetite da gomile kore slijepe koji viču. Svi koji u ovome mnoštvu želite ozdraviti, neka vas ne zastraše. Mnogi su imenom kršćani, a djelom bezbošci. Neka vas ne odvrate od dobrih djela. Vičite posred gomila koje ušutkavaju, odvraćaju, psuju i loše žive. Zli ne pritišću dobre kršćane samo riječima već i zlim djelima. Dobar kršćanin ne želi ići u gledalište. Ono što zaustavlja njegovu savjest da ne ide u kazalište viče za Kristom. Viča da ozdravi. Drugi se slijevaju, ali su možda pogani ili Židovi. Ipak bih htio da ih je veoma malo u kazalištima. Od stida bi odlazili kada kršćani ne bi tamo dolazili.

Dolaze, dakle, i kršćani koji na svoju sramotu nose to ime. Viči ne idući. U svome srcu potisni vremenitu pohotu. Ustraj u snažnome i dugome dovikivanju za Spasiteljevim ušima da Isus stane i ozdravi te. Viči usred gomile da ne zdvojiš o Gospodnjim ušima. Ni oni slijepi nisu vikali gdje nije bilo mnoštvo da ih se čuje gdje ne postoji zapreka onih koji sprečavaju. Tako i vi postupite. Vičite između grešnika i razvratnika, između ljubitelja svjetovnih ispraznosti. Tu vičite da vas Gospodin ozdravi. Ne vičite s druge strane. Ne idite krivovjercima da otuda dovikujete Gospodinu. Primijetite, braćo, da su u onome mnoštvu koje sprečavaše vikati - upravo ondje - ozdravili koji su vikali.

Hladni kršćani

18. - Neka vaša svetost također čuje što znači ustrajati u vici. Reći su što su mnogi sa mnom iskusili u Kristovo ime jer Crkva neprestano takve rađa. Kada neki kršćanin stane dobro živjeti, obilovati dobrim djelima i prezirati svijet, u samoj novosti svojih djela trpi hladne kršćane koji prigovaraju i protuslove. Ali ako ustraje i njih nadvlada ustrajnošću te ne odustane od dobrih djela, i oni sami postaju poslušni koji su ranije sprečavali. Tako dugo prigovaraju, uznemiruju i zabranjuju dok misle da im se može ustuknuti. Ali ako ih svlada ustrajnost onih koji kroče naprijed, obraćaju se i počinju govoriti: velik čovjek; svet čovjek. Blago onome kome ga Bog dade! Sada časte, čestitaju, blagoslivlju i hvale poput mnoštva koje bijaše s Gospodinom. Mnoštvo je priječilo da slijepci ne viču. Ali su oni tako vikali da su zaslužili da ih se čuje i dobiju Gospodnje milosrđe. Sada samo mnoštvo kaže: "Isus vas zove". Čak i ono postaje poticatelj, a ranije prekoravaše da šute.

Gospodin samo onoga ne zove koji ne pati u ovome svijetu. Ali tko u ovome životu ne trpi u svojim grijesima i opačinama? Ako se svi muče, svima je kazano: "Dođite k meni svi koji se mučite" (Mt 11,28). Ako je svima kazano zašto svoj grijeh pripisuješ svome pozivatelju? Dođi! Njegova ti kuća nije tijesna. Božje kraljevstvo svi jednako posjeduju i svaki pojedinac ima sve. Ne smanjuje se povećanjem pojedinačnoga broja jer se ne dijeli. Svatko ima u cjelini što mnogi složno posjeduju.

Dobri i zli

19. - Braćo! U otajstvu ovoga čitanja naučismo što na drugim mjestima svetih knjiga posve otvoreno odzvanja: unutra u Crkvi postoje dobri i zli. Često ih nazivamo žitom i pljevom. Neka nitko prije vremena ne ostavi gumno. Neka kod vršidbe podnosi pljevu, neka je podnese na gumnu. Što tu podnosi, neće imati u žitnici. Doći će vijač. Razdvojit će zle od dobrih. Uspostavit će i tjelesno odvojenje kojemu sada prethodi duhovno. Od zlih se srcem uvijek odvojimo. Privremeno se s oprezom povezujte. Ne budite nehajni pri opominjuju svojih koji su na neki način na vašoj brizi. Opominjite, poučavajte, potičite, strašite. Djelujte na sve moguće načine. U Pismima i u primjerima svetaca koji su živjeli prije ili poslije Gospodnjega dolaska nalazite da zli u jedinstvu ne prljaju dobre. Ipak ne budite lijeni kad zle treba opomenuti. Opaki te čovjek na dva načina ne blati: ako ne pristaješ i ako ga pobijaš, tj. ako ne sudjeluješ i ako se ne slažeš. Sudjeluje tko tuđemu činu pruža udioništvo volje ili potvrde. Apostol nas na to upozorava govoreći: "Ne sudjelujte u tamnim neplodnim djelima".

Budući da nije dovoljno ne pristati ako slijedi nemarna stega, Pavao kaže: "Još više: i pobijte" (Ef 5,11). Vidite da je obuhvatio oboje: "Ne sudjelujte i - još više - prekorite". Što znači "ne sudjelujte"? Ne pristanite, ne hvalite, ne potvrđujte. A što unači "štoviše, pobijte"? Znači: ukorite, pokarajte, zauzdajte.

Blagost

20. - Treba se bojati da se kod popravljanja ili zaustavljanja tuđih grijeha ne uzoholi tko drugoga kori. Moramo razmišljati o Apostolovoj izreci:

"Stoga tko misli da stoji, neka gleda da ne padne" (1 Kor 10,12). Neka izvana strašno odzvanja pokuda, ali neka se unutra održi blaga ljubav. Isti Apostol kaže: "Ako se tko zatekne u kakvome zlodjelu, vi koji ste duhovni takvoga poučite u blagome duhu. Sam na se pazi da i ti ne budeš iskušan. Nosite bremena jedan drugoga i tako ćete ispuniti Kristov zakon" (Gal 6, 1-2). I na drugome mjestu veli: "Gospodnjem sluzi ne pristaje svađa. Pristoji se da je prema svima blag, da je poučljiv, strpljiv te da u skromnosti opominje one koji različito misle. Tako će im Bog možda udijeliti pokoru da upoznaju istinu, opamete se od zamka đavla koji ih po svojoj volji drži zarobljene" (2 Tim 2, 24-26). Dakle: ne složite se sa zlima da ih potvrđujete; ne budite nemarni da ih ne korite; ne budite ni oholi da obijesno karate.

Ljubav

21. - Tko napusti jedinstvo, ranjava ljubav. Tko pak oskvrni ljubav, sam nije ništa ma što veliko imao. Ako govori anđeoskim jezicima; ako pozna sva otajstva; ako ima svu vjeru da brda premješta; ako razdijeli sve svoje siromasima; ako tijelo preda da izgori, ali ako nema ljubavi, nije ništa i ništa mu ne koristi (usp. 1 Kor 13,13). Sve ima uzalud tko nema ono jedno kojim se svemu služi. Stoga prigrlimo ljubav trudeći se čuvati jedinstvo "duha u svezi mira" (Ef 4,3). Neka nas ne zavedu koji to puteno shvaćaju te ostvaruju tjelesno odvojenje. Razdvajaju se duhovnim svetogrđem od crkvenoga života koji se raširio diljem cijeloga svijeta. Dobro je, naime, sjeme posijano po čitavoj zemlji. Onaj dobri sijač - Sin čovječiji - nije samo u Africi već posvuda posijao dobro sjeme. Neprijatelj je dosijao kukolj.

Ali što kaže domaćin? Reče: "Pustite da oboje raste do žetve". Po čemu raste? Dakako, po njivi. Tko je njiva? Zar Afrika? Ne. Tko je, dakle? Ne razjašnjujemo mi. Neka Gospodin rekne. Učenici rekoše Učitelju: "Razjasni nam usporedbu s ljuljem". I protumačio je Gospodin: "Dobro su sjeme sinovi kraljevstva, a ljulj sinovi zla". Tko to posija? Reče: "Đavao je neprijatelj koji posija kukolj". Tko je njiva? Kaza: "Njiva je ovaj svijet". Što je žetva? Kaza: "Žetva je konac svijeta". Tko su žeteoci? Veli: "Žeteoci su anđeli".

Je li Afrika svijet? Je li ovo vrijeme žetva? Je li Donat[30] žetelac? Po cijeloj zemlji čekajte žetvu; po cijelome svijetu rastite do žetve; po cijelome krugu zemaljskome podnosite kukolj sve do žetve. Ne ka vas ne zavedu pokvareni. Prelaka su pljeva što s gumna odlijeće prije vijačeva dolaska. Neka vas ne zavedu. Samo ih držite prema toj usporedbi s ljuljem. Ne dopustite im više govoriti: onaj je izdao spise; nije on već je onaj drugi odao knjige.[31] Ma tko da ih je izdao, zar je nevjera kao izdajica uništila Božju vjeru?

30. Riječ je o vođi donatističke zajednice.

Što je Božja vjera? Ona koju je Bog obećao Abrahamu kada kaza: "U tvome će se sjemenu blagosloviti svi narodi" (Post 22,18). Što je Božja vjera? "Pustite oboje sve do žetve". Po čemu će rasti? Po njivi. Što znači po njivi? Diljem svijeta.

Žetva

22. - Donatisti ovdje kažu: jedno je i drugo raslo po svijetu, ali se žito već smanjilo i u ovome našem kraju postalo manjina. Gospodin ti ne dopušta tumačiti kako hoćeš. On razjašnjuje tu usporedbu. Zatvara ti usta koja su svetogrdna, bezbožna, opaka, protuslovna. Proturječiš oporučitelju koji je i tebe pozvao u baštinu. Kako začipa tvoja usta? Riječima "pustite neka oboje raste do žetve". Ako je već bila žetva, vjerujemo da se žito smanjilo. Ali ni tada se ne bi smanjilo nego se pohranilo u žitnicu. Kaza: "Najprije skupite kukolj i povežite u snopove da se spali. Žito spremite u moju žitnicu".

Ako, dakle, do žetve rastu, nakon žetve se spremaju. Nepošteni, bezbožni kada se umanjuju? Dopuštam da je zrnja manje u odnosu na kukolj i pljevu. Ipak oboje raste do žetve. Kada obiluje opačina, u mnogih hladni ljubav. Raste kukolj, raste pljeva. Ali kako na cijeloj njivi ne može ponestati žita koje se ustrajnošću do kraja spasava, oboje raste do žetve. Zbog obilja je zlih kazano: "Misliš li da će Sin čovječji kada dođe naći na zemlji vjere" (Lk 18,8)? Tim se izričajem označuju svi koji kršenjem zakona onoga nasljeduju kome bi rečeno: "Zemlja si i u zemlju ćeš ići" (Post 3,19). Zbog obilja dobrih i radi onoga kome je rečeno: "Tvoje će sjeme biti kao nebeske zvijezde i kao morski pijesak" (Post 15,5), ne treba ni ono prešutjeti: "Mnogi će doći s Istoka i Zapada i zasjest će u Božjemu kraljevstu s Abrahamom i Izakom" (Mt 8,11).

Jedno, dakle, i drugo raste do žetve. U Pismima kukolj ili pljeva imaju svoje izreke, a žito svoje. Oni koji ih ne shvaćaju, miješaju ih pa se i

31. Augustin smjera na početak donatističkoga raskola.

sami zbunjuju. U slijepoj pohlepi tako buče da ne žele ustuknuti ni pred najočitijom istinom.

Odstupanje

23. - Eto, kažu, govori prorok: "Odstupite, iziđite odonud da niste dotaknuli nečista" (Iz 52,11). Kako ćemo, dakle, zle podnositi radi mira, ako nam se nalaže da od njih odemo i odstupimo te tako ne dotaknemo nečista? Mi to odstupanje shvaćamo duhovno, dotanisti tjelesno. I ja s prorokom vičem. I bilo kakve da smo posude, Bog se s nama služi na vašu službu. I mi vičemo i kažemo vam: "Udaljite se, odonud iziđite i ne dotičite nečista". Ali je riječ o dodiru srca, ne tijela. Jer što je dodirnuti nečista ako ne složiti se s grijesima? Što znači otuda izići? Znači poduzeti što se odnosi na opominjanje zlih i učiniti koliko - čuvajući mir - tko može u skladu sa svojim stupnjem i osobom.

Nije ti se svidjelo šo je netko sagriješio. Nisi dodirnuo nečista. Pokarao si, ukorio, opomenuo i ako slučaj traži, primijenio dotičnu stegu koja ne vrijeđa jedinstvo. Izišao si odonud. Motrite svetačka djela da vam se možda to ne učini našim tumačenjem. Kako su te riječi razumjeli sveti, tako ih, jasno, moramo i mi shvaćati. Prorok kaže: "Iziđite otuda". Tu misao najprije potvrđujem uobičajenom uporabom same riječi. Potom pokazujem da nije moja. Ljudi se veoma često optužuju. Pošto su pak bili optuženi, brane se. Kada se optuženik razumno i pravedno obranio, oni koji slušaju vele: izvukao se otuda. Kamo je odonuda izišao? Položio je račun i najpravedniju obranu.

To su učinili sveti kada su sa svojih nogu stresali prah protiv onih koji nisu prihvaćali mir koji im bijaše naviješten. Odonuda je izišao čuvar kome bi kazano: "Postavio sam te čuvarom Izraelove kuće." Njemu je rečeno: "Ako bezbožnome rekneš pa se ne odvrati od bezboštva i od svoga puta, taj će bezbožnik umrijeti u svojoj opačini. Ti ćeš pak spasiti svoju dušu" (Ez 3,17-19). Ako to čini, odonud ne izlazi tjelesnim odvojenjem nego obranom svoga djela. Taj je učinio što je morao učiniti iako onaj nije poslušao koji se morao pokoriti. To znači: "Odonuda iziđite"!

Majčinska ljubav

24. - Isto su vikali: Mojsije, Jeremija, Ezekiel. Pogledajmo da li su i sami to činili. Da li su napustili Božji narod i prešli tuđim pucima? Kako je mnogo i kako žestoko Jeremija grdio grešnike i zločince svoga naroda! Ipak je bio među njima. S njima je ulazio u isti hram i slavio ista otajstva. Živio je u onome zboru opakih ljudi, ali je otuda izlazio vičući. Ovo znači izići odonud i ovo je ne dotaknuti nečista: ne pristati voljom i ne štedjeti ustima.

Što ću kazati o Jeremiji, Izaiji, Danielu, Ezekielu i ostalima prorocima koji se nisu odvojili od zloga naroda da ne napuste dobre pomiješane s tim narodom gdje su i sami mogli biti takvi?

Braćo! Kada je Mojsije na brdu primio zakon, narod je dolje načinio kumir. Bio je to Božji puk. Taj je narod proveden kroz Crveno more jer su valovi ustuknuli. Inače su zatrpali neprijatelje koji su nailazili. Poslije tolikih znakova i čudesa protiv egipatskih smrtonosnih udaraca i u svrhu zaštite i spasenja naroda, taj je narod uza sve to zaiskao kumir. Izradio ga je, načinio, klanjao mu se i žrtvovao mu.

Bog pokazuje svome sluzi narodni čin i veli da će te ljude udaljiti od svoga lica. Mojsije zagovara narod kome se imao vratiti. Imao je priliku da se od njih odluči i izađe - kako to donatisti shvaćaju - da ne dotakne nečista i da s takvima ne živi. Ipak to nije učinio. Da se pak možda ne pričini kako je Mojsije to učinio više iz nužde nego iz ljubavi, Bog mu je ponudio drugi narod. Rekao je: "Učinit ću te velikim narodom", a one "ću uništiti". Ali Mojsije nije prihvatio. Ostao je uz grešnike i za njih molio. Na koji je način molio? To je, braćo, veliki dokaz ljubavi. Kako je molio? Zapazite onu najčinsku ljubav o kojoj smo često govorili. Dok se Bog prijetio svetogrdnome narodu, tresla se Mojsijeva pobožna nutrina. Za narod se suprotstavio Božjoj srdžbi. Govorio je: "Gospodine, ako im opraštaš grijeh, oprosti. Inače me izbriši iz svoje knjige koju si napisao" (Izl 32,31-32).

Donatisti

25. - Jamačno je već vašoj razboritosti očito kako sva takva svetopisamska svjedočanstva treba shvatiti. Kada Pismom odzvanja da se moramo odvojiti od zlih, naređuje se da drukčije ne shvatimo osim da se srcem razdvojimo. Inače bismo odvajanjem dobrih počinili veće zlo nego što ne izbjegvamo sjedinjenje s opakima. Tako su postupili donatisti. Da su dobri korili zle - a zapravo su zli ozloglasili dobre - donatisti bi radi mira svakoga podnosili. Maksimiance su primili kao da su besprijekorni. Ranije su ih osuđivali kao izgubljene.

Prorok je jasno kazao: "Odvojite se i odonuda iziđite i nečista ne dotičite." Osobno pak motrim što je učinio da razumijem što je kazao. Svojim mi djelom tumači svoju tvrdnju. Rekao je: "Otiđite"! Kome je rekao? Jamačno pravednima. Što kaza: od koga da se rastave? Jasno, od grešnika i opakih. Pitam: da li se sam udaljio od takvih? Vidim da se nije razdvojio. Dakle, drukčije je shvatio. Inače bi prije učinio što naređuje. Odvojio se srcem, pokazao je i pokudio. Uzdržavajući se od pristanka, nije dodirnuo nečista. Karajući izišao je u Božjemu pogledu slobodan. Bog mu ne ubraja ni njegove grijehe jer ih nije počinio. Ne ubraja mu ni tuđe jer ih nije potvrdio. Ne uračunava mu ni nemarsnost jer nije šutio, ali ni oholost jer je ostao u jedinstvu.

Braćo moja! Sve između sebe koje još opterećuje ljubav prema svijetu ukorite koliko možete. To su: lakomci, krivokletnici, preljubnici, tričarijski motritelji, tražitelji savjeta kod zvjezdoznanaca, nadahnutih i promatrača ptičjega leta. Tu su također pijanice, raskalašenici kao i svi drugi koje kao zle poznajete između sebe. Tako se srcem odvajajte. U laž ih utjerajte da otuda iziđete. Ne odobravajte da ne dotaknete nečista.

OSUŠENO STABLO
Mt 21,19-22

Br. 89.

Lišće

1. - Posljednje nas je evanđeosko čitanje opomenulo i prestrašilo da ne bismo posjedovali lišće i bili bez ploda. To ukratko ovako tumačimo: da nisu nazočne riječi, a djela odsutna. Veliki strah! Tko se neće pobojati kada u čitanju vidi očima srca suho stablo i kada mu se ovako kaže: "Nikada iz tebe ne rodio plod, nikada!" Neka strah popravi, a popravak neka donese plod. Gospodin Krist bez sumnje je predvidio da svako stablo s pravom postaje suhim ako ima lišće, ali nema plod. To je sinagoga. Nije pozvana već je odbačena. Otuda je pozvan Božji narod koji je uistinu iskreno iščekivao Božje spasenje, Isusa Krista. Budući da je vjerno iščekivao, zaslužio je upoznati nazočnoga. Odonuda su apostoli kao i cijelo mnoštvo ljudi koji su išli pred Gospodnjim živinčetom i vikali: "Hosana Davidovu sinu! Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje" (Mt 21,9).

Bilo je veliko mnoštvo vjernih Židova - bijaše to silno mnoštvo - koji su vjerovali u Krista prije nego se za njih prolila krv. Nije Gospodin uzalud došao samo za "izgubljene ovce Izraelove kuće" (Mt 15,24). Među drugima je raspet. Već uzvišen na nebo, našao je plod pokore. Nije učinio suhe nego na njivi obradio i riječju zalio. Odonuda su bile one četiri židovske tisuće koje su povjerovale pošto su učenici i oni koji bijahu s njima bili ispunjeni Duhom Svetim i progovorili jezicima svih naroda. Tom su jezičnom rzličitošću na neki način najavili Crkvu koja će biti po svim narodima. Tada su zato povjerovale i "izgubljene ovce Izraelove kuće jer je Sin čovječji došao tražiti i spasiti što je bilo izgubljeno" (Lk 19,10). Tako je našao te "ovce". Ne znam gdje su se skrivale. Bile su u grmu. Kao da su ih vukovi opustošili! Budući da se skrivahu u grmu, Gospodin nije uspio da ih nađe osim kada ga je razderalo trnje muke. Ipak je do njih došao, našao ih i otkupio. Židovi su ga ubili, ali više sebe nego njega. Tako je "izgubljene ovce" spasio koji je za njih ubijen.

Dok su apostoli govorili, pogođeni su koji su kopljem proboli. Savjest ih je ubola. Pošto su ubodeni, tražili su savjet i dani savjet prihvatili. Obavili su pokoru, našli milost i vjerujući pili krv koju su u bjesnilu prolili.

Spomenuto stablo predoznačuje one koji su do današnjega dana i do konca ostali opako i neplodno pokoljenje. Kada sada dođeš k njima kod njih

nalaziš sve proročke govore, ali to je lišće. Krist je gladan. Traži plod. U njima ne nalazi roda jer u njima ne nalazi sebe. Stablo nema ploda jer nema Krista. Krista pak nema tko ne čuva njegovo jedinstvo. Tako nema ni ljubav. Po tome, dakle, slijedu nema ploda tko nema ljubavi. Čuj Apostola: "Plod je Duha ljubav". Kao da Pavao kani preporučiti grozd, tj. plod. Kaže: "Plod je Duha ljubav, radost, mir i velikodušnost" (Gal 5,22). Ne čudi se nastavku gdje započe ljubav.

Brdo

2. - Učenici su se čudili osušenome drvetu. Radi toga im je Isus preporučio vjeru. Rekao je: "Ako budete imali vjeru i ništa ne budete razlučivali (...)", tj. ako u svemu budete Bogu vjerovali, nećete govoriti da Bog jedno može, a drugo ne može. Naprotiv, ako budete prihvatili svemogućnost Svemogućega "ne samo da ćete to činiti nego ako i ovome brdu reknete neka se digne i baci u more, zbit će se. Što god budete u vjeri molili, primit ćete".

Čitamo da su učenici činili čudesa ili - točnije - da ih je Gospodin činio preko učenika. Isus je kazao: "Bez mene ne možete ništa činiti" (Iv 15,5). Gospodin je bez učenika mnogo mogao, a učenici bez Gospodina ništa. Onaj koji je mogao učenike stvoriti očito nije od njih pomognut da ih sazda. Čitamo, dakle, o apostolskim čudesima. Ipak nikada ne čitamo da su osušili stablo ili brdo prenijeli u more. Potražimo gdje se to dogodilo. Gospodnje riječi nisu mogle ostati bez ploda. Ako gledaš ova obična i poznata stabla i ova brda, kazano se nije zbilo. Ako ako motriš stablo o kojem je Isus govorio i "Gospodnje brdo" o kome prorok kaza da će se "u zadnjim danima očitovati" (Iz 2,2), to se - ako to promatraš i to razumiješ - i dogodilo i po apostolima zbilo.

Stablo je židovski narod, ali - ponovno kažem - odbijeni, a ne pozvani. Ono stablo koje spomenusmo židovski je puk. Brdo je - kako uči proročko svjedočanstvo - sami Gospodin. Suho je stablo židovski svijet koji ne časti Krista. More je za sve pogane ovaj vijek. Sada pogledaj apostole koji govore stablu koje se imalo osušiti i koji brdo prenose u more.

U *Djelima apostolskim* apostoli govore Židovima koji protuslove i odupiru se riječi istine. Znači da imaju lišće, ali da nemaju plod. Vele im: "Vama je najprije trebalo navijestiti Božju riječ, ali vi ste je odbacili". Izričete proročke riječi, a ne priznajete onoga koga su proroci najavili. Znači da posjedujete lišće. Stoga se, evo, "obraćamo poganima" (Dj 13,46). To je

najavljeno i preko proroka: "Postavih te, eto, za svjetlo narodima da budeš spasenje do krajeva zemlje" (Iz 49,6).

Stablo se, eto, sasušilo. Krist je - brdo - prenesen u more. Kako se neće osušiti stablo stavljeno u vinograd, a za nj je kazano: "Naredit ću svojim oblacima da povrh njega ne spuštaju dažd" (Iz 5,6)?

Suhoća

3. - To je Gospodin učinio proročki. Nije samo nad stablom učinio čudo nego je čudom istaknuo nešto buduće. Na to nas upućuju i o tome osjedočuju mnoge pojedinosti. To čak i suprotnost natuknjuje. Prvo: što je stablo sagriješilo ako nema ploda? Sve da ni u pravo vrijeme, tj. u vrijeme voća nije imalo roda, ne bi, jasno, nikakva krivica bila na stablu. Stablo je nerazumno. Stoga nema ni grijeha. Tome pridolazi da "nije bilo vrijeme voća". To se čita u drugoga evanđeliste koji isto pripovijeda (usp. Mk 11,13). Tada bijaše doba kada smokva baca nježne listove koji, znamo, nastaju prije plodova. To otuda dokazujemo što se bližio dan Gospodinove muke. Čak ako se na to ne bismo osvrtali, morali bismo, dakako, vjerovati evanđelisti koji veli: "Nije bilo vrijeme smokava".

Zaključimo: ako je jedino trebalo istaknuti čudo, a ne štogod proročki naznačiti, Gospodin je s više blagosti i dostojnije svoga milosrđa mogao ozeleniti kakvo stablo koje je zatekao suhim. Tako je liječio bolesne, čistio gubave i uskrsavao mrtve. Gospodin je u onome slučaju postupio kao protiv pravila svoga milosrđa. Naišao je na zeleno stablo. Još nije mimo vremena imalo ploda, ali ga nije uskraćivalo svome rataru. I Gospodin je sasušio stablo. Kao da je rekao čovjeku: ne veseli me sasušenost toga stabla. Htio sam te upozoriti da to nisam učinio bez razloga. Htjedoh istaknuti nešto na što ne svraćaš pozornost. To stablo nisam prokleo. Nisam odredio kaznu stablu bez razuma. Tebe sam prestrašio da ne prezreš gladnoga Krista ako ga vidiš. Radije ga obogati plodom nego zasjeni lišćem.

Svetopisamski smisao

4. - To je jedno od onoga što je Gospodin htio naglasiti. Što je drugo? Gladan je prišao stablu i tražio voće. Zar nije znao da još nije vrijeme? Zar Stvoritelj stabla nije znao što je znao uzgajatelj stabla? Tražio je, dakle, na stablu plod koji stablo još nije posjedovalo. Da li je tražio ili zapravo hi-

nio da traži? Ako je, naime, uistinu tražio, pogriješio je. Ali je nemoguće da je Gospodin pogriješio. Dakle, pretvarao se. Od straha da ne hini, priznaješ da je pogriješio. Odbacuješ pogrešku, upadaš u pretvaranje. Gorimo u sredini. Ako gorimo, želimo kišu da ozelenimo. O Gospodinu ne recimo štogod nedostojno da budemo spaljeni.

Evanđelist kaza: "Dođe do stabla i na njemu ne nađe roda". Prema tome, "nije našao". To se o Gospodinu ne bi reklo da nije tražio ili da je hinio kako traži o čemu zna da toga tu nema. Stoga ne dvojimo reći da se Krist na nikakav način ne vara. Što? Zar kažemo da je hinio? Ne velimo li to? Kako ćemo otuda izići? Recimo! Inače se od sebe ne bismo usudili kazati što je evanđelist o Gospodinu rekao na drugome mjestu. Kažimo što je evanđelist napisao. Kada kažemo, shvatimo. Ali najprije vjerujmo da shvatimo. Naime, "ako ne budete vjerovali, nećete razumjeti" (Iz 7,9).

Gospodin Krist poslije uskrsnuća iđaše na putu s dvojicom svojih učenika koji ga još nisu poznavali. Pridužio im se kao treći putnik. Došli su do mjesta kamo su ona dvojica išla. Evanđelist kaže: "On je hinio da ide dalje". Oni su ga ljudskim običajem zadržavali. Govorili su da se već smrkava. Molili su da s njima ondje ostane. Isus je, prihvativši gostoprimstvo, razlomio kruh. Pošto je blagoslovio i razlomio kruh, učenici su ga prepoznali.

Više se ne bojimo kazati da se Isus pričinjao kako traži. "Hinio je da ide dalje". Ali nastaje novo pitanje. Jučer smo dugo preporučivali istinu među apostolima. Kako u samoga Gospodina nalazimo pretvaranje? Moramo vam, braćo, kazati i priopćiti u skladu s osrednjim silama koje nam je Gospodin za vas dao. Riječima moramo istaknuti što redovito imate u svim Pismima. Sve što se tu kaže ili zbiva, raspoznaje se po svojoj vlastitosti ili nešto slikovito naznačuje. Može čak oboje posjedovati: i vlastiti smisao i slikovito značenje.

Predložio sam troje. Valja pružiti primjere iz samih Svetih pisama. Evo tvrdnje koju uzimamo u doslovnome smislu: Gospodin je trpio, uskrsnuo, uzašao na nebo, na koncu ćemo vijeka uskrsnuti, s Kristom ćemo - ako ga ne prezremo - uvijeke vladati. Te izreke shvati doslovce i ne traži slike. Kako je rečeno, tako i jest. Isto vrijedi i za događaje. Apostol je uzišao u Jeruzalem vidjeti Petra. Apostol je to učinio. To se zbilo. Vlastito je Pavlu. On ti pripovijeda pravi događaj: čin u svojoj doslovnosti.

U slici je rečeno: "Kamen koji odbaciše graditelji postao je glava kuta" (Ps 117,22). Uzmimo riječ stijena u doslovnome smislu: koji kamen

odbaciše graditelji te je postao glava kuta? Ako riječ kut uzmemo doslovno, u kojoj je ugaonoj glavi taj kamen postao glava? Ali rečeno prihvatimo slikovito i shvatimo kao znamen: kutni je kamen Krist. Glava je kuta glava Crkve. Zašto je Crkva kut? Stoga što s jedne strane poziva Židove, a s druge pogane. Dva je zida koji dolaze iz suprotnosti i koji se u njoj sastaju sjedinila milošću svoga mira, a Krist je "naš mir". On "oboje čini jednim" (Ef 2,14).

Događaj i slika

5. - Čuli ste: kazivanje u pravome smislu; činjenicu u strogome značenju kao i slikovito izricanje. Iščekujete slikovitu činjenicu. Ima ih mnogo. Međutim, na pamet pada upozorenje s ugaonim kamenom koji je Jakov blagoslovio i kada je spavao, stavio pod glavu. U svome je snu imao veliko viđenje: ljestve su se protezale od zemlje do neba. Ljudi su po njima uzlazili i silazili. Gospodin se pak nad njih naslonio. Jakov je shvatio što je to trebalo značiti. Time nam dokazuje da nije bio daleko od shvaćanja onoga viđenja i objave. Kamen je naznačivao Krista. Ne čudi se, dakle, što je Jakov pomazao kamen. Krist je dobio ime od pomazanja. Taj se pak Jakov u Pismu naziva čovjekom bez prijevare. Sam je Jakov - kako znate - nazvan Izraelom. Stoga je Gospodin, videći Natanaela, u evanđelju rekao: "Evo, to je pravi Izraelac u kome nema priejvare". Taj Izraelac još nije znao tko s njime govori. Uzvratio je: otkuda me poznaješ? A Gospodin će mu: vidio sam te kada si bio pod smokvom. Kao da je rekao: predodredio sam te kada si bio u sjeni grijeha. Natanael se sjetio da je bio pod smokvinim stablom gdje Gospodin nije bio te je u njemu spoznao božanstvo. Odgovorio je: ti si Božji Sin. Ti si izraelski kralj.

Natanael pod smokvinim stablom nije postao suha smokva. Spoznao je Krista. Gospodin mu reče: "Budući da rekoh: kada si bio pod sokvinim stablom vidjeh te, stoga vjeruješ. Veće ćeš od toga vidjeti." Što je to veće? "Zaista vam kažem da ćete vidjeti otvoreno nebo." To je zato jer je Natanael čovjek u kome nema varke. Pogledaj Jakova u kome nema lukavstva. Sjeti se zbog čega govori. Sjeti se stijene pod glavom, viđenja u snu, ljestava od zemlje do neba i ljudi što silaze i uzlaze. Vidi što Gospodin kazuje Izraelcu bez prijevare.

Čuj, Natanaele, bez varke što je vidio Jakov bez prijevare. "Vidjet ćete otvoreno nebo i anđele što uzlaze i silaze." Kamo? "Na Sina čovječjega" (Iv

1,47-51). On je, dakle, bio pomazan za glavu Sina čovječjega. Naime, muž je "glava žene, a Krist je glava muža" (1 Kor 11,3). Ipak nije rekao da se anđeli uspinju od Sina čovječjega i da na nj silaze kao da bi bio samo gore. Reče: "Uzlaze i silaze do Sina čovječjega." Čuj kako Sin čovječji odozgo dovikuje: "Saule, Saule!" Čuj i dolje Sina čovječjega: "Zašto me progoniš?" (Dj 9,4).

Čin i djelo

6. - Čuli ste iskaz u strogome značenju: mi ćemo uskrsnuti. Čista je činjenica što je Pavao - kako bi rečeno - uzašao u Jeruzalem vidjeti Petra. Slikoviti je izričaj: "Kamen koji odbaciše graditelji (...)" Slikovita je zbilja pomazani kamen koji je Jakovu bio uz glavu. Ali vašemu iščekivanju dugujemo što nastaje od obojega: što se zaista zbiva i slikovito označuje. Znamo da je Abraham iamo dva sina: jednoga os sluškinje, drugoga od slobodne. To je pravi čin. Nije samo pripovijedanje nego i zbilja. Čekaš li sliku? "To su dva zavjeta" (Gal 4,22-24).

Prema tome, što se slikovito kaže na neki se način hini. Ali ukoliko na svršetku ima značenje te samo značenje čuva vjernost istine, izbjegava zlo krivoga.

Sijač je, eto, izišao sijati. Sijanjem je zrno palo na put, kamenito tlo, među trnje, na dobru zemlju. Tko je izišao sijati? Kada je izišao? Koje trnje, koje kamenje, koji put i koja zemlja? Ako slušaš kao zamišljeno, shvaćaš slikovito. Hinjeno je. Ali ako je sijač zaista izišao te je sjemenje - kako čusmo - bacio po najrazličitijem, nije bilo izmišljeno niti lažno. Zašto? Iako označuje nešto što se hini, ne vara te. Traži onoga tko će razumjeti i ne vodi u zabludu.

Krist je tražio voće jer je nešto htio preporučiti. Tu je naglasio slikovitu hinjenost, a ne lažnu. Također je istaknuo pohvalnu, a ne prijevarnu hinjenost. Ako je istražiš, naći ćeš istinu. Nećeš zapasti u krivo ako je razglobiš.

Euharistija

Vidim što ćeš kazati: rastumači mi što je značilo da se Gospodin pričinjao kao da ide dalje. Ako nije ništa značilo, prevara je i laž. Moramo u skladu sa svojim tumačenjima i veoma umjerenim pravilima kazati što

označavaše stanovito pričinjanje da ide dalje. Isus je hinio da ide dalje i zadržan je da ne ide dalje. Gospodin Krist se s obzirom na tjelesnu odsutnost zamišljao odsutnim. Držao se odsutnim: kao da će ići dalje. Zadrži ga vjerno. Drži ga kod lomljenja kruha. Što ću kazati? Spoznao si? Ako si spoznao, ondje si našao Krista.

Duže ne smijemo govoriti o otajstvu. Krtist je, dakako, od onih koji to otajstvo odgađaju daleko. Neka to drže i neka ne ostavljaju. Neka pozovu na prenoćište. Bit će pozvani na nebo.

SVADBA KRALJEVA SINA
Mt 22,1-14

Br. 90.

Dvije gozbe

1. - Svi vjernici poznaju svadbu kraljeva sina i njegovu gozbu. Sjaj je Gospodnjega stola svima predložen na volju. Razlika je kako tko postupa kada mu nije zabranjeno pristupiti. Sveta nas Pisma uče da postoje dvije Gpspodnje gozbe: na jednu dolaze dobri i zli, a na drugu ne pristupaju zli. Gospodnja, dakle, gozba o kojoj smo upravo čuli dok se čitalo evanđelje pozna, jasno, dobre i zle. Zli su svi koji su se ispričali od te gozbe. Ali, naprotiv, nisu svi dobri koji uđoše. Govorim vama koji kao dobri prisustvujete na ovoj gozbi. Vama govorim koji čuste da je kazano: "Tko jede i pije nedostojno, osudu sebi jede i pije" (1 Kor 11,29). Svima koji ste takvi velim da vani ne tražite dobre, a iznutra podnosite zle.

I dobar i zao

2. - Ne dvojim kako vaša ljubav želi čuti tko su o kojima rekoh da vani ne traže dobre i da unutra podnose loše. Ako su unutra svi zli, kome sam govorio? Ako su unutra svi dobri koje sam opomenuo da podnose zle? Najprije uz Gospodnju pomoć - kako možemo - iziđimo iz toga pitanja. Ako točno i bistro istražuješ, nitko nije dobar doli jedini Bog. Gospodin najotvorenije kaže: "Što pitaš o dobrome? Nitko nije dobar osim jedinoga Boga" (Mt 14,17).

Kako, dakle, na onu svadbu dolaze dobri i zli ako nitko nije dobar nego jedini Bog? Prvo morate znati da smo svi mi u stanovitome smislu zli. Ali dok smo u nekome smislu svi zli, u određenome smislu nismo svi dobri. Možemo li sebe usporediti s apostolima? Njima sami Gospodin kaže: "Ako, dakle, vi, premda ste zli, znate dobre darove dati svojoj djeci (...)" Ako motrimo Pisma jedan zli bijaše ondje među dvanaestoricom apostola. Radi njega Gospodin kaže na nekome mjestu: "I vi ste čisti, ali ne svi" (Iv 13,10). Ipak se zajednički obraća na sve i veli: "Ako vi, iako ste zli (...)" To čuše: Petar, Ivan, Andrija i svi ostali apostoli. Što su čuli? Čuli su: "Vi, premda ste zli, znate dobre darove davati svojoj djeci. Koliko će više vaš Otac koji je na nebesima dati dobra onima koji ga mole" (Mt 7,11).

Učenici su, čuvši da su opaki, očajali, ali su odahnuli kada su čuli da im je Otac Bog koji je na nebesima. Isus kaza: "Budući da ste zli (...)" Što se duguje djeci ako ne nagrada? U ime zlih je strah od kazna, a u ime djece baštinička nada.

Uzvanici

3. - Zaključimo: jedni te isti bijahu u stanovitome smislu zli, a u drugome dobri. Onima kojima bijaše kazano "premda ste zli, znate dobre darove dati svojoj djeci", smjesta je dodano "koliko će više vaš Otac koji je na nebesima (...)" Otac je, dakle, zlih, ali ne ostavljenih jer je liječnik onih koje treba izliječiti. U nekome su, dakle, smislu bili u zlu.

Ipak smatram da uzvanici koje domaćin pozva na kraljevu gozbu nisu bili u broju onih o kojima bi kazano "pozvaše dobre i zle". Nisu se ubrajali u broj ljudi za koje čusmo da su isključeni u čovjeku koga su zatekli kako nema svadbenu haljinu. Po nečemu su, kažem, bili zli koji bijahu dobri, a po nečemu su bili dobri koji su bili zli. Počuj Ivana. On kaže čime su bili opaki. Reče: "Ako kažemo da nemamo grijeha, sami sebe varamo i istina nije u nama". Eto, po čemu su bili zli. Imali su grijeh. Ali po čemu su bili dobri? "Ako ispovijedamo svoje grijehe, vjeran je i pravedan koji nam oprašta grijehe i čisti nas od svake opačine" (1 Iv 1,8-9).

Smatram da tumačenje koje čuste iznijesmo iz Svetih pisama. Ako bismo po njemu rekli da su isti ljudi u stanovitome smislu dobri, a u stanovitome zli te ako bismo po tome smislu htjeli shvatiti izričaj "pozvali su dobre i zle", tj. da su isti dobri i zli, to nam ne bi bilo dopušteno. Razlog je čovjek koji je nađen bez svadbene haljine i nije bilo kako izbačen. Nije samo lišen gozbe već je osuđen na vječnu kaznu u tminama.

Domaćin

4. - Ali netko će kazati: što je s onim jednim čovjekom? Što je tu neobično? Što je naročito ako se u gomili domaćinovim slugama ušuljao jedan koji nema svadbenu odjeću? Zar se radi njega moglo kazati kako su "pozvali dobre i zle"?

Pripazite i shvatite, moja braćo! Onaj jedan bijaše jedan rod. Bijaše mnogi. Poman će mi slušalac ovdje odgovoriti i reći: neću da mi pričaš svoja nagađanja. Hoću da mi se dokaže kako je onaj pojedinac bio mnoštvo. Bog će pomoći i ja ću dokazati. Neću dugo tražiti da mogu dokazati. Bog će mi pomoći samim svojim riječima i po meni učiniti da vam bude jasno. Eto, "ušao je domaćin da pogleda ljude za stolom".

Braćo moja! Vidite da je slugama jedino pripadalo pozvati i dovesti dobre i zle. Vidite da nije kazano: sluge su pregledale uzvanike i ondje našle čovjeka bez svadbene odjeće i rekle mu (...). To nije napisano. Domaćin je pregledao, našao, razlučio, odvojio. To se nije smjelo mimoići.

Mi smo ipak drugo poduzeli dokazati: kako je onaj jedan bio mnoštvo. Dakle, "domaćin je ušao pogledati ljude za stolom i našao čovjeka koji nije imao svadbeno ruho. I reče mu: prijatelju, kako si ovamo ušao bez svadbenoga odijela? No, on je zanijemio". Takav je pitao kome nije mogao hiniti. Gledalo se ruho u srcu, ne na tijelu. Da je izvana bilo obučeno, ne bi ni slugama ostalo skriveno. Gdje se mora obući svadbena haljina? To shvatite kada se veli: "Neka se tvoji svećenici odjenu pravednošću" (Ps 120,9). O tome odijelu kaže Apostol: "Da se zateknemo obučeni, a ne goli" (2 Kor 5,3)!

Gospodin je, dakle, pronašao čovjeka koji se sakrio slugama. Zapitani je šutio. Svezan je, izbačen i osuđen jedan od mnogih. Rekao bih: Gospodine, ti opominješ da se svi opomene. Ponovite sa mnom riječi koje čuste. Smjesta ćete ustanoviti da je onaj pojedinac bio množina. Odmah ćete prosuditi.

Gospodin je zacijelo jednoga pitao i jednome kazao: "Prijatelju, kako si ovamo ušao"? Jedan je zanijemio. I o tome jednome bi kazano: "Svežite mu ruke i noge i bacite ga u vanjske tame. Ondje će biti plač i škrgut zubi". Zašto? "Mnogi su zvani, mali je broj izabranih". Što će tome očitovanju istine bilo tko predbaciti? Veli: "Bacite ga u vanjske tmine". Riječ je o onome jednome o kome kaže Gospodin: "Mnogi su pozvani, neznatni odabrani". Vani se, dakle, ne baca mali broj. Onaj jedan jamačno nije posjedovao svadbenu odjeću. "Bacite ga." Zašto se baca? "Mnogi su zvani, malo ih je koji su odabrani".

Mali broj pustite, mnoge bacite. Jedan, zacijelo, bijaše. Taj jedan nije samo bio mnogi već je mnoštvom nadvisio broj dobrih. I dobri su mnogi, ali su u usporedbi sa zlima malobrojni. Rodi mnogo žita. Usporedi s pljevom. Zrnja je malo. Dobrih je po sebi mnogo, ali ih je malo u usporedbi s opakima. Kako dokazujemo da je dobrih po sebi mnogo? "Mnogi će doći s Istoka i Zapada". Kamo će doći? Na gozbu na koju dolaze dobri i zli. Govoreći o drugoj gozbi, Isus je dodao: "U nebeskome će kraljevstvu zasjest za stol s Abrahamom, Izakom i Jakovom" (Mt 8,11). Na tu gozbu zli neće pristupiti. Neka se ova sadašnja dostojno blaguje da se dođe do one.

Dakle: isti su istodobno mnogobrojni i maloga broja. U sebi su mnogobrojni, ali su malobrojni u usporedbi sa zlima. Što, dakle, kaže Gospodin? Našao je jednoga i reče: neka se bace mnogi i neka malobrojni ostanu. Reći "mnogo zvanih, malo odabranih" nije ništa drugo već očito pokazati tko su na ovoj gozbi takvi da se dovode na onu gozbu na koju ne pristupa nijedan zli.

Svadbena haljina

5. - O čemu je, dakle, riječ? Za sve vas što pristupate Gospodnjemu stolu koji je ovdje neću da budete s mnogima koji će se odvojiti. Budite s malobrojnima koji će se sačuvati. Kako ćete to moći? Uzmite svadbeno odijelo? Reći ćeš: razjasni nam što je svadbena odjeća. Nema dvojbe da to odijelo posjeduju samo dobri koji se ostavljaju na gozbi i čuvaju za gozbu na koju ne dolazi ni jedan zli i na koju vodi Gospodnja milost. Ti posjeduju svadbeno odijelo.

Braćo moja! Tražimo koji su među vjernicima koji imaju što opaki ne posjeduju i to će biti svadbeno ruho. Ako kažemo da su to sakramenti, sami znate da su oni zajednički zlima i dobrima. Je li to krštenje? Nitko, dakako, ne dolazi Bogu bez krsta, ali Bogu ne dolazi svatko koji posjeduje krštenje. Ne mogu, dakle, prihvatiti da je krštenje, tj. samo otajstvo, svadbena haljina. Tu odjeću vidim na dobrima i zlima. Možda je to oltar ili što se prima na oltaru. Vidimo pak da mnogi jedu i osudu sebi jedu i piju.

Prema tome, što je? Post? I zli poste. Dolazak u crkvu? I opaki dolaze. Napokon, da li su to čudesa? Ne samo što čudesa čine dobri i zli već katkada dobri ne čine. Eto su vrači kod staroga naroda tvorili čudesa, a Izraelci nisu. Među Izraelcima su činili jedino Mojsije i Aron. Drugi nisu činili već motrili, bojali se i vjerovali. Zar su faraonovi vrači, ukoliko su činili čudesa, bili bolji nego izraelski narod koji je unatoč svemu pripadao Bogu? U samoj Crkvi čuj Apostola: "Zar su svi proroci? Imaju li svi dar ozdravljanja? Da li svi govore jezicima" (1 Kor 12,29-30)?

Ljubav

6. - Što je, dakle, ona svadbena haljina? Ovo je svadbena haljina: "Svrha je zapovijedi - kaže Apostol - ljubav iz čista srca, dobre savjesti i nehinjene vjere" (1 Tim 1,5). To je svadbena odjeća, a ne bilo kakva ljubav jer se često - čini se - vole i oni koji su dionici zle savjesti. Najčešće se ljube koji zajedno vrše razbojstva, uzajamno štuju glumce, zajednički kliču vozačima i lovcima. ali u njima nema "ljubavi iz čista srca, dobre savjesti i nehinjene vjere". Upravo je takva ljubav svadbeno ruho.

Pavao kaže: "Kada bih govorio ljudskim i anđeoskim jezicima, a ljubavi ne bih imao, bio bih kao praporac što ječi i cimbal koji zveči". Pridošli su sami "jezici". Veli im se: zašto ste tu ušli, a ne posjedujete svadbeno odijelo? Apostol kaže: "Kad bih imao proroštvo i poznavao sva otajstva i sve znanje te posjedovao vjeru i tako premještao brda, a ljubavi ne bih imao, ništa sam".

Sve su to, eto, čudesa ljudi koji većinom nemaju svadbenu odjeću. Ako sve to imam, kaže Apostol, a nemam Krista, nisam ništa. Kaže: "Nisam ništa". Zar je, dakle, proroštvo ništa? Zar je, dakle, poznavanje otajstava ništa? Navedeno nije ništa. Ja sam ništa ako to posjedujem, a ljubavi nemam. Kolika dobra ništa ne koriste bez jednoga dobra? Ako nemam ljubavi te ako siromasima dijelim milostinju i za priznanje Kristova imena ustrajem sve do krvi i do vatre, to se može činiti i ljubavlju za slavom. Tako sve postaje isprazno. Napomenuto, dakle, može zbog ljubavi prema slavi postati isprazno. Plodno je po pobožnoj ljubavi. Stoga Apostol i to spominje. I to čuj: "Kada bih sve svoje dao siromasima na uporabu i kada bih svoje tijelo predao da se spali, ali ne bih imao ljubavi, ne bi mi ništa koristilo" (1 Kor 13,1-3).

To je svadbeno ruho. Sebe pitajte. Ako ga imate, sigurni ste na Gospodnjoj gozbi. U jednome je čovjeku dvoje: ljubav i požuda. Neka se u tebi rodi ljubav, ako se još nije rodila. Ako se rodila, neka se poveća, hrani, raste. Pohota se pak u ovome životu u punini ne može ugasiti. Jer "ako bismo rekli da nemamo grijeha, sami sebe varamo i istina nije u nama". Ukoliko je u nama požuda, utoliko nismo bez grijeha. Ljubav neka raste, pohota neka opada kako bi se ljubav nekada usavršila, a pohota uništila.

Obucite svadbeno ruho. Vama govorim koji ga još ne posjedujete. Već ste unutra, već ste pristupili gozbi. Ipak još svoje tražite, a ne što je Isusa Krista. Svadbeno se ruho uzima u čast bračnoga vezivanja, tj. u čast zaručnika i zaručnice. Zaručnika poznate. To je Krist. I zarčnicu poznate. To je Crkva. Prinesite Zaručniku koji dovodi. Bit ćete sinovi ako dobro prikažete onima koji se uzimlju.

U tome, dakle, napredujte. Ljubite Gospodina i tu učite sebe ljubiti da biste, ljubeći Gospodina, sebe ljubili. Tako ćete u sigurnosti ljubiti bližnje kao sebe. Kada naiđem na onoga koji sam sebe ne ljubi, kako ću mu povjeriti bližnjega kojega treba ljubiti kao sebe? Kaže: tko je takav pa ne ljubi samoga sebe? Evo tko je : "Tko ljubi opačinu, mrzi svoju dušu" (Ps 10,6). Da li sebe ljubi tko ljubi svoje tijelo, a sebi na zlo i na zlo svoje duše i svoga tijela mrzi svoju dušu? Tko pak ljubi svoju dušu? Tko ljubi Boga iz svega svoga srca i iz sve svoje pameti. Takvome već povjeravam bližnjega. Bližnje ljubite kao sami sebe.

Bližnji

7. - Tko mi je, veli, bližnji? Svaki je čovjek tvoj bližnji. Zar smo svi imali dva roditelja? Međusobno su bližnje i životinje svakoga roda: golub golubu, pantera panteri, zmija zmiji, blago blagu. A da čovjek nije bližnji čovjeku? Sjetimo se stvaranja stvorenja. Bog je rekao i vode su proizvele: bića što plivaju, silne nemani, ribe, ptice i slično. Zar su sve ptice od jedne? Jesu li svi jastrjebovi od jednoga jastreba? Da li su svi golubi od jednoga goluba? Da li je svaka guja od jedne guje i da li su sve zlatne guje od jedne pozlaćene? Zar su sve ovce od jedne ovce?

Zemlja je, dakako, istodobno proizvela sve vrste. Tada se došlo do čovjeka. Ali zemlja nije proizvela čovjeka. Načinjen je naš jedini otac: čak niti dvoje, otac i majka. Rekoh: načinjen nam je jedan otac, a ne dvoje: otac i majka već od jednoga oca jedna majka. Jedan nije načinjen od nijednoga već je od Boga načinjen, a jedna je od onoga jednoga. Pogledajte našu vrstu: izašli smo iz jednoga vrela. Budući da se ondje jedan okrenuo u gorčinu, svi smo od pitome masline postali divlja. Ali došla je milost. Jedan je rodio za grijeh i smrt. Nismo samo slični već srodni.

Dođe jedan protiv jednoga: jedan koji skuplja protiv drugoga koji je rasuo. Također je jedan koji oživljuje protiv jednoga koji ubija. "Kao što u Adamu svi umiru, tako će u Kristu svi oživjeti" (1 Kor 15,22). Kao što svatko umire tko se od Adama rodi, tako u Kristu svatko oživljuje tko vjeruje. Uvjet je da ima svadbenu haljinu i ako je pozvan da se očuva, a ne odijeli.

Vjera

8. - Moja braćo! Stoga imajte ljubav. Izložio sam vam svadbeno ruho, razložih vam odijelo. Vjera se hvali. Jasno je da se hvali. Ali Apostol razlučuje koja vjera. Apostol Jakov kori neke što se hvale vjerom, a nemaju čisto ćudoređe. Kaže: "Ti vjeruješ da je Bog jedan. Činiš dobro. I zlodusi vjeruju i boje se" (Jak 2,19).

Radi čega je Petar pohvaljen? Zašto je nazvan blaženim? Sa mnom se sjeti. Petar je rekao: "Ti si Krist, Sin živoga Boga" (Mt 16,16-17). Onaj

koji je Petra proglasio blaženim pazi ne samo na zvuk riječi nego i na osjećaj srca. Želite li znati da Petrovo blaženstvo nije bilo u onim riječima? Isto su kazali i zlodusi.

Gospodine, razlikuj i razluči! Jamačno razlikujem. Petar je kazao u ljubavi, zlodusi od straha. Petar, uostalom, veli: "Uza te sam do smrti" (Lk 22,33). Opaki dusi rekoše: "Što je između nas i tebe" (Mt 8,29)?

Došao si, dakle, na gozbu. Ne diči se jedino vjerom. Razlikuj i samu vjeru i tada se u tebi prepoznaje svadbeno odijelo. Neka Apostol razglobi i neka nas pouči. On kaže: "Niti što vrijedi obrezanje niti kožica nego vjera". Reci koja vjera. Zar ne vjeruju i opaki dusi, a ipak se straše. Odgovara: kazujem, razlikujem, sada razdvajam. "Vjera koja djeluje po ljubavi" (Gal 5,6). Koja, dakle, vjera? "Koja djeluje po ljubavi." Pavao kaže: "Da imam sve znanje i svu vjeru tako da premještam brda, ništa sam ako nemam ljubavi". Imajte vjeru s ljubavlju jer bez vjere ne možete imati ljubavi.

Na to opominjem, na to potičem i to u Gospodnje ime učim vašu ljubav da imate vjeru s ljubavlju jer možete imati vjeru bez ljubavi. Ne sokolim vas da imate vjeru nego ljubav. Ljubav ne možete imati bez vjere. Govorim o ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Zar to možete posjedovati bez vjere? Tko ljubi Boga ako ne vjeruje u Boga? Kako Boga ljubi luđak koji veli u srcu da "nema Boga" (Ps 13,1)? Može se odgoditi da vjeruješ kako je Krist došao, a da ne ljubiš Krista. Ali se ne može dogoditi da Krista ljubiš, a kažeš da nije došao.

Zaručnik

9. - Imajte, dakle, vjeru s ljubavlju. To je svadbena haljina. Međusobno se ljubite vi koji ljubite Krista. Ljubite prijatelje, ljubite neprijatelje. Neka vam ne bude teško. Što gubite gdje mnogo dobivate? Zašto uvelike moliš Boga da umre tvoj neprijatelj? To nije svadbeno ruho. Promotri samoga Zaručnika koji za te visi na križu i Oca moli za svoje neprijatelje: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine" (Lk 23,34). Vidio si Zaručnika kako to izgovara. Pogledaj i Zaručnikova prijatelja pozvana sa svadbenim ruhom. Poslušajte blaženoga Stjepana kako strogo kori Židove kao rasrđan: "Tvrde se šije, neobrezana srca i ušiju opirete Duhu Svetome. Kojega proroka nisu ubili vaši oci"? Čuli ste kako Stjepan bjesni jezikom.

Ti si još spreman protiv koga govoriti. I kamo sreće da govoriš protiv onoga tko je uvrijedio Boga, a ne tebe. Vrijeđa Boga, a ne koriš. Uvrijedi tebe, vičeš: gdje je svadbeno ruho?

Čuli ste, dakle, kako se srdio Stjepan. Čujte kako je ljubio. Ozlovoljio je one koje prekoravaše. Oni su ga kamenovali. Pošto su ga prekrile i tukle ruke razjarenih i udarci kamenja, najprije reče: "Gospodine Isuse Kriste, primi moj duh". Za sebe je molio stojeći. Za one koji ga kamenovahu kleknu i kaza: "Gospodine, ne ubroji im taj zločin". Ja ću umrijeti u tijelu, neka oni ne umru u srcu. Usnuo je kada je to rekao (usp. Dj 7,51-59). Nakon tih riječi Stjepan nije ništa dodao. Rekao je i otišao. Njegova je zadnja molitva bila za neprijatelje.

Učite se imati svadbenu haljinu. I ti prigni koljena i čelom udari o zemlju. Pristupit ćeš Gospodnjemu stolu, gozbi Svetih pisama. Ne reci: neka umre dušmanin. Ne kaži: Gospodine, ako sam išta kod tebe zaslužio, pogubi moga neprijatelja. Kada bih htio pogubiti tvoga dušmanina, da li bih prije tebe uništio? Zar se hvališ što si došao sada pozvan? Razmisli što si malo prije bio. Zar me nisi psovao? Zar me nisi srdio? Zar nisi htio moje ime zbrisati sa zemlje? Sebi povlađuješ što si pozvan došao. Da sam te smaknuo kao neprijatelja, koga bih učinio prijateljem? Što me lošom molitvom učiš što nisam učinio ni prema tebi? Bog ti kaže: ja ću te učiti da me nasljeduješ. Viseći na križu, kazah: "Oprosti im jer ne znaju što čine". To sam poučio svoga vojnika. Budi moj redov protiv đavla. Inače se na nijedan drugi način nećeš nepobjedivo boriti osim ako se budeš molio za svoje neprijatelje.

Reci i kaži! Reci da progoniš svoga neprijatelja. Ali to sa znanjem reci. Razluči što govoriš. Eto, čovjek ti je dušmanin. Odgovori mi: što ti je u njemu omrznulo? Da li ti je umrznulo što je čovjek? Ne. Što onda? Što je zao. Što je čovjek i što sam načinih neka ti ne omrzne. Bog ti kaže: čovjeka nisam stvorio zla. Postao je zao po neposluhu. Radije slušaše đavla nego Boga. Što je čovjek načinio, neka ti to omrzne. Neprijatelj ti je onim radi čega je opak, a ne po onome čime je čovjek.

Čujem izričaje čovjek i zao. Jedno je naziv za narav, drugo za grijeh. Iscjeljujem krivnju i čuvam narav. Ovo ti govori tvoj Bog: evo, osvećujem te; ubijam tvoga neprijatelja; od njega oduzimam čime je zao, a čuvam čime je čovjek. Ako onoga čovjeka činim dobrim, zar nisam ubio tvoga neprijatelja i od njega načinio tvoga prijatelja?

Tako moli što moliš: da ne propadnu ljudi već da nestanu samo neprijateljstva. I kada veliš: uništi zloga, odgovara ti: koga od vas dvojice?

Božja slika

10. - Ljubav, dakle, raširite, ali ne samo do surpuga i vlastite djece. Ta se ljubav također nalazi kod blaga i vrabaca. Znate da se sami vrapci i lastavice na neki način ljube kao supružnici. Zajedno griju jaja i uzajamno hrane mlade. To čine nekom neplaćenom i prirodnom dobrotom. Ne misle na nekakvu nagradu. Vrabac ne veli: hranit ću svoje mlade da me hrane kada ostarim. Uopće na to ne misli. Badava ljubi, badava hrani. Iskazuje roditeljski osjećaj, ne traži nadoknadu.

Znam i poznato mi je da i vi tako ljubite svoju djecu. "Ne moraju djeca za roditelje skupljati blago već roditelji za djecu" (2 Kor 12,14). Čak mnogi ističete svoju škrtost jer stječete svojoj djeci i za njih čuvate. Ipak širite ljubav. Neka ta ljubav raste jer ljubiti djecu i supružnike nije ona svadbena haljina. Imajte vjeru kod Boga. Najprije ljubite Boga. Protegnite ljubav na Boga i Bogu dovucite koje možete. Netko ti je neprijatelj. Neka se povuče Bogu. Sin je, supruga: vuci prema Bogu. Putnik je: vuci k Bogu. Neprijatelj je: neka se privuče Bogu. Vuci i poteži neprijatelja. Ako ga vučeš, neće biti neprijatelj.

Tako napredujemo. Neka se ljubav tako hrani da se, hranjena, usavršuje. Tako se oblači svadbena odjeća. Tako se opet slika Božja slika na koju smo stvoreni. Grijehom se bila istrošila. Oštetila se. Čime se oštetila i kako istrošila? Time što se trla o zemlju. Što znači: trti se o zemlju? Troši se radi zemaljskih pohota.

"Premda čovjek hoda u slici, ipak se isprazno pometa" (Ps 38,7). U Božjoj se slici troši istina, ne ispraznost. Slika se na koju smo stvoreni ljubavlju prema istini iznova slika. Vlastiti se novac vraća našemu Cezaru. Tako ste čuli iz Gospodinova odgovora. Kada su Židovi iskušavali Gospodina, on je rekao: "Licemjeri, zašto me kušate? Pokažite mi porezni novac", tj. otisak slike i natpis. Pokažite mi što dajete, što spremate i što se od vas traži. Pokažite mi. Pokazali su mu denar. Pitao je čiju ima sliku i natpis. Odgovorili su da je Cezarov (Usp. Mt 22,18-21). Taj Cezar traži i svoju sliku. Cezar neće da mu propadne što je naredio. Bog ne želi da uništi što je stvorio.

Braćo moja! Cezar nije sazdao novac. Novac prave kovničari. Naređuje se majstorima. Cezar je zapovjedio svojim službenicima. Slika se otisnula u novac. U novcu je Cezarova slika. Ipak se traži što su drugi utisnuli. Cezar zgrće. Neće da mu se uskraćuje. Čovjek je Kristov kovani novac. Tu je Kristova slika. Tu je Kristovo ime, Kristovo djelo i Kristov posao.

ŽIDOVI I KRIST
Mt 22,42-46

Br. 91.

Isprazna nada

1. - Iz sada pročitanoga evanđelja čusmo da su Židovi zapitani kako je Gospodin naš Isus Krist Davidov sin, a sami ga David naziva svojim Gospodinom. Židovi na pitanje nisu mogli odgovoriti. U Gospodinu su, naime, poznavali što su motrili. Ukazivao im se Čovječjim sinom. Božji pak Sin bijaše sakriven. Radi toga su Židovi držali da ga mogu nadvladati. Zato mu se raspetu na križ rugahu govoreći: "Ako je Božji Sin, neka siđe s križa i vjerovat ćemo u nj" (Mt 27,40-42).

Židovi su ipak poznavali Pomazanika, Davidova sina. Oni se i sada nadaju da će on doći. Sakriveno im je da je došao, ali je skriveno jer tako hoće. Da su upoznali onoga koji visi, ne bi trebali raspoznavati onoga koji vlada. U čije se ime pozivaju i blagoslivljaju svi narodi ako ne u ime onoga za koga Židovi ne misle da je bio Krist? Davidov sin, iz Davidova sjemena po tijelu, Abrahanov je sin. Abrahanu je kazano: "U tvome će se sjemenu blagosloviti svi narodi" (Post 22,17). Židovi vide da se već u našemu Pomazaniku blagoslivlju svi narodi. Što, dakle, čekaju što je već došlo, a ne boje se onoga što će doći?

Sami je naš Godpodin Isus Krist za se kazao da je kamen. Poslužio se proročkim svjedočanstvom da o sebi progovori. Ali Isus je takav kamen da se mrvi tko o njega udari. Mrvi se na koga ta stijena padne. Kada se protiv njega udara, ponizno leži. Nisko ležeći razbija udarača. Kada uzdignut dolazi, satire ohologa. Židovi su, dakle, već razbijeni onim udarom. Preostaje da ih slavni Kristov dolazak smrvi ako ga dok žive ne spoznaju da ne umru. Bog je strpljiv. Svaki dan Židove poziva na vjeru.

Gospodin i Sin

2. - Židovi nisu mogli odgovoriti Gospodinu koji je postavio upit i rekao: što kažu čiji je sin Krist. Židovi su kazali da je Pomazanik Davidov sin. Isus je dodao i istaknuo: "Kako ga, dakle, David u Duhu naziva Gospodinom govoreći: reče Gospodin mome Gospodinu: sjedi mi zdesna dok ne postavim tvoje neprijatelje pod tvoje noge? Ako ga dakle, David u Duhu naziva Gospodinom kako je njegov sin"? Isus nije rekao da Pomazanik nije

Davidov sin. Rekao je: "Kako je njegov sin?" Riječ "kako" istražiteljeva je riječ, a ne nijekateljeva. Kao da je Isus rekao Židovima: dobro kažete da je Krist Davidov sin, ali ga sami David naziva Gospodinom. Kako je sin, ako je Gospodin?

Židovi bi znali kazati da su poznavali kršćansku vjeru koju mi držimo. Da nisu srca zatvorili protiv evanđelja i da su u sebi htjeli imati duhovni život, na to bi pitanje odgovorili poučeni crkvenom vjerom. Bili bi rekli da je Pomazanik Davidov Gospodin jer "u početku bijaše Riječ i Riječ bijaše kod Boga i Bog bijaše Riječ" (Iv 1,1). Ali je Pomazanik zato Davidov sin jer je "Riječ postala tijelo i prebivala među nama" (Iv 1,14). Židovi pak to n isu znali i stoga su zanijemili. Čak nisu, zatvorivši usta, otvorili uši da se pouče te saznaju što nisu znali odgovoriti onome koji pitaše.

Ćudoređe

3. - Ipak je veliko otajstvo znati kako je Krist Davidov Gospodin i sin; kako je čovjek i Bog jedna osoba; kako je Isus u ljudskome liku manji od Oca, a u Božjemu liku Ocu jednak te kako kaže: "Otac je veći od mene" i "ja i Otac jedno smo" (Iv 14,28; 10,30). Sve je to velika tajna. Da se može shvatiti, mora se ćudoređe uskladiti. Nedostojnima je tajna zatvorena, a zaslužnima se otvara. Kod Gospodina ne kucamo kamenjem, polugama, šakama ni petama. Život kuca i životu se otvara. Srcem se pita, srcem traži, srcem kuca i srcu se otvara.

Što srce ispravno ište kada ispravno kuca i traži to mora biti pobožno. Ovo je na prvome mjestu: Boga ljubiti badava. Ovo je pobožnost: sebi ne stavljati naplatu izvan Boga. Neka je srce od Boga traži. Od Boga nije ništa bolje. Što od Boga skupocjena moli kome je sami Bog bez cijene?

Ljubitelj zemlje daje zemlju i užitke i postaje zemlja. Veseliš se kada daje zemlju. Koliko se više moraš radovati kada sebe daje koji je stvorio nebo i zemlju! Boga, dakle, moramo badava ljubiti. Đavao nije znao što se unutra zbilo u svetome Jobu. Predbacio je kao veliki zločin: "Zar Job Boga štuje badava"?

Job

4. - Ako je, dakle, neprijatelj to predbacio Jobu, moramo se bojati da isto i nama ne predbaci. Imamo posla s velikim klevetnikom. Ako traži hiniti što nije, koliko više nastoji predbaciti što jest? Ipak se radujmo da je

Sudac takav da ga naš optužitelj ne može prevariti. Kada bismo za suca imali čovjeka, neprijatelj bi mu hinio što bi htio. Nitko nije od đavla lukaviji kada treba varati. On i sada smišlja kriva zlodjela o svetima. Kako ne može kod Boga učiniti djelotvornima svoje podvale, širi ih među ljude. Ali što mu to koristi kada Apostol kaže: "Naša je slava svjedočanstvo naše savjesti" (2 Kor 1,12).

Mislite li da protivnik nikakvom lukavošću ne smišlja kriva zlodjela? On zna koje zlo čini ako mu se ne opre budna vjera. Zlo sije o dobrima da slabi ne misle da su neki dobri te pripuste da ih vuku i rastresaju požude dok u sebi govore: tko to uopće opslužuje Božju zapovijed? Tko čuva čistoću? Zamišljajući da to nitko ne čini, sam postaje taj nitko.

To, dakle, čini đavao. ali Job bijaše takav muž da se o njemu nije ništa moglo izmisliti. Njegov je život bio poznat i odveć jasan. Job je posjedovao veliko bogatstvo. Zato mu je đavao navedeno predbacio. Ali da je Job i bio onakav, mogao je biti u srcu takav. U ćudoređu se nije odražavalo. Job je štovao Boga i davao milostinju. Kojim je srcem to vršio, nitko nije znao. To nije znao ni sami đavao. Znao je jedino Bog. Bog pruža svjedočanstvo svome sluzi, a đavao osuđuje. Ustanovljuje se da Job badava štuje i ljubi Boga. Ne štuje ga jer je nešto dao već zato št nije ni sebe uskratio. Job kaza: "Gospodin je dao, Gospodin je uzeo. Kako se Gospodinu svidjelo, tako se odgodilo. Bilo blagoslovljeno ime Gospodnje" (Job 1,20)! Pristupio je oganj iskušenja. Nije našao slamu već zlato. Otklonio je nečistoću, ali nije pretvorio u prah.

Optužitelj srca

5. - Prema tome, da se razumije Božje otajstvo, tj. da se shvati kako je Krist i čovjek i Bog, moramo očistiti srce. Ono se čisti ćudorednim činima: životnim vladanjem, svetošću, ljubavlju i vjerom koja djeluje putem ljubavi. Sve je to što rekoh u cjelini kao stablo koje ima u srcu korijen. Čini drukčije ne izlaze osim iz korijena srca. Ako tu zasiješ požudu, niče trnje. Ako pak zasadiš ljubav, izlaze plodovi.

Čim je Gospodin postavio Židovima pitanje na koje nisu bili sposobni odgovoriti, smjesta je stao govoriti o ćudoređu. Pokazao je zašto su Židovi bili nedostojni razumjeti što ih je pitao. Kada bijedne oholice nisu mogle odgovoriti, trebaše, jasno, kazati: mi, Učitelju, ne znamo. Ti nam reci. Židovi su zanijemili kod predloženoga pitanja, ali nisu otvorili usta ni

zapitali. Gospodin odmah reče o njihovoj oholosti: "Čuvajte se pismoznanaca koji vole predsjedati u sinagogama i vole prvo mjesto na gozbama" (Mt 23,6). To ne čine jer to primaju nego jer to vole.

Isus je tu prekorio njihovo srce. Ali tužitelj srca može biti samo tko u njemu gleda. Treba Božjemu sluzi koji u Crkvi ima neku čast dodijeliti prvo mjesto. Ako se ne dodijeli, na zlo je onome tko ne dodijeli. Međutim, nije na dobro onome kome se dade. Uza sve to, treba da u kršćanskoj skupštini odličnije sjede narodni čelnici te se dosta istakne njihova služba. Ipak nije to zato da se čelnici nadimlju zbog sjedišta već da misle za koji će teret polagati račun. Tko pak zna da li predstojnici to vole ili ne vole? To je pitanje srca. Sudac može biti samo Bog. Gospodin je sam opominjao svoje da ne padnu u takav kvas. To kaže na drugome mjestu. Veli: "Čuvajte se farizejskoga i saducejskoga kvasca." Ali kako su oni mislili da je Gospodin to stoga rekao jer nisu unijeli kruh, odgovorio je: "Zar vam je umaknulo koliko se tisuća nahranilo od pet kruhova? Tada su shvatili da je kvascem nazvao njihov nauk" (Mt 16,6,-12). Židovi su ljubili zemaljsko. Vječnih se zala nisu bojali niti su ljubili vječna dobra. Nisu zbog zatvorena srca mogli shvatiti što je Gospodin pitao.

Naprezanje

6. - Što će činiti Božja Crkva da može shvatiti što je prva zaslužila vjerovati? Neka duh osposobi primiti što se bude dalo. Da se to dogodi, tj. da duh bude sposoban, naš je Gospodin Bog obećanje "objesio", a ne ukinuo. Objesio ga je da se protegnemo. Mi se pak rastežemo da rastemo. Ali rastemo da dotaknemo.

Pogledaj kako se apostol Pavao napregnuo prema onome što visi: "Nisam još dotaknuo niti sam još savršen. Ne držim, braćo, da sam dohvatio. Samo ovo: zaboravljam što je otraga; napregnut sam prema onome što je sprijeda. Naprezanjem idem prema grančici višnjega Božjega poziva u Kristu Isusu"(Fil 3,12-14). Pavao je tračao na zemlji. Grančica je visjela s neba. Na zemlji, dakle, trčaše, ali je u Duhu uzlazio. Prema tome, vidi ispružena i vidi kako visi o obješeno. Pavao kaže: "Idem prema grančici višenjega poziva u Kristu Isusu".

Ud

7. - Mora se, dakle, hodati, ali se noge ne mažu niti traži tegleća stoka. Ni lađa se ne predviđa. Trči s naklonošću. Stupaj s ljubavlju i ljubavlju

uziđi. Što tražiš put? Prioni uz Krista koji se silaženjem i ulaženjem učinio putem. Želiš uzići? Drži se onoga koji uzlazi. Po sebi se samome ne možeš uzdignuti. Jer "nitko ne uzlazi na nebo osim onoga koji je sišao s nebe. To je Sin čovječji koji je u nebu" (Iv 3,13).

Naš je Gospodin Isus Sin čovječji ako nitko ne uzlazi osim onoga koji je sišao. Želiš li i ti uzići? Budi ud onoga koji uzlazi. On je kao Glava s ostalim udovima jedan čovjek. Budući da nitko ne može uzići osim onoga tko je u Kristovu tijelu postao Kristov član, ispunja se da "nitko ne uzlazi osim onoga koji je sišao". Ne možeš kazati: zašto npr. uzlazi Petar, Pavao i zašto uzlaze ostali apostoli ako "nitko ne uzlazi osim onoga tko je sišao"? Odgovaram ti: što su čuli od Apostola Petar, Pavao i drugi Apostoli i ostali vjernici? Čuli su: "Vi ste Kristovo tijelo i dijelom udovi" (1 Kor 12,27).

Ako, dakle, Kristovo tijelo i udovi pripadaju jednome, ne čini dvojicu. Onaj je, naime, ostavio oca i majku. Prionuo je uza svoju ženu da budu dvoje u "jednome tijelu" (Ef 5,31-32). Krist je ostavio Oca i ovdje se ne očituje jednak Ocu. Sam je sebe od sebe "ispraznio" i "uzeo Slugin lik" (Fil 2,7). Krist je ostavio i majku-sinagogu iz koje se tjelesno rodio. Sjedinio se sa svojom "ženom", tj. sa svojom Crkvom.

Sami je Krist spomenuo svjedočanstvo po kojem nije dopušteno razvrgnuti brak. To je pokazao i rekao: "Zar niste čitali da je Bog na početku kada je stvarao načinio muško i žensko? U jednome će tijelu biti dvoje. Što je, dakle, Bog združio, neka čovjek ne rastavlja". Što znači "dvoje u jednome tijelu"? U nastavku kaže: "Dakle, više nisu dva tijela već jedno" (Mt 19,4-6).

"Nitko ne uzlazi osim onoga tko je sišao."

Zaručnik i zaručnica

8. - Znadete da je po Kristovu tijelu, a ne po božanstvu, jedan čovjek zaručnik i zaručnica. Mi ne možemo biti što je Krist po svome božanstvu. Krist je Stvoritelj, mi stvorenje. On je Učitelj, mi učenici. Gospodin je ustanovitelj, mi ustanovljeni. Ali Krist je htio biti naša Glava da mi u njemu budemo s njime jedno. Od nas je uzeo tijelo u kome je za nas umro. Da biste znali da je ta cjelina jedan Krist, rekao je preko Izaije: "Kao zaručniku mi je svezao povezaču i kao zaručnicu ogrnuo me nakitom" (Iz 61,10). Sam je zaručnik i zaručnica. Kao Glava je zaručnik, a zaručnica kao tijelo. Reče: "Bit će dvoje u jednome tijelu i nisu više dva tijela već jedno".

Put i domovina

9. - Braćo! Pripadamo Kristovim članovima da bismo, rekoh, živeći pobožno i Boga badava ljubeći shvatili navedeno otajstvo. Krist putnicima pokazuje Slugin lik, a za one koji prispiju čuva Božji lik. Sluginim je likom utro put, Božjim oblikom ustanovio domovinu. To je za nas puno shvatiti, ali vjerovati nije puno. Izaija kaže: "Ako ne budete vjerovali, nećete razumjeti" (Iz 7,9). Stoga stupajmo po vjeri sve dok putujemo udaljeni od Gospodina i dok ne dođemo do gledanja gdje ćemo motriti licem u lice" (1 Kor 13,12).

Idući u vjeri, činimo dobro. Neka je u dobrim djelima ljubav prema Bogu badava, a prema bližnjemu dobrohotna. Bogu nemamo što dati. Imamo što možemo dati bližnjemu. Dajući potrebnome, zaslužit ćemo kod onoga koji obiluje. Prema tome, neka svatko drugome udijeli što posjeduje. Što ima suviše neka razdijeli potrebnome.

Netko posjeduje novac: neka nahrani siromaha, odjene gola, sagradi crkvu i učini svako dobro koje može. Drugi posjeduje savjet: neka bližnjega vodi i svjetlom pobožnosti otjera tamu. Treći posjeduje nauk. Neka dijeli iz Gospodnje žitnice. Neka slugama daje hranu, vjerne učvršćuje, doziva zalutale i traži izgubljene. Neka čini koliko može. I siromasi imaju što dati: ovaj neka hromu uredi noge; drugi neka slijepu za vođu pruži svoje oči; onaj neka pohodi bolesna, a taj neka sahrani mrtvaca. To imaju svi. Gotovo je nemoguće naći nekoga koji nema ništa što bi drugome dao. Tu je i ono krajnje i veliko što napominje Apostol: "Uzajamno nosite svoje terete i tako ćete ispuniti Kristov zakon" (Gal 6,2).

BOG I ČOVJEK
Mt 22,42-46

Br. 92.

Pitanje

1. - Pitanje postavljeno Židovima moraju riješiti kršćani. Gospodin Isus Krist koji je pitanje postavio Židovima, nije ga njima riješio, ali ga je nama riješio. Prisjetit ću vašu ljubav i vidjet ćete da ga je riješio. Najprije zamijetite čvor pitanja. Isus je Židove pitao što im se čini o Kristu, čiji je Sin jer i oni se nadaju Pomazaniku. O njemu su čitali u prorocima, iščekivali su da će doći, nazočna su ubili. Ondje gdje čitahu da će Pomazanik doći, tu su također čitali da će ubiti Krista. Iz proroka se nadahu u njegov budući dolazak, ali svoje buduće zlodjelo nisu vidjeli.

Krist je, dakle, Židove pitao o Pomazaniku, ali ne kao o nepoznatome čije ime ne bi nikada čuli ili u čiji se dolazak ne bi nikada nadali. Budući da mu se još uvijek nadaju, u zabludi su. U Krista se i mi nadamo, ali kao budućega Suca, a ne da će doći da mu se sudi.

Sveti su proroci oboje prorekli: Krist će doći i nepravedno biti suđen; potom će doći i pravedno će suditi. Isus reče: "Što vam se čini o Kristu? Čiji je sin"? Odgovoriše mu: "Davidov". To je iz Pisma. Isus je dodao: "Kako ga David zove Gospodinom? Kaza: reče Gospodin mome Gospodinu: sjedi mi zdesna dok ne položim tvoje dušmane za podnožje tvojih nogu. Ako ga, dakle, David u Duhu zove Gospodinom, kako je njegov sin"?

Odgovor

2. - Ovdje moramo pripaziti da se ne misli kako je Krist zanijekao da je Davidov sin. Isus nije zanijekao da je Davidov sin već je tražio način. Rekli ste da je Davidov sin. Ne niječem. Ali ga David zove Gospodinom. Recite mi kako je sin koji je i Gospodin. Recite na koji način. Židovi nisu rekli nego šutjeli. Mi recimo. Sami Krist razjašnjuje. Gdje? Po svome Apostolu. Čime ćemo - kao prvo - dokazati da je sam Krist razložio? Apostol kaže: "Da li želite imati dokaz onoga koji u meni govori - Krist" (2 Kor 13,3)? U Apostolu se, dakle, Isus udostojato riješiti to pitanje. Što je, govoreći po Apostolu, Krist najprije rekao Timoteju? Rekao je: "Sjećaj se da je Krist Isus uskrsnuo od mrtvih iz Davidova sjemena po mome evanđelju" (2 Tim 2,8). Krist je, eto, Davidov sin. Ali kako je i Gospodin Davidov? Kaži, Apostole! Kaza: "Onaj koji je bio u Božjemu obliku nije smatrao otimačinom što je jednak Bogu". Spoznaj Davidova Gospodara. Priznaješ Dav-

idova Gospodina, Gospodina anđela, našega Gospodina, Gospodina neba i zemlje. Ispovijedaš da je Krist u Božjemu obliku jednak Bogu. ali kako je Davidov sin? Poslušaj što slijedi. Apostol ti pokazuje Davidova Gospodina riječima: "Onaj koji je bio u Božjemu liku nije smatrao otimačinom biti jednak Bogu". Kako je Davidov sin? "Ali je, uzevši slugin lik, sebe od sebe ispraznio. Nastao je u ljudskoj sličnosti. Kao čovjek je nađen naravlju. Sebe je ponizio jer je postao poslušan do smrti, smrti na križu. Zato ga je Bog i uzvisio" (Fil 2,6-9).

Krist je uskrsnuo iz Davidova sjemena. Davidov je sin jer se "ispraznio". Nastao je u ljudskoj sličnosti. Kao čovjek je nađen naravlju. Sebe je ponizio jer je postao poslušan do smrti, smrti na križu. Zato ga je Bog i uzvisio" (Fil 2,69).

Krist je uskrsnuo iz Davidova sjemena. Davidov je sin jer se "ispraznio". Kako se "ispraznio"? Uzimajući što nije bio, a ne gubeći što je bio. Ispraznio se, tj. ponizio se. Premda je bio Bog, ukazao se čovjekom. Kao da je bez ikakve snage! Nije samo bio prezren već i ubijen. Bio je položeni kamen. Židovi su udarili o nj i raspukli se. Što kaže sami Krist? Veli: "Tko udari o taj kamen, raspršit će se. Na koga pak padne ta stijena, smrvit će ga" (Mt 21,44). Najprije ležaše i o nj udaraše. Doći će odozgo i smrviti udarene.

Katolik

3. - Prihvatili ste Davidova sina i Davidova Gospodina. Isus je Davidov Gospodin uvijek, Davidov sin u vremenu. Davidov se Gospodin rađa iz Očeve biti. Davidov se sin rodio od Marije Djevice. Začet je od Duha Svetoga. Držimo jedno i drugo. Jedno će nam od toga biti vječno prebivalište, drugo će nam biti oslobođenje od putovanja. Da se Gospodin naš Isus Krist nije udostojao biti čovjek, čovjek bi propao. Postao je onaj koga je stvorio da ne propadne koga je sazdao. Isus je pravi čovjek i pravi bog. Bog je i čovjek, cijeli Krist. To je katolička vjera. Fotinovac je tko niječe - da je Krist - Bog jednak Ocu i da je pravi čovjek te da je uistinu trpio i prolio pravu krv, a manihejac tko niječe da je čovjek. Tko vjeruje da je Krist Bog - Istina nas ne bi oslobodila da je za nas dala krivu cijenu - katolik je. Vjeruje oboje. Ima domovinu i ima put.

Ima domovinu: "U početku bijaše Riječ". Ima domovinu: "Iako je bio u Božjemu liku nije smatrao grabežom biti jednak Bogu". I put ima: "Riječ postade tijelo". Ima put: "Sebe je ispraznio uzevši slugin lik". Krist je domovina kamo idemo. I put je kojim idemo. Po njemu idimo k njemu i nećemo zalutati.

DESET DJEVICA
Mt 25,1-13

Br. 93.

Čitava Crkva

1. - Vi koji ste jučer bili tu, držite naše obećanje. Danas ga uz Božju pomoć ispunjam za vas kao i za veći broj onih koji su se priključili. Tko su deset djevica? Zašto je pet mudrih i pet ludih? To se ne može lako utvrditi. Ali poći ćemo od onoga što sadrži evanđeosko čitanje. Htio sam da se i danas pročita vašoj ljubavi. U skladu s mjerom razuma što mi ga Gospodin dao kako se udostojao, meni se čini da se ta pripovijest ili uspordba odnosi ne smao na žene koje se radi vlastite i odličnije svetosti u Crkvi zovu djevicama. Njih smo također uobičajili nazivati rabljenijom riječju redovnica. Ako se ne varam, ta se usporedba odnosi na čitavu Crkvu.

Kada bismo čak razumjeli da je riječ o onima koje se zovu redovnicama, zar ih je deset? Daleko od toga da se na tako mali broj svede toliko djevičansko mnoštvo. Možda će netko kazati: što ako su po imenu mnoge, ali ih je po istini tako malo da bi se jedva našlo deset? Nije tako. Da je Gospodin htio da se shvati kako ima samo deset dobrih djevica, ne bi pokazao da ih je ondje pet ludih. Ako se poziva mnogo djevica, zašto se vrata velike kuće zatvaraju pred pet djevica?

Pet i pet

2. - Predragi!Shvatimo da se navedena priča odnosi na sve, tj. općenito na cijelu Crkvu, a ne na same predstojnike o kojima smo jučer govorili niti samo na narod već upravo na sve. Zašto je, dakle, pet i pet djevica? Tih pet i pet djevica općenito su sve kršćanske duše. Ipak ćemo vam reći što mislimo po Božjem nadahnuću. Nije riječ o bilo kakvim dušama već takvima koje posjeduju katoličku vjeru i - čini se - imaju dobra djela u Božjoj Crkvi. Uza sve to, od njih je pet umnih, pet ludih.

Najprije pogledajmo zašto se nazivaju pet i zašto su djevice. Potom ćemo ostalo razmotriti. Svaka se duša u tijelu zato određuje brojem pet jer se služi s pet osjetila. Ništa iz tijela ne osjećamo osim kroz petostrana vrata: gledajući, slušajući, mirišući, kušajući i dodirujući. Tko se, dakle, uzdržava od nedopuštena gledanja, slušanja, mirisanja, kušanja i doticanja zbog te neporočnosti stječe ime djevice.

Djevica

3. - Dobro je, prema tome, uzdržati se od nedopuštenih osjetilnih poriva. Radi toga svaka kršćanska duša dobiva ime djevice. Ako je tako, zašto se pet djevica pripušta, a pet odbacuje? I djevice su i odstranjuju se. Malo je što su djevice. I svjetiljke imaju. Djevice su zbog uzdržavanja od nedopuštenih osjećaja. Imaju zublje radi dobrih djela o kojima kaže Gospodin: "Neka svijetle vaša djela pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave vašega Oca koji je na nebesima" (Lk 12,55). U opasanim je bokovima djevičanstvo. U svjetiljkama što plamte dobra djela.

Djevičanstvo vjere

4. - Obično se ne govori o djevičanstvu kod supruga. Ipak se i tu nalazi djevičanstvo vjere koja tvori bračnu čistoću. Vaša svetost zna da nije nezgodno što se u odnosu na dušu i cjelovitost vjere - ukoliko se čovjek i vjerom uzdržava od nedopuštenoga i vrši dobra djela - svakoga pojedinca ili pojedinu dušu naziva djevicom. Čitava se Crkva koja se sastoji od djevica, djevičanskih muževa, udatih žena i oženjenih muškaraca jednim imenom naziva djevica. Kako to dokazujemo? Počuj Apostola kako ne govori samo redovnicama već upravo čitavoj Crkvi: "Zaručio sam vas jednome mužu. Čistu djevicu privedoh Kristu".

Moramo se čuvati đavla koji je kvaritelj toga djevičanstva. Zato Apostol najprije kaza: "Zaručio sam vas jednome mužu. Čistu sam djevicu priveo Kristu". Potom je u nastavku sam odmah dodao: "Bojim se da kao što je zmija zavela Evu u svojoj podmuklosti tako se i vaši osjećaji izkvare u odnosu na čistoću koja je u Kristu" (2 Kor 11,2-3).

Tijelom je malo djevica. Ali svi u srcu moraju imati djevičanstvo. Dobro je uzdržavanje od nedozvoljenoga. Otuda je djevičanstvo steklo ime. Pohvalna su i dobra djela što ih naznačuju svjetiljke. Ali zašto se pet djevica pripušta, a pet odbija? Djevica je. Nosi luči, a ipak se ne pipušta. Gdje se vidi tko ne čuva djevičanstvo u odnosu na nedopušteno niti želi imati dobra djela te hoda u tami?

Svijeće

5. - Moja braćo! O tome, radije o tome raspravljajmo. Djevica je. Posjeduje svjetiljke, tj. ne želi vidjeti što je zlo, ne želi čuti što je zlo, njuh

odvraća od nedozvoljenih žrtvenih mirisa, tek odklanja od nedopuštenih žrtveničkih jela, izbjegava tuđe žene, gladnu lomi kruh, gosta uvodi u kuću, odijeva gola, sa svadljivcem se slaže, posjećuje bolesna i sahranjuje mrtva. Što tražiti više? Još uvijek tražim. Pita: što još tražiš? Još tražim. Sveto me evanđelje učinilo pomnim. Čak i među djevicama koje nose zublje neke nazva mudrima, neke ludima. Kako uočiti i po čemu razlikovati? Po ulju. Ulje naznačuje nešto veliko, veoma veliko. Misliš da to nije ljubav? Reći ćemo kada istražimo. Ne hitimo s mišljenjem.

Reći ću vam radi čega mi se čini da se ljubav naznačuje uljem. Apostol kaza: "Pokazujem vam još kudikamo odličniji put". Koji to najodličniji put pokazuje? Reče: "Kada bih govorio ljudskim i evanđeoskim jezicima, a ljubavi ne bih imao, bio bih praporac što ječi i cimbal koji zveči". Najuzvišeniji je put ljubav. Ona se s pravom označuje uljem. Ulje pliva povrh svih tekućina. Ulij vodu i nadolij ulje. Ulje ostaje navrh. Ulij ulje i nadolij vodu. Ulje je povrh. Ako sačuvaš red, ulje pobjeđuje. Pobjeđuje ako red i promijeniš. "Ljubav nikada ne pada" (1 Kor 12,31).

San

6. - Što, dakle, braćo? Već raspravljamo o pet umnih i pet ludih djevica. Htjedoše ići Zaručniku sususret? Znači ići srcem, čekati njegov dolazak. Ali Zaručnik je zakasnio. Dok je kasnio, "sve su zaspale". Što znači "sve"? I lude i pametne. "Sve zaspaše i spavahu". Mislimo li da je taj san dobar? Što je to spavanje? Da li možda ne hladni ljubav u mnogih jer Zaručnik kasni, a opakost je izobilna? Da li tako shvaćamo taj san? Meni se to poimanje ne sviđa. Iznijet ću zašto. Ondje su, naime, i razborite djevice. Gospodin je, doduše, kazao: "Budući da je opakosti bilo obilno, ljubav se mnogih ohladila". Potom je dodao i rekao: "Spasit će se tko ustraje do kraja" (Mt 24,12-13).

Gdje žalite da se nađe onih pet mudrih djevica? Zar ne među onima koji ustrajaše do konca? Radi drugoga, braćo, ne bi uopće bile puštene unutra osim što su do konca ustrajale. Prema tome u njih se nije uvukla hladnoća ljubavi. U njima nije ohladnila ljubav već blista do konca. Stoga što do kraja gori, otvorile su Zaručniku vrata. Zato im je kao onome vrlome sluzi rečeno da uđu: "Uđi u radost svoga Gospodara" (Mt 25,21-23).

Što, dakle, znači da su sve djevice "zaspale"? Postoji i drugi san kome nitko ne umiče. Zar se ne sjećate da je Apostol kazao: "Braćo, neću da ne znate o usnulima" (1 Sol 4,12). Riječ je o umrlima. Zašto se nazivaju usnu-

lima? Zato što će u svoj dan uskrsnuti. "Sve su zaspale". Ili misliš da djevica ne treba umrijeti akoje razumna? Bilo da je djevica luda ili mudra sve podliježu smrtnome snu.

Sudnji dan

7. - Ljudi sebi katkada govore: sudnji dan, eto, već dolazi. Događaju se tolika zla, maha preotimlju tolike pomutnje. Gotovo se sve ispunilo što rekoše proroci. Sudnji je dan već blizu. Koji to govore i vjerno govore kao da s takvim razmišljanjima ususret idu Zaručniku! Ali, rat je, eto, do rata; smutnja iza smutnje; potres za potresom; glad za gladi i narod nad narodom. Ipak Zaručnik ne dolazi. Dok se čeka da dođe, pozaspaše svi koji govore: eto, dolazi i sudnji nas dan ovdje zatiče. Dok govori spava.

Prema tome, neka pazi na svoj san i neka do svoga sna ustraje u ljubavi. Neka ga san zatekne kako čeka. Pretpostavi da je spavao. "Zar neće ustati tko leži" (Ps 40,9)? Dakle, "sve su zaspale". Sve su zaspale, pametne i lude.

Ponoć

8. - Što je "u pola noći"? Kada se ne dijeli, kada se uopće ne vjeruje. Umjesto neznanja upotrijebio je noć. Kao da netko za se broji: od Adama, eto, prođe toliko godina. Ispunilo se, eto, šest tisuća godina. Uskoro će - kako su izračunali neki istraživači - i smjesta doći sudnji dan. Računanja dolaze i odlaze, a Zaručnikov se dolazak još uvijek odgađa. Spavaju djevice koje su krenule ususret.

Dok se upravo nitko ne nada i dok se govori kako su čekali šest minulih tisuća godina - otkuda znati kada će doći? - doći će u ponoć. Što znači da će doći u ponoć? Znači da će doći kada ne znaš. Zašto će doći kada ne znaš? Čuj samoga Gospodina: "Nije vaše poznavati vremena koja je Otac položio u svoju vlast" (Dj 1,17). Apostol pak kaže: "Dan će Gospodnji dići kao tak noći" (1 Sol 5,2). Prema tome, bdij noću da te lopov ne ošteti. Smrtni će san doći htio ti ili ne htio.

Sud

9. - Ali je u pola noći nastala vika. Koja je to vika? Ona o kojoj veli Apostol: "U tren ćemo se oka kod posljednje trublje - jer će truba trubiti i mrtvi će uskrsnuti neraspadljivi - i mi promijeniti" (1 Kor 15,52). Što napokon slijedi pošto se u ponoć prolomi vika kojom će se vikati da, eto, "dolazi Zaručnik"? "Svi će uskrsnuti". Što znači da će "svi uskrsnuti"? Sam Gospodin kaže: "Doći će trenutak kada će svi koji su u grobovima čuti njegov glas i stupiti naprijed" (Iv 5,28-29).

Na zadnju će, dakle, trublju svi uskrsnuti. Ali razborite su djevice sobom ponijele "ulje u svojim sudovima", a "lude ga nisu sobom ponijele u svojim posudama". Što znači da "nisu sa sobom ponijele ulje u svojim sudovima"? Što znači "u svojim posudama"? U svojim srcima. Stoga kaže Apostol: "Naša je slava svjedočanstvo naše savjesti" (2 Kor 1,12). Tu je ulje, veliko ulje. To je ulje Božji dar. Ljudi mogu ulje uliti unutra, ali ne mogu stvoriti maslinu. Imam, evo, ulje. Zar si ti stvorio ulje? Božji je poklon. Imaš ulje. Sa sobom ga nosi. Što znači: nosi sa sobom? Imaj ga unutra. Tu se sviđaj Bogu.

Ulje

10. - Te se, eto, lude djevice koje nisu sa sobom nosile ulje, zbog svoje uzdržljivosti nazivaju djevicama. Svojim se dobrim djelima kada nose baklje nastoje sviđati ljudima. Ako se žele dopadati ljudima i zato čine što je pohvalno, sa sobom ne nose ulje. Ti ga nosi sa sobom. Nosi ga unutra gdje Bog vidi. Ondje nosi svjedočanstvo svoje savjesti.

Tko pak ide po tuđe svjedočanstvo, sa sobom ne nosi ulje. Ako bježiš od nedopuštena i činiš dobra djela da te ljudi hvale, ulje nije unutra. Kada ljudi, napokon, prestanu hvaliti, zublje se gase. Stoga neka pazi vaša ljubav. Prije nego one djevice usnuše nije kazano da su im se ugasile svijeće. U mudrih su svjetiljke gorjele od nutarnjega ulja, od sigurne savjesti, nutarnje slave i najdublje ljubavi. Ali svijeće su plamsale i u ludih djevica. Zašto su tada svijetlile? Stoga što nisu nedostajale ljudske pohvale. Pošto pak uskrsnuše, tj. pri uskrsnuću od mrtvih stale su podešavati svoje svjetiljke. Pripavile su se polagati račun Bogu za svoja djela. Tada više nitko ne hvali. Svaki se čovjek brine za svoj posao. Tada svatko jedino misli o sebi. Nije, dakle, bilo nikoga tko prodaje ulje. Svjetiljke su se počele gasiti. Lude su se djevice obratile razumnima: "Dajte nam od svoga ulja jer se naše svijeće gase". tražile su što i obično: svijetliti tuđim uljem, ići po tuđe hvale. "Dajte nam od svoga ulja jer nam se gase svjetiljke".

Mudrost

11. - Mudre su djevice odgovorile: "Da ne ponestane nama i vama, radije idite do prodavača i kupite za se". Taj odgovor ne pružaju savjetnice već izrugivačice. Zašto se izruguju? Stoga što bijahu mudre. U njima je bila mudrost. Nisu od sebe bile mudre već je u njima bila mudrost o kojoj piše u nekoj knjizi kako svojim prezirateljima palima u zla s kojima im je prijetila govori: "Ja ću se smijati vašoj propasti" (Izr 1,26). Zar je čudno što su mudre ismijale lude? Što znači rugati se?

Ulizice

12. - "Idite prodavačima i kupite za se". Obično niste dobro živjele osim ako su vas hvalili ljudi koji su vam prodavali ulje. Što znači da su prodavali ulje? Prodavali su pohvale. Tko prodaje pohvale ako ne ulizice? Nadasve ne pristajite uz laskave. Unutra nosite ulje i sva dobra djela činite radi dobre savjesti. Tada ćete reći: "Pravedni će me popraviti u milosrđu i prekorit će me. Ali grešničko ulje neće pomazati moju glavu" (Ps 111,5).

Veli: bolje je da me pravedni popravi, ukori, ćušne i ispravi nego da mi glavu pomaže grešnikovo ulje. Što je grešničko ulje ako ne dodvorničko laskanje?

Poniznost

13. - Dakle, "idite do prodavača". To obično i činiste. Mi vam ne damo. Zašto? "Da možda ne ponestane nama i vama." Što znači da "ne ponestane"? Nije to kazano iz očaja već trijezne i pobožne poniznosti. Premda dobar čovjek ima čistu savjest, otkuda zna kako onaj sudi koga nitko ne vara? Ima čistu savjest. Ne uznemiruju ga u srcu smišljena zlodjela. ali radi nekih svakodnevnih grijeha ljudskoga života i makar je savjest čista, ipak govori Bogu: "Otpusti nam duge naše". Učinio je, naime, što slijedi: "Kako i mi otpuštamo dužnicima svojim" (Mt 6,12). Od srca je lomio gladnima kruh i od srca je odjunuo gola. Dobra je djela činio iz nutarnjega ulja. Uza sve to, na onome se sudu trese i čista savjest.

Ljudske hvale

14. - Pogledaj što znači "dajte nam ulja". Čule su: "Radije idite do prodavača". Budući da ste naviknule dobro živjeti od ljudskih hvala, sa sobom ne nosite ulje. "Da možda ne ponestane nama i vama (...)" Jedva sudimo o sebi. Koliko manje možemo suditi o vama? Što znači da jedva o sebi sudimo?

Kada pravedni kralj sjedne na prijestolje, tko će se hvaliti da ima "čisto srce"? (Izr 20,8-9). Ti možda u svojoj savjesti ne nalaziš ništa, ali onaj nalazi koji bolje vidi. Njegova božanska oštrina dublje proniče. Možda nešto vidi, možda nešto nalazi. Koliko je bolje što mu veliš: "Ne uniđi na sud sa svojim slugom" (Ps 142,2).Također izvrsno govoriš: "Otpusti nam duge naše"!

Tebi se i kaže radi onih zublja i svijeća: "Ogladnio sam i dao si mi jesti" (Mt 25,35). Što? Zar lude djevice nisu to učinile? Nisu pred Kristom učinile. Kako učiniše? Onako kako Gospodin zabranjuje. Reče: "Bojte se svoju pravednost vršiti pred ljudima da vas ljudi vide. Inače nećete imati nagradu kod svoga Oca koji je na nebesima. Ne budite slični licemjerima kada molite. Oni vole stajati na ulicama i moliti da ih ljudi vide. Uistinu vam kažem da su primili svoju plaću" (Mt 6,1-5).

Kupiše ulje, isplatiše cijenu. Kupiše. Ne ostadoše bez ljudskih pohvala. Tražile su ljudske hvale i našle. Ali mi te ljudske hvale ne pomažu na sudnjem danu. Kako lude postupiše? "Neka svijetle vaša djela pred ljudima da vide vaše dobre čine i slave vašega Oca koji je na nebesima" (Mt 5,16). Isus ne reče: vas. Ulje nemaš od sebe. Hvali se i reci: imam, ali od njega. Naime, "što imaš ššto nisi primio" (1 Kor 4,7)? Dakle: jedne učiniše tako, druge onako.

Vrata

15. - Ne treba se čuditi što su se vrata otvorila kada su lude "otišle kupovati", tj. dok su tražile tko će ih hvaliti. Traženo nisu našle. Tražile su tko će ih utješiti, ali ipak nisu pronašle. Vrata su se otvorila. Došao je Zaručnik i Zaručnica. To je Crkva. Ona je tada proslavljena s Kristom. Krist je došao da se pojedini članovi sjedine s cjelinom.

"I uđoše s njime na svadbu te se i vrata zatvoriše". Lude su djevice kasnije došle. Da li su kupile ulje? Jesu li našle od koga će kupiti? Našle su zatvorena vrata. Stale su kucati, bilo je kasno.

Vremena

16. - Kazano je, istinito je i nije lažno rečeno: "Kucajte i otvorit će vam se" (Mt 7,7). Ali to jedino vrijedi kada je vrijeme milosrđa, a ne kada je vrijeme suda. Ta se vremena ne mogu miješati jer Crkva "svome Gospodinu pjeva o milosrđu i sudu" (Ps 100,1).

Vrijeme je milosrđa: čini pokoru. Da li je možeš činiti u doba suda? Naći ćeš se među djevicama pred kojima su zatvorena vrata. "Gospodine, Gospodine, otvori nam". Zar ne činiše pokoru jer sa sobom nisu ponijele ulje? Uostalom, što bi im koristila zakašnjela pokora kada im se rugala prava Mudrost?

Dakle, "vrata su se zatvorila". Što im bi kazano? Rečeno im je: "Ne poznam vas". Ne pozna ih tko sve zna? Što, dakle, znači "ne poznam vas"? Znači: odbacujem vas, odbijam vas. U svojoj vas umjetnosti ne poznam. Moja umjetnost ne pozna mane. Ovo je veliko: ne pozna mane i sudi niskoće. Čineći ne zna, koreći sudi. Tako, dakle, "ne poznam vas".

Vjetar

17. - Onih je pet mudrih djevica išlo i unišlo. Braćo moja! U Kristovu ste imenu mnogi. Neka je među vama pet mudrih, ali ne pet ludih. Neka između vas bude pet mudrih koji pripadaju pameti petoga broja. Čas će doći. I kada ne znamo, doći će. O ponoći će doći, bdijte! Ovako je evanđelje zaključilo: "Bdijte jer ne znate ni dana ni sata". Budemo li, dakle, spavali kako ćemo bdjeti? Bdij srcem, bdij vjerom, bdij ufanjem, bdij ljubavlju, bdij djelima. I kada tijelom budeš spavao, doći će vrijeme da ustaneš. Pošto ustaneš, spremi svjetiljke. Tako se neće ugasiti. Živjet će od nutarnjega ulja savjesti. Neka se tada netjelesnim zagrljajima zagrli onaj Zaručnik. Neka te tada uvede u kuću gdje nikada nećeš spavati i gdje se tvoja svijeća neće nigdje moći utrnuti.

Danas pak radimo. Neka se naše svjetiljke njišu posred vjetrova i iskušenja ovoga vijeka. Ali neka naš plamen snažno plamsa da vjetar kušnje radije poveća žar nego ugasi.

LIJENI SLUGA
Mt 25,24-30

Br. 94.

Gospodnja su se braća i moji subiskupi svojom nazočnošću udostojali da nas posjete i razvesele. Ali ne znam zašto mi umornu neće da pomognu. To sam vašoj ljubavi stoga kazao dok oni slušaju da se vaše tiho slušanje na neki način za me zauzme kod njih te da i oni održe propovijed kako ih molim. Neka razdijele što su primili. Neka se radije udostoje činiti nego se ispričavati.

Nešto malo veselo primite od mene umorna i koji jedva govorim. Također imamo javni oglas o Božjim dobročinstvima udijeljenim po svetome mučeniku. I to drage volje poslušajte.

Dakle, što? Što ću vam kazati? U evanđelju ste čuli i zaslugu dobrih slugu i kaznu zlih. Cijela je zloća onoga odbačenog i teško osuđenog sluge bila u tome što nije htio davati. U potpunosti je sačuvao što je dobio. Ali je Gospodin tražio svoj dobitak. Bog je lakom na naše spasenje. Ako se onako osuđuje tko nije davao, što mogu čekati koji izgube? Mi smo djelitelji, mi izdajemo. Vi ste primili.

Tražimo dobiti: živite čestito. To su dobiti nešega dijeljenja. Ali ne mislite da i na vas ne spada davati. Vi ne možete izdavati s ovoga povišenoga mjesta, ali možete gdje god se nalazite. Gdje se Krist pobija, branite. Odgovarajte onima koji mrmljaju. Karajte ljude koji hule. Udaljite se od njihova društva. Tako dajite da neke steknete. U svojim kućama umjesto nas nastupajte.

Biskup se stoga naziva "episcopus" jer nadgleda i, nadzirući, brine se. Svakome, dakle, u njegovoj kući - ako je glava vlastitoga doma - pripada nadglednička dužnost. Nadzire kako njegovi vjeruju da nitko od njih ne zapadne u krivovjerje: ni žena, ni sin, ni kći pa ni sluga jer je skupo kupljen.

Apostolska je stega gospodara stavila povrh sluge i slugu podložila gospodaru. Ipak je Krist za obojicu dao istu cijenu. Ne prezrite ni svoje najmanje. Svom se budnošću brinite za spasenje svojih slugu. Ako to činite, darivajte. Nećete biti lijeni sluge. Nećete se bojati one prezrive osude.

RÉSUMÉ

Le livre - écrit en croate et dont nous résumons ici très brièvement le contenu - est tout naturellement divisé en deux parties bien différentes. La première contient cinq chapitres qui servent comme l´introduction. La deuxième partie c´est la traduction des sermons de saint Augustin qui se trouvent dans la Patrologie latine, t. 38, col. 332-581.

Le premier chapitre de l´introduction est consacré à la théologie de création chez Augustin. Avant de s´en approcher de plus près et d´examiner la pensée augustinienne sur la création du monde l´auteur a assez rapidement indiqué ce qu´enseignait sur ce mystère l´Ancient et le Nouveau Testament ainsi que les anciens écrivains chrétiens parmi lesquels notament: Aristide, Justin, Théophile d´Antioche et Tatien. Pour ce qui regarde Augustin lui-même l´auteur a essayé de faire une synthèse de vues augustiniennes sur le caractère trinitaire de la création. Il s´est également demandé ce que signifie au juste l´idée d´évolutionisme chez l´évêque d´Hippone.

Dans le deuxième chapitre nous avons devant les yeux un exposé plutôt copieux sur le péché originel chez Augustin. On sait, par ailleurs, que cet évêque africain tient une place bien à part dans le développement du dogme du péché héréditaire. Augustin est, d´avis commun, le docteur par excellence du péché originel. L´auteur signale les oeuvres dans lesquelles Augustin expose tout particulièrement ses opinions sur le péché d´origine. Il présente aussi les arguments dont se servait Augustin pour établir l´existence, les conséquences et la manière de transmission du péché des premiers parents. Dans le même chapitre nous lisons quelques passages dediés à la concupiscence dans son rapport vis-à-vis du péché originel.

Le troisième chapitre s´occupe de la théologie du baptême chez Augustin. Nous y trouvons les thèmes suivants: signification de l´eau baptismale; valeur de la parole prononcée lors du baptême; problème de celui qui confère ce sacrement; implication de l´Esprit Saint et de l´Église dans le baptême; question de validité et d´efficacité du baptême; sens du caractère baptismal; le baptême du désir et le baptême des petits enfants.

Le chapitre suivant nous donne un aperçu sur la doctrine d´Augustin sur la confirmation. Nous pouvons y lire ce que cet évêque tenait de l´imposition de la main pratiquée pentant la célébration de ce rite sacramentel. L'auteur explique aussi la valeur de l'onction qui est intimement liée

avec les sacrements d´initiation chrétienne et par conséquent avec la confirmation elle-même.

Dans le dernier chapitre qui précède la traduction nous avons un exposé succinct de la doctrine eucharistique chez l´évêque d´Hippone. Ce chapitre est important parce que les jugements sont encore aujourd´hui partagés parmi les spécialistes s´il s´agit de dire ce que saint Augustin professait à propos de l´eucharistie. On se demande, par exemple, s´il a cru dans la présence réelle et si l´eucharistie est pour lui une vraie victime.

BIBLIOGRAFIJA

B. ALTANER - A. STUIBER, *Patrologie,* Herder, 1966.

J. AMOUGOU - ATANGANA, *Ein Sakrament des Geistempfangs? Zum Versändnis von Taufe un Firmung,* Herder, 1974.

A. ANTHONY MOON, *The De natura boni of Saint Augustine,* Washington, 1955.

A. AUGUSTINUS, *Schriften gegen die Pelagianer,* I, Würzburg, 1971.

A. AUGUSTINUS, *Schriften gegen die Pelagianer,* III, Würzburg, 1977.

A. AUGUSTINUS, *Gegen die Semipelagianer,* Würzburg, 1955.

J. BARBEL, *Enchiridion,* Düsseldorf, 1960.

G. BARDY, *Justin,* DTC, 8 (1925), 2228-2277.

G. BARDY, *Théophile d'Antioche,* DTC, 15(1946), 530-536.

G. BARDY, *Tatien,* DTC, 15(1946), 59-66.

G. BAREILLE, *Confirmation,* DTC, 3(1908), 1026-1058.

G. BAREILLE, *Eucharistie,* DTC, 5(1913), 1173-1179.

L.W. BARNARD, *Justin Martyr. His Life and Thought,* Cambridge, 1967.

W. BAUER, *Griechisch-Deutsches Wörterbuch,* Berlin, 1958.

Ch. BAUMGARTNER, *Concupiscence,* DSp, 2(1953), 1357-1359.

P.F. BEATRICE, *Tradux peccati,* SPM, Milano, 1978.

M.F. BERROUARD, *Similitudo et la définition du réalisme sacramentel d'après l'Épître 98,9-10 de saint Augustin,* TU 81, SP, 6(1962), 277-293.

J. BETZ, *Eucharistie als zentrales Mysterium,* u MS, 4,2 (1973), 226-230.

Ch. BOYER, *La théorie augustinienne des raisons séminales,* u *Miscelanea augustiniana,* 2(1931), 795-819.

O. CASEL, *Das christiliche Opfermysterium,* Graz, 1968.

J.M. COLLERAN, *St. Augustine. The Greatness of the Soul. The Teacher,* ACW, 9, Westminster, 1964.

M. COMEAU, *Saint Augustin - Exégète du Quatrième évangile,* Paris, 1930.

J. COPPENS, *L'imposition des mains,* Paris, 1925.

R. CRESPIN, *Ministère et sainteté,* Paris, 1965.

C. COUTURIER, *"Sacramentum" et "mysterium" dans l'oeuvre de saint Augustin,* u *Études Augustiniennes, Théologie,* 28, Aubier, 1953,161-274.

M. ELZE, *Tatian und seine Theologie,* Göttingen, 1960.

J. ENGELS, *La doctrine du signe chez saint Augustin,* TU, 81, SP 6 (1962), 366-373.

B. FASCHER, *Vom Anfang der Welt und vom Ursprung des Menschengeschlechts,* Berlin, 1961.

J. FINKENZELLER, *Die Lehre von den Sakramenten im allgemeinen von der Schrift bis zur Skolastik,* Herder, 1980.

W. FÖRSTER, *Ktizw,* ThW, 3(1938), 999-1034.

P. GALTIER, *Impostitions des mains,* DTC, 7(1923),1302-1425.

A. GAUDEL, *Le sacrifice de la messe,* DTC, 10(1925),969-976.

A. GAUDEL, *Péché originel,* DTC, 12 (1933), 371-406.

J. GESS, *Charakter, Theologisches Begriffslexicon,* 1(1967), 120-121.

W. GESSEL, *Eucharistische Gemeinschaft bei Augustinus,* Würzburg, 1966.

S. FILSON, *Der heilige Augustin. Eine Einführung in seine Lehre,* Hellerau, 1930.

G. GLÖGE, Schöpfung, RGG, 5(1961), 1480.

E.R. GOODENOUGH, *TheTheologyof Justin Martyr,* Amsterdam, 1968.

R.M. GRANT, *Theophilus of Antioch Ad Autolycum,* Oxford, 1970.

H. GRASS, *Abendmahl,* RGG, 1(1957), 24-25.

A. HAMMAN, *Le Baptême et la Confirmation,* Paris, 1969.

J.J. JEPSON, *St. Augustine. The Lord's Sermon on the Mount,* ACW, 5, Westminster, 1956.

J.N.D. KELLY, *Early Christian Doctrines,* London, 1968.

J.P. KENNY, *Concupiscence,* NCE, 4)1967), 124.

W. KERN, *Theologische Auslegung des Schöpfungsglaubens,* u MS 2 (1967), 464-544).

F.H. KETTLER, *Taufe,* u RGG, 6(1962), 641-642.

E. KINDER, *Sünde,* RGG, 681962), 490-491.

E. KÖNIG, *Das organische Denken Augustins,* Paderborn, 1966.

G. KRETSCHMAR, *Abendmahl,* TRE, 1(1977), 82-83.

M.A. LESOUSKY, *The De dono perseverantiae of Saint Augustine,* Washington, 1956.

H.G. LIDDEL - R. SCOTT, *A Greek-English Lexicon,* Oxford, 1939.

M. MANDAC, *Sv. Augustin, Poučavanje neupućenih,* Makarska, 1988.

G. MAY, *Schöpfung aus dem Nichts,* Berlin, 1978.

A. MICHEL, *Sacraments,* DTC, 14 (1939), 519-525.

A. MICHEL, *Traducianisme,* DTC, 15(1946), 1355.

A. MICHEL, *Transsubstantiation,* DTC, 15(1946), 1396-1406.

J. MULDERS, *Charakter,* LTHk, 2(1958), 1020-1024.

B. NEUNHEUSER, *Teufe,* LTHK, 9(1964), 1314-1319.

B. NEUNHEUSER, *Baptême et confirmation,* Paris, 1966.

Oxford Latin Dictionary, Oxford, 1968.

H. PINARD, *Création,* DTC, 3,2034-2201.

B. PORTALIÉ, *Saint Augustin,* DTC, 1, 2268-2472.
S. REGLI, *Firmsakrament und christiliche Entfaltung,* MS, 5(1967), 297-344.
J. RIVIÈRE *Exposés généraux de la foi ... Enchiridion,* BA, Paris, 1948.
M.J. ROÜET, *Enchiridion patristicum,* Herder, 1911.
W.G. RUSCH, *Baptism of Desire in Ambrose and Augustine,* TU, 128, SP, 15(1984), 374-378.
L. SCHEFFCZYK, *Urstand, Fall und Erbsünde von der Schrift bis Augustinus,* Herder, 1981.
L. SCHEFFCZYK, *Création et providence,* Paris, 1967.
A. SCHINDLER, *Augustin,* TRE, 4(1979),645-698.
P. SCHOONENBERG, *Der Mensch in der Sünde,* u MS, 2(1967), 845-938.
R. SCHULTE, *Dogmengeschichtliches zur Theologie der Taufe,* MS, 5 (1976), 158-170.
J. SENDER - G. BARDY, *Théophile d'Antioche. Trois livres à Autolycus,* SCH, 20, Paris, 1948.
J.H. TAYLOR, *St. Augustine. The Litteral Meaning of Genesis,* I-II, ACW, 41, New York, 1982.
Thesaurus linguae latinae, 3,1906.
F.J. THONNARD, *Augustin. Premières polémiques contre Julien,* BA, 23, Desclée, 1974.
J.M.R. TILLARD, *L' Eucharistie. Pâque de l'Église,* Unam sanctam, 44, Paris, 1964.
J. TIXERONT, *Histoire des dogmes,* II, Paris, 1909.
A. TRAPE, *S. Agostino, Patrologia,* Marietti, 1978, 323-434.
A. VACANT, *Création,* DB, 2(1926), 1101-1105.
L. VILLETTE, *Foi et sacrement,* Bloud_gay, 1959.
L. VILLETTE, *Le baptême des enfants,* u *La maison-Dieu,* 89(1967), 38-65.
U. WILCKENS, *Kharakter,* ThW, 9(1973), 407-412.
P. WILPERT, *Begirde,* u RAC, 2(1954), 62-78.
J. YSEBAERT, *Greek Baptismal Terminology,* Nijmegen, 1962.

SADRŽAJ

Sv. Augustin

GOVORI - 2

OTAČKI RADOVI ISTOGA AUTORA

1. Bazilije Veliki, DUH SVETI, Makarska, Služba Božja, 1978.
2. Atanazije Veliki, PISMA O KRISTU I DUHU, Makarska, Služba Božja, 1980.
3. K.S.F. Tertulijan, SPIS O KRSTU, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1981.
4. Grgur iz Nise, VELIKA KATEHEZA, Makarska,Služba Božja, 1982.
5. Grgur iz Nise, SPIS O DJEVIČANSTVU, Split, Symposion, 1982.
6. Origen, POČELA, Split, Symposion, 1985.
7. Ambrozije, OTAJSTVA I TAJNE, Makarska, Služba Božja, 1986.
8. Ciprijan, JEDINSTVO CRKVE, EUHARISTIJA, MOLITVA GOSPODNJA, Makarska, Služba Božja, 1987.
9. Augustin, POUČAVANJE NEUPUĆENIH, Makarska, Služba Božja, 1988.
10. Augustin, GOVORI-1., Makarska, Služba Božja, 1990.
11. Augustin, RUKOVET, Makarska, Služba Božja, 1990.
12. Augustin, GOVORI- 2., Makarska, Služba Božja, 1993.
13. Leon Veliki, GOVORI (u tisku), Makarska, Služba Božja
14. Jeronim, MATEJEVO EVANĐELJE (u pripremi), Makarska, Služba Božja